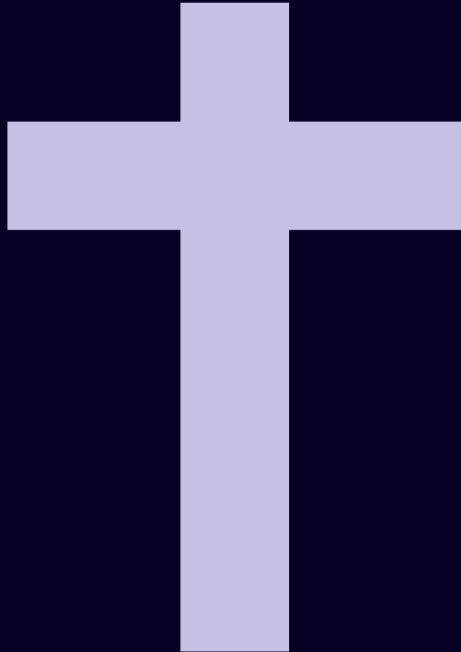

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	60
LUK	96
JON	158
WƏK MĪN	207
ROM	260
1 KORIN	286
2 KORIN	308
KALESIA	323
EFESAS	334
FILIPAE	342
KOLOSI	348
1 TESALONAEKA	355
2 TESALONAEKA	360
1 TIMOTI	363
2 TIMOTI	371
TAETAS	376
FILIMON	380
HIPRUS	382
JEMES	406
1 PITA	413
2 PITA	421
1 JON	425
2 JON	433
3 JON	435
JUT	437
NOL ƏPƏN	440

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Matiu Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təmäte naoa u? Matiu təmäte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təmäte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Naoa u tatilpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aupən itəm kəmäte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsaahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təmäte naoa u o naka? Matiu təmäte naoa u məmə otən-iarəp wır məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tınəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

Tipi İesu Kristo rat mın

(Luk 3:23-38)

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,

kən Jotam in tata rəha Ahas,

kən Ahas in tata rəha Hesehia,

¹⁰ kən Hesehia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,
kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian m̄in, kən uarisig lan, tikimir m̄in rəha noanol m̄in rəha Isrel kəmotəm̄ik ilat motuw̄in Papilon m̄əm̄ə ilat okotuwa slef m̄in rəhalat.

¹² Kən inu nərḡi pipi m̄in itəm təm̄ətuoun e nian noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papilon.

Jekonaea in tata rəha Sealtiel,
kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,

¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,

kən Apiut in tata rəha Eliakim,

kən Eliakim in tata rəha Asor,

¹⁴ kən Asor in tata rəha Satok,

kən Satok in tata rəha Akim,

kən Akim in tata rəha Eliut,

¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,

kən Eleasar in tata rəha Matan,

kən Matan in tata rəha Jekop,

¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha Meri.

Kən Meri təm̄iləs Iesu, kən kətaun-in m̄əm̄ə Kristo itəm Uhḡin təm̄ən m̄əm̄ə otahl-ipa.

¹⁷ Təm̄ətuoun e Epraham m̄ətoarus-pən Kig Tefit, pipi rat m̄in əm u neen kəm̄əte rəkis nərḡilat, ilat fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e Kig Tefit m̄ətoarus-pən noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papilon, pipi rat m̄in ilat rafin fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papilon m̄ətoarus-pən Kristo itəm Uhḡin təm̄ən m̄əm̄ə otahl-ipa, pipi rat m̄in ilat rafin fotin.

Naiirən rəha Iesu Kristo (Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu namnusən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərḡin u Meri, kinən rəkis m̄əm̄ə okos rəhan kət̄im kan m̄əm̄ə otətəu-pən suah kit, nərḡin u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatig kit̄iəh, kən Josep təsuw̄inən əh mehm, məto Narm̄in Rəha Uhḡin t̄inol m̄əm̄ə Meri t̄inəpək-əpək rəkis. ¹⁹ Kən rəhan iagūihl Josep in etəm ətuatip, kən tatətəlig-in m̄əm̄ə otapəs Meri, məto in təsolkeikeən m̄əm̄ə otol Meri taulis, kən n̄ikin təht m̄əm̄ə otəsən-iarəpən kəm netəm̄im.

²⁰ Məto nian n̄ikin təm̄ətəht m̄əm̄ə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmuwa ron e nap̄ilairən mən-ipən kəm in m̄əm̄ə, “Josep, mip̄i Tefit rat. Onəkəsəginən m̄əm̄ə onakit Meri m̄əm̄ə in rəham pətan, məto-inu suakəku əh tətətig lan, in təm̄isi-pən əm o Narm̄in Rəha Uhḡin. ²¹ Kən in ot̄iləs nət̄in kit iərman, kən onəkəun-in nərḡin m̄əm̄ə Iesu məto-inu in otosmegəh rəhan m̄in netəm̄im e nolən tərət m̄in rəhalat.”* ²² Nat̄imnat m̄in rafin əh kəmotuwa kol əm n̄ipahrienən e nəghatən rəha Iərəmərə itəm rəhan kit ien təm̄ən aupən ik̄in m̄əm̄ə, ²³ “Pətan əkəku kit itəm iərman təsuw̄inən əh ron, otəpəs məw̄ig, kən pan̄iləs nət̄in kit iərman, kən okaun-in nərḡin m̄əm̄ə Emanuel,” inu n̄ipət̄in təm̄ə, “Uhḡin tətətig kitat min.”

²⁴ Kən nian Josep təm̄aiir, kən təm̄ətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha Iərəmərə. Kən təmuw̄in mit Meri muwa e rəhan latuənu m̄əm̄ə rəhan pətan, ²⁵ məto in təm̄əsuw̄inən əh mehm matuw̄in matuw̄in m̄ətoarus-pən Meri t̄iləs nət̄in iərman. Kən Josep təm̄aun-in nərḡin m̄əm̄ə Iesu.

1:11: 2 King 22–24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20 **1:12:** Esra 3:2 **1:18:** Luk 1:27,35 * **1:21:** Iesu, n̄ipət̄i tatən m̄əm̄ə, “Iərəmərə tatosmegəh” **1:21:** Luk 1:31; 2:21 **1:23:** Aes 7:14 **1:25:** Luk 2:21

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

¹ Iesu təmaiir əpəh nītən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatərəməərə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol mīn neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kotenatig wīr e nənən nīpəti məhau mīn. Kən motuwa motətapəh məmə, ² “?Suakəku u in hiə, itəm in təmaiir məmə in kig rəha netəm Isrel? Emotehm rəhan məhau təmə əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nisiiən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nīkilat rafin təmərat. ⁴ Kən təmargəfimin pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, kən matətapəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgīn tīnəmən rəkis məmə otahl-ipa, in otaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nītən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgīn aupən, təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh e nītən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpīn e netəm-iasol mīn əpəh ikin Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wīr rəhak mīn netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn.’”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig wīr e nənən nīpəti məhau mīn kotuwa tuəfimin anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təmə ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn Petlehem motegəs-in wīr suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io mīn ekuwīn mos-ipən nisiiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwīn, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm mīn məhau əh, nīkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwīn matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəpīl ikin. ¹¹ Kən kəmotuwīn əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulīlat moatos-ipən nisiiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətim mīn itəm nəmtīlat tiəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit mīn itəm nəmiəwīn təwīr nian katuwan e nīgəm, nərgīn u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwīn təwīr, nərgīn u mīr.

¹² Kən Uhgīn təmən-iəhau ilat e napīlaiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawīlək-in Kig Herot motuwīn-pən e suatip pīsīn moatuwīn iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiəlas Iesu məhlagim məhaluwīn əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wīr mīn u kəmotiet rəkis mīnoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa mīet-arəpa o Josep e napīlaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mīləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagim məhaluwīn əpəh Ijip. Kən onatəhlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ipinə mīn kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa mīn, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otəhamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapīn, Josep təmətul mīləs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwīn əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimīs. Nat u tīnuwa məmə otol nīpahrienən e nəghatən itəm Iərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael mīn rəha Kig Herot Asol kəmotəhamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmītun məmə netəm kotenatig wīr e məhau mīn kəməsotolən nəwīan motawīlək-in motagim, kən nīkin təmahmə pīk agīn. Kən in təmahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwīn Petlehem ne ikin mīn rafin tītəlau lan, məmə okoteam-in nisualkələh iərman mīn itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotəhamnu ilat rafin. In təmītəpun nup kəiu nəhlan məto-inu nīkin təməht məmə nian

ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat min u təmol nəghatən u tuwa mol nipharienən lan itəm ien Jeremaea tinəmən rəkis aupən ikin məmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotəto pətan kit tətəsək tətəsək məto-inu tatəto tərət agin. Pətan əh in Rejel, in tətəsək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikeən məmə suah kit otuwa məghat miləs-ipər min rəhan nətəligən məto-inu rəhan min nisualkələh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəməhaliet Ijip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol təmimis, məto Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh Ijip, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa o Josep e napilairən kit matən-ipən kəm in məmə, ²⁰ “Josep. Ətul miləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh Isrel, məto-inu netəm min u kəmotolkeike məmə okotohamnu suakəku, ilat kinotimis rəkis.” ²¹ Kən Josep təmətul miləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən min e nəptən əh Isrel.

²² Məto nian Josep təməto məmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəmə e Jutia, kən in təməgin nitəlig-pənən Jutia. Kən Uhgın təməghat kəm Josep e napilairən kit min məmə in otəsuwınən Jutia, kən təmiet muwin ikin pisin e nitən asol Kalili. ²³ Kən kəməhaluwın mətəhlatig nitən əh Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, məmə otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən otuwa mol nipharienən. Ilat kəmotən-ipən məmə, “Okotən məmə in etəm Nasaret.”

3

Jon Baptais tətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwın rəkis, kən Jon Baptais təmiet-arəpa, kən mətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, məto-inu, nian itəm Uhgın otərəmə e netənim rafin tinatuwa iuəhkir.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgın aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha İərəmə, kən motol rəhan suatip tətətip.’”

⁴ Jon tatuwin e natimnat itəm kəmol e nıməme nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətət kəmol e nuwigı kau, kən nigın nagwənən, tatun pitip ne nahui sukapak.*

⁵ Kən netənim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin min nitən Jutia, ne ikin min iuəhkir o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi min ne Satusi min tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmənipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotəhmen e təgəluə min! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotəgim tənin nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nəsitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnəpin əm. İatən kəm itəmat məmə nat əpnəpin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nərgin u Retiel, tatətul o mama min rafin rəha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwin e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwın lan aupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nikilat təmatəht məmə Elaija otitəlig-pa min e nətueintən nian kit min məmə otol əpen-əpenə e netənim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, İesu təmuhapık lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm niki netənim tatəht məmə otuwa min. **3:4:** 2 King 1:8 **3:7:** Mat 12:34; 23:33

Epraham.† 10 Məto-inu roiu ne, Uhgın tınətul matip rəkis məmə otahtıl-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwır, kən in otahtıl mərakın-pən e nigəm.

11 “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat min rəhatəmat. Məto etənim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nəpətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agın, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm. 12 In tatətul matip o nakilən nolən rəha netənim məmə otoor netənim, tahmen-pən e etəm tətəsum matoor nagwənən təwır ne nagwənən tərət. Tatos nagwənən təwır matuwın latuənu. Məto tətərəkın-pən nagwənən tərət e nigəm asol itəm tatuəp namnun təkə.”

*Jon təmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

13 Kən Iesu təmiet e nitən Kalili muwa e nəhau Jotan məmə Jon otol baptais lan. 14 Məto Jon tatən-iəhau əskasik in mən-ipən məmə, “Tətuatip əm məmə ik onəkol baptais lak. ? Tahro natuwa məmə ekol baptais lam?” 15 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgın tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

16 Kən Jon təmol baptais e Iesu, kən roiu agın Iesu təmə e nəhau, kən əmun nego e neai təmərah, kən təməplan Narmın Rəha Uhgın təmeiuiəu-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. 17 Kən nəwia Uhgın təmisi-pən e neai matən məmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pik, kən nıkik tagien pik ron.”

4

*Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

1 Kən Narmın Rəha Uhgın təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwın əpəh ikın taruən-aruən ikın məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən Iesu təmuwın ikın. 2 Kən Iesu təməpəs nagwənən o nian foti, e nərauiəgən ne lapın, kən uarisig lan nəumis təmus pik. 3 Kən Setan təmuwa minatos-ipən-os-ipən kəm Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, ən-ipən kəm kəpiel min pəs kotəuhlin ilat motuwa motol pıret lan.”

4 Məto Iesu təmuhalpın nəghatən rəha Setan məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Netənim okol kəsotatigən e nagwənən əm, məto okotatig e nəghatən min rafin itəm tətisi-pən o Uhgın.’ ”

5 Kən Setan təmit Iesu mian əpəh Jerusalem, e nətuei nimə əpəh ilis agın e Nimə Rəha Uhgın, 6 kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, ətipən əpəh ləhau e nisip, məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Uhgın otən-ipən kəm rəhan nagelo min məmə okoatehm wir ik, kən motiləs əm ik ilis e nelmilat məmə nəkəsorinən nelkəm məsin ne e kəpiel.’ ”

7 Kən Iesu təmuhalpın nəghatən rəha Setan məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəməyə Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat min, o kəp.’ ”

8 Kən Setan təmit min Iesu mian əpəh ilis e nitot asol, kən təməgətun in e kantri min rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ne natimnat wır agın min rafin itəm kotatig lan, 9 kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Natimnat rafin min əh, oekos-ipinə kəm ik məmə onatərəməyə olat, okəmə nəkisin-pa nulim kən məfak-pa kəm io.”

† 3:9: Netəm Isrel, nıkilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha Isrel, məto nat asol e nıganəmti Uhgın məmə netənim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. 3:9: Jon 8:33,39; Rom 4:12 3:10: Mat 7:19; Luk 13:6-9 3:11: Jon 1:26-27,33; Wək 1:5 3:16: Jon 1:32 3:17: Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 4:1: Hip 2:18; 4:15 4:2: Eks 34:28 4:4: Dut 8:3, Kol 1:16-17 4:6: Sam 91:11-12 4:7: Dut 6:16

¹⁰ Kən Iesu təmuhalpən rəhan nəghatən məmə, “!Uwın isəu, Setan! Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəməərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’”

¹¹ Kən Setan təmagım mapəs Iesu, kən nagelo mın kəmotuwa motasitu lan.

*Iesu tınətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın
e nıtən Kalili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlīm Jon Baptais kiləs-ipən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmıet muwın e nıtən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natıgən Nasaret, kən mıet muwın əpəh ləhau e taon kit, nərgın u Kapaneam, iuəhkır o Lek Kalili, kən mətatıg ikın əh e nıtən asol rəha noanol mın rəha Sepulun ne Naptali aupən. ¹⁴ Təmuwın ikın əh məmə nəghatən rəha ien Aesea otuwa mol nıpahrienən lan itəm təməən aupən məmə, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Naptali tatəməhl e suatıp tatuwın e lek Kalili, entənıpən-pən e nəhau Jotan. Inu nıtən asol Kalili, ima İaihlua mın. ¹⁶ Netəm ikın kəmotatıg e napınəpən, məto kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tınatıan, kən nəhag-əhagən asol təmasıəgəpın ilat itəm kəmotatıg e napınəpən rəha nımısən u tatəfətın ilat nian rafın.”

¹⁷ Kən mətuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən motıtəlig-pən o Uhgın, məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır.”

*Iesu təmaun-in netəmım kuwıt məmə okotətəu-pən in
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Iesu təmətalıwək e nıkalı Lek Kalili, kən məplan suah mil kəıu ilau pian, Antru ne Saimon, u nərgın kit mın u Pita. İlau katuərakın net e Lek Kalili məto-inu ilau etəmım mil rəha niuwən nəm mın. ¹⁹ Kən təməən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmım mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmım mil rəha niuwən netəmım məmə okotuwa rəhak mın netəmım.” ²⁰ Kən roıu agın, ilau kəmuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

²¹ Kən Iesu təmalıwək muwın noan məsın mın, kən məplan suah mil kəıu mın ilau pian, nərgııau u Jemes ne Jon, nətı Sepeti mil. Katuəpələh e nıpəgnoa pot iləhal rəhalau tata matuəhl wır rəhalau net mın, kən Iesu təmaun-in ilau məmə okuea mıauarisıg-in in. ²² Kən roıu agın, ilau kəmuətul muapəs pot ne tata rəhalau, kən muətəu-pən Iesu.

*Iesu təməgətun netəmım kən matol-wır netəmım e nımısən
(Luk 6:17-19)*

²³ Kən Iesu təmalıwək ikın mın rafın e nıtən Kalili, mətəgətun netəmım əpəh e nımə mın rəha nuəfımınən, kən matən-iarəp namnusən təwır rəha nərəməərəən rəha Uhgın kəm netəmım, kən matol-wır netəmım itəm koatımıs e nımısən rafın, ne netəmım itəm nıpətılət tərət o nımısən rafın. ²⁴ Kən namnusən e Iesu təmıtəlau rafın e profens ikın Siria, kən netəmım kəmotəmık netəmım rafın itəm koatımıs motuwa o Iesu, rəhalat nımısən tol mın-nulan: neen koatımıs, neen nıpətılət tıtahmə, neen narmin rat tətatıg elat, neen koatos nımısən rəha mənıg moataut, kən neen nıpətılət məsın təmımıs. Məto Iesu təmol-wır ilat. ²⁵ Kən nımanın netəmım kəmotıet e nıtən Kalili, ne ikın Tekapolis, ne Jerusalem əpəh Jutia, ne ikın pısın mın neen əpəh Jutia, ne ikın mın entənıpən-pən e nəhau Jotan, kən ilat rafın kəmotuarısıg-in Iesu.

5

Əpəh ılıs e nıtot, Iesu təməgətun rəhan netəmım itəm koatuarısıg-in in

¹ Nian Iesu tāmēplan nīmanin netāmim itēm koatātēu-pən in, kən in tēmuwīn əpəh ilis e nītot, kən mēpələh, kən rəhan netāmim itēm koatuarisig-in in, ilat kāmōtuwa. ² Kən minātuoun matəgətun ilat.

Netāmim itēm koatātig e nəwīrən pahrien

Iesu tāmən mēmə,

³ “Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nəkoatīləs-iəhau itēmat, moatən e nīkitēmat mēmə nakoatəkul-pən əm e Uhgīn. In nəwīrən pahrien mətō-inu, itēmat netāmim rəha Uhgīn, kən in tatərəmərə etēmat.

⁴ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nakoatasək kən nīkitēmat tītahmə.* In nəwīrən pahrien mətō-inu, Uhgīn otos-iəhau nīkitēmat.

⁵ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nəsotos-ipər atipən itēmat. In nəwīrən pahrien mətō-inu, o nian kit Uhgīn otos-ipīnə nətueintən kəm itēmat u rəhan mīn.

⁶ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nakotolkeike pik e nīkitēmat rafin agīn mēmə nəmegəhən rəhatēmat okotātuatip e nīganəmti Uhgīn. In nəwīrən pahrien mətō-inu, Uhgīn otol rəhatēmat nəmegəhən kotātuatip e nīganəmtin.

⁷ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nakotasəkkitun netāmim. In nəwīrən pahrien mətō-inu, Uhgīn otasəkkitun itēmat.

⁸ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nīkitēmat tātuatip məwīr. In nəwīrən pahrien mətō-inu, onəkotəplan Uhgīn.

⁹ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian itēmat netāmim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwīrən pahrien mətō-inu, okaun-in itēmat mēmə nenəti Uhgīn.

¹⁰ Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian nəkoatol natimnat itēm kotātuatip e nīganəmti Uhgīn, kən netāmim koatol tərət kəm itēmat ron. In nəwīrən pahrien mətō-inu, itēmat netāmim rəha Uhgīn, kən in tatərəmərə etēmat.

¹¹ “Nakoatātig e nəwīrən pahrien nian netāmim koatol natimnat mīn tərət kəm itēmat mətō-inu itēmat netāmim rəhak, inəh koatən rat itēmat, kən moatərəkīn itēmat, kən moateiuə-in itēmat moatən nəghatən tərət mīn moatərəkīn itēmat lan. ¹² Nīpahrienən, netāmim kəmoatol nolən ahmen mīn əm kəm ien mīn aupən ikīn itēm ilat koatol kəm itēmat. Kən otāgien pik, mətō-inu nətəuən asol rəhatēmat tətātig əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itēmat nəkotahmen e sol kəm netāmim rafin e nətueintən.† ?Mətō okəmə rəhan nətehenən tīnikə, otāhro muwa mətēhen mīn? Təsəwīr mīnən o nat kit mīn, okərakīn, kən netāmim kotāliwək lan. ¹⁴ Itēmat nəhag-əhagən rəha netāmim e nətueintən. Taon itēm kəmol əpəh ilis e nītot, okol təsəhluaiğən. ¹⁵ Kən etāmim kit tīkə mēmə otasiepən e lait, kən məfətain-iəhau e kətīm. Kəp, nian tāsiepən e lait, kən in otəkəike mətū-pər ikīn lait tatəpələh ikīn mēmə lait otasiəgəpīn rafin nīpəgnoa nīmə o netāmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen mīn əm, otol rəhatēmat lait e nəmegəhən rəhatēmat tasiə mēmə netāmim okotəplan wək wīr mīn itēm itēmat nəkoatol, kən ilat okotīləs-ipər nərgi tata Uhgīn itēm tətātig e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat mēmə, “Təsəwīrən mēmə nīkitēmat otəht mēmə emuwa mēmə ekərakīn Lou itēm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses ne ien mīn aupən.

5:3: Aes 57:15 * **5:4:** Iesu tāsən ətuatipən ikīn-u mēmə suah kit tāmāhro nīkin tītahmə. Kəm-naka nīkin tītahmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nīkin tītahmə mətō-inu suah kit tāmīmīs, o kəm-naka in nat kit mīn. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14 **5:11:** 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tatətehen wīr, kən məsəratən. Təwīr mēmə nolən rəhatat otətasitu e netāmim mēmə ilat kotuwa netəm kotātuatip. Mətō tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netāmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12

!Kəp! Eməsuwamən məmə ekəra kin ilat, məto emuwa məmə ekol nıpəti nəghatən mın əh okotuwa motol nıpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nıan nəptən ne neai kətuatıg, kən Lou, in mın otatıg. Kən okol nat kit otəsıkəən lan, nat əpnapın in leta əkəku ađın, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən mın rafın rəha Lou kotuwa motol nıpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim mın məmə ilat mın okotapəs, nat əpnapın in Lou kit ləhau ađın, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau ađın e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou mın əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis ađın e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatıp wır ađın e nıganəmti Uhgın, taprəkis-in nolən mın rəha Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou itəm nıkilat əm təht məmə kotətuatıp wır. Okəmə rəham nolən təsətuatıp wırən nəhlan, kən okol nəsuwınən matıg ahđın nərəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)

²¹ Kən Iesu təmən mın məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun mın kəmotən kəm pipi rat mın rəhatəmat aupən. İlat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e nıganəmti kot mos nalpınən.’”
²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, † okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatıp məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e nıganəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətuatıp məmə in otətul e nıganəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-iərmis-in suah kit, § kən tətuatıp məmə etəm təmən nəghatən əh otuwın e nıgəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nıan natuwın e olta e Nımə Rəha Uhgın məmə onəkosi-pən nat kit kəm Uhgın, məto ikın əh, nıkim tınəht pian itəm tatol neməha kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahmenən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwın məplan pian muəg-ətuatıp-in nətəligən rəhatəlau, muapəs nolə tıkimır, muea iolıtılau mın, kən uarisig nəpanıtəlig muwın mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgın e olta əpəh e Nımə Rəha Uhgın.

²⁵ “Kən okəmə nəmol nat kit təsahmenən e etəmim kit, kən etəmim un tolkeike məmə otıləs ik muwın e kot, təwır məmə nakuwın uəhai əm, nıan nəsianən əh e kot, kən muəg-ətuatıp-in nıpəgnəmtin rəhatəlau pitən. Okəmə nakapəs, etəmim un otıləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otıləs-ipən ik e kalapus. ²⁶ Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətoarus nakətou rafın ađın nalpınən rəham.”

Etəmim itəm tətəkləh-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Itəmat itəm nəmotol marıt rəkis, nəsotəkləh-inən nıpıtən pısın mın.’” ²⁸ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə nıan suah kit itəm tınol marıt rəkis tətəplan pətan pısın kit matolkeike məmə otəkləh-in, kən in tınol rəkis təfagə rat e nıkin, təhmen əm məmə in tınəkləh-in pahrien. ²⁹ Okəmə nıganəmtim tol ik natol təfagə, kən təwır məmə nakıləs-irəkis məra kin. Təməwır məmə nıpətım məsın tıka, taprəkis-in nıpətım rafın okəra kin-pən e nıgəm asol namnun tıka. ³⁰ Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwır məmə nakətətıp rəkis məra kin. Təməwır məmə nıpətım məsın tıka, taprəkis-in nıpətım rafın okəra kin-pən e nıgəm asol namnun tıka.”*

5:17: Rom 3:31 **5:18:** Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17 † **5:22:** Iesu təməsənən məmə Lou in tərat. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwır pık, kən matek nıki netəmim. § **5:22:** Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tətəghat-in nəghatən mın təhmen e “İk iərmis,” o “İk ialməl,” o “Rəhm-kapə təpia,” o “İk nəti iərmis.”
5:22: 1 Jon 3:15 **5:23:** Mak 11:25 **5:27:** Eks 20:14; Dut 5:18 **5:29:** Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** İnu nımə nəghatən itəm tətəgətun məmə Iesu tolkeike məmə kitat okotəkəike motol wək əskasık o napəsən rəhatat nolən rat mın. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43

*Etənim itəm tətəpəs
rəhan pətan*

*(Mat 19:9; Mak 10:11-12;
Luk 16:18)*

³¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Etənim itəm otəpəs rəhan pətan, in otəkəike mos-ipən naoa kit kəm in itəm tatəgətun məmə in tınəpəs in.’ ³² Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, okəmə pətan kit itəm təmol marit təsuwinən mehm suah pisin kit, məto rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfagə rat. Kən okəmə pətan əh tatətəu-pən suah pisin, kən pətan əh tatol təfagə, məto nəmkakiahən rəha iərman rəhan aupən. Kən suah u itəm tatit pətan əh, in min tatol təfagə.”

Noanawil min

³³ Kən Iesu təmən min məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit min itəm iəgətun min kəmotən kəm rəhatat pipi min aupən məmə, ‘Nəsotətgəhlən noanawil min rəhatəmat itəm nəmotos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmotos noanawil lan kəm Uhgın məmə nəkotol.’ ³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, sotos əmən noanawil o nat kit məmə otol rəhatəmat nəghatən təkəsik. Sotosən noanawil o nego e neai məto-inu ikin əh Uhgın tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgın. ³⁵ Kən sotosən noanawil o nətueintən məto-inu ikin əh Uhgın tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgın. Kən sotosən noanawil o Jerusalem məto-inu ikin əh in taon rəha Uhgın, u in Kig asol ikin, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgın. ³⁶ Kən sotosən noanawil o rəhatəmat-kəpə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmə nakotəuhlin noanutəmat kit tuwa mərueən o mapin. Uhgın əm tatəramərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgın. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm niphahriənən. Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmə, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nəlpinən

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkın niganəmtim kit, kən netənim okotərəkın min niganəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkın nəluəm kit, kən netənim okotərəkın min nəluin kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpinən nəratən kəm etənim itəm təmol tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nikapim matip, kən nakəkəike maləlin-pən min nikapim mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tiləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakos-ipən rəham sot əkəku kəm in məmə otəg-ətuatip-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən min rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopaël kit rəha netəm Rom tatəkəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətim muwin kilometa kitiəh, məto ik nakəkəike mīləs min muwin kilometa kit min tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tətəsiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwin kənu mos mītəlig min muwa, kən nəsanən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

*Nolən rəha nolkeikəən
tikimir min*

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən Iesu təmən min məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat min, kən motətəhau tikimir min rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimir min, kən motəfak o netəm min u itəm koatol nəratən

kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgın rəhatəmat itəm tətətig ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgın təmol mitgar tətasiəgəpın netəmim itəm kotəwır ne netəmim itəm kotərat, kən in mətahl-ipa nuhuən kəm netəm mın u itəm rəhalat nəmegəhən tətətip, ne netəm mın u itəm rəhalat nəmegəhən təsətətipən. ⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm mın u itəm kotolkeike itəmat, kən nikitəmat təht məmə Uhgın otətou itəmat o nolən kit itəm təwır? !Kəp! !Netəm mın u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat mın kotolkeike ilat mın! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat mın neen moatəghat kəm ilat mın, məto tahro? ?Nikitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwır taprəkis-in netəm əpnəpın? Kəp. Netəmim mın itəm kəsotitunən Uhgın, ilat mın koatol nəhlan. ⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nenəti Uhgın, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwır mətuətip nian rafın, tahmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgın in tatol.”

6

Nolən mın itəm təwır kəm Uhgın

¹ Kən Iesu təməni mın məmə, “Sotolən məmə nəkotol nolən mın itəm təwır kəm Uhgın məmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol məmə netəmim okotəplan, kən Uhgın əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwır o nos-ipənən kəm ian-rat mın

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mın məmə nakotasitu elat, nəsolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwır, məto nikilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat mın, rəhalat iolwək mın koatahl təwi moatol-arəp e nimə rəha nuəfiminən ne ihluə e suətip asol məmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotisiai-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mın məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnəpın rəhatəmat mın netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wır mın, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.”

Nolən rəha nəfakən (Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwır, məto nikilat tamkimik. Netəm mın əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ne ihluə e suətip asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan motəto ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, nakotuwin əpəh e nipəgnoa nimə rəhatəmat, kən motahtosig e toa, kən motəfak kəm Uhgın itəm tətətig ikın əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.

⁷ “Kən nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, sotərgətainən nəghatən mın tepət tepət u nipətın tikə, tahmen e netəm kotəruru Uhgın. Nikilat təht məmə rəhalat uhgın mın okotəto ilat o nəghatən mın tepət itəm koatəfak moatən. ⁸ Sotolən məmə ilat ne, məto-inu uarisig nakotəpəh ron, məto rəhatəmat Tata Uhgın tinitun rəkis nat naka itəm nakotoleike.

⁹ “Kən tol min-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən otəfak mihin nulan: ‘Tata rəhatəmat itəm nətətig e nego e neai, pəs netəmim kotisiai-in ik.

¹⁰ Pəs nərəməərəən rəham tuwa, kən pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nīpahrienən lan ikin-u e nətueintən, tahmen-pən əm ilis e nego e neai.

¹¹ Os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

¹² Kən aluin məsalpinən, nolən rat mīn rəhatimat, tahmen-pən əm məmə itimat ekotaluin məsotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol nəratən kəm itimat.

¹³ Kən segəhan-inən itimat ekotuwīn ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm mətə oekotakiə motol nolən rat, mətə os-irəkis itimat e nelmi Setan.’

¹⁴ “Okəmə itəmat nəkotaluin, məsotaskəlīm-iəkisən e nikitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən rəhatəmat Tata Uhgīn e nego e neai, in otaluin məsalpinən, rəhatəmat nolən rat mīn. ¹⁵ Mətə okəmə itəmat nəsotaluinən, motaskəlīm-iəkis e nikitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluinən kən malpin nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən nīganəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwīr, mətə nīkilat tamkīmīk. Ilat koatol nīganəmtilat tol pīsīn, məmə netəmim okotəplan ilat məmə nəumis tīnus ilat, kən netəmim okotīsīai-in ilat. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnos rəkis nətouən rəhalat, inəh nīsīaiiən rəha netəmim. ¹⁷ Mətə nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, onəkotaikuas e nīganəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmim okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwīr əpəh e nego e neai

(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətain rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, mətə-inu e nətueintən u, wīn mīn kotitun nunən, kən namtəən titun nərəkinən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn kotitun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kakləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Mətə təwīr məmə nəkotuargətain rəhatəmat nat wīr mīn əpəh e nego e neai. Ikin əh wīn mīn kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkinən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn okol kəsotakləh-inən. ²¹ Iatən nəhlan mətə-inu, ikin pəhruən rəhatəmat natimnat wīr mīn koatəməhl ikin, mətə nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat mīn əh-ikin əh.

²² “Nīganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nīpətīm. Okəmə nīganəmtim mil kuəwīr, tahmen əm məmə nīpətīm tərīoah e nəhag-əhagən. ²³ Mətə okəmə nīganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nīpətīm in tərīoah e naluginən. ! Kən okəmə nəhag-əhagən e nīpətīm in napinəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətig e napinəpən asol agin-əh!*

²⁴ “Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwīan, kən metəhau kit məsolən nəwīan. Okol nəsolən slef rəha Uhgīn ne mənī e nian kitīəh əm.”

Təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik

(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Kən o natimnat mīn əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik rəhatəmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik nīpətītəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat

6:10: Luk 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35 **6:13:** Luk 22:40; Jem 1:13; Jon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

6:14: Mak 11:25-26 **6:16:** Aes 58:5-9 **6:19:** Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nīpətīm kit rəha “nīganəmtim mil kuəwīr” təmə, ik etəm kit itəm nīkim tagien o nasituan netəmim e rəham mənī. Kən nīpətīm kit rəha “nīganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit.

napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatimat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nīpətītat, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənīg mīn itəm koatiwīg moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wirən nagwənən e nīpəgnoa nimə, mətō Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e nīganəmtīn, nīkitəmat təht məmə in tolkeike pīk itəmat taprəkis-in mənīg mīn? !Əwəh! ²⁷ ?Nīkitəmat təht məmə rəhatəmat nətəlīgən pīk tītun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəlīgən pīk təsəfin-pənən aua kitiəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nīkitəmat tatəht pīk napən onəkotuwīn lan? Nīkitəmat təht-tu nəguī nīg mīn itəm koatəwīə əpnapīn əm. Ilat kəsotol pīkən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Mətō ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwīn-in, ilat kotəwīr motaprəkis. Mətō nəguī nīg əpnapīn mīn kotəwīr taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgīn təmol manuwīhl əpnapīn əm təwīr pīk e nəguī nīg mīn əh. Mətō manuwīhl əh in rəha nian kitiəh əm, kən olawīg kuwan e nīgəm. ?Kən okəmə Uhgīn tatol-wīr manuwīhl əh, kən nīkitəmat təht məmə Uhgīn otos-ipīnə napən itəm nəkotəkəike motuwīn lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwīrən məmə itəmat nakotətəlīg-in pīk məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotənīm naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwīn-in?’ ³² Sotətəlīg-in pīkən. Netəm itəm kotəruru Uhgīn, ilat koatətəlīg-in pīk natīmnat itəm tol nəhlan. Mətō itəmat nenətī Uhgīn mīn, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in tītun məmə nəkotəkəike motos natīmnat mīn əh. ³³ Mətō pəs onəkotol nərəmərəən rəha Uhgīn, ne nəmegəhən ətuatīp itəm Uhgīn tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgīn otos-ipīnə mīn natīmnat mīn əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwīrən məmə nakotətəlīg-in pīk natīmnat itəm onəkotəkəike motos olawīg, mətō-inu natīmnat rəha olawīg, ilat rəha olawīg. Nəratən rəha nian kitiəh, in tīnahmen rəkis rəha nian kitiəh.

7

Sotakilən nolən rəha suah kit mīn (Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgīn otələhəu nəghatən rəha nalpīnən rəhatəmat. ² Tol nəhlan mətō-inu, nəghatən əskasīk itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgīn otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat mīn. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətuatīp, kən Uhgīn otakil itəmat e nolən itəm tətuatīp. Mətō okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasīk, kən Uhgīn otakil itəmat e nolən ahmen mīn əm. ³ ?Təhro nakoatən nīmīsmīsī nīg itəm tətatīg e nīganəmtī piatəmat mīn, mətō itəmat nəsotəplanən nīg asol itəm tətatīg e nīganəmtītəmat? ⁴ ?Kən təhro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nīmīsmīsī nīg e nīganəmtīm,’ mətō nəsotəplanən nīg asol e nīganəmtītəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwīr, mətō nīkitəmat tamkīmīk! Otaupən, motos-irəkis nīg asol e nīganəmtītəmat, kən nəkotītun nəplan wīrən nohrəkisən nīmīsmīsī nīg itəm tətatīg e nīganəmtī piatəmat mīn.

⁶ “Sotos-ipənən natīmnat rəha Uhgīn kəm kuri mīn, kən sotərakin-pənən rəhatəmat nat wīr mīn kəm pīkəs mīn.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

Nolən ətuatīp o nətapəh-inən nat kit o Uhgīn (Luk 11:9-13; 6:31)

6:25: Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7 **6:26:** Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 **6:29:** 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6 **6:32:** Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17 **7:1:** Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24

* **7:6:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, “sotərakin-pənən rəhatəmat perel kəm pīkəs mīn.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtīn tiəkis. Təmīsī-pən e nīki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pīkəs” katuəpsen-pən netəm rat.

⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

⁹ “?Itəmat pah, nian nətin tatətapəh-in pıret, məto in tatos-ipən kəpiel? !Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹¹ Nat əpnəpın itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wır min kəm nenətitəmat min. !Məto Tata Uhgın e nego e neai, nolən rəhan in təwır pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahrienən, in otos-ipən natimnat wır min kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron! ¹² Kən tol nəhlan, otol təwır kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat. Inu nıpəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien min aupən.”

Suatıp kəiu
(Luk 13:24)

¹³ Iesu təmən min məmə, “Itəmat onəkotəkəike motuwın-pən e nafiluə itəm təkəku, məto-inu nafiluə itəm iahgin ne suatıp itəm timətig əm tatuwın o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwın-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Məto nafiluə itəm təkəku, ne suatıp itəm tiəkis tatuwın o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

Nıg ilau noan
(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Oatəto wır itəmat o ien eiueiuə min. Ilat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, məto əpəh imə e nıkilat, ilat kotahmen e kuri iarupın. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotıtun naka tətətig e nıkilat. Netəmim okol kəsotuwınən e nolkosik o iapıl-iapıl moatəhl noa nıg itəm təwır mətehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nıg itəm təwır tatətoe-in noan itəm təwır, məto nıg itəm tərət tatətoe-in noan itəm tərət. ¹⁸ Nıg itəm təwır okol təsoe-inən noan itəm tərət, kən nıg itəm tərət, okol təsoe-inən noan itəm təwır. ¹⁹ Nıg min rafin itəm kəsotətoe-inən noalat itəm təwır, okəte rəkis ilat, kərakin-pən ilat e nıgəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiueiuə min əh, onəkotəplan noan, kən nəkotıtun naka tətətig e nıkilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə,’ itəm ilat kotıtun nuwınən motətig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın məto ilat min əm u itəm koatol nəwıa rəhak Tata itəm tətətig e nego e neai. ²² E nian Uhgın otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə! ?Tahro? ?Nəkıtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ıpa kəm itimat, kən motəhg-iarəp narmın rat min e nərgəm, kən motol natimnat pıspıs min e nərgəm?’ ²³ Kən oekən-ipən ətuatıp kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu min ekəruru itəmat. ! Otuwın isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tərət!’ ”

Etəmim kəiu kəmiailəkin nımə
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kən Iesu təmol namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenətig, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nımə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nımətag asol teel moh nımə. Məto nımə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen

7:7: Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem 1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Wək 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luk 3:9; Jon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luk 6:46; Jem 1:25 **7:23:** Luk 13:25-27; Sam 6:8; 2 Tim 2:19

e etəmim itəm təsətəlig-in wīrən nolən natimnat kən in ialməl, in təmīləkin-pən nəukəti rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telel moh nimə. Kən nimə təmīet, kən nian təmīet, məto təmərət aḡin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmōl namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmīwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tatəgətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəgətun mīn rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmōl-wīr suah kit təmos nimisən u leprosi
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmōl təmuwa ron, misin-pən nulīn o Iesu, kən mən məmə, “Iərəməərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wīrən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwīr-ta.” Kən roiu aḡin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, məto uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nīpətim tīnol mīn-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tīnikə, kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwīr, kən rəham namkimikən tīnikə.”

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn
(Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwīn mīet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “Iərəməərə, rəhak iolwək tatimis, kən mətapil əpəh e nimə rəhak, nīpətin rafin təmimis, kən tatəto tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwīr mīn.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, io etəmim kit itəm esətətipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekītun məmə in otəto təwīr mīn. ⁹ Ekītun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəməərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mīn neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təməto nəghatən əh, kən narmīn təmīwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapīn noanol mīn rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən təkəsik tahmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat məmə netəmim tepət okotisi-pən e nīkalīn par ikin ne e nīkalīn pah ikin, okotuwa motəgwən kitīəh e tepil ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəməərəən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgīn təmaupən mītəpun itəmat məmə in otərəməərə etəmat, in otəraikin-pən itəmat ihluə e napinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətāin nəluilat mīn.”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael mīn məmə, “Atuwīn. Rəham iolwək otəwīr tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgīn otol mīhin.” Kən e nian ətuatip əh, nīpəti iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael mīn təmuwa məwīr mīn.

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uhgīn, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin mīn rəha nuwigitəm. Nimisən mīn u tatəraikin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e niganəmti Uhgīn.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14 **8:11:** Luk 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28

*Iesu tæmol nimisæn tepæt kotawir min
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Kæn Iesu tæmuwin e nimæ ræha Pita, kæn muwin imæ mæplan uhu Pita tatætæp-ætæp mætæpîl. ¹⁵ Kæn tæmæg-æfæmæh-in nelmin mek nelmi pætaguihl un, kæn nætæp-ætæpæn tæmagim mikæ, kæn tinætul. Kæn minatol nagwænæn nigî Iesu.

¹⁶ Kæn ehnaipæn in, netæmim kæmotæmik netæmim tepæt itæm narmîn rat tætatig elat motuwa o Iesu, kæn Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat min e næghatæn æm ræhan, kæn mol-wir netæmim rafin itæm koatimis. ¹⁷ Natimnat min æh tæmol næhlan mæmæ otol næghatæn ræha ien Aesea tuwa mol nipahrienæn lan, itæm tæmæn aupæn ikin mæmæ, “In tæmos-irækis nimisæn min ræhatat, kæn mol nipætîtat min itæm kotahmæ, kotawir.”

*Etæmim kæiu kæmioalkeike mæmæ okiauarisig-in Iesu
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Kæn nian Iesu tæmæplan nimanin netæmim itæm koatitælau in, kæn tæmæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ okotuwîn e nikali lek entænipæn-pæn. ¹⁹ Kæn iægætun kit ræha Lou tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun. Hiæ ikin onakatuwin-pæn ikin, oekætæu-pæn ik.”

²⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kuri iarupîn min, ræhalat nipæg tatig o napîlæn, kæn mænig min nimaalat tatig o napîlæn. Mæto Næti Etæmim,† in ræhan nimæ ræha napîlæn tikæ mæmæ otuwîn mapîl ikin.”

²¹ Kæn etæmim kit min ræha Iesu tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæra. Oekætæu-pæn ik mæto, pæs ekuwin pitæn mitænim ræhak tata.”

²² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ætæu-pa io. Netæmim itæm kæsotolæn næwia Uhgîn, in tahmen æm mæmæ ilat kinotimis rækis. Pæs ilat okotuwîn motitænim ræhalat netæmim itæm kæmotimis.”

*Iesu tæmæn-iæhau nimætag asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Kæn Iesu tæmuwin e pot, kæn ræhan min netæmim kotuwîn ilat min. ²⁴ Kæn tæsuwæhæn, nimætag asol kit tætul kæn minol peau-peau asol min e lek, kæn næhau tatær-pæn e pot, iuæhkîr æm pot tætamnim, mæto Iesu tætapîl. ²⁵ Kæn kæmotuwîn motæhgaiir e Iesu motæn-ipæn mæmæ, “!Iæræmæra! !Osmegæh kitat! !Otæsuwæhæn kotamnim!”

²⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakotægin pik? Ræhatæmat nahatætæn tækæku agîn.” Kæn tæmætul mæn-iæhau nimætag ne peau-peau asol min. Kæn nimætag tæmurahl nelmin, kæn tinæmælinu tinæmælinu. ²⁷ Kæn netæmim ræha Iesu narmilat tæmiwig pik moatæn mæmæ, “!Ei! ?Etæmim naka u? Nat æpnæpîn nimætag ne næhau, mæto ilau kætioal næwian.”

*Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e etæmim kæiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kæn nian Iesu tæmuwa miet-pa entænipæn-pæn e lek, ikin Katara, kæn etæmim kæiu itæm narmîn rat min kotatig elau kæmiaiet-aræpa mæmæ okuæplan Iesu. Ilau kæmiasipæn e nipæg kæpiel min, ikin katitænim netæmim ikin. Ilau kuæsanæn mætioh netæmim, kæn netæmim koatægin nuwin-pænæn ikin. ²⁹ Kæn æmun narmîn rat min itæm kotatig elau kæmotaget æfæmæh motæn mæmæ, “!Ik Næti Uhgîn! ?Næmuwa mæmæ nakahrol itimat? ? Næmuwa mæmæ nakol nalpînæn kæm itimat itæm tæsolæn æh nian ræhan?”

³⁰ Iuæhkîr æm olat, pikæs min tepæt æh-ikin kotagwæn, ³¹ kæn narmîn rat min kotasæk-pæn o Iesu motæn mæmæ, “Okæmæ nækæhg-iaræp itimat, ahl-ipæn itimat ekotuwîn e pikæs min æh.”

8:17: Aes 53:4 † **8:20:** Nian Iesu tæmæn nærgîn u “Næti Etæmim,” tatæghat-in atip in. Nærgîn u tæmîet e Naoa ræha Daniel ne naoa pisîn pisîn min e Oltesteman. Kæn nipætîn tæmæ suah kit itæm tæmisi-pæn o Uhgîn kæn matos nepætæn ræha Uhgîn. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9 **8:29:** Mak 1:24; Luk 4:41

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Otuwin.” Kən narmın rat mın kəmotiet elau, motaiu motuwın e pikəs mın, kən əmun pikəs mın ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motammim. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs mın, kəmotagım motuwın e taon motən-iarəp natımmnat rafin, ne natımmnat itəm Iesu təmöl kəm suah mil itəm narmın rat mın kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmә okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatakəike əskasık kəm in məmә otəkəike miet əh-ikin əh.

9

*Iesu təmöl-wir etəm
nıpətın təmimis*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwin e pot muwin entənıpən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nıpətın məsin təmimis, kən mətəpil e rəhan nimitiwin. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətəən, kən təmən-ipən kəm etəm tatimis un məmә, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat mın emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotətə nəghatən əh, iəgətun mın neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat mın məmә, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmә otöl məmә in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ?In pəhrüən timətig məmә oekən, məmә, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat mın,’ o ‘Ətul maliwək?’* ⁶ Kən roiu eköl nat kit məmә nəkotitun məmә Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmә ofafəl rəkis təfagə rat mın.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimis məmә, “Ətul miləs rəham nimitiwin maliwək matuwın latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimis təmətul maliwək matuwın latuənu. ⁸ Kən nian nımanın netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgin, kən motənwiwi nərgi Uhgın itəm təmos-ipən nepətən kəm etəmim məmә otöl nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin məsin mın, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis, kən tatəpələh ikin katətou-pən takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwin mətəgwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatöl təfagə rat kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motəgwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Farisi mın kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmә, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takis ne netəm koatöl təfagə?”

¹² Məto Iesu təmətə rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Etəmim itəm təsimisən təsuwinən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatimis, in otəkəike muwin məplan tokita. ¹³ Otuwin motegəs-in motöl nıpəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmә,

‘Nat kit tatöl nıkik tətəgien, inu məmә onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmә rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatöl moatos-ipa kəm io itəm tatöl nıkik tətəgien.’‡

9:1: Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmә Iesu titun nol-wirən suah kit, kən tatəgətun məmә tatos nəsanənən o Uhgın məmә ofafəl rəkis nolən rat mın rəha netəmim. **9:6:** Jon 17:2 † **9:10:** Farisi mın, ilat kəmoatətəu-pən wir əgin-əh Lou rafin itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses məmә Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wir mın nəghatən mın itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotöl, sənəmә Lou ətuatip mın rəha Uhgın. Kən Farisi mın, katən məmә netəmim rafin itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh mın əh, ilat iöl təfagə. **9:11:** Luk 15:2 **9:13:** Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:** Nian Uhgın təmən nəhlan, nıpətın məmә in otapəs rəhalat sakrifais mın məto-inu nəratən tətətig e nıkilat. Uhgın təmən məmә ilat kotəkəike motasəkitun netəmim.

Iatən tol min-nulan mətō-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm min u itəm nikilat təht məmə kinotətuatip rəkis məmə okotuarisig-in io, mətō emuwa məmə ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmə okotuarisig-in io.”

*Nolan rəha napəsən nagwənan o Uhgin
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənan motəfak kəm Uhgin, kən Farisi min, ilat min koatol mihin. ?Mətō təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənan rəhan ilat in min neen, nikitəmat təht məmə in min neen okotasək? !Kəp! Mətō nian əh-ikin itəm tatuwa məmə netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənan rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotitun napəsən nagwənan.

¹⁶ “Kən etəmim kit tikə məmə otos nimismisi niməhan wi kit, kən məhlətain-pən e niməhan oas rəhan itəm təməhap, mətō-inu okəmə tol nəhlan, kən nimismisi niməhan wi titun nəhapən niməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iahgin pik agin.

¹⁷ “Kən etəmim kit tikə məmə otos wain itəm kəmōl wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təkəsik itəm kəmōl e nuwigī nani. Okəmə tol nəhlan, kən wain otəhləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Mətō wain itəm kəmōl wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmōl wi timətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

*Pətagwəhl kit itəm tətəmis ne pətan əkəku kit itəm tətəmis
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulin o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku tətəmis roiu əm. Mətō wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh min.” ¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwin.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nimisən rəhalat nipiitan nian rafin əm, minos nup tuelef. † Kən pətan əh tətəmis-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nipiəgnəmti kot məsin rəhan, ²¹ təmōl nəhlan mətō-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol namnun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətəən təmōl ik ninəwir min.” Kən e nian əh, rəhan nimisən tətəmə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nimə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwin imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nimisən, kən netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwin isəu, mətō-inu pətan əkəku un tətəmisən, mətō in tətəpəl əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Mətō nian netəmim kəmotiet motuwin ihluə, kən tuwin imə, maskəlīm nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul.

²⁶ Kən namnusən rəha nat u təmaiu mitəlau rafin e nəptən əh.

Iesu təmōl-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu tətəmet ikin əh, mətō iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkitun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwən əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Itəlau nətuahatətə məmə ekitun nol-wirən niganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəməə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin e niganəmtitəlau mən-ipən məmə, “Uhgin otol-wir niganəmtitəlau mətō-inu nəmuahatətə lan.” ³⁰ Kən niganəmtitəlau tinəwir kən kinatuəplan

9:14: Luk 18:12 § **9:17:** Afin futnot e Luk 5:37 * **9:17:** Iesu təmən nəhlan məmə in otəgəton ilat məmə rəhan nəgətonən in tuwiwi mol pisin e nəgətonən rəha Farisi min ne igəton min rəha Lou. † **9:20:** Lou təmən məmə nimisən u leprosi təmōl pətan əh tamkəmik, kən okəmə tatek suah kit, kən in min otamkəmik. **9:21:** Mat 14:36
9:27: Mat 20:29-34

nat. Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæm ilau mæmæ, “Onæsuæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim.” ³¹ Mæto ilau kæmiaiet mian, kæn muæn-iaræp namnusæn ræha Iesu tuwin mitælau e ikin min rafin e næptæn u.

Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e etæm tæruru næghatæn

³² Nian suah mil u kæmiaiet, netæmim kotilæs etæmim kit tæruru næghatæn motuwa o Iesu. Suah æh in tæruru næghatæn mæto-inu narmîn rat tætatig lan. ³³ Kæn Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e suah æh, kæn tinatæghat. Kæn nimanin netæmim narmilat tæmiwig pik ron, kæn motæn mæmæ, “Suah kit tæsæplanæn nat kit tol nulan æpæh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Mæto Farisi min kæmotæn mæmæ, “Tatos næsanænæn o etæm-iasol ræha narmîn rat min mæmæ otæhg-iaræp narmîn rat min.”

Iesu nîkin tæmahmæ pik o netæmim

³⁵ Kæn Iesu tæmaliwæk matuwîn e taon ne latuænu min rafin, kæn matægætun æpæh e nipægnoa nimæ min ræha nuæfiminæn, matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæææn ræha Uhgîn, kæn matol-wir netæmim rafin itæm koatimis, ne netæmim rafin itæm nipætilat tærat koatæwir. ³⁶ Nian tæmæplan nimanin netæmim tinepæt pik, kæn nîkin tæmahmæ pik olat mæto-inu kinotos pik nahmææn, kæn motæruru nasitu-atipæn e ræhalat næmegæhæn, kinotahmen e sipsip min itæm etæmim tikæ o nehman ilat. ³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “!Otæplan-tu! Nagwænæn tepæt æpæh e nasumæn itæm kinotimætæ, mæto iolwæk min noan mæsin æm kotæulæk-in. ³⁸ Kæn otæfak-pæn o etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ otahl-ipa iolwæk min tepæt mæmæ okotuwîn kæulæk-in nasumæn ræhan.”

10

Netæm tuelef ræha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kæn Iesu tæmaun-in netæm tuelef ræhan kotuwa kitæh, kæn mos-ipæn næsanænæn kæm ilat mæmæ ilat kotitun næhg-iaræpæn narmîn rat min e netæmim, kæn motitun nol-wiræn nimisæn min rafin, ne netæm min u nipætilat tæmærat.

² Kæn inu nærgi netæm tuelef ræha Iesu: in taupæn Saimon, u nærgin kit min un Pita; ne tæhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, næti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etæmim ræha nosæn mæni ræha takis; ne Jemes næti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kætaun-in mæmæ Selot;* ne Jutas Iskariot u tæmegæhan-in-pæn Iesu tuwin e nelmi ræhan tikimîr min.

Iesu tæmahl-iaræp ræhan netæmim tuelef

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kæn nian Iesu tæmahl-iaræp ræhan netæmim tuelef mæmæ okotuwîn motol wæk ræhan, tæmaupæn mæghat kæm ilat mæmæ, “Itæmat onæsotuwînæn o netæm min un sænæmæ noanol min ræha Isrel, kæn mæsotuwînæn e taon kit ræha netæm Sameria, ⁶ mæto onækotuwîn o noanol min ræha Isrel itæm kotahmen e sipsip min koatæluæ. ⁷ Kæn nian nako-tuwîn, nækotækæike motæn-iaræp mæmæ, ‘Nian itæm Uhgîn otæmææ e netæmim rafin lan, tinatuwa iuæhkîr.’

⁸ “Kæn itæmat nækotækæike motol netæm koatimis kotæwir min. Kæn itæmat nækotækæike motol netæm kæmotimis kotæmegæh min. Kæn netæmim itæm leprosi tatol ilat, nækotækæike motol nipætilat tuwa mæwir min. Kæn netæmim itæm narmîn rat tætatig elat, itæmat nækotækæike matæhg-iaræp narmîn rat min kotuwîn isæu olat. Kæn næsanænæn itæm næmotos, næmætosæn næmtin. Kæn onækotækæike motol wæk æm, netæmim okæsætouæn

9:30: Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Mak 1:39 **9:36:** Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 **9:37:** Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itæm in tatætul æskasik o kantri ræhan. Æplan e tiksonari. **10:6:** Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11

itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsosən mənı. ¹⁰ Kən məsotəmıkan rəhatəmat kətim mın. Kən natımnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos mınən iahgoau kit mın. Kən məsotosən put, ne kasıkin rəhatəmat mın. İatən nəhlan məto-inu tətuatıp əm məmə katos-ıpən kəm iolwək mın natımnat itəm tətuatıp o natıgən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəıke motehm etəmim kit itəm nıkin tagien məmə nakotuwın mətatıp itəmat mın, kən nakoatatıp ikın əh mətoarus-pən nian nakotiet mın. ¹² Nian nakotuwın kətatıp e nımə kit, nəkotəkəıke kəghat wır kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətatıp otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nımə u, nıkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətatıp olat. Məto okəmə nıkilat təsagienən otəmat, nəkotəkəıke motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeıkeən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nımə, o kəsotətəıg-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nımə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəıke motohapıspıs rəkıs nısp e nelkıtəmat məmə ilat okotıtun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakıl netəmim, nalpınən rəha netəm mın əh in otəskasık pık maprəkıs-in nalpınən rəha netəm kotərat aıpən e taon mıl əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha İesu

¹⁶ Kən İesu təmatəkəıke matən məmə, “Otətəıg-in-tu. Etahl-ıpən itəmat nakoatuwin tahmen e sıpsıp mın itəm kəmotuwın ilugın e kırı iarupın mın. Onəkotəkəıke motenatıp wır tahmen e malıkım, kən itəmat motan mətıg tahmen e mənıg mak. ¹⁷ Onakoatəto wır itəmat o netəmim, məto-inu ilat okotıləs itəmat məmə nəkoatətul e nıganəmtı kaonsel rəhalat, kən okotalıs itəmat əpəh imə e nımə rəha nuəfımınən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwın motətul e nıganəmtı etəm-iasol mın rəha kapman mın, ne kıg mın məmə onəkotən-ıarəp nəghatən təwır rəhak e nıganəmtılat, kən e nıganəmtı İahlua mın. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motıləs itəmat, kən nıkitəmat təsəht pıkən məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəgınən məto-inu Narmın Rəha Uhgın, in otos-ıpınə nəghatən itəm onəkotən e nian ətuatıp əh. ²⁰ Nəsotəgınən məto-inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmın Rəha rəhatəmat Tata, otos-ıpınə nəghatən kəm itəmat məmə nakoatən-ıarəp.

²¹ “Netəmim okotegəhan-in-pən pıalat ətuatıp mın kəm rəhalat tıkımır mın məmə okotohamnu ilat, kən tata mın okotol mihın mın kəm nenətılat ətuatıp mın, kən nısualkələh okotətul motol nolən ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama mın məmə okotohamnu ilat. ²² Netəmim rafın okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasık mətoarus-pən natımnat mın un okotol namnun, kən Uhgın otosmegəh. ²³ Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagım motuwın e taon pısın kit mın. İatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəsotuwın rafınən e taon mın rəha İsrıl mətoarus-pən Nətı Etəmim in otuwa mın.

²⁴ “Netəmim itəm koatətəıg-in, okol kəsotaprəkıs-inən rəhalat İəgətun, kən iolwək mın, okol kəsotaprəkıs-inən rəhalat etəm-iasol. ²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəıke motagien məmə okotuwa motahmen e İəgətun rəhalat, kən iolwək mın kotəkəıke motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. İo, İo etəm-iasol rəha nımə. Okəmə netəmim neen kotən rat İo məmə İo Pıelsepul, u nərgın kit rəha Setan, kən okol tahmen mın əm e iolwək mın rəha nımə rəhak.”

Etəmim rəha İesu təsəgınən etəmim (Luk 12:2-7)

10:9: Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6 **10:14:** Luk 10:10-12; Wək 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Jaj 7 **10:16:** Luk 10:3; Rom 16:19 **10:20:** Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26
10:21: Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

²⁶ Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natımat itəm netəmim koatəfətain, Uhgın otıləs-iarəpa ikın tagəhag ikın, kən natımnat itəm netəmim koatəhluaig-in, Uhgın otıləs-iarəpa, netəmim rafin kotəplan. ²⁷ Natımnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mın e nəhag-əhagən, kən natımnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e nıganəmıti netəmim.

²⁸ “Sotəginən netəmim itəm kotıtun nohamnuən nıpətıtəmat, məto okol kəsotohamnuən narmıtəmat. Məto nəkotəgin Uhgın itəm titun nərəkinən nıpətıtəmat ne narmıtəmat e nıgəm asol. ²⁹ Otəplan-tu. Mənıg əlkələh mın, netəmim koatol-salim-in mənı əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgın təsegəhan-inən ilat, okol kit təsımısən. ³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgın tətəfin rafin ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgın tolkeike pık itəmat taprəkıs-in mənıg əlkələh mın əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etəmim otən-iarəp nərgək e nıganəmıti netəmim, kən io mın iatən-iarəp nərgın e nıganəmıti rəhak Tata e nego e neai. ³³ Məto okəmə etəmim otən-iarəp e nıganəmıti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e nıganəmıti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nıkitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueıntən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotəmou. ³⁵ İatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol tıməht ilau rəhan tata, kən pətan otol tıməht ilau rəhan mama, kən pətan otol tıməht ilau uhun, ³⁶ kən etəmim otol tıkimır ilat atıp rəhan mın.†

³⁷ “Kən etəmim itəm tolkeike pık rəhan tata ne mama taprəkıs-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pık netın iərman o pətan taprəkıs-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁸ Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nıg kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pık wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueıntən u in otəwır, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otımıs o nərgək, in otos nəmegəhən lılın.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nıkin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nıkin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nıkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təməhl-ıpa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nıkin agien ien rəha Uhgın, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın, in otos nətəuən lan, tahmen əm e itəm ien mın koatos. Kən etəmim itəm tatos e nıkin agien etəm ətuatıp, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatıp, in otos nətəuən lan, tahmen əm e etəm ətuatıp. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ıpən nəhau ətəp noan-məsın əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnəpın rəhak etəmim in ləhau agın, nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətəuən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tınol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmıet ikın əh muwın e taon mın e nıtən Kalılı, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təməhl-ıpa rəhan neen netəmim kotuwın motətapəh ron məmə, ³ “?Tahro? ?Ik u

10:26: Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28:** Rom 8:31; Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:** Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat mın məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nıpəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kımıs e nıg kəməluau tahmen əm lan. Nıpəti nəghatən u məmə kitat rafin kitiəh kitiəh kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgın otol nəwıan e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotımıs o nərgın, o kəm-naka nəratən mın əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matıp əm o natıgən e nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsaḡin etəmim kit mīn məmə otəpanuwa mīn?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm niḡanəmtilat təpīs kīnoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkīlat tərət kīnotəto təwīr kən mīnotaliwək. Kən netəm mīn u kəmotos nīmīsən leprosi, nuwigīlat tīnəwīr. Kən netəm mīn u matəlgīlat təmalu, roiu matəlgīlat tīnoag, kən netəm mīn u kəmotīmīs, kīnotəmegəḡ mīn. Kən ian-rat mīn, roiu əḡ suah kit tīnatən-iarəp namnusən təwīr kəm ilat. ⁶ Etəmim otatīg e nəwīrən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəḡan nahatətəən lak o natīmnat itəm io ekol.”

Iesu təməḡhat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəḡa Jon koatitəlig, kən Iesu tīnətuoun matəḡhat-in Jon kəm netəm mīn u koatəpələḡ əḡ-ikīn, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwīn ikīn taruən-aruən ikīn məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwīn məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nīmətag tətəhləpīk-ahləpīk əpnəpīn əm? Kəp. ⁸ ?Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwīn e napən wīr nəmtīn tīəkīs? Kəp. Netəm kotuwīn e napən wīr tol nəḡlan, nian rafīn kotatīg e nīmə rəḡa kīg. ⁹ ?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəḡ, nīpahrienən, kən etəmim əḡ in ilīs taprəkīs-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naoa Rəḡa Uḡḡin təmatəḡhat-in nian Uḡḡin təmən məmə, ‘Otəplan-tu. Iatahl-ipīnə rəḡak iahləpīs itəm otos rəḡak nəḡhatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəḡam suatīp.’

¹¹ Nīpahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tīkə itəm təmaiir e nətueintən in ilīs taprəkīs-in Jon Baptais, kən mətə etəm ləḡau aḡin e nərəmərəən rəḡa Uḡḡin, in ilīs taprəkīs-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəḡhatən rəḡa Uḡḡin mətəarus-pa roiu, nərəmərəən rəḡa Uḡḡin in təkāsīk məmə otol wək matuwīn. Kən netəmim itəm kotəkāsīk kotalkut pīk məmə okotuwīn motatīg aḡin. ¹³ Iatən nəḡlan mətə-inu, aupən aḡin mətəarus-pa nian rəḡa Jon, nəḡhatən mīn rəḡa Lou itəm Uḡḡin təmos-ipən kəm Moses, ne nəḡhatən mīn rəḡa ien mīn rəḡa Uḡḡin, koatən-iarəp nərəmərəən rəḡa Uḡḡin. ¹⁴ Kən okəmə nīkitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgīn tatīg, təwīr məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəḡhatən mīn u.

¹⁶ “?Netəm mīn u itəm koatatīg roiu, ilat kotəḡrol nulan? Ilat kotəḡḡrol e nīsualkələḡ itəm koatəpələḡ ikīn katol maket ikīn moatakūhl motaun-in ilat mīn neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotəhl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəḡa nāḡienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəḡa nīmīsən, mətə nəsotasəkən kitat mīn itimat.’ ¹⁸ Iatən nəḡlan mətə-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətəpəs nāḡwənən matəfak kəm Uḡḡin, kən məsənīmən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əḡ, narmīn rat kit tətatīg lan.’ ¹⁹ Mətə nian io, Nətī Etəmim, emuwa kən mətəḡwən kən matənīm wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əḡ in etəmim rəḡa nāḡwən pīkən ne etəmim rəḡa nāpīsən, kən motan kələḡ ilat netəmim rəḡa nosən mənī e takīs, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Mətə netəmim itəm koatətəu-pən nītunən rəḡa Uḡḡin koatol wək wīr mīn. Kən wək wīr mīn əḡ koatəḡtun məmə nītunən rəḡa Uḡḡin in nīpahrienən.”

Nəḡmən asol otuwa (Luk 10:13-15)

²⁰ Kən Iesu təməḡḡat əskāsīk e netəm e taon mīn əḡ itəm in təmol nat pīspīs tēpət ikīn e niḡanəmtilat. Təməḡḡat nəḡlan mətə-inu ilat kəsotəḡḡlinən nətəligən rəḡalat o

11:5: Aes 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəḡa Jon, in wək itəm tatos nīsaiiən. In tatol əpen-əpenə suatīp rəḡa Kristo itəm Uḡḡin otəhl-īpa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tīnatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol mətə-inu in tatos wək əḡ. Mətə nat kit itəm in təwīr taprəkīs-in wək rəḡa Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəḡa Uḡḡin nian in tətəḡatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 **11:19:** Mat 9:14

rəhalat nolən rat mīn. ²¹ Təmən məmə, “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat mīn.

²² Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ²³ “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgīn otiləs-ipər itəmat e ikin rəha nisaiian əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgīn otəhlman itəmat nakotuwīn ləhau agin, imə naulisən, məto-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgīn təməsərəkīnən Sotom, kən təmətətig əm mətoarus-pa u-roiu. ²⁴ Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpīnən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm ninotəpou
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iərəmərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nīpəti natimnat mīn u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wir. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-ipa nītunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wir io u Nəti Uhgīn, məmə io pah ətuatip. Məto Tata Uhgīn əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wir Uhgīn, məto io pisin əm u Nəti Uhgīn, ekitun, ne netəmim itəm io emitəpun məmə ekol-arəp Tata Uhgīn kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pik wək kən ninotəpou o natipa-inən katipa əfigəm mīn, kən ekos-ipinə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən məgətun itəmat lan. Iatən nəhlan məto-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. ³⁰ Tol nəhlan məto-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in tīmətig, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iərəmərə rəha Sapat
(Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Məto nian Farisi mīn kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol aupən, nian in ne rəhan mīn netəmim nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwīn imə e Nimə Tapolen Rəha Uhgīn, kən mos pīret mun itəm pris mīn kīnotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, məto-inu pīret əh, Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən. ⁵? Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris mīn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn,

11:22: Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12 **11:25:** 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 † **11:28:** Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm mīn’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm məto-inu Lou mīn u, ilat kotəskasik pik, kən tiakis o nolən. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:** 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10
12:4: 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9

ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətuatip əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikin-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə, 'Nat kit tatol nīkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nīkik tətəgien.' Okəmə nəkotitun nīpəti nəghatən u, kən netəm min u itəm kotətuatip, okol nəsotakilən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ Iatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io Iərəməərə rəha Sapat."

⁹ Kən Iesu təmiet ikin əh, maliwək matuwın əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin təmimis, təsəg-ətuatip-inən. Kən kəmotətapəh o Iesu məmə, "?Tahro? ?In tətuatip e Lou məmə e Sapat, etəmim titun nol-wirən etəmim itəm tatimis?" Ilat kəmotətapəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha Iesu itəm ilat okotiləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakimil e Sapat, nīkitəmat təht məmə suah əh otuwın miuw-pər-pa min? !Əwəh! Otəkəike muwın miuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keike taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətuatip əm e Lou məmə natol nat itəm təwir e Sapat."

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, "Əg-ətuatip-in-tu nelməm." Kən təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tinuwa minəwir agin min, tinahmen e nelmin kit min. ¹⁴ Məto Farisi min kəmotiet motuwın ihluə minoatəte noa ron məmə okotohamnu Iesu.

Iolwək itəm Uhgın təmitəpun

¹⁵ Kən Iesu təmitun nətəligən rəhalat, kən təmiet ikin əh. Kən netəmim tepət kəmotuarisig in. Kən in təmol-wir nīmīsən rafin rəhalat kotuwa motəwir min. ¹⁶ Kən təmən-iəhau ilat məmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim min. ¹⁷ Natimnat min əh kəmotiet məmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nīpahrienən lan. Uhgın təmos-ipən kəm ien Aesea u aupən o nən-iarəpən məmə,

¹⁸ "Inu iolwək rəhak itəm io enitəpun rəkis, iakolkeike pik in, kən nīkik tagien pik ron.

Kən io oekol məmə Narmın Rəhak otuwa mərioah lan.

Kən in otən-iarəp nolən ətuatip rəhak ne nosmegəhən rəhak e niganəmti netəmim e nəptən pisin pisin min.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsəgət əfəməhən, məsəghat pikən ikin netəmim kotərgəfimən ilat min ikin.

²⁰ In etəm mətig,

kən in otol təwir kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tikə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətuatip, otol win e nolən itəm tərət.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat okotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən tətətig lan, məmə in otosmegəh ilat."

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm niganəmtin təpis kən təsəghatən məto-inu narmın rat kit tətətig lan. Kən Iesu təmol-wir min, kən suah əh

12:5: Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5
12:14: Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatip rəha ves 20 tatən məmə, "Okol təsatəghlən nuwig kit itəm təmeko, kən okol təsəmkəmis agin-əhən wik rəha lait itəm tətəhaniam əm." **12:21:** Aes 42:1-4

tənatəplan nat kən minatəghat. ²³ Kən netəmim rafin narmilat təmiwig motən məmə, “? Okəmə naka suah u in Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?”

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən məmə, “Suah əh tatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmin rat min.”

²⁵ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koator ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ilat min, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ “Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimər kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəmərəən otətul? ²⁷ ?Kən okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiuəuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən nərəmərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatip kit min tol nulan məmə, etəmim kit tikə məmə titun nuwinən e nimə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natimnat. Məto otaupən məlis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwın imə məmki-rəkis rəhan natimnat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimər. Kən etəm u itəm təsargətəinən sipsip min, in tatoor ilat kotagim atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın otafəl rəkis nolən rat min rafin pisin pisin,† ne nəghatən rat min rafin pisin pisin itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpinən kən məsaluinən nəghatən rat min itəm netəmim koatən e Narmin Rəhan. ³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgın otaluin kən məsalpinən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmin Rəha Uhgın, Uhgın okol təsaluinən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa.‡

³³ “Okəmə nig in təwir, kən noan in təwir, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in təwir o nig in tərət. § ³⁴ ! Itəmat nəkotahmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəotənən nat təwir kit, məto-inu nian etəmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərəioah e nikin. ³⁵ Etəmim itəm nətəligən təwir tərəioah e nikin, nian rafin in tatən nat itəm in təwir. Kən etəmim itəm nətəligən rat tərəioah e nikin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ Iatən kəm itəmat məmə e nian Uhgın otakil netəmim lan, netəmim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat əpnapin min rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pisin min rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatip o netəm kotərat.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən iəgətun min neen rəha Lou ne Farisi min kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan nəmtətin kit itəm tapispis itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Məto Uhgın otos-ipən əm nəmtətin kitiəh əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.

12:24: Mat 9:34; 10:25 **12:28:** Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgın tətəfəl rəkis nolən rat min nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatətapəh-in məmə in otaluin məsalpinən rəhalat nolən rat min. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netəmim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm min u itəm kəmoatən məmə Iesu tatol-wir netəmim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmin Rəha Uhgın in Setan. Netəmim neen min kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotahatətəən əh e Iesu, kən motapəs wək rəha Narmin Rəha Uhgın. § **12:33:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə in etəm təwir məto-inu tatol əm natimnat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12

⁴⁰ Tahmen əm məmə Jona təməməhl e nian kisil lapin ne nəraviəgən e nərpi nəm asol, kən Nəti Etəmim, in otəməhl nian kisil lapin ne nəraviəgən əpəh e niki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən netəm Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanol rəha Isrel nakotərat. Okotitun nənən nəhlan məto-inu nian ilat kəmotətəto nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat mın. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tinuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalın nəptən əpəh isəu agın, kən maliwək muwa məmə otətəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wır. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etəmim, kən in otuwın maliwək mətan əpəh ikin nig ne niमितə tikə ikin, kən nəhau tikə ikin, mategəs-in ikin otatig mameg ikin, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekitalig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nimə, etəmim tikə ikin, kən kəmafəl, kən məlin wır natimnat. ⁴⁵ Kən tuwın mit narmin rat sepin mın itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwın imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərat pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

Mama rəha Iesu ne pian mın

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian mın koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne pian mın əpəh ihluə koatətul. Ilat kotalkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “?Pah u rəhak mama, kən pah u piak mın?” ⁴⁹ Kən mäg-ətuatip-in-pən nelmin mägətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “!Inu rəhak mama ne piak mın! ⁵⁰ İatən nəhlan məto-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne wınik, ne rəhak mama.”

13

Nimaa nəghatən e nəptən

(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nimə muwın matəpələh əpəh iuəhkır e nikalı Lek Kalili. ² Məto-inu netəmim tepət kəmotuwa kətul kitalau in, kən in təmuwın e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natimnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən mın.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwın məmə oteatəgtəg rəhan nıkuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nıkuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig mın kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nıkuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkır əm. Kəmotəwiə uəhai əm məto-inu nəptən noan məsin əm. ⁶ Məto nian mitgar tər, kən məhg ilat koatauke-auke məto-inu nokilat təseiuiu pikən. ⁷ Kən nıkuti wit neen kotisas-pən e niki nəlkosik, kən nian nıkuti wit kotəwiə məto nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nıkuti wit neen mın kəmotisas-pən e nəptən itəm təwir, kən kəmotə-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wır kən mitun nəghatən mın u.”

¹⁰ Kən netəm rəha Iesu kəmotuwa motətapəh ron məmə, “?Tahro natəghat kəm netəmim e nimaa nəghatən mın?”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İatən nəhlan məto-inu itəmat un, Uhgın təmerəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun nəghatən anion mın rəha nərəməərən

12:40: Jona 1:17 **12:41:** Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1 **12:45:** Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:** E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghtən Kris aupən, ves 47 tikə. **12:50:** Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3

rəha Uhgín. Məto ilat əh, Uhgín təməsərəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nıtunən, Uhgín otos-ipən mın nıtunən kəm in, kən rəhan nıtunən in otepət pík. Məto etəm u itəm rəhan nıtunən tikə, Uhgín otos-irəkis rafin rəhan nıtunən itəm nıkin təht məmə in tatos. ¹³ İatəghat e nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu ilat koatəplan pap məto kəsotıtunən, kən ilat koatəto pap məto kəsotıtun wırən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nıpahrienən lan. In təmən məmə, 'Okəatəto, moatəto, moatəto, məto okol kəsotıtunən.

Kən okəatəplan, moatəplan, moatəplan, məto okol kəsotıtunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan məto-inu nıkilat tınuwa məskasık,

kən kınətpou-in nətəlig-inən,

kən motahtosig-in nıganəmtılat.

Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e nıganəmtılat,

kən ilat okotətəlig-in e matəlgılat,

kən nıkilat otəmət-mətıg,

kən okotıtun,

kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosmegəh ilat.'

¹⁶ Məto itəmat u, Uhgín təmawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotıtun, kən nian nəkotəto, nəkotıtun. ¹⁷ Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ien mın tepət ne netəm ətuatıp mın tepət kəmotolkeike pík məmə okotəplan nat naka itəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən. Kən motolkeike pík məmə okotəto nat naka itəm nakoatəto, məto kəsotətoən."

¹⁸ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, "İtəmat otətəlig-in wır-tu məmə nəkotıtun nıpəti nimaa nəghatən rəha etəm u itəm təmərakin nıkuti wit. ¹⁹ Nıkuti wit itəm təmisas e suatıp, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha nərəmərən rəha Uhgín, məto in təsıtunən. Kən Setan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwın e nıkin.

²⁰ "Kən nıkuti wit itəm təmisas-pən e nısıp itəm kəpiel iuəhkır əm, in tahmen e etəmim itəm tatəto nəghatən rəha Uhgín, kən mos e nıkin agien, ²¹ məto nokın təseiuaiu pıkən, kən tatətul əm o nian əkuəkır əm. Nian nəsəsauən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai əm e rəhan nahatətəən.

²² "Kən nıkuti wit itəm təmisas-pən e nıki nəlkosık, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgín, məto rəhan nətəligən tatuwın pık o natımnat rəha nətueıntən, kən in tolkeike məmə rəhan nautə otepət, kən nətəligən mın əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgín, kən nəghatən əh təsoe-inən noan.

²³ "Məto nıkuti wit itəm təmisas-pən e nəptən wır, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgín kən mıtun nıpətin. Kən e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrı, nian neen noan sikiste, kən nian neen noan tate."

Nimaa nəghatən e manuwıhl itəm tərat

²⁴ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat matən məmə, "Nərəmərən rəha Uhgín, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nıkuti wit e rəhan nasumən. ²⁵ Məto nian in ne rəhan mın netəmim kəmoatıpıl, rəhan kit tikımır təmuwın mərakin nıkuti manuwıhl rat mın e rəhan nasumən, kən magım. ²⁶ Kən nıkuti wit wır mın kəmotəwıə motol iahgın motol noalat. Məto e nian əh, nıkuti manuwıhl rat mın kəmotər mın motuwa motol iahgın.

²⁷ "Kən slef mın rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, 'Etəm-iasol. ? Nıkuti wit mın itəm nəmərakin e rəham nasumən, ilat nıkuti wit wır mın əm, o kəp? ?

13:12: Mat 25:29; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26

13:15: Aes 6:9-10; Jon 12:40; Wək 28:26-27

13:17: Luk 10:23-24

13:22: Luk 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17

Məto tahro nikuti manuwihl rat min kinotər?’²⁸ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Tikimır kit təmol nat əh.’

“Kən rəhan slef min kotən-ipən kəm in məmə, ‘Məto tahro? ?Nakolkeike məmə itimat ekotuwin kew rəkis manuwihl rat min əh?’

²⁹ “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmə itəmat nakotuwin kew rəkis manuwihl rat min, kən məta nakotew rəkis min wit wir min. ³⁰ Pəs ilau kərən əm kuər mətoarus-pən wit tinimətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwihl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e nigəm. Uarisig okotəulək-in wit wir min moatəmik moatuwa e nıpəgnoa nimə rəhak itəm katəlin nagwənən ikin.’ ”

Nimaa nəghatən e

*nikuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgın in tahmen e nikuti mastat itəm etəmim təmos muwin məfe e rəhan nasumən. ³² Nikuti mastat əh in nətin agın, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgin tahmen e nig kit, kən mənig min itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin min.”

Nimaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məsin itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

³⁴ Natimnat min əh rafin, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nıpahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmol nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nıpahrienən lan. Təmən məmə, “Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən min. Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətoarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nıpəti nimaa nəghatən e manuwihl

³⁶ Kən Iesu təmiet rəkis e netəmim, kən muwin e nıpəgnoa nimə kit. Kən rəhan min netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nıpəti nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmə e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təməraikin nikuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nikuti wit wir min, ilat u netəmim rəha Uhgın itəm tətərəməə elat. Kən manuwihl rat min, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tikimır itəm təmuwin məraikin manuwihl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in namnun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotəmik manuwihl rat motan-ətip e nigəm, nolən əh tahmen əm e namnun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo min rəhak okotuwin ikin iatərəməə ikin, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat min. ⁴² İlat okotəraikin-pən ilat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək kən moatəgətain nəluilat min. ⁴³ Kən netəm kotətuatip okotasə tahmen e mit e nərəmərəən rəha rəhalat Tata Uhgın. Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-in wir nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tətəluaig

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgın in tahmen e bokis məni kit itəm tətəluaig e nəptən kit. Kən etəmim kit təmətan məplan bokis məni əh, kən tatig

* **13:30:** Mastat in nig itəm katol-pən nikutin e nagwənən məmə tatəpien wir. Nikutin in natiəkəku agın. **13:35:** Sam 78:2 **13:40:** Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27 **13:42:** Mat 8:12 **13:43:** Mat 8:12

mitənim min. Nikin təmagien pik, kən təmuwin mol-salim-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtin nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salim-in min. Kən in tategəs-in kəpiel wir min nəmtilat tiəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwir pik agın, kən in təmuwin mol-salim-in rəhan natimnat rafin, kən muwin mos-nəmtin perel əh kən mİLəs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nian netəmim koatəraikin-pən net əpəh itəhəi moatos nəm pisin pisin min lan. ⁴⁸ Nian net tinərioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motoor nəm min motaii-pən nəm wir min e kətim asol min rəhalat, məto okotəraikin nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e namnun nian, nagelo min okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatip, ⁵⁰ kən motəraikin-pən netəm kotərat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.

⁵¹ “?Itəmat nəkotitun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.” ⁵² Kən təmən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgəgun min rafin rəha Lou itəm kəməgəgun wir ilat e nərəməərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəm-iasol rəha nimə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”†

Ien itəm kəsisiai-inən (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwin iman ikin. Kən təmatəgəgun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmİLəs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wir in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ? Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e nİpəgnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pispis tepət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatərəməərə e nitən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh min e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis min.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakläh-in Herotias u pətaguıhl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatəgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlim Jon o Herotias, məlis ətain, mİLəs-ipən

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəghat-in nəgəgunən wi rəha Iesu.

13:54: Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 6:42

e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike māmā in otohamnu Jon, mato tāmāsolān mato-inu tatāgin netāmim. Ilat koatīsiāi-in Jon moatān māmā in ien kit.

⁶ Māto nian kit, Herot Antipas tāmōl lafet kit rāha nian tāmāiir lan, kēn pētān ākēku, nāti Herotias, tāmōl danis aupen e nīganāmti netāmim rafin. Kēn rāhan nolān danis tāmōl Herot Antipas nīkin tāmūwīn pik lan, ⁷ kēn tol nāhlan, in tāmān-iākis mos noanawil māmā in otos-ipān nat naka itām pētān ākēku āh tolkeike. ⁸ Kēn Herotias tāmāghat kām nātīn, kēn nātīn tāmān-ipān kām Herot Antipas māmā, “Os rāhn-kapē Jon Baptais e plet kit muwa ikīn-u mos-ipa kām io roiu.” ⁹ Kēn kīg, nīkin tēpou. Māto tāmān-ipān kām rāhan netāmim māmā ilat okotol nāwīa nāti Herotias, mato-inu o rāhan noanawil ne nāniākisān itām tāmōl e nīganāmti netāmim. ¹⁰ Kēn tāmāhl-ipān netāmim neen kotuwīn e kalapus, kēn ilat kāmōtātātip rākis rāhn-kapē Jon ikīn āh, ¹¹ motālāhēu-pān e plet kit, motos motuwa, motos-ipān kām nāti Herotias, kēn in tāmōs-ipān kām rāhan mama. ¹² Kēn netāmim rāha Jon kāmōtuwīn motilās nīpētīn motuwīn motitānim, kēn motuwīn motān-ipān kām Iesu.

*Iesu tāmāgwān netāmim
faif-taosan*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu tāmāto namnusān āh, kēn tāmātipān e bot kit muwīn āpāh ikīn kīkē-kīkē ikīn. Māto nian nīmanin netāmim kāmōtitun ikīn tāmūwīn ikīn, ilat kāmōtiet e rāhalat latuānu mīn motāliwāk ipar motuarisīg-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu tāmūwar, tāmāplan nīmanin netāmim tēpēt, kēn nīkin tāmāhmā olat matakeike ilat, kēn mōl-wīr nīmīsān mīn rāhalat.

¹⁵ Kēn ehnaipān iuāhkir o nāpināpān, rāhan mīn netāmim kāmōtuwa ron moatān māmā, “Ikīn-u, ikīn kīkē-kīkē ikīn, kēn otāsūwāhān talugīn. Ahl-ipān nīmanin netāmim māmā okotuwīn latuānu mīn motos-nāmtīn nīgīlat neen nagwānān.”

¹⁶ Kēn Iesu tāmān-ipān māmā, “Kēp. Otāpās ām ilat kotatīg, kēn itāmāt ām otāgwān ilat.”

¹⁷ Māto kāmōtān-ipān kām in māmā, “Itīmat ekoatos ām pīret faif ne nām kāiu.”

¹⁸ Kēn tāmān māmā, “Otos motuwa kām io.” ¹⁹ Kēn mān-ipān kām netāmim māmā okotāpālāh lāhau e mānuwīhl. Kēn tāmōs pīret faif ne nām kāiu āh, māsipār āpāh e neai, māfāk-pān ron, kēn māmkas pīret. Kēn tāmōs-ipān kām rāhan mīn netāmim, kēn ilat kotos-ipān kām nīmanin netāmim. ²⁰ Kēn ilat rafin kāmōtagwān, nārpīlat tāsīs. Kēn nīmīsmīsī nagwānān itām kāmōtāpās, netāmim rāha Iesu kāmōtāii-pān e kātīm asol ilat tuelef itām kāmōtār kār wīr. ²¹ Kēn netāmim itām kāmōtagwān, nāman ām tahmen e faif-taosan, mato kāsāfinān nīpītan ne nīsualkālāh.

*Iesu tāmāliwāk e nāhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

²² Kēn Iesu tāmān kām rāhan netāmim māmā ilat okotātipān e bot motāupān moatuwīn entānīpān-pān e lek, mato in otāhl-ipān netāmim kotītālīg-pān imālat mīn ikīn. ²³ Nian tīnāhl-ipān rākis netāmim, kēn muwīn āpāh ilīs e nītōt kit in pīsīn ām, māmā otāfāk. Nian tīnalugān, Iesu pīsīn ām āh-ikīn, ²⁴ māto bot tīnuwīn rākis ilugīn e lek, kēn tīnatīlās pikān nīmātag, kēn peau-peau mīn kīnoatōh bot.

²⁵ Kēn lapīn iuāhkir o nīanān, Iesu tāmāliwāk e nātuei nāhau muwa olat. ²⁶ Māto nian netāmim rāha Iesu kāmōtāplan in tātāliwāk e nātuei nāhau, kēn kāmōtāgīn pik moatān māmā, “!Ei, nārmī etāmim kit!” Kēn kāmōtāsāk āfāmāh mato-inu koatāgīn.

²⁷ Māto uāhai ām, Iesu tāmāghat kām ilat māmā, “!Ei, nīkitāmāt tātul māha-māha. Io āpāh. Sotāgīnān!”

²⁸ Kēn Pīta tāmā, “Iārēmārā, okāmā ik pahrien, kēn aun-in io ekāliwāk e nātuei nāhau mīnā.”

²⁹ Kēn Iesu tāmān-ipān māmā, “Wā.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu. ³⁰ Məto nian təməplan nımətag, kən nıkin təməgın pı̄k, kən mınətuoun mətəmnım mətəsək-pən o Iesu matən məmə, “!İərəmərə, asitu lak!” ³¹ Kən roiu agın, Iesu təmea-pən maskəlım Pita, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik rəham nahatətəən təkəku agın. ?Tahro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən nian kəmuətıpən e bot, kən nımətag təmuraħl nelmın. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmotos-ipən nısiıııən asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uħgın.”

³⁴ Nian kınotuwin entənıpən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. ³⁵ Kən nian netəmım əh-ı̄kın əh kınotıtun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwin mıtəlau o netəmım e latuənu mın rafın əh-ı̄kın. Kən kəmotos rəhalat mın netəmım itəm koatımıs motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəı̄ke o Iesu məmə ilat itəm koatımıs okotek əm nıpəgnəmtı kot rəhan. Kən ilat rafın itəm kəmotek nıpəgnəmtı kot rəhan, rəhalat nımısən təmı̄kə, kən kəmotəwır.

15

Nat itəm tatol etəmım tamkımık (Mak 7:1-23)

¹ Kən Farisi mın neen ne iəgətun mın neen rəha Lou kəmotı̄sı̄-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətəpəħ ron məmə, ² “?Tahro rəham netəmım koatətgəħl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi mın aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, məto kəsotaupənən motaı̄kuas e nelmı̄lat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro itəmat mın nakoatətgəħl Lou rəha Uħgın o naskəlım əskasıkən kastom rəhatəmat? ⁴ İatən nəħlan məto-inu, Uħgın təmən məmə, ‘Nəkotəkəı̄ke motı̄sı̄ı̄-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən mın məmə, ‘Etəmım itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəı̄ke kohamnu.’ ⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit mənı̄ əh-ı̄kın itəm in tıtun nasıtı̄uən e rəhan tata ne mama lan, in tıtun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pı̄sın mənı̄ u məmə rəha Uħgın,’ ⁶ kən okol in otəsı̄sı̄ı̄-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən mənı̄ u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uħgın tatol nat əpnəpın lan, məto-inu itəmat nakotolkeı̄ke məmə nakotaskəlım kastom rəhatəmat mın əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwır, məto nıkitəmat tamkımık! İen Aesea təməghat-in itəmat ətuatıp nian təmatən-ı̄arəp nəghatən rəha Uħgın itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm mın u koatı̄sı̄ı̄-in io e noħlılat əm, məto nıkilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnəpın əm, kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən mın rəhak, məto in nəghatən mın rəha netəmım əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmım məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlı̄g-in-tu, kən motıtun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmım tamkımık e nıganəmtı Uħgın, məto nat naka itəm tatı̄et e noħlı etəmım, in tatol etəmım tamkımık e nıganəmtı Uħgın.”

¹² Kən rəhan netəmım kotuwa ron moatətəpəħ məmə, “?Nəkıtun məmə Farisi mın, nıkilat tərət nian kəmotətəo nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nıg mın rafın itəm rəhak Tata əpəħ e nego e neai təməsəfəən, okew-pər ilat nokın. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatıt netəmım, məto nıganəmtılat təpıs. Okəmə etəmım itəm nıganəmtın təpıs tit etəmım kit mın itəm nıganəmtın təpıs, kən ilau kərən okı̄ı̄ı̄wı̄g-pən e noakımıl.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nıpətı̄ nımaa nəghatən kəm itı̄mat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?İtəmat rəhak netəmım, məto itəmat mın nəsoıtıtunən əh? ¹⁷ ?Nəkotıtun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e noħlı etəmım meı̄uı̄ı̄u e nərpın, kən mıet mın e nıpətı̄ etəmım? ¹⁸ Məto natımnat itəm tatı̄sı̄-pən e nıki etəmım kən

matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotol nulan: nətəligən tərət mın; nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mın; nakləhən; nəghat eiuəən e netəmim; nən ratən nərği etəmim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın, məto okəmə suah kit tesaikuasən nelmin kən mətəgwən, inu təsolan in tamkimik e niganəmti Uhgın.”

*Nahatətəən rəha
pətan Iaihlua
(Mak 7:24-30)*

²¹ Kən Iesu təmiet ikin əh, kən muwın ikin itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətəsək əfəməh məmə, “Iərəməərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmın rat kit təkaskik təmatig e nətik pətan mətərəkın in.”

²³ Məto Iesu təsən-ipən ağin-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, mətən məmə, “Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətəsək əfəməh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip mın rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəluə.” ²⁵ Məto pətan əh təmuwa misin nulin aupən e Iesu matən məmə, “Iərəməərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatipən məmə ekos nagwənən nigı nisualkələh, kən mərakin-pən kəm kuri mın.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəməərə. Məto kuri mın koatun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha iərəməərə mın rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan. !Rəham nahatətəən in iahgin! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nıpahrienən.” Kən roiu ağin, netin pətan təməwir.

Iesu təmol-wır nimisən tepət

²⁹ Kən Iesu təmiet ikin əh maliwək e nikali Lek Kalili. Kən mər muwın əpəh ilis e nitot kit kən matəpələh. ³⁰ Nımanin netəmim kəmotuwa ron, moatəmik netəm mın u itəm nelkilat təməfaiu-əfaiu, ne netəm niganəmtilat təpis, ne netəm nıpətilat məsin təmimis, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nimisən pisin pisin mın. Kən motalin-pən ilat iuəhkır o Iesu, kən təmol-wır ilat. ³¹ Kən nımanin netəmim narmilat təmiwig nian kəmotəplan netəm kotəruru nəghatən kinotəghat, ne netəm nıpətilat məsin təmimis kinotəwir, ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kinotaliwək, ne netəm niganəmtilat təpis kınəotəplan nat. Kən moatənwiwi Uhgın rəha Isrel.

*Iesu təmagwən netəmim
fo-taosan*

(Mak 8:1-10)

³² Kən Iesu təmaun-in rəhan netəmim kotuwa ron, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikik tınahməh pik o netəmim mın u. Kitat mın ilat o nian kisil əh-roiu, kən nat tikə məmə okotun. Esolkeikeən məmə ekahl-ipən ilat koatuwin, nəumis tus ilat, mətən, neen kotimis-eah əpəh e suatip.”

³³ Kən rəhan netəmim kotən-ipən kəm in məmə, “?Okotos hiə pıret u ikin-u, ikin taruən-aruən ikin itəm tahmen məmə okotəgwən nımanin netəmim lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pıret kuwəh u nakoatos?”

Kən kotən-ipən məmə, “Ekoatos pıret sepın ne nəm əkəku noan məsin əm.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanin netəmim məmə okotəpələh e nəptən. ³⁶ Kən təmos pıret ilat sepın, ne nəm əlkələh, kən məfak-pən lan, kən məmkas ilat, mos-ipən kəm rəhan netəmim mın, kən kotos-ipən kəm netəmim. ³⁷ Kən ilat rafın kəmotun nərplilat tasis. Kən netəmim rəha Iesu kotaii-pən nimismisi nagwənən itəm kəmotun kapəs e kətim

^{15:24:} Mat 10:6 * ^{15:26:} Nəghatən u ‘nisualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua mın. ^{15:31:} Mak 7:37 ^{15:32:} Mat 14:14

asol ilat sep̄in, k̄amot̄ar k̄ar wir. ³⁸ Net̄amim it̄am k̄amotun, n̄aman ilat fo-taosan, m̄ato k̄asafin̄an n̄ipitan ne nisualk̄al̄ah. ³⁹ K̄an Iesu tahl-ip̄an n̄imanin net̄amim koatuwin, k̄an in t̄am̄tip̄an e bot muwin ikin Makatan.

16

Farisi m̄in ne Satusi m̄in koat̄atap̄ah o n̄amt̄atin kit (Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ K̄an Farisi m̄in ne Satusi m̄in k̄amotuwa o Iesu, k̄an k̄amot̄aghat̄ āuhlin k̄am in m̄am̄a otol k̄am ilat n̄amt̄atin kit r̄aha nego e neai, inu nat p̄isp̄is asol it̄am ot̄aḡatun m̄am̄a Uhḡin t̄amah-ip̄a in.* ² K̄an t̄am̄an-ip̄an k̄am ilat m̄am̄a, “Nian tinehnaip̄an, nakot̄an m̄am̄a, ‘olaw̄ig t̄araūīa, m̄ato-inu napūa t̄inasiā.’” ³ K̄an laulaugin nakot̄an m̄am̄a, ‘Nuhūan ot̄afik, m̄ato-inu napūa t̄inasiā m̄it̄alau.’ N̄akot̄itun n̄an̄an n̄ip̄ati n̄amt̄atin m̄in e n̄imal napūa it̄am tatiet, m̄ato n̄akot̄aruru n̄an̄an n̄ip̄ati n̄amt̄atin it̄am n̄akot̄aplan̄ āh-roiu.

⁴ “It̄amat net̄am roiu ne, nakot̄arat, it̄amat net̄am Isrel n̄amotap̄as r̄ahat̄amat nahat̄at̄ēan o Uhḡin, tahmen e p̄atan kit tap̄as r̄ahan īerman mat̄at̄au-p̄an suah p̄isin. K̄an roiu nakotolkeike m̄am̄a ekol n̄amt̄atin kit it̄am ot̄aḡatun m̄am̄a emis̄i-p̄an o Uhḡin. M̄ato Uhḡin otos-ip̄an ām n̄amt̄atin kit̄īah ām, k̄an in̄ah n̄amt̄atin r̄aha ien āh Jona.” K̄an t̄amap̄as ilat matuwin.

Is r̄aha Farisi m̄in ne Satusi m̄in (Mak 8:14-21)

⁵ Nian Iesu ne r̄ahan m̄in net̄amim k̄amoatuwin ent̄anip̄an-p̄an e Lek Kalili, r̄ahan net̄amim k̄amotaluin m̄am̄a okotos p̄iret neen. K̄an nian kinotuw̄in ent̄anip̄an-p̄an, ⁶ k̄an t̄am̄an-ip̄an k̄am r̄ahan net̄amim m̄am̄a, “Onakoat̄ato it̄amat o is r̄aha Farisi m̄in ne Satusi m̄in.”

⁷ K̄an k̄amoat̄an-ip̄an k̄am ilat m̄in m̄am̄a, “Tat̄aghat̄ nahlan m̄ato-inu k̄amotaluin n̄amik̄an p̄iret neen.”

⁸ M̄ato Iesu t̄initun r̄ahalat̄ n̄at̄eliḡan, k̄an t̄am̄an-ip̄an k̄am ilat m̄am̄a, “Ei, r̄ahat̄amat nahat̄at̄ēan t̄ak̄aku aḡin. ?Tahro nakoat̄an-ip̄an k̄am it̄amat m̄in m̄am̄a p̄iret tik̄a ot̄amat? ⁹ ?N̄asot̄itun̄an āh, o k̄ap? ?N̄inotaluin p̄iret faif u it̄am emagw̄an net̄amim faif-taosan lan, k̄an uaris̄ig, n̄amot̄aii-p̄an n̄im̄ism̄isi nagw̄an̄an it̄am k̄amap̄as e k̄at̄im asol kuw̄ah? ¹⁰ ?K̄an n̄inotaluin p̄iret sep̄in u it̄am emagw̄an net̄amim fo-taosan lan, k̄an uaris̄ig, n̄amot̄aii-p̄an n̄im̄ism̄isi nagw̄an̄an it̄am k̄amap̄as e k̄at̄im asol kuw̄ah? ¹¹ ?Tahro it̄amat n̄asot̄itun̄an m̄am̄a es̄aghat̄-in̄an p̄iret? Oat̄ato it̄amat o is r̄aha Farisi m̄in ne Satusi m̄in.” ¹² K̄an e nian āh, ilat k̄amot̄itun̄an m̄am̄a in t̄as̄aghat̄-in̄an is r̄aha nol̄an p̄iret m̄am̄a okoat̄ato ilat ron, m̄ato okoat̄ato ilat o n̄aghat̄an m̄in it̄am Farisi m̄in ne Satusi m̄in koat̄aḡatun net̄amim lan.

Pita t̄am̄an m̄am̄a Iesu in Kristo (Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nian Iesu t̄amuwa ikin Sisaria Filipae, m̄an-ip̄an k̄am r̄ahan net̄amim m̄am̄a, “? Net̄amim kot̄an m̄am̄a pah u io, N̄ati Et̄amim?”

¹⁴ K̄an kot̄an-ip̄an m̄am̄a, “Neen koat̄an m̄am̄a ik Jon Baptais, neen koat̄an m̄am̄a ik ien Elaija, k̄an neen koat̄an m̄am̄a ik ien Jeremaea, o ien kit aup̄an ikin.”

¹⁵ K̄an t̄am̄an-ip̄an k̄am ilat m̄am̄a, “?M̄ato tahro et̄amat? ?Nakot̄am̄a pah u io?”

¹⁶ K̄an Saimon Pita t̄am̄an-ip̄an m̄am̄a, “Ik Kristo it̄am Uhḡin t̄am̄an m̄am̄a otahl-ip̄a, ik N̄ati Uhḡin it̄am t̄at̄at̄ig mat̄ameḡah.”

¹⁷ K̄an Iesu t̄am̄an-ip̄an m̄am̄a, “Uhḡin t̄amawte-in r̄ahan n̄aw̄ir̄an k̄am ik, Saimon n̄ati Jona, m̄ato-inu s̄an̄am̄a et̄amim ām t̄amol-ar̄ap nat u k̄am ik, m̄ato r̄ahak Tata āp̄ah e nego e neai it̄am t̄amol āp nat u k̄am ik. ¹⁸ K̄an ek̄an-ip̄in̄a k̄am ik m̄am̄a ik Pita, u n̄ip̄atin

* **16:1:** Farisi m̄in ne Satusi m̄in, nikilat t̄ah̄t̄ m̄am̄a Iesu t̄aruru nol̄an n̄amt̄atin kit, k̄an net̄amim okot̄aplan̄ m̄am̄a in t̄asis̄i-p̄an e Uhḡin. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38 **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16

tāmā kəpiel. Kən ekiləkin rəhak nīməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nīmīsən† otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinə kəm ik nepətən itəm tātisi-pən o Uhgīn əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgīn tīnegəhan-in rəkis nəwīam itəm onakən e nətueintən. Nian onakahtosig-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.” ²⁰ Kən mən-ipən əskasik kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.

*Iesu təmən-iarəp
rəhan nīmīsən
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwīn Jerusalem, kən etəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tepət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kīsīl, in otəmegəh mīn e nīmīsən.

²² Kən Pita tos pīsīn Iesu, kən mətuoun matən-iəhau matən məmə, “Iərəməərə, Uhgīn otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nīpahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalin mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwīn isəu ron io! Ik nətahtosig-in io. Rəham nətəlīgən sənəmə nətəlīgən rəha Uhgīn, məto in nətəlīgən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəmim itəm tolkeike məmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən mīləs rəhan nīg kəməluau mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pīk wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwīr, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otīmīs o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. ²⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otīmīs kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwīr, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgīn məmə Uhgīn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo mīn e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətəuən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ Iatən-ipinə nīpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukīn-u itəm kəsotīmīsən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kīg, otuwa məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”

17

*Nīpəti Iesu təmuwa mol pīsīn
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Nian sikis tīnuwa mīnuwīn rəkis, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwīn əpəh ilis e nītət əfəməh, ilat pīsīn əm. ² Kən ikīn əh, nīpəti Iesu təməuhlin muwa mol pīsīn. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e mītgar, kən rəhan natimnat tīnuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu aɡīn, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iərəməərə. Təwīr məmə itīməhal eməhaluwa ikīn-u. Okəmə nakolkeike, ekiləkin makeen kīsīl u ikīn-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotətə nəwīa suah kit təmīet e mal napuə matən məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike pīk. Nīkik tagien pīk ron. !Əhalətəlīg-in in!”

⁶ Nian suah mīləhal əh kəməhalətə nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənīm-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pīk. ⁷ Məto Iesu təmuwa mek iləhal matən məmə,

† 16:18: Nat u tətəghat-in nian suah kit təmīmīs, məto nīmīsən, rəhan nəsanənən tikə o etəmim itəm tətəhatətə e Uhgīn. 16:18: Jon 1:42; Efes 2:20 16:24: Mat 10:38; Luk 14:27 16:25: Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 16:26: Mat 4:8-9 16:27: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12 17:2: 2 Pita 1:16-18 17:5: Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22

“Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlaşipər, məsəhaləplanən suah kit, məto Iesu pisin əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nitot, Iesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh min e nımisən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmə, “?Məto tahro iəgətun min rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa min?”*

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nipahrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wir min natimnat rafin. ¹² Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tınuwa rəkis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen min əm, Nəti Etəmim otəto nahməən e nelmilat.” ¹³ Kən rəhan netəmim kinotitun məmə tatəghat-in Jon Baptaıs kəm ilat.

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nımanin netəmim, suah kit tuwa misin nulin aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə, “İərəməərə, asəkitun nətik. Tətəut, kən matəto pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwin o rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm roiu nəsotahətətən, kən ninotuwin isəu o suatip rəha Uhgın. ?Onəghan nəpanotitun? ?Oekətətig kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otiləs suakəku motuwa kəm io.” ¹⁸ Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən roiu agin suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Tahro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-inu rəhatəmat nahatətən təkəku əm, təsahmenən. Məto iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə rəhatəmat nahatətən əh-ikin, nat əpnəpin tahmen e nikuti mastat u nətin agin, kən nəkotitun nən-ipənən kəm nitot u məmə, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiəh əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İo Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır min. ²³ Netəmim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh min io e nımisən.” Kən rəhan netəmim kəmotəto tərət pik agin o nəghatən əh.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwa Kapaneam, netəmim rəha nosən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Tahro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwin e nıpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nikim təht mə naka? ?Kig min rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat min netəmim, o netəm pisin min?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pisin min.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwir məmə ik onəkuwin

* **17:10:** Nian Uhgın təməghat kəm iləhal əpəh e nitot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə Elaija otəkəike maupən muwa min, məto kəsəhaləplanən məmə Elaija təmuwa mol əpen-əpenə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tinol nəruruən, məto-inu Iesu itəm in Kristo tınuwa rəkis, məto Elaija təsuwamən əh.

17:10: Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14 **17:13:** Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1 † **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26

əpəh ləhau e lek, mərakin rəham nīpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nīpəgnoan, kən onəkəplan mənī silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwīn mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18

*Etəm-iasol e nərəməərəən
rəha Uhgīn*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “?Pah u in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgīn?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nīsualkələh, okol nəsotuwīnən motatīg ahgīn nərəməərəən rəha Uhgīn. ⁴ Tol nəhlan, pah u otīləs-iəhau atīp in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgīn.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nīkin tagien o nosən suah u muwīn e nīpəgnoa nīmə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mīn e nīkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnīm məmə otāmnīm.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mīn əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatīp rəha nərātən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprəkis-in məmə ik nataskəlīm nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nīgəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmə nīganəmtīm tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nīganəmtīm kit tikə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlīm nīganəmtīm kərən mil, kən kərakin-pən ik e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməluə
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatītun wīr məmə nəsotəhm-iəhauən netəmim rəhak mīn itəm kotahmen e nīsualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo mīn itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e nīganəmti rəhak Tata u tətatīg əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgīn.*

¹² “?Nīkitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wan-hanrīt, kən kitīəh təluə mətān, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat nainti-nain əpəh e nītot, kən muwīn megəs-in itəm un itəm təməluə. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nīkin otāgien o sipsip u kitīəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsotəluəən. ¹⁴ E nolən ahmen mīn əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkəikəən məmə rəhan kit suakəku otuwīn məluə.”

*Pīam itəm tatol nərātən
kəm ik
(Luk 17:3)*

18:1: Luk 22:24 **18:3:** Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:5:** Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **18:6:** Mak 9:42; Luk 17:1-2 **18:8:** Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas agin tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən ikin, ves 11 tikə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəluə.” **18:10:** Hip 1:14

15 Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Okæmæ piam kit tol nolæn rat kit kæm ik, uwîn mæplan itælau pişin æm, kæn nakæn-ipæn nat naka itæm tæmol tæsætuation. Okæmæ tatætellig-in ik, ræham næghatæn otol in tatitellig-pa min nakuæwir otælau min. 16 Mæto okæmæ tæsætellig-inæn ik, os etæmim kitiah o kæiu mæhaluwîn min mæhalæplan mæmæ næghatæn min rafin itæm onækotæn, okotitun mæmæ ilat rafin nipahrienæn æm. 17 Mæto okæmæ tæsætellig-inæn ilat, ænipæn kæm nimæfak. Mæto okæmæ tæsætellig-inæn nimæfak, kæn nimæfak otæplan in tahmen e Iaihlua o etæmim ræha nosæn mæni e takis.

18 “Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, æpæh e nego e neai, Uhgîn tinegæhan-in rækis næwiatæmat itæm nakotæn e nætueintæn. Nian nækoatahtosiġ-in nat kit o nakoategæhan-in nat kit, kæn otol mihin.

19 “Kæn iatæn min kæm itæmat mæmæ, okæmæ itælau kæiu nakuæn næghatæn kit muælis e nat kit itæm nakætuætæpæh ron o Uhgîn, kæn ræhak Tata æpæh e nego e neai otol nat naka itæm nakætuætæpæh ron. 20 Tol næhlan mæto-inu, ikîn pæhruan etæmim kæiu o kisil kæhaluwa kitiah e nærgæk, io itæmat min ilat.”

Nimaa næghatæn e etæmim itæm tæsaluinæn kaon ræha suah kit

21 Kæn Pita tæmuwa o Iesu kæn mætapæh ron mæmæ, “Iæræmæ. ?Ekaluin nolæn tærat itæm piak tæmol kæm io mau kuwæh? ?Mau sepîn tahmen, o?”

22 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Iakæn-ipinæ kæm ik mæmæ, sænæmæ mau sepîn æm, mæto mau sepinte-sepîn.†

23 “Nakækæike mol næhlan mæto-inu næræmæææn ræha Uhgîn in tol nulan. Kig kit tolkeike mæmæ otæplan-tu kaon min itæm ræhan netæmim kæmotol kæm in mæmæ ilat okotætu. 24 Nian tinætuoun wæk æh, kotilæs ræhan kit iolwæk motuwa ron itæm tæmol kaon iaġgin iaġgin, tahmen e ten-taosan talen.‡ 25 Mæto suah æh tinæruru nætoun, kæn tol næhlan, kig tæmæn mæmæ okol-salim-in in, ne ræhan pætæn, ne ræhan nisualkælæh, ne ræhan natimnat min rafin mæmæ otætu ræhan kaon.

26 “Kæn ræhan iolwæk tæmeiuaiu mişin nulin aupæn in. Kæn matækæike ron matæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Awi. ?Nækætun nos-ipamæn nian ækuækir mæşin kæm io mæmæ ekætu rafin ræhak kaon?’ 27 Kæn ræhan etæm-iasol tæmasækætun in, kæn mapæs rafin ræhan kaon mæmæ otæsætoun nian kit ne, kæn megæhan-in mæmæ otuwîn.

28 “Mæto nian iolwæk u tæmuwîn, kæn mæplan etæmim kit u tæmol kaon kæm in, wanhanrit tenarius.§ Ilau kæræn iolwæk mil kætial wæk kitiah æm ræha etæm-iasol. Kæn iolwæk itæm etæm-iasol tæmaluin ræhan kaon, in tæmaskælîm itæm u kit kæmætial wæk kælæh, kæn matæmkætîp nentou, matæn mæmæ, ‘!Ëtou-pa ræham kaon itæm næmol kæm io!’

29 “Kæn iolwæk un itæm tæmol kaon kæm in, teiuaiu mişin nulin matækæike ron matæn mæmæ, ‘Awi. ?Nækætun nos-ipamæn nian ækuækir mæşin kæm io mæmæ ekætu ræhak kaon?’

30 “Mæto in tæmæ, kæp. Kæn tæmuwîn mæn mæmæ okilæs suah u kan kilæs-ipæn e kalapus mætoarus-pa otætu rafin ræhan kaon min itæm tæmol. 31 Nian iolwæk min neen kæmotæplan nat æh, nikilat tæmahmæ pik ron, kæn motuwîn motæn-ipæn kæm etæm-iasol natimnat rafin itæm kæmotæplan.

32 “Kæn etæm-iasol tæmaun-in iolwæk un tuwa tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Ik iolwæk itæm tærat aġin. Emapæs rafin ræham kaon mæto-inu næmatækæike ron io. 33 ?Tahro næsasækætunæn suah u natial wæk itælau min, tahmen-pæn æm e itæm emol kæm ik?’ 34 Kæn nemæha tæmol etæm-iasol, kæn tæmæn mæmæ okilæs kan kilæs-ipæn e kalapus mæmæ etæm tæhm kalapus otol nalpînæn kæm in mætoarus-pæn otætu rafin ræhan kaon itæm tæmol.”

18:15: Luk 17:3; Kal 6:1 18:16: Dut 19:15; Jon 8:17 18:18: Mat 16:19; Jon 20:23 18:19: Mak 11:24; Jon 15:7 † 18:22: Nipætîn ræha “mau sepinte-sepîn” mæmæ kitat kotækæike motaluin næratæn ræha suah kit nian rafin, namnun tikæ. 18:22: Luk 17:4 ‡ 18:24: Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kæn mæni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu. § 18:28: Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. 18:34: Mat 5:25-26

³⁵ Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa næghatæn, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn e suatip kitiæh æm, ræhak Tata æpæh e nego e neai, otol kæm itæmat rafin, okæmæ næsotaluin pahrienæn næratæn itæm piatæmat min koatol kæm itæmat.”

19

Iærman ne pætæn kætuaþæs ilau min
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu tæmol namnun nænæn natimnat min u, tæmiet Kalili muwin nitæn Jutia entænipæn-pæn e nikali næhau Jotan. ² Kæn nimanin netæmim kæmotuarisig-in in motuwîn æh-ikîn æh, kæn tæmol-wir ilat e nimisæn min.

³ Kæn Farisi min neen kæmotol noa eko-eko mæmæ otiuw-pæn Iesu o nænæn næghatæn kit itæm tæsætuaþipæn. Kæmotuwa o Iesu motæn mæmæ, “?Lou tatæn mæmæ iærman titun napæsæn ræhan pætæn o nat ænnapin æm kit, o kæp?”

⁴ Kæn tæmæn-ipæn mæmæ, “?Næmotafin o kæp mæmæ, e nætuounæn muwin mætoarus-pa u-roiu, Uhgîn u itæm tæmol netæmim rafin, tæmol iærman ne pætæn? ⁵ Kæn Suah u tæmæn mæmæ, ‘O nat æh in æh, iærman otæpanapæs ræhan tata ne mama, kæn mætuaþig ilau ræhan pætæn. Kæn ilau okuea nipætïlau kitiæh.’ ⁶ Kæn roiu, ilau sænæmæ kæiu, mæto kitiæh æm. Uhgîn tinilpin ilau kinuea minioal kitiæh, kæn o nat æh, pæs etæmim kit okol tæsætuaþipæn ræhalau natigæn.”

⁷ Kæn Farisi min kotæn-ipæn mæmæ, “?Mæto tahro Moses tæmæn mæmæ etæmim titun nosipænæn naoa kit kæm ræhan pætæn o napæsæn, kæn mahl-ipæn tatuwin?”

⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Moses tæmegæhan-in itæmat noanol ræha Isrel mæmæ onækotapæs ræhatæmat nipitan min mæto-inu ræhatæmat-kapæ tæskasik pik. Mæto aupæn, tæmæsolæn nulan. ⁹ Mæto iakatæn kæm itæmat mæmæ, okæmæ suah kit tatol tifos mætapæs ræhan pætæn itæm tæmæsætæu-pæn anionæn iærman pisin kit, kæn suah u mit pætæn pisin, tahmen æm mæmæ in tætaklæh-in pætæn æh, mateguafæl ræhan pætæn ætuaþip.”

¹⁰ Kæn netæmim ræha Iesu kotæn kæm in mæmæ, “Okæmæ natigæn ræha iærman ne pætæn tæskasik pik nulan, tæwir mæmæ iærman ne pætæn okæsioalæn marit.”

¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Sænæmæ netæmim rafin okotitun nosæn næghatæn u, mæto netæm min æm un itæm kæmos-ipæn næghatæn u kæm ilat, in ræhalat æm. ¹² Tol næhlan mæto-inu, netæmim neen okæsotolæn marit o nat pisin pisin min. Kit okol tæsolæn marit mæto-inu nipætïn mæsin tærat nian tæmaiir. Kit okol tæsolæn marit mæto-inu netæmim kæmotærækîn nipætïn mæsin. Kæn kit tatæn atip mæmæ in otæsolæn marit mæmæ otol wæk ræha næræmæææn ræha Uhgîn. Etæmim itæm titun nosæn næghatæn u, in tæike mos.”

Iesu tæmæfak o nisualkælæh
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kæn netæmim kæmotæmik nisualkælæh motuwa o Iesu mæmæ otælæhæu-pæn nelmin elat, kæn mæfak olat. Mæto netæmim ræha Iesu kæmotæn-iæhau ilat. ¹⁴ Mæto Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Pæs nisualkælæh kotuwa ron io, sotæn-iæhauæn ilat, mæto-inu næræmæææn ræha Uhgîn in ræha netæmim min u kotal nulan.” ¹⁵ Kæn tæmælæhæu-pæn nelmin elat, kæn miet ikîn æh.

Etæm aluæ itæm ræhan
nautæ tepæt

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kæn suah kit tæmuwa o Iesu mæn-ipæn mæmæ, “Iægætun. ?Io ekækæike mol wæk naka itæm in tæwir mæmæ ekos næmegæhan lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “?Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwīr? Suah kitiah əm itəm in təwīr. Okəmә nakolkeike məmә nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən mīn rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmә, “?Lou mīn pəhrūən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Sohamnuən etəmim, kən məsakläh-inən pətan, kən məsaklähən, kən maseiueiuəən e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmә nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təmən-ipən məmә, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka mīn əh-ikin itəm eməsolən?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Okəmә nakolkeike məmә rəham nolən otətuatip agin, uwīn mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat mīn. Kən ik onakos natimnat wīr əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagim matuwīn nīkin təpou mətə-inu rəhan nautə tepət.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmә, “Ekatən pahrien məmә, tiäkis o etəmim itəm rəhan nautə tepət məmә otuwīn matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn. ²⁴ Kən iatən mīn kəm itəmat məmә, tiäkis məmә kamel otuwīn-pən e nīpəg nitel, mətə tiäkis pik məmә etəm rəhan nautə tepət otuwīn matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn.”

²⁵ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən məmә, “?Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən Iesu təplan ilat kən mən məmә, “Nat u, okol etəmim təsolən. Mətə Uhgīn, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁷ Kən Pita təmən-ipən məmә, “Emotapəs natimnat rafin məmә ekotətəu-pən ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Iatən pahrien kəm itəmat məmә, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwiwi, kən Nəti Etəmim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwīr agin, kən itəmat un itəm nəmoatətəu-pa io, onəkotəpələh mīn e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəmərə e noanol mīn ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kən netəmim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nimə mīn, o pialat mīn, o wīnilat mīn, o rəhalat tata o mama, o nenətilat mīn, o rəhalat nəptən mīn o nərgək, Uhgīn otos-ipən natimnat mīn əh tepət pik agin kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ³⁰ Mətə netəmim tepət itəm koatətul aupən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netəmim təpət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək mīn əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan mətə-inu nərəmərəən rəha Uhgīn tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugin agin məmә otegəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən.

² Kən in təmən məmә otətou ilat kitiah kitiah wan tenarius* e nian kitiah, kən mahl-ipən ilat kotuwīn e rəhan nasumən.

³ “Iuəhkīr nain klok laulaugin, təmiet muwīn e maket məplan netəmim neen koatətul məsotolən nat kit. ⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘Itəmat mīn, otuwīn motol wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e məni itəm tətəuatiip.’ ⁵ Kən kəmotuwīn.

“Kən iuəhkīr o tina, təmiet muwīn mol nat kitiah əm, kən mol mīn e tri klok ehnaipən.

⁶ Kən iuəhkīr e faif klok ehnaipən, təmiet muwīn məplan netəmim neen mīn koatətul əpnapīn əm. Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘?Tahro nəkoatətul ikin-u nian apiəpiə kit,

19:17: Lev 18:5; Luk 10:28 **19:18:** Eks 20:13-16; Dut 5:17-20 **19:19:** Eks 20:12; Lev 19:18 **19:26:** Job 42:2

19:28: Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Əpən 3:21 **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30 * **20:2:** Tenarius kitiah in tahmen e nətouən rəha wək o nian kitiah. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan watu.

məsotolən nat kit?’ ⁷ Kən kotən-ipən məmә, ‘Məto-inu suah kit təsegəs-inən itimat məmә ekotol wək rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘Itəmat mın otuwın kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwın.

⁸ “Nian tinehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etənim itəm tatehm rəhan iolwək mın məmә, ‘Aun-in iolwək mın kotuwa, nakos-ipən rəhalat mənı. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwın mətoarus netəm kəmotaupən motol wək.’

⁹ “Kən iolwək mın itəm kəmotuwa motol wək e faif klok, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitiəh kitiəh. ¹⁰ Tol nəhlan, netəm mın u itəm kəmotaupən kol wək, nıkilat təht məmә okotos mənı taprəkis-in itəm mın u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitiəh kitiəh kəmotos mın əm wan tenarius. ¹¹ Nian kəmotos mənı, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mın məmә nıkilat təsagienən o mənı, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmә, ¹² ‘Netəm mın u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiəh əm, məto ik nəmətəu itimat mın ilat təhmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərauiə əskasik e nian apiəpiə.’

¹³ “Məto etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat kit məmә, ‘Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmә nakol wək o wan tenarius, o kəp? ¹⁴ Os rəham mənı matuwın. İakolkeike məmә ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig təhmen əm lam. ¹⁵ Rəhak u mənı. ?Ekıtun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natətəhak olat məto-inu io iakəwır olat?’ ”

¹⁶ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmә, “Tol nəhlan, etəm tətuarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig.”

Iesu təmən-iarəp

rəhan nımısən

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kən nian İesu təmatuwın Jerusalem, təmos rəhan netənim tuelef motətul pisin, kən təmən-ipən kəm ilat məmә, ¹⁸ “Koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etənim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou. Kən okotiıw-iarəp io məmә ekimis, ¹⁹ kən motiləs-ipən io kəm İaihluə mın məmә okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nig kəməluau məmә ekimis. Kən uarisig e nian kisil, kən Uhgın otosmegəh mın io e nımısən.”

Nətapəhən rəha mama kit

o İesu

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o İesu, matətapəh-in nat kit ron. ²¹ Kən İesu təmən-ipən məmә, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmә, “Pəs nakegəhan-in məmә nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nıkaləm matip, kən kit təpələh e nıkaləm mol, ikın mın rəha nəsanənən ne nisıaiiən, nian natəramərə lan.”

²² Kən İesu təmən-ipən kəm ilau məmә, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Təhro? ?İtəmlau, nıkitəlau təht məmә nəkuahmen məmә kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm İesu məmә, “Əwəh, ekiatun.”

²³ Kən İesu təmən-ipən kəm ilau məmә, “Pəhrien, onakuəkəike muənım-pən e rəhak kap rəha nətəən nəhməən. Məto o nəpələhən e nıkalik matip ne mol, sənəmә rəhak məmә ekən. İkın mil əh, ilau rəha netəm mın u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

²⁴ Nian netənim ten mın rəha İesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Məto İesu taun-in ilat kotuwa kitiəh, kən mən-ipən kəm ilat məmә, “Nəkotıtun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha İaihluə mın. İlat koatol təskasik

20:8: Lev 19:13; Dut 24:15 **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30 † **20:22:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmә, “?İtəmlau, nıkitəlau təht məmә nəkuahmen məmә kitəhal okəhalənım kələh e kap rəha nətəən nəhməən itəm io ekəike mənım lan?” **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11

pik kəm rəhalat netəmim mīn. Kən rəhalat kapman mīn koatol ilat kotəməhl ləhau e nərəmərən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəsotolən nəhlan. Məto okəmā itəmat kit tolkeike məmā otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa tahmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmā itəmat kit tolkeike məmā otətul aupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əh tahmen əm lak, Nəti Etəmim. Eməsuwamən məmā netəmim okotol wək rəhak, məto emuwa məmā ekol wək rəhalat, kən ekos-ipən rəhak nəmegəhən məmā ekikis ilat e rəhalat nolən rat mīn.”

Iganəmtin rat mil

kəmuəplan nat

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmoatiet e taon Jeriko, nīmanin netəmim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nīkali suatip, kən nian kəmuəto məmā Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməh muən məmā, “! Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³¹ Kən məto, nīmanin netəmim koatən-iəhau ilau, motən-ipən məmā kəsuağət pikən, məto ilau kuagət pik agin mīn məmā, “! Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmā, “?Nakioalkeike məmā ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmā, “Iərəmərə, ekioalkeike məmā ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek nīganəmtilau. Kən roiu agin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

Iesu təmuwīn əpəh Jerusalem mol əp məmā in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Nian kinotuwa iuəhkīr o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etəmim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmā, “!an əpəh e latuənu aupən etat, kən ikīn əh, nakuəplan togki kit kəmərūətāin ilau nətīn. Kən nəkiakīs ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmā suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmā Iərəmərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmā in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol nīpahrienən. Ien təmən məmā,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətīn Pətan Saeon* məmā,
‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,
rəhan nətəligən in ləhau,
kən mətasuə e togki,
ne togki u in nətīn əm.’ ”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmā okioal.

⁷ Kəmuasig togki ne nətīn, kən muəfətāin noankawi togki mil e rəhalau kot mīn, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nīmanin netəmim tepət koatəpen rəhalat kot mīn əpəh e suatip, kən neen kotəte nīmali nīg mīn, kən motəpen ilat e suatip. ⁹ Kən nīmanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nīmanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmā,

“!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iərəmərə Uhgīn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Hosana o Uhgīn əpəh ilis e nego e neai!”

20:25: Luk 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **20:28:** Luk 22:27; Fil 2:7 * **21:5:** Nəghatən u “Nətīn Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem. **21:5:** Sek 9:9 † **21:9:** Nīpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.”
21:9: Sam 118:26

¹⁰ Nian Iesu tāmiet-arəpa Jerusalem, netāmim rafin əh-ikin nīkilat tāmaut, kən moatən nəghatən tepət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nīmanin netāmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nītən Kalili.”

Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuwın əpəh imə e Nimə Rəha Uhgın, kən məhg-iarəp netāmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmtin natimnat əh-ikin məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwin tepil mın itəm kətauluin mənı ikın, kən mahwin jea mın rəha netəm mın u koatol-salim-in ioen mın. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nımə, okaun-in məmə nımə rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən,’ mətə itəmat nəmotol məmə in ‘nımə rəha iakläh mın.’ ”

¹⁴ Kən iganəmtin rat mın ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən tol-wır ilat. ¹⁵ Mətə nian pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou kəmotəplan nat wır mın itəm in təmol, kən motəplan mın nisualkələh koatagət əfəmäh əpəh e Nimə Rəha Uhgın, moatən məmə, “!Hosana o Mipi Tefit!” neməha təmol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgın itəm tatən nulan məmə, ‘E nöhli nisualkələh aɡin ne nisualkələh mətmətig, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’ ”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwın e taon Petani, mapil ikın.

Nig kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin aɡin, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus. ¹⁹ Kən təməplan nig u fik e nīkali suatip, kən təmuwın ron mətə təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe mınən!” Kən roiu aɡin, nig təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netāmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Mətə Iesu təmən-ipən məmə, “İatən-ipinə nıpahrienən məmə okəmə nakoatos nahatətən, kən rəhatəmat nətəligən təsölən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e nig u fik. Mətə sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nıtə əh məmə, ‘Uwın mamnim əpəh itəhai,’ kən otol nəwiatəmat. ²² Okəmə nakotahatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatətapəh-in e nəfakən.”

Nətapəhən o nepətən

rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwın e Nimə Rəha Uhgın, kən nian təmatəgətun, pris asol mın ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “?Natol natimnat mın u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “İakətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat mın u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmişipən hiə o nolə baptais? ?Təmişipən e nego e neai, o rəha netāmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat mın məmə, “Okəmə kotən məmə, ‘Nepətən rəha Jon təmişipən e nego e neai,’ kən otən məmə, ‘?Mətə tahro nəsötənən nıpahrienən lan?’ ²⁶ Mətə okəmə kotən məmə, ‘Rəha netāmim əm,’ kitat koatəgin netāmim, mətə-inu nīkilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgın.”

²⁷ Tol năhlan, kămotăn-ipăn kăm Iesu mămă, “Itimat ekotăruru.” Kăn Iesu tămăn-ipăn kăm ilat mămă, “Kăn io mĭn, okol ekăsănăn kăm itămat mămă e nepătăn naka ekatol natĭmnat mĭn u lan.”

Nimaa năghatăn e suah mil kăiu

²⁸ Kăn Iesu tămăn-ipăn mămă, “?Tahro? ?Nĭkitămat tatăht mămă naka? Suah kit, nătĭn ĭărman kăiu. Kăn tămuwĭn măn-ipăn kăm ităm ĭahgin lan mămă, ‘Nătĭk, uwĭn mol wăk u-roiu əpăh e nasumăn.’ ²⁹ Măto nătĭn tămăn-ipăn mămă, ‘ĭakapăs.’ Kăn matĭg măuhlin mĭn răhan nătăligăn, kăn muwĭn e nasumăn.

³⁰ “Kăn tata tuwĭn o nătĭn ităm tăkăku, măn-ipăn mĭn kăm in nat kitĭăh əm. Kăn nătĭn tămăn-ipăn mămă, ‘Əwăh, tata, ekuwĭn,’ măto tămapăs-păn e nasumăn.

³¹ “?Otăn-tu mămă suakăku mil u in păhruăn, tămol năwĭa răhan tata?”

Kăn kămotăn-ipăn mămă, “Suakăku ităm ĭahgin lan.”

Kăn Iesu tămăn-ipăn kăm ilat mămă, “Əwăh, in ətuatĭp. Kăn ĭakatăn-ipĭnă nĭpahrienăn mămă, netăm koatos măni răha takĭs, ne nĭpĭtan răha suatĭp koatuwĭn e nărămărəən răha Uhgĭn aupăn etămat, ³² măto-inu Jon tămuwa otămat mămă otăgătun suatĭp răha nolăn ətuatĭp, kăn măto itămat năsotănăn nĭpahrienăn lan, măto netăm koatos măni răha takĭs, ne nĭpĭtan răha suatĭp kămotăn nĭpahrienăn lan. Kăn nămotăplan pap nat əh, măto nămăsotăuhlinăn itămat e răhatămat nolăn rat mĭn, kăn măsotănăn nĭpahrienăn lan.”

Nimaa năghatăn e netămim rat ităm koatehm nasumăn

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kăn Iesu tatăkăike matăn mămă, “Otătălig-in-tu nimaa năghatăn kit mĭn. Etăm-iasol kit răha nasumăn, tămol nasumăn kit e nol kit katăn mămă krep, u katol wain lan. Kăn mol fenis e kăpiel muwĭn mĭtălau lan. Kăn mol ĭkĭn kit o nolăn năme naliwăk-aliwăkăn e noa krep mămă nahuĭn otăiu kăn kol wain lan. Kăn mol nimă kit ităm in ĭlĭs mămă etămim otăiu lan matehm wĭr nasumăn o nat megăh mĭn ne netămim. Kăn tămegăhan-ĭn-păn nasumăn kăm netămim mămă okotasum lan, kăn motoor noa krep, măsĭn răhan, măsĭn răhalat. Kăn mĭet muwĭn o naliwăkăn ĭk pĭsĭn kit. ³⁴ Nĭan krep tĭnămarəg, kăn tahl-ipăn răhan slef mĭn mămă okotuwĭn e nasumăn răha krep, motătapăh o netăm koatol wăk e nasumăn mămă okotos-ipăn răhan krep măsĭn kăm ilat.

³⁵ “Măto netăm koatol wăk e nasumăn kămotaskălim răhan slef mĭn, kăn motoh kit, motohamnu kit, motaht e kăpiel ităm tatol kĭsĭl lan. ³⁶ Kăn tahl-ipăn mĭn slef mĭn neen kotuwĭn olat, ilat tepăt taprăkĭs-in ităm aupăn mĭn. Kăn netăm koatol wăk e nasumăn kotol tărăt kăm ilat e nolăn ahmen mĭn əm ităm kămotol kăm netăm aupăn. ³⁷ Namnun agĭn, tahl-ipăn nătĭn ĭărman tuwĭn olat, kăn măn mămă, ‘ĭlat okotăkăike motĭsĭai-in nătĭk.’

³⁸ “Măto nĭan netăm koatol wăk e nasumăn kămotăplan nătĭn, kăn kotăn-ipăn kăm ilat mĭn mămă, ‘ĭnu nătĭ etăm-iasol ităm otărămărə e nasumăn nĭan răhan tata otĭmĭs. Păs kotuwĭn motohamnu mĭn, kăn motărămărə e nasumăn răhan.’ ³⁹ Kăn kămotaskălim motatĭpĭn-ĭarəp e nasumăn, kăn motohamnu.”

⁴⁰ Kăn nĭan Iesu tămol namnun nimaa năghatăn, kăn tămăn mămă, “?Tol nulan, nĭan etăm-iasol răha nasumăn otuwa, kăn otol naka kăm netămim ităm tămegăhan-in nasumăn kăm ilat?”

⁴¹ Kăn kămotăn-ipăn mămă, “Otărək-răkĭn agĭn-əh netăm rat mĭn əh, motohamnu ilat. Kăn uarisĭg, tăpanegăhan-in răhan nasumăn əh tuwĭn e nelmĭ netăm pĭsĭn neen, kăn e nĭan ətuatĭp ităm krep tatămarəg, ilat okotos-ipăn noan măsĭn răhan.”

⁴² Kăn Iesu tămăn-ipăn kăm ilat mămă, “?Nămotafĭn Naoa Răha Uhgĭn u, o kəp? Tatăn mămă, ‘Kăpiel u ităm netăm răha nĭlăkĭnăn nimă kăsotolkeikeən motapăs, ĭn tĭnuwa kăpiel keike o nolăn nimă. ĭărămărə tămol nat u,

kən in nat təwir agin e niganəmtitat.’

⁴³Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nərəməərəən rəha Uhgın okoh-rəkis otəmat, kən kos-
ipən kəm netəmim mın u itəm okotol noalat. ⁴⁴Okəmə suah kit otisi-pər e kəpiel u, kəpiel
otətərəh-ətərəh, məto okəmə kəpiel otisi-pər lan, otəpələh-ərən in.”[‡]

⁴⁵Nian pris asol mın ne Farisi mın kəmotəto nimaa nəghatən itəm Iesu təmuəh, kən
kinotitun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶Kən kinotegəs-in suatip kit məmə okotiləs Iesu lan kan
e kalapus, məto koatəgin nimanin netəmim, məto-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənən asol rəha marit

¹Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat məmə, ²“Nərəməərəən rəha Uhgın in
tahmen e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənən asol o marit rəha nətın. ³Kən mahl-
ipən rəhan iolwək mın məmə okotuwin o netəmim mın u itəm təmahl-ipən rəkis nəghatən
olat məmə okotuwa o nagwənən rəha marit. Məto kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴“Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen mın, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwin motən-ipən
kəm netəm mın u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkis e
rəhak nagwənən. Rəhak kau mın ne nətı kau mın rəhak itəm kotəhg-əhg wir, emoh rəkis
ilat, kən natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

⁵“Məto kəsotətəlig-inən iolwək mın, kən motəgım mın, kit tatuwin e rəhan nasumən, kit
tatuwin e rəhan stoa. ⁶Kən neen kotaskəlim iolwək mın rəhan, motol tərət kəm ilat, kən
motohamnu ilat. ⁷Kən kig, neməha təmol pik. Kən tahl-ipən rəhan mopael mın kotuwın,
kən motohamnu netəmim mın u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək mın, kən motasiepən
e rəhalat taon asol.

⁸“Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək mın məmə, ‘Kinol əpen-əpenə rəkis e nagwənən rəha
marit, məto netəm mın u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmenən
məmə okotuwa. ⁹Tol nəhlan, otuwın əpəh e suatip asol mın kən motən-ipən kəm netəmim
əpnəpın rafin itəm nakoatəplan məmə okotuwa e nagwənən rəha marit.’ ¹⁰Kən iolwək
mın kəmotuwın əpəh e suatip asol mın, kəmotuəfımın netəmim rafin itəm kəmotəplan
ilat, netəmim itəm kotəwir ne netəm itəm kotərat, kən ikin kətagwən ikin təmərıoah e
netəmim.

¹¹“Məto nian kig təmuwa məplan netəmim, təməplan etəmim kit əh-ikin itəm
təsuwinən e natimnat rəha marit. ¹²Kən kig təmən-ipən məmə, ‘?Io kit, nəmahro?
?Nəmuwa imə məto nəməsuwinən e natimnat rəha marit?’ Kən suah u tinəruru
nuhalpınən nəghatən rəhan.

¹³“Kən kig təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, ‘Okotəlis ətain nelmın ne nelkin,
kən motərakin-iarəp əpəh e naluginən itəm ikin kətəsək ikin, kən katəgətain nəluıtəm
ikin.’”

¹⁴Kən Iesu təmatəkəike mən məmə, “Tol nəhlan məto-inu netəmim tepət, kətahl-ipən
nəghatən olat, məto noan məsın əm itəm katitəpun ilat.”

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵Kən Farisi mın kəmotiet motuwın motol noa eko-eko mın məmə otiuw-pən Iesu o
nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. ¹⁶Kən kotahl-ipən rəhalat netəmim kotuwın o Iesu
ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ipən məmə, “Iəgətun. Ekotitun məmə ik
etəm ətuatip, kən matəgətun ətuatip pahrien suatip rəha Uhgın. Nəsolan məmə nətəligən
rəha netəmim okotiuw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol tahmen-ahmen əm kəm
netəmim rafin, okəmə in etəm-iasol o etəm əpnəpın əm. ¹⁷Kən ən-tu kəm itimat rəham
nətəligən e nat u. ?Tətuatip məmə okətu-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

^{21:42:} Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 ^{‡ 21:44:} E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e
nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tik. ^{22:6:} Mat 21:35 ^{22:13:} Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 ^{22:15:}
Mak 3:6

¹⁸ Məto Iesu tinitun rəhalat nətəligən rat mın, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ?Tahro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otəgətun-tu məni itəm katətou takis lan.” Kən kotos məni* motuwa kəm in, ²⁰ kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Narmi pah u, kən nərgi pah u e məni u?”

²¹ Kən kotən-ipən məmə, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ipən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgın, otos-ipən kəm Uhgın.”

²² Nian kəmotətə nəghatən əh, narmilat təmiwig. Kən kəmotapəs Iesu motagım.

Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nimisən

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ E nian əh inəh, Satusi mın kəmotuwa o Iesu. İlat koatən məmə netəmim okəsotəmegəh mınən e nimisən. Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, ²⁴ “İəgətun. Moses təmən kəm itimat məmə, okəmə etəmim otimis kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlimis əh məmə otıləs suakəku o niuw-pərən nəriğ rəha pian itəm təmimis.

²⁵ “Kən ikin əh imatimat ikin, netəm ilat pialat mın ilat sepın. İtəm təmaupən maiir təmol marit, kən mımıs, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəiu lan tit nəutahlimis. ²⁶ Kən in mın təmimis məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kisil lan ne ilat rafin muwin mətoarus-pən itəm tatol sepın, kəmotol nat kitiəh əm. ²⁷ Kən əmun, nəutahlimis timis. ²⁸ ? Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmə, e nian itəm Uhgın otosmegəh netəmim lan e nimisən, pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepın kəmotol marit e pətan əh?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsotitunən Naoa Rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan. ³⁰ Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nimisən, kən netəmim okəsətolən marit, okotahmen e nagelo mın əpəh e nego e neai. ³¹ ?Nəmotafin o kəp, Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in nian Uhgın otosmegəh netəmim e nimisən? Tatən məmə, ³² ‘İo Uhgın rəha Epraham, io Uhgın rəha Aisak, kən io Uhgın rəha Jekop.’ İn sənəmə Uhgın rəha netəm kəmotimis, məto in Uhgın rəha netəmim itəm koatəmegəh, tahmen-pən mın e təs miləhal.”

³³ Nian nımanin netəmim kəmotətə nəghatən əh, narmilat təmiwig e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pik

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi mın kəmotətə məmə Iesu təmoh-iəhau Satusi mın e rəhan nəghatən, kən Farisi mın kəmotuwa kitiəh. ³⁵ Kən kit itəm titun pik Lou, təmən-ipən nəghatən kit kəm Iesu məmə Iesu otən nəghatən kit təsətuatipən, məmə, ³⁶ “?Lou pəhrüən rəha Uhgın u in ilis pik?”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakəkəike molkeike İəməmə Uhgın rəham e nıkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham. ³⁸ İn in Lou itəm tətaupən kən in ilis pik. ³⁹ Kən Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkır tahmen əm, məmə, ‘Nakəkəike molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atıp ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u kəiu, ilau nəukəti Lou rafin, ne naoa rəha ien mın rafin aupən.”

Kristo in nəti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi mın kotuəfımın ilat mın, kən Iesu təmən-ipən məmə, ⁴² “?Nikitəmat təht məmə naka, e Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa? ?In tatisi-pən e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotən-ipən məmə, “İn noanol rəha Təfit.”

* **22:19:** Məni itəm kəmos motuwa in koen məni kit, nərgin u ‘tenarius,’ itəm tahmen e wan-taosan vatu. **22:21:** Rom 13:7 **22:23:** Wək 23:8 **22:24:** Dut 25:5 **22:32:** Eks 3:6 **22:37:** Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Rom 13:10; Kal 5:14 **22:42:** Jon 7:42

⁴³ Kən Iesu tāmən-ipən mēmə, “Məto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo mēmə ‘Iərəmərə.’ Məto-inu tatən mēmə,

⁴⁴ ‘Iərəmərə tāmən kəm rəhak Iərəmərə mēmə,

“Əpələh e nıkalik e nelmək matip, ikin rəha nəsanənən ne nisıaiian,

mətoarus ekiləs-iəhau rəham tıkimir min ləhau e nelkəm.” ’

⁴⁵ ?Kən okəmə Tefit tətəun-in Kristo mēmə ‘rəhak Iərəmərə,’ kən otahro mēmə Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etəmim kit təsuhalıpınən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

23

Nahməən asol sepın

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm nımanin netəmim ne rəhan min netəmim mēmə, ² “İəgətun min rəha Lou ne Farisi min koatos nepətən mēmə okotən-iarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natımnat rafın itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim mēmə okotətəu-pən lou əskasik min itəm kotahmen e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmılat mēmə okasitu elat.

⁵ “Natımnat rafın itəm ilat koatol, koatol əm mēmə netəmim okotəplan. Nəkotıtun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmılat lan.* Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotıtun nol əlkələh min itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmti kot min, itəm tatəgətun mēmə etəmim in təskasik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifəməh pik. ⁶ Kən e lafet min, ilat kotolkeike ikin rəha nisıaiian, kən əpəh e nımə rəha nuəfımınən, ilat kotolkeike mēmə okotəpələh ima netəmiasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotolkeike mēmə netəmim kotən təwır kəm ilat, kən motaun-in ilat mēmə ‘Rapai’ u nıpətın təmə ‘etəm in ilis.’† ⁸ Məto sotolən mēmə netəmim okotaun-in itəmat mēmə ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəmiasol kitıəh əm, kən itəmat piatəmat min. ⁹ Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən mēmə, ‘Tata, etəm katisıai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitıəh əm əpəh ilis e nego e neai. ¹⁰ Kən sotolən mēmə netəmim okotaun-in itəmat mēmə, ‘İəgətun,’ məto-inu rəhatəmat İəgətun kitıəh əm, Kristo itəm Uhgın tāmən mēmə otahl-ıpa. ¹¹ Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ıpər atıp in, Uhgın otıləs-iəhau, kən etəmim itəm otos-iəhau atıp in, Uhgın otıləs-ıpər.

¹³ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nıkitəmat tamkımik! Nakotahtosig-in o netəmim suatıp o nuwınən

22:44: Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwıgi kau. Kəmotətə rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike mēmə otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafın rəha noanol rəha İsrəl itəm kınotos rəkis nup tatin, ilat okotuwın e paos min əh nian tepət, kən nian rafın e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpınəgin ne nelmin mol e nol kəmol e nuwıgi kau. E nəghatən İnglis, katən paos min əh, “phylacteries.” **23:5:** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1 † **23:7:** Okəmə iəgətun rəha Lou təmalıwək matuwa iuəhkır ron ik, nakətul e nisıaiian, kən nakatən təwır kəm in, maun-in in məmə, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha İsrəl kətaun-in rəhalat iəgətun asol min itəm ilat ilis pik mēmə “Rapai,” u nıpətın təmə “etəm in ilis” o “etəm tatəmık netəmim.” **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14

matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgín, mətó itəmat nətotuwínən, kən nətotegəhan-inən məmə netəmim okotuwín ikin, nat əpnapín ilat kotalkeike məmə okotuwín.‡

¹⁵ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mìn rəha Lou, ne Farisi mìn! !Rəhatəmat nənən təwír, mətó nikitəmat tamkímik! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwín isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwínən e nəptən pisin pisin mìn məmə nakotiuw-pa etəmim kitiah əm e nəfakən rəhatəmat. Mətó nian suah kit tatos nolən mìn əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mos nalpínən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim mətó niganəmtitəmat təpis! Itəmat nakoatən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nimə Rəha Uhgín məmə otol rəhan nəghatən tatətul-iəkis, okəmə təsolən, mətó in nat əpnapín əm. Mətó okəmə suah kit tatos noanawil o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgín, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁷ !Itəmat netəm nakotalməl, niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgín itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakotən mìn məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat əpnapín əm. Mətó okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁹ !Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgín, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgín ne Suah u tətatig ikin. ²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgín, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mìn rəha Lou, ne Farisi mìn! !Rəhatəmat nənən təwír, mətó nikitəmat tamkímik! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh mìn moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmiəwilat tatəpien u katos-ipən e nagwənən, katən məmə mìn, ne til, ne kumìn. Mətó nakotapəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətuatip kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwír nəkoatol lou əlkələh mìn, mətó nəkotəkəike moatol lou asol mìn, mətó kəp, nəsolən. ²⁴ !Itəmat noatit netəmim mətó niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə ko nətotərgeən, mətó nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mìn rəha Lou, ne Farisi mìn! !Rəhatəmat nənən təwír, mətó nikitəmat tamkímik! Nakotafəl ihluə e kap ne plet, mətó əpəh imə tamkímik, kotərioah e nagwənən ne nənimən itəm nəmotakləh-in, o natimnat itəm nəmotos mətó-inu itəmat iaumis mìn kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat mìn itəm tətatig e rəhatəmat nətəligən. ²⁶ !Itəmat Farisi mìn, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə mìn in təwír təsamkímikən.

²⁷ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mìn rəha Lou, ne Farisi mìn! !Rəhatəmat nənən təwír, mətó nikitəmat tamkímik! Nəkotahmen e suwít rəha netəm kəmotimis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwír, mətó əpəh imə tərrioah e nikičkili netəm kəmotimis, ne natimnat rafin itəm tamkímik. ²⁸ E nolən ahmen mìn əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmim kotəplan məmə itəmat nəkotətuatip. Mətó imə, e nikitəmat, nakotərioah e nəghatən nakotən məsolən, ne nolən rat agin mìn.

²⁹ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mìn rəha Lou, ne Farisi mìn! !Rəhatəmat nənən təwír, mətó nikitəmat tamkímik! Nakotiləkin nimə e kəpiel rəha suwít rəha ien

‡ **23:13:** E kopi oas mìn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tikə. Tatən məmə, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mìn rəha Lou, ne Farisi mìn. !Rəhatəmat nənən təwír, mətó nikitəmat tamkímik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlimis mìn, mətó nian kitiah əm, nəkotol nəfakən əfəməh mìn məmə netəmim okotisiai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpínən otəskasik təhmin mìn.” **23:16:** Mat 15:14

23:22: Aes 66:1; Mat 5:34 **23:23:** Lev 27:30; Maeka 6:8 **23:25:** Mak 7:4 **23:27:** Wək 23:3 **23:28:** Luk 16:15

min aupən ne netəm kotətuatip, kən moatol nəhlip e kəpiel kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmā itimat emotatig e nian min rəha tipitat min, okol itimat eməsotasituən elat motohamnu ien min.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmā itəmat noanol ətuatip min rəha tipitimat min aupən itəm kəmotohamnu ien min əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwir əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tipitəmat min kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sinek min, ne neti sinek min! ?Nikitəmat tatəht məmā okol nakotagim e nalpənən e nigəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien min, ne netəm kotenatig, ne iəgətun min. Neen, itəmat onəkotohamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwın e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpənən rəha netənim itəm kəmotohamnu netənim rafin itəm kotətuatip, itəm tətuoun e Epel itəm in tətuatip, muwın mətoarus-pən Sekarəea, nəti Perekia, itəm tipitəmat min kəmotohamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugın e olta ne nimə. ³⁶ Iatən pahrien kəm itəmat məmā, nalpənən rafin u otuwa o netəm rəha Isrel itəm kotatig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netənim itəm Uhgın təmahl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmā iatəmik-əfimin wır itəmat matos wır itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətın min e nikwın, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmā, nat əh in nıpahrienən məto-inu onəsotəplan minən io mətoarus nakotən məmā, ‘!Iərəməə Uhgın tətatig ilau suah u itəm tatuwa e nərgın!’ ”

24

Nəmtətin min rəha namnun nian (Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmıet e Nimə Rəha Uhgın maliwək matuwın, kən rəhan min netənim kotuwa motən-ipən kəm in məmā otəplan-tu nimə min u əpəh e Nimə Rəha Uhgın. ² Kən Iesu təmən-ipən məmā, “Əwəh, otəplan-tu nimə min əh. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmā nimə min əh netənim okotəhap-əhap kəpiel min elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen.”

³ Kən uarisig lan, Iesu təmalıwək ilat rəhan netənim motuwın əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netənim kotuwa pısın əm ron motən-ipən məmā, “?Otən-tu məmā natımnat min u okotuwa e nian naka, kən nəmtətin naka otol-arəp məmā rəham nuwamən ne namnun nian tınuwa iuəhkır?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmā, “Oatehm wır itəmat məmā etənim kit otəseiua-inən itəmat, ⁵ məto-inu netənim tepət okotuwa motos nərgək moatən məmā, ‘Io Kristo itəm Uhgın təmən məmā otahl-ipa,’ kən okoteiua-in netənim tepət. ⁶ Onəkotəto namnusən rəha nəluaginən min, kən onəkotəto nəghatən əpnarın min məmā netənim koatəluagin. Məto nakoatehm wır itəmat məmā nəsotəginən. Natımnat min əh otəkəike motuwa motol nıpahrienən lan, məto namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kən kantri min okotoh kantri min. Nəumis otan, kən namig otəloal ikin min tepət. ⁸ Natımnat min əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tınətuoun matəto nahməən o neməkən.

23:31: Wək 7:52 **23:33:** Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 **23:35:** Jen 4:8; Hip 11:4 **23:35:** Sek 1:1 **23:35:** 2 Kron 24:21 **23:38:** 1 King 9:7-8; Jer 22:5 **23:39:** Sam 118:26; Luk 13:34-35 **24:2:** Luk 19:44 **24:5:** Mat 24:23-24; 1 Jon 2:18

⁹ “E nian min əh, netənim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okol nəratən kəm itəmat, kən kohamnu itəmat, kən netənim rəha noanol min rafin okotetəhau itəmat məto-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian min əh, netənim tepət okotapəs rəhalat nahatətəən, kən okotegəhan-in-pən ilat min e nelmī tikimīr min rəhalat, kən motetəhau ilat min, ¹¹ kən ien eiueiuə min okotuwa moteiuə-in netənim tepət. ¹² Məto-inu nəratən tinatepət, iuəhkīr netənim rafin rəhalat nolkeikeən o Uhgīn otikə, ¹³ məto etənim itəm otətul əskasik mətoarus namnun nian, kən Uhgīn otosmegəh in. ¹⁴ Kən namnusən təwir əh rəha nərəmərəən rəha Uhgīn, okən-iarəp ikin min rafin e nətueintən, məmə suatip əh-ikin rəha kantri min rafin o nətəlig-inən, kən namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgīn tatetəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgīn tamkimik’ (nian nakotafin, otətəlig-in nīpətin). Tol nəhlan, nian nat tərət əh tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatig Jutia, nakotiet motagim motuwīn motəhluaig e nitot min. ¹⁷ Okəmə etənim tətameg ihluə e rəhan nimə, okol təsuwīnən imə mos min rəhan natimnat. ¹⁸ Okəmə etənim əpəh e nasumən rəhan, okol təsitəlig-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ !Kən kəsi o nīpitan u itəm kotəpik-əpik, ne nīpitan itəm kotapinahin nisualkələh e nian əh, məto-inu ilat okotəto tərət pik agin! ²⁰ Təwir nakotəfak məmə onakəsotagimən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ məto-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etənim təməsəplanən tol mihin nəhlan aupən mətoarus-pa u-roiu, kən okol nəratən asol kit tol nəhlan otəsuwa minən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgīn təsətətipən nian rəha nəratən əh, okol etənim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgīn otətətip nian əh o rəhan min netənim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netənim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiuə min okotuwa, kən ilat okotol nəmtətin asol min, ne nat pispis min məmə okoteiuə-in netənim, kən okotalkut məmə okoteiuə-in netənim itəm Uhgīn təmitəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotitun nolən. ²⁵ Nikitəmat otəkəike matəht wir nəghatən min u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nīpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikin taruən-aruən ikin,’ əsotuwīnən. O suah kit tən məmə, ‘In ikin-u e nīpəg noa nimə,’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etənim otitəlig-pa min, otuwa uəhai əm, kən netənim rafin okotəplan, tahmen e nīpitan itəm təmipit masiəgəpīn rafin neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmimis, nəkotəplan kuəriə min kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətin min əh, nəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa min.

²⁹ “Nian ətuatip nəratən əh otol namnun, kən
 ‘mitgar otəpis agin,
 kən məwig otəsəmilhən minən,
 kən məhau min okotisas e neai,
 kən Uhgīn otəloal e nəsanənən min əpəh e neai.’*

³⁰ “E nian əh, nəmtətin rəha Nəti Etənim otol-arəp e neai, kən noanol min rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etənim ekuwa e nimal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhgīn itəm otasiə mitəlau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo min kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwīn

24:9: Mat 10:22 **24:11:** Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17:** Luk 17:31 **24:21:** Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən min əpəh e neai” tatəpsen-pən narmīn min, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7

ikin min rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhgın təmıtəpun rəkis ilat, kən kuəfimin ilat kitiah.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatip itəm nelmin min kinotətuoun katəwiə, kən nimalin min kinoatəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nako-
tasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətin min əh, onəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agin. ³⁴ İatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat min əh okotuwa kol nıpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

³⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təsitunən nian o aua ətuatip rəha natimnat min əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Nəti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatip əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah aupən ikin itəm netəmim kəsotol əpen-əpenəən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh, netəmim koatəgwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwin imə e nıpəgnoa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kinotəruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmaiū məmik ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İərəməərə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wir nimə məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəskəlīm wir wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməərə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməərə e iolwək min rəhan, kən matol-wir rəhan wək, kən otos-ipən nətouən kit kəm suah əh. ⁴⁷ İatən-ipinə nıpahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuoun matoh iolwək min neen, kən muwin magwən mənim ilat netəm kotapis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpinən asol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. İkin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nıpitən əlkələh ilat ten

¹ Kən İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat İərəməərə otuwa min, nəərəməərən rəha Uhgın otol nəhlan. Nıpitən əlkələh* ilat ten kəmotiet lapin məmə okotuwin e marit kit, kən moatəsahgin etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwin e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. İlat ten kəmos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatig. ³ Nıpitən min u ilat faif itəm kotalməl kəmos rəhalat lait min, məto

24:31: 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatip kit min rəha nəuhlinən ves 34 tatən məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İsrəl otəsikəən mətoarus natimnat min əh okotuwa motol nıpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15 **24:47:** Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Nıpitən əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

kəsotosən karasin məsin mın o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nıpıtan mın u ilat faif itəm kotenatıg kəmos rəhalat lait mın, kən motos mın karasin məsin o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marıt təsuwa uəhaiən, kən napılən tınatos ilat koatiuw nəm, kən mınotapıl.

⁶ “Kən lapın agın, suah kit təmagət əfəmäh məmə, ‘!Etəmim itəm otol marıt tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nıpıtan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait mın. ⁸ Kən nıpıtan itəm kotalməl kotən-ipən kəm nıpıtan itəm kotenatıg məmə, ‘!Awi! Otos-ıpa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatımat karasin e rəhatımat lait kınotamır, otəsuwəhən kotəpıs.’

⁹ “Məto nıpıtan itəm kotenatıg kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasin mın u kəsotahmenən o kitat rafın. Məto otıtəlig motuwın motos-nəmtın rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nıan nıpıtan itəm kotalməl kəmotaliwək motıtəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marıt təmuwa. Kən nıpıtan əlkələh itəm koatətul matıp, kəmotuwın ilat mın e nəgwənən rəha marıt, kən motuwın imə. Kən kahtosıg e toa.

¹¹ “Uarisıg, nıpıtan əlkələh itəm kotalməl kəmotıtəlig-pa motaun motəmə, ‘!Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotımnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marıt təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!atən-ıpınə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

¹³ Kən nıan İesu təmol namnun nımaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nıan ne aua rəha rəhatəmat İərəməərə otuwa lan.”

Nımaa nəghatən e iolwək e məni kısıl

¹⁴ Kən İesu təmuəh nımaa nəghatən kit mın məmə, “Ekən mın məmə e nıan itəm rəhatəmat İərəməərə otuwa mın, nəərəməərən rəha Uhgın otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmə otaliwək muwin e nəptən pısın kit muwin isəu. Kən maun-in rəhan iolwək mın kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmilat rəhan məni mın məmə okotol nat kit lan.

¹⁵ Təmos-ıpən tətəu-pən nıtunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etəmim kitiəh, təmos-ıpən kətım faif kəmotər-motərıoah e məni, u məni tepət pik agın. Kən kit mın, təmos-ıpən mın kətım kəıu tahmen əm, u məni tepət pik. Kən kit mın, təmos-ıpən kətım kitiəh tahmen əm, u məni tepət.† Kən etəm-iasol təmıet muwin e rəhan nalıwəkən.

¹⁶ Kən iolwək itəm təmos kətım faif təmuwin uəhai əm mol bısnes lan, kən təmos mın kətım faif mın. ¹⁷ Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətım kəıu, təmuwin mol bısnes lan, kən mos mın kətım kəıu mın. ¹⁸ Məto iolwək itəm təmos kətım kitiəh, in təmuwin mel noakımıl məhluagın-pən məni rəha rəhan etəm-iasol ikın.

¹⁹ “Kən nup tepət tınuwa mınuwın, kən etəm-iasol rəha iolwək mın u tınıtəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək mın məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e məni mın itəm təmos-ıpən kəm ilat. ²⁰ Iolwək itəm təmos kətım faif, təmuwa matos kətım faif mın itəm təmos, mətul e nıganəmtı etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətım faif e nelmək. Kən emol bısnes lan, kən mos mın iahgoau kətım faif u.’

²¹ “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmol təwır, kən ik iolwək təwır itəm nataskəlım wır wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwır nəhlan e natımnat mın əh noan məsin, kən ekələhəu ik nəkərəməərə e natımnat tepət. !Wa imə matıg ahgın nagıenən rəha etəm-iasol rəham!’

25:11: Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 † **25:15:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, təmos-ıpən “talen” pısın pısın mın kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu. **25:15:** Rom 12:6 **25:21:** Mat 24:45-47; Luk 16:10

²² “Iolwæk itəm tamos-ipən kətim kaiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kaiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos mīn iahgoau kətim kaiu u.’

²³ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwæk təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat mīn əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəməərə e natimnat tepət. !Wa imə, kuagien!’

²⁴ “Iolwæk itəm kəmos-ipən kətim kitiah kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatakəike pik o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm nəməsəfəən. ²⁵ Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham məni, kən onəkol nalpīnən asol kəm io, kən emos rəham məni muwīn məhluaig-in e nisip. Ah, inu rəham məni.’

²⁶ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘!Ik iolwæk rat, ik iəlpah! Ik nəkitun rəkis məmə iakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm eməsəfəən. ²⁷ ?Tahro nəsuwīnən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nimə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmol nəhlan, nian emitəlig-pa, ekuwīn mos rəhak məni, kən ekos məni məsin mīn itəm bank otos-ipa.’ ²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwæk pīsīn məmə, ‘Os-irəkis məni ron mos-ipən kəm iolwæk u itəm tamos kətim faif, ²⁹ məto-inu etəmim u itəm tinos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət, kən okos-ipən neen mīn, rəhan natimnat tepət. Məto etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət, okos-irəkis rafin natimnat ron. ³⁰ Kən iolwæk u iəlpah itəm təruru nolən nat təwir kit, ərakin-pən ihluə e napīnəpən, ikin əh kətəsək ikin katəgətāin nəluītəm.’ ”

Sipsip mīn ne nəni mīn

³¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nian Nəti Etəmim otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ilat nagelo mīn rafin, in Kig, kən in otəpələh e rəhan jea rəha Kig matərəməərə e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag rəhan. ³² Netəmim rafin e noanol mīn rafin e nətueintən, okotuəfīmīn ilat mīn e niganəmtīn, kən in otoor netəmim tahmen e etəmim itəm tatehm sipsip mīn tator sipsip mīn ne nəni mīn. ³³ In otoor sipsip mīn kotuwa kan e nelmīn matip, kən nəni mīn okotuwīn e nelmīn mol.

³⁴ “Kən Kig otən-ipən kəm netəm mīn un e nelmīn matip məmə, ‘Otuwa, itəmat u itəm Uhgīn təməwte-in rəkis rəhan nəwīrən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgīn təmələhəu pīsīn rəhatəmat. Otuwa motatig ahgin nərəməərəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan aupən təpanol nətueintən. ³⁵ Otuwa motos, məto-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-ipa nagwənən ekun; kən emətoaoa, nəmotos-ipa nəhau ekənīm; kən io iapīspīs, nəmotit io kotuwīn e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matīmīs, nəmotəhm wir io; kən emətatig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənīn io.’

³⁷ “Kən netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, ‘?Iərəməərə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəgwən ik; o nəmoaoa, kən emotos-ipīnə nəhau məmə nakənīm? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapīspīs, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-ipīnə napən kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatīmīs, o nəmətatig e kalapus, kən emotīmənə kuag-pənīn ik?’

⁴⁰ “Kən Kig otən-ipən məmə, ‘Iatən-ipīnə nīpahriənən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mīn u kit, nat ənnapīn in ian-rat, məto nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kən in otən-ipən kəm netəm mīn u e nelmīn mol məmə, ‘Otuwīn isəu ron io. Uhgīn tīnələhəu rəkis rəhatəmat nalpīnən. Otuwīn e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgīn təmol rəha Setan ne nagelo mīn rəhan. ⁴² Otuwīn isəu məto-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənən kit məmə ekun; kən emətoaoa, nəsotos-ipamən nəhau

məmə ekənīm; ⁴³ kən io iapispis, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimis, mətatig e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.’

⁴⁴ “Kən ilat min okotən-ipa məmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətəoa, o ik iapispis, o rəham napən tikə, o nəmatimis, o nəmətatig e kalapus kən eməsotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁵ “Kən in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Iatən-ipinə pahrien kəm itəmat məmə, okəmə nəməsotasituən e piak min u kit, nat əpnəpin in ian-rat, mətə nəməsotolən kəm io.’

⁴⁶ “Kən ilat okotuwən motos nalpənən itəm namnun tikə. Mətə netəmim kotətuatip okotos nəmegəhən lilin.”

26

Nalpəkauən o nohamnuən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu təmöl namnun nəghatən min əh kəm rəhan netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nəkotitun məmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikin. Kən io, Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io məmə okətu-pər e nig kəməluau.”

³ Kən pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotuəfimən ilat min e nimə rəha pris asol ağin u nərgin u Kaeafas. ⁴ Kən moatəlpəkau məmə okotaskəlīm Iesu e nolən eko-eko, kən motohamnu in. ⁵ Mətə motən məmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mətə netəmim kotəh ilat min.”

Pətan kit təmau Iesu e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmöl, ⁷ kən pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmöl e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətəgwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, nēməha təmöl ilat, motən məmə, “?Təhro katərəkin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos mənī asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Mətə Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro noatən rat pətan u? In təmöl nat təwir ağin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Mətə io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmöl məmə otol əpen-əpenə o nitənimən io. ¹³ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmöl, kən nikilat otatəht min in.”

Pris asol min kəmotətou Jutas məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwən məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmə, “?Onəkotos-ipa naka kəm io okəmə ekegəhan-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kən kəmotafin mənī ilat rafin tate itəm kəmöl e silfa. ¹⁶ Kən tətəuon e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min.

Namnun nagwənən

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29 * **26:2:** lafet rəha Nuhagego-inən in ‘Pasova’ e nəghatən Bislama. **26:2:** Eks 12:1-27; Mat 20:18 **26:7:** Luk 7:37-38 **26:11:** Dut 15:11 **26:15:** Sek 11:12; Jon 11:57

17 Nian e nātuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

18 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgīn təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkīr. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiah itimat rəhak netəmim mīn e rəham nimə.’ ” 19 Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

20 Nian tīnehnaipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepīl. 21 Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimīr mīn rəhak.”

22 Kən nīkilat tinəpou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiah kitiah məmə, “?Eh, Iərəməra, pah u? ?Io?”

23 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimīr mīn rəhak, in rəhak kit itəm tatos nīgīn pīret mos-ipən meer e plet kitiah əm itimlau mīn.†

24 Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatip rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. ! Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimīr mīn! Təwir pik aģin məmə təməsaiir-əmən.”

25 Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr mīn təmən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atip nəməən.”

26 Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pīret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nīpətīk.”

27 Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafin. 28 Inu nītak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nītak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat mīn.

29 Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənīm mīnən wain u mətoarus nian itəm ekənīm wain wi kitat mīn itəmat əpəh e nərəməərəən rəha Tata rəhak.”

30 Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwīn e Nītot Rəha Nīg U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapīn əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uhgīn itəm təkəike mol nīpahrienən, təmən məmə,

‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip mīn, kən sipsip mīn okotan kitiah kitiah.’

32 Məto nian ekəmegəh mīn e nīmīsən, iakaupən muwīn əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

33 Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafin okotapəs rəhalat nahatətəən lam, məto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

34 Kən Iesu təmən-ipən kəm Pita məmə, “Iatən-ipinə pahrien kəm ik məmə, lapīn əm u, uarisig mənīg təpanīmən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

35 Məto Pita tən məmə, “Nat əpnəpīn ekəkəike mīmīs kilau mīn ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən mīn tahmen e Pita.

26:17: Eks 12:14-20 † 26:23: E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. 26:23: Sam 41:9 26:28: Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 26:30: Luk 22:39; Jon 18:1 26:31: Sek 13:7; Jon 16:32 26:32: Mat 28:7,16 26:34: Mat 26:69-75

*Iesu tāmāfak əpəh Ketsemani
(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Kən Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwın ikin kit katən məmə Ketsemani, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəpələh ikin-u, pəs io ekuwın ikin əh məghat kəm Uhgın e nəfakən.” ³⁷ Kən təmit Pita ne nəti Sepeti mil ilat min, kən nikin tınahmə pik, kən tınəto tərat. ³⁸ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Iakəto nīkik tınahmə pik, iuəhkır ekimis lan. Itəməhal ətəhləpələh ukın-u, mətəhlaiir kitat min io.”

³⁹ Kən muwın noan məsin əm, meiuaiu misin-pən rəhn-kapə e nisip matəfak, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə suatip kit min əh-ikın o rəham nalpəkəuən, pəs nakohrəkis ron io nəratən itəm tatuwa. Məto sənəmə nakol nəwiak, məto nakol nəwiam.”

⁴⁰ Kən təmitəlig-pa məplan iləhal kətəhlapil. Kən təmən-ipən kəm Pita məmə, “? Tahro nəşəhlairən kitat min io o aua kitiəh əm ne? ⁴¹ Atəhlaiir kən mətəhaləfak məmə nəşəhaluwınən ima nos-ipən-os-ipənən. Nikitəməhal tolkeike, məto nīpətītəməhal təpou.”‡

⁴² Kən mītəlig-pən min matəfak mətau kəiu, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə ekəkəike mos nəratən itəm tatuwa, kən pəs nakol nəwiam.”

⁴³ Kən nian təmitəlig-pa, təməplan iləhal kınəhlapil məto-inu napilən tinos iləhal. ⁴⁴ Kən tapəs iləhal mītəlig-pən min matəfak mətau kisil, matən əm nəghatən kitiəh əm.

⁴⁵ Kən mītəlig-pa mən-ipən kəm iləhal məmə, “? Nəkətəhlapil əh mətəhlameg, o? Əhaləplan-tu, aua tınatuwa iuəhkır, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴⁶ !Əhalətul-ta, koatuwın! !Etəmim u tatuwa itəm otegəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimır min!”

*Tikimır min rəha Iesu kəmotiləs motaskəlim
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;
Jon 18:2-11)*

⁴⁷ Nian Iesu təmatəghat-əh, Jutas, in etəm tuelefkit rəha Iesu, təmiet-arəpa ilat nimanin netəmim itəm koatəmīk naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol min ne netəmiasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətuilim-pən lan, kən nakotaskəlim in.” ⁴⁹ Kən roiu agın, Jutas təmaliwək muwın o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwir, Iəgətun!” kən mətuilim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotaliwək motaskəlim Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlgi slef rəha pris asol agın.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm min u itəm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nīkim təht məmə ekəruru naun-inən rəhak Tata, kən roiu agın otahl-ipa nagelo min taosan tepət tepət§ məmə okotasitu lak? ⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uhgın otəsuwamən mol nīpahrienən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nimanin netəmim məmə, “? Tahro nəmotuwa motəmīk naip asol min ne kəsou-əsou min? ?Nikitəmat təht məmə io iatol nəluaginən o nahwinən kapman, o? !Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın matəgətun netəmim, kən nəsotuwamən motaskəlim io. ⁵⁶ Məto natimnat min əh rafin tınuwa mol nīpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uhgın itəm ien min aupən kəmotətə otuwa mol nīpahrienən lan.” Kən rəhan min netəmim kəmotapəs in motagim.

26:38: Jon 12:27 ‡ **26:41:** Iesu tolkeike məmə iləhal okəhalətul-iəkis məşəhalapəsən rəhalat nahatətəən lan. Afin min ves 31-35. **26:46:** Jon 14:31 **26:51:** Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10 § **26:53:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37

*Iesu tāmätul e
niganämti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm min u itəm kəmotaskəlim Iesu, kəmotiləs motuwın o Kaeafas u in pris asol agın. İkin əh, iəgətun min rəha Lou ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfimin ikin. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwın əpəh e latuənu rəha pris asol agın. Kən təmuwın əpəh e iat matəpələh ilat mopael min məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəghatən eiueiuə min e Iesu məmə okotohamnu in o nəghatən min əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəghatən eiueiuə min rəha netəmim, nat əpnapın nəghatən eiueiuə min tepət kəmotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aypən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkinən Nimə Rəha Uhgın, kən miləkin min e nian kışil əm.”

⁶² Kən pris asol agın tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nə səghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnapın əm mə səghatən.

Kən pris asol agın təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawıl kit e Uhgın itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahrienən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ipinə kəm itəmat rafin məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsənən Agın, kən mateiuaiu-pa e neai e nimal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agın təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmə, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmə suah kit min təkəike məghat min lan? Otətəlig-in-tu, nəmotəto nəghatən rat əh. ⁶⁶ ?Nikitəmat təht məmə naka?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mimis.”

⁶⁷ Kən kəmotagəh əpnapın əm niganəmtin, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmə pah təmoh ik?”

Pita təmən məmə təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nimə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmə, “İk min u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin kəm ilat rafin məmə, “İəkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwın e ket rəha iat, kən ikin əh pətan əkəku kit min təməplan in, kən təmən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

⁷² Məto Pita təmən-iamnin əskasik min mos noanawıl məmə, “!İəkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm min u koatətul ikin əh kotuwın o Pita motən-ipən məmə, “Pahrien məmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tınətuoun maun-in nəratən min koatışi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawıl məmə, “!İəkəruru suah əh!”

Kən roiu agın, mənig təmimnən. ⁷⁵ Kən Pita nıkin təht nəghatən itəm Iesu təmən kəm in məmə, “Uarisig mənig otimnən, onakən mau kışil məmə nəkəruru io.” Kən Pita təmiet muwın ihluə, kən təmasək təmasək.

26:61: Jon 2:19-21 **26:63:** Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris min təmən məmə Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tətən məmə in tahmen əm e Uhgın. **26:65:** Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7 **26:67:** Aes 50:6; 53:5 **26:75:** Mat 26:34

27

*Jutas tamaril atip in**(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)*

¹ Laulaugin agin, pris asol min rafin ne etəm-iasol min rəha netəmim kəmotuəfimin min motəte noa məmə okotətəu-pən suatip naka o nohamnuən Iesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir min, təməplan məmə kəmotiww-iarəp Iesu məmə otimis, nikin tınahmə pik o nat naka itəm təmol, kən təmik məni tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol min ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə məto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimir min suah kit itəm təsolən nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnəpən əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakin-pən məni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən in miet magim muwın maril atip in.

⁶ Kən pris asol min kəmotuwın motuwər məni, kən motən məmə, “Təsətuatipən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən məni u ilat məni rəha Nimə Rəha Uhgın, məto-inu kəmos-nəmtin nita etəmim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos məni əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatitənim iapispis min ikin. ⁸ Tol nəhlan, muwa mətoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nita.” ⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aupən, təmuwa mol nıpahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmotos məni tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm Isrel kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos məni əh məmə okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə İərəməərə təmən kəm io.”

*Iesu təmətul e nıganəmti Pailat**(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)*

¹¹ Kən Iesu təmuwın mətul e nıganəmti Pailat, kən təmətapəh ron məmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, məto Iesu təsuhəlpinən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Məto Iesu təpnəpən əm məsəghatən məsuhəlpinən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhəgego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nımanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit təməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmol tərət pik agin. ¹⁷ Kən nian nımanin netəmim kinotuwa, kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan məto-inu in titun məmə kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin məto-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, məto-inu eməpilaiir lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

²⁰ Məto pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nımanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətəpəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhrəuən lan ekahl-iarəp?”

Məto nımanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat tāmən-ipən māmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nīmanin netəmim rafin kəmotən-ipən māmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!”

²³ Kən Pailat tāmən-ipən kəm ilat māmə, “?O naka? ?Təmōl nat tərāt naka?”

Məto nīmanin netəmim kəmotagət əfəməh, motən māmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat tāməplan māmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kīnoatətul matip o nāmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nīmanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat māmə, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, māmə nītan otəmähl-pa lak. ! Nīmīsən rəhan tatəmähl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən māmə, “!Pəs nītan təmähl-pa otimat ne nīsualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təmähl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Məto tāmən māmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in māmə okətu-pər e nig kəluau māmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən māmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwīn-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan, motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol milə lan māmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilat aupən in, motol milə lan, motən-ipən māmə, “!Ekotisiiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kən motagəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kīnotol rəkis milə lan, kən motəpeg rəkis kot tasiə, motuwīn-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwīn māmə okotətu-pər e nig kəluau māmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwīn, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkəike kəm in māmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən māmə, Kolkota, u nipətin tatən māmə Louipil-uipil. ³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətīp e nat tarip. Məto nian Iesu təmənīm asgəwīn, kən mapəs nənimən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm Iesu ikin əh. ³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan māmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. ³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nīkalin matip, kit e nīkalin mol. ³⁹ Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwīn, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən māmə, “Nəmatən māmə onakərəkīn Nīmə Rəha Uhgīn kən ik pīsīn əm miləkīn o nian kīsīl. !Osmegəh atip ik! !Kən eiuaiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgīn pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən māmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tatite atip e nig kəluau, kən okotən nipahrienən lan. ⁴³ Tətahatətə e Uhgīn. Pəs Uhgīn tīləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təmən māmə in Nəti Uhgīn.” ⁴⁴ E nolən ahmen min əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tīnimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kæn e tuelef klok mætoarus-pæn tri klok, napinæpæn tæmeiuaiu miræfin nat. ⁴⁶ Kæn iuæhkîr e tri klok ehnaipæn, Iesu tæmasæk æfæmæh mæn mæmæ, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u nîpætîn tæmæ, “!Uhgîn ræhak, Uhgîn ræhak! ?Tahro nakatapæs io?”

⁴⁷ Nian netæmim neen itæm kæmoatætul æh-ikîn kæmotæto tæmasæk æfæmæh næhlan, kæn kotæn mæmæ, “In tætaun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu agîn, kit tæmaiu muwîn milæs nat kit tame-ame tahmen e katæn, * kæn mau e wain u tagîn, maru e nig, kæn milæs-ipæn mæmæ Iesu otænîm. ⁴⁹ Kæn ilat mîn neen kotæn-ipæn mæmæ, “Apæs æm. Pæs koatæplan okæmæ Elaija otuwa mosmegæh in, o kæp.”

⁵⁰ Kæn nian Iesu tæmasæk æfæmæh mîn, megæhan-in atîp mæmæ otimîs, kæn ræhan namegæn tiet.

⁵¹ E nian ætuatîp æh, nîmæhan itæm tatakul e Nîmæ Ræha Uhgîn tæmæhap mol mæsîn kæiu, tæmætuoun æpæh îlis muwa mol namnun æpæh læhau. Namîg tæmæloal, kæn kæpiel mîn kæmotimîsmîs. ⁵² Kæn suwît mîn itæm kæmol e nîpæg kæpiel kæmotæhap motoag, kæn netæm kotætuatîp tepæt itæm kæmotimîs rækis, kæmotæmegæh mîn. ⁵³ Kæmotiet e suwît mîn kæmol e nîpæg kæpiel, kæn uarisîg Iesu tæmæmegæh e nîmîsæn, ilat kæmotuwîn æpæh Jerusalem motiet-aræp o netæmim tepæt.

⁵⁴ Kæn nian etæm-iasol ræha mopael mîn ræha netæm Rom ilat netæm mîn u itæm kæmoatehm Iesu, kæmotæplan namîg ne natîmnat mîn æh, kæmotægin pik, kæn motæn æfæmæh mæmæ, “!Nîpahrienæn, inu Næti Uhgîn pahrien!”

⁵⁵ Nîpîtan tepæt kæmoatætul isæu moatæplan. Aupæn ikîn kæmotiet Kalili moatætæu-pæn Iesu moatasitu lan e nat pîsîn pîsîn mîn.† ⁵⁶ Ilat mîn neen u Meri Maktala, kæn Meri u mama ræha Jemes ne Joses, kæn mama ræha næti Sepeti mil.

*Kæmitænîm Iesu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;
Jon 19:38-42)*

⁵⁷ Etæm Aramatia u ræhan nautæ tepæt, nærgîn u Josep, in etæmim kit ræha Iesu. Nian tînatuwa iuæhkîr o napinæpæn, ⁵⁸ tæmuwîn mæplan Pailat, kæn tætapæh-in nîpæti Iesu, kæn Pailat tegæhan-in nîpæti Iesu kæm in. ⁵⁹ Kæn Josep tæmilæs nîpæti Iesu muwîn malpin e nîmæhan ruæn wi kit, nærgîn u linen, ⁶⁰ kæn milæs muwîn milæs-ipæn e suwît wi kæmel e kæpiel. Suwît u in ræha Josep. Kæn mæsoupælpælin-pæn kæpiel asol kit mahtosîg-in nîpæg kæpiel lan, kæn matuwîn. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit mîn katuæpælæh æh iuæhkîr o suwît.

Mopael mîn itæm kæmotehm nîpæg kæpiel

⁶² Nian æh, in nian katol æpen-æpenæ o Sapat, kæn kæmæn lawîgin e Sapat, pris asol mîn ne Farisi mîn kæmotuwîn motæplan Pailat. ⁶³ Motæn-ipæn mæmæ, “Etæm-iasol. Nîkîtæmat tînæht mæmæ, nian suah æh, etæm ræha neiuææn, tæmatæmegæh æh, matæn mæmæ, ‘Nian kîsil otuwa muwîn, kæn Uhgîn otosmegæh mîn io e nîmîsæn.’” ⁶⁴ Tol næhlan, ahl-ipæn ræham neen mopael okotuwîn moatehm nîpæg kæpiel suwît mætoarus-pæn nian kîsil tuwa muwîn. Mætan, ræhan netæmim okotuwæ kaklæh-in nîpætîn, kæn motæn-ipæn kæm netæmim mæmæ tæmæmegæh mîn e nîmîsæn. Kæn neiuæiuææn u, in otærat taprækis-in itæm aupæn.”

⁶⁵ Kæn Pailat tæmæn-ipæn mæmæ, “Otos mopael mîn, kæn motuwîn motol natîmnat rafin itæm nakotolkeike mæmæ okotol o nehm wîræn suwît e nîpæg kæpiel.” ⁶⁶ Kæn kæmotuwîn moatehm wîr nîpæg kæpiel tol nulan, motælæhæu-pæn næmtætîn kit e kæpiel.‡ Kæn kæmotælæhæu mopael mîn mæmæ okoatehm ikîn æh.

27:46: Sam 22:1 * **27:48:** Nat u tahmen e nîmîsmîs matres. **27:48:** Sam 69:21 **27:51:** Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Nîpîtan mîn æh kæmotasitu Iesu e nat pîsîn pîsîn mîn tahmen e nagwænæn, ne næhau, ne ikîn ræha napîlæn. **27:55:** Luk 8:2-3 **27:58:** Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 ‡ **27:66:** Roiu, kitat kæsotîtun ætuatîpæn mæmæ kæmol næmtætîn æh o nolæn naka. Kæm-naka kæmalîs nol kit itæm tæmol mak lan, o kæm-naka u, kæmol e plasta. Mæto netæmim rafin kotîtun mæmæ suah kit otæsîlæs-îrækîsæn. Kæn okæmæ koatæplan næmtætîn mæmæ tæmæhapæn, o tæmîet rækis, kæn mopael mîn okotîtun mæmæ suah kit tæmahwîn rækis kæpiel.

28

*Iesu tāmamegəh mīn
e nīmīsən*

*(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agin, * təmatian məsian wīrən, Meri Maktala ne Meri kit mīn kəmian məmə okiauaug suwit e nīpəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməloal mətə-inu nagelo kit rəha Iərəmərə təmeiuaiu e nego e neai muwin e nīpəg kəpiel, kən məsəpəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e nīpītən, kən rəhan natimnat mīn kotəruən tahmen e nahui noa nītəhəi. ⁴ Mopael mīn kəmotəgin pīk, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmīkə tahmen e netəm kəmotimīs.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, mətə-inu ekitun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətə-pər e nīg kəluau. ⁶ Tikə u ikin-u. In tāmamegəh mīn e nīmīsən tahmen əm e inu təmən mihin aupən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In tāmamegəh mīn e nīmīsən, kən in tətaupən-in itəmat matuwīn əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagin uəhai əm e suwit e nīpəg kəpiel, matuəgin, mətə nīkilau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwīr.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlīm nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak mīn məmə okotuwīn Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael mīn

¹¹ Nian pətan mil kəmualiwək mətian, kən mopael mīn əh neen kəmotuwīn e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mīn natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mīn kəmotuwīn motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mīn, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapīn nian itimat emotapīl, motakləh-in nīpətīn motiləs motəgin.’ ¹⁴ Okəmə kapman otətə namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatīp-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mīn kəmotos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwīn mītəlau e netəm Isrel muwa mətəarus-pa roiu.

*Iesu təmīet-arəpa
o rəhan netəmim*

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwīn Kalili, motuwīn e nītət itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwīn ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, mətə neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəmərəən, Uhgīn təmos-īpa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwīn motiūw netəmim rəha noanol mīn rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol bəptais elat e nərgi Tata Uhgīn, ne Nətīn, ne Narmīn, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mīn itəm emən kəm itəmat. Kən nīpahriənən, ekətətig kitat mīn itəmat nian mīn rafin mətəarus namnun nian.”

* **28:1:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, ‘Nian Sapat tīnol namnun, e nian itəm tətaupən e wik **28:6:** Mat 12:40; 16:21 **28:10:** Mat 26:32 **28:16:** Mat 26:32 **28:18:** Jon 13:3; Efes 1:20-22 **28:19:** Mak 16:15-16; Wək 1:8

Mak Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Mak Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təməte naoa u? Jon Mak təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha İesu. Məto katən məmə in fren wir kit rəha Pita itəm ilau katian ikın mın tepət. Naoa rəha Wək Mın tatən məmə in təmuwin ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwin ilau Panapas.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kəmotən məmə Mak təmətətig Rom nian in təməte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təməte naoa u tuwin o iəfak mın əpəh Rom u ilat İaihlua mın. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nıpəti nolən mın rəha netəm İsrəl itəm koatol. Kən e naoa u, təməte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm İsrəl kınotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən mın u tuwa e nəghatən Kris itəm İaihlua mın əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian Mak təməte naoa u, kən netəm Rom koatərəməyə e nıtən asol itəm titəlau-in Nıtəhəi Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitiəh əm, kən rəhalat suatıp kotəwir, kən rəhalat nolən o nahl-ipənən nəghatən mın in təwir. Nian əh, in nian təwir o nən-iarəpən Namnusən Təwir rəha İesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwir təmaiu uəhai əm e nıtən pisin pisin mın e suatıp mın rəha Rom.

?Təməte naoa u o naka? Mak tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp namnusən rafin rəha İesu, məmə in pah, kən in təmol naka, kən matəgətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak mın əpəh Rom, məto-inu netəmim tepət kəmotol nəratən elat. Mak təməte tepət e nian iəkis mın itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha İesu. Kən in təmən-iarəp nolən rəha İesu məmə in mın təmətətig e nian iəkis mın.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatıp
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuounən rəha Namnusən Təwir rəha İesu Kristo, Neti Uhgın. ² İen rəha Uhgın, nərgin u Aesea təməte-pən mihin e naoa aupən. Uhgın təmən məmə, “Otəplan-tu. İatahl-ipinə rəhak İahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatıp.”

³ “Suah kit tətaun əpəh ikın taruən-aruən ikın matən məmə, ‘İtəmat, otol əpen-əpenə o suatıp rəha İərəməyə, kən motol rəhan suatıp tətuatıp.’”

⁴ Kən tol nəhlan, Jon Baptais təmiet-pa ikın taruən-aruən ikın matol baptais e netəmim, kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat məmə okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat mın rəhalat, kən motuwin o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat mın rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁵ Netəmim rafin rəha nıtən əh Jutia ne taon əh Jerusalem, kəmotuwa motətəlig-in rəhan nəghatən kən motən-iarəp rəhalat nolən rat mın, kən Jon təmol baptais elat əpəh e nəhau Jotan.

⁶ Jon təməsuwinən e natimnat wir. Rəhan natimnat tahmen əm e rəha ien u Elaija aupən. Rəhan natimnat kəmol e nıməme kamel, kən rəhn kətəut kəmol e nuwigı kau, kən matun əm pitıp ne nahui sukapak e nıkinat. ⁷ Kən təmatən-iarəp kəm netəmim məmə, “Suah kit u tətuarisig-in io, rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Io ekəsahmen-in mınən məmə ekeuiyu mapeg rəkis rəhan put. ⁸ Ekatol baptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın.”

*Jon təmol baptais e İesu əpəh e nəhau Jotan
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ E nian əh, Iesu təmietet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol baptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu təmər əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təmerəh, kən Narmin Rəha Uhgın təmeiuaiu-pa ron tahmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agin ron ik.”

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Kən roiü agin-əh min, Narmin Rəha Uhgın təmit-ipən Iesu əpəh ikin taruən-aruən ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

Iesu tinatətuoun matən-iarəp Namnusən Təwir

(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Nian kiniləs-ipən rəkis Jon e kalapus, Iesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgın kəm netənim. ¹⁵ Təmən məmə, “!Ure! !Rəhan nian tinuwa! !Nian rəha nərəmərən rəha Uhgın tinatuwa iuəhkir! !Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etənim kuwit rəha niuwən nəm

(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Nian Iesu təmətəliwək e nikali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etənim rəha niuwən nəm min, nərgilau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etənim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etənim mil rəha niuwən netənim məmə okotuwa rəhak min netənim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmaliwək muwin təhmin min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətul muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e nipəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah kit əpəh Kapaneam

(Luk 4:31-37)

²¹ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwın əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətun netənim. ²² Kən netənim kəmotəto rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin, kən maprəkis-in min rəha iəgətun min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmin rat tətətig lan təmuwa imə kən mətagət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik Iesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? !Okəmə naka nəmuwa məmə onakərəkın itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kən məto Iesu təmən-ipən əskasik kəm narmin rat un məmə, “!Ah! Əsəghatən, miet e suah un.” ²⁶ Kən narmin rat təmol nipəti suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəməh miet lan.

²⁷ Kən netənim kəmotaut motən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei, naka u! Okəmə naka nəgətunən wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatən kəm narmin rat min, kən koatətəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kən kəmamnus ueiuəhai əm Iesu, tuwin mapəköl əpəh e nitən Kalili.

Iesu təmol-wir netənim tepat

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kəmotiet e nimə rəha nuəfiminən, kən motaiu ətuatip əm kan əpəh latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kəmotuwın, məto

uhu Saimon tatəp-əp, kən mətapil-pər e rəhan pet, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə pətan əh tatimis. ³¹ Kən Iesu təmuwin mea-pən o nelmin kən tətul. Kən nətəp-əpən tagim lan, kən tuwin matol nigilat nagwənən.

³² Tinehnaipən mit tinaht, nian rəha Sapat tinol namnun, kən netəm min u koatimis, ne netəm narmin rat tətətig elat, pialat min kəmotəmik ilat motuwa o Iesu. ³³ Netənim rafin e latuənu un kəmotuwa motargəfimn əm ilat min əpəh e nafiluə e nimə un rəha Saimon ne Antru. ³⁴ Kən Iesu təmol-wir netənim tepət u koatos nimisən pisin-pisin min kotəwir, kən məhg-iarəp narmin rat tepət e netənim, məto təmən-iahau narmin rat min məmə okəsotəghatən, məto-inu kinotitun rəkis məmə pah u Iesu.

Iesu təmatamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh Kalili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kən laulaugin agin, fetukai təsirən əh, Iesu təmiet muwin əpəh ikin netənim kotikə ikin matəfak. ³⁶ Kən Saimon ne in min neen kəmotuwin kateam-in. ³⁷ Nian kəmotəplan, kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Netənim rafin koteam-in ik.”

³⁸ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəpə. Pəs kotuwin əpəh e latuənu pisin min neen, ekamnus-iarəp rəhak nəghatən kəm netənim mapəkol məto-inu, nat əh in əh emuwa ron məmə ekol.”

³⁹ Kən muwin mapəkol rafin e nitən əpəh Kalili, mətamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh e nimə rəha nuəfimnən min, kən məhg-iarəp narmin rat min e netənim.

Iesu təmol-wir suah kit leprosi təmol
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Suah kit leprosi təmol təmuwa misin-pən nulin o Iesu mətasəkin-pən nəwirən ron məmə, “Okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.”

⁴¹ Kən Iesu nikin təmahmə pik ron, kən təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwir-ta!” ⁴² Kən roiu agin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan, kən nipətin tinəwir, namkimikən tinikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm suah un məmə, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netənim, məto uwin əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nipətim tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netənim okotitun məmə nipahrienən ninəwir, kən rəham namkimikən tinikə.” Kən mahl-ipən tatuwin.

⁴⁵ Məto suah un təmuwin kən mən-iarəp nat un kəm netənim min rafin mol Iesu təsuwinən e latuənu min məghat məto-inu nimanin netənim tepət pik koatəulosig-in. Kən o nat əh inəh, təmətan ikin netənim kotikə ikin. Kən netənim kotisi-pən əpəh ikin min rafin moatuwa ron.

2

Iesu təmol-wir suah kit nəwtain məsin təmimis
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nian neen kinotuwa rəkis minotuwın, Iesu təmitəlig-pən min əpəh Kapaneam, kən nəghatən təmaiu muwin kəm netənim min məmə Iesu əpəh rəhan nimə. ² Kən netənim tepət kəmotuwa motər wir əpəh imə, ne ihluə ne, kən rum tikə o etənim kit min. Kən Iesu tatən-iarəp rəhan nəghatən kəm ilat.

³ Kən suah kuwit kəmotalis pialat kit motuwa o Iesu itəm nipətin məsin təmimis mətapil-pər e rəhan nimitiwin. ⁴ Nian kəmotuwa, məto netənim kinotər əpəh imə, kən okol kotəruru nuwinən kehm Iesu. Kən kotiləs motuwin əpəh ilis e nimə motos-irəkis nəhgi nimə məsin ətuatip əm əh Iesu tatətul ikin imə,* kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nimitiwin rəhan muwin iuəhkir əm o Iesu. ⁵ Nian Iesu təməplan nahatətən

1:34: Mak 3:10-12 **1:35:** Mat 14:23; Mak 6:46 **1:39:** Mat 4:23; 9:35 **1:43-44:** Lev 14:1-32 * **2:4:** E nian əh, kəmol nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm min u kəmos-irəkis tael min neen məmə otol kuhal tahmen-in suah u itəm in tatimis.

rəhalat, kən tən-ipən kəm etəm tatimis un məmә, “Nətik, enos-irəkis rəkis nolən rat rəham.”

⁶ Məto iəgətuṅ mīn neen rəha Lou kotəpələh əpəh imə, kən nīkilat təməht məmә, ⁷ “?Tahro suah u tatən rat Uhgīn? Nəghatən əh tərət. Uhgīn əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha etəmim. !Pah mīn titun nos-irəkisən!”

⁸ Kən roiu agin-əh, Iesu tiləs rəhalat nətəligən, kən məmә, “?Tahro nīkitəmat tatəht pīk natimnat min-nulan? ⁹ ?Itəm pəhruən timətīg, itəm u məmә ekən-ipən kəm suah əh məmә, ‘Enos-irəkis rəkis rəham nolən rat,’ o itəm u timətīg məmә, ‘Ətul, mīləs rəham nīmītiwīn matuwīn?’ ¹⁰ Məto ekol nat kit məmә onəkotitun məmә io Neti Etəmim, iatos nepətən ikīn-u e nətueintən o nos-irəkisən nolən rat rəha netəmim.” Kən məghat kəm suah əh məmә, ¹¹ “!atən-ipinə kəm ik məmә, ətul, mīləs rəham nīmītiwīn matuwīn imam ikīn.” ¹² Kən əmun suah apon təmətul, mīləs rəhan nīmītiwīn, maliwək matuwīn, kən ilat rafin kəmotəplan, motaut, narmīlat təmiwīg ron kən motənwiwi Uhgīn motəmә, “Ekəsotehmən əh nat kit tol min-nulan ne, nian kit.”

*Iesu təmaun-in Lifae məmә otuwa muarisig-in
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Iesu təmuwīn mīn mətaliwək əpəh e nīkalkal nəhau Lek Kalili, kən nīmanin netəmim kəmotuwa ron, kən tatəgətuṅ ilat. ¹⁴ Kən təmaliwək matuwīn kən məplan Lifae neti Alfeas, in etəmim rəha nosən mənī rəha takis, tatəpələh imə matol rəhan wək. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Ətəu-pa io, muwa rəhak etəmim.” Kən əmun tətul muarisig-in.

¹⁵ Kən nian kit, Iesu təmuwīn mətagwən əpəh ima Lifae ikīn ilat netəmim rəha nosən mənī rəha takis, ne netəm nol təfagə rat neen. Kotagwən əm kitəh ilat Iesu ne rəhan mīn netəmim məto-inu netəmim tepət kotol təfagə rat nəhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ Iəgətuṅ rəha Lou neen, ilat u Farisi. Kən neen kəmotəplan məmә Iesu tətagwən əm kitəh ilat nol təfagə mīn un, ne netəmim rəha nosən mənī rəha takis, kən kotəpəh o netəmim rəhan mīn məmә, “?Tahro Iesu tətagwən əm kitəh ilat netəm koatol nəhlan?”

¹⁷ Kən Iesu təməto rəhalat nəghatən, kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Netəm mīn u kəsotimis-imisən kəsotuwīnən o tokita, məto netəm mīn u koatimis-imis koatuwīn ron. Io eməsuwamən o netəm mīn u kotəmә kīnotətuatip rəkis. Məto emuwa o netəm mīn u kotitun əm məmә ilat koatol nolən rat mīn.”

*Kotapəs nagwənən o nəfakən
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ Kən e nian əh, netəmim mīn rəha Jon Baptais ne Farisi mīn kəmotapəs nagwənən motətuakəm o nəfakən kəm Uhgīn. Kən netəmim neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmә, “Əplan-tu, netəmim rəha Jon Baptais ne Farisi mīn kotətuakəm o nəfakən. ?Məto tahro rəham mīn kəsotolən mihīn?”

¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Nian katol lafet lan rəha etəm tatol marit, kən iərman u otol marit tətətig əh ilat in mīn neen motol lafet, nīkitəmat tatəht məmә otətuakəm motapəs nagwənən? !Kəpə! Nian tətətig əh ilat mīn, kən nīkilat tətəgien, motagwən əm. ²⁰ Məto nian əpəh ikīn məmә okəpaniləs-irəkis suah əh lan, kən e nian əh in əh, in mīn neen nīkilat otəhmə ron, kən kəpanotətuakəm motapəs nagwənən.”

²¹ Kən təmatīg mən mīn məmә, “Suah kit mīn okol təsəhl-pənən nīmīsmisi nīməhan wi kit e nīməhan oas itəm təmerəh. Okəmә otəhl-pən, kən nīməhan wi un titun nəhap asolən nīməhan oas un.

²² “Suah kit mīn okol təsiuw-pənən wain wi kit e nuwigī nat oas kit, məto-inu okəmә otiuw-pən wain wi e nuwigī nat oas itəm təkasiq, kən wain otapuəl-apuəl kən nuwigī nat oas un otəhgig kən məhap, kən wain ne nuwigī nat un okuərat. Məto wain wi okiuw-pən əm e nuwigī nat wi itəm timətmətīg.”†

Netāmim mīn rāha Iesu kāmōtāhl wit e Sapat
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne rāhan mīn netāmim kāmōtaliwāk motuwīn-pān əpəh e niki nasumən rāha wit, kən netāmim mīn rāha Iesu kāmōtāhl wit māmə okotun.

²⁴ Kən Farisi mīn u kotaskəlīm əskasik Lou rāha Moses kāmōtən-ipən kəm Iesu māmə, “! Ei, əplan-tu! E Sapat, kəsəuləkən əh e nasumən ne kəsōlən natimnat mīn nəhlan kotərəkin Lou. ?Tahro rəham netāmim mīn kōtol nəhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu təmuhalpīn rəhalat nəghatən māmə, “Okəm-naka itəmat nakəsotafinən əh nat u Tefit təmol aupən nian Apiata in pris asol agin rāha Uhgīn. Itəmat ninotafin rəkis māmə Tefit nəumis təmus, kən tuwīn əpəh e Nimə Tapolən rāha Uhgīn, kən mīləs pīret asim u pris mīn əm koatun, kən in mīləs muwa motun ilat in mīn neen.”

²⁷ Kən təmatīg mən-ipən mīn kəm ilat māmə, “!Kəməsōlən Sapat māmə in nat figəm kəm netāmim, mətō kəmōl Sapat māmə otasitu elat kotameg! ²⁸ Tol nəhlan, io Neti Etāmim ekatərəmərə rafin e natimnat mīn, kən matərəmərə mīn e Sapat.”

3

Iesu təmol-wīr nelmi
suah kit təməfaiu

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ E Sapat kit mīn, Iesu təmitəlig-pən mīn əpəh e nimə rāha nuəfiminən kən məplan suah kit nelmīn təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ² Nian Iesu təmuwīn imə, kən netāmim kāmōtolkeike māmə okotən iərəkin Lou lan, kən motalkəlīk wīr ron māmə okotehm-tu māmə otol-wīr suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah un māmə, “Ətul muwa u aupən,” kən tətul muwīn əpəh aupən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat māmə, “?Rəhatat Lou təmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwīr māmə okotol nat wīr, o nat tərət? ?Təwīr māmə okotosmegəh netāmim, o təwīr māmə okotohamnu netāmim?” Mətō kotəpnarīn əm.

⁵ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən neməha tol, kən nīkin tahmə olat mətō-inu rəhalat-kapə tiəkis pīk. Kən mən-ipən kəm suah un māmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah apon təməg-ətuatip-in nelmīn, əmun nelmīn təwīr. ⁶ Kən Farisi mīn apon kāmōtiet motaiu ətuatip əm motuwīn motəplan rəhalat tikimīr mīn e pati rāha Herot, motol əm kitīəh moteam-in suatip māmə okotiləs Iesu motohamnu.

Nīmanin netāmim kāmōtuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rāhan mīn netāmim kāmōtiet moteiuaiu motuwīn əpəh e nəhau Lek Kalili. Nīmanin netāmim kāmōtuarisig-in ilat. Netəm mīn un neen kāmōtisi-pən e latuənu rəhalat e nītən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh mīn ne Jerusalem rāha nītən əpəh Jutia. Neen mīn kāmōtisi-pis e nəwtain məsīn əpəh nītən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənīpən-pən matuwīn. Neen mīn kāmōtisi-pəhap əpəh ikin mīn e taon mil un Taea ne Saeton. Netəm mīn un kinotəto rəkis natimnat mīn un Iesu tatol ilat, kən kotuwa māmə okotəplan.

⁹ Kən nīmanin netāmim kāmōtuwa pīk, kən Iesu təmən-ipən kəm rāhan mīn netāmim māmə okotol-əpen-əpenə e pot kit māmə otuwīn məpələh lan, māmə nīmanin netāmim okəsotəhg-əhg pīkən in. ¹⁰ Mətō-inu tīnol-wīr rəkis netāmim tepət, kən netəm mīn u kotimis əh kotəhg-əhg ilat mīn māmə okotuwa iuəhkīr motek Iesu. ¹¹ Kən nian netāmim itəm narmin rat mīn kotatīg elat kāmōtəplan Iesu, koteiuaiu aupən-in motorin ilat motagət əfəməh māmə, “!Ik Neti Uhgīn!” ¹² Mətō Iesu təmən-iəhau əskasik narmin rat mīn un māmə okəsotən-iərəpən in kəm netāmim.

*Iesu tãmaun-in rãhan netãm tuelef mãmã okotuarisig-in
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Kãn Iesu ne kãmotuwĩn ãpãh e noanu nitot min, kãn tãtaun-in netãmim neen mãmã okotuwa ron. ¹⁴ Nian kãmotuwĩn, kãn tãmĩtãpun rãkis ilat tuelef kãn mos-ipãr ilat mãmã aposol min. In tãmãn min mãmã netãm min ãh, ilat ãh okotaliwãk ilat min, kãn in otahlãpis ilat kotuwĩn motãn-iarãp namnusãn tãwĩr kãm netãmim ãpãh ikĩn min, ¹⁵ kãn okotos min nepãtãn ne nãsanãnãn o nãhg-iarãpãn narmĩn rat min e netãmim.

¹⁶ Netãm min u ilat u tãmĩtãpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu tãmãhun-pãn min nãrgĩn kit min mãmã Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu tãmos-ipãn min nãrgĩlau tãhan mãmã, “Poanejes,” nĩpãti nãghatãn ãh tãmã neti kaluãluã mil, mãto-inu nemãha tatol ueiuãhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kãtaun-in mãmã Selot,* ne Jutas Iskariot u tãmegãhan-in-pãn Iesu e nelmi tikimĩr min. Netãm min ãh ilat ãh tuelef, Iesu tãmos-ipãr ilat.

Iesu ne Pielsepul

*(Mat 12:22-32;
Luk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Uarisig, tãmĩtãlig-pãn min latuãnu, kãn nĩmanin netãmim kãmotuwã min ron, kãn Iesu ne rãhan min netãmim kĩnotãruru namegãn ne nagwãnãn ne. ²¹ Nian rãhan mama ne kãmotãto nãghatãn u katãn e Iesu, kãn motuwã mãmã okotit-irãkis o netãmim, mãto-inu netãmim neen koatãn mãmã Iesu nĩtãlmãl.

²² Iãgãtun min neen rãha Lou kãmotisi-pãn ãpãh Jerusalem motuwã kãn motãmã Pielsepul, u in etãm-iasol rãha narmĩn rat min, in tãtatig e Iesu, kãn motãmã in tãtos-ipãn nãsanãnãn kãm Iesu mãmã otãhg-iarãp narmĩn rat min e netãmim.

²³ Kãn Iesu tãmaun-in ilat kotuwã iuãhkĩr ron kãn tatuãh nimãa nãghatãn kãm ilat, mãmã, “?Nikitãmat tãtãht mãmã okol Setan tãhg-iarãp atip Setan? !Kãp! ²⁴ Okãmã netãmim e kantri kit koatoor ilat min, kãn okotãrãkĩn rãhalat kantri, kãn nãrãmãrããn rãhan otĩsas mĩkã. ²⁵ Kãn tahmen-pãn ãm, e latuãnu kit, okãmã netãmim lan koatoor ilat min, kãn okotãrãkĩn agĩn-ãh latuãnu u. ²⁶ Kãn okãmã Setan tãtãhg-iarãp narmĩn rat min rãhan e netãmim, kãn tatol atip ãm tikimĩr kãm in. ?Kãn otãhro nulan, rãhan nãrãmãrããn otãtul? Wãk rãhan otĩsas mĩkã.

²⁷ “Kãn okol iãklãh kit tãsuwĩn ãpnãpĩnãn imã e rãha etãm kãgin kit ikĩn, mãtaklãh-in natĩmnat rãhan, mãto otãkãike mãlis e nol, mãlãhãu u, kãn panuwĩn mãklãh-in rãhan natĩmnat.

²⁸ “Ekãtãn pahrien kãm itãmat mãmã tãfagã rat rafĩn rãha netãmim, ne nãghatãn rat min itãm ilat koatãn, Uhgĩn titun nos-irãkisãn. ²⁹ Mãto etãm tatãn rat Narmĩn Rãha Uhgĩn, okol Uhgĩn tãsos-irãkisãn rãhan tãfagã rat. Tãfagã rat un otãtatig kitiãh lan mãtatig, okol tãsikããn.” ³⁰ Iesu tãmãn nãhlan mãto-inu kãmotaupãn motãn mãmã narmĩn rat kit tãtatig lan.

Mama rãha Iesu ne pian min

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kãn e nian ãh, mama rãha Iesu ne pian min kãmotuwã, kãn moatãtul ãm ãpãh ihluã kãn motãhl-ipãn nãghatãn o Iesu mãmã tuwa-tu mehm ilat. ³² Kãn nĩmanin netãmim kãmotãpãlãh kan keko-in Iesu, kãn kãn-ipãn kãm Iesu mãmã, “Ei, mama rãham ne pian min ãpãh ihluã, kotolkeike mãmã okotehm-tu ik.”

³³ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “?Pah u rãhak mama ne piãk min?” ³⁴ Kãn masipãn mãplan rafĩn ilat kãn mãmã, “Otasipãn-tu. Itãmat u piãk min ne rãhak mama ãtuatip min. ³⁵ Netãm min u koatol nãwĩa Uhgĩn, ilat u piãk min, ne rãhak kãkã min, ne rãhak mama.”

3:16: Jon 1:42 **3:17:** Luk 9:54 * **3:18-19:** ðplan-tu futnot e Mat 10:4. **3:22:** Mat 9:34; 10:25 **3:31:** Mak 6:3; Jon 2:12; Wãk 1:14

4

*Etəm tatəfe nīkutin natimnat**(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Kən Iesu təmitəlig-pən min əpəh e Lek Kalili matəgətun netəmim, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron, motol məmə Iesu tuwin e pot. Kən pot un tatəmahl-pən e lek, kən Iesu tatəpələh-pən lan. Kən nimanin netəmim kəmotəpələh əpəh ipar e nīkalkal lek.

² Kən Iesu tatuəh nimaa nəghatən min kəm ilat matəgətun ilat e natimnat tepət.

³ Təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Suah kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nīkutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Nian təmateatəgtəg rəhan nīkutin natimnat, kən neen kotisas-pən əpəh e nīkalkal suatip, kən mənig min kotuwa moaton rəkis. ⁵ Kən neen komotisas-pən əpəh e niki kəpiel, kən motəwiə uəhai əm məto-inu nisip noan məsin.

⁶ Kən nian nərauie təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat təməsiuiau pikən. ⁷ Kən neen kəmotisas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tətəht-əsin ilat kən mətatu-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotisas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu təmatig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

*Netəmim min rəha Iesu kotəmə otən-tu nīpəti nimaa nəghatən u**(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Nian Iesu ne kəmotan pisin əm ilat rəhan netəmim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotəpəh ron o nuəhən nimaa nəghatən min. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat un, Uhgın tatən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otərəmə e rəhan min netəmim. Məto netəm min u Iaihlua min, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nimaa nəghatən. ¹² Nolən u tol min-nəhlan məmə,

‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən,

moatəto pap, məto kəsotitunən,

kən məto-inu rəhalat-kapə tiəkis, kən ko kəpotitəlig motapəs rəhalat təfagə rat,

məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’ ”

*Iesu təmən-iarəp nīpəti nuəhən nimaa nəghatən**(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nimaa nəghatən u? ?Itəmat nəkotəmə onəkotəhro motitun min nīpəti nuəhən nimaa nəghatən pisin pisin min rafin? Otətəlig-in wir-tu məmə nəkotitun.

¹⁴ “Nīpəti nuəhən nimaa nəghatən e nīkutin natimnat əh tahmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-iarəp kəm netəmim, kən nisip tahmen e niki netəmim. ¹⁵ Netəmim neen koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat u tatisas-pən e suatip. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa məs-irəkis ueiuəhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat un tatisas-pən e niki kəpiel nokilat təsiuiau pikən. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueiuəhai əm e nagienən, məto təsatigən tuwəh e nīkilat. Nian koatatig rat, o netəmim koatol tərət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəme ueiuəhai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netəmim neen min koatəto, məto tahmen əm e nīkutin natimnat u tatisas-pən e niki nolkosik. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, ¹⁹ məto rəhalat nətəligən tatuwin pik o natimnat rəha nətueintən, kən ilat kotolkeike məmə rəhalat nautə ne natimnat wir min otepət. Natimnat min u kotahmen e nolkosik tətəht e nīkilat, mol kotəpou-in nolən nəghatən rəha Uhgın, kən məsotoe-inən noalat. ²⁰ Kən neen min koatəto, məto tahmen e nīkutin natimnat u tatisas-pən e nəptən

wir. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, kotos e nıkilat pahrien, kən motoe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kən neen wan-hanrit.”

Lait u itəm kəməfətain
(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətəii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nıpəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tepıl məmə netəmim okotehm nat lan. ²² Nat katəfətain okəike kəpık, kən ne nat tətəhluaig otəkəike miet-pa ikin təhag-əhag ikin. ²³ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mıtun nəghatən mın u.”

²⁴ Kən matig mən-ipən mın kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wir-tu. Etəm u tatəto rəhak nəghatən məto təsətəu-pənən, okol təsitun wir mınən. Məto etəm un tatəto matətəu-pən, in otıtun tepət məsin mın. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nıtunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgın otos-ipən mın nıtunən kəm in, kən rəhan nıtunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nıtunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafın rəhan nıtunən itəm nıkin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nımaa nəghatən e nısən nıkutin natımnat

²⁶ Kən Iesu təmən mın məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın tahmen e suah kit təmis nıkutin natımnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapın mın tuwın mətapıl, kən e nərauiəgən mın tuwın maliwək mətan, kən məsol mınən nat kit lan ne, məto-inu nısıp əm tatos-ipən nıamıtəən kəm in məmə otoe-in noan. Məto nıkutin nat un tınəwiə muwın mınol iahgin, məto suah un təruru məmə təmahro min-nulan məwiə. Kən təmərgət mol iahgin, kən mol-pən nımalın, kən moe matuwın matuwın, kən mınımətə. ²⁹ Kən nian tınımətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwın mıləs rəhan nısa muwın matətə rəkis matəulək-in, məto-inu nian ətuatıp rəhan tınuwa.”

Nuəhən nımaa nəghatən e nıkuti mastat
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən mın məmə, “?Nərəməərəən rəha Uhgın tahro min-nulan? ?Karmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nıkuti mastat. Mastat un in nıg kit nıkutin netın, netın, netın. In təkəku e nıkuti nıg mın rafın. ³² Məto nian kəməfe, kən təwiə mol iahgin məprəkis-in nıg mın itəm katəfe e nasumən, mol nelmın iahgin mın, kən mənıg ılıs mın kotuwa motol-pən niag-iagılal huə e tikəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netəmim e nuəhən nımaa nəghatən
(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netəmim e nuəhən nımaa nəghatən tepət, məto təmatən-ipən əm tahmen məmə okotıtun. ³⁴ In təmatəgətun əm netəmim e nuəhən nımaa nəghatən mın əh tepət. Məto nian kotan pısın əm ilat rəhan mın netəmim, kən tatən-iarəp nıpətı nuəhən nımaa nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-ıəhau nımətəg asol ne nəhau ne
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tınehnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh entənıpən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netəmim, kən rəhan mın netəmim kəmotuwın e pot məto Iesu tınəmuwın rəkis matəpələh. Kən kəmotıləs Iesu e pot moatuwın ilat pot neen mın kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuwın əmun nımətəg asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalıp təmuwa. Kən peau-peau asol mın kotoralkın-pən əpəh e nıpəgnoa pot, kən nəhau tınatər-pən e pot, kən pot natol o namnımən. ³⁸ Məto Iesu əpəh uarisig tətəpıl əlu-əlu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan mın netəmim kəmotaiu

motuwa motəhgaiir lan, motəmə, “!Ei, Iəgətun! !Tahro nıkim təsəhtən itimat ne, iuəhkır əm ekotimis!”

³⁹ Kən İesu təmaiir mətul matən-iəhau nımətag ne nəhau məmə, “!Nahmen! !Uameg-ta!” Kən nımətag təmurahl nelmin, kən peau-peau asol min apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kən İesu təməni-pən kəm rəhan min netənim məmə, “?Tahro nakotəgin pik nəhlan? Okəmə naka rəhatəmat nahatətəən tikə əh lak.”

⁴¹ Məto rəhan min netənim kinotəgin pik, kən motən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei nəman! ?Etənim naka u? Nat əpnəpin nımətag ne nəhau, məto ilau kətioal nəwian.”

5

İesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ İesu ne rəhan min netənim kəmotuwın motuwar əpəh entənipən-pən e Lek Kalili, əpəh ima netəm Kerasa. ² Nian İesu təmıet e pot, kən məplan suah kit təmisi-pən əpəh e nıpəg kəpiel min, ikin katitənim netənim ikin. Suah un narmın rat tətətig lan. ³ Suah un tətətig əm əpəh e suwit, okol kəsaskəlımən, kən kəruru min nəlisən e nol o sen. ⁴ Nian tepət kotəlis nelmin ne nelkin ne e sen. Məto nian rafin tateatıp-eatıp sen, kən matoratıp-oratıp sen e nelmin ne nelkin ne, kən məsanən pik məsahmen-inən suah kit məmə otaskəlım. ⁵ Kən lapın ne e nərauiəgən min ne nian rafin, in tətən əpəh e suwit, ne əpəh e nitot min, in pisin əm, mətagət əfəməh, kən matəte atıp əm in e kəpiel asilə min.

⁶ Nian suah un təmasıpən-in İesu əpəh isəu tatuwa əh, kən təmaiu muwın meiuaiu misin-pən nulın ron. ⁷⁻⁸ Kən mətagət əfəməh məmə, “!İesu, ik Nəti Uhgın İlis Agın! ? Nəmuwa məmə onakahro io?” Məto İesu təmə, “!Ik narmın rat, iet e suah un!” Məto narmın rat apon təmə, “!Ekateasiə-in e nərgi Uhgın məmə onakəsölən nalpınən kəm io!”

⁹ Kən İesu təmətapəh ron məmə, “?Ik nərgəm pah?” Məto təmə, “Nərgək u, Nımanin Tepət, məto-inu itimat tepət.” ¹⁰ Kən kəmotən-ipən əskasık kəm İesu məmə otəsahl-iarəpən ilat əh-ikin əh.

¹¹ İkin əh, pikəs min tepət tepət kotalu əpəh e nıkalı nitot un. ¹² Kən narmın rat min apon kəmotən-ipən kəm İesu məmə, “Kəsi, ahl-ipən-tu itimat ekotuwın o pikəs min əpəh, megəhan-in itimat ekotuwın motatig əpəh elat” ¹³ Kən İesu təmegəhan-in ilat məmə okotuwın, kən narmın rat min apon kəmotiet e suah apon motuwın əpəh e pikəs min. Kən pikəs min un kotahmen-in tu-taosan, kəmotaiu motuwın əpəh ikin təkul-əkul ikin, kən motiwig-pən əpəh ləhau e nəhau un motamnım.

¹⁴ Kən netənim itəm kəmotagwən pikəs min un, kəmotaiu motuwın motən-iarəp natun kəm netənim min əpəh e taon rəhalat, kən motən tuwın mapəköl əpəh latuənu min. Kən netənim tepət kəmotuwa məmə okotəplan-tu nat un məmə kəmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kəmotuwa o İesu, kən motəplan suah un narmın rat min kəmotatig lan aıpən, tınapəs nalmələn kən minuwın e natımnat matəpələh, kən narmilat təmiwig ron kən motəgin. ¹⁶ Kən netəm min u kəmotehm nat ətuatıp e nıganəmtilat kəmotamnus nat un kəmotehm İesu təmol e suah un ne pikəs min kəm ilat min neen. ¹⁷ Məto netəm min u e nitən un kəmotən-ipən əskasık kəm İesu məmə otatuwin məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kən nian İesu tınatitəlig-pən min məmə otuwın e pot, məto suah un narmın rat min kəmotatig lan, təmolkeike pik məmə otuwın ilat İesu ne, kən matən-ipən kəm İesu məmə, “Egəhan-in io, pəs ekımnə kitat min itəmat.”

¹⁹ Məto İesu təməsegəhan-inən, məto təməni-pən kəm in məmə, “İtəlig-pən imam ikin, kən mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgın ilis pik təmol kəm ik, kən məmə in təməsəkitun ik.”

²⁰ Kən təmuwin əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natımnat itəm İesu təmol kəm in. Kən nian netənim kəmotəto, kən kəmotaut pik ron.

*Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmmimis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwın mın e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, məto nımanın netəmmim kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nıkalkal lek. ²² Kən suah kit, nərgın u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nımə rəha nuəfımınən, təməplan Iesu kən təmuwa mısın-pən nulin ron. ²³ Kən təmatəpəh o Iesu matəkəike kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən tımıs. !Awi, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwır məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu təmətəu-pən suah un mətın, kən nımanın netəmmim tēpət kəmotuarisig-in kitəlau lan katıləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nımısən rəhalat nıpitan nıan rafın əm, mınos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwın məplan tokita tēpət, kən mərakın rafın rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nəhməən. Məto rəhan nımısən təməsıuıuıuən, in təmər məsın mın. ²⁷⁻²⁸ In təmətəo namnusən e Iesu, kən nıkin təməht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nımısən otol namnun.” Kən tol nəhlan, təmuwa malıwək muarisig-in ılat, mısı-pən e məntaa Iesu ıkın, kən meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nıan təkək kot rəha Iesu nəhlan, kən roıu mın əm rəhan nımısən təmətul, kən təmətəo əm e nıpətın məmə in tınəwır.

³⁰ Kən roıu mın əm, Iesu təmətəo məmə nəsanənən məsın təmıet lan, kən təmeıraır matəpəh məmə, “?Pah təkək rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan mın netəmmim kotəmə, “Eı, əplan-tu. Netəmmim koatıləs-pikən-ləs-pikən pik ık. ?Təhro nakatən nulan məmə, ‘pah təkək ıo’?”

³² Məto Iesu təmatəgəs-in məmə otehm-tu məmə pah təkək. ³³ Kən əmun pətan apon tınıtun məmə nıan in təkək kot rəha Iesu, rəhan nımısən tınıkə. Tol nəhlan, mınatəgın mətəsıəp-asıəp muwa meıuıuı mısın-pən nulin o Iesu matən-ıpən natımnat rafın kəm in. ³⁴ Kən Iesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Nətık pətan, e rəham nəhatətəən, nınuwa mınəwır. Kən atuwın, pəs nəməlınuən rəha Uhgın tətətıg ron ık. !Rəham nımısən tınıkə!”

³⁵ Nıan Iesu təmatəghat əh kəm pətan un, kən netəmmim neen kəmotısı-pən əpəh ıma Jaeras ıkın motuwa motən-ıpən kəm Jaeras məmə, “Rəham pətan əkəku tınımıs rəkıs. Əsəlıkıamtəən ıəgətun.”

³⁶ Məto Iesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ıpən kəm Jaeras məmə, “Əsəgınən, məsolən nıkım tərat. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ıəhau netəmmim məmə okəsotuarisig-inən ılau, kən mıt əm Pıta ne Jemes ne pıan Jön motuwın. ³⁸ Kən kəmotuwın əpəh ıma Jaeras ıkın motəplan netəmmim tēpət kəmotuwa motəsək moatəun-əun. ³⁹ Kən Iesu təmuwın əpəh ımə mən-ıpən kəm ılat məmə, “?Nakotagət pik nulan o naka? ?Kən motəsək pik o naka? Pətan əkəku u təsımısən, tətəpıl əm.” ⁴⁰ Kən netəmmim kəmotalah-əmnu. Məto Iesu tahl-ıarəp ılat məmə okotıet motuwın əpəh ıhluə. Kən mıt əm rəhan etəmmim mıləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwın əpəh pətan əkəku un tatəməhl ıkın. ⁴¹ Kən Iesu təmos nelmın, mən e rəhalat nəghatən məmə, “*Talita kum,*” nıpətı nəghatən un təmə, “!Pətan əkəku, ıatən-ıpınə kəm ık məmə onakətul!”

⁴² Kən roıu mın əm, pətan əkəku apon təmətul mınatalıwək. (Pətan əkəku un tınos nup tuelef.) Nıan netəmmim kəmotəplan nat un Iesu təmöl, kən narmılat təmıwıg pik ron. ⁴³ Kən Iesu təmən-ıpən əskasık kəm netəm mın un məmə, “Onakəsotən-ıarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matıg mən-ıpən mın kəm ılat məmə okotos-ıpən nagwənən kit kəm pətan əkəku un tun.

6

*Netəm Nasaret
kəməsotisiai-inən Iesu
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Iesu təmīet ikīn-un kən rəhan mīn netəmim kəmotətəu-pən motuwīn əpəh iman ikīn.

² Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən matəgətun netəmim. Kən netəmim tepət itəm kəmotətəo rəhan nəghatən, kəmotaut pīk ron motəmə, “?Ei nəman, kəruru məmə suah əpəh təməmik hiə natīmnat mīn əpəh? ?Kəruru məmə təmahrenatīg nəhlan? ?O kəruru məmə təmahrol nəhlan matol nat pīspīs mīn əpəh?”

³ Kitat kotītun əm məmə suah əh iol əm nīmə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka mīn kotatīg.” Kən nīkilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgīn kətisiai-in pīk ikīn mīn rafīn. Məto rəhan mīn əm, ne netəm iman ikīn kəsotisiai-inən.”

⁵ Kən ikīn əh, okol təsolən nat pīspīs kit ikīn, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmīn e netəm koatīmīs neen, kən kotəmegəh mīn. ⁶ Kən Iesu narmin təmiwig pīk o netəm iman ikīn məto-inu kəsotolkeikəən məmə okotən nīpahrienən lan. Kən təmalīwək muwīn latuənu mīn rafīn, matəgətun netəmim.

*Iesu təmahl-ipən rəhan
netəm tuelef məmə okotuwīn
e nītən mīn*

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Kən matīg maun-in mīn rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netəmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkəsotosən nat kit e rəhatəmat naliwəkən, məto onəkotos əm kasikīn rəhatəmat. Onəsotosən məni kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən pīret, o kətim, o nat kit. ⁹ Onəkotuwīn e put, məto onəsotosən sot kəiu. ¹⁰ Okəmə onəkotuwīn əpəh ima suah kit ikīn, kən otapil əm e rəhan nīmə motatīg kətatīg kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwīn e latuənu kit, məto netəmim neen kəsotolkeikəən məmə okotit itəmat nakotuwīn e rəhalat nīpəgnoa nīmə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapīspīs rəkīs nīsip e nelkītəmat məmə ilat okotītun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwīn motən-ipən kəm netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn. ¹³ Kən motəhg-iarəp narmin rat mīn tepət e netəmim, kən motol-pən oel e netəm mīn u koatīmīs, kən motol-wīr ilat.

Kig Herot Antipas təməən Jon Baptais məmə tīnəmegəh mīn

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tīnuwīn mīnapakol e nītən mīn rafīn. Kən netəmim neen kotəmə in Jon Baptais əpəh tīnaiir-pa mīn mol tatos nəsanənən o nolən nat pīspīs mīn.

¹⁵ Məto netəmim neen mīn kotəmə in Elaija, neen mīn kotəmə ien kit rəha Uhgīn məto tahmen e ien mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətətip rəkīs rəhn-kapə, məto tīnəmegəh mīn.”

Nolən itəm Kig Herot Antipas təmohamnu Jon Baptais lan

(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təməən nəhlan məto-inu in təmol nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgīn un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkīs pətan

un ron mioal marit. Kən Jon təmatən-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkın Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəha piam.” Kən Herotias təməto nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike məmə okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmolkeike məmə otol rəhan pətaguıhl nıkin tagien, kən mahl-ipən rəhan mın netəmim kotuwın motaskəlım Jon kəlis ətain, kən kıləs kan kıləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tatisiai-in Jon mitun məmə in etəm asim, kən in etəm ətuatıp kit mol tatehm wır kən məsohamnuən. Nian tepət tətə nəghatən rəha Jon, kən tınəruru əfəmäh, məto tolkeike məmə otatətəlig-in.

²¹ Matuwın matuwın Herotias tınos rəhn matıp Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmaiir lan. Kig təmaun-in rafın netəm-iasol rəhan mın, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael mın, ne netəm-iasol rəha netəm Kalili, məmə okotuwa motehm motəgwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e nıganəmtilat. Kəmotəplan təmol tanis kən nıkilat təmagien pık ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon məmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipınə kəm ik.”

²³ In təmən-iəkis kən mos noanawıl ron məmə, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipınə. Nat əpnəpın okəmə iahgin tahmen e nıpılga rəhak natımnat, məto ekəike mos-ipınə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwın əpəh ihluə matətapəh o rəhan mama məmə, “? Mama, oekeasiə-in naka o kig?” Məto rəhan mama təmə, “Uwın measiə-in rəhn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon təmaiu ueiuəhai əm muwın əpəh imə o kig kən məmə, “Ekolkeike məmə onakıləs-ipa rəhn-kapə Jon Baptais u-roiu agın, kəmələhəu-pən e pilet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nıkin tahmə pık, məto okol təsapəsən, məto-inu tınəmos rəkis noanawıl e nıganəmti netəmim u kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəhan kit mopael məmə otaiu əm muwın mıləs rəhn-kapə Jon Baptais muwa. Kən mopael apon təmuwın əpəh e kalapus kən mətatıp-rəkis rəhn-kapə Jon Baptais, ²⁸ kən mələhəu-pən e pilet kit mıləs muwa, kən mıləs-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tıləs muwın kəm rəhan mama.

²⁹ Nian netəmim mın rəha Jon Baptais kəmotətə netəmim kəmotamnus nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motıləs nıpətın motuwın motıtənım e nıpəg kəpiel rəha nolən suwıt.

*Netəm tuelef rəha Iesu kəmotıtəlig-pa mın ron
(Luk 9:10)*

³⁰ Kən aposol mın rəha Iesu kəmotıtəlig-pa mın ron, kən motən-ipən natımnat rafın itəm kəmotol, ne nəghatən mın itəm kəmotəgətun netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tepət koatuwa moatuwın moatiet moatuwın, kən Iesu ne rəhan mın netəmim kınətururu nagwənən ne namegən ne. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh ikın kit netəmim kotikə ikın, kən nakotameg məsın.” ³² Kən ilat əm motuwın e pot kit mınətuwın əpəh netəmim kotikə ikın.

*Iesu təmagwən nəman
faif-taosan
(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;
Jon 6:1-14)*

³³ Məto netəmim tepət kəmotəplan ilat nian kəmotiet, kən motıtun ilat. Kən kəmotiet e latuənu mın motaiu kaupən-in ilat, motuwın əpəh koatuwın ikın. ³⁴ Nian Iesu təmuwar e pot məplan nımanın netəmim tepət kınəmotuwa rəkis, kən təmasəkitun ilat, məto-inu kotahmen əm e sipsip mın itəm etəmim tikə o nehmən ilat. Kən təmətul matəgətun ilat e natımnat tepət.

³⁵ Tinehnaipən, kən netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “Tinətalugin, kən ikin-u kəsatiğən ikin. ³⁶ Təwir məmə onakahl-ipən-ta netəmim koatuwin əpəh e latuənu mīn, ne əpəh ikin mīn, məmə okotos-nəmtin nigilat nagwənən.”

³⁷ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəməhal əm. Nakəhlagwən netəm mīn əh.” Məto kotəmə, “!Naka! ?Nakəmə oekotuwīn motərakin mənī asol aɡin u tu-hanrit tenarius o nosən pīret lan o nagwənən nīmanin netəmim u?”*

³⁸ Məto Iesu təmə, “?Nakoatos pīret kuwəh? Otuwin motehm.” Kəmotuwīn motehm motəmə, “Pīret faif, kən nəm kəiu.”

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan mīn netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwihl amiəmītə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos pīret faif ne nəm mil u kəiu, kən mətəg-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas pīret un məmki-pən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos mīn nəm mil u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpilat tasis, ⁴³ kən motapəs nīmismisi pīret un ne nəm mil un, kən netəmim mīn rəha Iesu kotaii-pən e kətim asol tuelef kotər wir. ⁴⁴ Kən netəm mīn u kəmotəgwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

Iəsu təmaliwək e nətuei nəhau

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Kən roiu aɡin-əh mīn, Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotiləs pot kit motaupən motuwīn entənipən-pən əpəh ikin kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwin iməlat mīn ikin-u panuwīn. ⁴⁶ Nian tinauiatipin rəkis netəmim, mahl-ipən ilat koatuwin, kən muwin əpəh e nitot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tinətalugin, pot tinuwīn əpəh ilugin ətuatip əpəh e lek, məto Iesu tətən pişin əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotasuə kitasuə məto kinotəpou məto-inu nīmətəg tətəh ilat. Kən tinatian-ian, kən taliwək e nətuei nəhau matuwa. Təmaliwək muwa, iuəhkir əm taprəkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim mīn rəha Iesu kəmotəplan taliwək e nətuei nəhau matuwa, kən nikilat təht məmə narmi suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu aɡin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məhəməhə. Io u inu. Sotəginən!” ⁵¹ Kən muwin e pot məplan ilat moatəpələh, kən nīmətəg təmurahl nelmīn, kən kəmotaut pik ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tiəkis. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tepət e pīret noan məşin əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

Iəsu təmol-wir netəm koatimīs əpəh Kenesaret

(Mat 14:34-36)

⁵³ Kəmotuwīn entənipən-pən motuwar əpəh ikin kit nərgin u Kenesaret, kən motietain pot ikin. ⁵⁴ Nian kəmotuwar ikin əh, netəm ikin kəmotitun ueiuəhai əm məmə in Iesu. ⁵⁵ Kən kəmotaiu motuwīn əpəh latuənu mīn moatən-ipən kəm netəmim. Kən nian kotəto məmə Iesu əh-ikin əh, koatəmik netəm koatimīs e rəhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kən ikin mīn rafin Iesu tatuwin-pən ikin e latuənu əlkələh, ne latuənu asol mīn, ne ikin mīn rafin titəlau, netəmim kotəmik netəm koatimīs motiet katəlin əm ilat əpəh maket ikin. Kən kəmoatəkəike katən-ipən kəm Iesu məmə oteɡəhan-in ilat kotek əm nīpəgnəmti rəhan kot. Kən netəmim rafin u kəmotek rəhan kot, kən motəwir e rəhalat nīmīsən.

7

Netəm-iasol mīn kəmotətəhau Iəsu o kastom rəhalat

(Mat 15:1-9)

* **6:37:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu. **6:44:** Mak 8:1-9 **6:46:** Luk 5:16 **6:49-50:** Luk 24:37 **6:51:** Mak 4:39

¹ Kən Farisi mīn ne iəgətun neen rəha Lou, kəmotisi-pən əpəh Jerusalem, motuwa moatəpələh ilat Iesu. ² Kən kəmotəplan məmə netəmim mīn rəha Iesu kəmotagwən kən məsotaikuas wīrən e nelmilat e nolən rəha Farisi mīn.

³ Farisi mīn, ne netəm Isrel tepət, kəmoatətəu-pən ətuatip kastom rəha tipilat nuwəh mīn. Okəmə kəsotaikuas wīrən e nelmilat un, kən kəsotagwənən. ⁴ Kən nian koatisi-pən e maket moatuwa, məsotagwənən pitən, motaupən kaikuas e nelmilat kən panotagwən. Kən moatətəu-pən natimnat tepət mīn nəhlan itəm kəmos o tipilat nuwəh mīn. Kən kastom ətuatip əh-ikin rəha naikuasən e sospən, ne panikin, ne pesin u kəmol e iaen.

⁵ Kən inu Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kotətapəh o Iesu məmə, “?Tahro rəham mīn netəmim kəsotətəu-pənən kastom rəha tipitat nuwəh mīn? ?Tahro kəsotaupənən motaikuas pitən e nelmilat u panotagwən?”

⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən Aesea təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kən məht ətuatip itəmat lan u rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik. In təmən məmə,

‘Uhgīn təmə netəm mīn u kotisiiai-in io e nəghatən əm rəhalat, məto nikitat tətən-pən əh əpəh isəu.

⁷ Motəfak kəm io o nat əpnapin əm məto-inu ilat kotəgətun netəmim e lou itəm etəmim əm təmol motəmə lou rəha Uhgīn, məto kəp.’ ”

⁸ Kən Iesu təmən mīn kəm ilat məmə, “Itəmat nakotapəs Lou rəha Uhgīn moatətəu-pən əm kastom rəha etəmim.”

⁹ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotausit pik o nolən apon rəhatəmat məmə nakotapəs Lou rəha Uhgīn kən motətəu-pən atip əm kastom rəhatəmat. ¹⁰ Moses təmən məmə, ‘Onakisiiai-in rəham tata ne mama. Okəmə suah kit tatəghat rat e rəhan tata ne mama, okəike kohamnu.’ ¹¹ Məto itəmat nakotən məmə, suah kit okəmə tapəs nasituən e rəhan tata ne mama kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Rəhak u nat u ekəmə ekasitu etəlau lan, məto emələhəu əm məmə rəha Uhgīn. Kən nat katos-ipən kəm Uhgīn okol kəsol mīnən nat kit lan.’ ¹² Kən motatig moatən-iəhau mīn o nasituən e rəhan tata ne mama. ¹³ Məto e nolən əh, nakotəgətun netəmim e rəhatəmat kastom motol nəghatən rəha Uhgīn tatol əm nat əpnapin lan. Kən natimnat mīn tepət mīn nəhlan itəmat nəkoatol.”

*Nat tol netəmim kotərat e niganəmti Uhgīn
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nimanin netəmim məmə okotuwa iuəhkir ron kən məmə, “Otətəlig-in wīr-tu io məmə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərge təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn, məto nat tatiet e niki etəmim tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn.”*

¹⁷ Nian Iesu təmiet e nimanin netəmim un kən muwīn əpəh imə, kən rəhan mīn netəmim kotətapəh o nipəti nəghatən mīn un kəm in. ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə naka itəmat mīn rəhatəmat-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məmə natimnat itəm etəmim tatərge in tahmen əm e nat ihluə təsolən etəmim tərət e niganəmti Uhgīn. ¹⁹ Məto-inu tərge kən təsuwīnən e nikin, məto tatuwīn e tipəin u, kən matiet mīn.” (E nəghatən əh Iesu təmən-iarəp məmə nagwənən rafin katun təwir e niganəmti Uhgīn.)

²⁰ Kən məmə, “Məto nat itəm tatiet e niki etəmim, in tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn. ²¹ Məto-inu niki etəmim tatəht natimnat tərət tepət, ilat u: nipitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; nakləhən; nohamnuən itəm; ²² nakləh-inən pətan rəha suah pisin; naumisən o natimnat; nolən rat mīn; neiuəən; nolən rəha nit əpnapin əmən nipitan ne

7:2: Luk 11:38 **7:4:** Mat 23:25 **7:7:** Aes 29:13 **7:10:** Eks 20:12; 21:17; Dut 5:16 * **7:15:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgīn tatig, təwir məmə in otətəlig-in wīr kən mitun nəghatən mīn u.” **7:15:** Wək 10:14-15

nəman; netetən; nənən nikal itəm; nausitən; nalmələn. ²³ Nələn rat mīn əh, ilat əh kotisi-pən e niki netəmim kən motol ilat kotamkīmīk e niganəmti Uhgīn.”

Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e neti pətan kit

(Mat 15:21-28)

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təmīet ikīn-un kən məsou pəhap muwīn əpəh Fonisia, ima Iaihlua mīn e nītən rəha Siria, mətatig e nīmə kit iuəhkīr o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikeən məmə netəmim okotitun məmə in tətatig əh-ikīn əh, məto okol təsəhluaigən. Məto pətan kit əh-ikīn, narmīn rat tətatig e rəhan pətan əkəku. Pətan un təmaiir ikīn əh, kən in təsəfakən, in Iaihlua. (Netəm Isrel kotəmə Iaihlua mīn kotahmen e kuri.) Nian təməto natimnat wīr mīn itəm Iesu tatol ilat, kən tasək muwa mīsīn-pən nulin ron məmə otəhg-iarəp narmīn rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Məto Iesu təmə, “Kəpə. Pəs kaupən kagwən nisualkələh. Təsəwīrən məmə okərakin-pən nagwənən nigī nisualkələh kəm kuri mīn.”

²⁸ Məto pətan u təmə, “Nīpahrienən etəm-iasol, məto kuri mīn koatun əm nīmīsmīsī nagwənən nigī nisualkələh itəm kotisas-pən e nīpəg tepīl.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən ron məmə, “Məto-inu nəmuhalpīn wīr rəhak nəghatən, uwīn-tu əpəh imam ikīn məplan narmīn rat tīniet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiū muwīn iman latuənu məplan rəhan pətan əkəku tətəpīl-pər wīr əm e rəhan pet, kən narmīn rat tīniet rəkis lan.

Iesu təmol-wīr suah kit matəlgīn talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təmīet ikīn-un ima netəm Taea kən muwīn-pən əpəh Saeton matuwīn əpəh e nəhau Lek Kalili, məto təmuwīn-pən əpəh Tekapolis ikīn. ³² Kən netəmim kəmotit suah kit matəlgīn talu kən məruru nəghatən motuwa məmə Iesu otələhəu-pən nelmīn lan pəs tətə təwīr. ³³ Kən Iesu təmīt suah un mian əpəh isəu məsīn o netəmim, kən mīləs-ipən noa nelmīn e matəlgīn kən magəh nelmīn† mələhəu-pən e nami suah un. ³⁴ Kən masipər əpəh e neai, kən mamegahl ron e rəhan nəghatən məmə, “!Efata!” Nīpətīn təmə, “!Əwīr-ta!” ³⁵ Kən əmun suah un tīnatətə nat, kən namīn tīnəwīr mīnatəghat wīr.

³⁶ Kən Iesu təmən-iahau ilat məmə okəsotənən nat un kəm netəmim. Məto nian Iesu təmatəkəike kəm ilat, kən ilat kəmotəkəike kən-iarəp kəm netəmim. ³⁷ Kəmotaut pik ron motəmə, “Natimnat rafīn itəm tatol, məto in təwīr pik agīn. Netəm u matəlgīlat talu kīnoatətə nat, ne netəm kotəruru nəghatən kīnoatəghat.”

8

*Iesu təmagwən
netəmim fo-tausan
(Mat 15:32-39)*

¹ E nian kit mīn netəmim tepət kəmotuwa mīn ron, kən məto, nigīlat nagwənən tīnikə. Kən Iesu təmaun-in rəhan mīn netəmim kotuwa kən tən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nīkīk tīnahmə pik o netəm mīn əpəh məto-inu, kəmotuarisig-in io mīnotos rəkis nian kīsīl, kən roiu əh, nigīlat nagwənən tīnikə. ³ Okəmə ekahl-ipən ilat koatuwīn əh-roiu, kən niganəmtīlat otapīn e suatīp, kən sueiuei otoh ilat, məto-inu kəməsotagwənən nuwəh, kən neen kəmotisi-pən əpəh isəu.”

⁴ Kən rəhan mīn netəmim kəmotətapəh ron məmə, “?Okəmīk hiə pīret tahmen-in nagwənən ilat? Ikīn-u taruən-aruən ikīn, netəmim kəsotatīgən ikīn.”

⁵ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Nakoatos pīret kuwəh?” Məto kotəmə, “Sepīn.”

⁶ Kən təmən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh, kən mos pīret un məfak matən-ipən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotoor kəlīn kəm netəmim, kən kəmotol mihīn. ⁷ Kən kəmos mīn nəm əlkələh neen ka, kən Iesu təfak ron kən mos-ipən mīn kəm ilat məmə okotoor kəlīn kəm netəmim. ⁸⁻⁹ Kən netəm mīn

† 7:33: E nian mīn əh, netəmim nīkilat təht məmə nahui noan in tahmen e mərisīn kən tətāsitu e nīmīsən. 7:36: Mak 1:43-45 7:37: Aes 35:5

u Iesu tãmagwãn ilat kotahmen e fo-tausan, kãmotun nagwãnãn nãrpilat tasis, kãn kapãs nimismisi nagwãnãn, kãn kãii-pãn e kipãhau sepìn kotãr. ¹⁰ Kãn Iesu tahl-ipãn netãmim koatuwin imelat min ikin. Kãn ilat rãhan min netãmim kãmotuwìn e pot kan ãpãh e nitãn Talmanuta.

Farisi min kãmotãn mãmã okotehm nãmtãtin kit
(Mat 16:1-4)

¹¹ Kãn Farisi min neen kãmotuwa o Iesu moatãrgãhau kãm in motãn-ipãn kãm in mãmã otol-tu nãmtãtin asol kit pãs kotitun mãmã in tãmisi-pãn pahrien o Uhgìn, o kãp. ¹² Kãn Iesu nĩkin tãmãpou, kãn mamegahl ron kãn mãmã, “?Karmã tahro netãm min u-roiu ne kotãmã okotãplan-tu nãmtãtin kit? Mãto iatãn pahrien kãm itãmat mãmã okol kãsolãn nãmtãtin kit kãm itãmat.”

¹³ Kãn mãpãs ilat motuwìn e pot kan ãpãh e nĩkali nãhau lek entãnipãn-pãn.

Is rãha Farisi ne is rãha
Kig Herot Antipas
(Mat 16:5-12)

¹⁴ Rãhan min netãmim kãmotaluin nãmikãn pĩret mãto kãmosos ãm kitĩãh ãm motuwìn e pot. ¹⁵ Kãn Iesu tãmãtahag kãm ilat mãmã, “Otehm wir itãmat o is rãha Farisi min ne is rãha Herot Antipas.”

¹⁶ Kãn kãmotãn-ipãn kãm ilat min mãmã, “Tatãn nãhlan mãto-inu kãmãsotãmikãn pĩret.”

¹⁷ Kãn mãto Iesu tĩnitun rãhalat nãtãligãn kãn mãn mãmã, “?Tãhro nãkoatãn nãghatãn ãh mãmã nãmãsotãmikãn pĩret? ?Tãhro itãmat nãkãsotehmãn ãh kãn mãsotĩtunãn ãh? !Rãhatãmat-kapã tiãkis! ¹⁸ Nĩganãmtĩtãmat u ikin. ?Tãhro nãkãsotehmãn nat? Kãn mãtãlgĩtãmat u ikin. ?Tãhro nãkãsotãtoãn nat? Ekĩtun mãmã okãmã nãkã nĩnãmotaluin natĩmnat itãm kĩnotuwa rãkis. ¹⁹ ?Nian emos pĩret ãh faif mãmkas mos-ipãn kãm netãmim min ãpãh faif-tausan kotun, kãn uarisig nãmotãii-pãn nimismisin e kãtim asol kuwãh?” Mãto kotãmã, “Tuelef.”

²⁰ Kãn tãmãtapãh min olat mãmã, “?Kãn nian emos pĩret ãh sepìn mãmã ekos-ipãn kãm netãm min ãpãh fo-tausan kotun, kãn uarisig nãmotãii-pãn nimismisin e kãtim asol kuwãh?” Mãto kotãmã, “Sepìn.”

²¹ Kãn tãmãtapãh olat mãmã, “?Mãto itãmat nãkotãruru ãh io?”

Iesu tãmol-wir suah kit nĩganãmtĩn tãpĩs

²² Kãn kãmotuwar ãpãh ikin kit katãn mãmã Petsaeta, kãn netãm ikin kãmotit suah kit nĩganãmtĩn tãmãpĩs motuwa kãn kãtasãk ahgìn Iesu mãmã otãlãhãu-pãn nelmin lan.

²³ Kãn Iesu tãmos nelmi suah un mian isãu mãsin o latuãnu kãn tagãh nĩganãmti suah un* kãn mãlãhãu-pãn nelmin mil lan, kãn mãtapãh ron mãmã, “?Nĩnitun nehãn nat o kãp?”

²⁴ Mãto suah un tãmasipãr kãn mãmã, “Ekãtãplan netãmim mãto kotahmen ãm e nĩg min mãto in ãmun kotaliwãk.”

²⁵ Kãn Iesu tãmãtig mãlãhãu-pãn min nelmin mil e nĩganãmti suah un, kãn tĩnitun nãplan wirãn natĩmnat minãpãs noãpoãpãn. ²⁶ Kãn Iesu tãmãhl-ipãn mãmã otãtuwin iman ikin mãto tãmãn-iãhau mãmã otãsuwin-pãnãn ãh latuãnu ãh-ikin.

Pita tãmãn-iarãp mãmã Iesu in Mesaia ilouin
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kãn Iesu ne rãhan min netãmim kãmotiet motãsou pãhap motuwìn e latuãnu min u iuãhkĩr o nat ãpãh Sisaria Filipae. Nian kãmoatuwin e suãtip kãn tatãtapãh olat mãmã, “? Otãn-tu mãmã netãmim kotãmã pah u io?”

²⁸ Mãto rãhan min netãmim kotãmã, “Netãmim neen kotãmã ik Jon Baptais. Neen min kotãmã ik Elaija. Neen min kotãmã ik ien kit rãha Uhgìn aupãn.”

8:8-9: Mak 6:35-44 **8:12:** Mat 12:39; Luk 11:29 **8:15:** Luk 12:1 **8:17:** Mak 6:52 **8:19:** Mak 6:41-44

* **8:23:** Afĩn-tu futnot e Mak 7:33. **8:28:** Mak 6:15

²⁹ Kən təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmə, “Ik Mesaea ilouin, itəm Uhgın təmən məmə otəpanahl-ipa.”

³⁰ Kən Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə, okəsotən-iarəpən in kəm suah kit.

Iesu təməghat-in

rəhan nımısən

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kən təmatəgətun ilat kən matən məmə, “Io Neti Etəmim oepənəto nahməən o natımnat tepət. Netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou okotetəhau io, kən motohamnu io, məto oekos nian kısıl un, kən panəmegəh mın.”

³² Təmən wır pap kəm ilat, məto Pita təmit Iesu mian əpəh e nıkalı suatıp kən matən-iəhau əskasik məmə otəsəghatən nəhlan. ³³ Kən məto Iesu təmasıpən məplan rəhan mın netəmim, kən mən-ıpən kəm Pita məmə, “!Ik iərmıs Setan asol, agım muwın isəu lak! Rəham nətəligən sənəmə rəha Uhgın, məto rəha etəmim əm.”

Naulis-inən nən-iarəpən Iesu kəm netəmim

(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

³⁴ Kən Iesu təmaun-in rafın netəmim ne rəhan mın netəmim məmə okotuwa ron, kən təmən məmə, “Okəmə suah kit təmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atıp in, kən mıləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io. ³⁵ Etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakıəh e rəhan nəmegəhən lılın. Məto etəm otımıs ron io ne Namnusən Təwır rəhak, in otos nəmegəhən lılın. ³⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafın natımnat e nətueintən, məto uarisig lan otımıs kən təsosən nəmegəhən lılın, in təmöl win e nat kit təwır, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ıpənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ıpən nəmegəhən lılın kəm in.

³⁸ “Netəm kotaulis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakən motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etəmim oekuwa lan, io mın oekaulis-in nənən məmə ilat u rəhak mın netəmim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim mın e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

9

¹ Kən Iesu təmən məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, itəmat neen u nəkoatətul u ikın-u roiu, okol kəsotımısən mətoahgın kotəplan nərəmərənən rəha Uhgın otuwa e nəsanənən asol.”

Nıpəti Iesu təmuwa mol pısın

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kən nian sikis kınotuwa mınotuwin rəkıs, kən Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kən iləhal pısın əm kəhaluarisig-in motuwın əpəh e nıtot əfəməh kit, kən ilat pısın əm əh-ikın. Kən kəməhaləplan nıpəti Iesu təmöl pısın. ³ Rəhan napən təmuwa məruən matıpıt-ıpıt, okol suah kit təsakuasən e nıməhan kit tərüən mın-nəhlan. ⁴ Kən suah mıləhal apon kəməhaləplan Elaija ne Moses kəmıaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu. ⁵ Kən Pita təmən-ıpən kəm Iesu məmə, “İəgətun, təwır məmə ekəhaluwa ikın-u. Pəs məhalöl makeen kısıl, rəham kit, rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” ⁶ Pita tınatəghat əpnarın əm məto-inu kınəhaləgın pık matəhlesiəp.

⁷ Kən napuə təmuwa malpın ilat, kən kəmotətə nəwıa suah kit təmısi-pən əpəh e napuə məmə, “Inu netık keike u ekolkeike pık. Onakəhaləkəike məhalətəlig-in in.” ⁸ Kən roiu agın-əh mın, kəməhaleıraır, məto kınəsəhaləplanən suah mıl un, məto kəməhaləplan əm Iesu tatətul ilat mın iləhal.

⁹ Nian kəmoateiuaiu e nitot un kan əpəh ləhau, kən Iesu təmən-iəhau əskasik iləhal məmə, “Natimnat un nəməhalehm əpəh ilis e nitot, onəsəhalənən kəm suah kit məhalətoarus-pən io Neti Etənim oekəmegəh min e nimisən.”

¹⁰ Kən iləhal kəməhalisiai-in nəghatən rəha Iesu, məto kəmatəhalən əm kəm iləhal min məmə, “Nəghatən əh təmən məmə otəmegəh min e nimisən, kəruru məmə nīpətīn təmə naka.”

¹¹ Kən kəməhalətapəh o Iesu məmə, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmə Elaija otəkəike maupən muwa?”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Nīpahrienən, Elaija otaupən muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Məto tahro Naoa Rəha Uhgīn təmən məmə io Neti Etənim oepənəto nahməən o natimnat tepət, kən netənim okotəplan io motapəs io? ¹³ Məto ekatən pahrien kəm itəməhal məmə Elaija tīnuwa rəkis, kən kəmol nat tərət lan tahmen e Naoa Rəha Uhgīn təmən məmə okəpanol mihin.”

*Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e suakəku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Nian kəmotitəlig-pa min, motehm netənim neen min rəha Iesu, məto nīmanin netənim kəmotitəlau elat, kən iəgətun neen rəha Lou ne netənim min rəha Iesu kotərgəhəu. ¹⁵ Nian netənim kəmotəplan Iesu, narmilat təmiwig pik ron, kən motaiu ka məmə okotəghat kəm in. ¹⁶ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Naka əpəh nakotərgəhəu ron itəmat netəm min əpəh?”

¹⁷ Məto netəm min u kit təmə, “Iəgətun, io emit netik muwa ron ik məmə onakol-wir, məto-inu narmīn rat kit tətətig lan kən mol təruru nəghatən. ¹⁸ Kən nian narmīn rat apon taskəlim in, kən moh mīləs-iəhau morin əpəh e nisip, kən nahuin noan tiet tahmen əm e sop, kən matəgətāin nəluin, nīpətīn tatikimkim. Kən emətapəh o rəham netənim məmə okotəhg-iarəp narmīn rat əpəh lan, məto kotəruru nəhg-iarəpən.”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Kəsi, itəmat un netəm roiu ne nakəsotahatətəən lak. Karmə oekatig kitat min itəmat mətoarus-pən nian naka nəpanotahatətə lak. Kən karmə onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmīn rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nīpətīn tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhau e nisip məsəpəlpəl mətan, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu təmətapəh o rəhan tata məmə, “?Təmol min-nəhlan minos nup kuwəh?”

Məto rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian təmatəkəku mətoarus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tepət narmīn rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nigəm ne nəhau məmə otəhamnu. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakasəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Məto Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, ‘Okəmə nəkitun nolən?’ Uhgīn titun nolən natimnat rafin o etənim itəm tətahatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agin, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətahatətə lam, məto in əmun rəhak nahatətəən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətəən otər mepət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netənim neen min kinotuwa iuəhkīr ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmīn rat apon məmə, “Ik narmīn rat itəm natol matəlgitəm tətalu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekatən-ipinə ətuatip u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsuwa minən muwin lan!”

²⁶ Kən narmīn rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp min u iuəhkīr agin timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tinimis rəkis, kən netənim tepət kotəmə tinimis. ²⁷ Məto Iesu təməpən maskəlim nelmin miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwin imə, kən ilat pisin əm rəhan min netənim koatəpələh, kən kotətapəh ron məmə, “?Karmə tahro ekotəruru nəhg-iarəpən narmīn rat əpəh?”

²⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Næfakæn æm titun næhg-iaræpæn narmin rat min æh næhlan.”

*Iesu tæmæn-iaræp min
ræhan nimisæn*

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kæn Iesu ne ræhan min netæmim kæmotiet ikin-un kæn motuwîn-pæn æpæh e nitæn Kalili ikin, mæto Iesu tæsolkeikeæn mæmæ okitun mæmæ in æh-ikin æh. ³¹ Tæmol næhlan mæto-inu tatægætun ræhan min netæmim. Tæmæn mæmæ, “Io Neti Etæmim, okegæhan-in-pæn io kæm netæmim kotohamnu io ekimis. Mæto oekos nian kisil u, kæn panæmegæh min.”

³² Kæn mæto ræhan min netæmim kæsotitun wiræn ræhan næghatæn, kæn nikilat tinægin o nêtapæh-inæn nipæti næghatæn ræhan.

?Pah in tepæt elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kæmotiet-pa æpæh Kapaneam, kæn minoatuwin imæ kit. Kæn Iesu tæmatætapæh olat mæmæ, “?Naka æpæh næmoatæn e suatip?”

³⁴ Mæto kinotæruru nuhalpinæn mæto-inu, e suatip kæmoatæn mæmæ pah in tepæt elat.

³⁵ Kæn Iesu tæmæht-iæhau mæpælæh, kæn maun-in ræhan netæm tuelef mæmæ okotuwa-tu ron, kæn tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Etæm tolkeike mæmæ in otepæt e netæmim, in oteike meiuaiu elat kæn muwa mæmæ in iolwæk æm kit ræhalat.” ³⁶ Kæn milæs suakæku kit muwin mæf aupæn-in ilat, kæn maskælim mæmæ, ³⁷ “Kæn etæmim itæm tatos e nikin agien suakæku tahmen e inu, kæn tatol e nærgæk, kæn tahmen æm mæmæ tatos io e nikin agien. Kæn etæmim itæm tatos io e nikin agien, kæn tahmen æm mæmæ tatos etæm u itæm tæmahl-ipa io.”

Suah kit tæmol nat pispis e nærgi Iesu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Kæn Jon tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun emotæplan suah kit tatæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn emotæn-iæhau mæto-inu sænæmæ kitat kit.”

³⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Sotæn-iæhauæn, mæto-inu etæm tatol nat pispis min e nærgæk, okol tææn uæhaiæn næghatæn rat lak. ⁴⁰ Etæm itæm sænæmæ ræhata tîkimîr, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekatan pahrien kæm itæmat mæmæ, okæmæ etæm tætasitu etæmat, mæto-inu ræhak u itæmat, suah u otækæike mos nêtouæn ræhan, nat æpnarîin in nat ækæku æm tahmen tatos-ipinæ næhau ætæp kæm itæmat nakotænîm.”

Nat tol etæmim tatæme e ræhan næmegæhæn

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Nisualkælæh min u kotahatætæ lak, okæmæ suah kit tol kit tæme e ræhan næmegæhæn o ræhan nahatætæn, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm in. Kæn nalpinæn æh otæskasîk taprækis okæmæ kætupæn kæpiel kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokamnîm mæmæ otamnîm.

⁴³⁻⁴⁴ “Kæn okæmæ nelmæm tol ik natol tæfagæ, kæn tæwir mæmæ nakætatiip rækis mærakin. Okæmæ nelmæm kitiæh æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelmæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol namnun tikæ.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kæn okæmæ nelkæm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn nakætatiip rækis. Okæmæ nelkæm kitiæh æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelkæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol.† ⁴⁷ Kæn okæmæ nigænæmtîm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn, nakilæs-irækis. Okæmæ nigænæmtîm kitiæh æm mæto onækuwin ikin Uhgîn tatæramæra ikin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nigænæmtîm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol.

9:30: Jon 7:1 **9:31:** Mak 8:31; 10:32-34 **9:32:** Luk 9:45 **9:35:** Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26

9:37: Mat 10:40 **9:40:** Mat 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mat 10:42 * **9:43-44:** E kopi oas min neen

ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 44 itæm tahmen-pæn æm e ves 48.

9:43-44: Mat 5:30 † **9:45-46:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 46 itæm tahmen-pæn æm e ves 48. **9:47:** Mat 5:29

⁴⁸ Kən ikin əh, firəl mīn okotətip e nīpəti netəmim ikin məsotimīsən, kən nigəm tatus ilat kən matuəp əm kilpīn okol kəsohamīsən nian kit ne.

⁴⁹ “Uhgīn tateatəgtəg-pən nigəm e netəmim tahmen əm e sol kateatəgtəg-pən e nagwənən.

⁵⁰ “?Sol təwīr, məto okəmə otisiu roiu, kən kəruru məmə okos-ipən mīn naka pəs tətəhen? Onəkotəkəike motos sol u tahmen e nolkeikeən e rəhatəmat nəmegəhən, kən motatig e nəməlinuən nian rafin.”

10

?Təwīr məmə nīpitan ne nəman okotapəs ilat mīn, o kəp?

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kən Iesu təmīet ikin-un kən muwīn mīet-pən əpəh entən əpəh Jutia entənīpən-pən e nəhau əpəh Jotan. Kən nīmanīn netəmim kəmotuəfīmīn-pən mīn ilat mīn ron, kən tatəgətun ilat məmə inu tatəgətun əh mihīn ilat ne nian mīn.

² Kən Farisi neen kəmotuwa keiuə əm katətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Rəhatat Lou tategəhan-in məmə iərman tītun napəsən rəhan pətan, o kəp?”

³ Məto Iesu təmətapəh olat məmə, “?Lou naka un Moses təmələhəu aupən kəm itəmat?”

⁴ Kən məto kotəmə, “Moses təmegəhan-in məmə okəmə iərman tətəpəs rəhan pətan un, təike məte naoa kit mos-ipən kəm rəhan pətan məmə in tīnapəs, kən panahl-iarəp.”

⁵ Məto Iesu təmə, “Moses təməte lou un məto-inu rəhatəmat-kapə tīkīs pīk. ⁶ Məto e nətuounən, Uhgīn təmol natīmnat, kən mol iərman ne pətan. ⁷ O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. ⁸ Kən ilau okuea nīpətilau kitīəh. Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, məto kitīəh əm. ⁹ Uhgīn tīnīlpīn ilau kīnuea mīnioal kitīəh, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natīgən.”

¹⁰ Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotuwīn əpəh imə, kən rəhan mīn netəmim kotətapəh ron o nat un. ¹¹ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tatol tīfos mətapəs rəhan pətan kən matit mīn in pīsīn kit, in tategoafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatīp pətan. ¹² Kən tahmen mīn əm, okəmə pətan kit tətəpəs rəhan iərman kən matətəu-pən in pīsīn kit, in mīn tateguafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatīp iərman.”

Iesu təməfak o nīsualkələh

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim neen kəmotəmīk nīsualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmīn elat mawte-in nəwīrən rəha Uhgīn kəm ilat, məto rəhan mīn netəmim kəmoatən-īəhau ilat. ¹⁴ Məto nian Iesu təməplan, kən neməha tol, matəhai ilat məmə, “Pəs nīsualkələh okotuwa ron io. Əsotən-īəhauən nīsualkələh mīn un, məto-inu netəm mīn u nīkilat tahmen əm e nīki nīsualkələh, ilat u Uhgīn tatərəməərə elat. ¹⁵ İatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə suah kit təsolkeikeən məmə oteiuaiu mahmen e suakəku mapəs Uhgīn tərəməərə lan, in okol təsatig ahgīnən nərəməərəən rəha Uhgīn.” ¹⁶ Kən məmīk nīsualkələh e nelmīn, kən mələhəu-pən nelmīn elat məmə, “Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat.”

Suah kit rəhan nautə tepət

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Nian Iesu tīnətaliwək matuwīn, kən suah kit təmaiu muwa mīsīn-pən nulīn ron məmə, “?İəgətun wīr, oekəkəike mol naka un məmə ekos nəmegəhən līlīn?”

¹⁸ Məto Iesu təmə, “?Tahro nakatən məmə io etəm təwīr? Uhgīn pīsīn əm un in təwīr, suah kit mīn tīkə məmə in təwīr. ¹⁹ İk nīnəmītun rəkīs lou mīn rəha Moses məmə

onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiüəən, məsakləh-inən pətan, onəkəike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “Iəgətun, lou min un, ematol rafin ilat nian ematakəku mətoaruspa u-roiu ne.”

²¹ Kən Iesu təmehm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit min əm əh-ikin onəkol. Uwın mol-salim-in rafin rəham nautə, kən mos-ipən mənı lan kəm ian-rat min, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən niganəmtin təmərou, kən nikin təmərou pik ron matuwın məto-inu rəhan natimnat tepət.

*Tiəkis o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın
ima Uhgın*

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kən Iesu təmasipən məplan netəm min əh-ikin, kən mən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkis pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwın ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁴ Kən rəhan min netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto Iesu təmən min məmə, “Nenetik min, tiəkis pahrien məmə suah kit otuwın ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.

²⁵ Tiəkis o kamel asol məmə otuwın-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik agın o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁶ Kən rəhan min netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁷ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁸ Kən Pita təmə, “Itimat emotapəs rafin rəhatimat natimnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Iatən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nimə, o pian min, o kaka min, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Namnusən Təwir, ³⁰ e nəmegəhən rəha nətueintən u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimə min, ne pian min, ne kaka min, ne mama min, ne nisualkələh, ne nəptən min. Kən in otos min nərətən min itəm netəmim okotol kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən lilin. ³¹ Məto netəmim tepət u kotaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm min u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

Iesu təmən min məmə otəpanimis

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kən Iesu ne kəmotaliwək e suatip katər-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu təmətaupən-in rəhan min netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən Iesu tit-irəkis rəhan min netəm tuelef motuwın, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan, ³³ məmə, “Otətəlig-in wir-tu io. Roiu kinoatər minoatuwin əpəh Jerusalem, kən okegəhan-in-pən io Neti Etəmim e nelmi pris asol min ne iəgətun min rəha Lou. Kən okotən məmə oekimis, kən okotəhlman-pən io e nelmi Iaihlua min. ³⁴ Kən okotol milə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatol kisil lan u, epanəmegəh min.”

*Jemes ne Jon kəmuətapəh məmə Iesu otol nat kit
kəm ilau*

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “Iəgətun, ekioalkeike nat kit məmə onəkol kəm itəmlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə ekol kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onakərəmərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itımlau kit təpələh e rahm-matıp kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisiiən.”

³⁸ Kən Iesu təmənipən kəm ilau məmə, “Itəmlau nəkuəruru nat u nakatuən. ?Təhro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan?” * ?Kən muahmen-in min məmə okol bəptais etəmlau e nəhməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “!Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmə, “Pəhrien, onakuəkəike muətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan. Kən okol bəptais etəmlau e bəptais itəm okol bəptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nıkalik matıp ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. İkin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim
(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotətə nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotıtun məmə netəm min u kotəmə okotepət e İaihlua min, kotos-ipər atıp ilat, kən netəm-iasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat min netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io min, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iesu təmol-wır nigənti Patimias
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Kən Iesu ne rəhan min netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kınotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit nigəntin təpis, tatəpələh e nıkali suatıp, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatəpəh-in mənı o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə Iesu etəm Nasaret tətaliwək e suatıp matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “!Awi, Iesu Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərıt lan motəmə, “!Ei, əsagətən!” motən pap məto in təməha magət əfəməh pik min məmə, “!Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən Iesu tətul kən mən məmə, “Otaun-in-pən-tu suah un məmə tuwa.” Kən motən-ipən kəm in məmə, “Ei, agien, mətul, məto-inu Iesu tətəun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah un təmatıpin rəhn kot, mətıp mər muwin o Iesu. ⁵¹ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “?Nakolkeike naka?” Məto təmə, “!əgətun, ekolkeike məmə nakol-wır nigəntək pəs ekehm nat.”

⁵² Kən Iesu təmə, “Atuwin. Rəham nahatətəən tınol-wır ik.” Kən roiu agin min nigəntin təməwir, tınatehm nat. Kən minatətəu-pən Iesu moatan.

11

Iesu təmasuə e togki
matuwin Jerusalem
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19)

¹ Kəmotuwin iuəhkır o Jerusalem, iuəhkır o latuənu mil un Petfas ne Petani, moatuwin əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif, kən Iesu təməhl-ipən rəhan kəiu etəmim mil kuaupən.

* **10:38:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nəhməən itəm io ekəike mənım lan?” **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol Əpən 1:9 **10:42:** Luk 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35 **10:52:** Mak 5:34

² Təmən-ipən nəghatən u kəm ilau məmә, “Onakian әpәh e latuәnu әh kotasipәnin. O nian nakian әh-ikin, roiu agin onakuәplan nәti togki kit kәsasuәn әh lan kәmәruәtain. Kән nәkiakis muasig mueia. ³ Kән okәмә suah kit tәмә, “?Onakuahro-in neti togki?” kән nakuәmә, ‘Iәrәmәrә tolkeike, kән otәpanahl-ipa min otәsuwәhән.’ ”

⁴ Ilau kәmian kән muәplan neti togki un kәmәruәtain e nikal suatip әpәh iuәhkir o nafiluә e nimә, kән kiakis. ⁵ Mәto netәmim neen kәmotәtul әh-ikin kән motәtapәh olau mәмә, “!Ei! ?Nakәtiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kән kәmuәn-ipән nəghatән rәha Iesu kәм ilat, kән ilat kәmotegәhan-in-pән neti togki kәм ilau. ⁷ Kән kәmuasig togki mian o Iesu, kән muapeg rәhalau kot muәfәtain noankawi togki un lan, kән Iesu tәmasuә lan. ⁸ Kән netәmim tepәt kәmotepin rәhalat kot әpәh e suatip, kән neen kәmotaiu kan әpәh e nikinat katәte manat motәmik motuwa motәpen әpәh e suatip. ⁹ Netәm kotaupән ne netәm koatuarisig kәmotagәt әfәмәh mәмә, “!Hosana,* әnwiiwi Uhgин!

!Iәrәmәrә Uhgин tәtatig ilau suah u itәм tatuwa e nәrgин!

¹⁰ !Pәs Uhgин otawte-in rәhan nәwirән kәм nәrәmәrәән itәм tatuwa, tahmen-pән әm e nәrәmәrәән rәha pipi rat u rәhatat Tefit!

!Hosana o Uhgин әpәh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kән Iesu tәmuwin әpәh Jerusalem e Nimә Rәha Uhgин mәplan natimnat. Mәto tinapinәp rәkis, kән tiet ilat rәhan min netәm tuelef minoatuwin әpәh Petani.

*Nig kit fik itәм noan tikә
(Mat 21:18-19)*

¹² Kән kәmән lawigin, kinotiet min Petani minoatuwin Jerusalem, kән nәumis tinus Iesu. ¹³ Kән tasipән-in nig kit fik tatәtul әpәh isәu mәsin nimalin tepәt. Tuwin mәмә otәhl noan kit, mәto noan tikә, nimalin әm, mәto-inu sәnәmә nian rәha nig fik tatoe lan. ¹⁴ Kән Iesu tәмән-ipән kәм nig fik un mәмә, “Okol netәmim kәsotun minән noam e nup min rafin.” Kән rәhan min netәmim kәmotәto rәhan nəghatән un tәмән.

Iesu tәmahl-iarәp netәmim e Nimә Rәha Uhgин

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kән kәmotuwin motiet-pән әpәh Jerusalem, kән Iesu tuwin әpәh imә e Nimә Rәha Uhgин mәhg-iarәp netәmim kәtol maket, kән mahwin tepil rәha netәm kәtol senis e mәni, ne stul rәha netәm koatol-salim-in mak min. ¹⁶ Kән mәtulosig-in netәmim mәмә okәsotәmikән rәhalat natimnat motuwin-pән әpәh Nimә ikin Rәha Uhgин. ¹⁷ Kән tәmәgәtun ilat mәмә, “Kәmәte-pән e Naoa Rәha Uhgин mәмә Uhgин tәмә, ‘Rәhak nimә, in nimә rәha nәfakән mәмә netәmim rәha nitән min rafin okotәfak-pa ikin kәм io.’ Mәto itәmat nәmotol mәмә in ‘nimә rәha iaklәh min.’ ”

¹⁸ Kән pris asol min ne iәgәtun min rәha Lou kәmotәto rәhan nəghatән. Kән kinotәgin Iesu mәto-inu nian nimanin netәmim kәmotәto rәhan nәgәtunән, narmilat tiwig pik ron. Kән pris asol min ne iәgәtun min rәha Lou kinotәtuoun kateam-in suatip kit mәмә okotohamnu in. ¹⁹ Kән tnehnaipән, Iesu ne rәhan min netәmim kinotiet Jerusalem minoatuwin.

*Nig fik tәmamis matәgәtun nahatәән rәha netәmim
(Mat 21:20-22)*

²⁰ Kән kәmән lawigin, kәmotuwa min e suatip motәplan nig fik apon tinauke rәkis muwin miet әpәh e nokin. ²¹ Kән Pita nikin tinәht nəghatән rәha Iesu o nig әh, kән mән-ipән kәм in mәмә, “!Iәgәtun, әplan-tu nig fik ilouin nәmән rat, kән tinauke rәkis!”

* **11:9:** Aupән ikin, nipәti nəghatән u “Hosana” tәмә, “osmegәh.” Kән uarisig lan, nipәtin tinuwa “әnwiiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26 **11:13:** Luk 13:6 **11:17:** Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1

²² Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Otahatətə əm e Uhgın. ²³ İatən pahrien kəm itəmat māmə okəmə suah kit tətahatətə pahrien e Uhgın, kən otən-ipən kəm nitot əpəh māmə, ‘Uwın, mətipən atip əpəh itəhəi mamnim,’ kən okəmə təsənən e nikin kəiu, mahatətə əm e Uhgın, kən nat un otol pahrien. ²⁴ O nat u inu, iakatən kəm itəmat māmə okəmə nakotəfak o nat kit kən motahatətə māmə onəkotos pahrien, kən onəpanotos rafin nat un nəmotəfak ron.

²⁵ “E nian nakotətul katəfak, məto nikitəmat məsin əh-ikın tərət məto-inu suah kit təmol nat kit təsahmənən etəmat, kən aluin rəhan nolən rat məsotalpınən rəhan nitai təfagə. Otol nəhlan pəs Uhgın əpəh e nego e neai in otaluin mafəl rəhatəmat təfagə rat mın.”†

*?Pah təmə Iesu otol
natimnat mın əh?*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kən Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotitəlig-pa mın əpəh Jerusalem. Kən Iesu taliwək mətan əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən pris asol neen, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel kəmotuwa ron. ²⁸ Kən katətapəh māmə, “?Ən-tu kəm itəmat māmə pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat mın əh? ?Kən pah təmegəhan-in nepətən əh, Uhgın o etəmim əm?”

²⁹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Oekətapəh-in-pinə-tu nəghatən kit kəm itəmat, kən okəmə nakotuhəlpın u, kən ekən-ipinə māmə pah təmegəhan-in nepətən əh māmə ekol natimnat mın əh. ³⁰ ?Otən-tu māmə pah tāmən māmə Jon otol bəptais e netəmim? ? Uhgın, o etəmim əm kit?”

³¹ Kən əmun kınotən-ən kəm ilat mın māmə, “?Ei, okotən māmə naka? Okəmə okotən māmə Uhgın əh-roiu, kən təpanən mın māmə, kən tahro kəməsotahatətən e Jon. ³² Məto, okol kəsotənən māmə etəmim əm kit.” Kəmotən nəhlan məto-inu ilat kəmotəgin netəmim itəm kınotən rəkis nıpahrienən e Jon māmə in ien kit rəha Uhgın. ³³ Kən kəmotən-ipən kəm Iesu māmə, “İtəmat ekotəruru.” Məto Iesu təmə, “Kən io mın, okol ekəsən-iarəpən kəm itəmat māmə pah təmegəhan-in nepətən māmə ekol natimnat mın əh.”

12

*Nimaa nəghatən e netəm kotasum o noa-krep
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm ilat māmə, “Suah kit təmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kən mol fənıs e kəpiel tuwın mıtəlau in, kən mol ikın kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep māmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis māmə etəmim otaiu lan matehm wır nasumən o nat megəh mın ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim māmə okotasum lan, kən motor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwın o naliwəkən ik pisin kit.

² “Matuwın matuwın, kən nian nol u krep təmol noan kən kınotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-ipa rəhan kit iolwək māmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən māmə okotəhl noa krep, kən motor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. ³ Məto netəm mın əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in.

⁴ “Kən etəm-iasol un tahl-ipa mın rəhan kit iolwək tuwa, kən kotoh rəhn-kepə motol naulisən kəm in. ⁵ Kən tahl-ipa mın rəhan kit iolwək tuwa, kən kotohamnu timis. İlat tepət kəmotuwa, kən netəm mın un kotoheain neen, kən motohamnu neen.

⁶ “Kən kitiəh əm əh-ikın ilau mın kətuatig, inu netin keike otəpanahl-ipa. Namnun, təmahl-ipa nətin, kən nikin tatəht māmə, ‘İlat okotəkəike motisiai-in nətik.’ ⁷ Məto təmuwın kən netəm mın un kotəmə, ‘İnu nəti etəm-iasol itəm otərəməyə e nasumən nian

11:23: Mat 17:20 11:24: Mat 7:7 † 11:25: E kopi oas mın tepət rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, ves 26 tikə. 11:25: Mat 6:14-15 12:1: Aes 5:1-2

rəhan tata otimis. Pəs kotuwın motohamnu mın, kən motəməmə e nasumən rəhan.’
⁸ Kən kəmotaskəlīm motohamnu, kən motiləs nıpətın motuwın motəra kin-pən əpəh ihluə e nasumən.”

⁹ Kən İesu təməni-ıpən kəm ilat məmə, “?Etəm-iasol un otol naka? Otuwın mohamnu ilat kən mos-ıpən mın nasumən un kəm netəm pısın neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kən İesu təməni-ıpən kəm ilat məmə, “?Nəmotafın Naoa Rəha Uhgın u, o kəp? Tatən məmə,
 ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nımə kəsotolkeikeən motapəs,
 in tinuwa kəpiel keike o nolən nımə.
 İəməmə təmol nat u,
 kən in nat təwir ağın e nıganəmtitat.’ ”

¹² Kən netəm-iasol kotolkeike məmə okotaskəlīm İesu məto-inu kotəmə tatəghat rat elat. Məto kınotəgin nımanın netəmim kən motapəs, kagım.

?Tətuatıp o nətouən takıs kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Farisi mın neen ne netəmim neen e pati rəha Kig Herot Antipas, rəhalat mın netəm-iasol komotahl-ıpən ilat məmə okotuwa keiuə e İesu pəs təmə atıp e rəhan nəghatən.

¹⁴ Kəmotuwa ron kən motən-ıpən kəm in məmə, “İəgətun, ekotıtun məmə ik etəm ətuatıp kən məsəginən, məsaulis-inən netəmim, ne netəm-iasol ne, matən nıpahrienən matəgətun netəmim e suatıp rəha Uhgın. ?Ən-tu məmə tətuatıp məmə ekotətou-pən takıs kəm Sisa, kapman asol rəha netəm Rom, o kəp? ?Oekotəkəike motətou-pən, o kəp?”

¹⁵ Məto İesu tınıtun əm məmə kotən əm e nohlilat məto nıkilat tol pısın, kən məmə, “?Tahro nakotəmə onəkotol məmə ekəmə e rəhak nəghatən? Otos-tu məni kit motuwa-tu pəs ekehm.”

¹⁶ Kən kəmos kit motuwa, kən təmətapəh olat məmə, “?Narmı pah u, kən nərgı pah u e məni u?” Məto kotəmə, “Sisa.”

¹⁷ Kən İesu təmə, “Natımnat rəha Sisa, okos-ıpən kəm Sisa. Məto natımnat rəha Uhgın okos-ıpən kəm Uhgın.” Kən narmılat təmiwig məto-inu təmuhalpın wır rəhalat nəghatən.

?Tahro etəmim tımıs kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kən Satusi mın neen kəmotuwa o İesu. E rəhalat nətəligən, netəmim kotımıs məsotəmegəh mınən. Kəmoatalkut o nolən məmə rəhalat nətəligən in tətuatıp, kən tol nəhlan, kəmotən kəm İesu məmə, ¹⁹ “İəgətun, Moses təməte rəkıs lou kit u təmə, ‘Okəmə suah kit otimis, kən mapəs rəhan pətan, kən məsialəsən netılau kit ne, kən pian otəkəike mit nəutahlımıs un, kən mialəs netılau kit un, kən suakəku un otos nəmə rəhan tata asol əpəh tınımıs rəkıs.’

²⁰ “Kən netəmim sepın ilat pialat mın. Etəm təmaupən maiir təmit pətan kit kən məsialəsən netılau kit u, kən tımıs. ²¹ Kən itəm tuarisig tit nəutahlımıs un, kən məsialəsən netılau kit ne un, kən tımıs mın. Kən pialau itəm tatarisig-in ilau tol əm nat kitəh.

²² Matuwın, matuwın kən netəm mın un sepın ilat pialat mın kəmotit pətan un motuwın kən ilat rafın mınotımıs, kən məsotıləsən nətilat kit ne. Kən pətan apon tınımıs mın. ²³ ? Kən o nian netəmim okotəmegəh mın e rəhalat nımısən, kən pətan əh rəha pah, u ilat rafın sepın kəmoatit?”

²⁴ Məto İesu təmə, “İtəmat nəmotəluə. ?Nəkotıtun məmə nəmotəhrəluə? Məto-inu itəmat nəkotəruru Naoa Rəha Uhgın, kən moatəruru mın nəsanənən rəha Uhgın. ²⁵ Nian netəm kəmotımıs okotəmegəh mın, ilat okotahmen e nagelo mın əpəh e neai, kən məsotit mınən pətan, ne məsotətəu-pən mınən iərman. ²⁶ Kən oekəgətun itəmat e etəmim tatəmegəh mın e rəhan nımısən. Okəmə naka itəmat nəkəsotafınən əh nəghatən əh

kəmæte-pən e naoa rəha Moses, tatən namnusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatus. Kən e nian əh, Uhgın təmən-ipən kəm Moses məmæ, ‘Roiu əh, io Uhgın rəha Epraham, ne Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop.’²⁷ In Uhgın rəha netəm kotəmegəh, sənəmæ rəha netəm kəmotimis kitiəh. Itəmat nəmotəluə pahrien.”

*?Lou naka un in tepət
e lou min?*

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən Iesu tatuhalpın wır nəghatən rəha Satusi min. Kən tuwa o Iesu matətapəh ron məmæ, “?Lou ahro u in ilis pik kən məwir məmæ okotətəu-pən?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmæ, “Lou u in ilis pik u okotətəu-pən təmæ, ‘!Otətəlig wır-tu itəmat netəm Isrel! Uhgın u in rəhatat İərəmərə, in əmun in Uhgın. ³⁰ Onakolkeike Uhgın u in rəham İərəmərə e nikim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham.’ ³¹ Kən lou itəm tatuarisig-in itəm əh təmæ, ‘Onakolkeike ik min neen tahmen-pən əm məmæ natolkeike atip ik.’ Lou kit tikə min taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgətun əh rəha Lou təmæ, “İəgətun, rəham nəghatən tətuatip. Nəmən pahrien məmæ İərəmərə əmun in Uhgın. Uhgın kit min tikə. ³³ Kən okotolkeike Uhgın e nikitat rafin, ne nətəligən rafin rəhatat, ne nəsanənən rafin rəhatat, kən motolkeike kitat min neen məmæ kotolkeike atip kitat min. Təwir pik məmæ okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atipən nat megəh ne sakrifais min rafin itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən Iesu təmehm məmæ rəhan nəghatən tenatig pik, kən tən-ipən ron məmæ, “Ik ninuwa iuəhkır o nərəmərəən rəha Uhgın.” Kən ilat rafin kinotəgin nətəpəh-in minən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmæ mipi Tefit əm, mətə rəhan
min etəm-iasol*

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmæ, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmæ Mesaea u in mipi Tefit?

³⁶ Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nenatigən kəm Tefit məmæ otən məmæ,

‘Uhgın təmən-ipən kəm rəhak İərəmərə məmæ,

Əpələh u e rəhk-matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən,

mətəarus-pən oekos-İəhau rəham tikimır min məlin-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefit

atip təmən məmæ Mesaea in rəhan İərəmərə. ?Kən okəmæ mipi Tefit atip əm, kən

tahro matol rəhan İərəmərə?” Kən netəm min un kəmotətəlig-in Iesu kəmotagien pik o rəhan nəghatən.

Netəmim okoatəto wır ilat o iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Nian Iesu təmatəgətun ilat kən məmæ, “Oatəto wır itəmat o iəgətun min rəha Lou itəm kotolkeike nuwinən e kot əfəməh motaliwək e suatip, kən netəmim koatos-ipən nisaiiən kəm ilat. ³⁹ Kən motolkeike məmæ okotəpələh aupən e nimə rəha nuəfimınən. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmæ okotuwin kəpələh-pən aupən ikin rəha nisaiiən. ⁴⁰ Kən motakləh-in nimə min rəha nətahlimis min, kən moteiuə əm katəfak kaifəməh məmæ okotol pəs netəmim kotisiai-in ilat, mətə okəpanol nalpınən kəm ilat taprəkis.”

*Məni rəha nətahlimis
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Kən Iesu təmatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhg'in iuəhk'ir o pokis katəraikin-pən məni ikin matehm netəmim tepət kotəraikin-pən məni rəhalat. Kən netəm rəhalat nautə tepət kotəraikin-pən məni asol m'in. ⁴² Kən nəutahlimis kit ian-rat təmaii-pən məni əkəku kəiu əm.* ⁴³ Kən Iesu təmaun-in rəhan m'in netəmim kotuwa kən məmə, "İatən-ipinə kəm itəmat məmə nəutahlimis əh ian-rat pahrien, məto in təməraikin-pən məni asol taprəkis-in rəha netəmim m'in rafin. ⁴⁴ İlat kəmotəraikin-pən rəhalat məni, məto tepət m'in əpəh latuənu. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən niğ'in nagwənən, kən tikə m'in əh-ikin."

13

Iesu təmə Nimə Rəha Uhg'in otisas

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Nian Iesu təmatiet e Nimə Rəha Uhg'in, kən rəhan kit netəm tuelef təmən-ipən ron məmə, "İəgətun, əplan-tu kəpiel asol m'in ne nimə m'in, kotəwir!"*

² Kən məto Iesu təmə, "İtəmat nakoatehm natimnat m'in əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel m'in rəha nimə m'in əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu."

Nahməən asol otuwa

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Uarisig lan, Iesu təmuwin matəpələh əpəh e N'itot Rəha Niğ U Olif ikin kitun nəplanən Nimə Rəha Uhg'in entənipən-pən. Kən Jemes, Jon, Pita ne Antru kəmotuwa ron ilat pisin əm. ⁴ Kən moatətapəh ron məmə, "?Ən-tu məmə natimnat m'in əh okotuwa nəghan? ?Kən nəmtətin ahro u otol pəs ekotitun məmə t'inol nian ətuatip əh-roiu rəha natimnat m'in əh?"

⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Onakoatəto w'ir itəmat o netəmim, məsotegəhan-inən məmə koteiuə-in itəmat. ⁶ Kən məto netəmim tepət okəpanotuwa e nərgək, kit otən məmə in Mesaea, kit otən məmə in, kən moteiuə-in netəmim tepət.

⁷ "Kən okəmə nakotəto məmə netəmim neen koatəmou əpəh iuəhk'ir otəmat, kən motəto m'in məmə neen m'in əpəh isəu kotoh m'in ilat m'in, məto niğanməp'itəmat otəsasiəpən. Natimnat m'in əh okotaupən motuwa pahrien, məto sənəmə namnun nian əh t'inatəwa. ⁸ N'itən asol m'in okotəluagin, kən kantri m'in okotoh m'in ilat m'in, kən namig asol otəpanol ikin m'in rafin, kən nəumis asol otus netəmim, məto natimnat m'in əh nətuounən əm rəha nahməən itəm otəpanuwa, kotahmen əm e pətan itəm təmol nərp'in, kən mətuoun matəto nahməən məmə otəsəwəhən temək.

⁹ "Onakoatəto w'ir itəmat. Okiləs itəmat kan nakotətul e niğanəmti kaonsel, kən okoh itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən m'in, kən onəkotətul əupən e netəm-iasol rəha kapman ne kig m'in məto-inu rəhak m'in u netəmim itəmat. Kən onəkotən-iarəp Namnusən Təw'ir kəm ilat. ¹⁰ Məto okaupən kən-iarəp Namnusən Təw'ir kəm netəmim ikin m'in rafin un, kən namnun nian təpanuwa.

¹¹ "Okəmə okotuwa motiləs itəmat kətan məmə onəkotətul e kaonsel, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotən naka. E nian ətuatip əh, onəkotən-iarəp əm nəghatən u Uhg'in otos-ipinə kəm itəmat, məto-inu nəghatən u onəkotən, sənəmə rəhatəmat nəghatən, məto rəha Nərm'in Rəha Uhg'in otos-ipinə.

¹² "Netəmim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip m'in kəm rəhalat tikim'ir m'in məmə okotohamnu ilat, kən tata m'in okotol mihin m'in kəm nenət'ilat ətuatip m'in, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen m'in əm kəm rəhalat tata m'in ne mama m'in məmə okotohamnu ilat. ¹³ Netəmim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat m'in un okotol namnun, kən Uhg'in otosmegəh."

* **12:42:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **12:43:** 2 Kor 8:12 * **13:1:** E Nimə Rəha Uhg'in, kəmol nimə m'in e kəpiel asol m'in. Neen rəhalat kotəfiğəm tahmen e foti-faif-tausan kilo. **13:2:** Luk 19:44 **13:9:** Mat 10:17-20 **13:11:** Luk 12:11-12 **13:12:** Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22; Jon 15:21

Nahmæan asol əpəh Jerusalem
(*Mat 24:15-28; Luk 21:20-24*)

¹⁴ “Nian əh, onəkotəplan ‘nat itəm Uhgîn tatetəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgîn tamkimik.’ (Etəm tətəfin nəghatən u, in otəkəike megəs-in mītun nīpətīn.) Kən e nian əh, netəm Jutia okotəkəike motaiu moatətig əpəh e nītōt mīn. ¹⁵ Etəm tətameg ihluə e rəhan nimə, kən okol təsuwīn mīnən e nīpəg noa nimə məmīk rəhan natīmnat. Otaiu əm magīm. ¹⁶ Okəmə etəm otītasum, kən okol təsuwīn mīnən latuənu o rəhan nīməhan məmīk. Otaiu əm magīm.

¹⁷ “!Kəsi! Nahmæan asol o nīpītān itəm kəmotol nərpīlat ne nīpītān kotapīnahīn nīsualkələh. E nian əh okotos pīk nahmæan. ¹⁸ Otəfak əsanən kəm Uhgîn məmə natīmnat mīn əh okəsotuwamən e nian rəha nətəpən, inəh nian rəha nalip ne nuhuən ne, ¹⁹ mətō-inu e nian əh, nahmæan asol kəməsehmən kit ne kol mihīn nəhlan e nian Uhgîn təmətūoun mol natīmnat mətōarus-pa u-roiu ne. Kən okəsehm mīnən nahmæan asol kit tol mīn-nəhlan. ²⁰ Mətō Uhgîn təmətətip əkuəkīr nian əh. Okəmə təməsətətipən, kən suah kit okol təməsəmegəhən. In təmətətip rəkīs nian əh o rəhan mīn netəmīm itəm tīnəmītəpun rəkīs ilat məmə rəhan mīn.

²¹ “E nian əh, okəmə suah kit otən məmə, ‘!Əplan-tu Mesaea əpə!’ o ‘!Əplan-tu in əpəh!’ mətō onəkəsotahətətəən lan. ²² Onəkəsotahətətəən lan mətō-inu, Mesaea eiua neen, ne ien eiua mīn, ilat okotuwa motol nat pīspīs mīn, motol nat netəmīm kotaut ron moteiua əm. Ilat okotalkut məmə okəmə kotītun nolən, kən okotiūw-rəkīs netəm mīn u itəm Uhgîn tīnəmītəpun rəkīs ilat. ²³ !O natīmnat mīn əh, oatəto! Enaupən rəkīs mīnən-iarəp rafīn natīmnat mīn əh kəm itəmat.”

Nian rəha Neti Etəmīm otuwa
(*Mat 24:29-31; Luk 21:25-28*)

²⁴ “Kən e nian nahmæan asol əh otikə,
‘kən mīt otəpīs,

kən məwīg otəsasiəən,

²⁵ kən məhau mīn e neai okotīsas
kən natīmnat asol mīn ikīn e neai okotəloal.’

²⁶ Kən netəmīm okotəplan io Neti Etəmīm oekuwa e napuə e rəhak nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhak itəm otasiəgəpīn rafīn io.† ²⁷ Kən e nian əh, oekahl-ipən nagelo mīn rəhak kotuwīn motəmīk netəm mīn u Uhgîn təmītəpun ilat motuwa, kargətāin əm ilat kitīəh. Nagelo mīn okotuwīn e nītən mīn rafīn agīn e nətueintən məmə okotəmīk ilat.

Kəruru nian itəm
Neti Etəmīm otuwa lan
(*Mat 24:32-36; Luk 21:29-33*)

²⁸ “Nīkītəmat otəkəike matəht nīg u fik. Nian ətuatīp itəm nelmīn mīn kīnotətuoun katəwīə, kən nīmālīn mīn kīnoatərgət, itəmat nəkotītun məmə nian əh inəh itəm nakotəsūm lan rəhatəmat. ²⁹ Kən e nolən ahmen mīn əm, nian nakotehm məmə natīmnat mīn u kīnoatuwa, kən nəkotītun əm məmə otəsuwəhən ekuwa mīn roiu agīn. ³⁰ Iatən pahriən kəm itəmat məmə netəmīm itəm kotatīg u-roiu, okol kəsotīmīs rafīnən mətōarus natīmnat mīn əh okotuwa kol nīpahriənən lan. ³¹ Neai ne nətueintən okiakə, mətō nəghatən mīn rəhak okol kəsotīkəən. ³² Suah kit təsītunən nian o aua ətuatīp rəha natīmnat mīn əh. Nagelo mīn əpəh e neai kotəruru, kən io mīn Neti Etəmīm ekəruru. Mətō Tata Uhgîn əm in tītun nian ətuatīp əh.

Itəmat onakoatəto wīr itəmat
(*Mat 24:42-44*)

13:14: Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15:** Luk 17:31 **13:17:** Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1; Nol Əpən 7:14
13:22: Nol Əpən 13:13 **13:25:** Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10 † **13:26:** Afīn-tu Dan 7:13 **13:26:** Nol Əpən 1:7
13:27: Mat 13:41

³³ “Onakoatəto wir itəmat moataiir, məto-inu itəmat nəkotəruru nian əh rəhak oekuwa lan məmə otuwa nəghan. ³⁴ Otahmen e etəm-iasol kit tatuwin məmə otaliwək əpəh ik pişpiş kit, kən məlin rəhan min iolwək məmə okotehm rəhan natimnat, kən mos-ipən rəhalat min wək kitiəh kitiəh. Kən mən-ipən kəm itəm e nafiluə məmə otitaiir.

³⁵ “Kən itəmat onəkotaiir məto-inu itəmat nəkotəruru nian iərəmərə rəha nimə un otuwa lan. Kəruru məmə otuwa ehnaipən, o lapin, o fetukai tinatərikrik, o mit tinatər. ³⁶ Kəruru, okəmə naka otuwa ueiuəhai əm. !Təsəwirən məmə nakotapil nian in otuwa! ³⁷ !Məto nəghatən un itəm ekatən-ipinə kəm itəmat, ekatən min kəm netəmim min rafin məmə okotaiir!”

14

Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotoh (Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian kəiu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol min, ne iəgəton min rəha Lou kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motohamnu. ² Kən kotəmə okəsotolən e nian rəha lafet məto-inu kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

Pətan kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta (Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kən Iesu təmətatig əpəh Petani ima Saimon u leprosi təmatol aypən. Nian təmətagwən, kən pətan kit təməs senta kit təmə e pətəl u kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Senta u, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, neməha təmol ilat, kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “? Tahro matərəkən senta? ⁵ !Okol tapol-salim-in tapos məni asol tahmen e tri-hanrit tenarius,* mitun nos-ipənən kəm ian-rat min!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Məto Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wir kəm io. ⁷ Nian min rafin itəmat ian-rat min nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wirən kəm ilat, məto io ekisatigən nian rafin kitat min itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau nipətik məmə otol əpen-əpenə o nian okəpanitənim io. ⁹ Ekaten pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin okəpanamnus-iarəp Namnusən Təwir, kən kəpanamnus min nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

Jutas təməm məmə *otegəhan-in Iesu*

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwin mehm pris asol min məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotəto rəhan nəghatən, kən kəmotagien ron, motəmə okəpanotos-ipən məni kit kəm in. Kən Jutas təmətəsağin əm nian wir məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

Nol əpen-əpenən o lafet rəha Nuhagego-inən (Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tinuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kinatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat kətoh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim min rəha Iesu kəmotuwa ron motəmə, “?Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpen-əpenə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təməhl-ipən rəhan kəiu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tatəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəu-pən. ¹⁴ Əpəh e nimə itəm

13:35: Luk 12:38 14:3: Luk 7:37-38 * 14:5: Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan watu.
14:7: Dut 15:11 14:8: Jon 19:40 14:12: Eks 12:6

tatuwin-pən ikin, kən nakuətapəh o etəm-iasol rəha nimə un məmə, “?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan min netəmim ekotagwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?”
¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis agin kinəməlin wir rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal niğitat ikin nagwənən.”

¹⁶ Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən ilau kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in

(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;

Jon 13:21-30)

¹⁷ Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motagwən e tepil. Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak min tikimr.”

¹⁹ Kən rəhan min netəmim nikilat təməpou agin, kən moatətapəh kitiəh kitiəh ron məmə, “?Ei, Iərəməərə, pah u? ?Io?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən piret e pesin kitiəh moatun. ²¹ Kən io Neti Etəmim oekəike mīmīs məmə inu Naoa Rəha Uhgīn təmən mihin ne, məto kəsi o suah əh kəut kəsua itəm otegəhan-in-pən io Neti Etəmim. ! Təməwir əm məmə in təməsaiir-pa-mən!”

Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;

1 Kor 11:23-25)

²² E nian kəmoatagwən, Iesu təmos piret məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu niətik.” ²³ Matig mos min kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənim-pən lan. ²⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat təfagə rat min. ²⁵ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə oekəsənim minən wain u mətoarus-pən oepənənim min ikin Uhgīn otərəməərə ikin.” ²⁶ Kən motan napuən, uarisig kəpanotiet motuwīn əpəh Nitot Rəha Niğ U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otəpanən məmə in

təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotagim-tənin io məto-inu, Naoa Rəha Uhgīn tənəmən rəkis mihin aupən məmə Uhgīn otəpanoh etəmim rəha nehman sipsip min, kən sipsip min okotaiu kitiəh kitiəh. ²⁸ Məto o nian oekəmegəh min, ekaupən-in itəmat muwīn əpəh Kalili.”

²⁹ Məto Pita təmə, “Nat ənnapin ilat rafin okotagim-tənin ik, məto io əm un okol ekəsagim-təninən ik.”

³⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapin huə, nian mənig otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³¹ Məto Pita təmən əskasik məmə, “Nat ənnapin ekəkəike mīmīs kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən min tahmen e Pita.

Iesu təmuwīn matəfak

əpəh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kæn lapin kæmotuwîn æpæh kæmahwînu ikin kit, nærgin u Ketsemani, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæpælæh u ikin-u, pæs ekuwîn mæfak.”

³³ Kæn mit Pita, Jemes ne Jon motuwîn, kæn nîkin tinatahmæ pik, kæn tinæto tærat agin. ³⁴ Kæn mæmæ, “Nîkik titahmæ pik, kæn iuæhkîr ekimis lan. Atæhalæpælæh u ikin-u matæhalaiir.”

³⁵ Kæn muwîn mæsin min meiuaiu morin e nisip matæfak mæmæ, “Okæmæ suatip kit min æh-ikin, pæs nian æfigæm u otæsuwamæn ron io.” ³⁶ Kæn matæfak mæmæ, “Apa,” (u nipætîn tæmæ ræhak tata), “ik nækitun nolæn natimnat min rafin. Awe, os-irækis nahmææn min u itæm okæpanotuwa. Mæto æsolæn ræhak nætæligæn, mæto ol nat naka itæm ik æm nakolkeike.”

³⁷ Kæn mitælig-pa mæto ræhan etæmim milæhal kinæhlapil. Kæn tæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “?Saimon, nakatapil, o? ?Tahro næsaiiræn-tu aua kitæh æm?” ³⁸ Kæn mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “Onakæhlaiir matæhalæfak matæhalehm wir mæmæ onakæshaluwînæn e nelmi ios-ipæn-os-ipæn. Nîkitæmæhal tolkeike, mæto nipætîtæmæhal tæpou.”

³⁹ Kæn tæmapæs min ilæhal, mitælig-pæn min matæfak matæn æm nat kitæh. ⁴⁰ Kæn mitælig-pa min, mæto kinæhlapil min, minæhalærwuru naiiræn, kæn minæhalærwuru min mæmæ okæhalæn-ipæn naka kæm in.

⁴¹ Tæmuwîn min kæn mitælig-pa mau kisil, mæto kætæhlapil, kæn tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “?Nakatæhalapil æh mæthlameg? !Nahmen! Nian tinuwa mæmæ io Neti Etæmim okegæhan-in-pæn io e nelmi netæm nol tæfagæ rat. ⁴² !Halætul-ta, kotuwîn! Æhalæplan, etæmim u tategæhan-in-pæn io, in tatuwa.”

Tikimîr min ræha Iesu kæmotaskælim in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu tæmatahghat æh, kæn Jutas in e netæm tuelef ræhan min titaupæn-in nîmanin netæmim. Neen kotæmik naip ræha næluaginæn, ne kæsou-æsou motuwa. Netæm min un, pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel kæmotahl-ipa ilat.

⁴⁴ Suah un tategæhan-in Iesu kæm ilat tinæmæn rækis kæm ilat mæmæ, “Suah æh oekætuilim-pæn lan u, nækotitun æm mæmæ suah æh in æh. !Nakotaskælim motos motuwîn motaskælim wir!”

⁴⁵ Kæn æmun Jutas tæmuwa iuæhkîr o Iesu, kæn mæn mæmæ, “Iægætun,” kæn mætuilim-pæn lan. ⁴⁶ Kæn netæm min æh kæmotuwa motaskælim tiækis. ⁴⁷ Mæto ilat kit ræha Iesu tæmatætul iuæhkîr olat tæmew ræhan naip e næmeen mætætîp rækis matælgî slef kit lan ræha pris asol agin.

⁴⁸ Kæn Iesu tæmæ, “?Tahro nakotæmik naip asol ræha næluaginæn ne kæsou-æsou motuwa mæmæ onækotilæs io? ?Nîkitæmat tæht mæmæ io emit netæmim muwîn kotæluagin o kapman, o kæm-naka io iohamnu itæm kit? ⁴⁹ Nian min rafin kitat min itæmat æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn ekatægætun netæmim ikin. ?Kæn nakotahro mæotaskælimæn io? Mæto nat Naoa Ræha Uhgîn tæmæn, otækæike muwa mol nipahrienæn lan.”

⁵⁰ Kæn ræhan min rafin netæmim kinotapæs in, kæn motagim-tænin. ⁵¹ Kæn etæm aluæ kit itæm tæmælkæhau-in nîmæhan kit, matuarisig-in Iesu, kæn netæmim neen kæmotilæs, kilæs-aræpæn lan, ⁵² kæn ræhn nîmæhan tikis, taiu piæpiæ æm magim.

Iesu tæmætul e nîganæmti kaonsel min

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kæn titalugin æh, kæmotos Iesu motuwîn æpæh ima pris asol agin u katuæfimîn rafin pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel ikin. ⁵⁴ Kæn Pita tan tælig-tælig muarisig-in ilat muwîn æpæh latuænu ima pris asol agin ikin. Kæn tæmuwîn æpæh e iat matæpælæh ilat mopael min ræha pris asol agin moatæto nigæm. ⁵⁵ Kæn pris asol min ne netæmim rafin ræha kaonsel kæmoategæs-in nipægnæmtin min neen e Iesu mæmæ

okotohamnu ron. Mæto kəsotehmən kit ne. ⁵⁶ Kən netəmim tepət kəmoteiuə e Iesu, mæto rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁵⁷ Kən neen kotətul moteiuə lan məmæ, ⁵⁸ “Emotəto təmən məmæ otərəkin Nimə Rəha Uhgın u netəmim əm kəmotol e nelmilat, mæto e nian tatol kisil lan, təpaniləkin min nitain u kəsolan e nelmitəm.” ⁵⁹ Kəmotən nəhlan mæto ilat min, rəhalat nəghatən tətaiu pisin-pisin.

⁶⁰ Kən pris asol agın təmətul aupən-in ilat kən mən-ipən kəm Iesu məmæ, “?Tahro nə səghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?”

⁶¹ Mæto Iesu tənapın əm məsəghatən, kən pris asol agın apon təmən-ipən min məmæ, “?Tahro? ?Ik Mesaea u Neti Etəm katənwiwi?”

⁶² Kən Iesu təmæ, “!Əwəh, io u! Onəpanotehm io Neti Etəmim ekatəpələh e rəhn matip Uhgın u nahgin tepət, kən panotehm min io e napuə e neai ekatuwa.”

⁶³ Kən pris asol agın tearəsin rəhan natimnat mæto-inu nikin təmərət o nəghatən rəha Iesu, kən məmæ, “Okəsotegəs-in minən suah kit məmæ otən min nat kit lan. ⁶⁴ !Ninəmotəto rəkis tatəghat rat e Uhgın! ?Nakotahrətəlig? ?Okotahro suah u?” Kən ilat rafin kəmotən məmæ otəkəike mimis.

⁶⁵ Kən kəmotol milə e Iesu, kən neen kəmotagəh lan, neen kotəlis niganəmtin motoh kən motəmæ, “!Ei, ik ien rəha Uhgın! !Ən-tu məmæ pah u təmoh ik!” Kən mopael min rəha pris asol agın kəmotem.

*Pita təmən məmæ
in təruru Iesu
(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-27)*

⁶⁶ Kən Pita təmətan əh əpəh ləhau e iat. Kən slef pətan kit rəha pris asol agın təmuwa.

⁶⁷ Kən məplan tatəto nigəm, kən təmisilu wir məmæ, “Ik min itəmlau Iesu etəm Nasaret nəmatuan.”

⁶⁸ Mæto Pita təmən-iamnin, kən məmæ, “!əkəruru nat un nakatən,” kən muwın matətul əpəh e ket rəha iat. Kən mənig kit təmimnən.

⁶⁹ Kən pətan un təmehm min ikin əh, kən mən-ipən kəm netəm kotətul əh-ikin məmæ, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Mæto Pita təmən-iamnin min.

Kən təsuwəhən, netəm kotətul əh-ikin kəmotən-ipən min kəm in məmæ, “Nipahrienən, ik min ilat kit mæto-inu ekotitun məmæ ik etəm Kalili.”

⁷¹ Mæto tinətuoun maun-in nəratən min koatisi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmæ teiuə. Kən təmos noanawil məmæ, “!əkəruru suah əh nakotəghat-in!”

⁷² Kən roiu agın-əh min mənig tinimnən min, kən nikin tinəht nəghatən rəha Iesu məmæ təmən minu lan məmæ, “Mənig otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmæ nəkəruru io.” Kən Pita tinəto tərət kən mətəsək.

15

*Iesu təmətul e
niganəmti Pailat
(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;
Jon 18:28-38)*

¹ Kən laulaugin agın pris asol min, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne iəgətan min rəha Lou, ne netəmim min rafin rəha kaonsel kəmotuəfimin ilat min, kən moatələhəu nəghatən kit məmæ okotohamnu Iesu. Kəmotən-ipən kəm netəmim neen məmæ okotəlis Iesu kən motit motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, u kapman asol rəhalat. ² Kən Pailat təmətapəh ron məmæ, “?Ik kig rəha netəm Isrel?” Kən mæto Iesu təmæ, “Ik nəmən mihin.”

³ Kən pris asol min kəmotən-iarəp nolən tepət lan. ⁴ Kən Pailat təmətapəh ron məmæ, “?Tahro nakəsuhalpinən? ?Nəmæto kəmotən nipəgnəmtin tepət lam?”

⁵ Mæto Iesu tæsəghat minən, tæmæpnarın əm, kən Pailat narmın tæmiwig ron.

Pailat tæmən mæmə Iesu otækəike mimis

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;

Jon 18:39–19:16)

⁶ E nup min rafın, nian katol lafet lan rəha Nuhagego-inən, nolən rəha kapman u Pailat mæmə in otahl-iarəp suah əpnarın əm kit e kalapus, suah kit itəm netəm Isrel kəmoatən. ⁷ Kən suah kit u, nərgin u Parapas, tətətig e kalapus ilat in min neen, mæto-inu kəmotohamnu etəmim e nian kəmatəmou o kapman. ⁸ Kən nimanin netəmim kəmotuwa o Pailat motən-ipən kəm in mæmə otol əm nat kitəh tahmen-pən e itəm tatol nian min, mahl-iarəp suah kit e kalapus.

⁹ Kən Pailat tæmətapəh olat mæmə, “?Nakotolkeike mæmə ekahl-iarəp kig rəha netəm Isrel?” ¹⁰ Tæmən nəhlən mæto-inu in tınıtun rəkis mæmə pris asol min kəmosot-ipən Iesu e nelmin mæto-inu kotetəhak.

¹¹ Mæto pris asol min kəmotækəike kəm nimanin netəmim mæmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat mæmə otahl-iarəp Parapas, mæto sənəmæ Iesu. ¹² Kən Pailat tæmətapəh olat mæmə, “?Mæto ekahro e suah u itəmat nəmotəmæ in kig rəha netəm Isrel?”

¹³ Kən kəmotagət əfəməh mæmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁴ Kən Pailat tæmətapəh min olat mæmə, “?Nolən tərət naka u suah u təmol?” Mæto kəmotagət əfəməh min mæmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁵ Kən Pailat təmolkeike mæmə otol nikilat, kən mahl-iarəp Parapas, kən məhlman-pən Iesu e nelmi rəhan mopael min mæmə okotalis motətu-pər e nig kəməluau.

Mopael min kəmoatol

milə e Iesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwın əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən mæmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafın mopael min kotuwa kitəlau lan. ¹⁷ Kən motuwın-in-pən kot asiə tahmen əm e kot rəha kig, kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan itəm tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən kəm in. ¹⁸ Kən motol milə lan motəmæ, “Itimat ekotos-ipinə nisiiəin kəm ik, kig rəha netəm Isrel.” ¹⁹ Kən motoh rəhn-kapə e noanig, motagəh lan, motisin nulilat mæmə koatos-ipən nisiiəin eiuən kəm in. ²⁰ Nian kəmotəhkul rəkis lan, kən motapeg rəkis kot asiə un, kən motuwın-in-pən əh rəhan natimnat, kən motit motuwın mæmə okotəht-ipən e nig kəməluau.

Kəməht-ipən Iesu e

nig kəməluau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

²¹ E suatip, kəmotəhm suah kit etəm Saerin, nərgin u Saimon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwin Jerusalem, kən moatækəike kəm in mæmə otiləs nig kəluau. ²² Kən kəmotit Iesu motuwın əpəh ikin kit katən mæmə, Kolkota, u nipətin tæmə Louipil-uipil. ²³ Kən kəmosot-ipən wain u kəmol piləh-piləh ilau mərisin u mir mæmə otənim pəs təsətoən nahməən e nipətin, mæto tapəs nənimən.

²⁴ Kən kəmotiləs Iesu motuwın motəht-ipən e nig kəməluau. Kən motoor rəhan natimnat moturin tais ron mæmə pah otos. ²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nig kəməluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kən motəte-rəkis nipəgnəmtin u kəmotəhm lan mæmə, IN KIG RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-ipən nəghatən un e rəhan nig kəməluau. ²⁷ Kən etəmim kəiu

itəm kətuəluagin o kapman mətioh netəmim, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nīkalin matip, kit e nīkalin mol.*

²⁹ Kən netəmim itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu rəhn-kapəlat kəm in moatol milə lan motəmə, “Ei, ik nəmən məmə onakərəkīn Nimə Rəha Uhgīn kən nian tatol kisil lan u, nəpaniləkīn mīn in pīsīn. ³⁰ Eiuaiu-tu e nig kəməluau un, mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotol əm nat kitīəh motalah-əmnu motəmə, “Təmasitu e netəmim tepət, məto okol təsasitu atipən lan. ³² Təwīr pəs kitat kotehm-tu Mesaea u, kig rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nig kəməluau pəs kitat koatəplan motahatətə lan.” Kən etəmim mil u katəhaləkul iləhal Iesu kīnatuən mīn nəghatən rat lan.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

³³ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mīrəfin nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “*!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?*” Nipətīn rəhan nəghatən təmə, “*!Uhgīn rəhak, Uhgīn rəhak! ?Tahro nakatapəs io?*”

³⁵ Netəmim neen kəmoatətul əh-ikīn kəməsotətə wīrən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmaiū muwīn miuw-pən wain u tagīn e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwīn o Iesu məmə otənīm. Kən məmə, “Pəs-tu kotehm-tu məmə Elaija otuwa mīləs-iahau, o kəp.”

³⁷ Məto Iesu təmagət əfəməh mīn, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, nīməhan itəm tatəkulosig-in Ikin Tasim Agīn Ikin, təməhap məsīn kəiu əpəh ilis mətoarus-pa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn itəm təmatətul e nīkali Iesu, təmehm məmə təmīmīs mīn-nulan, kən in təmən məmə, “*!Nīpahrienən, suah u in Netī Uhgīn pahrien!*”

⁴⁰ Nipītan neen kəmoatətul isəu motasīpa moatehm. Ilat neen u Meri Maktala, ne iahunin itī Jemes əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ Iləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmatatīg Kalili, mətahasitu lan. Ilat nipītan tepət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluag-in Iesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁴² Kən nian əh Iesu təmīmīs lan, in nian rəha nol əpen-əpenəən natīmnat rəha Sapat, kən olawīgīn nian rəha Sapat, kəsolən wək lan. Tīnehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tīnuwa. In etəmim kit rəha kaonsel itəm katīsīai-in. In nīkīn təməht pik nərəməərəən rəha Uhgīn. Kən təməsəgīnən muwīn ima Pailat ikīn matətapəh-in nipətī Iesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə Iesu tinimis rəkīs, kən təmāut maun-in etəm-iasol rəha mopael mīn matətapəh ron məmə, “*?Katən pahrien məmə Iesu tinimis rəkīs?*”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn təmə, “Nīpahrienən, tinimis rəkīs.” Pailat təməto nəghatən un kən megəhan-in-pən nipətī Iesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwīn mos-nəmtīn nīməhan ruən kit muwa mīləs-iahau Iesu e nig kəməluau malpin lan, mīləs muwīn mələhəu-pən e nipəg kəpiel u kīnəmel rəkīs məmə okol suwīt ikīn. Kən məsəupəlpəlīn-pən kəpiel asol kit mahtosig-in-pən nipəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin itī Joses, ilau kəmuəplan ikīn-u kəmələhəu-pən Iesu ikīn.

* **15:27:** E kopi oas mīn tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tikə. **15:29:** Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 **15:34:** Sam 22:1 **15:36:** Sam 69:21 **15:40:** Luk 8:2-3

16

Iesu tinəmegəh

e rəhan nīmīsən

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;

Jon 20:1-10)

¹ Nian rəha Sapat tinuwa minuwīn rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin iti Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtin nat pien-pien min u nəmiəwīlat təwīr məmə okəhalol-pən e nīpəti Iesu. ² Lauaugin agin mit tīnatər e Sante, pətan miləhal un kəmatəhaluwīn e suwīt. ³ Nian kəmatəhaluwīn e suatip kən mətəhalən kəm iləhal min məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal mahuin rəkis kəpiel asol əpəh e nīpəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkīr, məhalətag-pən məhaləplan kīnahuin rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwīn imə e nīpəg kəpiel məhaləplan etəm aluə kit tatəpələh e rahləhal-matip, tatuwīn e kot əfəməh ruən kit, kən iləhal kəmahlaut pīk ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgin pīkən. Natəhaleam-in Iesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nig kəməluau, məto in tikə u ikīn-u roiu. In tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikīn. ⁷ Kən roiu onakəhaluwīn məhalən-ipən kəm rəhan min netəmim məsəhalapəsən Pita, məmə in otaupən matuwīn Kalili, kən onəkotuarisig-in motuwīn motehm əh-ikīn məmə inu tinəmən rəkis mihin ne kəm itəmat.”

⁸ Kəmahlaiu məhaliet e suwīt məhlagim, məto-inu kīnəhaləgin pīk matəhlasiəp. Kən məhaluwīn məsəhalənən nat kit ne kəm netəmim məto-inu kīnəhaləgin pīk.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikīn-u kən netəm pīsīn kotilpīn ves 9 mətoarus-pən ves 20]

Iesu təmīet-pa

o Meri Maktala

(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹ Nian Iesu təməmegəh min e Sante laulaugin agin, kən maupən mīet-pa o Meri Maktala, aupən təməhg-iarəp narmīn rat sepīn lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwīn mən-ipən kəm rəhan min netəmim itəm kəmotan ilat min ilat aupən, məto nīkilat tītəhmə pīk kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmotəto məmə Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən, kən mīet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nīpahrienən lan.

Iesu təmīet-pa o rəhan etəmim mil kəiu

(Luk 24:13-35)

¹² Uarisig, Iesu təmīet-pa o etəmim mil kəiu kəmiasipən Jerusalem mətian e suatip, məto e nian əh nīpətīn təmol pīsīn. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig min mian muən-ipən kəm ilau min neen, məto ilat kəməsotən minən nīpahrienən elau.

Iesu təmīet-pa o

rəhan netəm lepīn

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)

¹⁴ Kən uarisig, Iesu təmīet-pa min o rəhan netəm lepīn nian kəmotəgwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nakəsotahətətən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pīk.” Təməhai ilat məto-inu kəsotahətətən e netəm kəmotehm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən.

¹⁵ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn motən-iarəp Namnusən Təwīr kəm netəmim min e nītən min rafīn. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwīr tahətətə lan kən mol baptais, Uhgīn otosmegəh. Məto etəm təsəhatətən lan, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotəhatətə lak, Uhgīn otol ilat kotol nat pīspīs min. Okotəhg-iarəp narmīn rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pīsīn pīsīn min. ¹⁸ Ilat kotitun naskəlīmən sinek u

tatus itəm, motitun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkənən ilat. Ilat motitun nələhəu-pənən nelmilat e netəm kotimis kotəmegəh.”

Iesu tinər matuwın e neai
(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)

¹⁹ Kən nian İərəməərə İesu tinəghat rəkis kəm rəhan min netəmim, kən Uhgın tinos minuwın e neai, kən in tatəpələh e nicali Uhgın matıp, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian.

²⁰ Kən rəhan min netəmim kəmotiet motuwın motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikin min rafin. Kən İərəməərə tətəsitə elat matol nəmtətin tətət. Kən nəmtətin min əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nıpahrienən.

Luk Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Luk Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. In sənəmә etәм tuelef kit rəha İesu, mәto in fren wır kit rəha Pol, kән tәmalıwәk tepәt ilau Pol. In sәнәмә etәм Isrel, in İaihluә әm kit, mәto in İәfak kit. In tokıta kit itәм tәmol wır sıkul. In tәmәplan wır natımnat itәм kәmotıet e nәmegәhән rəha İesu. In tәмäte naoa mil u: Namnusән Tәwir Itәм Luk Tәмäte, ne Wәk Mın Rəha Aposol Mın.

?Tәмäte tatuwın kәм pah? Tәмäte naoa u tatuwın kәм rәhan kit fren, nәrgın u Teofilas. Nıpәti nәrgın u mәmә, “Etәmım itәм tolkeıke Uhgın.” Luk tәмäte naoa u tatuwın o suah u, mәto in tıtun mәmә İaihluә mın tepәt okotafın.

?Nәmegәhән tahro nulan nıan tәмäte? Netәmım tepәt, nıkilat tәht mәmә Luk tәmәtatıg Rom o Sisaria nıan tәмäte naoa u. E nıan әh, namnusән tepәt e İesu tәmıtalau.

?Tәмäte naoa u o naka? Luk tolkeıke mәmә otәte namsu kit itәм tәtuatıp mәhag-әhag wır e nәmegәhән rəha İesu. Kән in tәmәghat ilat netәм kәmotalıwәk ilat İesu moatәplan wәk rәhan. Nıan tәmәto rәkis rәhalat nəghatән, kән Luk tәмäte naoa u. In tolkeıke mәmә otәgәtun mәmә İesu in etәм pahrien kit, mәto in tәmәsolән nolән rat kit. Kән in Uhgın, kән in İosmegәh.

¹ Teofilas, ik etәм-ıasol katisıai-in ik.

Netәmım tepәt kәmotalkut pik mәmә okotәte rәkis әtuatıp namnusән rəha natımnat mın itәм Uhgın tәmol ilugın itımat. ² Kәmotәte rәkis natımnat itәм netәmım neen kәmotән, netәм mın әh kәmotatıg e nıan rəha nәtuounән rəha natımnat mın әh, kән ilat kәmotehm әtuatıp e nıganәmtılat natımnat mın әh, kән moatән-ıarәp. ³ Kән io emıtәp wır nəghatән mın lan mәmә ekıtun wır natımnat mın әh e nәtuounән rәhan, kән roıu rәhak nәtәlıgән mәmә tәwir io mın ekәte rәkis әtuatıp natımnat rafın mın әh mәmә onakatafın. Ekәte әtuatıp natımnat itәм kәmotaupән, kән natımnat itәм kәmotuarısıg. ⁴ Ekolkeıke mәmә ekән natımnat mın әh kәм ik mәmә nәkıtun әtuatıp nıpahrienән rəha namnusән itәм kәmән rәkis.

Nagelo tәmәghat-in nairән rəha Jon Baptais

⁵ E nıan rəha suah kit, nәrgın u Herot Asol, kıg rəha Jutia, inәh pris kit nәrgın u Sekaraea. In kit e pris mın kәtaun-in ilat mәmә, Pris mın rəha Apia, u tәmısi-pән e noanol rəha pris u Aron aupән ikın. Rәhan pәtaguıhl, nәrgın u Elisapet, kән in mın tәmısi-pән e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kән ilau kuәtuatıp e nıganәmtı Uhgın, kән e nıan rafın katuәtәu-pән wır nolән rəha Lou ne nəghatән mın rәhan, kән mәsuәrәkınән kit. ⁷ Mәto nәtılau tıkә mәto-inu Elisapet, in tәmәsemәkән mәtoahgın mınıpıtaguıhl, kән ilau kәрән kınuaguıhl.

⁸ Kән nıan әtuatıp tınuwa mәmә, Pris mın rəha Apia okotuwin e Nımә Rəha Uhgın motol rәhalat wәk. Kән Sekaraea, in mın tәmuwin mol wәk rəha Uhgın. ⁹ E nolән rəha pris mın, ilat koatәrakin kәpiel әkәku mın kotahmen-pән e taes mәmә okotegәs-in mәmә otәgәtun pah otol wәk e Nımә Rəha Uhgın mәmә otuwaan nat pıen-pıen itәм tatuwın kәм Uhgın. E nolән әh tәmәgәtun Sekaraea. ¹⁰ Kән e nıan itәм tәmuwin imә matuwaan nat pıen-pıen, nımanın netәmım tepәt koatәtul ihluә katәfak.

¹¹ Kән nagelo kit rəha Uhgın tıet-arәpa ron matәtul әh e rәhan matıp ikın, itәм katuwaan nat pıen-pıen mın ikın. ¹² Kән nıan Sekaraea tәmәplan, kән narmın tәmıwıg mәtasıәp mınәruru әfәmәh nat, kән nәgınән tәmәrıoah e nıkın. ¹³ Mәto nagelo tәmәnıpән mәmә, “Sekaraea, әsәgınән, mәto-inu Uhgın tınәto rәham nәfakән. Kән rәham

pətaguihl Elisapet otıləs nətın kit iərman. Kən onakəkəike maun-in nərgin məmə Jon. ¹⁴ Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otuwa etəm-iasol e niganəmti İərəməərə. Kən in otəsənimən wain ne nənımən əskasik min. Kən Narmın Rəha Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpi rəhan mama, matuwın əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kən in otuw-pa netəm Isrel tepət kotitəlig-pa o İərəməərə, Uhgın rəhalat. ¹⁷ Kən in otətaupən-in İərəməərə e narmın ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata min koatitəlig-pən min o rəhalat nisualkələh min, kən in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgın okotuwa min e nenatigən rəha netəm kotətuatip. E nolən əh, in otol nəpen-əpenən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha İərəməərə.”

¹⁸ Kən Sekarəea təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mitun məmə nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enaguihl rəkis, kən rəhak pətan tinıpitaguihl min.”

¹⁹ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “İo, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e niganəmti Uhgın e nian rafin. Kən in təmahl-ipa io məmə ekuwa məghat kəm ik, kən mən-ipinə namnusən təwir u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsagətən mətoarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, məto-inu nəməsənən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatip rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekarəea, kəmoatətəlig-in məmə tahro tınan tinuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgın. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, məto tinəruru nəghatən, kən ilat kınotıtun məmə in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgəwın-asgəwın əm e nelmin kəm ilat, məsagətən məto-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın tınol namnun, kən in təmitəlig-pən latuənu. ²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətaguihl tinəpəs məwig e suakəku. Kən e məwig faif, pətaguihl u in təmatəhluəig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmə, “İnu wək əm rəha İərəməərə. Aupən ikin, nətik tikə kən etaulis. Məto roiu əh, Uhgın təmol təwir ron io, kən nıkin tagien məmə ekiləs nətik, kən io esaulis minən e niganəmti netəmim.”

Nagelo təmən-iarəp məmə İesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tinəpək-əpək minos məwig sikis, Uhgın təmahl-ipən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuwın e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷ In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, məto kınən rəkis məmə okos rəhan kətim kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin u Meri. ²⁸ Kən nagelo təmuwın met-arəpən, kən mən kəm in məmə, “Təwir, Meri. Uhgın təmələhəu rəhan nəwırən kəm ik, kən mətatig itəmlau min.”

²⁹ Məto Meri tinatəruru əfəməh nəghatən əh, kən nıkin tinatəht pik məmə nıpəti nəghatən əh tahro. ³⁰ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Əsəginən, Meri, məto-inu Uhgın təmitəpun məmə in otawte-in rəhan nəwırən kəm ik. ³¹ Kən inəh, ik onakəpəs-in məwig e nətım kit, kən mıləs iərman. Kən onəkəun-in nərgin məmə İesu. ³² In otuwa etəm-iasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmə Nəti Uhgın İlis Agin. Kən İərəməərə Uhgın otol in tuwa Kig, tahmen-pən əm e tıpin rat Tefit. ³³ Kən in otərəməərə e noanol min rafin itəm koatisi-pən e Jekop, kən rəhan nərəməərəən otatig lili matuwın matuwın namnun tikə.”

³⁴ Kən Meri təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mıləs suakəku kit okəmə esətəu-pənən əh iərman?” ³⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Narmın Rəha Uhgın otuwa matig lam, kən nəsanənən rəha Uhgın İlis Agin otəfətain ik. Kən inəh, suakəku onəkiləs, okaun-in məmə in təmisi-pən o Uhgın, kən in Nəti Uhgın. ³⁶ Kən iatən kəm ik məmə ik kit Elisapet tinəpək-əpək rəkis in nətın kit iərman, nat əpnəpin in tinıpətaguihl rəkis. Kəmatən lan məmə pətaguihl itəm təseməkən, məto roiu əh tinəpəs

məwīg sikis rəkis e nətin. ³⁷ Natimnat min u tatətau-pən nəghatən rəha Uhgīn məmə, 'Uhgīn titun nolən natimnat rafin, kən nat kit təsiəkisən ron.' ³⁸ Kən Meri təmən-ipən məmə, "Əwəh, io pətan iolwək əm rəha İərəməərə. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik nīnən rəkis." Kən nagelo təmapəs in, kən matuwīn.

Meri təmaliwək matuwīn məmə otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmīet iman ikīn maliwək uəhai əm matuwīn əpəh ikīn e nītōt min e taon kit rəha nītən Jutia məmə otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kən in təmuwīn latuənu rəha Sekarəea, muwīn imə matən təwīr kəm Elisapet. ⁴¹ Kən e nian Elisapet təməto nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpīn təməut, kən Narmin Rəha Uhgīn təmə e niki Elisapet. ⁴² Kən təmagət əfəməh məmə, "!Uhgīn təmol təwīr kəm ik taprəkis-in nīpitan min rafin, kən in otol təwīr kəm suakəku itəm onəkīləs! ⁴³ Ekisitunən məmə o naka Uhgīn təmol təwīr kəm io min-nulan məmə mama rəha İərəməərə rəhak təmuwa mətag io. ⁴⁴ İatən nəhlan məto-inu e nian emətəto rəham nəghatən, kən suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpīk təmagien məut. ⁴⁵ Kən Uhgīn otol təwīr kəm ik məto-inu nəmən nīpahrienən e nəghatən itəm İərəməərə təməghat-in lam."

Napuən rəha Meri

⁴⁶ Kən Meri təmən məmə,
 "E nəmegəhən rafin rəhak, iatənwiwi İərəməərə,
⁴⁷ kən nīkik tətəgien pīk o Uhgīn İosmegəh rəhak,
⁴⁸ məto-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat əpnəpīn əm, məto nīkin tətəht io.
 Kən roiu ne matuwīn, netəmim rafin okotən məmə Uhgīn təmol təwīr kəm io;
⁴⁹ məto-inu Uhgīn u nəsanənən rəhan in iahgīn,
 in təmol nat pīspīs min təwīr pīk agīn kəm io,
 kən nərgīn in tasim.
⁵⁰ Kən in tətəsəkītun netəm min u itəm koatīsiāi-in in, inu netəm rəha noanol min əpən
 ikīn mətoarus-pa itəm rəha noanol min kəsotaiirən əh.
⁵¹ In təmol nat pīspīs min e nəsanənən e nelmin.
 In təməhl-iarəp netəm kotausit e nətəligən rəhalat.
⁵² In təmos-İəhau İərəməərə min e rəhalat nərəməərəən,
 kən in təmīləs-ipər netəm min u rəhalat nətəligən teiuaiu.
⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nəgwənən itəm təwīr,
 kən netəm rəhalat nautə tepət, in tətəhl-iarəp ilat kən nat tīkə e nelmīlat.
⁵⁴ Uhgīn təmasītu e noanol min rəha İsrəl u rəhan iolwək min,
 kən təməsaluīnən məmə otəsəkītun ⁵⁵ Epraham ne rəhan min noanol,
 matuwīn matuwīn namnun tīkə."
⁵⁶ Kən Meri tətətig ilau Elisapet mətoarus-pən məwīg kīsil, kən in təmītəlig-pən min əpəh
 iman ikīn.

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatīp rəha Elisapet tīnuwa məmə otemək lan, kən təmīləs nətin İərman.
⁵⁸ Kən netəmim itəm kotətig İuəhkīr ron ne rəhan min noanol, kəmətəto namnusən əh
 məmə İərəməərə təməsəkītun mol təwīr pīk kəm in nəhlan, kən ilat kəmətuwa motol kītīəh
 ilat min məmə okotəgien kələh. ⁵⁹ Nian suakəku əh tīnos nian ilat eit, kən ilat kəmətuwa
 məmə okotəhg-ipən. Kən İuəhkīr kotaun-in nərgīn məmə İahuni rəhan tata Sekarəea,
⁶⁰ məto rəhan mama tən məmə, "Kəpə. Okaun-in nərgīn u məmə Jon." ⁶¹ Kən ilat kəmətən
 kəm in məmə, "?Təhro? Rəham kit noanol tīkə itəm kotaun-in nərgīn əh Jon." ⁶² Kən

kəmoatəghat e noanelmilat moatətapəh o Sekaraea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgin məmə pah. ⁶³ Kən in təmətapəh o nat kit məmə in otəte rəkis nat kit lan, kən təməte-pən məmə, “Nərgin u Jon.” Nian kəmotehm, narmilat təmiwig pik ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kən tinatəghat matənwiwi Uhgın. ⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotatig iuəhkir kəmotəgin. Kən netəmim kəmotəghat-in natimnat min əh titəlau ikin min rafin e narit min nitən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kən kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətapəh məmə, “? Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən min-nulan məto-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha İərəməərə tətətig lan.

Sekaraea təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kən Narmin Rəha Uhgın təmə e niki Sekaraea, tata rəha Jon, kən in təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən təmən min-nulan məmə,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi İərəməərə, u Uhgın rəha netəm Isrel, məto-inu in təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim, kən təməmki-rəkis ilat e nelmi tikimır min rəhalat.

⁶⁹ In təmiləs-ipər iosmegəh təsanən itəm otosmegəh kitat, in təmisi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.

⁷⁰ Kən in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgın tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən rəha ien min rəhan aupən.

⁷¹ In tinəmən-İəkis rəkis məmə otosmegəh kitat o tikimır min rəhatat ne netəmim rafin itəm kotətəhau kitat.

⁷² In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otasəkitun pipi rat min rəhatat, kən təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip təmən e rəhan nəniəkisən rəha nasituən,

⁷³ inu nəniəkisən itəm təmən kəm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otosmegəh kitat, kən miləs-irəkis kitat e nelmi tikimır min rəhatat, məmə nian min rafin e nəmegəhən rəhatat,

kitat kotitun nol wəkən rəhan e niganəmti Uhgın, kən məsotəginən,

⁷⁵ kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian min rafin.

⁷⁶ “Kən ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgın İlis Agın, məto-inu ik onakaupən-in İərəməərə məmə onəkol əpen-əpenə e rəhan suatip.

⁷⁷ Ik onakən-iarəp kəm rəhan min netəmim məmə Uhgın otosmegəh ilat nian in otafəl rəkis rəhalat təfagə rat min.

⁷⁸ In otol məto-inu, in tətəsəkitun kitat matol təwir kəm kitat.

E nasəkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mitgar təmə e neai,

⁷⁹ mətasiəgəpın kitat netəm koatətig e napinəpən ne əpəh ikin nimisən tatoh itəm ikin, kən matit wir nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”

⁸⁰ Kən suakəku təmatepət e nipətin, kən narmin rəhan təsanən. Kən nian rafin in tətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin mətəsahgin nian rəhan otuwa itəm otətuoun wək lan e niganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha İesu (Mat 1:18-25)

¹ E nian min əh, suah kit etəm Rom, nərgin u Sisa Okastas, in tatərəməərə nitən min rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətig məmə okafin rafin netəmim itəm koatətig rafin əh-ikin. ² Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria.

³ Kən o nəghatən əh rəha nafinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat min ikin

itəm kəmotaiir ikin məmə okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴ Kən Josep ne Meri kəmiaiet e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nitən Jutia e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh mətə-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian məmə okos nərgilau. Kinagətosig-in rəkis Meri məmə in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶ Nian ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmə otemək-in nətən. ⁷ Kən suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e niməhan, mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh min kotagwən-pən ikin. Təmol min-nəhlan mətə-inu nimə tikə məmə okuapil ikin, kən ilau kətuapil əm əh e nimə rəha nat megəh min.

Iolwək e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kən e nikali Petlehem, iolwək e sipsip min koatehm wir rəhalat sipsip min lapin. ⁹ Kən nagelo kit rəha Iərəməərə təmiet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha Iərəməərə təmasiəgəpin ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰ Mətə nagelo təmən kəm ilat məmə, “Əsotəginən, mətə-inu io iatuwa məmə ekos-ipinə nammusən təwir kəm itəmat itəm otol niki netəmin kotagien pik, kən nammusən u in rəha netəmin rafin. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In Iosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgın təmən aupən məmə otahl-ipa otəmat, kən in Iərəməərə. ¹² Inu nəmtətin rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e niməhan, kən kələhəu-pən e pokis kətagwən-pən nat megəh min ikin.”

¹³ Kən roiu agin-əh min, nagelo min tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat min, moatənwiwi Uhgın, moatən məmə,

¹⁴ “Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agin-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmin itəm niki Uhgın tətəgien olat, ilat okotatig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip min kəmotuwın motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwın Petlehem motehm-tu nat əh itəm Iərəməərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmos o nagelo. ¹⁸ Kən netəmin rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹ Mətə Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min. ²⁰ Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatiləs-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmaiir lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə Iesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu mian e Nimə Rəha Uhgın

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruatəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kialəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm Iərəməərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha Iərəməərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgın məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit mīn, māmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgīn o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha Iəramərə tatən mihin.

Simeon təmeħm Iesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tətətiġ əh Jerusalem, nərgīn u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətətiġ wīr, kən nian rafin tətətu-pən nəghatən rəha Uhgīn. Kən in tətəsahgin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah e nīkin. ²⁶ Narmīn Rəha Uhgīn tīnən rəkis kəm in māmə otəsīmīsən mətoarus in oteħm Kristo itəm Iəramərə təmən māmə in otahl-īpa. ²⁷ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təməuhlin nīkin māmə in otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn. Kən Josep ne Meri kəmialəs suakəku u Iesu mian e Nimə Rəha Uhgīn māmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan Iesu, kən təmīləs məġəfəlin, kən matənwiwi Uhgīn, mən-ipən māmə, ²⁹ “Iəramərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkīsən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io māmə ekīmīs-ta e nəməlinuən,

³⁰ məto-inu enəplan e nīganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.

³¹ Ik nəmol əpen-əpenə māmə in Iosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəġətun rəham suatiġ kəm Iaihlua mīn, kən netəmim okotīləs-ipər rəham mīn netəm Isrel o Iosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmīlau təmiwīġ o nəghatən mīn itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak māmə nəwīrən rəha Uhgīn otuwīn olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku māmə, “Onakateħm, Uhgīn təmītəpun māmə suakəku u otol māmə netəmim tepət əpəh Isrel okoteiuaiu motorin, kən tepət mīn okotər. Kən in otuwa nəmtətin kit itəm netəmim tepət okotəġhat rat lan māmə, ³⁵ netəmim okotəplan nətəliġən mīn e nīki netəmim tepət. Kən ik Meri, nīkim otitəġit tahmen e suah kit təmaru nīkim e naip asol.”

Ana təmeħm Iesu

³⁶ Kən pətaguihl kit əh-ikīn tətətiġ, nərgīn u Ana, kən in ien kit. In nəti Fanuel, etəmim kit itəm təmīsi-pən e noanol rəha Aser aupən ikīn. Pətaguihl əh, rəhan nup tepət. Nian təmatetəm-alua əm, kən mətəu-pən rəhan iaguihl. Kən ilau kəmuan o nup sepīn əm, kən rəhan iaguihl təmīmīs. ³⁷ Kən pətan u təmatətiġ əm nulan mətoarus-pa nian əh in tīnuwa pətaguihl kit. Kən roiu mīnos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətiġ e Nimə Rəha Uhgīn matəfak, inəh laulaugīn ne ehnaipən tətətuakəm mətapəs nagwənan matəfak kəm Uhgīn. ³⁸ Kən in təmuwa ikīn əh e nian ətuatiġ itəm Simeon tətəġhat-in suakəku əh. Kən pətaguihl u tatənwiwi Uhgīn ron, kən matəġhat-in suakəku əh kəm netəmim rafin itəm kəmoatəsahgin māmə Kristo in otīkis netəm Isrel.*

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmioal natimnat rafin u itəm Lou rəha Iəramərə təmən, kən kəməhalitəliġ-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikīn. ⁴⁰ Kən suakəku təmātepət muwa məskasik, kən in tenatiġ tenatiġ wīr, kən nian rafin nəwīrən rəha Uhgīn təmərioah e rəhan nəmegəhən.

Etəm alua Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

⁴¹ E nup mīn rafin, tata ne mama rəha Iesu katian Jerusalem māmə okotol lafet rəha Nuhəgego-inən. ⁴² Nian Iesu tīnos nup tuelef, təmatəu-pən ilau məhaluwīn əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm e nolən rəha netəm Isrel. ⁴³ Nian lafet tīnol namnun, kən rəhan

2:24: Lev 12:8 **2:30:** Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11 **2:32:** Aes 42:6; 49:6; 52:10 **2:34:** Aes 8:14; Mat 21:42;
1 Pita 2:8 * **2:38:** Nəghatən u “Kristo in otīkis netəm Isrel” rəhan suatiġ kəiu. Netəmim neen itəm kotatiġ e nian rəha Iesu, nīkilat təht māmə Kristo otīləs-irəkis netəm Isrel e nelmi tikīmīr mīn u netəm Rom. Məto nīpətin asol māmə Kristo otīkis netəm Isrel o təfəġ rat mīn rəhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

min kinotitelig minoatuwin imalat ikin, mato etam alua Iesu in taməsətəu-pənən rəhan tata ne mama, in mətatig əm Jerusalem, mato ilau kəməsiatunən. ⁴⁴ Nihilau tatəht məmə kətah in tətaliwək ilat nimanin netəmim rəhalat, kən ilat kəmotaliwək o nian apiəpiə kit. Kən ilau kəmuətuoun matueam-in o rəhalau min, ne netəmim itəm kiaturun ilat. ⁴⁵ Məto nian ilau kəməsuehmən in, kən kəmiatelig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kəmueam-in nian kisil, kən muəplan e Nimə Rəha Uhgın, tatəpələh ilat iəgətun min matətəlig-in ilat, kən matətapəh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, narmilat təmiwig pik o rəhan nitunən ne rəhan nuhalpınən nəghatən min.

⁴⁸ Kən nian rəhan tata ne mama kəmuehm, kən narmilau təmiwig pik ron. Kən rəhan mama təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik. ?Nəmahro mol min-nulan etimlau? !Əplan-tu! Itimlau rəham tata nikitimlau təməht pik ik, kən iakaturəgəs-in pik ik.” ⁴⁹ Kən in təmən kəm ilau məmə, “?Natuegəs-in io o naka? ?Nakəsiatunən məmə io ekəkəike mətatig e nimə rəha rəhak Tata?” ⁵⁰ Məto ilau kəməsiatunən nıpəti nəghatən itəm təmən kəm ilau.

⁵¹ Kən in təmətəu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluwın əpəh Nasaret. Kən in təmatisiai-in ilau matol nəwialau. Məto nian rafin rəhan mama tatətəlig-in natimnat rafin min əh e nikin. ⁵² Kən Iesu təmatepət e nıpətin, kən rəhan nenatigən tatol iahgin, kən e nian min rafin, Uhgın ne netəmim, nihilat tətəgien əm ron.

3

Jon Baptais təmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kən uarisig e natimnat min əh, etəm Rom, nərgin u Sisa Taepirias, in tatərəmərə nitən min rafin rəha Rom. Kən e nian in təmatərəmərə mətoarus-pa nup fiftin, kən netəmiasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas təmatərəmərə əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəmərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisantias təmatərəmərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agin mil.

E nian əh, Jon nəti Sekarəea, itəm tınepət rəkis u-roiu, in təmətatig əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgın təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in təmuwin mətan ikin min rafin iuəhkir o nəhau Jotan təmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwın o Uhgın, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təməte e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha İərəmərə, kən motol rəhan suatip tətəuatip. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouin wir, kən nitot min ne narit min rafin okos-iəhau, kən suatip eko-eko min okəg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-əpər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotəhm suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim.’”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! !Nikitəmat otəsəhtən məmə onəkotəgim tənin neməha ne nalpınən rəha Uhgın itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat min kən motuwın o Uhgın. Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnarın əm. İatən kəm itəmat məmə nat əpnarın kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgın tınətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərakin-pən e nigəm.”

2:51: Luk 2:19

2:52: 1 Saml 2:26; Prov 3:4

3:3: Wək 13:24

3:6: Aes 40:3-5

3:7: Mat 12:34; 23:33

3:8: Jon 8:33,39

3:9: Mat 7:19

¹⁰ Kæn nīmanin netāmim kāmōtāpāh o Jon māmā, “?Naka u itimat ekotākaike motol?”
¹¹ Kæn Jon tāmān kām ilat māmā, “Okāmā rāham napān kaiu, os-ipān kit kām suah kit itām rāhan tikā, kæn okāmā nīgam nagwānān tatig, os-ipān māsin kām netāmim u nīgilat tikā.”

¹² Netām neen rāha nosān māni rāha takis kāmōtuwa māmā otol baptais elat, kæn kāmōtāpāh o Jon māmā, “?Naka u itimat ekotākaike motol?” ¹³ Kæn Jon tāmān-ipān kām ilat māmā, “Sotosān māni o netāmim taprākis-in itām tahmen əm māmā onəkotos.”

¹⁴ Kæn mopael mīn neen kāmōtāpāh mīn, “?Kæn tahro etimat? ?Naka u itimat ekotākaike motol?” Kæn in tāmān-ipān kām ilat māmā, “Sotolān nāginān kām netāmim māmā, ‘Okāmā nāsotos-ipamān māni, kæn oekotol nahmān kām itāmat.’ Kæn sotolān nāginān kām netāmim māmā, ‘Okāmā nāsotos-ipamān māni, kæn oekotān-ipān kām netām-iasol māmā nāmōtol nat kit tērat.’ Nīkitāmat otākaike magien o nos ətuatipān nētouān rāhatāmat kæn in əm un.”

¹⁵ Kæn netām mīn əh koatāsahgin, kæn nīkilat tatāht Jon māmā kētah in Kristo itām Uhgīn tāmān māmā otahl-ipa. ¹⁶ Kæn Jon tāmuhālpīn rāhalat nētāligān māmā, “Iatol baptais etāmat e nāhau, mēto etāmim kit tatuwa itām rāhan nāsānānān ne nepātān taprākis-in io. Kæn io lāhau agīn, esahmenān māmā ekuwa io slef kit rāhan o nolān rāhan wāk.* Kæn suah əh, in otol baptais etāmat e Narmīn Rāha Uhgīn ne nīgām. ¹⁷ In tatātul matip o nehmān nolān rāha netāmim māmā otoor ilat, netām kotāwīr ne netām kotārat, tahmen-pān e etām tētāsum. Tatilās fok o nafāl rākisān nuwīgī noa wit māmā otos nīpātīn itām tēwīr. Netāmim itām kotāwīr kotāhmen e nīpātī wit, tatos ilat matuwīn latuānu. Mēto netāmim itām kotārat kotāhmen-pān e nuwīgī noa wit, tatārākin-pān ilat e nīgām asol itām tatuāp namnun tikā.”

¹⁸ Kæn Jon tāmāmnus-iarāp namnusān tēwīr e nāghatān tepāt māmā otiuw-pa nētāligān rāha netāmim kotuwīn o Uhgīn.

Herot tāmīlās-ipān Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas tāmīt-irākis Herotias inu pētāguīhl rāha pian, kæn tāmōl natīmnat tepāt itām kotārat. Kæn o nolān mīn əh, Jon tāmān əskāsīk māhai Herot Antipas o nolān rat mīn rāhan. ²⁰ Kæn Herot Antipas tāmātīg mol mīn nolān rat kit mīn taprākis, ināh tāmīlās Jon muwīn mahtosīg-in e kalapus.

Jon tāmōl baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Mēto e nian Jon tāmāsuwīnān əh e kalapus, kæn in tāmātol baptais e netāmim mīn, kæn Iesu mīn in tāmūwa, kæn Jon tāmōl baptais lan. Kæn nian Iesu tāmātāfak, Uhgīn tāmērāh e neai, ²² kæn Narmīn Rāha Uhgīn tāmīsī-pār matite, nīpātīn tahmen-pān e mak muwa mārālāh-pār e Iesu, kæn nāwīa Uhgīn tāmīsī-pān e nego e neai matān māmā, “Ik netīk keike, ekolkeike pik ik, kæn nīkīk tagien pik agīn ron ik.”

Pipi rat mīn rāha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu tāmātuoun rāhan wāk, rāhan nup tahmen-pān e tate. Netāmim nīkilat tatāht māmā in nētī Josep.

Kæn Josep in nētī Heli,

²⁴ Heli in nētī Matat,

Matat in nētī Lifae,

Lifae in nētī Melki,

Melki in nētī Janae,

Janae in nētī Josep,

²⁵ Josep in nētī Matatias,

3:12: Luk 7:29 * **3:16:** Nāghatān ətuatip rāha Jon tatān māmā, “esahmenān māmā ekīkīs rākīs nol e rāhan put.”
 Wāk u, in wāk rāha slef. **3:16:** Wāk 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 **3:22:** Jon 1:32 **3:23:** Luk 4:22; Jon 6:42

Matatias in nāti Amos,
Amos in nāti Neham,
Neham in nāti Esli,
Esli in nāti Nagae,
²⁶ Nagae in nāti Mahat,
Mahat in nāti Matatias,
Matatias in nāti Semein,
Semein in nāti Josek,
Josek in nāti Jota,
²⁷ Jota in nāti Joanan,
Joanan in nāti Resa,
Resa in nāti Serupapel,
Serupapel in nāti Sealtiel,
Sealtiel in nāti Neri,
²⁸ Neri in nāti Melki,
Melki in nāti Ati,
Ati in nāti Kosam,
Kosam in nāti Elmatam,
Elmatam in nāti Er,
²⁹ Er in nāti Josua,
Josua in nāti Eliesa,
Eliesa in nāti Jorim,
Jorim in nāti Matat,
Matat in nāti Lifae,
³⁰ Lifae in nāti Simeon,
Simeon in nāti Juta,
Juta in nāti Josep,
Josep in nāti Jonam,
Jonam in nāti Eliakim,
³¹ Eliakim in nāti Melea,
Melea in nāti Mena,
Mena in nāti Matata,
Matata in nāti Natan,
Natan in nāti Tefit,
³² Tefit in nāti Jese,
Jese in nāti Opet,
Opet in nāti Poas,
Poas in nāti Salmon,
Salmon in nāti Nason,
³³ Nason in nāti Aminatap,
Aminatap in nāti Atmin,
Atmin in nāti Ani,
Ani in nāti Hesron,
Hesron in nāti Peres,
Peres in nāti Juta,
³⁴ Juta in nāti Jekop,
Jekop in nāti Aisak,
Aisak in nāti Epraham,
Epraham in nāti Tera,
Tera in nāti Nahor,
³⁵ Nahor in nāti Seruk,

Seruk in nəti Rehu,
 Rehu in nəti Pelek,
 Pelek in nəti Eper,
 Eper in nəti Sela,
³⁶ Sela in nəti Kaenan,
 Kaenan in nəti Apaksat,
 Apaksat in nəti Sem,
 Sem in nəti Noah,
 Noah in nəti Lamek,
³⁷ Lamek in nəti Metusela,
 Metusela in nəti Inok,
 Inok in nəti Jaret,
 Jaret in nəti Mahalalel,
 Mahalalel in nəti Kenan,
³⁸ Kenan in nəti Enos,
 Enos in nəti Set,
 Set in nəti Atam,
 kən Atam təmisi-pən e Uhgín.

4

*Setan tamos-ipən-os-ipən
 kəm Iesu
 (Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Narmín Rəha Uhgín təmarioah e nəmegəhən rəha Iesu, kən e nian in təmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmín Rəha Uhgín təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwín əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian mìn rafin əh, in təməsagwənən, kən e namnun nian mìn əh, nəumis təmus wír in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgín, ən-ipən kəm kəpiel u məmə otəuhlin muwa mol pìret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpín məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgín məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nítot əfəməh kit, kən roiu agín-əh mìn əm, təməgətun in e kantri mìn rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekələhəu-pinə e nelməm nərəmərən e níməptən mìn, ne nautə rəhalat mìn rafin, mətə-inu natimnat rafin əh tətatig e nelmək, kən ekítun negəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike məmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Mətə okəmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin mìn u, okotuwa rəham.”

⁸ Kən Iesu təmuhalpín rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat Iərəmərə Uhgín, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

⁹ Kən Setan təmit in mìnuwín əpəh Jerusalem e nətuei nímə əpəh ilis agín e Nímə Rəha Uhgín. Kən təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgín, kən iwíg ukin-u, ¹⁰ mətə-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgín məmə, ‘In otahl-ipa nagelo mìn rəhan okotuwa motehm wír ik,’ ¹¹ kən təməte-pən məmə, ‘Okotiləs ik ilis e nelmilat məmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kən Iesu təmuhalpín rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgín tatən mìn məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat Iərəmərə Uhgín məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətatig itəmat mìn, o kəp.’ ”

¹³ Kən nian Setan tìnol namnun rafin nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təmagim muwín isəu o Iesu matəsağin məmə nian wír kit mìn rəhan otəpanuwa mìn.

Iesu tæmætuoun ræhan wæk æpæh Kalili
(*Mat 4:12-17; Mak 1:14-15*)

¹⁴ Kæn Iesu tæmitælig-pæn Kalili, kæn næsanænæn ræha Narmîn Ræha Uhgîn tæmærioah e næmegæhæn ræhan. Kæn kæmamnus-amnus in titælau e nimæptæn æh. ¹⁵ Kæn Iesu tæmægætun e nimæ ræha nuæfiminæn min, kæn netæmim rafin koatænwiwi in.

Netæm Nasaret
kæmotapæs Iesu

(*Mat 13:53-58; Mak 6:1-6*)

¹⁶ Kæn Iesu tæmuwa Nasaret, ikin æh in tæmepæt ikin aupæn. Kæn e nian ræha Sapat, in tæmuwîn e nimæ ræha nuæfiminæn tahmen æm mæmæ in tæmatol mihin nian min. Kæn in tæmætul mæmæ ofafin Naoa Ræha Uhgîn, ¹⁷ kæn kæmos-ipæn naoa itæm kæmai-u-aiu ræha ien u Aesea. Kæn in tæmurapik itæm Aesea tæmæte-pæn tatæn næhlan mæmæ, ¹⁸ “Narmîn Ræha Uhgîn tætatig lak mæto-inu tæmitæpun io mæmæ ekæn-iaræp namnusæn tæwir kæm ian-rat min. Kæn tæmahl-ipa io mæmæ ekuwîn mæn-ipæn kæm netæm kotatig e kalapus mæmæ ekikis ilat, kæn mahl-iaræp ilat, kæn mæn-ipæn kæm iganæmtin æpis min mæmæ okotehm min nat. Kæn tæmahl-ipæn io mæmæ ekuwîn mikis nikin rat min itæm kotatig e nelmin netæm pisin, itæm koatol tærat kæm ilat, ¹⁹ kæn mæn-iaræp mæmæ nian tinuwa rækis mæmæ Iæramære otægætun ræhan næwiræn kæn mosmegæh netæmim.”

²⁰ Tæmafin rækis naoa un, kæn maiuiau min mos-ipæn titælig-pæn o etæm tatehm wir naoa min, kæn tæmæpælæh mæmæ otægætun netæmim. Kæn niganæmti netæmim rafin e nimæ ræha nuæfiminæn tæmatætul æm lan. ²¹ Kæn in tæmatæghat kæm ilat matæn min-nulan mæmæ, “Roïu agin e nian itæm nakoatætælig lan e Naoa Ræha Uhgîn, Uhgîn tatol æp næghatæn min æh mæmæ tinatuwa otol nipahrienæn.”

²² Netæmim rafin koatænwiwi in, kæn narmilat tatiwig o næghatæn wir min itæm tatæn, kæn motæn kæm ilat min mæmæ, “?Næti Josep u, o kæp?”

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Ekitun mæmæ onakoatæn næghatæn oas u kæm io u tatæn min-nulan mæmæ, ‘Tokita, ol-wir atip-tu nipætîm,’ u nipætîm mæmæ, ‘Natimnat min æh itæm katæn mæmæ næmol rækis ilat æpæh Kapaneam, tæwir mæmæ nakuwa mol min ilat ikin-u imam ikin.’ ²⁴ Nipahrienæn, iakatæn kæm itæmat mæmæ netæmim okol kæsotisiai-inæn ien kit itæm tæmisi-pæn elat. ²⁵ E nian ræha Elaija, nuhuæn tæmæsæfikæn mos nup kisil ne mæwig sikis, kæn næumis tæman ikin min rafin nagwænæn tæmikæ. Kæn ekæn nipahrienæn kæm itæmat mæmæ, e nian æh, næutahlîmis tepæt ikin-u Isrel, ²⁶ mæto Uhgîn tæmæsahl-ipænæn Elaija mæmæ otuwîn masitu elat. Kæp. In tæmahl-ipæn mæmæ otasitu æm e næutahlîmis kit æpæh ikin Saeton e taon Sarefat, kæn pætan u in Iaihlua kit. ²⁷ Kæn e nian ræha ien Elisa, netæmim tepæt kæmotatig Isrel itæm kæmoatos nimisæn ræha nuwigitæm u leprosi, kæn Elisa tæmæsol-wiræn kit ne. Mæto in tæmol-wir æm Neman u etæm Siria, Iaihlua kit.”

²⁸ Kæn e nian netæmim e nimæ ræha nuæfiminæn kæmotæto næghatæn æh, nemæha tæmol pik ilat. ²⁹ Kæn kæmotæruapik kætul motaskælim Iesu, motilæs motiet e taon, motuwîn æpæh lekiækis e nikali taon mæmæ okotærakin-iaræp. ³⁰ Mæto Iesu tæmaliwæk æm miet ilugin-in ilat minatuwîn.

Iesu tæmahl-iaræp narmîn rat e etæmim kit
(*Mak 1:21-28*)

³¹ Kæn Iesu tæmeiuiau muwîn æpæh Kapaneam, taon kit min ræha Kalili. Kæn e nian ræha Sapat, in tæmatægætun netæmim. ³² Kæn netæmim itæm kæmoatæto ræhan nægætunæn, narmilat tæmiwig pik ron mæto-inu ræhan næghatæn tæfigæm, nepætæn æh-ikin.

³³ Kæn in æpæh imæ e nimæ ræha nuæfiminæn, kæn suah kit æh-ikin itæm narmîn rat kit tætatig lan. Kæn in tæmagæt æfæmæh mæmæ, ³⁴ “!Ei, Iesu etæm Nasaret! ?Tahro? ?Næmatuwa

məmə onakərəkīn itimat? Ekitun rəkis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgīn!”³⁵ Məto Iesu təməghat əskasik lan məmə, “!Ahh, sagətən! !Iet magim e suah un!” Kən narmin rat əh təmol suah un tiet morin-pən e niməptən ilugin-in ilat, kən in tēmiet magim lan, məto təməsərəkīnən suah un.

³⁶ Kən netənim rafin ikīn əh, narmilat təmiwig kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmin rat min e nəghatən rəha nepətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netənim.”³⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau e nitən əh.

*Iesu təmol-wir netənim tepət
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwin əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wir.³⁹ Kən Iesu təmətul-pən iuəhkīr ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min əm, pətaguihl u təmətul minatol nagwənən nigilat.

⁴⁰ Nian mit tīniwig rəkis,† netənim kəmos netənim rafin itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiah kitiah, kən ilat rafin kəmotəmegəh.⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motagim e netənim tepət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgīn!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgīn təməhl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigin, Iesu tēmiet ikīn əh muwin əpəh ikīn kit itəm netənim kotikə ikīn. Məto netənim kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iəhau məmə in otəsagimən mapəs ilat.⁴³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuanu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgīn, məto-inu Uhgīn təməhl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwīn mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn e nimə rəha nuəfiminən min.

5

*Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

¹ Nian kit, Iesu təmatətul e nikali nəhau asol, nərgin u Lek Kalili.* Kən nimanin netənim kəmotuwa kətul kitəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgīn.² Kən in təməhm pot kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e noa niməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min.³ Kən Iesu təmə e pot rəha Saimon†, kən in təmətapəh o Saimon məmə otiuw-iarəp pot tuwin ihluə məsin. Nian Saimon təmətig-iarəp pot, kən Iesu təməpələh lan matəgətun netənim.

⁴ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netənim, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasua kotuwīn əpəh lokamnim, kən nakotərakin rəhatəmat net məmə nakotos nəm neen.”⁵ Kən Saimon təmən məmə, “Etəm-iasol, lapin itimat emotalkut pik o nat u mətoahgin-pa tinian, məto eməsotosən nəm kit ne. Məto ik ninən min məmə okotuwīn, kən tol nəhlan, pəs okotuwīn min motərakin rəhatimat net min.”

⁶ Kən e nian kəmotol min-nəhlan, kəmos nəm tepət tepət e rəhalat net, kən net min rəhalat kəmotər kasis wir e nəm min, kən net min kīnotətuoun minotəhap-əhap.⁷ Kən ilat kəmotəun-in-pən ilat min neen e pot kit min məmə okotuwā kasitu elat. !Kən kəmotuwa kəmki-pən nəm e pot kərən mil kuər marioah e nəm, iuəhkīr əm pot mil kətuamnim!

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etənim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tīniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netənim kotitun niləsən netənim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23

* **5:1:** Nəghatən Kris etuatip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgin kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8

⁸ Nian Saimon Pita tæmehm nat u, kæn tæmisin-pæn nulin o Iesu e nisialiæn matæn mæmæ, “!Iæramæ, uwîn isæu ron io mæto-inu, io esahmenæn, io iol tæfagæ rat!” ⁹ In tatæghat min-nulan mæto-inu in ne netæm min æh e pot mil, kæmotaut pik narmilat tiwig o næm min itæm kotepæt pik næhlan. ¹⁰ Kæn Jemes ne Jon, næti Sepeti mil itæm kætæhalol wæk ilæhal Saimon, ilau min kæmuaut pik narmilau tiwig o næm min u.

Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “Æsæginæn. Ik etæmim ræha niuwæn næm, mæto roiu æh matuwîn, ik onakiuw-pa netæmim.” ¹¹ Kæn e nian ilat kæmotiuw-par ræhalat pot min, kæn moatapæs natimnat rafin motuarisig-in æm Iesu, kæn motuwa ræhan min netæmim.

Iesu tæmol-wir etæm tatos nimisæn u leprosi‡

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu tæmataliwæk e taon kit, suah kit itæm tatos nimisæn u leprosi tæmaliwæk muwa. Nimisæn u leprosi tæmiræfin nipætîn. Kæn nian in tæmehm Iesu, tæmeiuaiu misin-pæn nipinægin e nisip matos-ipæn nisialiæn kæm in, kæn in tæmætasæk matækæike ron matæn mæmæ, “Iæramæ, okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-ta!” Kæn roiu agin-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsan-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn mehm pris kit pæs in otehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn sakrifais kæm Uhgîn itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tatikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.”

¹⁵ Mæto namnusæn ræha Iesu tatiet matuwîn ikin min rafin, kæn nimanin netæmim kæmotuwa mæmæ okotætælig-in ræhan nægætunæn kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat. ¹⁶ Mæto nian tepæt, tatuwîn ikin taruæn-aruæn ikin, in pisin æm, mæmæ otatæfak.

Iesu tæmol-wir etæm nipætîn mæsin tæmimis

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e nimæ kit, kæn Farisi min, ne iægætun min ræha Lou, ilat æh-ikin koatæpælæh, kæmotisi-pæn æpæh latuænu min e nitæn Kalili, ne nitæn Jutia, ne taon Jerusalem. Kæn næsanænæn ræha Iæramæ tætatig o Iesu mæmæ in otol-wir netæmim u koatimis. ¹⁸ E nian æh, netæmim neen kæmotilæs suah kit motuwa itæm tætapil æm e nimitiwîn ræhan mæto-inu nipætîn mæsin tæmimis. Kæn ilat kotolkeike mæmæ okotilæs motælæhæu-pæn e nelki Iesu. ¹⁹ Mæto ilat kotærruru nuwînæn imæ mæto-inu netæmim tepæt æh-ikin. Kæn kæmotuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin, § kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwîn ræhan muwîn iuæhkîr æm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu tæmehm ræhalat nahatætæn, kæn tæmæn mæmæ, “Iolik. Ræham nolæn rat min, io emos-irækis.”

²¹ Kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min nikilat tæht mæmæ, “?Etæmim naka u tatæghat ausit mæmæ in Uhgîn? Uhgîn æm in titun nos-irækisæn nolæn rat min ræha netæmim.” ²² Iesu in titun æm ræhalat nætæligæn, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakoatætælig min-nulan? ²³ ?Naka in timætig mæmæ ekæn, ‘Ekos-irækis ræham tæfagæ rat min,’ o ‘Ætul maliwæk?’ ²⁴ Kæn roiu onækotehm mæmæ Næti Etæmim tatos nepætæn o nos-irækisæn tæfagæ rat min ikin-u e nætueintæn.” Kæn in tæmæn kæm suah u tatimis mæmæ, “Ætul, milæs ræham nimitiwîn maliwæk matuwîn imam ikin.” ²⁵ Kæn roiu agin-æh min, suah u tæmætul milæs ræhan nimitiwîn minataliwæk matænwiwi Uhgîn minatuwîn. ²⁶ Kæn ilat rafin kæmotaut

5:11: Mat 19:27 ‡ **5:11:** E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tatæghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tærækîn nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tatæn mæmæ suah kit itæm tæmos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afin Levitikas itæm tepæt 13-14. **5:14:** Lev 14:1-32 § **5:19:** E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tael. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tael min neen mæmæ otol kuhal tahmen e suah u itæm in tatimis. **5:20:** Aes 43:25; Luk 7:48 **5:24:** Jon 5:8

pik ron narmilat tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhgın, kən motasiəp kən moatəgin məsin moatən məmə, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pişpis agin.”

Iesu təmaun-in Lifae
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat mın u, Iesu təmiet maliwək matuwın, kən in təmehm suah kit itəm tatos məni rəha takis, nərgin u Lifae, tatəpələh ikin katətou takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Wa, muarisig-in io muwa rəhak etənim.” ²⁸ Kən in təmapəs natimnat mın rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimə. Kən netənim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netənim ənapın mın kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat məmə okotagwən. ³⁰ Kən Farisi mın ne netənim neen mın rəhalat itəm iəgəgun mın rəha Lou, nikilat təsagienən kən moatən-ən kəm netənim rəha Iesu məmə, “?Tahro itəmat nakotagwən kələh əm itəmat netənim itəm koatos məni rəha takis ne netəm nol təfagə rat?”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etənim itəm in təsimisən, təsuwinən mehm tokita. Məto etəm tatimis, in otəkəike muwin mehm tokita. ³² Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nikilat təht məmə kotətuatip rəkis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət mın itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən.”

Nolan rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Netənim rəha Jon Baptais, nian rafin koatapəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgın, kən netənim rəha Farisi mın koatol əm nat kitəh, məto rəham netənim mın kotagwən əm katilpın. ?Tahro?” ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etənim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan mın məmə okotəkəike motapəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netənim okotiləs-irəkis suah u itəm təmol əm marit motiləs kan isəu o rəhan mın netənim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh mın nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wirən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwig; nəni.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis kən mimerəh mahtiperəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl mın, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etənim itəm təmənim wain oas rəkis, in təsolkeikeən məmə otənim mın wain wi, məto-inu in otən məmə, ‘Wain oas in təwir.’ ”

6

Netənim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mın netənim kəmotəliwək motuwa e nasumən mın rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan mın netənim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi mın neen koatən məmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətəhl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

5:30: Luk 15:1-2 **5:34:** Jon 3:29 * **5:35:** “Etənim itəm təmol əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan mın netənim” tatəpsen-pən netənim mın rəha Iesu. † **5:37:** E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwig; nəni. Pətəl wi in timətmətig o nahgigan. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsəhgigan. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətasis. **6:1:** Dut 23:25 **6:2:** Jon 5:10

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “? Itəmat nəsofafinən e Naoa Rəha Uhgın, natımnat mın əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan mın netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwin imə e nimə tapolən rəha Uhgın, təmos pıret u itəm pris mın kinotos-ipən rəkis kəm Uhgın. Kən Lou tatən məmә pris mın əm kotıtun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan mın netəmim məmә okotun.” ⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat.”

Iesu təmol-wır etəmim e nian rəha Sapat

(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Kən e nian pisin kit mın rəha Sapat, Iesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikın əh, suah kit əh-ikın nelmin matıp təmimis, təsəg-ətuatıp-inən. ⁷ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın, ilat koatalkəlik məmә okotehm-tu Iesu məmә otol-wır suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotıtun nənən məmә Iesu təmətəghl Lou.

⁸ Məto Iesu təmıtun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis məmә, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafin.” Kən təmuwin mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Iakolkeike məmә ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Təhro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətuatıp e Lou məmә okol, okol nat wır, o okol nat tərət? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmisilu ilat rafin mıtəlau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmә, “Əg-ətuatıp-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatıp-in nelmin, kən nelmin təməwir. ¹¹ Məto netəm mın əh, nıkilat tinərat pik aghın, kən kınəatəghat-əghat kəm ilat mın məmә okotəhro e suah əh Iesu.

Iesu təmıtəpun tuelef aposol mın rəhan

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Kən e nian mın əh, Iesu təmuwin əpəh ilis e nıtot məmә otəfak, kən in təmətətig matəfak kəm Uhgın e nian əh mətoarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan mın netəmim məmә okotuwa kehm. Kən təmıtəpun rəkis tuelef, maun-in nərgilat məmә aposol mın. ¹⁴ Nərgi aposol mın u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi məmә Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmә Selot,* ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən Iesu kəm rəhan mın tikimır mın.

Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatimis

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Kən Iesu ne rəhan aposol mın kəmotiet e nıtot u moteiuaiu motuwa motətig e nıtən iəməhl ilat rəhan netəmim tepət, ne nımanin netəmim tepət mın kəmotisi-pən nıtən Jutia, ne Jerusalem, ne nıkalkal nıtəhəi ikın Taea ne Saeton. ¹⁸ İlat kəmotuwa məmә okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmә in otol-wır nımisən mın rəhalat. Kən in təmol-wır netəmim itəm narmın rat mın kəmoatərəkin ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatitəlau lan, kəmotalkut məmә okotek məto-inu nəsanənən tətisi-pən lan matol-wır ilat rafin.

Nagienən ne nəratən

(Mat 5:1-12)

²⁰ Kən Iesu təmasıpən mehm rəhan mın netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmә, “İtəmat u ian-rat mın, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəmərə etəmat.

²¹ İtəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu, onəkotən məmә, ‘Əwəh, təhmen.’

İtəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatətig e nəwirən pahrien. In nəwirən pahrien məto-inu onəkotalah.

6:3: 1 Saml 21:1-6 **6:4:** Lev 24:5-9 * **6:15:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **6:21:** Sam 126:5-6; Aes 61:3; Nol Əpən 7:16-17

²² Nakoatatig e nəwɪrən pahrien nian netəmim koatetəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitiaħ itəmat min ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkɪn-rəkɪn nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmis min, kən ilat koatol nolən min əħ kəm itəmat məto-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak min.

²³ “E nian min əħ, otagien, kən motətɪp-ətɪp e nagienən məto-inu nətouən asol rəhatəmat rəha natimnat min əħ tətətig əpəħ e nego e neai. Nikitəmat otagien məto-inu tɪpɪlat min kəmoatol nolən kitiaħ əm kəm ien min aupən ikɪn.

²⁴ “Məto, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tepət roiu məto-inu, nɪnotos rəkis nagienən rafin itəm onəkotos.

²⁵ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotəgwən pɪk moatəto təwɪr lan əħ-roiu məto-inu, nəumis otəpanus itəmat.

Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əħ-roiu məto-inu, nəpanotasək onəkotasək aɟɪn.

²⁶ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatɪləs-ɪpər nərgitəmat məto-inu, tɪpɪlat min kəmotɪləs-ɪpər mihɪn nərgɪ ien eɪueɪuə min aupən ikɪn.”

Otolkeike rəhatəmat

tikimɪr min

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ Kən təmən min məmə, “Məto ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motitun məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimɪr min, kən motol təwɪr kəm netəm koatetəhau itəmat, ²⁸ kən nian netəmim koatau iərmis-in itəmat, məto itəmat onakotətəpəħ-in o Uħɟɪn məmə otos-ɪpən rəhan nəwɪrən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.

²⁹ “Okəmə suah kit tatem nɪkapɪm, kən ahwin-pən nɪkalɪn kit min tem. Okəmə suah kit tatɪləs rəham kot, kən atətul matɪp o nos-ɪpən minən rəham sot. ³⁰ Os-ɪpən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasiə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natimnat, apəs əm, məsətəpəħ-inən. ³¹ Kən otol təwɪr kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat.

³² “?Okəmə nakotolkeike əm netəm min u koatolkeike itəmat, nɪkitəmat təht məmə okɪləs-ɪpər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatol təwɪr kəm ilat min, kən moatolkeike ilat min. ³³ ?Kən okəmə nəkoatol əm təwɪr kəm netəm min əħ itəm koatol təwɪr kəm itəmat, nɪkitəmat təht məmə okɪləs-ɪpər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koatol əm nat kitiaħ min. ³⁴ ?Kən okəmə nakoategəhan-in natimnat kəm netəmim neen itəm ilat kotitun nos-ɪpa minən nɪtain, nɪkitəmat təht məmə okɪləs-ɪpər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat min koategəhan-in natimnat kəm ilat min məmə nian kit kəpanotos-ɪpən min nɪtain tahmen.

³⁵ “Məto nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimɪr min, kən moatol təwɪr kəm ilat, kən moategəhan-in natimnat itəm kəmos məmə okəsotalpɪnən. Okəmə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətouən asol tətətig, kən nakotuwa nenəti Uħɟɪn Ilis Aɟɪn, məto-inu in tatol təwɪr kəm netəm nəumis min, kən tatol təwɪr min kəm netəmim itəm kəsotənən məmə nɪkilat tagien o natimnat wɪr itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otasəkitun netəmim tahmen əm e rəhatəmat Tata tətəsəkitun netəmim.”

Əsənən nolən rəha etəmim

(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kən Iesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etəmim məmə in tərət, kən pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərət; əsənən məmə suah kit otəkəike mos nalpɪnən o təfəgə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onakəkəike mos nalpɪnən o təfəgə rat kit rəham; aluin nolən rat rəha etəmim itəm təmol kəm ik, kən pəs kaluin nolən rat rəham. ³⁸ Awte kən məhan nelməm kəm netəmim, kən kos-ɪpɪnə natimnat kəm ik, natimnat tepət tepət itəm kəmii-pən kasin-asin kəɟətɪn, tər matərioah itəm okələhəu-pən ilat e nelməm. Okəmə

natos-ipən tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, mətə okəmə natos-ipən noan məsin əm, okos-ipinə noan məsin əm kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “İganəmtin əpis ko təsitən iganəmtin əpis kit mın. !Kəsi, okiawig-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, mətə etəmim itəm təmətəlig-in wır matətəu-pən iəgətun e nətəligən mın rafin, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “?Tahro nakatən nisip noan məsin itəm təmuwin e niğanəmti piam, mətə nikiim təsəhtən nig asol itəm tətətig e niğanəmtim? ⁴² ?Okəmə nakəsehmən nig asol əpəh e niğanəmtim, kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e niğanəmti piam? !Rəhatəmat nənən təwır, mətə nikitəmat tamkımik! Aupən mos-irəkis nig asol e niğanəmtim, kən mitun nehm wırən nisip e niğanəmti piam kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tikə itəm tatəe-in nig kəsunən, tahmen-pən əm e nig kəsunən təsoe-inən nig katun, ⁴⁴ mətə-inu etəmim tatitun nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən ko etəmim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luən. ⁴⁵ Etəm təwır, nikiin tərıoah e natimnat wır mın, kən in tatol natimnat itəm təwır. Kən etəm tərət, nikiin tərıoah əm e nolən tərət mın, kən in tatol əm nolən tərət; mətə-inu e nian tatəghat, kən natimnat mın əh e nikiin koatiet.”

⁴⁶ Kən İesu təməh məmə, “?Tahro nakotaun-in io məmə ‘İərəməərə, İərəməərə,’ mətə nəsolən nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matətə nəghatən mın rəhak, kən matol natimnat mın itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmiləkin rəhan nimə. Aupən, təmel nisip meiuaiu muwin mafəl wır kəpiel apın əpəh ləhau, kən miləkin-pən rəhan ikin nimə. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mıləs pikən, mətə təsəloalən lan, mətə-inu təmiləkin wır tiəkis. ⁴⁹ Mətə etəmim itəm tatətə nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e etəmim itəm tatiləkin-pər rəhan nimə tatəpələh-pər əm e niməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mıləs pikən nimə, kən əmun nimə tiet morin mıməlkin-məlkin.”

7

Nahatəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mın (Mat 8:5-13)

¹ Nian İesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwin əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopael mın rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, mətə slef əh tatimis pik, rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təməto namnusən rəha İesu, kən in təməhləpis netəm-iasol neen rəha netəm İsrəl məmə okotuwın motən-ipən kəm İesu məmə otuwın mol-wır rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol mın əh kəmotuwa motehm İesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “İərəməərə, tətətip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ mətə-inu in tolkeike pik kitat netəm İsrəl, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən İesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kınətuwa iuəhkır o nimə, etəm-iasol rəha mopael mın təməhl-ipən rəhan mın netəmim kotuwın motehm İesu moatən-ipən məmə, “İərəməərə, əsəlikiamtəən ik o nuwamən, mətə-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷ Kən tol min-nəhlan, io esimnəən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, mətə io etəm ləhau əm. Mətə əghat əm, kən rəhak slef, in otəsanən mın. ⁸ Ekitun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwiam, mətə-inu io mın, rəhak netəm-iasol mın kotərəməərə lak, kən iatol nəwialat, kən mopael mın neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwin,’ kən tuwin. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian İesu təməto nəghatən u, narmın təmiwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nimanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekatən kəm

itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapin noanol min rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis min rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmotəhm slef əh tinəsənən rəkis.

Iesu təmosmegəh nəti nəutahlimis kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natimnat min u, Iesu təmuwın e taon kit, nərgin u Nain, ilat rəhan min netəmim ne nimanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹² Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkır o nafiluə rəha taon, kən təməhm netəmim koatısi-pən e taon moatalis etəm təmimis kit. In etəm aluə iərman, nəti nəutahlimis kit noan kitiəh əm. Kən nimanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlimis əh. ¹³ Kən nian İərəmərə təməhm nəutahlimis əh, in təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwın mek pet itəm kətalis suah u təmimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!Etəm aluə! !İatən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵ Kən etəm təmimis tinəmegəh minətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!İen asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən min məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mıtəlau ikin min rafin e nitən Jutia kən e nıməptən min rafin iuəhkır ron.

Iesu ne Jon Baptais (Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən tahləpis ilau məmə okian muehm İərəmərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmahl-ipa itimlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pisin kit min?” ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, məto Iesu tatol nımisən tepət koatəwir. Neen koatos nımisən pisin pisin min, neen narmin rat tətətig elat. Kən netəmim tepət niganəmtilat təpis, məto Iesu təmol-wir ilat. ²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İatəlig mian muən-ipən natimnat min u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat təpis kınəatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkılət tərət kınətəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmos nımisən leprosi, nuwigılət tinəwir. Kən netəm min u matəlgılət təmalu, roiu matəlgılət tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kınətəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ²³ Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim itəm kəsotəməən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nolən.”*

²⁴ E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiatəlig min, kən Iesu təmətuoun matəghat-in Jon kəm nimanin netəmim. In təmən məmə, “?Aupən ikin, itəmat nəmoatuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə onəkotehm naka? ?Nəmoatuwin məmə onəkotehm suah kit əpnapin əm itəm tahmen e nuwig itəm nımətag tətəhl tatahuin-ahuin? !Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? !Kəp! Netəm itəm koatuwin e napən wir, motagien əm e rəhalat nautə, ilat kotətig e nımə wir min tahmen e rəha kig. ²⁶ ?Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nıpahrienən, məto iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naoa Rəha Uhgın təmatəghat in məmə,

7:15: 1 King 17:23; 2 King 4:36 **7:16:** Luk 1:68 **7:20:** Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8 **7:22:** Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * **7:23:** E nian rəha Iesu, netəmim tepət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Məto nıkilat təht məmə in otol nolən min itəm tol pisin e nolən min rəha Iesu. Nıkilat təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluaginən e kapman rəha Rom. **7:26:** Luk 1:76

‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

²⁸ Iatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Məto etəm tətətig ləhau aɡin e netəmim rafin e nərəməərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netəmim əpnəpın, ne netəmim rəha nosən mənı rəha takis kəmotəto nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgın in suatip ətuatip. Koatən nəhlan məto-inu Jon təmol bəptais rəkis elat. ³⁰ Məto Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol bəptais elat, kən inəh kəmotərakin suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat mın məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə tahmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka? ³² Ilat kotahmen-pən əm e nisualkələh itəm nat kit tikə otol nıkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikın, kən motagət əfəməh motaun-in ilat mın neen məmə, ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, məto itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiua rəha nımısən, məto nəsotasəkən kitat mın itimat.’

³³ “Iatən min-nulan məto-inu nian Jon Bəptais təmuwa, matətuakəm məsunən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənımən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmın rat kit tətətig lan.’ ³⁴ Məto io, Nəti Etəmim, emuwa mətagwən matənım wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘!Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pıkən ne etəmim rəha nəpısən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənı e takis, ne netəmim itəm nol təfagə!’ ³⁵ Nənətigən rəha Uhgın ne nalpəkəuən rəhan in tətətuatip məmə itımlau Jon ekıoal nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netəmim itəm kotahatətə lan, tətəgətun məmə inu nıpahrienən.”

Pətan rat kit təmau nelki Iesu e senta

³⁶ Kən Farisi kit, nərgın u Saimon, in təmətapəh o Iesu məmə otuwın magwən e rəhan nımə. Kən Iesu təmuwın latuənu, muwın e nıpəɡnoa nımə rəha Farisi un matəpələh məmə otagwən.†

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikın. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtın tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtın tiəkis, katən məmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkır o Iesu mətul e nıkali nelkın mətasək, nahui nəmtın tətəuon mətəhl-pən e nelki Iesu mınol nelkın tınəpılıt. Kən təmafəl nahui nəmtın e nelki Iesu e noanun, kən mətoafəl nelki Iesu matos-ıpən nısiailən kəm in,‡ kən mol-pən senta e nelkın.

³⁹ Kən Farisi u təməhm nat əh, kən tatən atıp e nıkin məmə, “Okəmə suah əh in ien pahrien, kən okol in təmıtun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkın, məmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰ Kən Iesu təməən-ıpən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təməən məmə, “Iəgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹ Kən Iesu təməən məmə, “Suah kəiu, rəhalau mənı təsahmenən, kən iərəməərə kit təmos-ıpən mənı neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpın rəhan mənı. Kit təmos faif-hanrıit tenarius, kən kit tos fıfti tenarius.§ ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ıpənən nıtain,

7:27: Mal 3:1 **7:29:** Luk 3:12 **7:30:** Mat 21:32 **7:34:** Luk 15:2 † **7:36:** Nian mın neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepıl rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmim kotapıl e nıkalılat motol nelmılat tətətu-pər rəhalat kaugə, kənu nelmılat matıp tos nagwənən moatun. Kən nelkılət tətəməhl-ıarəp katehm wır əm. Inəh Iesu təmol mihın nian pətan əh təmuwa maıkuas e nelkın. Əplan narmın e Mat 26. **7:37:** Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 ‡ **7:38:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, pətan əh təmek nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtətın məmə in tətısiail-in pık Iesu, kən nıkin tagien o natımmat itəm Iesu təmol kəm in. § **7:41:** Roiu, faif-hanrıit tenarius tahmen e faif-hanrıit-taosan vatu, kən fıfti tenarius tahmen e fıfti-taosan vatu.

kən iərəmərə təmən məmә, ‘Uapəs әm nalpınән mәni itәм nәмioas.’ ?Kən suah mil u in pəhruән lan otolkeike pık iərəmərə?”

⁴³ Kən Saimon in təmən mәмә, “Nıkik təht mәмә etәм u itәм in tәmos mәni tepət, kən iərəmərə tәmasәkitun pık, in otolkeike pık iərəmərə.” Kən Iesu təmən mәмә, “Nәмән pahrien.”

⁴⁴ Kən Iesu tәmeirair mәplan pәtan u, kən mән-ipән kәм Saimon mәмә, “?Saimon, natehm pәtan u, o kәp? E nian emuwa imam ikin, ik nәмәsos-ipamән nәhau kit o naikuasән e nelkәk, mәto pәtan u, in tәmau nelkәk e nahui nәmtin mafәl e noanun.

⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nәмәsolән nәmtәtin kit itәм tatәgәtun mәмә nakolkeike io. Mәto pәtan u, tatoafәl nelkәk tatuwın әm nulan, kən nolән rәhan tatәgәtun mәмә in tolkeike pık io.

⁴⁶ Saimon, ik nәмәsauән rәhk-kapә e oel mәsin ne, mәto pәtan u, in tәmau nelkәk e senta itәм nat kit nәmtin tiәkis. ⁴⁷ Kən tol nәhlan iatән kәм ik mәмә, enafәl rafin rәkis rәhan tәfagә rat mın itәм tepət tepət, kən tol nәhlan, nolән mın әh itәм tatol, tatәgәtun mәмә tolkeike pık io. Mәto nian iatos-irәkis tәfagә rәha etәmim noan mәsin, kən kәsi, rәhan nolkeikeән in natiәkәku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu tәмән-ipән kәм pәtan u mәмә, “Reham tәfagә rat mın, io enafәl rәkis.”

⁴⁹ Kən netәmim neen mın itәм kәmotagwән ilat mın, koatән kәм ilat mın mәмә, “?Etәmim naka әh itәм tatән mәмә tatos-irәkis tәfagә rәha etәmim?”

⁵⁰ Mәto Iesu tәмән-ipән kәм pәtan u mәмә, “Uhgın tәmosmegәh ik mәto-inu nәmahatәtә lak. Kən uwın, pәs nәmәlinuән rәha Uhgın tәtatig ron ik.”

8

Nipitan itәм kәmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat mın әh, Iesu in taliwәk matuwın e taon mın neen ne latuәnu mın neen. In tatән-iarәp nәghatән rәha Uhgın kән mәtamnus-iarәp namnusән tәwir rәha nәрәmәрәән rәha Uhgın. Kән e nian әh, tuelef aposol mın rәhan kәmoatәtәu-pән. ² Kән nipitan neen mın kәmoatuarisig-in Iesu, inu aupән ikin ilat kәmoatimis, o kәmotos narmın rat mın tәtatig elat, mәto Iesu in tәmәhg-iarәp narmın rat mın kән tәmol-wır rәhalat nimisән. Nәrgi nipitan mın u Meri u katән mәмә Maktala itәм Iesu tәmәhg-iarәp narmın rat sepın lan; ³ ne Joana pәtaguihl rәha Jusa itәм in tatәrәmәrә e nimә rәha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepət mın. Nipitan mın u koatos-ipән rәhalat mәni o nos-nәmtinән natimnat o nasituән e Iesu ne rәhan mın netәм tuelef.

Nimaa nәghatән e nimәptән

(Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nımanin netәmim tepət kәmotisi-pән e taon mın tepət motuwa o Iesu. Nian kәmotuwa motәtul kitәlau lan, kән tәmuәh nimaa nәghatән kәм ilat. In tәмән mәмә, ⁵ “Suah kit, etәм rәha nәfәән nikuti wit, tәmuwın matәrakin nikuti wit tatisas әpәh e nasumән. Kән neen kәmotisas e suatip, kән uarisig netәmim kotuwa kaliwәk lan, kән mәnig mın kotuwa motun rәkis ilat. ⁶ Kән nikutin neen kotisas-pән e nisip noan mәsin itәм kәpiel lәhau lan. Nian koatәwiә, kән motauke mәto-inu nәhau tikә lәhau lan. ⁷ Kән nikutin neen kotisas-pән e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuәwiә kәlәh, kән nolkosik tatu-atu-pән lan mәtoarus-pән kotimis. ⁸ Kән nikutin neen mın kәmotisas-pән e nәptән wır motәwiә motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu tәмән rәkis nәghatән u, kән tәmagәt, mән kәм ilat mәмә, “Etәм matәlgın tatig, tәwir mәмә in otәtәlig-in wır kән mitun nәghatән mın u.”

⁹ Kән netәmim rәha Iesu kәmotәtapәh ron mәмә, “Uhapik-pa nimaa nәghatән u kәм itimat.” ¹⁰ Kән in tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәmat, Uhgın tinerәh rәkis e rәhatәmat suatip mәмә itәmat onәkotitun nәghatән rәha nәрәmәрәән rәha Uhgın itәм tatәhluaig.

Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaə nəghatən mın, məmə ilat okoatehm, məto kotəruru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotıtunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nıpəti nimaə nəghatən u tol min-nulan. Nıkuti wit, inu nəghatən rəha Uhgın. ¹² Nıkutin mın itəm koatıas e suatıp, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Uhgın, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Uhgın e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nıpahrienən lan, kən Uhgın otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nıkutin mın itəm koatıas-pən e nısip noan məsın kəpiel əh ləhau ikın, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, kən nıkilat tətəgien ron. Məto nokilat təseiuaiuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkır əm. Məto nian nəəsəuən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nıkutin mın itəm koatıas-pən e nıki nolkosık, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto natımnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pık natımnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotalkeike nautə tepət, o kotalkeike məmə okotəto təwır e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwır kit e nəghatən rəha Uhgın. ¹⁵ Məto nıkutin itəm tıas-pən e nıməptən təwır, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın, kən nıkilat tətuatıp kən məwır, kən ilat kotaskəlım nəghatən rəha Uhgın tətətig tıəkis e nıkilat. Kən ilat kotalkut matuwın matuwın, kən motoe-in nəmegəhən təwır.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətaii-pən e pesın, o tətəhtu-pən e nıpəg pet? !Kəp! Kəsolən mihin. Nian nakotasıəpən e lait, kən motətu-pər e tepıl məmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitiəh mın əm, okəmə suah kit tətəhluəig-in nat kit, məto Uhgın otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anıon kit, məto Uhgın otən-ıarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wır. Etəm itəm tınıtun rəkis nıpəti nəghatən rəhak, in tıtun nosən təhmın mın. Məto etəm itəm təsıtunən, in otəmkarəpən e nat itəm nıkin tətəht məmə tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian mın
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian mın kəmotuwa məmə okotehm, məto okol kəsotuwınən iuəhkır motehm məto-inu nımanın netəmim tepət koatətlosıg-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne pian mın ilat əpəh ihluə koatətul, kən kotalkeike məmə okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəmim rafın itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim mın, rəhak mama ne piak mın.”

Iesu təmən-ıəhau nımətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit Iesu ne rəhan mın netəmim kəmotuwın e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs kotuwın əpəh entənıpən-pən e lek u.” Kən kəmotıuw niuwən motıet. ²³ Nian pot tınətaiu, kən Iesu təmuwın mapıl. Kən nımətag asol kit təmeıuəıu-pa e lek u, kən nəhau təmuwın e nıpəgnoa pot, iuəhkır əm pot tətəmnım. ²⁴ Kən kəmotəhgaiir e Iesu kən motəmə, “!Ei, Etəm-ıasol! !Etəm-ıasol! Aiir-ta, okotımıs roıu!”

Kən Iesu təmaiir məghat mən-ıəhau nımətag ne peau-peau asol mın məmə, “!Nahmen, uameg-ta!” Kən nımətag təmurahl nelmın, kən tınəməlinu tınəməlinu. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Məto ilat kınəatəgın, kən narmılat tınatıwıg mın, kən mınəotən-ipən kəm ilat mın məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpın nımətag ne nəhau, məto katuətəlig-in rəhan nəghatən matıoal.”

*Iesu tāmähg-iarəp narmīn rat mīn e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənīpən-pən e lek u, kən kəmotuwar əpəh ipar. ²⁷ Nian Iesu təmuwar, kən əmun etəmim kit əh-ikin təmuwa mehm. Suah un, narmīn rat mīn kotatig lan, kən nuwəh məsīn in təməsuwīn-inən napən, kən in təsapīlən imə, məto in tətatig əm əh e nīpəg kəpiel mīn, ikin katītənīm netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmīn rat əh tatol in tətalməl pik, kən netəmim koatəlis nelkīn ne nelmīn e sen məmə otaskəlīm tiəkis moatehm məmə otəsərəkīn-rəkīnən natīmnat. Məto e nian rafin tateatip-eatip sen mīn əh, kən narmīn rat tatəkəike kəm in məmə otiet magīm muwīn əpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialməl u təmehm Iesu, təmeariḡ əfəməh, muwa morin-pən e nelkī Iesu, kən mətəgət məmə, “!Iesu, Nəti Uhgīn Ilis Agīn! ?Nakəmə onakahro io? !Awi, iatətapəh ron ik məmə onəsələn nalpīnən asol kit kəm io!” Narmīn rat u təmən nəhlan məto-inu Iesu tinən rəkis məmə in otiet magīm e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətəpəh məmə, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmə, “Nīmanin Tepət.” Təmən nəhlan məto-inu narmīn rat tepət kəmotatig lan. ³¹ Kən narmīn rat mīn kəmotəpəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahl-ipənən itimat e nīpəg itəm namnun tikə tapinəp, u imə nalpīnən.”

³² Kən ikin əh e nīkalī nītot, pikəs mīn tepət kotagwən motan əh-ikin. Kən narmīn rat mīn kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwin e pikəs mīn əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwīn. ³³ Kən narmīn rat mīn u kəmotiet e suah un motuwīn e pikəs mīn, kən pikəs mīn ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnim.

³⁴ Nian netəm kotagwən pikəs mīn kəmotehm nat u, kəmotiet motagīm motuwīn moatən-iarəp namnusən rəha natīmnat mīn u e taon rəhalat ne ikin mīn rafin tītəlau lan. ³⁵ Kən netəmim kəmotiet e taon moatuwin məmə okotehm natīmnat mīn əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm mīn suah un itəm narmīn rat mīn kəmotiet rəkis lan, in tatəpələh iuəhkīr e nelkī Iesu, tinəsalmələn, kən mīnuwīn-in rəkis rəhan napən. Kən netəmim rəha taon koatəḡin.

³⁶ Kən netəmim itəm kəmotehm ətuatip nat u e nīḡanəmtilat, ilat kotamnus tatuwin kəm netəmim neen mīn moatən-iarəp məmə Iesu təmahro nulan mol-wīr suah əh, itəm aupən ikin narmīn rat mīn kəmotatig lan. ³⁷ Kən netəmim rafin u kotatig iuəhkīr ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikin, məto-inu ilat kīnoatəḡin pik. Kən əmun in təmuwīn e pot məmə okotasuə moatuwin entənīpən-pən ikin.

³⁸ Məto suah u itəm narmīn rat mīn kəmotiet lan, in təmətəpəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekimnə kitat!” Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, ³⁹ “!təlig matuwīn imam ikin, muwīn mən-iarəp natīmnat mīn itəm Uhgīn təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwīn ikin mīn rafin e taon iman ikin matən-iarəp natīmnat mīn rafin itəm Iesu təmol kəm in.

*Pətagwəhl kit itəm tatīmīs ne pətan əkəku kit itəm təmīmīs
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa mīn e entənīpən-pa lan e lek u, netəmim nīkilat təmagien məmə kīnotehm mīn Iesu, məto-inu ilat kəmoatəsahḡin. ⁴¹ Kən etəmim kit təmuwa mehm, nərgīn u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nīmə rəha nuəfīmīnən. Təmuwa meiuaiu mīsīn nulīn e nīsīaiīən, matəkəike e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwīn əpəh iman ikin, ⁴² məto-inu rəhan pətan əkəku tatīmīs pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən timīs. In noan kitīəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmaliwək matuwīn o pətan əkəku əh, kən nīmanin netəmim tepət kəmotuwa kītəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən. ⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nīmīsən rəhalat nīpītan nian rafin əm mīnos nup tuelef, kən təmuwīn o netəmim tepət itəm koatol

mərisin, məto okol kit təsol-wirən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nipəgnəmti nıməhan rəha Iesu, kən əmun roiu aɡin-əh min əm, rəhan nımisən təmol namnun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nımanin netəmim tepət koatıləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmıet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tınıtun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa mətasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nısiailən kəm Iesu. Kən e nıganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp min məmə e nian təmek in, kən roiu aɡin-əh min əm, rəhan nımisən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətən lak təmol-wir ik. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətiɡ ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəɡhat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətım pətan əkəku tınımis rəkis. Əsəlikiamtən iəɡətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəɡhatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəɡinən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir min.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nımə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwın imə. ⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpıl əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsən lan məto-inu ilat kotıtun məmə pətan əkəku əh tınımis rəkis.

⁵⁴ Məto Iesu təmeapən mıləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.”

⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh min mətul. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.” ⁵⁶ Kən rəhan mama ne tata, narmılau təmiwig pik, məto Iesu tən-ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsüən-iarəpən natımnat min u kəm suah kit.”

9

Iesu təmahl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın (Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kən Iesu təmuəfimin rəhan netəm tuelef kotuwa kitiəh, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən mategəhan-in rəhan nepətən o nərəmərəən kəm ilat məmə ilat kotıtun nəhg-iarəpən narmın rat min, kən məmə ilat okotol-wir nımisən min. ² Kən Iesu təmahl-ipən ilat məmə okotən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın, kən məmə okotol-wir netəmim itəm koatimis.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwın, məsotosən natımnat neen rəha naliwəkən rəhatəmat, natımnat itəm kotahmen-pən e kasikin, o kətim, o nagwənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwın e latuənu kit motatig e nımə kit, nımə u inun onəkotatig əm lan mətoarus-pən nian itəmat onəkotiet lan.

⁵ Kən ikin pəruən onəkotuwın ikin, okəmə netəmim nıkilat təsəɡienən məmə nakotuwa motatig itəmat min ilat, kən otohapıspis rəkis nımoulul e nelkitəmat motiet. Inu nəmtətin kit tatəɡətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgın tərat olat.”

⁶ Kən ilat kəmotiet motaliwək motuwın latuənu min moatəmnus-iarəp namnusən təwir, kən ikin min rafin koatuwin ikin, moatəfak o netəmim tepət, kən kotəmegəh.

⁷ Kən Kig Herot Antipas u in iərəməre e nitən Kalili, in təməto namnusən rəha natımnat min u itəm Iesu tatol ilat. Kən təmətalig-in muwin minəruru əfəməh məto-inu netəmim neen kotən məmə Jon Baptais tınəmegəh min, ⁸ kən netəmim neen min kəmotən məmə Elaija tınuwa min, kən netəmim neen kəmotən məmə in ien kit rəha Uhgın aupən ikin

itəm təmamegəh mīn. ⁹ Kən Herot Antipas təmən məmə, “Jon u, io enəmohtip rəkis rəhn-kapə. ?Məto etəmim pah u iatəto rəhan namnusən?” Kən in təmategəs-in Iesu məmə otəplan.

*Iesu təmagwən netəmim
faif-taosan*

*(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;
Jon 6:1-14)*

¹⁰ Kən aposol mīn rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn ron, kən motən-ipən kəm in natimnat rafin itəm kəmotol. Kən in təmit ilat motiet rəkis e netəmim, motuwīn əpəh e taon pişin kit mīn, nərgin u Petsaeta. ¹¹ Məto e nian netəmim kəmotəto namnusən məmə Iesu tinuwa, kən kəmotuwa motuarisig-in ilat. Kən Iesu nīkin təmagien əm nian in təmehm ilat, kən in tatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən matol-wir netəm koatimīs kotəmegəh mīn.

¹² Kən ehnaipən iuəhkir o napinəpən, netəm tuelef rəha Iesu kəmotuwa ron, moatən məmə, “Iərəmərə. Ahl-ipən netəmim rafin koatuwīn əpəh e latuənu mīn məmə okotegəs-in ikin təwir kit rəha napilən kən motegəs-in nagwənən itəm okotun məto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəmat əm. Onəkotagwən netəm mīn əh.” Kən ilat kotən məmə, “Itimat ekoatos əm pīret faif ne nəm kəiu. ?Tahro? ?Nakolkeike məmə ekotuwīn motos-nəmtin nagwənən kit mīn nīgī nīmanin netəmim mīn əh rafin?”

¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafin nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto Iesu tən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Otuwīn motoor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan mīn netəmim kəmotoor ilat mihin nəhlan, kən netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kən Iesu təmos pīret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgīn o nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwīn nərpilat tasis. Kəmotapəs nīmismīsī nagwənən, kən netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətīm asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

*Pita təmən məmə
Iesu in Kristo*

(Mat 16:13-20; Mak 8:27–9:1)

¹⁸ Kən nian kit, Iesu ne rəhan mīn əm kotatig, kən Iesu tatəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, “?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Nēn koatən məmə ik Jon Baptais. Kən nēn koatən məmə ik ien Elaija. Kən nēn koatən məmə ik ien kit rəha Uhgīn aupən ikin itəm tinəmegəh mīn.” ²⁰ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

²¹ Məto Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə okəsotən-iarəpən nəghatən mīn əh kəm netəmim. ²² Kən in təmatig mən mīn kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natimnat tepət. Kən netəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou, ilat okotəuhlin məntaalat kəm io, kən motohamnu io, kən ekimīs. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgīn otol ekəmegəh mīn e nīmīsən.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atip in, kən e nian rafin in otəkəike mīləs rəhan nīg kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lili. Məto etəmim itəm otimīs

o nergæk, kæn in otos næmegähæn lilin. ²⁵ ?Okämæ suah kit tatos rafin natimnat ræha nætueintæn u, kæn otimis ron, in otilæs nat wir naka? ²⁶ Okämæ nætaulis-in io mætaulis-in min ræhak næghatæn, kæn Næti Etämim in otaulis-in min ik e nian itäm in otatuwa e nepätæn ähag-ähag ne næsanәнән ræhan, ne nepätæn ähag-ähag ne næsanәнән ræha Tata ræhan ne nagelo min itäm kotasim. ²⁷ Mæto iatæn niphahrienән käm itämat mämæ, itämat neen itäm nækoatätul ikin-u, uarisig næpanotimis mæto nakotaupән motehm nærämärән ræha Uhgîn.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(*Mat 17:1-8; Mak 9:2-8*)

²⁸ Uarisig e næghatæn äh ræha Iesu, kæn iuæhkîr nian eit tînuwa minuwîn rækis, kæn Iesu tämît Pita, ne Jon, ne Jemes kämotuwîn æpæh ilis e nitot mämæ okotæghat käm Uhgîn e næfakæn. ²⁹ Kæn e nian in tæmatæfak, kæn ræhn-kapæ tînuwa minol pîsin, kæn napæn ræhan tæmuwa mæruæn matipît-ipît. ³⁰ Kæn æmun Moses ne Elaija kæmuet-aræpa muætul mæthälæghat ilæhal Iesu, ³¹ kæn næhag-ähagæn asol kit tæmasiæ mitælau elau, kæn katæhalæghat-in nimisæn ræha Iesu æpæh Jerusalem itäm otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn otuwa mol niphahrienән lan.*

³² Mæto Pita ne tæs mil, napilæn tînos rækis ilæhal, kæn kæmæhalapîl mæsin. Mæto nian kæmæhalaiir, kæmæhalehm næhag-ähagæn asol titælau e Iesu, kæn kæmæhalehm Moses ne Elaija katuætul ilæhal Iesu. ³³ Kæn nian suah mil kinætuagim minatian isæu o Iesu, kæn Pita tæmæn-ipæn käm Iesu mämæ, “Iærämäræ, tæwir mämæ itimæhal etæhalatig ukin-u. Pæs ekæhalilækîn makeen kisil, ræham kit, kæn ræha Moses kit, kæn ræha Elaija kit.” Mæto in tæmatæghat æpnapîn æm, tæsîtunæn mämæ næghatæn naka in tatæn. ³⁴ Kæn e nian in tæmatæghat äh, nîmal napuæ tæmuwa malpin ilat, kæn nian napuæ tæmæfætain ilæhal, kæmæhalægîn kæmæhalægîn. ³⁵ Kæn ilat kæmotæto næwia suah kit tæmisi-pæn e nîmal napuæ, tatæn mämæ, “Inu nætik itäm io emætæpun. !æhalætæg-in wir!”

³⁶ Nian kinotæto rækis næwia Uhgîn tæmæghat un, kæn Pita ne Jon ne Jemes kæmæhalæplan æm Iesu. Kæn e nian min äh, kæsæhalәнән natimnat min äh käm suah kit min, kæsæhalæghat-inæn natimnat min u itäm kæmæhalæplan.

Iesu tæmahl-iaræp narmîn rat e suakæku kit
(*Mat 17:14-23; Mak 9:14-32*)

³⁷ Kæn kæmæn lawig in, nian Iesu ne ræhan etämim milæhal kæmotîsi-pær ilis e nitot moteiuaiu-pa, kæn motehm netämim tepæt kæmotuwa ron. ³⁸ Kæn netäm min äh kit tæmaun-in æfæmæh Iesu mämæ, “Iakolkeike mämæ nakuwa masitu e ræhak suakæku iærman, mæto-inu in noanahlî iouen kitîäh æm. ³⁹ Nian tepæt, narmîn rat kit tatuwa lan, kæn mol in tætagæt pik, kæn mol nîpætîn tætsiæp-asiæp matol matol, nahui noan ruæn min kotiet, kotahmen æm e sop. Narmîn rat äh tatærækîn pik in, kæn mætaskælîm in, iuæhkîr tæsapæsæn in. ⁴⁰ Kæn io emætæpæh o ræham min netämim mämæ okotæhg-iaræp narmîn rat u, mæto okol kæsotæhg-iaræpæn.”

⁴¹ Kæn Iesu in tæmæn-ipæn käm ilat mämæ, “Itämat netäm roiu ne, ræhatæmat nahatætæn tikæ. Kæn ræhatæmat nætægæn tæsætuatipæn. Enæpou-in itämat. ?Oekatig kitat min itämat nian kuwæh? It nætim muwa ukin-u.”

⁴² Kæn nian suakæku u tæmatuwa äh o Iesu, kæn narmîn rat tæmahtigæpis tiet morin-pæn e nisîp, mol nîpætîn tætsiæp-asiæp. Mæto Iesu tæmæghat æskasik käm narmîn rat un, kæn mæhg-iaræp narmîn rat tiet, kæn mol suakæku tæwir. Kæn tæmos-ipæn suakæku titæg-pæn mehm ræhan tata.

⁴³ Kæn ilat rafin, narmîlat tæmiwig o næsanәнән asol ræha Uhgîn. Mæto nian netämim narmîlat tæmiwig o natimnat rafin itäm Iesu tæmol ilat, kæn in tæmæn-ipæn käm ræhan min

9:24: Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25 **9:26:** Mat 10:33; Luk 12:9 * **9:31:** Næghatæn Kris ætuatip tatæn mämæ, “kæn katæhalæghat-in nian in otiet magim æpæh Jerusalem.” **9:31:** Luk 9:22 **9:32:** 2 Pita 1:16-18
9:35: Luk 3:22

netəmim məmә, ⁴⁴ “Otos nəghatən u tatite mamnim e nikitəmat kən məsotaluinən. Io Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimīr mīn rəhak.” ⁴⁵ Məto rəhan mīn netəmim kəsotitunən nīpəti nəghatən u məto-inu Uhgīn tāməhluaig-in nīpəti nəghatən u məmә ilat okəsotitunən, kən ilat kīnotaulis-in nətapəh-inən nīpəti nəghatən u o Iesu.

*?Pah in iahgin etəm keike?
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Kən netəmim rəha Iesu koatol nīkilat mīn məmә pah in iahgin etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat. ⁴⁷ Məto Iesu tāmītun rəhalat nətəligən mīn, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nīkalīn, ⁴⁸ kən tən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә suah kit, nīkin tagien məmә otos suakəku kit mehm wīr, kən in tatol mīn-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm məmә in tatos io, matehm wīr io. Kən etəm tatos io e nīkin agien, in tatos Uhgīn itəm tāmahl-ipa io. Inu nīpahrienən məto-inu etəm tatos-iəhau in ləhau agīn, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən məmә, “Iərəmərə. Itimat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmin rat mīn e nərgəm, kən emotən-iəhau məmә otəsol wəkən məto-inu sənəmә in rəhatat kit etəmim.” ⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Əsən-iəhauən in məto-inu, okəmә suah kit təsolən tikimīr itəmat mīn, kən in iolitəmat.”

Netəm Sameria neen nīkilat təməsagienən o Iesu

⁵¹ Kən tīnuwa iuəhkīr o nian itəm Uhgīn otos Iesu lan muwīn əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-ipən atip kəm in məmә otəkəike muwīn Jerusalem, kən nat kit tikə məmә otahtosig-in. ⁵² Kən in tāmahl-ipən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwīn əpəh latuənu kit Sameria məmә okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ikīn əh, kəsotolkeikeən məmә in otuwīn matig iməlat ikīn məto-inu, ilat kotitun wīr məmә tatuwīn Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mil, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natimnat mīn əh, kən kəmuən məmә, “?Iərəmərə, nakolkeike məmә ekuaun-in nīgəm tisi-pən əpəh ilis e nego e neai meiuaiu muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwīn mīn latuənu pīsīn kit mīn.

*Netəmim neen kəmoatən məmә okotuarisig-in Iesu
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək moatuwīn e suatip, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmә, “Io ekuarisig-in ik, ikīn pəhruən onəkuwīn ikīn.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Kuri iarupīn mīn, rəhalat nīpəg tatig məmә okotapīl ikīn. Kən mənig mīn, nimaalat tatig məmә okotapīl ikīn. Məto io Nəti Etəmim, nīmә rəhak tikə o napīlən.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit mīn məmә, “Wa, kilau mīn ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən məmә, “Iərəmərə, awi. Egəhan-in io ekuwīn pitən mītənim rəhak tata.” ⁶⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kīnotimīs rəkis e nīkilat, koatitənəm atip ilat mīn. Məto ik, uwīn mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgīn.”

⁶¹ Kən kit mīn tatən məmә, “Iərəmərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, əpəs pitən ekītəlig-pən mīn imak ikīn mauiatipīn rəhak mīn netəmim.”

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Okəmә suah kit tətəoun matol wək rəha Uhgīn, məto rəhan nətəligən tatuwīn o nat pīsīn pīsīn mīn neen, kən suah u təsahmen-pənən məmә Uhgīn otərəmərə lan.”

9:44: Luk 9:22 9:45: Luk 18:34 9:46: Luk 22:24 9:48: Mat 10:40 9:50: Mat 12:30; Luk 11:23

† 9:54: Naoa oas mīn neen rəha Oltesteman katīpīn nəghatən u məmә, “tahmen e Elaija.” Afīn-tu 2 King 1:9-16

9:54: 2 King 1:9-16 9:61: 1 King 19:20

10

Iesu tāmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwīr

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iərəməərə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen min rəhan, kən tāmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itəm Iesu təpanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, mətə iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwin, mətə nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwīn tahmen-pən e sipsip əlkələh min itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupin min.

⁴ Kən onəkəsotosən kətim əkəku rəha mənī, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nimə naka itəm onəkotuwīn ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfakən otuwa mol nīpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Mətə okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa min ron ik. ⁷ Kən otətəg əm e nimə kitəh əm, sotapilən e nimə pisin pisin min. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Mətə-inu in tətəuatip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətəuatip məmə in otos nətouən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwīn taon kit, okəmə nīkilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wīr netəmim itəm koatimīs motətəg ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəməərəən rəha Uhgīn tatuwa iuəhkīr otəmat.’

¹⁰ Mətə okəmə nakotuwīn e taon kit, kən netəmim nīkilat təsəgienən otəmat, kən otuwīn motaliwək e suatip asol min, kən motən məmə, ¹¹ ‘Nīmoulul rəha nīsīp itəm tətətəg e nelkītīmat, ekoatoahapīspīs rəkīs, in nəmtətīn tatəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgīn təmapəs itəmat. Mətə nəkotəkəike motitun məmə nəməməərəən rəha Uhgīn tīnatuwa iuəhkīr rəkīs.’ ¹² Kən iatən nīpahrienən kəm itəmat məmə, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm ilat taprəkīs-in nalpīnən rəha taon rat əh Sotom aupən.”

¹³ “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Mətə-inu emol pap nat pīspīs tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okul netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtəp e nīgəm motəgətun məmə koatəto tərət agīn o rəhalat nolən rat min. ¹⁴ Mətə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasīk, maprəkīs-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ¹⁵ ? Kən itəmat netəm Kapaneam, nīkītəmat təht məmə Uhgīn otīləs-ipər itəmat e ikin rəha nīsīaiiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Mətə Uhgīn otīləs-īəhau itəmat nakotuwīn ləhau agīn, ikin itəmat onəkotaulīs ikin.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min məmə, “Netəmim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm itəmat, koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm tāmahl-ipa io.”

Netəmim rəha Iesu sepinte-tu kəmoatitəlig

¹⁷ Kən netəmim min rəha Iesu ilat sepinte-tu kəmotitəlig-pa min, kən nīkilat tətəgien moatən kəm Iesu məmə, “!Iərəməərə, nat əpnəpīn narmīn rat min, mətə nian itəmat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwīatīmat!” ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə,

10:1: Mak 6:7 **10:2:** Mat 9:37-38; Jon 4:35 **10:3:** Mat 10:16 **10:4:** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5
10:7: 1 Kor 9:6-14; 1 Tim 5:18 **10:8:** 1 Kor 10:27 **10:11:** Wək 13:51; 18:6 **10:12:** Jen 19:24-25; Mat 10:15;
 11:24 **10:15:** Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23

“Io emehm Setan tāmisi-pər ilis e neai meiuaiu tahmen-pən e nipitən. ¹⁹ Otətəlig-tu. Io enos-ipinə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotitun neguətainən sinek mīn ne skopion* mīn. Kən nəsanənən itəm iatos-ipinə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tikimīr rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkīnən itəmat. ²⁰ Inəh nipahrienən. Məto nəsotagienən məmə narmin rat mīn koatol nəwiatəmat, məto otagien əm məto-inu Uhgīn təməte rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nian əh, Iesu nikin tətagien pik e nagienən itəm tātisi-pən e Narmin Rəha Uhgīn, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iərəməərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nipəti natimnat mīn u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wīr nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wīr. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natimnat rafin e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netəmim neen, ilat mīn əm kotitun Tata. Ilat u netəmim itəm Nətin təmitəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Nəkotatig e nəwīrən pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e niganəmtitəmat natimnat mīn əh! ²⁴ Iatən kəm itəmat məmə, aupən ikīn ien mīn tepət, ne kig mīn tepət, kəmotolkeike pik məmə okotehm natimnat mīn u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natimnat mīn itəm nakoatəto, məto kəməsotətoən.”

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəm təwīr kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nian əh, ienatig kit e Lou təmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wīr o kəp. In təmən məmə, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhən lilin?” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafin, kən nipətin tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-ipən məmə, “Onakəkəike molkeike Iərəməərə rəham Uhgīn e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham; kən molkeike mīn ik mīn neen tahmen-pən əm məmə nakatolkeike atip ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “In ətuatip un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatip, kən in təmətəpəh o Iesu məmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Suah kit təmiet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatip, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkis rəhan natimnat, kən motoh kələhəu timiseah mətaməhl e suatip, kən kotagim motapəs.

³¹ Kən təpəwīr əh, pris kit tatitəp suatip əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawilək-in matuwīn. ³² Kən Lifaet† kit titəp mīn əm suatip kitiəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətaməhl, in təmol əm nat kitiəh mīn mawilək-in. ³³ Məto etəmim kit rəha Sameria, itəm koatol tikimīr ilat netəm Isrel, in mīn titəp suatip əh matuwa, kən məplan suah əh tətaməhl. Nian təməplan, nikin təmāhmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwīn iuəhkīr ron, mafəl rəhan nīməgəm mīn e oel ne wain, kən malpin wīr ilat. Kən təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən mīləs mian əpəh e hotel matehm wīr. ³⁵ Kən kəmən lawigin, in təmos mənī neen‡ muwīn mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən

10:18: Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tətəkioah e nīməptən. Tatus itəm, kən titəhmə titəhmə, taprəkis-in milpat o tīmar. **10:20:** Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 **10:22:** Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17 **10:25:** Mat 22:35-40; Luk 18:18 **10:27:** Dut 6:5 **10:27:** Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5 † **10:32:** Lifaet, ilat netəmim mīn u kotasitu e pris mīn e wək rəhalat, kən koatol wək pisin pisin mīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. ‡ **10:35:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitiəh, kən katətou-in tenarius kitiəh.

mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wir suah u, kən okəmə nəkətuatin rəham neen mənī, kən onakən-ipa kəm io nian ekītəlig-pa mīn, pəs io ekos-ipinə nītain.’ ”

³⁶ Kən nian Iesu tinol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatig e Lou məmə, “? E rəham nətəligən, suah miləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmōl təwir kəm suah əh kəmōh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatig e Lou təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm in təmasəkitun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwīn mol mīn tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmōl mihin ne.”

Iesu təmuwīn latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kotaliwək e suatip, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgīn u Mata, təmos Iesu e nīkin agien muwīn əpəh e rəhan nīmə. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-ikīn, nərgīn u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkīr o nelki Iərəmərə matətəlig-in nəgətunən mīn rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwīn pik o nolən nagwənən, kən wək tīnatoh in. Kən təmuwīn o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “? Iərəmərə, tahro? ?Nīkim təht məmə tətuatip əm, o kəp, məmə pətan u piak təsəsituan lak ne o nolən wək u, kən io pīsīn əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹ Məto Iərəmərə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pikən natimnat mīn tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitīəh əm in nat keike, kən Meri in tīnītəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”

11

Iesu təmatəghatun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgīn e nəfakən (Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgīn e nəfakən əpəh ikīn kit. Kən nian təmōl namnun rəhan nəfakən kəm Uhgīn, kən rəhan kit etəmim təmətapəh ron məmə, “Iərəmərə, əgətu-
tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgīn e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptais in təməghatun mihin rəhan mīn.”

² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, onəkotən məmə,

‘Tata Uhgīn, nərgəm in ilis agīn, pəs netəmim okotisiāi-in.

Pəs rəham nərəmərəən tuwa matig. ³

Nian rafīn, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat mīn məto-inu itimat esotaskəlīm-iəkisən e nīkitimat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwīn ima nos-ipən-os-ipənən, ikīn itəm məta oekotakiə motol təfag rat.’ ”

⁵⁻⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikīn lapīn, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkōl naka? Onəkūwīn e nīmə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsīn, kən ekos muwīn magwən suah kit lan itəm təmisi-pən isəu muwa imak ikīn roiu lapīn, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’ ⁷ Kən in otuhalpīn-pīnə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwīn, səhgaiirən etimat, enotapīl rəkis itimat rəhak nīsualkələh. Okol esətul mīnən mos-ipīnə nagwənən kəm ik.’ ⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnəpīn ik in kit, məto suah un təsolkeikeən məmə in otos-ipīnə nagwənən kəm ik. Məto iatən nīpahriənən, nian nakatəkəike matətapəh ron, kən in otətul mos-ipīnə natimnat rafīn kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgīn o natimnat, kən in otos-ipīnə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafīn itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm mīn u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

11 “Itamat tata min. ?Itamat kit, nian natin tatatapah-in nam, mato in tatos-ipen sinek? !Kep! 12 ?O nian in tatatapah-in noanahli-manig, mato in tatos-ipen skopion?* !Kep! 13 Nat apnapin itamat netam nakotarat, mato nakoatos-ipen natimnat wir min kam nenatitamat min. Mato Tata Uhgín apah e nego e neai, nolán rahan in tawir pik maprakis-in nolán rihatamat, kán niphahrienán, in otos-ipen Narmín Rahan kam netam min u itam koatatapah-in ron.”

*Netamim neen kamoatan mamá Iesu tatol wák e nasanenan raha Setan
(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)*

14 Kán e nian kit, suah kit ah-ikin itam narmín rat tatatig lan, kán tol mamá in taruru naghata. Kán Iesu tamahg-iarap narmín rat ah, kán suah ah tamatuoun mataghat, kán netamim narmilat tamiwig pik ron. 15 Mato netamim min ah neen koatan mamá, “Pielsepul u in etam-iasol raha narmín rat min, in am ah tamos-ipen nasanenan kam suah u mamá in otahg-iarap narmín rat min e netamim.” 16 Kán netam pisin neen min kamotatapah o Iesu mamá in otol-tu nat pispis kit e nasanenan itam tatisi-pen e nego e neai mato-inu, ilat kotalkeike mamá okotitun-tu mamá Iesu in etamim pah.

17 Mato Iesu tinitun rakis nateljén min rahalat, kán tamén mamá, “Okamá netamim e kantri kit koator ilat min, kán okotarakin rahalat kantri, kán narémérén otisas miká. Kán tahmen-pén am, e latuenu kit, okamá netamim lan koator ilat min, kán okotarakin agin-ah latuenu u. 18 ?Kán okamá netamim raha Setan koator ilat min, kán otahro nulan rahan narémérén otatag? Iaten min-nulan mato-inu nakoatan mamá iatähg-iarap narmín rat min e nasanenan raha Pielsepul. 19 ?Kán okamá io, iatähg-iarap narmín rat min e nasanenan raha Pielsepul, kán tahro e rihatamat min netamim, ilat koatähg-iarap narmín rat min e nasanenan raha pah? Tol nahlan, ilat okotakil rihatamat min naghata mamá in neiuéiuén. 20 Mato okamá io iatähg-iarap narmín rat min e netamim e nasanenan raha Uhgín, kán tatagatun mamá narémérén raha Uhgín tinuwa rakis otamat.

21 “Nian etam rahan nasanenan tepet tatamik natimnat raha naluaginén, tatatul matip matehm wir rahan nimá, inah rahan natimnat okotatig wir am. 22 Mato nian etam pisin kit min itam rahan nasanenan taprakis-in in, otuwa muamou matian matian tol win lan, in tatos-irakis rafin rahan natimnat raha naluaginén itam tamélahéu-pén rahan nateljén lan, kán in otoor natimnat rafin raha suah ah kam rahan min netamim.

23 “Etam u itam tasuarisig-inén io, in rihak tikimír. Kán etamim u itam tasargétainén sipsip min, in tatol ilat kotagim atit.”

24 Kán Iesu tamén mamá, “Nian narmín rat tatiet e suah kit, kán in tetan apah ikin kiká-kiká ikin nahau tiká lan mategás-in ikin otameg ikin, mato taséplanén. Kán in tatén mamá, ‘Pés ekitelig-pén e rihak nimá itam emisip-pén ikin aupén.’ 25 Kán nian in tatitelig-pa, mehm rahan nimá kamafél tapiá wir, kán natimnat rafin koatis wir. 26 Kán in otuwín mit min narmín rat sepín min motuwa itam kotarat kotaparakis-in in. Kán okotuwín min imá motatig e namégähén raha suah u. Kán suah u, aupén rahan namégähén tarat, mato roiu tinérat pik agin-ah.”

27 Nian Iesu tatén naghata ah, patagwähl kit tagét afámäh mamá, “Pés Uhgín otawte-in rahan nawirén kam pétan itam tamemék-in ik, kán matapinahin ik.”

28 Kán Iesu tamá, “Niphahrienén, mato Uhgín otawte-in rahan nawirén taprakis kam netamim itam koatato naghata rahan, kán moatol.”

*Namtatin raha Jona
(Mat 12:38-42; Mak 8:12)*

29 Kán nian netamim kamotuwa mamá okotato naghata raha Iesu, kamotuwa tepet mäsín min, kán Iesu tamá, “Itamat netam roiu ne, itamat nol tafagá rat agin. Itamat

* 11:12: Skopion - afin-tu futnot apah Luk 10:19 11:15: Mat 9:34; 10:25 11:16: Mat 12:38 11:22: Kol 2:15 11:23: Luk 9:50 11:27: Luk 1:28,42,48

nakotolkeike māmā nakotehm nat pispis u nāmtətin kit. Məto okol Uhgın təsos-ipinən nāmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otos-ipinə nāmtətin kitiah əm kəm itəmat, inəh nāmtətin rəha Jona. ³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nāmtətin kit tatuwin o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitiah min əm, io Nəti Etəmim ekuwa nāmtətin rəha netəmim u-roiu ne. ³¹ Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikın, in otətul mən-iarəp māmā itəmat netəm nakotərat. Otıtun nənən nəhlan məto-inu, in təmıet e nıkalın nəptən əpəh isəu agın, kən malıwək muwa māmā otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatıg wır. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilıs taprəkıs-in Kig Solomon tınuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgın otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən māmā itəmat nəmotol nolən tərat. Kən ilat kotıtun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotətəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat min rəhalat. Kən roiu, suah kit ikın-u itəm in ilıs taprəkıs-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmən māmā, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tatəhluaig-in, o tətaii-pən e nıpəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nıg rəha lait māmā netəmim itəm okotuwa e nıpəg noa nımə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natımnat. ³⁴ Nıganəmtım in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nıpətım. E nian nıganəmtım mil kuəwır, tahmen əm māmā nıpətım tərıoah e nəhag-əhagən. Məto nian nıganəmtım mil kuərat, tahmen əm māmā nıpətım tərıoah e napınəpən.† ³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wır māmā nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napınəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərıoah wır e nəhag-əhagən, napınəpən in otıkə agın lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəpın wır rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpın ik.”

Iesu təməghat əskasık kəm Farisi min ne iəgətun min rəha Lou
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;
Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkıs, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in māmā okian muagwən e rəhan nımə. Kən Iesu təmalıwək muwin əpəh imə matəpələh e nıkali tepıl o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmın təmiwig nian təməplan māmā Iesu təsaıkuasən pitən e nelmin uarisig təpanagwən.

³⁹ Kən İərəmərə təmən kəm in māmā, “Itəmat Farisi min, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaıkuas elat əpəh ihluə əm, məto əpəh e nıpəgnoalat, kotapın. Itəmat nakotərıoah e naumısən ne nəratən. ⁴⁰ !Itəmat nakotalməl pık! ?Nıkitəmat tatəht o kəp māmā, Uhgın itəm təmol nıpətıtəm, in təmol min nıkitəm? !Əwəh! ⁴¹ Məto otos-ipən kəm ian-rat min e nıkitəmat agien, kən natımnat rafin ihluə ne imə kotətuatıp motəwır.

⁴² “!Məto itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wır nımısmısi Lou min, tahmen e tait rəha nımali nıg min itəm nəmiəwılat tatəpien o nolən nagwənən. Məto nakotəuhlin məntatəmat o nat asol min rəha Lou, inəh nəsolən nat itəm tətuatıp min kəm netəmim, kən məsolkeıkeən Uhgın. Nəkotəkəike motol nolən wır min asol əh, kən məsotaluinən nətəu-pən wır minən nımısmısi Lou min rafin.

⁴³ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, məto-inu nakotolkeıke māmā onəkotuwın motəpələh aupən e nımə rəha nuəfımınən. Kən e maket, nakotolkeıke māmā netəmim okotıləs-ipər nelmılat kəm itəmat o nısiııən itəmat.

11:29: Mat 16:4 **11:31:** 1 King 10:1-10 **11:32:** Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nıpətın kit rəha “nıganəmtım mil kuəwır” təmə, ik etəm kit itəm nıkim tagien o nasıtuan netəmim e rəham məni. Kən nıpətın kit rəha “nıganəmtım mil kuərat” təmə, ik iaumıs kit. Nıpətın kit min rəha “nıganəmtım mil kuəwır” təmə, rəham nətəlıgən kitiah əm o Uhgın.

⁴⁴ “Itamat Farisi min, nahmæen asol otuwa otamat, mæto-inu itamat nækotahmen e suwit itam kotamkimik, mæto kæsitudun ætuatipæn mæmæ in hiæ, kæn netæmim kotaliwæk pikæn lan motæruu, motol ræhalat næmegæhæn tætamkimik.”[‡]

⁴⁵ Kæn iægætun kit ræha Lou tæmæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Iægætun. Nian nakatæn næghatæn min u, kæn tatærækin min itimat.”

⁴⁶ Kæn Iesu tæmæ, “!Iægætun min ræha Lou! Nahmæen asol otuwa otamat mæto-inu, itamat nakoatælin-pær nat figæm min itam tiækis mæmæ netæmim okoatæmik. § Mæto næsotasitudun mæsin e noanelmitæmat mæmæ onækotasitu elat o næmikæn natimnat min æh.

⁴⁷ “Nahmæen asol otuwa otamat mæto-inu æpæh e suwit min ræha ien min ræha Uhgîn aupæn, nakoatilækin nimæ wir min, kæn nakoatæn mæmæ nakoatisiai-in ilat. Mæto nakoteiuæ. Tipitæmat min æm kæmotohamnu ilat.* ⁴⁸ Inæh itamat nakoatæn-iaræp mæmæ nakotegæhan-in natimnat min æh itam tipitæmat min kæmoatol aupæn, inæh kæmotohamnu ien min, kæn itamat nækoatol namnun e ræhalat wæk nian nakoatilækin suwit min ræhalat.

⁴⁹ “Kæn o nat æh, Uhgîn itam tenatig tæmæn mæmæ, ‘Io ekahl-ipæn ræhak ien min ne aposol min kotuwîn motæghat kæn ilat, kæn ilat okotitæp motol næratæn kæn neen, kæn motohamnu neen.’ ⁵⁰ Tol næhlan, Uhgîn otakil itamat tahmen mæmæ itamat æm næmotohamnu ien min rafin ræhan, kæn in otol nalpinæn kæn itamat o nimisæn ræhalat, ilat itam kæmotatig e nætuounæn ræha nætueintæn mætoarus-pa u-roiu, ⁵¹ ien min rafin itam kæmotohamnu tætuoun e Epel mætoarus-pæn Sekaræea, itam tæmimis e Nimæ Ræha Uhgîn ilugin e olta ne nimæ.† Nipahrienæn, itamat roiu ne, Uhgîn otol nalpinæn kæn itamat.

⁵² “Itamat iægætun ræha Lou, nahmæen asol otuwa otamat mæto-inu suatip kit æh-ikin itam tatægætun nat naka itam Uhgîn tolkeike. Itamat nækotitudun suatip æh, mæto nakotæhluaig-in mæmæ netæmim kotæruu. Itamat nækæsotætæu-pænæn, kæn nakahtosig-in netæmim mæmæ ilat min kotæruu nætæu-pænæn.”

⁵³ Nian Iesu tæmiet e nimæ æh minataliwæk matuwîn, kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min, nemæha tæmol ilat. Tætuoun e nian æh, kæmotuwa ræhan tikimîr min. Koatærækin-pæn næghatæn æskasik tepæt kæn in ⁵⁴ mæmæ okoteam-in nipægnæmtin neen e næghatæn ræhan itam tæsahmenæn.

12

Næghatæn min ræha nem æskasikæn (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kæn e nian æh, netæmim tepæt kæmotuwa kitiæh, okol kafin kæruru. Mæto netæmim tinepæt pik, kæn moatæhg-irækis-æhg-irækis ilat min. Kæn Iesu tæmætuoun matæghat kæn ræhan min netæmim mæmæ, “Itamat, nakoatæto itamat o is ræha Farisi min, is u in nolæn ræhalat itam ræhalat nænæn tæwir, mæto nikilat tamkimik. ² Natimnat itam etæmim tatol anion, Uhgîn tæpanilæs-iaræpa tagæhag ikin. Kæn natimnat itam etæmim tatæhluaig-in, kæn Uhgîn tæpanilæs-iaræpa, netæmim okotæplan. ³ Natimnat itam nakoatæn e napinæpæn, kæn netæmim okotæto e nærauiægæn. Kæn natimnat itam nakoatæn anion e nipægnænoa nimæ, kæn netæmim kæpanotæn-iaræp ihluæ, netæmim rafin okotæto.

⁴ “Ræhak min netæmim, ekæn kæn itamat mæmæ, æsotæginæn netæmim itam kotitudun nohamnuæn nipætætæmat, mæto uarisig, okol kæsotol minæn nat kit tærat kæn itamat. ⁵ Mæto iatæn-iaræp etæmim u kæn itamat itam tætuatip mæmæ onakoatægin. Onækotækæike motægin Uhgîn, mæto-inu nian in othamnu suah kit, in titun nærækin-pænæn in e nigæm asol.

[‡] **11:44:** Lou ræha netæm Isrel tatæn mæmæ, okæmæ suah kit otek etæm tæmimis, kæn in tamkimik e Lou. Tol næhlan, ilat kotækæike motol mak wir e ikin ræha suwit min mæmæ netæmim kæsotaliwæk pikæn lan. § **11:46:** “Nat figæm” itam Iesu tatæghat-in, in lou ælkælæh min tepæt tæpæt ræha noanol ræha Isrel. * **11:47:** Iesu tatæhai Farisi min mæto-inu koatæn mæmæ koatisiai-in ien min aupæn. Mæto ilat kæsotolæn natimnat itam ien min kæmoatæn. † **11:51:** E Naoa Ræha Uhgîn æpæh e Oltesteman, Epel in ien aupæn agin, kæn Sekaræea in namnun. Afin-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22. **12:2:** Luk 8:17

Əwəh, nıpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgın. ⁶ Mənig əlkələh mın, katol-salım-in ilat tepət nəmtin məni əkəku əm, məto Uhgın təsaluın agın-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, məto-inu Uhgın tolkeike itəmat taprəkis-in mənig mın tepət. Nıpahrienən, Uhgın təmafin mıtun wır noanutəmat rafin.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e nıganəmıti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io mın ekən-iarəp e nıganəmıti nagelo mın rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim. ⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e nıganəmıti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e nıganəmıti nagelo mın rəha Uhgın məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgın otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmin Rəha Uhgın, okul Uhgın təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e nıganəmıti iərəmərə mın, ne netəm-iasol mın məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nıkitəmat təsəht pıkan məmə onəkotahro min-nulan kuhalpın rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatıp əh, Narmin Rəha Uhgın otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nımaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm mın əh kit təmən-ipən kəm İesu məmə, “İəgətun. Tata rəhak tınımis rəkis. Awi, uəh nıki piak məmə otoor natımnat rəha tata rəhatımlau məmə otos-ıpa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto İesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəligən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natımnat.” ¹⁵ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wır itəmat. Otahtosıg-in wır itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis mın, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nımaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nıpətın tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atıp kəm in məmə, ‘?Oekahrol min-nulan, məto-inu rəhak nimə mın kınəsotahmenən məmə ekəlin-pən nıgak nagwənən mın lan?’

¹⁸ “Kən in təmən məmə, ‘Təwır məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə mın u, kən ekiləkin nimə neen mın itəm iahgin məsin. Kən ekəlin-pən nıgak nagwənən, ne rəhak nautə mın ikın. ¹⁹ Kən ekıtun nənən məmə, rəhak natımnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagienən təwır əm nulan matuwın.’

²⁰ “Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakımis. ?Okahrol rəham natımnat u tatəməhl nəmargətain?’ ”

²¹ Kən İesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kotargətain nautə tepət məmə in rəhalat, məto nıkin təsəht pıkan nolən wır mın itəm Uhgın tolkeike.”

Əsotətəlig pıkan natımnat rəha nıpətıtəm (Mat 6:19-21, 25-34)

²² Kən İesu təmən kəm rəhan netəmim mın məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pıkan natımnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pıkan natımnat rəha nıpətıtəmat məmə onəkotuwın-in natımnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pıkan məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nıpətıtəmat taprəkis-in napən mın rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig mın, ilat kəsotasumən, kən məsotəüləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətagwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pıkan itəmat taprəkis-in mənig mın! ²⁵ ?Nıkitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pıkan titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pıkan təsafın-pənən aua kitəh əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsotıtunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, tahro nakoatətəlig-in pıkan natımnat pısın pısın mın e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. Ilat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə aupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwirən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitəh əm, kən olawigin, netənim kotaan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netənim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwirən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotəhatətəən e Uhgın, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nəməmə rəha Uhgın motol tətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotətig ahgin rəhan nəməmə rəha, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotəməmə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okol iakləh min kəsotuwinən iuəhkir motakləh-in, kən okol win min kəsotəəkənən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrüən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netənim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təməən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatuep e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iəməmə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koatair moatətul matip nian iəməmə tatuwa, ilat okotehm motos nəwirən rəha iəməmə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwın-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətəgwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iəməmə tatuwa lapın e napınəpən tınəlis kinkin lan, e nian mənig min kinotətuoun kınəotimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapılən, in tatətul matip matəhm wir rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etənim ekuwa min e nian itəm itəmat nakəsotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təməən-ipən kəm in məmə, “İəməmə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimat əm, o rəha netənim rafin?”

⁴² Kən İəməmə tatən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iəməmə kit otıləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən nig iolwək min rafin e nian ətuatip rəhan? ⁴³ Kən nian iəməmə rəha suah əh tətiet-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wir rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iəməmə in otıləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otəməmə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kən iolwək əh tınətuoun matoh iolwək min nipitan ne nəman, kən muwin mətəgwən matənim mətəpis. ?Kən iəməmə otol naka?

⁴⁶ Iærəmərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in tәмәsitunən kән mәsәtul matipән ron. Kән iærəmərə otos-ipән nalpīnән asol kәм in, kән otīlās-ipән in tuwīn matīg ilat netəm mīn u itəm kәsotolән rəhan nәghatән.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tīnitun rəkis nәghatән rəha iærəmərə rəhan, mәto in tәsәtul matipән mәмә otol wək mīn əh, kән okoh in tәto nahmәән. ⁴⁸ Mәto iolwək itəm in tәsitunән nәghatән mīn rəha iærəmərə, kән matol natīmnat itəm tәsәtuatipән itəm otəkәike mos nalpīnән ron, kән okoh mәtig əm iolwək u. Etəmim itəm Uhgīn tatos-ipән natīmnat tepət kәм in, in otəkәike mol natīmnat tepət. Kән etəmim itəm katələhəu-pән natīmnat tepət e nelmīn, okatəpəh-in mīn natīmnat tepət ron.”

Iesu tatol netəmim koator ilat mīn

⁴⁹ Kән Iesu tәмән mәмә, “Emuwa mәмә ekəhlman nīgəm e nәtueintән, kән okәмә roiu əh nīgəm əh tinatuəp rəkis, kән nīkik otāgien. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nәmegəhən, tahmen e nolə baptais kit, kән nīkik titahmə lan mәtoarus-pән tīnol namnun. ⁵¹ ?Nīkitəmat təht mәмә emuwa mәмә ekələhəu nəməlinuən e nәtueintән? !Kəp! Eməsuwamən mәмә ekələhəu nəməlinuən, mәto emuwa mәмә ekol netəmim kotoor ilat mīn. ⁵² Kән tәtuoun u-roiu, okәмә netəmim faif e latuənu kit, kән kotoor ilat mīn, kīsīl katəhaləhai kәiu, kән kәiu katuəhai kīsīl. ⁵³ Tata in otəhai nətīn iərman, kән nətīn əh otəhai rəhan tata. Kән mama in otəhai nətīn pətan, kән nətīn əh otəhai rəhan mama. Kән pətan otəhai uhun, kән uhun otəhai nəgon.”

Netəmim okotəkәike motītun nəmtətin mīn (Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kән in tәмəghat mīn kәм nīmanin netəmim matən mәмә, “Nian nakotehm nīmal napuə mīn okotər, kән nakotən uəhai əm mәмә otəfik, kән otol mihin. ⁵⁵ Kән nian nəkotəplan mәмә nuwig tēmīlās kərpəp,* nakotən mәмә nape-apeən otuwa, kән otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwīr, mәto nīkitəmat tamkīmīk! Itəmat nakoatəmә nəkotītun pīk natīmnat mīn, kән motītun nehmən nīməptən ne neai, kән nəkotītun mәмә nian otuwa min-nulan, kән otol nəhlan. ?Mәto tahro nakəsitunən nīpəti nəmtətin mīn itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “?Tahro nakəsitəpənən suatip itəm tәtuatip mәмә onəkotətəu-pən? ⁵⁸ Nian suah kit otīlās ik nakuwīn e kot, kән nian natuāliwək e suatip, kән təwīr mәмә nakuaupən muəghat muən wīr rəhatəmlau nərātən. Okәмә nəkəsioal mihinən, kән otīlās ik muwīn e kot, kән etəm-iasol rəha kot otegəhan-in-pən ik e nelmi polis, kән polis otīlās ik muwīn mahtosīg-in ik e kalapus. ⁵⁹ Iatən kəm ik mәмә, okәмә tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mәtoarus nakətou rafin agīn nalpīnən rəham.”

13

Netəmim okotəkәike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn

¹ Kән e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu mәмә netəm Kalili neen koatoh nat megəh mīn mәмә okotol sakrifais lan kəm Uhgīn, kән nian kitīəh mīn əm, mopael mīn rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kән nitalat nat megəh mīn kəmotol əm kitīəh kətāiu.* ² Kән Iesu tәмән-ipən mәмә, “?Tahro? ?Nīkitəmat təht mәмә nīmīsən əskasik tol min-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun mәмә ilat netəm rat taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! Iatən kəm itəmat mәмә tәsol mihinən nəhlan. Mәto okәмә itəmat nakəsitəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotīmīs. ⁴ ?Kən tahro e netəm eitīn rəha Saeloam itəm nīmә əfəməh tēmiet məfətāin ilat kotīmīs? ?Nīkitəmat təht mәмә natīmnat mīn əh tatəgətun mәмә

12:46: Mat 24:45-51 **12:47:** Jem 4:17 **12:48:** Mat 10:34-36 **12:50:** Mak 10:38-39 **12:53:** Maeka 4:6

* **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mәмә, “Nian nakotəto nīmətag itəm tātisi-pis,” mәto-inu əpəh Isrel, nape-apeən taturisīg nīmətag itəm tātisi-pis. **12:59:** Mat 5:25-26 * **13:1:** Netəm Isrel kəmotaut o nīmīsən rəha netəm mīn əh mәto-inu ilat koatatīg e Nīmә Rəha Uhgīn u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən. **13:2:** Jon 9:2

nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotimīs.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup mīn neen təmuwa minuwīn rəkis, suah u təmuwīn nian tepət mateam-in noa nig u, məto tikə, məto-inu təsoeən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esehmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwīrən məmə tatətulosig e niməptən rəha nasumən.’ ⁸ Kən suah u tatehm nasumən tuhalpīn rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitəh mīn əm. Kən ekel nisip mītəlau e nəukətīn, kən masitu lan məmki-pən nisip wīr. ⁹ Kən okəmə tatoe e nup əh-ikin, kən təwīr əm. Məto okəmə kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’”

Iesu təmol-wīr pətan kit e Sapat

¹⁰ Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminən. ¹¹ Kən pətan kit əh-ikin itəm narmīn rat tətətig lan e nup eitin, kən tatol məmə məntaan tətəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuatipən. ¹² Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatən kəm in məmə, “Pətan. İo iatikis rəkis rəham nimīsən, kol təsaskəlīm mīnən ik.” ¹³ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmīn lan, kən əmun roiu agin-əh mīn əm, təmətul ətuatip mīnəwīr, kən mīnatənwiwi Uhgīn.

¹⁴ Məto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən, nikin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wīr pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian mīn əh məmə in otol-wīr itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamən lan.”

¹⁵ Kən İərəməərə təmən-ipən kəm in məmə, “!Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! ?Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikīsən rəhan pīlik o togki itəm təməru ətain, masig muwīn tətənəm nəhau? !Kəp! İtəmat rafin nəkoatol mīn-nəhlan. ¹⁶ Məto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitin. Tətuatip əm məmə io ekəike mīkis kən mosmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan tikimīr mīn kəmotaulīs. Kən netəmim rafin, nīkilat tətəgien o wək wīr agin mīn itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəiu e nəərəməərən rəha Uhgīn (Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəməərən rəha Uhgīn in tahmen e naka? ?Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? ¹⁹ Nərəməərən rəha Uhgīn, in tahmen-pən e noa nəpīk† itəm natiəkəku, kən suah kit təmīləs məfe e rəhan nasumən. Kən nīkutīn tīnəwīə mīnol iahgin, kən mənig ilīs mīn kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmīn mīn.”

²⁰ Kən təmən mīn məmə, “?İatəgətun nəərəməərən rəha Uhgīn məmə in tahmen-pən e naka? ²¹ İn tahmen-pən e is noan məsīn itəm pətan kit tətətkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətəhl flaoa rafin tətəsis matol iahgin.”

Toa əkəku (Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kən nian Iesu təmalıwək matuwīn Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon mīn ne latuənu mīn. ²³ Kən suah kit təmətapəh ron məmə, “?İərəməərə, netəmim noan məsīn əm itəm Uhgīn otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “İatən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motalkut pīk məmə nakotuwīn-pən e toa itəm natiəkəku tatuwīn e nego e neai, məto-inu netəmim tepət itəm okotalkut məmə okotuwīn imə, məto ko kəsotuwīnən. ²⁵ Məto o nian kit,

13:7: Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5 † **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “nīkuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nīkutīn in natiəkəku. Tatəwīə əpəh ikin İsrəl, məto tikə əpəh Ntən.

iærəmərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsoluwamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən məmə, 'Awi, Iærəmərə. !Erəh e toa otimat!' Məto in otən məmə, 'Ekəruru agin-əh itəmat.' ²⁶ Kən itəmat nakotətuoun moatən məmə, 'Iærəmərə, kitat kəmotagwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikin.' ²⁷ Məto in otən-ipinə məmə, 'Io ekatən kəm itəmat məmə ekəruru agin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agin. !Otuwin isəu ron io!'

²⁸ "E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien min aupən koatatig e nego e neai itəm Uhgın tatəramərə lan, məto itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətain nəluitəmat, moatəto tərət. ²⁹ Kən netənim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, məmə okotuwın motəpələh motagwən e nego e neai itəm Uhgın tatəramərə lan. ³⁰ Kən təwir məmə nəkotitun məmə, netənim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwa motətul aupən. Kən netənim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig."‡

*Herot təmolkeike məmə in otohamnu Iesu
(Mat 23:37-39)*

³¹ Kən e nian əh, Farisi min neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, "Təwir məmə nakiet uəhai əm u ikin-u matuwın, məto-inu Herot Antipas tolkeike məmə otohamnu ik."

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupın itəm tətəgwən mitə. Otuwin motən-ipən kəm in məmə io ekatən məmə, 'Ehm-tu. Nian əkuəkır əm əh-ikin tətətig itəm io ekəhg-iarəp narmın rat min e netənim, kən matol-wır nımısən rəha netənim, kən uarisig e nian kisil lan, kən ekol namnun rəhak wək.'

³³ "Nat əpnəpın Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatip matuwın u-roiu, ne olawig, ne oniəh muwın miət-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatip itəm okotəkəike kisial-in ien min ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien min rəha Uhgın ikin.

³⁴ "!'Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netənim itəm Uhgın təmah-IPA kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwin, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁵ Kən nəkotitun məmə Uhgın təmapəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsotehmən io matuwın matuwın mətoarus nakotən məmə, 'Iærəmərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!' "

14

Iesu təmuwin əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, Iesu təmuwin e nimə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi min məmə okotagwən, kən netənim koatisilu wir məmə okotehm-tu naka əh otol. ² Kən inəh Iesu tatəpələh ikin, suah kit tatimis e nımısən rəha kasis-asis, tatəpələh iuəhkır əm ron. ³ Kən Iesu təmətapəh o iəgətun min rəha Lou ne Farisi min məmə, "?Tahro? ?Lou tategəhan-in məmə suah kit otol-wır netəm koatimis kotəmegəh min e nian rəha Sapat, o kəp?" ⁴ Məto ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nipətin təwir min, kən mahl-ipən tatuwin.

⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, "?Okəmə itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otiwig-pən pikən e noakimil asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwin

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 ‡ **13:30:** Netəm Isrel, nikilat təht məmə ilat koatətul aupən e netənim rafin. Kən nikilat təht məmə Iaihlua min kotərat əm. Məto Iesu təmə netənim tepət rəha Isrel okəsotuwınən e nego e neai, kən Iaihlua min tepət, ilat okotuwın e nego e neai. **13:35:** Sam 118:26; Mat 21:9; 23:39; Mak 11:9-10; Jon 12:13 **14:3:** Luk 6:9

mīlās-irākis uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsol mihinən?” ⁶ Kən nəghatən rəhalat təmikə məmə okotən.

⁷ Kən Iesu təmehm netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nagwənən, kən kəmotuwa imə motitəpun ikin mīn rəha nisiiian məmə okotəpələh aupən ikin. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁸ “Okəmə etəmim tətaun-in ik məmə onəkuwa o nagwənən kit rəha marit, kən nəsuwinən məpələh ikin rəha nisiiian. Məta suah kit in ilis katisiai-in pik tuwa, ⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, ‘Agim. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.’ Kən onakaulis məto-inu nakəkəike muwin məpələh ləhau agin itəm nisiiian tikə ikin. ¹⁰ Məto okəmə suah kit tətaun-in ik məmə nakuwin magwən e lafet kit, kən təwir məmə nakitəpun ikin nisiiian tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, ‘Rəhak etəmim, uwin məpələh ilis, ikin rəha nisiiian.’ Kən inu otələs-ipər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatələs-ipər atip in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgīn otələs-iəhau in. Məto etəmim itəm tatələs-iəhau atip in, Uhgīn otələs-ipər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “Okəmə natol nagwənən asol kit e nərauiəgən o lapin, təsəwirən məmə nakaun-in ik mīn neen, ne piam mīn, ne rəham noanol mīn, ne netəm rəhalat nautə tepət itəm kotatig kitəlau lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat mīn okotaun-in ik məmə nakuwin motagwən itəmat mīn, kən ilat okotalpin nat nəmol kəm ilat. ¹³ Məto nian natol lafet kit, kən onakəkəike maun-in ian-rat mīn, ne netəm nipətilat məsin tərət, ne ielkin rat mīn, ne netəm niganəmtilat təpis, məmə okotuwa nakotagwən. ¹⁴ Kən Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm ik, məto-inu okol ilat kəsotalpin agin-əhən nat nəmol kəm ilat. Məto e namnun nian, nian netəm kotətuatip okoatəmegəh mīn, kən Uhgīn otətou ik lan.”

Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol
(Mat 22:1-10)

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təməto nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir pik o etəmim itəm otuwin əpəh e nego e neai itəm Uhgīn tatərəməra lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tepət məmə okotuwa kəgwən kələh ilat mīn. ¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwin mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kəgwən, məto-inu enol əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwinən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməra məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm nīməptən kit, kən ekəike muwin mətag.’

¹⁹ “Kən kit mīn təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməra məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwin mehm pitən rəhalat mīn wək.’

²⁰ “Kən kit mīn təmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəməra məmə ko esimnən məto-inu, kəmit rəhak pətan ka latuənu əh-roiu.’

²¹ “Kən iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kən etəm-iasol un nikin təmahmə təmahmə, kən təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwin uəhai e suatip ne ikin mīn neen e taon meam-in ian-rat mīn, ne netəm nipətilat məsin tərət, ne netəm niganəmtilat təpis, ne ielkin rat mīn, kən mit ilat motuwa.’ ²² Kən in təmol əm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihin ne, kən təmitəlig-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafin itəm nəmən, io enol rəkis, məto nagwənən tepət əh-ikin kən nimə tahmen e netəmim neen mīn.’

²³ “Kən etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kən uwin e suatip, ne ikin mīn rafin ihluə e taon, kən uwin muəh nīkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nimə u rəhak otəkəike

mər wir. ²⁴ Məto ekən kəm ik məmə netəm emaun-in ilat aupən, ko kəsotun asgəwinən nagwənən məsin rəhak.’ ”

Nolən rəha nətəu-pənən Iesu

²⁵ Netənim tepət tepət koatuarisig-in Iesu e suatip. Kən in təmeirair mən-ipən kəm ilat məmə, ²⁶ “Okəmə suah kit tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkəike molkeike io maprəkis-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətagwəhl ne nətin mīn ne pian mīn ne winin mīn, ne in atip mīn.* Okəmə təsol mihinən, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etənim. ²⁷ Kən etənim pah itəm təsiləsən rəhan nig kəluau mətəu-pa io, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etənim.

²⁸ “Okəmə itəmat kit tolkeike məmə otiləkin nimə asol kit kaifəməh, kən in otaupən məpələh mehm wir məni rəha natimnat mīn məmə otehm rəhan məni məmə tahmen, o kəp. ²⁹ In tatol nəhlan məto-inu okəmə in təsaupənən mehm wir məni ron, kən in tatətuoun matol fauntesen† əm, məto tinəruru nol rafinən, kən netənim rafin itəm okotuwa motehm, kən okotalah-əmnu moatən məmə, ³⁰ ‘Əplan-tu. Suah u təmətuoun əm rəhan nimə, məto tinəruru nol rafinən.’

³¹ “Kən okəmə kig kit rəhan mopael ilat ten-taosan əm, tatəto namnusən məmə kig pisin kit mīn itəm rəhan mopael mīn tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kən otəsuwin uəhaiən o nəluaginən. Aupən ikən, otəkəike məpələh mehm wir məmə in titun nol winən, o kəp. ³² Okəmə titun məmə okol təsol winən, in otəkəike mahl-ipən netənim neen kotuwīn motehm rəhan tikimīr nian in əpəh isəu əh, kən okotəpəh o nəməlinuən. ³³ Kən e nolən ahmen mīn əm, itəmat nəkotəkəike motəpələh motehm wir nəmegəhən rəhatəmat. Okəmə itəmat kit təsapəsən əh rəhan natimnat mīn rafin, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etənim.”

³⁴ “Nian etənim kit takiəh nien, kən nīpəti nien in təwir o nawirən nagwənən. Məto nian kinawir rəkis nagwənən lan, kən nīpatin təsəwir mīnən o nunən.‡ ³⁵ Kən okol kəsolan nat wir kit lan, kən netənim okotərakin əm. Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mītun nəghatən mīn u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip

itəm təməluə

(Mat 18:10-14)

¹ E nian əh, netənim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netənim tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. ² Kən Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat mīn əh, moatən məmə, “Suah əh, nikin tətəgien əm məmə nol təfagə rat mīn koatuwin ron, kən motəgwən kələh.”

³ Kən e nəghatən mīn u, Iesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, ⁴ “?Itəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitəh təməluə, məto in nikin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike mapəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikən, kən in otuwīn mategəs-in itəm təməluə mətoarus-pən in otehm.

⁵ Kən nian in təmehm, təmiləs-ipər məhun, kən nikin tətəgien. ⁶ Kən nian in təmiet-arəpa

* **14:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisig-in Iesu, in tatakəike metəhau rəhan mīn. Məto nīpəti nat u məmə, kitat okotolkeike rəhatat mīn, məto kotəkəike molkeike pik agin Iesu. **14:26:** Luk 9:23 † **14:29:** Nəghatən u “fauntesen,” tatəghat-in kəpiel mīn itəm kaupən katəlin o niləkinən nimə. ‡ **14:34:** Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, kən nat tikə otol tətehen mīn.” Məto sol rəha netənim e nian mīn əh, in təmol piləh-piləh e nat pisin itəm nətehenən tikə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol piləh-piləh e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosolən mihin. Nian rafin tətehen. **14:34:** Mat 5:13, Mak 9:50 **15:2:** Luk 5:30 **15:4:** Esik 34:11,16; Luk 19:10

latuānu, in otākaike maun-in in min neen, ne netām kotatig motitēlau lan, kən mən-ipən kəm ilat mēmā, ‘Otuwa kotagien kələh, mətō-inu emehm min rəhak sipsip itəm tēməluē.’ ”

⁷ Kən nian Iesu tēmōl namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat mēmā, “Kən iatən kəm itəmat mēmā, tahmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmā iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nəmegəhən kəm Uhgin, kən nagienən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nagienən o netəmim nainti-nain itəm nīkilat təht mēmā kotətuatip məsotolən nat kit tərət itəm okotākaike motəuhlin nəmegəhən rəhalat ron.”*

Nimaa nəghatən e mənī tēmikə

⁸ Kən Iesu tēmatig məghat min mēmā, “?Okəmā pətan kit rəhan mənī ten kəmōl e silfa, kən in tēmikil kitiəh, kən in otol naka? In otasiepən e lait kit, kən mol pīrum megəs-in wīr əpəh imə matuwīn matuwīn mehm. ⁹ Kən nian tēmehm mənī əh, in otaun-in rəhan min neen ne netām kotatig motitēlau lan, matən mēmā, ‘Otuwa kotagien kələh mətō-inu emehm rəkis mənī ilou rəhak tēmikə.’ ”

¹⁰ Kən nian Iesu tēmōl namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat mēmā, “Kən ekolkeike mēmā ekən kəm itəmat mēmā, e nolən kitiəh min əm, nagienən asol e niganəmti nagelo min əpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nətəligən matuwīn o Uhgin.”

Nimaa nəghatən rəha nətī suah kit iərman itəm tēməluē

¹¹ Kən Iesu tēmatəkaike matən mēmā, “Suah kit, nətīn iərman kəiu. ¹² In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata mēmā, ‘Tata. Oor nautə min rəham, mos-ipa rəhak u-roiu.’ Kən rəhalau tata toor rəhan natimnat mos-ipən kəm ilau.

¹³ “Kən təsuwəhən, nətīn in əkəku lan tos rəhan lan muwīn mol-salim-in ilat, kən mos mənī e nautə min un miet iməlat ikin muwīn e nəptən pīsīn kit min isəu. Kən ikin əh, tēmatərəkīn rəhan mənī e nolən rat min matuwīn matuwīn. ¹⁴ Kən nian rəhan mənī tinikə rafīn, nəumis asol tīnitan e nītən əh, kən nəumis tīnatus suah un, nigīn nagwəhən tinikə. ¹⁵ Kən tēmuwīn matol wək kəm suah kit əh-ikin əh, kən suah u tēmahl-ipən mēmā otuwīn mətəgwən rəhan pikəs min. ¹⁶ Kən nəumis tēmus pik mēmā in tolkeike mēmā otun nagwəhən nigī pikəs min, mətō etəmim tikə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷ “Kən nətəligən wīr tinuwa min lan, kən matətəlig-in mēmā, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək min rəha tata, nigilat nagwəhən tepət maprəkis, mətō io ekətətig u ikin-u, otəsuwəhən kən ekimis e nəumis. ¹⁸ Oekiet u ikin-u mītəlig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in mēmā, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgin ne ik. ¹⁹ Roiu əh esahmenən mēmā onəkaun-in io mēmā nətīm. Mətō aun-in io ekahmen-pən əm mēmā io iolwək əm kit rəham.’ ” ²⁰ Kən tēmətul maliwək minatuwīn mēmā otehm rəhan tata.

“Mətō nian tēmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata tēmasipən məplan, kən tēmasəkitun, maiu muwīn miləs muətāin mətəgien ron. ²¹ Kən netīn tən-ipən kəm in mēmā, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgin ne ik. Roiu əh esahmenən mēmā onəkaun-in io mēmā nətīm.’

²² “Mətō rəhan tata taun-in rəhan iolwək min mən-ipən kəm ilat mēmā, ‘!Ei! Otuwīn uəhai motos kot itəm in təwīr maprəkis motuwa kuwīn-in-pən kəm in, kən motos rig motarigīn-pən e noanelmīn, kən motos put ka kuwīn-in-pən e nelkīn, ²³ kən motiləs pīlik itəm tasis-asis məwīr motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha nətīk, ²⁴ mətō-inu nətīk u, in tahmen əm mēmā tēmimīs rəkis, mətō roiu in tīnəmegəh min. In tēməluē, mətō enehm min.’ Kən ilat kīnoatol lafet.

²⁵ “Kən e nian əh, netīn asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian tēmatuwa minuwa iuəhkīr o latuānu, kən minətō netəmim koatol napuən min, moatol tanis. ²⁶ Kən tēmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron mēmā, ‘?Ei, naka əh netəmim koatol?’ ²⁷ Kən tən-ipən

* **15:7:** Iesu tatəghat-in Farisi min itəm koatətəu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən mēmā kotətuatip, nat əpnapīn nərātən tətətig e nīkilat rafīn. **15:18:** Sam 51:4 **15:24:** Efes 2:1,5

kəm in məmə, 'Piam təmuwa, kən rəham tata təmoħ pīlik itəm tasis-asis məto-inu piam tinitəlig-pa mīn, kən in təsanən əm.'

²⁸ "Kən nīkin təmāhmə, kən məmə, 'Okol esuwīnən imə.' Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwīn imə. ²⁹ Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, 'Əplan-tu. Kəmuatīg nup tepət rəkīs, kən iatol wək u ikīn-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwīam kit ne. ?Məto tahro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nənī, məmə ekol nagwənən lan itīmat io mīn neen. ³⁰ Məto nətīm əħ itəm təmərəkīn rafīn rəham nautə o nətouən nīpītan mīn lan rəha suatīp, kən nīan tinitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pīlik tasis-asis matol lafet lan rəhan.'

³¹ "Kən rəhan tata tən-ipən məmə, 'Nətīk. Nīan rafīn kilau mīn ik kətuatīg, kən nətīmnat rafīn rəhak in rəham. ³² Məto tətuatīp əm məmə okotol lafet u motagīen, məto-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmīmīs rəkīs, məto roiu in tīnəmegəħ mīn. In təmīkə, məto roiu kīnotehm mīn.' "

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmīm məmə, "Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mīn. Kən rəhan iolwək mīn neen kəmotuwa moatən-ipən nəratən rəha etəm-iasol əħ kəm iərəmərə, moatən məmə, 'Ei, suah əħ tatərəkīn rəham nətīmnat.' ² Kən təmaun-in suah əħ tuwa tatəghat kəm in məmə, '?Ei, nəghatən naka mīn u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafīn nəghatən mīn rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.'

³ "Kən etəm-iasol əħ təmuwīn matətəlig-in məmə, 'Awe. Rəhak iərəmərə tolkeike məmə otərəkīn io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əħ-roiu? Nahgīk təsahmenən məmə ekel nīsip mos mənī ikīn, kən io iaulīs pik o neasiə-inən mənī o netəmīm. ⁴ !Ei! Roiu əħ enītun nat naka itəm io ekol pəs netəmīm okotit io motuwīn iməlat ikīn moatehm wīr io nīan rəhak iərəmərə otərəkīn io e rəhak wək.'

⁵ "Kən in təmaun-in rafīn netəmīm itəm kəmotol kaon kəm iərəmərə kotuwa ron kitīəħ kitīəħ. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, '?Ik nəmol kaon e naka?' ⁶ Kən suah əħ təmən məmə, 'Eməmīk tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrīt.* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, 'Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələħ uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.'

⁷ "Kən təmən-ipən kəm suah kit mīn məmə, '?Ik nəmol kaon e naka?' Kən in təmə, 'Emol kaon e wan-taosan pak wit.' Kən etəm-iasol təmə, 'Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrīt pak wit.'

⁸ "Kən uarisīg lan, iərəmərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərət kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neīueīuəən məmə in otehm wīr atīp in. Nat u tatəgətun məmə netəmīm rəha nətueīntən, ilat kotenatīg wīr o nolən mīn rəha nətueīntən nīan ilat koatəghat kəm ilat mīn, taprəkīs-in nenatīgən rəha netəmīm rəha nəhag-əhagən.†

⁹ "Kən iatən kəm itəmat məmə, otasītu wīr e netəmīm e mənī rəha nətueīntən məmə ilat okotuwa iolītəmat mīn. Kən nīan mənī rəha nətueīntən otīkə, kən Uhgīn otos itəmat muwīn əpəħ e nego e neai itəm otətətīg līlīn.

¹⁰ "Okəmə nəkītun məmə suah kit tatehm wīr nat əkəku kit, kən nəkītun məmə in tītun nehm wīrən nat itəm iahgīn. Kən okəmə nəkītun məmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatīpən e nat əkəku kit, kən nəkītun məmə in otol nolən təsətuatīpən e nat itəm iahgīn. ¹¹ ?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wīrən mənī rəha nətueīntən u, kən pah oteghəhan-in itəmat məmə nakotos nat itəm təwīr pahriən, inəħ nətīmnat rəha

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † **16:8:** Nīpətī nəghatən rəha Iesu məmə netəmīm rəha nəhag-əhagən kəsotolən nətīmnat itəm Uhgīn tolkeike məmə otətul aupən e rəhalat nəmegəħən. Nīkīlat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgīn. **16:10:** Luk 19:17-26

Uhgin? ¹² Kən okəmә itəmat nəkəsotehm wīrən natimnat rəha suah kit mīn, kən nikitəmat təsəhtən məmә okos-ipən əh mīn kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat mətō-inu, katəplan məmә onəkəsotehm wīr mīnən natimnat mīn əh.

¹³ “Etənim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmә in tətalkut məmә otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgin ne məni e nian kitiah əm.”

¹⁴ Farisi mīn kotolkeike pik məni, kən nian kəmotəto nəghatən mīn u, kən kəmotalah-əsan e Iesu. ¹⁵ Mətō in təmən kəm ilat məmә, “Itəmat nəkoatol nolən mīn itəm koatol netənim koatən məmә nəkotətuatip. Mətō Uhgin titun nikitəmat məmә kotərat. Iatən nəhlan mətō-inu nat naka itəm netənim koatiləs-ipər məmә in nat keike, mətō e nigənməti Uhgin in nat əpnəpīn əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmә, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgin mətōarus-pa Jon Baptais, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwīr rəha nərəmərəən rəha Uhgin, kən netənim rafin kotalkut pik məmә okotuwīn motatig ahgin.

¹⁷ Mətō kəsənən məmә wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təmikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol mīn mətōarus-pən in əkəku agin. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmә suah kit tatol tifos mətəpəs rəhan pətan, kən matit pətan pişin kit mīn mətəuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmә suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təməpəs kən ilau mətəuatig, kən in tatol təfagə rat mətō-inu in tətəkləh-in pətan rəha suah pişin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən Iesu təmən məmә, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwīn e napən wīr mīn nəguinaris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nagwənan wīr mīn. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, niməgəm təmirafin nipətin. Kən kəmiləs kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latuənu. ²¹ In tolkeike pik məmә otun nimismisi nagwənan itəm təmisas e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mīn, kuri mīn kotuwa moatəpəh-əpəh niməgəm mīn rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmimis, kən nagelo mīn kəmotiləs motuwīn əpəh e nikali Epraham, ikin rəha nisaiian. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimis mīn, kən kəmitənim. ²³ Kən in tuwīn əpəh e nigəm asol, kən tatəto nahməən asol, kən nian təmasipər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nikalin. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmә, ‘!Tata Epraham! Awi, asəkitun io. Ahl-ipən Lasaros məmә oteer əm noanelmīn e nəhau kən mōs muwa mek namək lan məmә otətəp, mətō-inu iatəto nahməən asol e nigəm ukin-u roiu.’

²⁵ “Mətō Epraham təmə, ‘Nətik, nikim təht-tu rəham nəmegəhən aupən. Ik nəmatos natimnat wīr rəham tepət, mətō Lasaros təmatəto nahməən tepət e nipətin. Mətō roiu əh, in tatəto təwīr ikin-u, kən ik, natəto nahməən tepət e nipətim. ²⁶ Kən nat kit mīn. Plugin-in kitat, noakimil asol itəm tatoor kitat, ik un, kən itimat u. Okəmә itimat kit tolkeike məmә otimnə mehm ik, mətō okol təsimnəən. Kən okəmә itəmat kit tolkeike məmә otuwa mehm itimat, mətō okol təsuwamən.’

²⁷ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmә, ‘Tata. Iakatəkəike kəm ik, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwīn e nimə rəha tata rəhak, ²⁸ mətō-inu piak faif əh-ikin. Təwīr məmә in otuwīn məghat mem əskasik ilat məmә okoatəto ilat məmә okəsotuwamən ukin-u itəm iatəto nahməən asol agin ikin.’

²⁹ “Mətō Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien mīn rəha Uhgin tətatig. Pəs piam mīn okotəto nəghatən mīn əh.’

³⁰ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmә, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Mətō okəmә suah kit otəmegəh mīn e nimisən otuwīn məghat kəm ilat, kən nipahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motəpəs təfagə rat mīn rəhalat.’

31 “Kæn Epraham tæmæ, ‘Okæmæ kæsotætellig-inæn næghatæn ræha Moses ne ien min ræha Uhgîn, kæn in nat æpnapîn okæmæ suah kit tæmegæh pap e nimisæn kæn muwîn matæghat kæn ilat, mæto okol kæsotæn minæn nîpahrienæn lan.’”

17

Oatæto itæmat

(*Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42*)

1 Kæn Iesu tæmæn kæn ræhan min netæmim mæmæ, “Nîpahrienæn, nos-ipæn-os-ipænæn ræha tæfagæ tærat min itæm koatiuw-pæn netæmim e næratæn, ilat okotuwa. !Mæto nahmææn asol tatuwîn o etæmim itæm tatos-ipæn-os-ipæn netæmim, o in suatîp ræha nos-ipæn-os-ipænæn! 2 Mæto okæmæ etæmim kit tatiuw-pæn ræhak kit etæmim u tahmen e suakæku, mæmæ otol tæfagæ rat, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpînæn asol kæn in. Kæn nalpînæn æh otæskasik taprækis okæmæ kætu-pæn kæpiel kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokamnîm mæmæ otamnîm. 3 Kæn tol næhlan, oatæto moatehm wîr ræhatæmat næmegæhæn.

“Okæmæ piam tatol tæfagæ tærat kæn ik, kæn æn-ipæn ræhan nolæn rat e nîganæmtîn, kæn okæmæ tatæuhlin ræhan nætelligæn, kæn aluin ræhan nolæn rat mæsosæn tatig e nîkim. 4 Kæn nat æpnapîn in tatol tæfagæ rat kæn ik mau sepîn e nian kitæh, kæn muwa mau sepîn mæn-ipînæ kæn ik mæmæ, ‘Kæsi, emol tæfagæ rat kæn ik. Ekæuhlin ræhak nætelligæn mapæs ræhak tæfagæ rat,’ kæn ik onakækæike maluin ræhan nolæn rat min, kæn mæsosæn tatig e nîkim.”*

5 Kæn aposol min kæmotætæpæh o Iæræmæ ræ mæmæ, “Ol ræhatæmat nahatætææn tæskasik tæhmîn min.”

6 Kæn Iæræmæ ræ tæmæn mæmæ, “Nat æpnapîn okæmæ ræhatæmat nahatætææn in tækæku agîn æm tahmen e nîmismîsi nîmæklækil, kæn nækotitun nænæn kæn nig u neegîn mæmæ, ‘Euw atîp ik, kæn muwîn miwig-pæn itæhæi,’ kæn nig u otol næwîatæmat.†

7 “Æn-tu. ?Okæmæ suah kit ræhan iolwæk tætasum, o in tatehm sipsip min, kæn in tatitellig-pa latuænu, kæn nîkitæmat tæht mæmæ etæm-iasol otæn kæn in mæmæ, ‘!Ei! Wa uæhai mæpælæh mun nagwænæn æh?’ !Kæp! 8 Mæto in otæn kæn ræhan iolwæk mæmæ, ‘Uwîn mol nigak nagwænæn, kæn uwîn muwîn e ræham napæn tæwîr, kæn mos-ipa nigak nagwænæn ne nîmæk nænîmæn. Nian næmol rafin ræham wæk, nækîtun nuwînæn magwæn kæn mænîm.’ 9 ?Kæn nîkitæmat tæht mæmæ etæm-iasol, in otæn tagkiu kæn ræhan iolwæk o wæk asol ræhan itæm in otækæike mol? !Kæp! 10 Kæn itæmat un, nækotahmen æm e iolwæk min ræha Uhgîn. Nian næmotol rækis natîmnat rafin itæm Uhgîn tæmæn kæn itæmat mæmæ onækotækæike motol, onækotækæike motæn æm mæmæ, ‘Itîmat iolwæk min æm. Nolæn ræhatæmat tæсахmenæn o nænwiwîæn. Itîmat emotol æm wæk itæm itîmat ekotækæike moatol.’”

Iesu tæmol-wîr netæmim ten itæm leprosi tæmol ilat

11 Nian Iesu tæmalîwæk matuwîn Jerusalem, in tæmalîwæk muwîn-pæn ilugîn i næptæn mil u Sameria ne Kalili. 12 Kæn nian in tæmîet-aræpa latuænu kit, netæmim ten itæm nîmîsæn u leprosi tæmol ilat kæmotuwa motætul isæu mæsîn, 13 kæn motaun-in mæmæ, “! Iesu, Etæm-iasol, asækîtun itîmat!”

14 Kæn nian in tæmehm ilat, tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Onækotuwîn o pris mæmæ in otehm nîpætîtæmat.”‡ Kæn nian ilat kæmotaliwæk æh e suatîp, kæn kæmotæwîr, nîmîsæn tæmikæ.

17:3: Mat 18:15 * 17:4: Nîpæti næghatæn æh tæsænæn mæmæ kitat kotaluin tæfagæ rat ræha suah kit mau sepîn æm, mæto kotækæike motaluin namnun tikæ. † 17:6: E næghatæn ætuatîp ræha Iesu, in tatæghat-in nîkuti mastat u in natîækæku agîn, ne nig kit itæm nækætîn tæmeiuiæu agîn, nærgîn u fik-malperi. 17:6: Mat 17:20; 21:21 17:13: Lev 13:45-46 ‡ 17:14: Nian nîmîsæn leprosi tæmol suah kit, Lou tatæn mæmæ in tamkîmik. Nian nîmîsæn tæmikæ, in tæike muwîn mehm pris mæmæ in otæn-iaræp kæn netæmim rafin mæmæ nîmîsæn tikæ ne namkîmikæn tikæ. Nian Iesu tæmæn mæmæ ilat okotuwîn motehm pris kit, in tahmen mæmæ in tæmæn mæmæ in otol-wîr ilat. 17:14: Lev 14:2-3; Mat 8:3-4

¹⁵ Kən ilat kit tāməplan māmə leprosi rəhan tinikə, kən in tāməuhlin mitəlig-pən o Iesu, matən əfəməh māmə, “!Iatənwiwi Uhgīn! !Iatənwiwi Uhgīn!” ¹⁶ Kən in tāmēuiau e nelki Iesu misin nulin nīpīnəgin tatek nisip, kən matən kəm Iesu māmə nīkin tətəgien māmə in tāmōl-wīr rəhan nīmīsən. Kən suah u in etəm Sameria. § ¹⁷ Kən Iesu tāmən māmə, “?Emol-wīr netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nīmīsən, o kəp? ?Məto nain hiə? ¹⁸ ?Suah u in iapīspis əm, məto in pīsīn əm tāmītəlig-pa matənwiwi Uhgīn?” ¹⁹ Kən Iesu tāmən kəm suah u māmə, “Ətul maliwək matuwīn. Rəham nahatətəən tāmōl-wīr ik.”

Nuwamən rəha nərəmərəən rəha Uhgīn
(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Farisi mīn kəmotətəpəh o Iesu māmə, “?Onəghan nərəmərəən rəha Uhgīn otuwa?” Kən in tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn otəsuwamən māmə netəmim okotehm e nīganəmtilat. ²¹ Kən etəmim tikə itəm otən māmə, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ məto-inu nərəmərəən rəha Uhgīn tinuwa rəkis mətətig e nīkitəmat.”

²² Kən Iesu tāmən kəm rəhan mīn netəmim māmə, “Nian mīn koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike māmə onəkotehm nian mīn rəha Nəti Etəmim, məto okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat māmə, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Məto əsotuwīnən motətəu-pən ilat, ²⁴ məto-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e nīpītən itəm tatipit kən mətəsiəgəpīn neai e nīkalin kit mətoarus-pən nīkalin kit mīn, kən netəmim rafin koatəplan motitun. ²⁵ Məto aupən, io ekəkəike məto nahməən tēpət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin mənətaalat motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmoatol natimnat mīn məsotitunən māmə Uhgīn otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotəgwən, moatənīm, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pa nian itəm Noah tinuwīn imə e nīpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuən tāməfik naruəh asol təmuwa maiu əlīmīn rafin netəmim itəm kəsotuwīnən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotəgwən, moatənīm, moatol-salīm-in natimnat mīn, moatos-nəmtīm natimnat mīn, moatasum, moatiləkīn nīmə mīn, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot tāmiet lan e taon əh Sotom, kən nīgəm ne kəpiel mīn itəm koatuəp kəmotisi-pər e neai motoamnu ilat rafin əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmen əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa mīn lan kən Uhgīn otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nīmə, pəs in otəgīm məsuwīn mīnən imə māmə in otos rəhan natimnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgīm məsuwa mīnən latuənu. ³² !Onəkəsotaluinən pətəguīhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike māmə in otaskəlīm rəhan nəmegəhən e nətueintən u məsətəu-pa-mən io, in otəsosən nəmegəhən lilīn. Məto etəmim itəm tətəpəs natimnat rəha nəmegəhən e nətueintən u kən matətəu-pa io, in otos nəmegəhən lilīn. ³⁴ Iatən kəm itəmat māmə, e nian əh lapīn, etəmim kəiu okətuapīl e pet kitīəh əm, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətioal nəgwənən, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan iolwək mīn kəmotən-ipən kəm in māmə, “?Iərəmərə, onəkuwa hiə?”

Kən in tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Onəkotitun əm. Tahmen e nian ligkai mīn koatiwīg ilis moteiuaiu moatər itəhəi, kən nəkotitun māmə nəm mīn əh-ikīn əh.”†

§ **17:16:** Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afin nīpətīn e tiksonari. **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8 **17:28:** Jen 18:20; 19:25 **17:31:** Mat 24:17-18 **17:32:** Jen 19:26 **17:33:** Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmīlpīn nəghatən mīn u rəha ves 36: Etəmim kəiu okatuasum, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. † **17:37:** E nian Iesu otuwa mīn, netəmim rafin okotəplan ikīn Iesu otuwa mīhin. Nəghatən ətuatip rəha Iesu tatən māmə, “Tahmen e nat megəh tāmāmis mətāməhl, kən kuweria mīn kotuwa katon kələh.”

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tatasək o nasituən

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nīkilat otatite. ² In təmən məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikin rəha nələhəuən nəghatən mīn. Kən təsisiai-inən Uhgīn, kən təsisiai-in mīnən netəmim. ³ Kən e latuənu əh, nəutahlimis kit əh-ikin, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nərātən itəm rəhak tīkimir tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwīnən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wīr nərātən əh rəha nəutahlimis. Məto pətan əh təmətapəh o suah əh nian rafin matuwīn matuwīn, kən ien tīnatətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpīn esisiai-inən Uhgīn, kən məsisiai-in mīnən netəmim, ⁵ məto pətan əh tatən nat kitīəh mətaləkīamtə io o rəhan nəghatən, matuwīn matuwīn. Io ekəkəike muwīn mən wīr rəhan nərātən kən mələhəu nəwīrən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwīn matuwīn kən ekəpou in.’ ”

⁶ Kən nian İərəməərə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tərāt təhmīn. ⁷ ?Məto tahro e Uhgīn? In təmītəpun rəhan mīn netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafin e nərauiəgən mīn ne lapīn mīn rafin. ?Kən nīkitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsahgīn pitən?’ Kəp. ?Kən nīkitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan mīn? ⁸ İatən kəm itəmat məmə nīpahriənən, in otasitu uəhai əm e rəhan mīn, kən mol-wīr rəhalat nərātən. ?Məto nian io Nəti Etəmim oekītəlig-pa mīn lan e nətueintən, oekəhm netəmim neen itəm koatahatətə e Uhgīn, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos məni rəha takis

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netəmim neen itəm nīkilat tatəht məmə ilat kotətuatīp taprəkis-in netəmim rafin, kən motasīl-īəhau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mīl kəiu kəmīan əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul mateiuə məmə in tatəfak kəm Uhgīn, məto nīpahriənən tatən atīp in, matən məmə, ‘Uhgīn, İatən tagkiu kəm ik məto-inu nəmol məmə ekol etəm pīsīn lak, inəh io mīn neen kotalkeike pīk məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərāt, kən motakləh-in pətan rəha etəm pīsīn. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəiu e wīk kitīəh, İatətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natīmnat ten, ekatos-İrəkis kitīəh matos-İpīnə kəm ik.’

¹³ “Məto suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən İsəu, kən mətaulīs məsasīpərən e neai məfak. Kən nīkīn tatītəgīt mətasək mətaht manīkīləhan matən məmə, ‘Uhgīn, io etəm tərāt. !Asəkitun io!’ ”

¹⁴ Kən Iesu təmə, “İatən kəm itəmat. Nian suah mīl u okatīatəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatīp e nīganəmtī Uhgīn. Məto Farisi təsol mīhīnən, məto-inu etəmim itəm tatīləs-İpər atīp in, Uhgīn otīləs-İəhau, məto etəmim itəm tatos-İəhau atīp in, Uhgīn otīləs-İpər.”

Nisualkələh kəmotuwa o İesu (Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Kən netəmim neen kəmotəmīk rəhalat nīsualkələh mətmətīg motuwa kəm İesu məmə in otələhəu-pən nelmīn elat kən məfak olat. Məto nian rəhan mīn netəmim kəmotəhm ilat, kən kəmotən-İəhau ilat. ¹⁶ Məto İesu təmatən-İarəp məmə nīsualkələh mīn un okotuwa ron, kən təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Əsotahtosīg-inən nīsualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgīn in rəha netəmim itəm kotahmən e nīsualkələh mīn u. ¹⁷ Okəmə suah kit

tolkeike māmā in otuwa matig ahgin nārāmārēan rāha Uhgīn, kən in tēike muwa tahmen e suakəku. Məto okəmā təsol mihinən, kol in təsuwamən.”

*Suah kit rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Kən etəm-iasol kit tāmən-ipən kəm Iesu māmā, “Təgətun, ik etəm təwīr. ?Oekol naka māmā ekos nāmegəhən lilin?” ¹⁹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm in māmā, “?Tahro nakatən kəm io māmā io etəm təwīr? Suah kit tikə in etəm təwīr, məto Uhgīn əm in təwīr. ²⁰ Ik nəkitun nəghatən mīn e Lou rāha Uhgīn koatən māmā, ‘Əsakləh-inən pətan pīsīn, əsohamnuən etəmim, əsakləh-inən natimnat, əseiueiuəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.’ ”

²¹ Kən suah u tāmən māmā, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu.” ²² Nian Iesu təməto nəghatən əh, tāmən-ipən kəm in māmā, “Nat kitiah əm əh-ikin itəm ik nəməsolən əh. Uwīn mōl-salim-in nautə rafin rəham, kən mos mənī lan muwīn mos-ipən kəm ian-rat mīn, kən ik onakos natimnat wīr əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io māmā ik rəhak etəmim.”

²³ Məto nian təməto nəghatən mīn əh, nīkin təməpou məto-inu rəhan nautə tepət. ²⁴ Kən Iesu təmasipən məplan, tāmən māmā, “!Awi, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tepət māmā in otuwīn matig ahgin nārāmārēan rāha Uhgīn! ²⁵ Tiəkis māmā kau otuwīn-pən e nīpəg nitel, məto tiəkis pik māmā etəm rəhan nautə tepət otuwīn matig ahgin nārāmārēan rāha Uhgīn.”*

²⁶ Kən netəm kəmotəto nəghatən əh kəmotən māmā, “?Okəmā in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, məto pah əh in tahmen māmā otos nāmegəhən əh?”

²⁷ Məto in tāmən māmā, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, məto Uhgīn in titun nolən.”

²⁸ Kən Pita tāmən-ipən kəm in māmā, “?Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa māmā ekotuarisig-in ik.”

²⁹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmā, “Iatən pahrien kəm itəmat māmā, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian mīn, o rəhan tata ne mama, o rəhan nīsualkələh məto-inu in tatətəu-pən nārāmārēan rāha Uhgīn, ³⁰ kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat mīn u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos mīn nāmegəhən lilin.”

*Iesu tāmən-iarəp mīn
rəhan nīmīsən*

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef māmā okotiet e nīmanin netəmim mo-tuwa kitiah kuəfīmīn ilat mīn, kən tāmən-ipən kəm ilat māmā, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwīn əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat mīn itəm ien mīn rāha Uhgīn aupən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nīpahrienən. ³² Netəmim okotegəhan-in-pən io e nelmi laihluə mīn, kən netəmim okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nīpətik. ³³ Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kisil lan, oekəmegəh mīn.”

³⁴ Məto kəsotitunən rəhan nəghatən mīn. In tahmen-pən e nəghatən itəm nīpətīn tatəhluəig, kən kəsotitunən nīpətī nəghatən mīn əh.

*Iesu təmol-wīr
iganəmtīn əpīs kit*
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkīr o taon əh Jeriko, iganəmtīn əpīs kit əh-ikin tatəpələh e nīkali suatīp. Nian rafin in tateasiə-in mənī o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtīn əpīs təməto māmā

18:17: Mat 18:3 **18:18:** Luk 10:25 **18:20:** Eks 20:12; Dut 5:16-20 * **18:25:** Nəghatən Kris ətuatip tatən māmā, “Tiəkis māmā kamel otuwīn-pən e nīpəg nitel.” Kamel in nat megəh asol taprəkis-in kau. **18:31:** Luk 24:44
18:32: Luk 9:22,44 **18:34:** Mak 9:32

netəmim tepət kotaliwək e suatip, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!Iesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm mən u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “!Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin mən məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkir, Iesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “Iərəmərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmöl-wir niganəmtim.” ⁴³ Kən roiu agin-əh mən əm, təmaiir minatehm nat, kən minatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmaliwək muwın imə e taon u Jeriko matuwın məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin. ² Kən e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos məni rəha takis, kən rəhan nautə tepət. ³ Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə Iesu in pah, məto təruru nəplanən məto-inu in natiəkuəkir, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴ Kən in təmaiu aupən muwın maiu e nig kit, nərgin u sikamo, məmə otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kən nian Iesu təmuwa ətuatip əh in ikin, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eiuaiu uəhai, məto-inu roiu ekəkəike muwın matig əpəh e rəham nimə.”

⁶ Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikin imə, kən nikin təmagien.

⁷ Məto nian netəmim kəmotəplan natimnat mən əh, kən koatasiwən-in nolən mən əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwın e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kınotuwin e nıpəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “Iərəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat mən. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham mən, məto-inu ik mən, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha iərəmərə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu in tınatuwa iuəhkir o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nərəmərəən rəha Uhgın otəsuwəhən tuwa. ¹² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwın isəu məplan kig asol agin məmə kig asol otiləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kən otəpanitəlig-pa mən. ¹³ Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiəh kitiəh kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətain mətoarus-pən io ekitəlig-pa mən.’

¹⁴ “Məto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agin məmə, ‘Itimət esotolkeikəən məmə suah u otərəmərə etimət.’ ¹⁵ Məto kəmiləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa mən. Kən in təmaun-in rəhan iolwək mən itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətətig əpəh isəu.

19:7: Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9:** Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiəh kitiəh kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiəh in tahmen-pən e wan-hanrit-taosan watu.

16 “Kən etəm tətəupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəmərə, nəmələhəu-pa mənī kitiah e nelmək, kən emol win e mənī ten mīn.’ 17 Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək təwir, nəmōl wək itəm in təwir. Məto-inu nəmōl wək təwir o nehm wīrən nat itəm natiəkəku, kən roiu oekegəhan-in mīn ik məmə onakərəmərə taon ilat ten.’

18 “Kən etəm tətuarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘Iərəmərə, nəmələhəu-pa mənī kitiah e nelmək, kən emol win e mənī faif mīn.’ 19 Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik onakərəmərə e taon ilat faif.’

20 “Kən iolwək kit mīn təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəmərə, inu rəham mənī. Eməlis ətain e napən, kən məhluaig-in wīr, 21 məto-inu io iatəgin ik itəm rəham nolən tiəkis. Nakatos natimnat itəm kəsənəmə rəham, kən matəulək e nasumən mīn itəm ik nəməsəfəən ilat.’

22 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik iolwək rat! Nəghatən əm rəham tatəgətun məmə nəmōl tərət aɡin. Nīnitun rəkis məmə io etəm-iəkis, kən iakatos natimnat itəm kəsənəmə rəhak, kən iatəulək e nasumən mīn itəm eməsəfəən ilat. 23 ?Tahro nəməsosən rəhak mənī muwīn mələhəu-pən e pag, kən nian ekītəlig lan, ekītun nosən rəhak mənī ilau profit rəhan?’

24 “Kən təmən-ipən kəm rəhan mīn əh məmə, ‘Otos-irəkis rəhan mənī, kən motos-ipən kəm suah u rəhan mənī ten.’

25 “Kən ilat kəmotən məmə, ‘!Iərəmərə, təsətuatipən məto-inu rəhan mənī ten rəkis!’

26 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatos nat kit, kəpanos-ipən mīn neen mīn. Məto etəm rəhan nat kit tikə, kəpanos-irəkis rəhan natimnat rafin. 27 Kən roiu, rəhak tikimīr mīn itəm kəməsolkeikeən məmə ekuwa kig rəhalat, onəkotit ilat motuwa, kən onəkotohamnu ilat e nīganəmtək.’ ”

Iesu təmuwīn Jerusalem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;

Jon 12:12-19)

28 Kən nian Iesu təməghat rəkis un, kən in təmaliwək maupən matuwīn Jerusalem, kən netəmim koatuarisig in. 29 Nian kīnotuwa iuəhkir o latuənu mil u kəiu, Petfas ne Petani e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən in təmən-ipən kəm rəhan mil etəmim kəiu məmə, 30 “Ian əpəh latuənu itəm kotisi-pən ikin. Ikin əh, onakuehm nəti togki kit itəm kəsasuəən əh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. 31 Kən okəmə suah kit tətəpəh otəmlau məmə, ‘?Nakətiakis togki o naka?’ kən onəkuən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəmərə rəhatat, in tolkeike məmə otol nat kit lan.’ ”

32 Kən kəmian muehm natimnat rafin tol əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. 33 Kən nian kəmətiakis nəti togki, kən netəmim mīn rəha togki kəmotətapəh olau məmə, “!Ei! ? Nətiakis nəti togki o naka?” 34 Kən ilau kəmuən-ipən məmə, “Kəp. Iərəmərə tolkeike məmə otol nat kit lan.” 35 Kən kəmuasig muea kəm Iesu, kən kəmuapeg rəhalau kot muəfətain məntaa nəti togki lan, kən muasitu e Iesu tər masuə e nəti togki. 36 Nian təmasuə lan minatuwīn, kən rəhan netəmim kotapeg rəhalat mīn kot motəpen-pən e suatip.

37 Nian Iesu tīnatuwa iuəhkir o Jerusalem mətasuə e togki mateiuaiu e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən netəmim rafin rəhan nikilat tətəgien, kən mīnətuoun moatənwiwi Uhgīn motagət əfəməh o nat pispis mīn itəm kəmoatehm in təmatol. 38 Kən koatən məmə, “!Iərəmərə Uhgīn tətətig ilau Kig u itəm tatuwa e nərgin! !Pəs nəməlinuən tətətig əpəh e nego e neai, kən əpəh ilis ilis aɡin e nego e neai, katiləs-ipər nərgi Iərəmərə Uhgīn!”

39 Kən Farisi mīn neen itəm kəmotatig əh-ikin kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Ən-iəhau rəham mīn netəmim məmə okotakəm nohlilat.”

40 Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəm mīn u kəsotagətən, kən kəpiel mīn u, ilat okotagət əfəməh.”

Iesu tãmasæk o netãm Jerusalem

⁴¹ Kãn nian Iesu tãmuwa iuãhkir tãmehm taon ãh Jerusalem, kãn tãmasæk o netãm min ãh-ikin ãh. ⁴² Kãn tatãn mãmã, “Ei, nat ãpnapin nãmotapãs natimnat itãm tatos-ipa nãmãlinuãn mãtoarus-pa u-roiu, mãto okãmã nãkotitun ilat roiu ãm, kãn Uhgìn otos-ipinã kãm itãmat. Mãto kãp. Natimnat min ãh koatãhluaig okol nãkãsotehmãn. ⁴³ Mãto e nian min itãm tatuwa otãmat, rãhatãmat tikimír min okotuwa kãtul kitãlau-in itãmat, okotel nimãptãn kãtu-pãr kol ãpãtin rãhatãmat taon, kãn motahtosig-in itãmat lan mãmã nãkãsotietãn. ⁴⁴ Kãn ilat okotãrãkin rafin nimã e taon rãhatãmat, kãn okotohamnu itãmat rafin tãlmin nisualkãlãh min rãhatãmat. Okol kãpiel kit ne rãha nimã min osãtãtulãn. Natimnat rafin u otatuwa mãto-inu itãmat nãmotãruru nian itãm Uhgìn tãmuwa mãmã in otosmegãh itãmat lan.”

Iesu tãmãhg-iarãp netãmim itãm koatol maket e

Nimã Rãha Uhgìn

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kãn Iesu tãmuwìn minatãhg-iarãp netãmim itãm koatol maket e Nimã Rãha Uhgìn. ⁴⁶ Kãn in tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Kãmãte rãkis e Naoa Rãha Uhgìn mãmã, ‘Rãhak nimã, in nimã rãha nãfakãn kãm io,’ mãto itãmat ninoatol tinuwa in ‘nimã kit itãm iaklãh min koatãhluaig ikin.’”

⁴⁷ Kãn uarisig lan, e nian min rafin, Iesu tãmatãgãtun ãpãh imã e Nimã Rãha Uhgìn. Kãn pris asol min, ne iãgãtun min rãha Lou, ne netãm-iasol min rãha noanol min rãha Isrel, kãmotegãs-in suatip mãmã okotohamnu Iesu, ⁴⁸ mãto kãmãsotehmãn suatip kit mãto-inu netãmim rafin kotolkeike pik mãmã okoatãto nãghatãn min rãhan, kãn nãghatãn rãhan tãtaskãlim wir rãhalat nãtãligãn.

20

Nãtapãhan mãmã pah tãmegãhan-in Iesu mãmã

otol wãk

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu tãmatãgãtun netãmim ãpãh e Nimã Rãha Uhgìn, kãn matãn-iarãp nãm-nusãn tãwir rãha Uhgìn kãm netãmim. Kãn pris asol min, ne iãgãtun min rãha Lou, ne netãm-iasol min rãha noanol rãha Isrel kãmotuwa kehm in, ² kãn kãmotãtapãh ron mãmã, “?Ën-tu kãm itãmat mãmã pah tãmegãhan-in ik nakatol natimnat min ãh? ?Kãn pah tãmegãhan-in nepãtãn ãh, Uhgìn o etãmim ãm?” ³ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Tãwir ãm. Io ekãtapãh-in min nãghatãn kit kãm itãmat, kãn itãmat onãkotaupãn motuhalpìn-pa kãm io. ⁴ ?Pah tãmegãhan-in nepãtãn kãm Jon mãmã in otol baptais e netãmim, Uhgìn o etãmim ãm?”

⁵ Kãn kãnoatãn-ãn nãghatãn u kãm ilat min, minoatãn mãmã, “Okãmã kotãn mãmã Uhgìn tãmegãhan-in, kãn in otãn mãmã, ‘?Mãto tahro nãkãsotãnãn nãpahrien e Jon?’ ⁶ Mãto okãmã kitat kotãn mãmã netãmim ãm kãmotegãhan-in, kãn netãm min ãh okotaht kitat e kãpiel mãto-inu ilat kãnotãn rãkis nãpahrienãn e Jon mãmã in ien kit rãha Uhgìn.” ⁷ Kãn ilat kãmotuhalpìn mãmã, “Itãmat esotitunãn mãmã pah tãmegãhan-in.” ⁸ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Kãn io min, ko esãnãn mãmã pah tãmegãhan-in nepãtãn kãm io mãmã ekatol natimnat min u.”

Nimãã nãghatãn rãha nasumãn rãha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22; Mak 12:1-17)

⁹ Kãn Iesu tãmuãh nimãã nãghatãn kit kãm netãmim mãmã, “Etãm-iasol kit tãmãfe nol u krep e nasumãn asol rãhan. Kãn in tãmãlãhãu-pãn nasumãn u e nelmã netãmim

neen, kən ilat okotol wək lan, kən nian rəha nəulək-inən, okotos-ipən məsin kəm in. Kən təmuwin əpəh e nıməptən pisin kit matig minos nian tepət. ¹⁰ Kən nian krep təmol noan kən kınotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-ipa rəhan kit iolwək məmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. Məto netəm mın əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹¹ Kən etəm-iasol təmahl-ipa mın rəhan kit iolwək mın. Kən ilat kotaht mın, motol naulisən rat kəm in, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹² Kən in tahl-ipən mın kit mın, kən ilat kəmoatoh katoh kos-ipən nıməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmə ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴ “Məto nian netəm mın əh kəmotəhm, kəmotən kəm ilat mın məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwın motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’ ¹⁵ Kən kəmotaskəlim motewkəkan motuwın əpəh ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iəramərə otol naka kəm netəm mın əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mın əh kotimis, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwın e nelmi netəm pisin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən məmə, “!Pəs okol kəsol agin-əhən nat əh!”

¹⁷ Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nımə kəmotərakın, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nımə.’

“?Məto nəghatən u nıpətin naka? ¹⁸ Netənim rafın itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nımismisin. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə mərat agin.”

¹⁹ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne pris asol mın kəmotitun məmə nımə nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip məmə okotaskəlim uəhai əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kınəatəgin netənim, kən motapəs.

?Tətuatip məmə netənim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne pris asol mın koatalkəlik wir o Iesu, moatolkeike məmə okotətu-pən nıpəgnəmtin mın neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netənim neen məmə ilat okotuwın motol kəut kəsua kəm Iesu. ²¹ Kən kəut kəsua mın kəmotuwın motətapəh o Iesu məmə, “İəgətun. İtimat ekotitun natimnat mın itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netənim lan, kotətuatip wir. İk onakəsölən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin mın kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafın. Kən ik nakatəghat-in əm nıpahrienən matəgətun netənim e suatip rəha Uhgın. ²² ?Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³ Məto Iesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Otəgətun-tu mənı kit kəm io. ?Narmı pah u tətətig e mənı u? ?Kən nərgi pah u tətətig e mənı u?” Kən kəmotən məmə, “Narmı Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

²⁶ Kən e nıganəmti netənim rafın, nəghatən mın itəm koatətapəh-in, okol kəsotiləs-iəhauən Iesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm Iesu təmuhalpın, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etam otimis kan mamegah min?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kan Satusi min neen kamotuwa o Iesu. Ilat koatan mamə netəm kamotimis, okol kasotamegəh minən. ²⁸ Kan kamotəpəh-in nəghatən kit kam Iesu mamə, “Iəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat mamə okəmə suah kit otimis, kan rəhan pətaguihl tətətig mətə kaməsialəsən nətilau kit, kan inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kan nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tikə.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepən. Kan itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kan uarisig timis, mətə kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tatarisig in, təmit min nəutahlimis un, mətə in min təmimis, kan kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kan uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, mətə təmimis min. Kan pian min əh ilat rafin sepən kamotit pətan un, mətə kəsotiləsən nətilat kit, kan kamotimis rafin. ³² Kan uarisig lan, nəutahlimis təmimis min. ³³ Inəh netəm sepən, ilat pialat min kamotit pətan əh. ?Mətə e Namnun Nian, nian netənim okotamegəh min e nimisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kan Iesu təmən-ipən kam ilat mamə, “E nətueintən u, nəman ne nipitan koatol marit. ³⁵ Mətə e nian rəha natigən wi, netənim itəm Uhgən nikin tətəgien olat mamə ilat okotamegəh min e nimisən kan mos ilat muwin kotatig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶ Ilat okol kasotimis minən mətə-inu ilat okotahmen əm e nagelo min. Kan ilat nenəti Uhgən mətə-inu in təmol ilat kotamegəh min e nimisən. ³⁷ Kan kotitun mamə inu otuwa mol nipahrienən lan mətə-inu, naoa rəha Moses tətəgətun min mamə nian netənim okotimis, ilat okotamegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in Iərəməə Uhgən mamə in ‘Uhgən rəha Epraham, Uhgən rəha Aisak, ne Uhgən rəha Jekop,’ nat əpnəpin iləhal kaməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸ Uhgən u, in Uhgən rəha netəm koatamegəh, mətə sənəmə in Uhgən rəha netəm kamotimis, mətə-inu in tatehm netənim rafin mamə ilat koatamegəh, nat əpnəpin okəmə kamotimis rəkis o koatamegəh əh.”*

³⁹ Kan iəgətun min rəha Lou neen kamotən-ipən kam Iesu mamə, “Iəgətun, nəmuhalpən wir pahrien.” ⁴⁰ Kan kamotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgən təmən mamə otahl-ipa

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kan Iesu təmən-ipən kam ilat mamə, “?Tahro netənim koatan mamə Kristo itəm Uhgən təmən mamə otahl-ipa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Mətə-inu e Naoa Rəha Napuən Min,† Kig Tefit atip əm təmən mamə,

‘Iərəməə Uhgən təmən kam rəhak Iərəməə Kristo mamə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian,

⁴³ mətəarus-pa io ekos-iəhau rəham tikimir min, mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” ‡

⁴⁴ Kig Tefit atip təmən mamə Mesaea in rəhan Iərəməə. ?Kan okəmə mipi Tefit atip əm, kan tahro matol rəhan Iərəməə?”

Iesu təməghat-in iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netənim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ipən kam rəhan min netənim mamə, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatətə wir itəmat kan məsotətəu-pənən nolən min rəha iəgətun min rəha Lou. Nikilat tətəgien mamə okoatuwin-in napən əfəməh min rəha nausitən mamə netənim okoatehm ilat ron. Kan nikilat tətəgien nian netənim koatos-ipər

20:28: Dut 25:5 **20:37:** Eks 3:6 * **20:38:** Nat əpnəpin nipəti etənim təmimis, mətə narmin tatamegəh əh.
 † **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol ‡ **20:43:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mamə, “ekol rəham tikimir min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kan nipətin u mamə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimir min.” **20:43:** Sam 110:1

nelmilat e maket e nisiiian kəm ilat. Kən əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kotolkeike məmə okotəpələh aupən əpəh təwir ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwın kəpələh-pən aupən ikin rəha nisiiian. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nimə mın rəha nəutahlimis mın. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm məmə netənim okoatəplan ilat ron. Nalpinən rəha netəm mın u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlimis kit təmos-ipən rəhan məni kəm Uhgın (Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wir netəm rəhalat nautə tepət itəm koataii-pən məni e pokis rəha məni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, ² kən in təmehm nəutahlimis kit ian-rat təmaii-pən məni əkəku kəiu əm.* ³ Kən Iesu təmən məmə, “Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, məni itəm pətan u təmaii-pən, in taprəkis-in rəha netənim rafin, ⁴ mətə-inu netəm rəhalat nautə tepət kəmotaii-pən məni neen mətə in nat əpnapin əm olat, rəhalat tepət mın əh-ikin. Mətə nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən nigın nagwənən, kən tikə mın əh-ikin.”

Nəmtətin mın rəha *Namnun Nian*

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kən rəhan mın neen netənim koatəghat-in Nimə Rəha Uhgın itəm rəhan kəpiel asol mın kotəwir, ne natimnat wir mın əh imə itəm netənim kəmos-ipən kəm Uhgın. Kən Iesu təmən məmə, ⁶ “Itəmat nakoatehm natimnat mın əh, mətə nian otatuwa itəm netənim okotəhalkin-ohalkin kəpiel mın rəha nimə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

⁷ Kən kəmotəpəh ron məmə, “İəgətun. ?Natimnat mın əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətin naka otəgətun məmə otəsuwəhən natimnat mın əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmə, “Onəkotəkəike moatəto wir itəmat məmə suah kit otəseiuə-inən itəmat, mətə-inu netənim tepət okotuwa motən məmə, ‘!Io, io Kristo u!’ kən neen okotən məmə, ‘Nian rəha natimnat əh tinatuwa iuəhkir.’ Mətə əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto namnusən məmə netənim koatəluagin, o netənim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, mətə itəmat onəsotəginən. Natimnat mın əh okotaupən ka pitən, mətə sənəmə in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Noanol mın neen okotəh noanol pisin neen mın, kən kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol mın okotan, kən nəumis otan ikin mın tepət e nətueintən, kən nimisən əskasik mın okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netənim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətin asol mın e neai.

¹² “Mətə nian natimnat mın u okəsotuwamən əh, netənim okotəskəlim itəmat, kən motəh itəmat, kən motiləs itəmat kən əpəh e nimə mın rəha nuəfiminən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e nigənəmti kig mın ne netəm-iasol mın rəha kapman mətə-inu itəmat nakoatos nərgək moatən nipahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatip məmə nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴ Mətə əsotətəlig-in paupənən məmə nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ mətə-inu io ekos-ipinə nəghatən ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimır mın okol kəsotuhalpınən, kən okol kəsotənən məmə nakoateiuə. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama mın, ne piatəmat mın, ne rəhatəmat noanol mın, ne iolitəmat mın okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimır mın. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netənim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Mətə noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik

* 21:2: Məni u tahmen-pən e tuente fatu. 21:3: 2 Kor 8:12 21:6: Luk 19:44 21:14: Luk 12:11-12 21:15: Wək 6:10 21:16: Mat 10:21-22

motahatətə lak e nian iäkis min itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael min okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkən agin taon əh Jerusalem.

²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motagim motuwın motəhluəig əpəh nitot min. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin min titəlau e taon əh, onəkəsotuwın minən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgın otol nalpinən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol nıpahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama min itəm nərpilat əh-ikin, ne itəm min u koatapinahin nisualkələh, məto-inu nəratən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpinən rəha Uhgın otuwın kəm netəmim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okagimnu netəmim e naip, kən nian rəhalat tikimır min kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwın ikin pisin pisin min kən ilat okotuwa slef min rəhalat. Kən Iaihlua min okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motiləs-iəhau netəmim ikin itəm koatatig əh, motərəməərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau min. Kən ikin-u e nətueintən, netəmim rafin okotəgin nərkərikən rəha nitəhəi ne peau-peau asol min.

²⁶ Netəmim okotəgin pik moatimiseah o nəratən asol min itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, məto Uhgın otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etəmim tateiuaiu e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat min u kinotətuoun moatuwa katol nıpahrienən lan, otətul motasipər e neai, məto-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpıl min, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən.

³¹ E nolən kitiah əm, okəmə nakotehm natimnat min u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nərəməərəən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nıpahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel‡ otəsikəən mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nıpahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian min o nolən əmən lafet, motapis lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh otuwa miləs netəmim rafin rəha nətueintən.

³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otagien otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən lapin min in tiet muwin əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapıl əh-ikin. ³⁸ Kən nian min rafin laulaugin agin, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinatuwa iuəhkır, kən in tinətuoun e lafet rəha Nuhagego-inən. ² Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou koateam-in anion suatip

21:22: Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopael min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netəmim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahmen netəmim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel tatuwin muwin isəu.

məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip mətō-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətah nīmanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³ “Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgin kit min u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu. ⁴ Kən in təmuwin matəghat kəm pris asol min ne netəm-iasol min rəha mopael rəha Nimə Rəha Uhgīn, mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kən nīkilat təmagien, kən kəmotən-iəkis məmə okotos-ipən mənī kit kəm in. ⁶ Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netəmim okotikə lan.

Etəmim kaiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən
(*Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26*)

⁷ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tīnuwa, kən e nian əh, netəmim okotəkəike motoh nətī sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ⁸ Kən Iesu təmaun-in Pita ne Jon, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ian kən mioal əpen-əpenə nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə okotuwīn motagwən ikin.”

⁹ Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itīmlau oekian hiə mioal əpen-əpenə e nagwənən ikin?”

¹⁰ Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uətəlig wir-tu. Nian itəmlau onakuət-ərəpən e taon, kən onakuehm suah kit tatəhun pətəl asol kəmətu-pən nəhau lan. Kən nəkiauarisig-in məhaluwīn e nimə kit itəm otuwīn ikin. ¹¹ Kən nəkuən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, ‘?Iəgətun təmah-ipa itīmlau məmə ekuea muətapəh ron ik məmə noan u in hiə itəm in ne rəhan min netəmim okotuwa motol nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən?’ ¹² Kən in otit itəmlau nakian əpəh e noan ilis ikin itəm kīnəlīn wir rəkis natimnat rafin rəha nagwənən əh-ikin. Kən nakioal əpen-əpenə nagwənən əh-ikin.”

¹³ Kən kəmian muehm natimnat rafin tahmen əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Namnun nagwənən rəha Iesu ne rəhan min

¹⁴ Kən e nian rəha nagwənən, Iesu təmuwin məpələh e tepīl ilat rəhan aposol min. ¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otəsuwəhən, okol nahməən kəm io. Mətō nīkik tīnolkeike pik məmə okotaupən kun nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən. ¹⁶ Iakolkeike pik məmə kitat okotagwən min-nulan mətō-inu, okol esagwən minən e nagwənən rəha Nuhagego-inən mətōarus nīpətī lafet u tuwa mol nīpahrienən lan e nərəmərəən rəha Uhgīn.”

¹⁷ Kən Iesu təmos kap wain mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən mən məmə, “Otos itəmat rafin, kən motənīm, ¹⁸ mətō-inu roiu iatən kəm itəmat məmə esənīmən wain mətōarus-pən nian natimnat rafin kotatig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn.”

¹⁹ Kən təmos pīret mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim, kən mən məmə, “Inu nīpətīk itəm iakatos-ipinə otəmat. Nian rafin onəkotəkəike motol nat u məmə nīkitəmat tatəht io.”

²⁰ Kən e nolən kitiəh əm, nian kəmotagwən rəkis, Iesu təmos kap wain kən təmən məmə, “Kap wain u in nītak itəm otaiu otəmat, kən tatəgətun nəniəkīsən wi rəha nasituən rəha Uhgīn kəm netəmim. ²¹ Mətō onəkotətəlig wir-tu. Suah kit ukīn-u kotagwən kitat min e tepīl, kən in otəpanegəhan-in-pən io e nelmi rəhak min tīkīmīr. ²² Io Nətī Etəmim oekəkəike mīmīs məmə inu Uhgīn təmən mihin ne. !Mətō awe, nahməən asol tatuwin o etəm tategəhan-in-pən io e nelmi tīkīmīr min!” ²³ Kən kīnoatətapəh-ətapəh olat min məmə, “?Kitat pah otol nat əh?”

²⁴ Kən nat kit min, ilat kīnoatol nīkilat min məmə pah u in ilis pik taprəkīs-in ilat. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kig min rəha nətueintən u koatərəməərə e netəmim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atip ilat məmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’ ²⁶ Mətō

itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otıləs-iəhau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul aupən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷ ? Pah u in ilis pik, etəmim itəm tətəgwən e tepil, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotitun məmə etəm tətəgwən e tepil in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətaliwək kitat min itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

²⁸ “Itəmat u, nian rafin nəkotatig iuəhkir ron io e nian ekətatig e nian əskasik min. ²⁹ Kən tahmen-pən əm məmə Tata rəhak tatıləs-ipər io məmə ekuwa kig, kən io min iatıləs-ipər itəmat məmə nakotuwa kig min, ³⁰ məmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotəgwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa motətul aupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəməre elat.”

³¹ Kən Iesu təməni-pən kəm Saimon Pita məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tinətapəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətən in təkəsik lak o kəp.

³² Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha piəm min okotəskasik.”

³³ Məto Saimon Pita təməni-pən kəm in məmə, “Iərəməre. Iatətul matip məmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mīmīs kilau min ik.”

³⁴ Kən Iesu təməni-pən kəm in məmə, “Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapin huə, nian mənig otəsimnənən əh, kən ik onəkən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³⁵ Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən məni e paos, ne kətim, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən məmə, “Kəp.”

³⁶ Kən təməni-pən kəm ilat məmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan məni e paos o kətim, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. ³⁷ Iatən kəm itəmat məmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkəike mol niphahrienən. In tatən məmə, ‘Netəmim nikilat təht məmə in etəmim kit itəm tatərəkin Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol niphahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən məmə, “Iərəməre, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in təməni kəm ilat məmə, “Ah, nahmen. Otəpəs-ta.”

*Iesu təmuwin matəfak əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ Kən Iesu təmiet e taon muwin əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif tahmen-pən əm məmə in tatol mihin e nian rafin, kən rəhan min netəmim koatətəu-pən. ⁴⁰ Kən nian in təmuwin mətoarus-pən əh-ikin əh, təməni-pən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike moatəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətən otatite lak.” ⁴¹ Kən in təməniwək mapəs ilat muwin məsin, kən məsin nulan matəfak matən məmə, ⁴² “Tata, okəmə nikim tagien, awi, os-irəkis nahməən min u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³ Kən nagelo kit təməni-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm Iesu. ⁴⁴ Kən məto-inu nikin titəhmə pik, kən rəhan nətəligən tinatol wək pik, kən təməfak əskasik pik, kən noəh təmaiu lan məhl matəht nisip tahmen e nita.*

⁴⁵ Nian təməfak rəkis, in təmətul mətəlig-pən məmə otehm rəhan min netəmim, kən təməplan ilat kinotəpəl rəkis. Kinotəpəu məto-inu nikilat titəhmə. ⁴⁶ Kən təməni-pən kəm ilat məmə, “?Tahro nakotəpəl? Otəiir motəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətən otatite lak.”

22:26: Mat 23:11; Mak 9:35 **22:27:** Jon 13:12-15 **22:30:** Mat 19:28 **22:32:** Jon 17:15 **22:34:** Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38 **22:35:** Luk 9:3; 10:4 **22:37:** Aes 53:12 * **22:44:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 43-44 tikə. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təməte ves 43-44, məto suah kit min itəm təməte kopi kit rəha naoa u.

Tikimír mín ræha Iesu kəmotuwa kiləs

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu təmatəghat əh, nimanin netəmim kəmotiet-arəpa ikin əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef ræha Iesu, in təmit ilat motuwa, kən təmuwa iuəhkír məmə otatuilim e Iesu. ⁴⁸ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Jutas, io Nəti Etəmim, məto tahro nəmuwa məmə onəkatuilim-pa lak kən e nolən əh megəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimír mín?”

⁴⁹ Kən nian netəmim mín ræha Iesu kinotehm natimnat mín əh minotitun məmə naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, oekotahro? ?Ekotəte ilat e naip, o?”

⁵⁰ Kən ilat kit təmoahin naip tətə-rəkis matəlgin matip ræha slef ræha pris asol agin.

⁵¹ Məto Iesu təmə, “!Ei! !Nahmen, otapəs əm!” Kən in təmələhəu-pən nelmin e matəlgi suah u, kən mol-wir mín.

⁵² Kən Iesu təməghat kəm pris asol mín, ne netəm-iasol mín ræha mopael ræha Nimə Ræha Uhgín, ne etəm-iasol mín ræha noanol ræha Isrel, u kəmotuwa məmə okotaskəlim Iesu. In təmən məmə, “?Tahro, nəman? ?Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwín kotəluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit, kən nakotəmík naip asol mín ræha nəluaginən ne nəlnal mín moatuwa məmə onəkotaskəlim? ⁵³ ?Nian rafin etan əm kitat mín itəmat e Nimə Ræha Uhgín, məto tahro nəsotaskəlimən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən ræha napinəpən in tatərəmərə.”

Pita təmən məmə

in təruru Iesu

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlim Iesu motiləs motuwín e latuənu ræha pris asol agin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwínən iuəhkír olat. ⁵⁵ Netəm mín əh kəmotahl nigəm kit əpəh e iat ræha pris asol agin, kən motəpələh kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat mín.

⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef ræha pris asol agin, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən ræha nigəm tətasiəgəpín in, kən niganəmti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in mín ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit mín tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik mín, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tinuwa minuwín rəkis, kən suah kit təməghat əskasík kəm ilat məmə, “!Nipahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!”

⁶⁰ Məto Pita təmə, “!Ei! !Esitun agin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmimnən. ⁶¹ Kən Iərəmərə təməuhlin masipən ətuatip matehm Pita. Kən Pita, nikin təməht nəghatən ræha Iərəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapín əm u, nian mənig otəsimnənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwín ihluə, təmasək təmasək.

Netəmim kəmotəsan-əsan

e Iesu

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlim Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh.

⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain niganəmtin kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tatoh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tepət moatərəkín in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin agin, netəm-iasol ræha noanol ræha Isrel, ne pris asol mín, ne iəgətun mín ræha Lou kəmotuwa kuəfimín e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu

motuwa tətul e niganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətapəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən-
ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nətotənən nıpahrienən lak. ⁶⁸ Kən
okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsotuhəlpinən. ⁶⁹ Məto tətouon roiu, io Nəti Etəmim,
io oekuwin məpələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisialian, inəh e nikali Uhgın matip, Uhgın
u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətapəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik Nəti Uhgın?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Təhro kitat koateam-in nəghatən kit mın məmə otasitu e rəhatat
nəghatən? Kınotəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

Iesu təmətul e niganəmti Pailat

*(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
Jon 18:28-38)*

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwın kəm Pailat. ² Kən
moatən-iarəp nıpəgnəmtin mın itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit
rəhatat netəmim mın, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəligən koatol
tikimır ilat kapman rəha Rom, mətəhtosig-in itimat məmə esotətouən takis kəm Sisa itəm
tatəramərə e nıməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa məmə
in kig kit.”

³ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik kig rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən-
ipən kəm in məmə, “Ik nəmən mihin.”

⁴ Kən Pailat təmən-ipən kəm pris asol mın ne netəmim rafin məmə, “Esehmən
nıpəgnəmtin kit ne, itəm tatən məmə suah u təmərəkın lou.”

⁵ Məto ilat kotagət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tatan əpnəpin matəgəton
netəmim rafin ikın mın əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətəarus-pa ukın-u, kən
mol nətəligən rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶ Kən nian Pailat təməto nəghatən əh, təmətapəh məmə, “?Təhro? ?Suah u in etəm
Kalili?” ⁷ Kən nian təməto məmə Iesu təmiet ikın əh itəm Herot Antipas tatəramərə ikın,
in təmahl-ipən Iesu məmə otuwın mehm Herot, məto-inu e nian əh, Herot mın in tətətig
Jerusalem.

Iesu təmətul e niganəmti Herot Antipas

⁸ Kən nian Herot Antipas təmehm Iesu, nıkin təmagien pik, məto-inu nuwəh məsin in
təmölkeike məmə otehm. Herot təmətəto əm namnusən rəhan, kən in təmölkeike pik
məmə in otehm Iesu otol nat pıspıs kit. ⁹ Kən o natımnat mın u, Herot Antipas təmətapəh-
in nəghatən mın tepət kəm Iesu, məto Iesu təməpnəpin əm məsuhəlpinən rəhan nəghatən.
¹⁰ Kən pris asol mın ne iəgəton mın rəha Lou kəmotətul motəghat əskasik e nıpəgnəmtin
mın rəhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kən uarisig lan, Herot Antipas ne rəhan mın mopael
kotagət ausit e Iesu, kən moatəsan lan. Kən Herot təmən-ipən kəm rəhan mopael mın
məmə okotuwın-in-pən kot wır kit rəha kig kəm in, kən motit motuwın mın kəm Pailat.

¹² Aupən ikın, Herot Antipas ne Pailat kəmətioal tikimır kəm ilau mın, məto e nian əh,
ilau kəmuea mınioalkeike ilau mın.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mımıs

*(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;
Jon 18:39-19:16)*

¹³ Kən Pailat təmaun-in pris asol mın, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne netəmim
rafin, kən ilat rafin kəmotuwa kitəh. ¹⁴ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah

u, nāmōtilās motuwa tātul e nīganāmtāk, kən nāmōtən māmə tātəuhlin nətəligən rəha netəmim rəhatəmat koatol tīkimir kəm kapman. Məto emakil rəkis nətəligən u e nīganāmtitəmat, kən māsəhmən māmə tāmətgəhl lou kit, kən nīpəgnəmtin min itəm nakoatən lan təsōlən nīpahrienən. ¹⁵ Kən Herot Antipas min, in tāmakil mehm māmə nolən rat kit təsəkul-pənən lan. Tol nəhlan, in tahl-īpa tuwa min o kitat, kən təpiə əm māmə suah u in tāməsōlən nat kit itəm tərət māmə in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kən o nat əh inəh, rəhak min mopael okotalis əm, kən uarisig kotahl-iarəp tatuwin.”*

¹⁸ Məto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən māmə, “!Otiləs-iarəp suah un kən kohamnu! !Məto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmīlās-īpən e kalapus məto-inu in təmōl netəmim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

²⁰ Məto Pailat in tolkeike māmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in tāməghat min kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəməh pik māmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat tāməghat min kəm ilat minətau kisil lan əh-roiu māmə, “?Tahro? ?Suah u in təmōl nat tərət naka? Io esəhmən māmə in təmōl nat kit itəm tətətip māmə in otimis ron. Məto rəhak mopael min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Məto ilat koatakəike motəghat əskasik, kən motagət əfəməh e Pailat māmə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kinol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat tāmakil Iesu māmə otəkəike mimis tahmen-pən māmə inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmōl nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u aupən in təmətətig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto tāməghan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael min māmə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nīmanin netəmim.

*Kəmit Iesu kan māmə otimis
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Jon 19:17-27)*

²⁶ Kən nian mopael min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwəgin māmə otiləs, kən motən-īpən māmə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nīmanin netəmim tēpət kəmotaliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nīpitan tēpət min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu tāməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-īpən kəm ilat māmə, “Nīpitan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nenətitəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən māmə, “!Otagien itəmat netəm nəsoteməkən o nəsotəpinahinən suakəku!” ³⁰ E nian əh, netəmim okotən-īpən kəm nitot asol min māmə, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-īpən kəm narit min māmə, ‘Awi, otəfətain itimat.’ ³¹ ?Məto okəmə nigəm tatuəp nəhlan nian nig nimalin tətamiəmitə əh, kən tahro e nian nig tinəmətu?”†

Mopael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

³² Kən mopael min kəmotiləs suah mil kəiu itəm kəmuətəghl lou kan māmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətəghl lou mil əh-ikin, kit e nīkali Iesu matip, kən kit e nīkalin mol. ³⁴ Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat min itəm koatol kəm

* **23:16-17:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min ikın-u tatan māmə, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkəike mahl-iarəp rəhalat kit etəmim otiet e kalapus.” **23:29:** Luk 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Nol Əpən 6:16 † **23:31:** “Nig nimalin tətamiəmitə əh” tatəpsen-pən Iesu itəm tətətip agin, məto tatos nalpinən. Inu tahmen e nigəm itəm tatuəp. Kən “nig tinəmətu” tatəpsen-pən iol təfəgə rat min. Kən uarisig lan, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat. Inu tahmen e nigəm asol agin. Afın Luk 21:20-24.

io, kən məsalpınən, məto-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmotor rəhan natimnat moaturin taes ron.

³⁵ Kən netəm mın u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat mın u, məto etəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netəmim tepət rəkis. Məto okəmə in Kristo itəm Uhgın təməh məmə otahl-ipa, kən in Etəm Uhgın Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”

³⁶ Kən mopaël mın, ilat mın koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkır ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagın, †³⁷ moatən məmə, “!Okəmə nıpahrienən ik kig rəha noanol mın rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

³⁸ Kən nəghatən kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən məmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Uhgın təməh məmə otahl-ipa, o kəp? !Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh mın itimlau!”

⁴⁰ Məto iətgəhl lou əh kit mın təməh-ipən kəm in kit, kən mahtosig-in məmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Uhgın, nat ənpapın onakımis? Nalpınən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm.

⁴¹ Məto təmətuatip əm məmə kilau okiamis o rəhalau nolən rat mın itəm kəmioal. Məto suah u, in təsolən nat tərət kit ne.”

⁴² Kən təməh-ipən kəm Iesu məmə, “Iesu, o nian onəkuwa matol kig lan, kən nıkim otatəht io.” ⁴³ Kən Iesu təməh-ipən kəm in məmə, “Nıpahrienən iatən kəm ik, məmə roiu əm kilau mın ik əpəh e nego e neai.”

Iesu təmimis

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kən iuəhkır tuelef klok e nərəuiəgən, mit nəsasiəən, kən napınəpən tınan rafın ikin əh mətoarus-pən tri klok ehnaipən. Kən nıməhan itəm tatəkulosig-in-pən İkin Tasim Agın İkin e Nımə Rəha Uhgın, təməhap məsın kəiu. ⁴⁶ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. İatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təməh rəkis nəghatən əh u, kən rəhan namegən tiet.

⁴⁷ Kən nian etəm-iasol rəha mopaël mın rəha netəm Rom təmehm natimnat mın əh, kən in təməhwiwi Uhgın matən məmə, “!Nıpahrienən, suah u in tətətip pahrien!” ⁴⁸ Kən netəmim itəm kəmotuwa ikin əh məmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat mın əh, kəmoatuwin moatəto tərət e nıkilat, kən motahtəht manıkiləhalat. ⁴⁹ Kən ioli Iesu mın, ne nıpitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsın kən moatehm natimnat mın əh.

Josep təmitənim Iesu

(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgın u Josep. Aramatia in taon kit rəha Isrel, kən suah əh in etəmim kit rəha kaonsel rəha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətətip, kən in etəmim kit təməsahgın məmə otəplan nərəmərəən rəha Uhgın. Kən in təməsegəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu məmə okoh. ⁵² Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmə otegəhan-in nıpəti Iesu tos. ⁵³ Kən Josep təmuwin miləs-İəhau nıpəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpın e nıməhan wir kit, nərgın u linen. Kən təmiləs muwin mələhəu-pən e nıpəg kəpiel itəm kınəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsitənimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol mın rəha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkır Sapat tətəuon.

23:34: Sam 22:18; Aes 53:12 **23:35:** Sam 22:7-8 † **23:36:** Wain u itəm tagın, in nənimən rəha ian-rat mın.
23:36: Sam 69:21 **23:44-45:** Hip 6:19-20; 10:19-20

⁵⁵ Kæn nīpitan itəm kəmotisi-pæn Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pæn suah un, motuwīn motəplan nīpəg kəpiel, kæn motəplan nolən itəm in tatələhəu-pæn min Iesu ikin. ⁵⁶ Kæn uarisig, nīpitan kəmotitəlig-pæn latuənu, kæn kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwīlat təwīr məmə okol-pæn e nīpəti Iesu. Kæn e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pæn nəghatən rəha Lou.

24

*Iesu təmamegəh min
e nīmisən*

*(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;
Jon 20:1-10)*

¹ Kæn e Sante laulaugin agin, nīpitan kəmotuwīn əpəh e suwit, motəmīk nat pien-pien min u nəmiəwīlat təwīr itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwit, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nīpəg kəpiel lan, mətə kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwīn e nīpəg kəpiel, mətə kəsotehmən nīpəti Iərəmərə Iesu. ⁴ Kæn ilat kīnotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kæn əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuətul ilat min nīpitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵ Kæn nīpitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasil-iaəhau moatehm nīməptən, kæn suah mil kuəmə, “?Tahro nakoategəs-in etəm tatəmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimis? ⁶ In tikə ukīn-u. !In tīnəmegəh min! Nīkitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in təmətətig əh əpəh Kalili məmə, ⁷ ‘Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nīpahrienən lan. Okegəhan-in-pæn Nəti Etəmim tuwīn e nelmi iol təfagə rat min, kæn okətu-pər e nīg kəluau tīmīs, mətə e nian tatol kisil lan, kæn in otəmegəh min.’ ” ⁸ Kæn nīkilat tīnəht nəghatən rəha Iesu.

⁹ Kæn kəmotiet e suwit motuwīn motən-ipən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰ Kæn nīpitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nīpitan neen min itəm kəmotuwīn e suwit. ¹¹ Mətə aposol min kəmotətə nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nīpətin tikə, kæn məsotənən nīpahrienən lan.

¹² Mətə Pita təmətul maiu muwīn əpəh suwit ikin, moeg-oeg masipən e nīpəg kəpiel kæn təmehm əm napən itəm kəmalpin nīpəti Iesu lan, mətə nat kit min tikə əh-ikin. Kæn in təmaliwək mītəlig minatuwīn latuənu, kæn matətəlig-in pik natimnat min əh.

*E suatip tatuwīn Emeas
(Mak 16:12-13)*

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmuəliwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu un mətəarus-pən Jerusalem, in iuəhkir o lepen kilometa. ¹⁴ Kæn e nian ilau kəmuəliwək mətian, kæn ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kæn Iesu təmuwa iuəhkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwīn. ¹⁶ Mətə kəməsiatunən məmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək mətə-inu Uhgīn təmahtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kæn Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kæn əmun kəmuəlahl muətul, niganəmtīlau təməpou. ¹⁸ Kæn suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təmən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kīnotuwīn rəkis.”

¹⁹ Kæn in təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Natimnat naka min əh?”

Kæn kəmuən-ipən kəm in məmə, “Natimnat min itəm kəmol e etəm Nasaret əh Iesu. In ien kit rəha Uhgīn, kæn rəhan wək təsanən wīr ne rəhan min nəghatən kotəfigəm, kæn niki Uhgīn ne niki netəmim tətəgien lan. ²⁰ Mətə rəhatimat pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotiləs-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otīmīs. Kæn kəmotətu-pər e nīg kəluau tīmīs.

21 “Mæto itimat emotaləhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətig əskasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol min rəha Isrel e nelmi tikimər min rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisil lan. 22 Kən nat kit min, nīpitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugin agin-əh, kəmotuwın əpəh e suwit itəm kəmitənim Iesu ikin, 23 mæto kəməsotehmən nīpətin. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilairən, inəh nagelo mil kəiu katuən-ipa kəm itimat məmə Iesu tatəmegəh.’ 24 Kən rəhatimat neen netənim kəmotuwın e suwit, kəmotehm natimnat rafin agin tətətip tahmen-pən əm e nəghatən əh nīpitan min əh kəmotən mihin ne, mæto kəsotehmən Iesu.”

25 Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. !Rəhatəmlau-kapə tikə, kən nakatiaiuw nifagə matialəs pik o nənən nīpahrienən o natimnat itəm ien min rəha Uhgın kəmotən! 26 ?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nīpətin, kən uarisig lan, in təpanuwın əpəh e nego e neai mos nərgin rəha nīsiaiən?” 27 Kən Iesu təmən-ipən wır kəm ilau Naoa Rəha Uhgın itəm koatəghat-in in, təmətuoun e naoa rəha Moses kən muwın mætoarus-pən naoa min rəha ien min rəha Uhgın.

28 Kən kinətəhaluwa iuəhkır o latuənu itəm suah mil katian ikin. Kən kənuəplan məmə Iesu tinətaliwək minatuwin məsətulən, 29 mæto ilau kətiauəh nikin məmə, “Ei, təwır məmə nəkətatig kitəhal min ik, mæto-inu tinapinəp rəkis, otəsuwəhən roiu mit taht.” Kən təmuwin minehm ilau mətəhaləpələh.

30 Kən kinətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. 31 Kən əmun Uhgın təmol kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmikə min, kən kənəsəplanən. 32 Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “! Ei! ?Nian in təmatən-ipa wır Naoa Rəha Uhgın kəm kilau e suatip, kən katuəto təwır lan nīkilau tətəgien pik, o kəp?”

33 Kən roiu agin-əh min, kəmuətul miaiet ikin əh miatəlig-pən min Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netənim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, 34 kən moatən məmə, “! Nīpahrienən! !Iərəməə təməmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” 35 Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in təmatəmkas pıret matos-ipən kəm ilau.

Netənim rəha Iesu min kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

36 Kən nian katuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətig otəmat.”

37 Mæto ilat kəmotaut lan kən minoatəgin, nīkilat təht məmə kinotəplan narmin kit. 38 Mæto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro rəhatəmat nətəligən tətərat nəhlan? ?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag? 39 Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nīpətik kən motitun məmə io. Narmi etənim nīpətin ne nīkilkilil tikə, təsolan məmə inu nakoatehm io, nīpətik ne nīkilkilik əh-ikin.”

40 Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelmin ne nelkin kəm ilat. 41 Ilat kəsotən wırən nīpahrienən lan mæto-inu nīkilat tətəgien pik, kən narmilat tatiwig. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəgwənən kit un nakoatos, o?” 42 Kən kəmos nəm məsin itəm kəmwaan rəkis motos-ipən kəm in, 43 kən e niganəmtilat, təmos mun.

44 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən ikin, nian emətətig əh kitat min itəmat, emən nəghatən u kəm itəmat məmə, natimnat rafin itəm koatəghat-in io e Naoa Rəha Uhgın, okotəkəike motuwa motol nīpahrienən lan, inəh nəghatən min e naoa rəha Moses, ne naoa min rəha ien min rəha Uhgın, ne Naoa Rəha Napuən Min.”

24:21: Luk 19:11; Wək 1:6 24:24: Jon 20:3-10 24:26: Luk 9:22 24:27: Sam 22:1-21; Aes 53 * 24:34: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Saimon.” 24:34: 1 Kor 15:4-5 24:37: Mat 14:26 24:44: Luk 9:22

⁴⁵ Kæn in tæmeræh e ræhalat nætæligæn mæmæ okotitun næghatæn min itæm tætatig e Naoa Ræha Uhgîn. ⁴⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næghatæn itæm tætatig e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ netæmim okotol tærat kæm Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, motol tatæto nahmææn e nipætîn matuwîn matuwîn timis, mæto e nian itæm tatol kisil lan, in otæmegæh min e nimisæn. ⁴⁷ Kæn e nærgi Kristo itæm Uhgîn tæmahl-ipa, netæmim okotækæike motæn-iaræp næghatæn æh mæmæ netæmim okotækæike motæuhlin kæn motitælig e ræhalat tæfagæ rat min, kæn Uhgîn in otæsalpinæn nitai tæfagæ, kæn maluïn ræhalat nolæn rat min. Næghatæn u otækæike muwîn kæm noanol min rafin æpæh ikin min rafin, otætuoun Jerusalem kæn muwîn mætoahgin-pæn ikin min rafin e nætueintæn. ⁴⁸ Itæmat næmotehm natimnat min u, kæn onækotæn-iaræp ætuatip næghatæn min lan. ⁴⁹ Kæn ekahl-ipa suah u itæm ræhak Tata tæmæn-iækis mæmæ in otahl-ipa kæm itæmat, inu ræhan Narmîn. Mæto onakoatæsaahgin e taon æh mætoahgin-pæn nakotos næsanænæn ræha Narmîn Ræha Uhgîn, kæn tærioah e næmegæhæn ræhatæmat.”

*Uhgîn tæmilæs Iesu
muwîn e neai
(Mak 16:19-20)*

⁵⁰ Kæn Iesu tæmit ilat motiet e taon motuwîn æh latuænu Petani. Kæn tæmilæs-ipær nelmin mæfak olat. ⁵¹ Kæn nian tæmatæfak olat, kæn tæmapæs ilat nian Uhgîn tæmilæs minatuwîn æpæh ilis e nego e neai. ⁵² Kæn kæmoteiuaiu motæfak-pæn kæm in, kæn uarisig lan, kotitælig-pæn Jerusalem nikilat tætagien. ⁵³ Kæn nian rafin, koatuwîn e Nimæ Ræha Uhgîn moatænwiwi Uhgîn.

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Jon Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətə Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pik in. In təməte naoa mən u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Jon in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən netəmim rafin rəha niməfak koatısiyai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotitun wır rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiuə tətən, məto netəmim kotitun nahtosig-inən nəghatən eiuə mən e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təməte naoa u o naka? Jon təməte naoa u matən-iarəp wır məmə İesu in nətə Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulin. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp məmə İesu in nətə Uhgın, kən İesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən mən neen rəha İesu itəm naoa mən rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatıp-in nətəligən mən neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən agın, e nətuounən nian, Nəghatən tınatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəukəti nian, in tınəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmöl natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, nat kitəh ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpın napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təməhl-ipa tuwa, nərgin u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpın netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnəpın məmə Uhgın təmöl nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikın, məto natiman mən koatəuhlin məntaalat kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmotos in nıkilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhən-in ilat koatuwa nenətə Uhgın mən.‡ ¹³ Nenətə Uhgın mən əh, ilat kəsotairən e nolən itəm nisualkələh kotair mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata mən, məto ilat kotair wi mən e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm.§

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat mən. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən əsol ne nəhag-əhagən rəhan e nıganəmtitimat. Inu, in nəsanənən əsol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərıoah e nəwırən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah mən e nıpahrienən.*

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təməte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves mən u. † **1:9:** 1 Jon 2:8 ‡ **1:12:** Kal 3:16 § **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Fil 2:7; 1 Tim 3:16

15 Jon tatätul-arəp matən əfəmäh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikīn tatarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsairən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’”

16 Kən in tərīoah e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əh rəhan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin. 17 Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgīn tamos-ipa aupən, Moses in suatip ron, məto Iesu Kristo in suatip rəha nawte-inən nəwīrən əh ne nīpahrienən rəha Uhgīn kəm kitat.†

18 Suah kit təsehmən Uhgīn nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgīn, itəm in iuəhkīr o noanenau rəha Tata Uhgīn, in təmol əp Uhgīn kəm kitat kən kotitun.§

*Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa
(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;
Luk 3:15-17)*

19 Kən netəm-iasol mīn e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mīn neen ne Lifaet mīn un, netəm kotasitu e pris mīn e Nimə Rəha Uhgīn, məmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

20 Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaig-inən, məto təmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

21 Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Məto Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mīn ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgīn itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”†

Məto Jon təmə, “Kəpə.”

22 Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwīn motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

23 Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgīn Aesea tinəmən-iarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəmäh əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, matən məmə, Otol-wīr suatip rəha Iərəməə.’”‡

24 Nətəmim itəm kəməhl-ipa ilat, Farisi mīn neen əh-ikīn, 25 kən ilat kəmotətapəh mīn o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol baptais e netəmim?”

26 Kən tuhalpīn matən məmə, “Io iatol baptais e netəmim e nəhau, məto suah kit u ikīn ilugīn etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. 27 Io etaupən, suah un in tatarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agīn-əhən məmə ekol wək kit rəhan.”§ 28 Natimnat mīn u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgīn u Petani, in tətətig əpəh entənīpən e nəhau Jotan. Ikīn əh Jon tatol baptais e netəmim ikīn.

Iesu in tahmen e nətī sipsip rəha Uhgīn

29 Kəmən lawīgin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nətī Sipsip rəha Uhgīn.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mīn rəha nətueintən u.† 30 Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikīn tatarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inu nian eməsairən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ 31 Nian io ematəghat-in, kən io mīn eməruru məmə in etəmim pah; məto emuwa matol baptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol mīn rəha Isrel.”

† 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4 * 1:21: Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † 1:21: Dut 18:15 ‡ 1:23: Aes 40:3 § 1:27: Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agīn-əhən məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim aupən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha iərəməə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agīn. * 1:29: Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † 1:29: Hiprus 9:22,26

32-33 Jon tãmatãtul-arãp matãn mãmã, “Uhgìn tãmahl-ipa io mãmã io ekol baptais e netãmim e nãhau, kãn nian ematãghat-in, io min emãruru mãmã suah u inu. Mãto Uhgìn tãmãn-ipa kãm io mãmã, ‘Onãkãplan Narmìn Rãhak oteiuaiu matig e etãmim kit. Kãnu suah u inun, in otol baptais e netãmim e Narmìn Rãha Uhgìn.’ Kãn ãmun, uarisig emãplan Narmìn Rãha Uhgìn tãmisi-pãr e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu mãpãlãh-pãr lan. 34 Io ãtuatip emãplan nat u, kãn ematãtul-arãp matãn-iarãp mãmã, ‘Suah u inu, in Nãti Uhgìn pahrien.’ ”

Iesu tãmatuoun mãtaun-in rãhan netãmim

35 Kãmãn lawigin, Jon tãtatig ãpãh ikìn kitiãh ãm ilãhal rãhan kãiu etãmim. 36 Kãn nian niganãmti Jon tãmãtul e Iesu taliwãk matuwa kãn tãmã, “!Ei! !Otãplan-tu! !Suah u inu, in Nãti Sipsip rãha Uhgìn!”

37 Kãn nian rãhan etãmim mil kãmuãto nãghatãn ãh, kãmuãtul matiauarisig-in Iesu. 38 Kãn Iesu teirair mãplan suah mil un katuãtãu-pãn-in, kãn in tãmã, “!Ei! !Suah mil! ? Natuegãs-in naka?”

Kãn ilau kuãmã, “Rapai. ?Ik nãtatig hiã?” (Nãghatãn u “Rapai,” nãpãtin u “Iãgãtun.”)

39 Kãn Iesu tãmãn-ipãn mãmã, “Pãs kãhaluwìn nakuãplan-tu.” Kãn ilau kãmiauarisig-in mãhaluwìn kuãplan ikìn in tãtatig ikìn. Iuãhkãr mitgar tiwig ehnaipãn, ilau kãmãtuan ilãhal min mãtoarus tapinãp.

40 Suah mil u kit itãm tãmãto Jon, nãrgìn u Antru, pian u Saimon Pita. 41 Kãn roiu agìn-ãh min, in tãmuwìn mehm pian Saimon mit muwa, kãn mãn-ipãn kãm in mãmã, “!Ei! !Enotãplan rãkis Mesaea!” (Nãghatãn u, Mesaea, nãpãtin u mãmã, “Kristo,” itãm Uhgìn tãmãn mãmã otãhl-ipã.) 42 Kãn tãmit Saimon muwa o Iesu.

Kãn nian niganãmti Iesu tãmãtul lan, kãn mãn-ipãn kãm in mãmã, “Ik u inu Saimon, nãti Jon, mãto roiu okaun-in ãtãgtãg ik mãmã ‘Kefas.’ ” (In “Pita”‡ e nãghatãn Kris).§

Iesu tãmaun-in Filip ne Nataniel

43 Kãmãn lawigin min, Iesu nãkin tinãht mãmã otuwìn-tu Kalili. Kãn nian in tãmãplan Filip, kãn tãn-ipãn kãm in mãmã, “Wa-tu, mãtãu-pã io.” 44 Filip u, in etãm Petsaeta, ima Antru ne Pita. 45 Kãn in tãmehm Nataniel, kãn tãn-ipãn kãm in mãmã, “Itimat enotãplan suah ilouin, aupãn Moses tãmãte rãkis rãhan nãghatãn min itãm tatãghat-in e naoa rãha Lou. Kãn ien min rãha Uhgìn aupãn ilat min kãmotãte rãkis nãghatãn min itãm tatãghat-in. In etãm Nasaret, in nãti Josep, kãn nãrgìn u, Iesu.”

46 Mãto Nataniel tãmã, “?Naka lan? ?Nãkim tãht mãmã nat wir kit otisi-pãn e Nasaret? !Kãp!”

Kãn Filip tãmã, “Itã, tãwir ãm, pãs-tu kian nakãplan-tu.”

47 Nian Iesu tãmãplan Nataniel taliwãk matuwa, kãn tãmã, “!Suah u, in noanol ãtuatip rãha Isrel! !Neiueiuãen tikã lan!”*

48 Kãn ãmun Nataniel tãtapãh o Iesu mãmã, “?Nãmãhro mitun mãmã io etãm tol nulan?”

Kãn Iesu tãn-ipãn kãm in mãmã, “Nian ik nãmãtãpãlãh e nãukãt nig fik, kãn Filip tãsaun-inãn ãh ik, mãto io enãmãplan rãkis ik.”†

49 Kãn Nataniel tãmã, “!Iãgãtun! !Ik Nãti Uhgìn! !Ik Kig rãha noanol min rãha Isrel!”

50 Iesu tãmãn-ipãn kãm in mãmã, “?Ik nãmãtãhatãtã lak mãto-inu io emãn ãm mãmã enãmãplan rãkis ik, nian nãmãtãpãlãh-pãn ãh e nãukãti nig fik? Ik onãpanãplan nat asol min taprãkis-in itãm u.” 51 Kãn mãn min mãmã, “Nãpahrienãn agìn u iatãn-ipinã kãm

‡ 1:42: Nãpãti nãrgìn u Pita, in “kãpiel.” § 1:42: Mat 16:18 * 1:47: Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † 1:48: Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumãn ikìn Isrel. Netãmim koatun noalat, kãn moatãpãlãh ahgìn nãmalilat. Koatãpãlãh ahgìn pik nig fik iuãhkãr o nimã rãhalat kãn moatãfak mãmã nãkilat otãtãht nãghatãn rãha Naoa Rãha Uhgìn. Nat itãm Iesu tãmãn e ves 47 ne 51 in tatãghat-in Nataniel mãmã okãm-naka tãmãtãpãlãh ahgìn rãhan nig fik, kãn nãkin tãmãtãht nãmãgãhãn rãha Jekop.

itəmat məmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo mīn rəha Uhgīn koatər moatuwīn e neai, kən moteiuaiu moatuwa o Nəti Etənim.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. ² Kən ilat kotaun-in-pən mīn Iesu ne rəhan mīn netənim, məmə ilat mīn okotuwīn e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək mīn rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigī nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotaruətuəh e niganəmti Uhgīn. Nuwigī nat mīn un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitiəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigī nat mīn un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wir. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwīn kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənim asgəwīn, məto nəhau tīnol rəkis wain lan. Məto etənim itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm mīn əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən məmə, “Nian rafin netənim kotaupən motos-iarəp wain wir, kən uarisig netənim kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Məto ik natos əh itəm təwir muwa mətoarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agīn-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgīn lan, kən rəhan netənim mīn, kəmotahatətə əskasik lan.

Iesu təməhg-iarəp netənim itəm kotol maket e Nimə Rəha Uhgīn

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwīn e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian mīn ne rəhan netənim mīn. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tīnuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol mīn rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təməh muwīn əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgīn, Iesu təməplan netənim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netənim okotos-nəmtin. Kən netənim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pişin pişin mīn. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm mīn un ilat rəhalat kau mīn ne sipsip mīn məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgīn. Kən in təməhtəg məni rəha netəm mīn u itəm koatol senis lan, kən təməhwin-ahwin rəhalat tepil mīn. ¹⁶ Kən məhai ilat mīn u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat mīn un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netənim rəhan, nikilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nikik, nikik tatimis-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmol məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgīn, kən nian kisil əm, io ekiləkin mīn tətul.”‡

²⁰ Kən netəm-iasol mīn un kotəmə, “!Ei, nəman! Netənim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgīn. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

‡ 1:51: Jen 28:12 * 2:13: Eks 12; Dut 16:1-6 † 2:17: Sam 69:9 ‡ 2:19: Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgın itəm Iesu tatəghat-in, in nīpətın. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netəmim min, nīkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgın, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən min rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətatig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tepət kəmotəplan nəmtətin min itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nīkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netəmim. §

3

Nikotimas təmuwın məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas. * In Farisi kit. ² Kən nian kit lapın, in təmuwın məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “İəgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgın təməhl-ipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsolən nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgın təsatigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən agın u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəmərən rəha Uhgın.” †

⁴ Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? !In okol təsuwın minən e nərpı rəhan mama kən maiir-pa min!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən agın u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgın, okol təsuwınən matig ahgin nərəmərən rəha Uhgın. ‡ ⁶ Nīpətitəm tətaiir əm e nita rəha etəmim əm, məto Narmin Rəha Uhgın əm un in tatol məmə narmitəm tətaiir wi min. ⁷ Təsəwırən məmə narməm otiwig məto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi min.’ ⁸ Tahmen əm e nīmətag tətisi-pə ikin kit, matelel nat matuwın ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwın-pən ikin. Natəto əm, məto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiəh əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgın, məto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmaiir wi min.” §

⁹ Kən əmun, Nikotimas tətapəh o Iesu məmə, “?Natimnat min un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Ik iəgətun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru natimnat min u?” ¹¹ Nīpahrienən agın u iatən-ipinə kəm ik məmə, nəghatən min u itəm ekoatən ilat, itimat ekotitun wır, kən natimnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Məto itəmat nəsohatətəən e nəghatən min rəhatimat. ¹² Io iatən əm natimnat min itəm katol e nətueintən əm u, məto itəmat nəsohatətəən e rəhak nəghatən. ?Kən okəmə ekən natimnat min itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³ Suah kit təsuwınən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Məto Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmiləs narmi sinek kit, mətu-pər ilis e nig əfəməh kit, kən miləs-ipər.* Kən e nolən kitiəh əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵ məmə netəm min u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. ¹⁶ Tol nəhlan, Uhgın təmolkeike pik netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitiəh Əm, məmə netəm min u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotimisən, məto okotos nəmegəhən itulin. † ¹⁷ Uhgın in təməsahl-ipamən Nətin tuwa e nətueintən u məmə otən-iarəp nalpınən

§ 2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11 * 3:1: Jon 7:50-51; 19:39-42 † 3:3: Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 ‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9 * 3:14: Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † 3:16: Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, məto in təmahl-ipa, məmə otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

¹⁸ “Etəmim itəm tətahatətə lan, Uhgın okol təsənən nalpınən rəhan, məto etəmim itəm təsahatətən lan, Uhgın tınən rəkis nalpınən rəhan, məto-inu in təsahatətən e Nəti Uhgın Noan Kitiəh Əm. ¹⁹ Uhgın tətakil netəmim e nolən u məmə, Nəhag-əhagən tınuwa rəkis e nətueintən, məto netəmim kəsotolkeikeən Nəhag-əhagən. İlat kəmoatolkeike Napinəpən ilə, məto-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. ²⁰ Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, məto-inu in tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpın rəhan nolən mın.

²¹ Məto etəmim itəm tatətəu-pən suatip rəha nıpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpın rəhan nolən kən matəgətun məmə in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgın.”

Jon Təməghat-in Mın İesu

²² Uarisig e natımnat mın əh, İesu ne rəhan mın netəmim kəmotuwın e nitən Jutia. Təmatig nuwəh məsın ilat mın ikın əh, kən matol baptais e netəmim. ²³ Məto e nian əh, Jon mın, in tatol baptais e netəmim əpəh ikın kit iuəhkır əm o Salim, nərgın u, Aenon, məto-inu, ikın əh, nəhau tepət ikın. Kən netəmim koatuwin ikın əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm İsrəl kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e nıganəmti Uhgın. ²⁶ Kən ilat kəmotuwın kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “Təgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau mın əpəh entənıpən-pən ikın e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tınatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kınəotuwın ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitiəh ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ İtəmat u noatətul-pa ron io. İtəmat nəkotıtun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təmahl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsahgin məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nıkilat kotagien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetetən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tətəsahgin əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io mın esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nıkkı tagien marioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meıuıu.”

³¹ Etəmim itəm təmısi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in tıtun əm nənən natımnat mın u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətısi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nən-ıarəpən natımnat itəm in təməplan kən mınəto rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətən e rəhan nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətahatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nıpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təmahl-ıpa tuwa, in tatən-ıarəp əm nəghatən mın rəha Uhgın. Kotıtun məmə in tatən-ıarəp əm nəghatən mın rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan tarioah lan, okol kəsölən mak lan kəsehman namnun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətin əh, kən in tınələhəu-pən rəkis natımnat rafin e nelmın. ³⁶ Etəmim u itəm tətahatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulın u, namnun tıkə. Kən məto, etəm tatəht nəwia Nətin u, in okol təsosən nəmegəhən itulın u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tıkə.

4

İesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tınatiuw-pa netəmim tepət kinotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ² (Məto nıpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kotal baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tınitun məmə Farisi min kinotəto nəghatən əh, kən in təmiet e Jutia mıtəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwın ikin əh, təmən mə otəkəike muwın-pən Sameria ikin.* ⁵ Kən in təmuwın-pən e taon kit e Sameria, nərgin un, Saeka. Taon əh, in iuəhkır o nıməptən kit itəm aupən Jekop in təmətatıpən† kəm nətin u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikin. Kən Iesu tınəpou agın, məto-inu in təmaliwək e suatıp əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkır o wel, mıtameg. E nian əh, in tınol tina.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim min kəmotuwın əpəh e taon, məmə okotos-nəmtin nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ıpa-tu nəhau noan məsin kəm io. Ekolkeike məmə ekənim.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatətapəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanım kələhən nəhau e panikin kitiah.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgın tolkeike məmə otos-ıpinə kəm ik. Kən ik məruru min io, io u, iatətapəh-in-pınə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkitun, ik onakətapəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ıpinə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkıt tikə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu əhrol minu lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-ıpa wel u kəm itat, kən in təmatətu nəhau ikin nımın, ilat nenətin min, ne rəhan min kau min. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənim nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa min. ¹⁴ Məto etəmim itəm otənim nəhau itəm io ekos-ıpən kəm in, okol təsoaoa minən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-ıpən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm tıtapuəl-apuəl mətaiu əpəh imə e nıkin nian rafın, matos-ıpən nəmegəhən itulın kəm in, itəm otəsölən namnun.”†

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ıpa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikin-u, mətu nəhau.”‡

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwın maun-in-pən rəham iaguıhl, kən muea ikin-u.” ¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!O rəhak iaguıhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguıhl tikə. ¹⁸ Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatıp iaguıhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. ²⁰ Tıpitimat min aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın əpəh ilis e nıtot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

²¹ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nıpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgın əpəh e nıtot əsol əh, ne Jerusalem min. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatıp rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim in təmisi-pa etimat, netəm Isrel.§ ²³ Məto

* **4:4:** E nian əh, tiəkis o netəm Isrel məmə okotuwın ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nehman, netəm Sameria ilat kotamkımik e nıganəmti Uhgın. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:** E nian əh, mıtgar tınətul ətuatıp.

§ **4:10:** Pətan u təməsitun wırən nıpəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ıpən nəhau megəh. Nəghatən əh, nıpətin ətuatıp un nəmti nəhau kit itəm talien mıtəpəuəl-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atıp in, məmə Narmın Rəhan in tatos-ıpən nəhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35 † **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ **4:15:** Jon 6:34

§ **4:22:** Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9

otəsuwəhən, nīpahrienən məmə nian əh tīnuwa rəkis, nian Narmīn Rəha Uhgīn in otasitu e iəfak pahrien mīn, mol ilat məmə ilat okotitun wīr Uhgīn məmə Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nīkilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgīn in tategəs-in iəfak mīn itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgīn in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmīn. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgīn məmə Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nīkilat pahrien e nəsanənən rəha Narmīn Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-iarəpən natimnat rafin kəm kitat.”*

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.” ‡

²⁷ Kən roiu agin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn. Kən narmilat təmiwig pīk nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mitəlig muwīn əpəh e taon. Təmuwīn matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, ²⁹ “Eh. Otuwīn-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat mīn itəm io ematol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa?” ³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, mīnoatuwīn məmə okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e nagwənən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nīkin məmə, “Iəgətun, ik agwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nīgak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.” §

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kīnoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

³⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgīn təmahl-ipa io iakuwa, kən nagwənən u nīgak, məmə iakatol natimnat itəm in tolkeike məmə oekol.* Kənu iakol rafin wək mīn itəm in təmos-ipa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmə okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e nasumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nīmālilat tīnapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu. †

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tīnuwa, mīnətuoun mīnatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənən u, in təməulək in o nəmegəhən līlīn. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tatəulək in mos matuwa, ilau kərən nīkilau otəgīen. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwīn mə otasum, məto etəm pīsīn kit mīn otəulək-in məmīk muwa.’ Nəghatən u, in nīpahrienən. ³⁸ Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwīn motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pīsīn mīn, ilat kəmotasum in. Kən itəmat nīnoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

* **4:25:** Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkəuən rəha Uhgīn kəm ilat. † **4:26:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tepət mīn e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgīn təmatən o nən atipən nərgīn kəm Moses, matən məmə, “Io Etətig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgīn. Iesu in tatən məmə in Uhgīn, kən matig matən mīn məmə in Kristo itəm pətan əh tatən. ‡ **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37 § **4:32:** Job 23:12; Jon 6:27 * **4:34:** Jon 5:30, 8:29 † **4:35:** Nian Iesu tatəghat-in nagwənən e nasumən itəm nīmālilat tīnapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kīnotətul matip rəkis. Sotolən kəmīn motəpīl o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn tahmen-pən əm e netəm koatol kəmīn o nəuləkən, kən moatan məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənən təpanəmītə.’ Kəpə, netəmim kīnatətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgīn.”

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu mətō-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwīn motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwīn motatig ilat min. Kən Iesu təmuwīn moatatig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netəmim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ipa, mətō roiu əh, ekoatahatətə lan mətō-inu itimat əm emotətō rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

Iesu təmol-wīr nətī etəm-iasol kit rəha kig

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikīn əh, in təmiet muwīn Kalili. ⁴⁴ Mətō-inu aupən, in təmatən məmə ien min rəha Uhgīn, natiməlat min, ilat kəsotīsiai-inən ilat. § ⁴⁵ Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwīn Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat min itəm in təmol ikīn əh. Kən nian Iesu təmuwīn Kalili, nīkilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmitəlig-pən min e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikīn əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikīn. Kən nətīn kit tatimīs. ⁴⁷ Kən nian suah u təmətō məmə Iesu təmīsi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron məmə oteiuaiu muwīn əpəh Kapaneam kən mol-wīr nətīn. Mətō-inu suakəku nol otimīs.

⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətīn min ne natimnat min itəm narmitəmat otiwīg ron aupən, kənu uarisig un, nəpanotahatətə lak. Mətō okəmə nəsoṭəplanən, okol nəsoṭahatətəən lak.”

⁴⁹ Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətīk timīs!” ⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uwīn; nətīm otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahatətə e nəghatən rəha Iesu kən mitəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwīn əh e suatīp, təməplan rəhan iolwək min, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tīnəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətapəh olat məmə, “?Təməwīr e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmīkə.” ⁵³ Kən suah un, təmitun məmə, e nian ətuatīp əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan min, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətīn kit.

5

Iesu təmol-wīr suah kit əpəh iuəhkīr e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu təmər muwīn e taon u Jerusalem, mətō-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikīn əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikīn, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgīn məmə Petseta. Kən nimə kit tatətul iuəhkīr o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkīr o ket u e fenis rəha taon u, nərgīn u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kən ikīn əh, e feranta min, netəm koatimīs tepət koatapīl əh-ikīn. Neen nīganəmtīlat təpīs, kən

‡ **4:42:** 1 Jon 4:14 § **4:44:** Nat əpnəpīn Iesu təmāiir latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netəmim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, mətō-inu təmətatig nuwəh ikīn əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tepət kəsotahatətəən pahrien lan, rəhalat nahatətəən tīmətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pīspīs neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Mətō netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa (Jon 4:40-42). * **4:46:** Jon 2:1-11

neen nelkilat tærat, neen min nipætilat næwtain tæmimis.* 5 Kæn suah kit æh-ikin æh tætapil. In tæmatimis minos rækis nup tate-eit. 6 Kæn Iesu tæplan suah un tætapil, kæn in minitun mæmæ suah u tæmimis nuwæh mæsin, kæn tætapæh ron mæmæ, “?Tahro? ?Nakolkeike mæmæ onakæwir?”

7 Etæm tatimis un tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, etæmim tikæ mæmæ otilæs io meiuaiu muwin e noan æh nian næhau tatæloal. Nian rafin, io etalkut pik mæmæ ekeiuaiu muwin e noan æh, mæto netæmim neen ilat kotaprækis-in io moteiuaiu motuwîn. Kæn ilat motaupæn motek næhau.”

8 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “!Ëtul! Mos ræham nimitiwîn maliwæk matuwîn.” 9 Kæn roiu agin suah apon tæmæwir min. Kæn maiuaiu ræhan nimitiwîn mos matuwîn.

Nat u kæmol e nian ræha Sapat,† 10 kæn netæm-iasol min ræha Isrel kæmotæhai suah un itæm tinæmegæh e ræhan nimisæn, motæmæ, “Nian u-roiu ræha Sapat; kæn tæsætutipæn e Lou ræhatat mæmæ onakos nulan ræham nimitiwîn.”‡ 11 Kæn in tæn-ipæn kæm netæm min u mæmæ, “Mæto suah u tæmol-wir io, in tæmæn-ipa mæmæ ekos ræhak nimitiwîn maliwæk matuwîn.”

12 Kæn ilat kæmotætapæh ron mæmæ, “?Suah pah apon tæmæn-ipinæ kæm ik mæmæ onækol nat un?”

13 Mæto suah un tærruru nærgi Iesu, mæto-inu netæmim tepæt ikin æh, kæn Iesu tæmikæ-pæn æm æh ilugin elat.

14 Kæn uarisig, Iesu tæmæplan suah un e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn tæn-ipæn kæm in mæmæ, “! Ei! !Ëplan-tu! !Ik ninæwir rækis! Mæto onatæto ik mæmæ næsol minæn tæfagæ rat min. Okæmæ nakol, næratæn kit otilæs min ik, itæm tærat tæhmîn min.”

15 Kæn suah apon tæmuwin mæn-ipæn kæm netæm-iasol min ræha Isrel mæmæ, “Suah u itæm tæmol-wir io, nærgin un, Iesu.”

16 Kæn tol næhlan, netæm-iasol ræha netæm Isrel, ilat kinoatitæp-itæp Iesu mæmæ okotol næratæn kæm in, mæto-inu ilat kotæplan in tatol natimnat min tol næhlan e nian ræha Sapat.§ 17 Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nian rafin ræhak Tata tatol æh wæk, kæn io min oekatol wæk.”*

18 Kæn næghatæn u, tol nætelligæn ræhalat tæskasik tæhmîn min, mæmæ okotohamnu in timis. Mæto-inu roiu æh, sænæmæ mæmæ tatætghl æm Lou ræha Sapat, mæto nat in iahgin pik, in tatæn mæmæ ræhan u Tata ætuatip Uhgîn, kæn tol nulan, in matol mæmæ in tahmen ætuatip e Uhgîn.†

Iesu in tæramæra mæto-inu in Næti Uhgîn

19 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nipahrienæn agin un iatæn kæm itæmat, Næti Uhgîn tærruru nolæn nat kit e ræhan atip æm nætelligæn. Titun æm nolæn natimnat min un itæm Tata Uhgîn tatol, mæto-inu natimnat rafin u itæm Tata Uhgîn tatol, Nætîn, in min in tatol.‡ 20 Nætîn titun nolæn næhlan, mæto-inu Tata Uhgîn tolkeike pik Nætîn, kæn in tatægætun kæm in natimnat rafin itæm in tatol. Kæn in otæpanægætun min natimnat min kæm in itæm iahgin min kotaprækis-in in min u, mæmæ otol itæmat narmitæmat tatiwig pik ron.

21 “Mæto-inu Tata Uhgîn tatol netæm kæmotimis ilat koatæmegæh min, kæn e nolæn kitiæh æm, Nætîn titun nos-ipænæn næmegæhæn kæm netæmim itæm nikin tagien mæmæ otos-ipæn kæm ilat.§ 22 Mæto-inu sænæmæ Tata Uhgîn itæm in otakil netæmim, mæto in tæmælæhæu-pæn

* 5:3-4: E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, kæmætu-pæn næghatæn ræha ves 3-4 tol nulan mæmæ, “Ilat koatapil ikin æh moatæshagin noan æh mæmæ otæloal. 4 Mæto-inun, nian neen, nagelo kit ræha Uhgîn tuwa, muwin e noan æh, kæn mol tatæloal. Kæn nian okæmæ næhau æh tæloal un, etæmim itæm taupæn meiuaiu matuwîn e næhau, nat ænnapin tatos nimisæn naka, mæto ræhan nimisæn otæwir.” † 5:9: Sapat: Ëplan e tiksonari. ‡ 5:10: Jer 17:21 § 5:16: E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, kæmætu-pæn næghatæn tol nulan, “kæn ilat kæmoategæs-in suatip o nohamnuæn in.” * 5:17: Jon 14:10 † 5:18: Jon 10:30,33; 19:7 ‡ 5:19: Jon 14:10 § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25

rafin nakilən e nelmi Nətin, * † 23 məmə netəmim ilat rafın okotisiai-in Nətin, tahmen əm məmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgın. Etəmim itəm təsisiai-inən Nətin, okol təsisiai-inən Tata Uhgın u itəm təmahl-ipa Nətin.‡

24 “Nıpahrienən ağın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgın itəm təmahl-ipa io iakuwa, in tınatos nəmegəhən itulın. In okol təsətulən e nıganəmtək məmə oekən-iarəp nalpınən rəhan. In tınagım rəkis e nımısən, kən mınuwa o nəmegəhən. § 25 Nıpahrienən ağın u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tınuwa rəkis, netəm mın u kəmotımıs, ilat okotəto nəwıa Nəti Uhgın, kən netəm mın u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. 26 Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiəh əm, in təmol mə Nətin in mın Nəukəti Nəmegəhən, * 27 kən in təmələhəupən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən mın rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

28 “Təsəwırən məmə narmıtəmat otıwıg pik o nat u, məto-inu nian əh-ikın tatuwa itəm netəm kəmotımıs okotəto nəwıa Nətin, 29 kən ilat okotətul e rəhalat mın suwıt, ilat mın u aıpən kəmoatol nolən wır mın okotəkəike motətul mın motos mın nəmegəhən, məto itəm mın aıpən ilat kəmoatol nolən rat mın, ilat okotəkəike motətul mın e nımısən kən motətul e nıganəmti Tata Uhgın məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpınən. †

30 “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atıp əm nəsanənən. Io iakatakıl nolən mın rəha netəmim mın, məto iatol ətuatıp əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakıl nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətuatıp, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgın itəm təmahl-ipa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruəsanən İesu

31 Okəmə io pısın əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § 32 Məto suah kit mın əh-ikın in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən mın u rəhan itəm tatən lak in nıpahrienən.*

33 “Aıpən, itəmat nəmotahl-ıpən rəhatəmat mın netəmim məmə okotuwın motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən. † 34 İatəghat nulan, məto esagıləən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə tıtun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsölən nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. 35 Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wır, kən nıkıtəmat təmagien ron o nian təkuəkır əm.

36 “Məto rəhak wək mın, ilat mın koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən mın un Jon təmatən. Wək mın un, rəhak Tata təmos-ıpa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək mın u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ıpa io. § 37 Kən Tata Uhgın itəm təmahl-ıpa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətoən nəwıan, kən itəmat nəsotəplanən nıganəmtin. 38 Kən nəghatən rəhan təsatıg wırən e nıkıtəmat, məto-inun itəmat nəsotəhatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ıpa io iakuwa.

39 “İtəmat noatafın pik nəghatən mın e Naoa Rəha Uhgın, kən motahatətə e nəghatən mın əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tıka. Məto otəplan-tu. Nəghatən

* 5:22: Kıtət kotəplan ves 21-22 kən mıtun məmə İesu in otakil kıtət rafın, kən in otos-ıpən nəmegəhən kəm netəm mın un itəm nıkın tagien məmə otos-ıpən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə İesu təməsuwamən e nətueıntən o nən-ıarəpən nalpınən rəhatat, məto təmuwa o nos-ıpənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 ‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † 5:29: Netəmim itəm kotahatətə e İesu, koatos nəmegəhən lılın. Netəmim itəm kəsotəhatətəən lan, ilat okotos nalpınən lılın (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natımnat mın itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatətə pahrien e İesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgın tatos-ıpən nahatətəən kəm netəmim əpnapın əm, kən matıg masıtu mın elat məmə okoatol natımnat wır mın. ‡ 5:30: Jon 8:16 § 5:31: Dut 17:6;

19:15 * 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

min əh e Naoa Rəha Uhgın, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agın-əh e nənwiwiən rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekıtun wır itəmat, kən io ekıtun wır məmə nolkeikeən rəha Uhgın tikə e nikitəmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsosən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atıp əm, kən nikitəmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwiən rəhatəmat min, məto nəsotalkut agın-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pisin əm in Uhgın, otənwiwi itəmat ron. ?Onəkotahatətə ahro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwırən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat min rəhatəmat e niganəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat min rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu okəmə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən min rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə min e rəhak nəghatən min. Məto-inun, nəghatən min itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itəmat nəsotahatətən e nəghatən min itəm in təməte, tol nəhlan, suatıp tikə agın məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmuwin əpəh entənıpən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nımanin netəmim kəmoatuarisigin, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwır. ³ Kən Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tınatuwa iuəhkır.

⁵ Kən nian Iesu tasıpən əpəh isəu, kən məplan nımanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “?Okotəhrol motos pıret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?” ⁶ In təmən asgəwin əm məmə otəplan nahatətən rəha Filip, məto in tınıtun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ıpən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin pıret məni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təmən-ıpən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikin əh, in tatos pıret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agın-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ıpən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwıhl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos pıret, mən tagkiu kəm Uhgın ron, kən mos-ıpən pıret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitiəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpiilat.

¹² Kən nian kınotagwən rəkis, nərpiilat tasis, kən Iesu təmən-ıpən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motuwər nımismisi pıret min əh koatis. Təsəwırən məmə okotərəkin.” ¹³ Kən ilat kəmotuwın motuwər nımismisi pıret kən motaii-pən e kətim asol min ilat tuelef kotərioah wır. Pıret u, in nımismisi pıret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

* **5:45:** Jon 9:28; Rom 2:17 * **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu. † **6:9:** 2 King 4:42-44

‡ **6:10:** Nıpitan ne nisualkələh ilat min e nımanin, məto kəmafin əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan!

14 Kæn nian netämim kæmotæplan næmtätin əh itəm Iesu tæmol, kæn ilat kæmotæn mæmə, “Nipahrienən. !Ien pahrien uš rəha Uhgîn itəm aupæn kæmatæn mæmə in otuwa e nætueintən!”* 15 Kæn Iesu tæmitun mæmə netäm min u kotämə okotuwa motos in motuwîn motækæike kæm in mæmə in otuwa mol kig rəhalat. Kæn in tæmagim min, mapəs ilat muwîn əpəh e nitot, mætan in pisin əm.†

Iesu tæmaliwæk e nætuei nəhau

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

16 Nian mitgar tæmeiuaiu, netämim rəha Iesu min kæmoteiuaiu motuwîn e lek əh. 17 Kæn tinapinəp, mæto Iesu tikə, tæsuwamən əh. Kæn əmun, ilat kæmotuwîn motər e pot kit, kæn minotasuə lan motaulego min e lek un, mæmə ilat okotuwîn Kapaneam. 18 Kæn nimətag asol kit tæmätul minol nəhau tinərat-nərat. 19 Kæn nian ilat kæmotasuə motuwîn, tahmen e faif o sikis kilomita, kæn ilat kotæplan Iesu taliwæk e nætuei nəhau‡ matuwa iuəhkîr o rəhalat pot. Kæn ilat kæmotəgîn pik,§ 20 mæto in tæmən-ipən kæm ilat mæmə, “Əsotəgîn pikən, io u inu.*” 21 !Kæn nikilat tæmagien o niləsən in e pot, moatol əmun, roiu agîn, mæto pot tinuwîn e næwtain nəhau entənipən-pən ikîn-un kæmotæn mæmə okotuwîn ikîn!

Netämim kæmoategəs-in Iesu

22 Kæmən lawigin, netämim min itəm kotatig əh entənipən-pa ikîn e lek asol u, ilat kæmotæplan mæmə aupæn, pot kitiah əm tatätul ukîn-u. Kæn ilat kotitun mæmə Iesu tæsuwînən e pot u ilat rəhan min netämim, mæto-inun nian kæmotiet, ilat pisin əm moatuwîn. 23 Kæn pot min neen, kæmotisi-pən e taon u Taepirias, ilat kæmotuwa. Ilat kæmotuwar iuəhkîr əm o ikîn-u itəm Ierəmərə tæmätul ikîn mæfak matæn tagkiu o pîret, kæn netämim kæmotun. 24 Kæn tol nəhlan, nian ilat kæmotæplan mæmə Iesu tinikə u ikîn-u, kæn rəhan min netämim kotikə, ilat min kæmotasuə min e pot kit, motuwîn e Kapaneam, moategəs-in.

Iesu in pîret rəha nəmegəhən

25 Nian netäm min u kæmotæplan Iesu əpəh entənipən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron mæmə, “?Iəgətun, ik nəmuwa ikîn-u nəghan?”

26 Mæto Iesu tæmən-ipən kæm ilat mæmə, “Nipahrienən agîn iatæn kæm itəmat mæmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə næmotæplan næmtätin min u itəm emol, mæto itəmat næmotun əm pîret, nærpitəmat tasis. 27 Mæto tæswirən mæmə itəmat nahgitəmat otikə o nosən pîret itəm otəpanəmnəmit mikə.† Itəmat, nahgitəmat otækæike mikə o nosən pîret itəm tətatig lilin u, rəha nəmegəhən itəm namnun tikə.‡ Pîret u, inu, Nəti Etämim otəpanos-ipinə kæm itəmat; mæto-inu Tata Uhgîn, in tæmægətun mæmə nîkin tagien o Nətin.”§

28 Kæn ilat kæmotətapəh ron mæmə, “?Nolən naka min un itəm Uhgîn tolkeike mæmə itimat oekotol?”

29 Kæn Iesu tən-ipən kæm ilat mæmə, “Itəmat nəkotækæike motahatətə lak, mæmə Uhgîn tæmahlipa io.* Nat u inu Uhgîn in tolkeike.”

30 Kæn ilat kæmotətapəh min ron mæmə, “?Mæto ik onəköl næmtätin naka, mæmə itimat ekotæplan kæn ekotahatətə lam? ?Ik onəköl nat naka? 31 Nian rəhatat pipi min u aupæn,

§ 6:14: Netäm Isrel ilat kæmotəsahgin ien kit mæmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgîn tæmos-ipən pîret tæmisi-pər e neai, nærgin u mana. Kæn ilat kæmoatæplan əm Iesu tæmol nat pispis, magwən ilat e pîret. Rəhalat nætəligən tæmätul-pən o nagwənən (ves 26) ne næmki-rækisən ilat e netäm Rom (ves 15). * 6:14: Dut 18:15-19

† 6:15: Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ 6:19: Job 9:8 § 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2 * 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23

ilat kəmotan ikin taruən-aruən ikin, ilat kəmotun ‘mana.’† Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘In tatos-ipən pīret itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə ilat okotun.’ ‡

32 Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat məmə, sənəmə Moses təmos-ipən pīret u itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə nakotun. Rəhak Tata ilə in tatos-ipinə. Kən inun tatos-ipən pīret pahrien itəm tātisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun. 33 Məto-inu pīret rəha Uhgīn, inu in itəm tātisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən. § Kən pīret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.”*

34 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, awi os-ipa-tu pīret u kəm itimat nian rafin.” †

35 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io u, io‡ Pīret itəm tatos-ipən nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otəsus mīnən. Kən etəmim itəm otahatətə lak, in otəsoaoa mīnən. § 36 Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, məmə nat əpnəpīn nəkotəplan io, məto itəmat nəsohatətəən əh lak. 37 Netəmim itəm rəhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.* 38 Məto-inu io eməsisipənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən məmə iakol natimnat mīn u io əm ekolkeike. Məto emuwa məmə ekol natimnat mīn u itəm rəhak Tata təmahl-ipa io ekuwa ron. 39 Kən in tolkeike məmə io esəmkarəpən-inən netəm mīn un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike məmə e namnun nian, io oekol netəm mīn u ilat okotəmegəh mīn e nīmīsən. † 40 Məto-inu rəhak Tata in tolkeike məmə netəmim rafin itəm kotuag-pən o Netīn, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulīn. Kən e namnun nian, io oekol netəm mīn u ilat okotəmegəh mīn e nīmīsən.”

41 O nat u, netəmim nīkilat tīnətuoun mətagət, məto-inu in tatən məmə, “Io u, Pīret itəm tātisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” 42 Ilat koatən məmə, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan məmə, ‘Io emisi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

43 Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīkitəmat təsagət-agətən nulan. 44 Okəmə Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kən okol etəmim un təsuwa atipən ron io məmə io oekol in otəmegəh mīn e nīmīsən e namnun nian. ‡ 45 Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Uhgīn, tatən nulan məmə, ‘Uhgīn in otəgətun netəmim rafin.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgīn, in tatuwa ron io. § 46 Etəmim kitīəh ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgīn. In pīsīn əm un itəm təmisi-pən lan, təməplan in.* 47 Nīpahrienən agīn u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətahatətə lak, in tīnos nəmegəhən līlīn. 48 Io un, Pīret rəha nəmegəhən. † 49 Nat əpnəpīn tipitəmat mīn aupən, ilat kəmotun pīret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kīnotīmīs rəkis. 50 Məto Pīret itəm tātisi-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pīsīn. Pīret u, təmeiuaiu-pa məmə etəmim itəm tatun, okol təsīmīsən. 51 Io u, io Pīret itəm tatəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etəmim itəm otun Pīret u, in otəmegəh matuwīn, matuwīn, namnun tikə; kən Pīret u, itəm io oekosipən o nəmegəhən rəha netəmim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

52 Nəghatən u təmol netəmim kīnotətul mīnoatərgəhəu kəm ilat mīn, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhgīn kitat kotun?”

53 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agīn u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nəsoatunən noanuwəhgi Nəti Etəmim, kən məsoatənīmən nītan, okol

† 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Pīret əpnəpīn əm tasitu e nīpətītāt məmə kitat okotəmegəh kən motatīg, məto Iesu, in Pīret rəha nəmegəhən, kən in nəukəti nəmegəhən līlīn, itəm tatətuoun u-roiu.

nakəsotosən nəmegəhən.‡ 54 Etəmim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh mīn e nīmīsən.* 55 Emən nəhlan, məto-inu noanuwehgək in pīret pahrien nigī netəmim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nīmī netəmim. 56 Etəmim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

57 “Rəhak Tata itəm təmahl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitiah əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. 58 Io u pīret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmenən e pīret u, itəm tīpitəmat mīn aupən kəmoatun. Nat əpnəpīn məmə ilat kəmoatun pīret əh, məto ilat kīnotimīs rəkis. Məto etəmim itəm tatun pīret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.”§ 59 Iesu təmən-iarəp nəghatən mīn u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nīmə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim mīn rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

60 Netəmim tepət rəha Iesu kəmotətə nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tīkīs pik! ?Pah u tītun nosən nəghatən tol nəhlan?”

61 Kən Iesu təmītun atip məmə netəmim mīn rəhan, kīnotasiwīn-asiwīn-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ?Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? 62 ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwīn mīn ikīn əh, in təmisi-pən ikīn aupən, təhrol u-roiu?† 63 Narmīn Rəha Uhgīn əm tītun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən mīn u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən mīn rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. 64 Məto itəmat neen u ikīn-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (Iesu təmən nulan məto-inu in tīnītun rəkis e nətuounən məmə netəm pah mīn u kəsotahatətəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimīr mīn rəhan.)§ 65 Kən in təmən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgīn təsolən suatip ron.”*

66 Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tepət kəmotagīm, mīnotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

67 Kən Iesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat mīn nakotən məmə nakotagīm kapəs io?”

68 Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, itimat oekotuwīn o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.† 69 Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotītun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgīn.”‡

70 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emītəpun itəmat, məto itəmat kitiah u ikīn, in iərmīs.”§ 71 In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in mīn in etəm tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikīn, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimīr mīn.*

‡ 6:53: Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgīn, katənim nitan, nīpətin un, məmə netəmim okotəkaike notahatətə e rəhan nīmīsən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat nikitat tuəh nīpəti Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § 6:54: Ves 54 in suatip kit mīn rəha nənən ves 40. Nīpətilau kuahmen ahmen elau mīn. In tətəuatip əm məmə nunən noanuwəhgī Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. * 6:54: Sam 63:5 † 6:56: Nian kitat koatən məmə koatətig e Iesu, o koatəpər-ipən e Iesu, nīpətin u məmə kitat koatətig e Iesu məsotietən, moatīsi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatəgile lan, koatīlpin kitat mīn. ‡ 6:56: Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § 6:58: Jon 6:41,51 * 6:59: nīmə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5 ‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § 6:64: Jon 2:25 * 6:65: Jon 3:27; 6:44; 14:6 † 6:68: Jon 6:63 ‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71: Jon 17:12

7

Iesu tæmæghat ilat pian min

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu tæsolkeikean mæmæ otuwîn latuænu min e Jutia mæmæ otol ræhan wæk æh-ikin æh, mæto-inun, netæm-iasol ræha netæm Jutia kæmoatæte noa anion kit ron. Kæn titælig muwîn latuænu min e nitæn Kalili. ² Mæto nian tinuækir e nian ræha nolæn lafet kit ræha netæm Isrel, nærgin un, lafet ræha Nolæn Makeen.* ³ Kæn pia Iesu min kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Tæwir mæmæ nakiet muwîn æpæh Jutia, mæ pæs netæmim min ræham æh-ikin æh, ilat kotæplan nat pispis min ræham itæm natol. ⁴ Mæto-inu etæmim itæm tolkeike mæmæ netæmim okotitun in, okol tæshluaig-inæn ræhan wæk min. Okæmæ natol natimnat min u, uwîn mol æp ik, kæn tæwir agin mæmæ onækol pæs netæmim min e nætueintæn kotæplan.” ⁵ Pian agin-æh min pap, ilat min kæsotahatætæn lan, kæn mol koatæn næhlan.†

⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nian ætuatip ræhak tæsuwamæn æh,‡ mæto itæmat, nian min rafin æm tætuatip otæmat. ⁷ Netæmim ræha nætueintæn u, ilat okol kæsotetæhauæn itæmat, mæto io, ilat kotetæhau io,§ mæto-inun io iatæn-iaræp mæmæ ræhalat nolæn tæætatuatipæn.* ⁸ Itæmat onækotuwîn e lafet, mæto io okol esuwîn paupænæn e lafet æh mæto-inun, nian ætuatip ræhak tæsuwamæn æh.”† ⁹ In tæmatæn næghatæn u, kæn mætætig æpæh Kalili.

Iesu tæmuwîn min e lafet ræha Nolæn Makeen

¹⁰ Kæn pia Iesu min kæmotaupæn motuwîn e lafet æh, uarisig un, Iesu tæmuwîn min. Mæto nian tæmuwîn, in tæmætæn anion æm o netæmim mæmæ okæsotehmæn. ¹¹ Kæn e lafet æh, netæm-iasol ræha netæm Jerusalem, koategæs-in in moatætæpæh-in æpnæpîn æm o netæmim mæmæ, “?Suah æpæh in hiæ?”

¹² Kæn ikin æh, nimanin netæmim kæmotasiwîn-asiwîn in. Ilat neen kotæmæ, “In etæm wir kit,” mæto neen kotæmæ, “Kæpæ, in tæteiuæ-in æm netæmim æpæh.” ¹³ Mæto ilat koatægin ræhalat netæm-iasol min,‡ kæn kit tæmæsæn-iaræpæn Iesu æpæh e niki netæmim mæmæ netæmim okotæto.

¹⁴ Lafet æh, kæmol o wik apiæpiæ kit, kæn ilugin e lafet u, Iesu in tæmuwîn æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, matægætun netæmim. ¹⁵ Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel, narmilat tæmiwig pik, kæn kotæmæ, “?Suah u tæmahrol mitun natimnat min u e Naoa Ræha Uhgîn? Ræhatat kit etæm-iasol tæægætunæn lan, ne.” ¹⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næghatæn min u itæm iatægætun netæmim lan, sænæmæ ræhak æm. Ilat kotisi-pæn e Tata Uhgîn itæm tæmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷ “Kæn okæmæ suah kit ræhan nætæligæn tæskasik mæmæ otol natimnat min itæm Uhgîn tolkeike, kæn in otitun mæmæ næghatæn min u ræhak, ilat koatisi-pæn o Uhgîn, sænæmæ ræhak atip æm. ¹⁸ Etæmim itæm tætgætun-in atip æm ræhan nepætæn, in tætalkut atip æm ron, mæmæ otiuw rækis netæmim, kæn kotos-ipær nærgin ron.§ Mæto etæmim itæm tolkeike mæmæ netæmim okotilæs-ipær nærgi etæm tæmahl-ipæn in tuwa, in etæmim ræha nænæn niphærienæn, in sænæmæ etæm tæteiuæ. ¹⁹ Moses tæmos-ipinæ Lou kæm itæmat, mæto itæmat kitæh ne tæsol-wiræn Lou æh ne. ?Itæmat nakotæmæ onækotohamnu io o naka?”*

²⁰ Kæn nimanin netæmim kotæmæ, “!Næman! !Narmîn rat kit un tætatig lam! ?Pah tæmæ otoh ik ne?”

²¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io emol wæk kitæh æm,† kæn itæmat rafin, narmitæmat tætiwig ron. ²² Mæto itæmat min nækotol wæk e Sapat, noatæhg-ipæn nisualkælæh e nian æh, moatætæu-pæn Lou ræha Moses.‡ (Niphærienæn, sænæmæ Moses

* **7:2:** lafet ræha Nolæn Makeen: ðplan e tiksonari. † **7:5:** Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § **7:7:** Jon 15:18-21 * **7:7:** Jon 3:19-20 † **7:8:** Jon 7:6 ‡ **7:13:** Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 § **7:18:** Jon 5:41; 8:50,54 * **7:19:** Netæm-iasol min ræha netæm Isrel, kæmoategæs-in suatip o nohamnuæn Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou ræha Moses, Uhgîn tatæn-iæhau nohamnuæn itæm (Eks 20:13). † **7:21:** Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ **7:22:** Lev 12:3

ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tipitəmat mīn ilat kəmotətuoun.)§ 23 Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nīsualkələh e nian rəha Sapat moatol məmə onasotəgəhlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir agin nīpəti etəmim e nian rəha Sapat?† 24 Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e nīganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətuatip.”‡

Netəmim kəmoatəghat-in

Kristo

25 Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§ 26 Məto otəplan-tu. In tīnatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e nīganəmti netəmim məto suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol mīn kīnotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa? 27 Məto kitat kotitun ikin suah u təmisi-pən ikin. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsītunən ikin in tātisi-pən ikin.”*

28 Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nimə Rəha Uhgīn. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun mīn ikin emisi-pən ikin, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgīn təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgīn, in nīpahrienən. Itəmat nəkotəruru in, 29 məto io ekitun,† məto-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

30 O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopael mīn okotaskəlīm Iesu, məto kit təməseapənən mek, məto-inun təsələn əh nian rəhan.‡ 31 Məto e nīmanin netəmim ikin əh, ilat tepət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsələn nəmtətin tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopael mīn rəha Nimə Rəha Uhgīn kəmotuwa məmə okotaskəlīm Iesu

32 Kən nian Farisi mīn kəmotətə nīmanin netəmim kotasiwīn-asiwīn e Iesu nulan, ilat ne pris asol mīn kəmotahl-ipən mopael mīn itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgīn məmə okotaskəlīm Iesu.* 33 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətətig nian təkūəkīr əm kitat mīn itəmat, kən uarisig, ekītəlig-pən mīn o etəm təmahl-ipa io. 34 E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotehmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

35 Kən netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel kīnotətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?In otuwīn hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwīn o noanol mīn neen rəha netəm Isrel itəm kotətig e nəptən pīsīn pīsīn mīn ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? 36 In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikin əh in tatuwīn ikin, okol kitat kəsotuwīnən ikin. ?Nəghatən u, nīpətīn tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

37 Namnun nian rəha lafet əh, in iahgīn taprəkis-in nian mīn neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e nīganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm

§ 7:22: Jen 17:9-14; 21:4 * 7:23: Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pīsīn elau mīn, okəmə natol kit matəgəhl kit, kən onəkəkəike mītun məmə lou naka un in iahgīn. Nat ənpapīn məmə kəsəgəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kīnotən rəkis məmə nəhg-ipənən itəm, in iahgīn e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən məmə onasəkītunən itəm, in mīn un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgīn mīn e lou rəha Sapat. † 7:23: Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ 7:24: Aes 11:1-3; Jon 8:15 § 7:25: Jon 7:1 * 7:27: Netəmim kotitun məmə Iesu tīnepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nīkilat təht məmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin. † 7:29: Mat 11:27 ‡ 7:30: Mat 26:18 § 7:31: Jon 2:23; 4:48 * 7:32: Jon 7:45-48

tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənim!† ‡ 38 Etəmim itəm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuəl-apuəl matər mətaiu e nikin.’” § 39 Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmin Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm mın u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmin Rəha Uhgın, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsİLəs-ipərən əh Iesu.† ‡

Netəmim kəmotoor ilat mın o Iesu

40 Nian netəmim əh-ikin kəmotətəto nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhgın u, aupən kəmatəghat-in.”

41 Məto neen mın ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

Məto in pisin mın neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa titun nisi-pənən e netəm Kalili?§ 42 Naoa Rəha Uhgın tatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* 43 Tol nəhlan, kən nimanin netəmim mın u, kəmotoor ilat mın o Iesu. 44 Kən neen kotəmə okotaskəlīm in, məto etəmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol mın rəha netəm Isrel kəməsotahatətəən e Iesu

45 Kən mopael mın kəmotitəlig motuwın o pris asol mın ne Farisi mın, kən netəm-iasol mın əh kəmotətapəh olat məmə, “?Təhrol nəsoİLəsən Iesu motuwa?”

46 Kən mopael mın un kotən-ipən kəm ilat məmə, “!EməsotİLəsən məto-inun suah kit təsəghatən tahmen e suah əh!”

47 Kən Farisi mın kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro? ?In tıneiuə-in mın itəmat? 48 ?Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? 49 Məto netəm əpnəpın mın, ilat kotəruru aġın Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgın otərəkın ilat.”

50 Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikin ilat mın. Suah u inu aupən təmuwın matəghat kəm Iesu.† Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, 51 “?Təhrol? ?Tətuatıp e Lou rəhatat məmə kitat okotən-iarəp nalpınən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motitun wır, kənu, məsotehm ətuatıpən nat naka itəm in tatol?”

52 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik mın un ik etəm Kalili? Uwın-tu mafin mın Naoa Rəha Uhgın. Ik onəkəplan məmə ien kit okol təsisi-pənən Kalili.”

[E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53–8:11 tikə.]

53 Kən netəmim kınotitəlig-pən mın motuwın latuənu mın.

8

1 Məto Iesu təmuwın əpəh e nitot u, nərgın un, Nitot Rəha Nıg U Olif.

Pətan itəm təmapıl ilau iərman pisin u sənəmə rəhan iərman

2 Kəmən lawıgın, laulaugın aġın-əh, kən Iesu təmitəlig-pən mın e Nimə Rəha Uhgın. Kən netəmim tepət kəmotuwa, motuəfimin ilat mın ron, kən Iesu təməpələh mınətuoun matəgətun ilat. 3 Kən nəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın kəmotİLəs pətan kit motuwa ron. Kən motol in tətul aupən e nıganəmtılat. Pətan un, netəmim kəmotəplan məmə in tətəpıl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatıp iərman. 4 Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu

† 7:37: “Noaoaən” in nimaa nəghatən itəm tətəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgın tahmen e etəmim itəm tatoaoa təike mənım nəhau. “!Otuwa ron io, mənım!” in nimaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ 7:37:

Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § 7:38: Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * 7:39: Jon 1:33; Wək 2:17,33 † 7:39: E naoa rəha Jon, nıpətın rəha nıİLəs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmİLəs-ipər Iesu e nıg kəluau. Kən nat kit mın, katİLəs-ipər Iesu məto-inu təmımıs, məmegəh mın e nımısən, muwın matıg ilau Tata Uhgın əpəh e nego e neai. Kən ikın əh təmos nəpətan əhag-əhag ətuatıp rəhan. ‡ 7:39:

Jon 12:23; 13:31,32 § 7:41: Jon 1:46 * 7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7 † 7:50: Jon 3:1

məmə, “Iəgətun, pətan u netəmim kəmotəhtimis in məmə in tətəpəl ilau iərman kit u, məto sənəmə rəhan iərman ətuatip. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apin motahtimnu.* ?Məto ik, rəham nətəligən təhrol?” ⁶ Ilat kəmotətəpəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotitun nakilən nolən rəhan ron. Məto Iesu təpnəpin əm, moeg-oeg matəte nat e nisip e noanelmin.

⁷ Ilat kəmoatətəpəh-in nəghatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikin-u, in təsələn nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”† ⁸ Kən in təmoeg-oeg min, matəte nat e nisip e noanelmin. ⁹ Kən nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kintan kitiəh kitiəh, moatəgim. Naguihl-aguihl min kotaupən moatiet kitiəh kitiəh, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kən Iesu təməg-ətuatip min mən-ipən kəm pətan un məmə, “?Pətan, netəm min u kəmotəhruwin? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpinən?”

¹¹ Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən Iesu tən-ipən məmə, “Io min, okol esən-iarəpən rəham nalpinən. Məto atuwin, mol namnun e nolən rat min.”‡

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹² Kən Iesu təmatəghat min kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən. § Etəmim itəm tətətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsələn rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, niphahrienən məmə io atip əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tətətul əh, məto-inun, io ekitun ikin iatisi-pən ikin, kən mitun min ikin iatuwin min ikin,‡ məto itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatisi-pən ikin. ¹⁵ Itəmat u, nakotakil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan. ¹⁶ Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətəuətəp, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itimlau Tata Uhgim itəm təmahl-ipa io, rəhatimlau nakilən in kitiəh əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. § ¹⁸ Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”*

¹⁹ Kən tol nəhlan, ilat kintətəpəh ron məmə, “?Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru min rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kən nəkotitun min rəhak Tata.”†

²⁰ Iesu təmən nəghatən u, nian in təməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm kataləhəu-pən məni ikin e Nimə Rəha Uhgim. Məto suah kit təməsuwinən maskəlim in, məto-inun təsələn əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

²¹ Kən Iesu təmatən-ipən min kəm ilat məmə, “Io ekəgim tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotimis, kən təfagə rat u rəhatəmat‡ otatig əh etəmat. Ikin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

²² Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, niphətin tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atip in, o?”

* **8:5:** E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3

* **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31

‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15 * **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † **8:19:** 1 Jon 2:23 ‡ **8:21:**

Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotəhatətəən lan (Jon 9:41).

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Imatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmә etəm rəha nətueintən u. § ²⁴ Tol nəhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmә, itəmat onəpanotimis e nolən rat mīn rəhatəmat, məto-inu okəmә itəmat nəsotahatətəən lak məmә Io u inu,* kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat mīn rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.”†

²⁵ Kən ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Io ekahmen əm məmә inun ematən kəm itəmat aupən, mətoarus-pa u-roiu. ²⁶ Natimnat tepət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mıtun nakılən nolən mīn rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat mīn itəm eməto ron, məmә netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

²⁷ Məto ilat kəsotıtunən məmә Iesu in tatəghat-in Tata Uhgın. ²⁸ Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmә, “Nian nəmotıləs-ipər rəkis Neti Etəmim un,‡ nəpanotıtun məmә Io u inu. § Kən onəpanotıtun mīn məmә esol atıpən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan.* ²⁹ Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətətig itımlau mīn. In təsapəsən io ekan pısın,† məto-inu, nian rafın, iatol natimnat mīn itəm nıkin tagien ron.”‡

³⁰ Nian Iesu təmatən nəghatən mīn əh, netəmim tepət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel mīn itəm kəmotən nıpahrienən lan məmә, “Okəmә nakotaskəlım əskasik nəghatən mīn u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatıp un, rəhak netəmim mīn. § ³² Kən itəmat onəkotıtun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otıkis itəmat məmә nakəsotuwa-mınən kol slef.”*

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Itımat u noanol mīn rəha Epraham,† itımat u esotol agin-əhən slef‡ mīn rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmә, ‘Nıpahrienən otıkis itəmat, nakotapıə.’?”

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Nıpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəmərə elat, kən mətaskəlım ilat matol ilat koatuwa rəhan slef mīn. § ³⁵ Kən slef, rəhan etəm-iasol təsegəhan-inən məmә otatig e nımә rəhan.* Məto iərəmerə tategəhan-in məmә nətın otətatig e nımә rəhan nian rafın matuwın matuwın namnun tıka. ³⁶ !Tol nəhlan, okəmә Nəti Uhgın tatıkis itəmat, kən tatıkis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-mınən kol slef! ³⁷ Ekıtun məmә itəmat noanol mīn rəha Epraham, məto noategəs-in suatıp məmә onəkotohamnu io, məto-inu nəsotolkeikeən məmә onəkotətəlig-in rəhak nəghatən.† ³⁸ Io iatən natimnat mīn un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat mīn u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” ³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Məto tata rəhatımat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә itəmat noanol ətuatıp mīn rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən mīn, tahmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmә noanol ətuatıp rəhan.‡ ⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmә onəkotohamnu io. ?Nıkitəmat təht məmә nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Itımat u sənəmә nısualkələh lapın. Uhgın əm in Tata rəhatımat.”

§ 8:23: Jon 3:31 * 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat mīn rafın agin-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ 8:28: Jon 3:14; 12:32-33 § 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24 † 8:29: Jon 16:32 ‡ 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38 § 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † 8:33: Luk 3:8 ‡ 8:33: slef: Əplan e tıksonari. § 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * 8:35: Kal 4:30 † 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9

Nenati Setan

⁴² Kæn Iesu tən-ipən kəm ilat mēmā, “Okēmā Uhgīn pahrien in Tata rēhatēmat, kæn itēmat onəkotolkeike io, mēto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Mēto in sənēmā rēhatēmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rēhak atip əm nətəlīgən, emuwa mēto-inu in tēmahl-ipa io. ⁴³ ?Mēto tēhrol nakəsotitunən nīpəti nēghatən rēhak? !Mēto-inun nəsotolkeike agin-əhən mēmā onəkotəto rēhak nēghatən! ⁴⁴ Itēmat, rēhatēmat nolən tahmen əm e nolən rēha tata rēhatēmat, Setan. Kæn nian rafin itēmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rēhan itəm tēmatol e nātuounən, † tatol əh, in etəmim rēha nohamnuən itəm. In tatətəhau nīpahrienən, mēto-inu nīpahrienən tikə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rēhan nolən, mēto-inu in etəmim rēha neiuəən, kæn in tata rēha neiuə mīn. ⁴⁵ Mēto io iatən nīpahrienən əm kəm itēmat, kæn tol nəhlan, itēmat nəsotahatətəən e rēhak nēghatən. ⁴⁶ ?Təhrol? ?Itēmat kit u ikin-u titun nēgətunən mēmā io emol nolən rat kit? ?Okēmā io ekatən əm nēghatən pahrien mīn, kæn tēhrol itēmat nəsotahatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rēha Uhgīn, in tatətəlīg-in nēghatən rēha Uhgīn, mēto itēmat sənēmā netəmim rēha Uhgīn. Tol nəhlan, nəsotətəlīg-inən nēghatən rēha Uhgīn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kæn netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmā, “!Nəman! !Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmīn rat kit tətətig lam!”

⁴⁹ Mēto Iesu tēmā, “Narmīn rat tikə lak, mēto io iatīləs-ipər nərgi rēhak Tata, kæn mēto itēmat, nakotərəkīn nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rēhak nərig asol, mēto suah kit in tətalkut ron io. Kæn in otəpanakīl netəmim rafin. ⁵¹ Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itēmat mēmā, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsīmīsən nian kit ne.” ‡

⁵² Kæn netəm mīn un kotən-ipən kəm in mēmā, “!Roiu enotitun mēmā narmīn rat kit tətətig lam! Epraham tēmīmīs, kæn ien mīn kəmotīmīs mīn, mēto ik nakatən mēmā, etəmim itəm tatol nəwiam, in okol təsīmīsən nian kit. ?Nēghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprəkīs-in Epraham u tīpītimat tīnəmīmīs rəkīs? ?Kæn ne ien mīn u kəmotīmīs? ?Ik nakəmā ik etəmim naka?” §

⁵⁴ Kæn Iesu tən-ipən mēmā, “Okēmā io əm iatīləs-ipər atip io, kæn rēhak nīsiāiən in nat əpnāpīn əm. Mēto rēhak Tata u itēmat nakoatən mēmā in Uhgīn rēhatēmat, inun in tatīləs-ipər io matos-ipən nīsiāiən kəm io. ⁵⁵ Itēmat nəkotəruru in, mēto io ekītun. Okēmā ekən mēmā ekəruru in, kæn in otol io mēmā io etəmim rēha neiuəən, tahmen əm etēmat. Mēto io ekītun in, kæn io matol nəwian. ⁵⁶ Tīpītēmat u Epraham, nīkīn tēmagien pīk mēmā in otəpanəplan nian rēhak otuwa. Kæn nian in tēmītun mēmā rēhak nian otəkəike muwa, kæn nīkīn tēmagien tēmagien.”

⁵⁷ Kæn netəm mīn u kəmotəhai motəmā, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ? Nəmahrol məplan Epraham?”*

⁵⁸ Kæn Iesu tēmā, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itēmat mēmā, nian Epraham tēmāsiirən əh, mēto Io Etətig.” † ‡

⁵⁹ Kæn əmun, ilat kəmotəmīk kəpiel apīn, motəmā okotaht Iesu lan; § mēto Iesu tēmāhluāig, kæn miet e Nīmā Rēha Uhgīn, mīnatuwīn.

9*Iesu təmol-wir niganəmti suah kit*

§ 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rēha Jen 3:4, kotəplan mēmā Setan tēmaupən meiuə e nātuounən. In tēmən-ipən kəm If, mēmā, “Ik onəkol nəsīmīs agin-əhən.” Mēto Setan tēmatəghat nəhlan, məuhlin nēghatən itəm Uhgīn tēmən e Jen 2:17. ‡ 8:51: Jon 11:26 § 8:53: Jon 4:12 * 8:57: Epraham tēmīmīs mīnos rəkīs nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanaiir-pa. † 8:58: Nian Iesu tēmən mīn mēmā, “Io Etətig,” tatos nərgi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm mēmā in tēmən mēmā in Uhgīn ətuatip. ‡ 8:58: Jon 1:1; 17:5; 17:24 § 8:59: Lev 24:16

¹ Kæn nian kit, Iesu tæmaliwæk mætan, kæn mæplan suah kit. Nian tæmaiir, mæto niganæmtin tæpis. ² Kæn netæmim min ræha Iesu kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “Iægætun, suah u tæmaiir mæto niganæmtin tæpis. ?O naka? ?O nolæn rat ræhan, o nolæn rat ræha tata ne mama ræhan?”*

³ Mæto Iesu tæmæ, “Niganæmti suah u tæmærat, mæto sænæmæ e nolæn rat ræhan, o e nolæn rat ræha tata ne mama ræhan. Mæto, niganæmti suah u tæmæpis næhlan mæmæ Uhgîn otægætun ræhan wæk e næmegæhæn ræhan.† ⁴ Nian tatian æh,‡ kitat kotækæike kol wæk ræha Uhgîn, itæm tæmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otæpanuwa, kæn etæmim in tæruu nolæn wæk.§ ⁵ Nian io etatig æh e nætueintæn u, io Næhag-æhagæn ræha netæmim e nætueintæn.”*

⁶ Nian Iesu tæmæn rækis næghatæn æh, tæmagæh nisip, kæn mol næmit ækæku lan, kæn mos næmit un, mol-pæn e niganæmti suah un. ⁷ Kæn Iesu mæn-ipæn kæn in mæmæ, “Onækuwin e noan næhau Saeloam, kæn mau niganæmtim.” (Nærgin u Sailom, nipætæn tæmæ, “Kæmahl-ipæn”). Kæn suah un tæmuwin, mau niganæmtin. Nian tæmitælig-pa, mæto niganæmtin tinæwir, kæn tinatehm nat.†

⁸ Kæn netæmim iman ikin, ne netæm min u itæm kotitun in, mæmæ in etæmim kit nian rafin tateasiæ o mæni o netæmim, ilat narmilat tæmiwig pik ron. Kæn kinotætæpæh-ætæpæh olat min mæmæ, “!Ei! !Otæplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatæpælæh mateasiæ o mæni o netæmim?”

⁹ Kæn netæmim neen koatæmæ, “Æwæh, in æh.”

Kæn mæto neen kotæmæ, “Kæpæ. Tahmen æm lan, mæto sænæmæ in.”

Mæto suah un tæmæ, “!Io u inu!”

¹⁰ Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Niganæmtim tæmahrol mæwir?”

¹¹ Kæn in tæmæ, “Suah u, nærgin u Iesu, in tæmol næmit neen kæn mol-pæn e niganæmtæk, kæn mæn mæmæ, ‘Uwin æpæh Saeloam, mau niganæmtim.’ Kæn æmun, emuwin. Nian emau niganæmtæk, mæto niganæmtæk tinæwir, enatehm nat.”

¹² Kæn ilat kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Mæto suah un tætætig hiæ?”

Kæn in tæmæ, “Io ekæruu.”

¹³ Kæn netæmim kæmotilæs suah u itæm niganæmtin tæmæpis aupæn, motuwin kæn Farisi min. ¹⁴ Nian u, itæm Iesu tæmol-pæn næmit e niganæmti suah kit lan tæwir, in nian ræha Sapat. ¹⁵ Kæn Farisi min kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Næmahrol niganæmtim tæwir?” Kæn suah un tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Iesu tæmol-pæn næmit e niganæmtæk, kæn ekuwin mau rækis, kæn niganæmtæk tæwir, iatæplan nat.” ¹⁶ Kæn Farisi min neen kæmotæn-ipæn mæmæ, “Suah un tæsisip-pænæn o Uhgîn, mæto-inun, in tæsætæu-pænæn Lou ræha Sapat.”

Mæto Farisi min neen min kotæmæ, “?Mæto tahro? Suah æh sænæmæ in iol tæfagæ rat. Iol tæfagæ rat tæruu nolæn næmtætin kit nulan.” Kæn ilat kæmotoor ilat min o næghatæn u. ¹⁷ Kæn ilat kæmotætæpæh min ron mæmæ, “?Suah æh tæmol-wir niganæmtim, kæn nikim tæht mæmæ in etæmim naka?” Kæn in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “In ien kit.” ¹⁸ Mæto netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotænæn nipahrienæn lan mæmæ suah u aupæn niganæmtin tæmæpis, mæto roiu æh, tinætaiir. Tol næhlan, ilat kæmotaun-in-pæn ræhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kæn kæmotætæpæh olau mæmæ, “?Tæhrol? ?Nætæmlau u suah u? ?Itæmlau onakuæn-tu mæmæ nian in tæmaiir-pa, kæn niganæmtin tæpis? ?Okæmæ nipahrienæn, kæn niganæmtin tæmahrol mæwir?”

²⁰ Kæn ræhan mama ne tata kuæmæ, “Itæmlau ekiatun mæmæ nætæimlau æh, kæn itæmlau ekiatun mæmæ tæmaiir-pa, niganæmtin tæpis. ²¹ Mæto itæmlau ekuæruu mæmæ, roiu æh, kæmahrol niganæmtin taiir. Kæn itæmlau ekuæruu min mæmæ etæmim pah tæmol niganæmtin tæwir. Tæwir mæmæ itæmat nakotætæpæh ron. In tinæpæt rækis, in titun nænæn natæmmat min rafin kæn itæmat.” ²² Ræhan tata ne mama, kæmuæn næhlan, mæto-inu ilau katuægin netæm-iasol min ræha Isrel, mæto-inu ilat kinotælæhæu rækis næghatæn kit mæmæ,

* **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 ‡ **9:4:** Nian Iesu tatæn mæmæ, “Nian tatian æh,” næghatæn u tatæpsen-pæn ræhan næmegæhæn, mæto-inu in Næhag-æhagæn (ves 5). Mæto lapin tatæpsen-pæn ræhan nimisan. § **9:4:** Jon 12:35-36

* **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

etämim itäm tatän-iarəp mämə Iesu in Kristo itäm Uhgîn tämən mämə otahl-ipa, kən ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən mämə, “In tīnepət rəkis, təwīr mämə itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kəmotəun-in-pən mīn suah un itəm niganəmtin təməpis aupən, mämə otuwa mətul aupən e niganəmtilat. Kən kəmotəhai motən mämə, “Ən nīpahrienən kən ləs-ipər nərgi Uhgîn. Itimat ekotitun mämə suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵ Məto suah u təmə, “Io ekəruru mämə suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitiah əm itəm io ekitun. Aupən niganəmtək təməpis, məto roiu enataiir.”

²⁶ Kən ilat kīnotətapəh mīn ron mämə, “?Təmahrol ik? ?Təmahrol mol-wīr ik, kən niganəmtim təwīr?”

²⁷ Məto in təmə, “Enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəsoətətəlig-inən io. ? Təhrol nakotəmə iakən mīn? ?Itəmat mīn nakotəmə rəhan u itəmat?”

²⁸ Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etämim! !Məto itimat u, netämim rəha Moses!‡ ²⁹ Itimat ekotitun wīr mämə Uhgîn təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru mämə təmisi-pən hiə.”§

³⁰ Kən suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wīr niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisi-pən ikin! ³¹ Kitat kotitun mämə Uhgîn təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tətisi-in Uhgîn, kən matol nəwian, Uhgîn tatətəlig-in!”* ³² E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit mämə təmol-wīr iganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwīr. ³³ Okəmə suah u təməsis-pənən o Uhgîn, okol təsəl agin-əh nat kit. Məto tətətip əm mämə in tətisi-pən o Uhgîn.”†

³⁴ Kən ilat kəmotəhai mīn motəmə, “!Nəman! Ik etämim rəha nolən rat nian rafin əm, tətəuon e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol mämə nakəgətun itimat?” Kən ilat kəmotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.‡

Nətəligən rəha Farisi mīn, tahmen e etəm niganəmtin təpis

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən mämə kəmahl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətəpəh ron mämə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etämim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etämim un in pah? !Awi! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in mämə, “Roiu əh, ik nīnehm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu mämə, “Təramərə, io enatahatətə lam.” Kən in təmisin-pən nulīn ron, kən matəfak kəm in.†

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in mämə, “Io emuwa e nətueintən u mämə ekakil netämim motor ilat, kən tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kən netəm mīn u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”‡

⁴⁰ Kən Farisi mīn neen əh-ikin, kəmotətə nəghatən lan, kən kotən-ipən kəm in mämə, “? Təhrol? ?Ik nakatən mämə niganəmtitimat mīn təpis?”§

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mämə, “Okəmə niganəmtitəmat təpis, oesənən mämə itəmat nəkotəkəike motos nalpinən o təfagə rat mīn rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə

‡ 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwīr mämə ilat okotitun mämə Iesu təmisi-pən o Uhgîn, məto-inu Uhgîn əm titun nol-wīrən niganəmtin əpis. Məsin mīn un, Naoa Rəha Uhgîn tatən mämə nian Kristo itəm Uhgîn təmən mämə otahl-ipa tuwa, kən in otol-wīr niganəmtin əpis mīn okotəwīr (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmtilat təpis o natimnat mīn rəha Uhgîn, kən kotapəs nətəu-pənən Iesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2 ‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26 † 9:38: Mat 28:9 ‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19

niganəmtitəmat təwīr, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfagə rat mīn rəhatəmat tətətig əh etəmat.”*

10

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəmim rəha nehmən sipsip

¹ Kən tən məmə, “Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatuwin imə e noanikulu rəha sipsip, təsuwin-pənən e ket, mətə in tətaiu əm lan kən matiwigege in məmə otuwin imə e noanikulu rəha sipsip,* in iakləh ne iohamnu itəm kit.† ² Mətə etəmim itəm tatuwin-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.‡ ³ Etəmim itəm tatətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kən sipsip mīn kotitun nəwian. Nian rafin in tətəun-in nərgi sipsip mīn kitiəh kitiəh, kən in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rəhan mīn rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətəupən-in ilat, kən sipsip mīn koatuarisig-in, mətə-inu kotitun nəwian. ⁵ Mətə ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kagim kapəs, mətə-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶ Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, mətə ilat kotəruru nīpətīn məmə tatən naka.

Iesu in etəmim ətuatip rəha nehmən sipsip

⁷ Tol nəhlan, kən Iesu təmən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, io u, io Ket rəha sipsip mīn itəm koatuwin-pən ikin.§ ⁸ Netəm mīn u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.* Mətə sipsip mīn kol kəsotətəlig-inən ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, məmə otuwin imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwin ihluə e io, kən mos manuwihl wīr itəm tamiamitə lan.† ¹⁰ Mətə iakləh, in tatuwa əm o nat kitiəh əm. In tatuwa məmə otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkīn natimnat rafin. Mətə io, emuwa məmə iakol suatip o nosən nəmegəhən,‡ kən nəmegəhən u, in tərīoah wīr e nəwīrən rafin.

¹¹ “Io u, Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn.§ Etəm wīr un, itəm tatehm wīr sipsip mīn, in nīkin tagien əm məmə otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip mīn.* ¹² Mətə etəmim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip mīn, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip mīn. Kən okəmə tarəplan kuri iarupin kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupin u, tuwin mus sipsip mīn neen, kən məhgatit ilat kotagim kitiəh kitiəh. ¹³ Etəm nəhlan, in otagim mətə-inun katətou əm in o nehmən sipsip mīn, mətə e nīkin, in təsolən nat agin e sipsip mīn.

¹⁴⁻¹⁵ “Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn. Tata Uhgīn in titun io, kən io ekītun in,† kən e nolən kitiəh əm, io ekītun rəhak sipsip mīn, kən rəhak sipsip mīn ilat kotitun io. Io nīkik tagien əm, məmə oekimis o nosmegəhən ilat. ¹⁶ Kənu rəhak mīn neen əpəh ikin sipsip mīn, itəm kəsotətigən e noanikulu u, mətə io ekəkəike mit mīn ilat kotuwa. Ilat mīn, okəpanotitun nətəən nəwīak. Kənu sipsip mīn u ilat rafin u, okotuwa motuəfimīn əm ilat mīn motol kitiəh. Kən etəmim kitiəh əm, in otatehm ilat.‡ §

* **9:41:** Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 * **10:1:** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəhg-ipən sipsip mīn ikin nian rafin lapin, məmə ilat okotətig wīr o kuri iarupin mīn ne laion mīn. † **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves mīn u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kərən katəpsen-pən Iesu, kənu iakləh mīn koatəpsen-pən netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel. Kənu sipsip mīn koatəpsen-pən netəmim mīn rəha Uhgīn. § **10:7:** Jon 1:51; 14:6 * **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2 † **10:9:** Sam 118:20,22-24 ‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20 † **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatitəlig-pən e ves mīn 1-5. Ikin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan mīn. Sipsip mīn itəm kotətig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotəhatətən e Iesu. Sipsip mīn itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotətigən e noanikulu u, ilat Iaihlua mīn. Nian in otaun-in ilat, kən ilat mīn okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiəh, kən etəmim kitiəh əm, inu Iesu, in otatehm wīr ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6

17 “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu nıkik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netəmim, məmə uarisig lan, io ekos min nəmegəhən rəhak.* 18 Etəmim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atip əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atip əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atip əm matos min nepətən məmə ekaskəlim min rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

19 Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor min ilat min o nəghatən min u. 20 İlat tepət kotən məmə, “!Suah u narmin rat kit tətətig lan! !Rəhn-kapə tətəlməl! ?Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

21 Məto neen min, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmin rat tətətig lan. ?Nikitəmat təht məmə, narmin rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir min?”‡

Netəmim kəmoatətəhau İesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgın

22 Tinuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgın. § 23 In əh e nian rəha nətəpən. Kən İesu təmətəliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. 24 Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

25 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat,† məto itəmat nəsohatətəən lak. Nəmtətin min u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak,‡ 26 məto itəmat nəsohatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak min sipsip min. § 27 Rəhak sipsip min ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. 28 Kən io iatos-ipən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotisimisən nian kit ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək.* 29 Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsanən taprəkis-in natimnat rafin. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmin.† 30 İtimlau rəhak Tata, itimlau kitiəh əm.”‡

31 Kən netəm Isrel kəmotəmik min kəpiel apin, məmə okotaht in lan. 32 Məto İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkis nəmtətin wir min tepət e niganəmtitəmat. Nəmtətin min əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətin əhrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apin?”

33 Kən ilat kotəmə, “İtimat esotənən məmə ekotaht ik e kəpiel apin o nat pispis wir min u ik natol. İtimat ekotəmə ekotaht ik məto-inu nakatən rat Uhgın. İk etəmim əm, məto ik nakatən məmə ik Uhgın.”

34 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte-pən aupən, e rəhatəmat ətuatip Lou, məmə Uhgın təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İtəmat uhgın min.’ § 35 Kən kitat kotitun məmə Naoa Rəha Uhgın, okol təsəuhlinən. Uhgın təmos-ipən nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ?Tol nəhlan, okəmə Uhgın təmatəghat-in netəm min u, kən mən ilat məmə uhgın min, 36 kən nakotəhrol motəhai io moatən məmə io iatən rat Uhgın məto-inu iatən məmə io Nəti Uhgın? Io u inu, itəm Tata Uhgın in təmələhəu-pən io məmə rəhan pisin əm, kən mol

* 10:17: Aes 53:12 † 10:18: Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 ‡ 10:21: Eks 4:11 § 10:22: Lafet əh koatol nıkilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat min kəmotəfəl wir Nimə Rəha Uhgın, təpia, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən min məmə lafet rəha Laet Min, məto-inu netəmim kəmotəsiəpən e lait min tepət e rəhalat latuənu min. * 10:24: Luk 22:67-71 † 10:25: Jon 8:58 ‡ 10:25: Jon 5:36; 14:11 § 10:26: Jon 6:44 * 10:28: Jon 6:39; Rom 8:35-39 † 10:29: Jon 17:2,6,24 ‡ 10:30: Dut 6:4; Jon 17:21-23 § 10:34: E Sam 82:1-2, Uhgın təmuəh nimaa nəghatən kit məmə, netəm-iasol min rəha netəmim rəhan, ilat kotahmen e uhgın min, məto inu in təmətəpun ilat məmə ilat okoatətul o Uhgın, kən motakıl rəhan netəmim min. Kəmotakıl netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat məmə, “uhgın min.” Məto kəsi, məmə ilat kəmosotakılən e suatip ətuatip, kən Uhgın otərkın ilat. Inu e ves u Jon 10:34, İesu in tatos e nəghatən u kəməte aupən e Sam, kən tətəghat kəm netəm-iasol min roiu.

əpen-əpenə lak, məmə otahl-ipa io ekuwa e nətueintən. ³⁷ Okəmә esolән nәmtәtin min itәм rәhak Tata tatol, kән sotahatәtәән lak. ³⁸ Mәto okәмә iatol nәmtәtin min u rәhak Tata tatol, kән nat әnnapin məmə itәmat nәsotahatәtәән e rәhak nәghatән min, mәto tәwir məmə onәkotahatәtә e nәmtәtin min rәhak. Kән tol nәhlan, itәmat onәpanotitun wir agin məmə Tata Uhgin tәtatig lak, kән iakәtatig e Tata Uhgin.”* ³⁹ Tol nәhlan, o nәghatән min u, ilat kәmotolkeike min məmə okotaskәlim in, mәto in tәmiet elat, magim.

⁴⁰ In tәmeguәfimin-pән min e nәwtain nәhau Jotan, muwin әpәh, әupән, Jon tәmol baptais e netәmim ikin. Kән mәtatig ikin әh. ⁴¹ Kән netәmim tәpәt kәmotuwa ron, kән moatән məmə, “Jon tәmәsolән nәmtәtin kit ne. Mәto nәghatән min itәм in tәmatән e suah u, ilat rafin nipahrienән әm.”† ⁴² Kән ikin әh, netәmim tәpәt kәmotahatәtә e Iesu.

11

Lasaros tәmimis

¹ Etәм Petani kit, nәrgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuәnu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otәpәnau nelki Iәrәmәrә rәhatat e senta, kән mafәl e noanun, tәmiәg.† Kән pәtan u, rәhan u kaka Lasaros u tatimis. ³ Tol nәhlan, wini Lasaros mil kuahl-ipән nәghatән o Iesu məmə, “Etәм-iasol, ik kit u itәм nakolkeike pik,‡ in tatimis.”

⁴ Nian Iesu tәmәto nәghatән u, kән in tәmә, “Lasaros tatimis, mәto rәhan nimisән әh, okol tәsolән in timis agin-әh. Nimisән әh rәhan otol məmə netәmim okotilәs-ipәр motәнwiwi Uhgин ron. Kән nimisән әh otol məmə netәmim okotilәs-ipәр motәнwiwi Nәti Uhgин ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rәhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatәto pap məmə Lasaros tatimis, in tәmatig min mos nian kәiu әpәh ikin tәtatig ikin.§ ⁷ Kән uarisig, tән-ipән kәм rәhan netәmim min məmə, “Pәs kotitәlig-pән min Jutia.”

⁸ Mәto rәhan netәmim min kotән-ipән kәм in məmə, “Iәgәtun, roiu әm huә, netәм-iasol rәha Jutia kәmotәmә okotahtimnu ik e kәpiel apin. ?Mәto ik nakән məmə onakitәlig-pән min ikin әh?”

⁹ Kән Iesu tән-ipән kәм ilat məmə, “Itәmat nәkotitun məmə tuelef aua e nәrauiәgән. Okәмә etәmim tәtaliwәk e nәrauiәgән, okol tәsorinән nelkin e kәpiel kit, mәto-inu tatәplan nat e nәhag-әhagән rәha nәtueintән.* ¹⁰ Mәto okәмә in tәtaliwәk lapin, in titun norinән nelkin e kәpiel kit, mәto-inu rәhan nәhag-әhagән tikә.” ¹¹ Iesu tinән rәkis nәghatән әh, kән in mән-ipән kәм ilat məmə, “Kitat kit u Lasaros, in tәtapil. Mәto io oekuwin әh-ikin mәhgaiir lan.”†

¹² Kән rәhan min netәmim kotән-ipән kәм in məmə, “Etәм-iasol, okәмә in tәtapil, kән rәhan nimisән otikә. !In otәto tәwir min!” ¹³ E nәghatән u rәha Iesu, nipәtin u məmə Lasaros tinimis rәkis. Mәto ilat nikilat tәht məmə Lasaros in tәtapil әm. ¹⁴ Kән Iesu tәmән-ipән wir məmə, “Lasaros tinimis rәkis. ¹⁵ Nian nikik tatuәh itәmat, nikik tagien məmə emәsatigән itimlau min, mәto-inu nat u, otasitu etәmat məmə onәkotahatәtә lak. Mәto tәwir məmə pәs kotuwin motehm in.”

¹⁶ Kән Tomas u, kәtaun-in məmə Mil Mil, in tән-ipән kәм netәmim neen min rәha Iesu məmə, “Tәwir, pәs kitat rafin kotuwin, məmə kitat rafin okotimis әm kitat min.”

Iesu in nәukәti naiir-pa min e nimisән

* **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34 * **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3 ‡ **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nәhlan in tatәsahgin minu lan məmə Lasaros otimis paupән, mәto-inun in otol nahatәtәән rәhalal tәskasik min nian in otol Lasaros tinәmegәh min e nimisән. Әplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5 † **11:11:** Nimisән rәha netәм kotahatәtә e Iesu in tahmen әm məmə kәmotapil әlu-әlu әm mәto-inu ilat kәmotos nәmegәhән lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18

17 Nian Iesu tāmiet-arəpən Petani, kən tāməto məmə kəmitənīm Lasaros, tinos nian kuwīt rəkis. 18 Latuənu u Petani, in iuəhkir əm o Jerusalem, okəmə naka suatip lan tahmen e kilomita kisil, 19 kən netəm Isrel tepət kəmotuwa məmə okotehm Mata ne Meri motiləs-ipər nətəligən rəhalau mətə-inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmimīs.

20 Kən nian Mata tāməto məmə Iesu tatuwa, in təmətul muwīn məmə otəplan. Məto Meri, in təmatəpələh əm imə.‡ 21 Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətətig ikin-u, okol rəhak kaka təməsīmīsən. 22 Məto io enitun əh məmə nat naka onakətapəh-in kəm Uhgīn, kən Uhgīn otəpanos-ipinə kəm ik.”

23 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəham kaka otəpanəmegəh mīn.”

24 Mata təmə, “Io ekitun məmə Lasaros otəpanəmegəh mīn e Namnun Nian, itəm netəmim rafin kəmotimīs okotaiir-pa mīn.”§

25 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Mīnən e Nīmīsən, kən io mīn, io Nəukəti Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahatətə lak, nat əpnəpīn məmə in təmimīs, mətə in otəmegəh mīn. 26 Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahatətə lak,* in okol təsīmīs agīn-əhən nian kit ne.† ?Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

27 Mata tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəmərə. Io enatahatətə lam, məmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Ik Nəti Uhgīn. Ik u inun, aupən netəmim kəmoatən məmə ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

28 Nian Mata tīnən rəkis nəghatən u, kən muwīn məmə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwīn kən masiwən-in-pən e matəlgīn məmə, “Iəgətun‡ tīnuwa rəkis. Tolkeike məmə otəplan ik.” 29 Kən nian Meri tāməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwīn məmə otəplan Iesu. 30 Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwīn ikin mehm. 31 Kən nian netəm Isrel mīn u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatiləs-ipər rəhan nətəligən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwīn ihluə, kən ilat kotuarisīg-in. Nīkīlat təht məmə tatuwīn e suwīt, otasək.

32 Meri tāmiet-arəpən u ikin Iesu tatətul ikin, kən nian təməplan Iesu, in təmīsīn nulin mən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətətig ikin-u, kən okol rəhak kaka təsīmīsən.”

33 Nian Iesu təməplan məmə pətan u ne netəmim mīn un ilat mīn koatasək, in tāməto tərət pik, nīkin tīfīm. 34 Kən in təmətapəh olat məmə, “?Nəmotitənīm hiə?”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

35 Iesu, nahwi nəmtīn təmaiəh. § 36 Kən netəm Isrel mīn u, ilat kotəmə, “Ei, netəmim. ! In təmolkeike pik agīn-əh suah u taprəkis!”

37 Məto ilat neen mīn koatən məmə, “Suah əh in əh aupən, təmol-wīr iganəmtīn əpīs. ? Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros məmə təsīmīsən?”

Iesu təmosmegəh mīn Lasaros

38 Kən Iesu tāməto mīn tərət pik, kən in təmuwīn əpəh e suwīt. Ilat kəmotitənīm Lasaros əpəh e nīpəg kəpiel kit, kən motiləs-ipən mīn kəpiel kit mīn motahtosīg-in-pən nīpəg kəpiel lan. 39 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otahwīn rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wīnī Lasaros, tən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, in tīnəpien rəkis. Kəmitənīm tinos nian kuwīt rəkis.”

40 Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nīnaluin məmə emən-ipinə rəkis kəm ik məmə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgīn?” 41 Tol nəhlan, ilat kəmotahwīn rəkis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kən məmə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik mətə-inu nəmətə rəkis rəhak nəghatən. 42 Kən ekitun məmə e nian rafin, natətə io. Məto iatən nəghatən u, o netəm mīn u, itəm koatətul tītəlau-in

‡ 11:20: Luk 10:38-42 § 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15 * 11:26: Jon 3:15 † 11:26: Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13 § 11:35: Luk 19:41

io, mämä ilat okotahatətə mämä ik nəmahl-ipa io.”* 43 Kən əmun, nian Iesu tinən rəkis nəghatən u, in təmaun əfəmäh mämä, “!Lasaros, ətul miet!” 44 Kən Lasaros təmətul miet, matəmik mətmətig əm nıməhan mın u itəm kəmälis ətain nelmin ne nelkin ne nıganəmtin ne lan. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat mämä, “Otikis rəkis nıməhan mın əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol mın rəha Isrel kəmotegəs-in suatip mämä okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2;

Luk 22:1-2)

45 Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natımnat mın u itəm Iesu təmol, ilat tepət kəmotahatətə lan. 46 Məto ilat mın neen kəmotuwın o Farisi mın, kən motən-iarəp kəm ilat rafin natımnat mın itəm Iesu təmol. 47 Kən o nat u, Farisi mın u ne pris asol mın ilat kəmotaskəlım nuəfımınən asol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat mın mämä, “? Okotəhrol nulan? Suah əh tınatol nəmtətin tepət. 48 Okəmä okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafin okotahatətə lan, kən netəm Rom ilat okotuwa motərəkin Nımə Rəha Uhgın ne kantri rəhatat kən motos-irəkis ilau e nelmitat.”

49 Kən ilat kit u, nərgın u Kaeafas, in pris asol agın e nup əh. Tol nulan, in təmən mämä, “Itəmat nəkotəruru agın-əh nat u. 50 ?Təhrol itəmat nəsotıtunən? ?Itəmat nəsotıtunən mämä təwır məsın otəmat mämä etəmim kitıəh əm otımıs o netəmim, taprəkis-in mämä kantri apiəpiə otımıs?”†

51 Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agın e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təmən mämä Iesu in otımıs o nosmegəhən netəm Isrel.‡

52 Kən məto rəhan nımısən, sənəmä o nosmegəhən netəm Isrel əm, məto o nosmegəh mınən nenəti Uhgın mın itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitıəh əm. § 53 Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in mämä okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. 54 Kən o nat u, Iesu təsaliwək-arəp mınən ikın mın e Jutia, in təmagım ikın-u, muwın əpəh e taon kit, nərgın u Efraim. Taon u, in iuəhkır əm o ikın taruən-aruən ikın. Kən in mətatıg ikın əh, ilat rəhan mın netəmim.

Netəmim kəmoatol apen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

55 Tınatuwa iuəhkır o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgın u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netəmim tepət kınəotıet ikın pısın pısın mın mınəatuwa Jerusalem mämä okotol natımnat mın mämä ilat okotarətuəh† e nıganəmti Uhgın, paupən un, məpanotuwın e lafet əh. 56 Kən netəm mın əh kınəategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfımın e Nımə Rəha Uhgın, kınəatəpəh-əpəh olat mın mämä, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

57 Məto e nian əh, pris asol mın ne Farisi mın kəmotələhəu nəghatən kit, mämä okəmä etəmim kit tıtun ikın Iesu tətətig ikın, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopaəl mın kotuwın motaskəlım.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 Nian sikis əh-ikın tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tınıtəlig-pa mın Petani, imə Lasaros ikın. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh mın. 2 Kən netəmim ikın-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.*

* 11:42: Jon 3:17 † 11:50: Jon 18:14 ‡ 11:51: Kaiəfəs tolkeike mämä okohamnu Iesu məto-inu təsolkeikeən mämä netəm Rom okotərəkin kantri rəha netəm Isrel. Məto, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nıpahrienən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nıpətın tatəgətun mämä Iesu otəkəike mımıs mämä Uhgın otəsölən nalpınən kəm rəhan netəmim o rəhalat təfagə rat mın. § 11:52: Aes 49:6; Jon 10:16 * 11:55: Eks 12:13,23,27 † 11:55: Okotarətuəh, nıpətın un, mämä ilat okotafəl wır ilat mın, məto-inu ilat kotıtun mämä ilat kotamkımık e nıganəmti Uhgın. * 12:2: Luk 10:38-42

Kən Lasaros mīn əh-ikin e nagwənan əh, ilat Iesu ne, koatəmahl-pən, moatagwən.† 3 Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigī nat, muwa. Senta u, kəmol e noki nato.‡ Senta əh, nəmiəwīn təwīr, kən nəmtīn tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwī senta u, təmīrəfin nīpəgnoa nimə.§ 4 Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgīn u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr mīn, in təməhai ron. In təmən məmə, 5 “?Ik nəkəruru nol-salīm-in senta u, mos məni lan, kən mos-ipən kəm ian-rat mīn? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* 6 In təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat aɡin e ian-rat mīn, məto in təmən əm, məto-inu in iakləh. In tatos kətim rəha məni rəhalat, kən nian neen, in tətakləh-in.

7 Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkīnən rəhan nətəligən. In təmatələhəu wīr senta u, məmə otəu nīpətīk, o nian əh itəm okitənīm io lan. 8 Ian rat mīn, nian rafīn itəmat mīn ilat nəkotatīg.† Məto io, okol esatīgən nian rafīn kitat mīn itəmat.”

Pris asol mīn kəmotegəs-in mīn suatīp o nohamnuən Lasaros

9 Kən nian nīmanīn netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətatīg latuənu Petani, kən ilat kīnoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotehm Iesu, məto ilat kotuwa mīn məmə okotəplan-tu Lasaros u təmīmīs, kən Iesu tol mīn təmegəh.‡ 10 Kən əmun, pris asol mīn, kəmotegəhan-in mīn məmə okəkəike kohamnu mīn Lasaros, 11 məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh mīn, kən ilat kəmotahatətə e Iesu, kən mīnotapəs rəhalat netəm-iasol mīn.

Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kīg

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Kəmən lawīgin, nīmanīn netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətaliwək mīnatuwa e taon. 13 Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmīk nat kit tahmen e nīmali nəmīl§ moatuwīn mə okotəplan Iesu. Kən moatagət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana!”*

!Iərəməərə Uhgīn tətatīg ilau suah u itəm tatuwa e nərgīn!

!Iərəməərə Uhgīn tətatīg ilau Kīg u rəha netəm Isrel!”†

14 Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwīn. Natīmnat mīn u, Naoa Rəha Uhgīn tīnəmən rəkīs məmə,

15 “Netəm Saeon,‡ itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kīg rəhatəmat tatuwa,

in tītasuə e nəti togki maliwək matuwa!”§

16 E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotəruru nīpətī nat u. Məto uarisig, nian Iesu tīnəmegəh mīn e nīmīsən, kən Uhgīn tīnol əp rəkīs nepətən rəha Iesu, kən nīkilat təpanəht məmə aupən, kəməte rəkīs nəghatən lan e Naoa Rəha Uhgīn, kənu netəmim kīnotol nəghatən mīn əh tīnuwa mīnol nīpahriənən lan.

17 E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nīpəg kəpiel məmegəh mīn, nīmanīn netəmim tepət kəmotatīg ilat əh-ikin. Kən ilat əh kəmotətul-arəp mīnotən-iarəp natīmnat mīn u in təmol. 18 Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu,

† 12:2: Nīpahriənən məmə ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapīl motīsīn-pən nuwələmīlat e tepīl, kətagwən. ‡ 12:3: Nato in nat kit nəmiəwīn tatəpien wīr, tahmen e nigpīs. § 12:3: Mak 14:3

* 12:5: Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu.” † 12:8: Dut 15:11 ‡ 12:9: Jon 11:43,44

§ 12:13: Nīmali nəmīl u in nəmtətīn rəha nəptən rəhalat ne nol wīnən e tikimīr mīn rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturīn-urīn nīmali nəmīl məto-inu nīkilat tataht məmə Iesu in Kristo, kən in tīnuwa məmə otəmki-rəkīs ilat e nərəməərən rəha netəm Rom. * 12:13: Nəghatən u, “Hosana,” nīpətīn ətuatīp in “Asitu, Uhgīn, osmegəh itimat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nīpətīn məmə, “!Ənwiwi Uhgīn!” Ves u ilat koatən, in təmīsī-pən e Sam 118:25-26. † 12:13: Jon 1:49 ‡ 12:15: Jerusalem u, kəmotəun-in mīn məmə Saeon, məto-inun nərgīn əh rəha nītot kit itəm kəmiləkīn-pər taon lan. Saeon u, in nərgī Jerusalem kit mīn. § 12:15: Sek 9:9

mæto-inu koatæto mæmæ in tæmol næmtætin æh. ¹⁹ Kæn Farisi min kînoatæn-æn kæm ilat min mæmæ, “!Otæplan-tu, okol kitat kæsotol agin-æhæn nat kit. Roiu æh, netæmim rafin e nætuounæn kînoatuarisig-in!”

Netæm Kris neen kæmotolkeike mæmæ okotæplan Iesu

²⁰ Kæn nian netæmim kæmotuwîn Jerusalem mæmæ okotæfak e nian ræha lafet u, kæn netæm Kris neen min æh-ikin ilat min, kæmoatæfak. ²¹ Netæm Kris min u kæmotuwa motehm Filip. Filip in etæm Petsaeta æpæh Kalili. Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, iakotolkeike mæmæ ekotæplan Iesu.” ²² Kæn Filip tætul muwîn mæn-ipæn kæm Antru, kæn ilau kæmian muæn-ipæn kæm Iesu.

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Roiu æh, Næti Etæmim, ræhan nian tînuwa rækis, mæmæ Uhgîn otol æp ræhan nepætæn æhag-æhag. ²⁴ Nîpahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim otækæike mîtænim nikuti nat e nisîp kæn otîmis. Okæmæ tæsîmisæn, kæn okol tæsæwiææn kæn mæsoeæn. Mæto okæmæ otîmis, kæn otoa-in noan tepæt, tepæt.* ²⁵ Etæm nîkin tataht pik ræhan næmegæhæn e nætueintæn u, in otæmkaræpæn-in. Mæto etæmim itæm nîkin tæsæht pikæn næhlan ræhan næmegæhæn e nætueintæn u, in otaskælim wir næmegæhæn ræhan o næmegæhæn lilin.† ²⁶ Etæm tolkeike mæmæ otol wæk ræhak, in otækæike muarisig-in io,‡ kæn okæmæ ikin pæhruæn io ekatig ikin, kæn in min, in otatig ikin-u.§ Kæn etæm tatol wæk ræhak, Tata Uhgîn otisîai-in.”

Iesu tæmæghat-in nîmisæn ræhan

²⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Roiu æh, nîkik titæhmæ pik.* ?Oekahrol min-nulan? Okol esænæn mæmæ, “Tata, ohrækis nahmææn itæm tatuwa ron io.’ Natîmnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipær atîp nærgæm.”

Kæn æmun, roiu agin-æh, ilat kæmotæto næwian kit tæmîsî-pæn e neai tatæn mæmæ, “Io enilæs-ipær rækis nærgæk, kæn roiu æh, oekilæs-ipær min.”

²⁹ Kæn netæmim itæm kæmotætul iuæhkîr ron kæmotæto næwian æh, kæn ilat neen kotæmæ, “!Netæmim! ?Naka u? ?Kaluæluæ kit, o?” Mæto neen kotæmæ, “Nagelo kit æh tatæghat kæm in.”

³⁰ Mæto Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næwian u, tæmæsuwamæn mæmæ io ekæto. Mæto tæmuwa mæmæ itæmat onækotæto.† ³¹ Roiu æh tînol nian itæm Uhgîn otakil nolæn ræha netæmim e nætueintæn. Roiu æh, in otoh-iæhau næsanænæn ræha Setan,‡ iæræmæwæ ræha nætueintæn u.§ ³² Nian katilæs-ipær io ilis,* kæn io oekiuw-pa netæmim rafin kotuwa ron io.”† ³³ E næghatæn u, in tînuhapîk e nîmisæn ræhan.‡

³⁴ Kæn netæmim kæmotæn-ipæn kæm in motæn mæmæ, “Itîmat enotæto rækis e Lou ræhatat, mæmæ nian Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa tuwa, in otætætîg lilin æm, matuwîn namnun tikæ.§ ?Tæhrol ik nakatæn mæmæ netæmim okotækæike motilæs-ipær Næti Etæmim? ?Mæto Næti Etæmim u, in pah?”

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Næhag-æhagæn u, tætætîg otæmat o nian tækæku æm. Kæn nian næhag-æhagæn u tætætîg otæmat, itæmat nækotækæike motaliwæk lan. Okæmæ kæpæ, kæn napinæpæn otîræfin itæmat. Kæn etæmim itæm tætalîwæk e napinæpæn, in tæruuru

* **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat æpnapîn mæmæ nîmisæn ræha Iesu tæmol mæmæ okæm-naka Setan tæmol win, mæto nîpahrienæn mæmæ in tæsol winæn. Æplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Æpæn 12:8-9. § **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 * **12:32:** E naoa ræha Jon, tatæghat-in næghatæn u “katilæs-ipær io ilis” nian tepæt. Kæn in nîpætîn kæiu. Nian tatæn “katilæs-ipær io ilis,” nîpætîn kit in tatæghat-in nîmisæn ræha Iesu e nig kæmæluau. Kæn nîpætîn kit min, e nig kæmæluau æh, in tatægætun næwîræn asol ne nepætæn asol ræha Iesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § **12:34:** Netæmim nîkilat tataht ves min æh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nîkilat tæsæhtæn ves min itæm koatæn mæmæ Kristo in otaupæn mîmis.

ikin in tatuwin ikin. ³⁶ Nian nəhag-əhagən u tətətig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u məmə itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwin matəhluaig. ³⁷ Nat əpnapin məmə in tīnol rəkis nəmtətin tepət e niganəmti netəm Isrel, mətə ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uhgīn u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa məmə otol nəghatən rəhan tuwa mol nīpahrienən lan. In təmən məmə, “?Iərəməərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəməərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pik o nosmegəhən?”†

³⁹ Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan mətə-inu tahmen-pən əm məmə Aesea təmən-iarəp mīn aupən məmə,

⁴⁰ “In təmol ilat məmə niganəmtilat otəpis.

Okəmə təsəpīsən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tinahtosig-in rəkis nikilat.

Okəmə təsolən, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi mīn.”‡

⁴¹ Ien rəha Uhgīn, Aesea u aupən, təmən nulan mətə-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in.§

⁴² Kən mətə, netəm-iasol mīn tepət məsin, ilat mīn kəmotahatətə e Iesu. Mətə ilat koatəgin nən-iarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, mətə-inun koatəgin Farisi mīn məmə okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³ mətə-inu netəm iasol mīn u, ilat kotolkeike pik məmə netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhgīn nīkin otəgien olat.

Nəghatən rəha Iesu titun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pīsīn əm lak, mətə tətahatətə mīn e Uhgīn itəm təməhl-ipa io. ⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan mīn Uhgīn u təməhl-ipa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən.

⁴⁷ Etəmim itəm tatətə rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpīnən, mətə-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpīnən rəha netəmim. Mətə emuwa məmə ekosmegəh ilat.‡ ⁴⁸ Mətə etəmim itəm tatəuhlin-pa mənətan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-iarəp rəhan nalpīnən. O

Namnun Nian, nəghatən mīn u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpīnən rəhan.§ ⁴⁹ Tol nəhlan mətə-inu nəghatən mīn u, sənəmə rəhak pīsīn əm, mətə Tata Uhgīn u təməhl-ipa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwin mən nəhlan, kən mol nəhlan.* ⁵⁰ Kən io enəmtitun rəkis məmə nəghatən mīn u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən līlīn tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən mīn u iakatən ilat, Tata Uhgīn təmən-ipa kən məgətun io elat, məmə ekən mihīn.”

13

Iesu təmau nelkī rəhan netəmim

¹ Tīnuwa mətəarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnitun məmə rəhan nian tīnuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwin mehm Tata Uhgīn.* Nian rafin in təmatolkeike pik rəhan netəmim u kotatig e nətueintən, kən mətə roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim mīn kəmoatəgwən, kən Setan tīnatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti

* 12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10 § 12:41: Aes 6:1-4

* 12:45: Jon 14:8-9 † 12:46: Jon 1:4 ‡ 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon 5:45 * 12:49: Jon 14:31 * 13:1: Jon 16:28

Saimon, mämə in otosalim-in Iesu tuwin e nelmi tikimir min rəhan. ³ Iesu təmitun mämə Tata Uhgın təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmin,† kən tinitun min mämə in təmisi-pən o Uhgın, kən in otəpanitəlig-pən min o Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawil kit. ⁵ Kən miləs pesin kit, mətəu-pən nəhau lan, kən əmun mətəoun mətəu nelki rəhan min netənim, kən mətəfəl e tawil, tawil u itəm in tatətəut-in.

⁶ Təmol mihin, muwin e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in mämə, “?Iərəməərə, təhrol? Təsəwirən mämə ik onakau nelkək.”

⁷ Məto Iesu tən-ipən kəm in mämə, “Roiu ik nəkəruru nıpəti nat u io iatol, məto uarisig un, onəpanitun nıpətin.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in mämə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Məto Iesu təmə, “Okəmə ekəsəuən nelkəm, kən okol ik nəkəsəuwamən mol rəhak etənim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in mämə, “!Iərəməərə, okəmə tol nəhlan, kən onasəuən əm nelkək, məto onakau min nelmək ne rəhk-kapə!”

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in mämə, “!Kəp! Etəm un tinaig rəkis, in tınəruən rəkis, tınahmen. Təwir əm mämə okəsəu minən nıpətin; məto io oekəike mau min əm nelkin. Itəmat nınətəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafin agın-əh.”‡ ¹¹ Iesu tinitun rəkis mämə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir min. Tol nəhlan, kən in tən mämə, “Sənəmə itəmat rafin agın-əh.”

¹² Nian Iesu tınəu rəkis nelki rəhan netənim min, kən muwin min e rəhan napən, kən muwin min məpələh e nəmeen e tepil. Kən əmun mətəpəh olat mämə, “?Itəmat nəkotitun nıpəti nat u emol roiu agın etəmat? ¹³ Itəmat nakotaun-in io mämə İəgətun ne İərəməərə, kən tətəuətip əm nulan, məto-inun nıpahrienən mämə io u, rəhatəmat İəgətun ne rəhatəmat İərəməərə.

¹⁴ “Məto-inu io, io u rəhatəmat İərəməərə ne io İəgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkitəmat, kənu itəmat min, onəkətau nelkitəmat min. § ¹⁵ Io emol məgətun itəmat lan, mämə itəmat onəkətol nolən kitəh əm, mämə inu, emol mihin etəmat. ¹⁶ Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat mämə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iahl-ipən in təsaprəkis-inən etəm tıahləpis.* ¹⁷ Roiu əh, itəmat nəkotitun wır natimnat min u. Kən o nat u, okəmə nəkoətol nulan, kən itəmat onəkətos nəwırən o Uhgın.†

¹⁸ “Io esənən itəmat rafin.‡ Io ekıtun wır itəmat min un itəm io emıtəpun itəmat. § Məto nəghatən u rəha Nəoa Rəha Uhgın, otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. Nəghatən u tatən mämə, ‘Etənim u, əpən itımləu emətuəgwən kələh e plet kitəh, məto roiu, in tınəuhlin rəhan nətəligən, minətol noa kəm io.*’ ¹⁹ Io iatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian okəsələn əh. Məto nian okətol, kən itəmat onəkətahatətə lak, mämə Io u inu.† ²⁰ Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat mämə, etənim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nıkin tagien ron, təhmen-pən əm mämə in tatos min io, kən nıkin tagien ron io. Kənu etənim itəm tatos wır io, kən nıkin tagien ron io, təhmen-pən əm mämə in tatos wır min rəhak Tata, kən nıkin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp mämə Jutas in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimir min

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

²¹ Nian Iesu tınən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nıkin təməfigəm pik, kən in təmə, “Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat mämə, itəmat kit u ikın-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.”

† 13:3: Mat 28:18 ‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5 * 13:16: Luk 6:40 † 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16 * 13:18: Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18

22 Kən rəhan netəmim min kəmotətag-pən motəplan ilat min. Nīkilat natəht məmə kəruru məmə in tatən pah. 23 Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pik, § in tatəmahl* iuəhkīr əm o Iesu. 24 Kən Saimon Pita, in təmasgəwīn-pən anion kəm in məmə, “Ətapəh-tu ron, məmə etəmim pah əh in tatən.”

25 Kən suah əh təmiəu-iəu muwa iuəhkīr o Iesu, kən mətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, pah un nakatən?” 26 Kən Iesu təmə, “Io ekəmkas pīret məsin, kənu meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pīret kit, meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon Iskariot. 27 Kən Jutas təmos pīret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nat u nakəmə nakol, uwīn uəhai əm mol.”†‡ 28 Netəmim min un rəha Iesu itəm kotəmahl titəlau e tepil moatagwən, ilat kəsotitunən məmə Iesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka. 29 Jutas in titahtu kətim rəha mənī rəhalat, kən ilat neen nīkilat təht məmə Iesu təmən-ipən kəm in məmə otuwīn mos-nəmtin nagwənən neen nīgīlat o lafet, o okəm-naka tatuwīn otos-ipən mənī neen kəm ian-rat min. § 30 Kən nian Jutas təmos rəkis pīret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tīnapinəp rəkis.*

Iesu təmən nəghatən wi kit məmə okotol

31 Nian Jutas tīniet rəkis, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uhgīn tīnatiləs-ipər nərgi Nəti Etəmim, † kən Nəti Etəmim tīnatiləs-ipər nərgi Uhgīn. 32 Məto nian Nəti Etəmim tīnol əp rəkis nepətən rəha Uhgīn, kən Uhgīn atip əm in otol əp min nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm. ‡

33 “Nənətik min, okol esatigən tuwəh kitat min itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, məto io iakatən min əm nəghatən kitiah əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol min rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, ‘Ikīn əh ekatuwīn ikīn, itəmat nəkotəruru nuwīnən ikīn.’ §

34 “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min. † Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiah əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min. ‡ 35 Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat min, kən netəmim rafin okotitun məmə itəmat rəhak min netəmim.” §

Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəməərə, ik onəkuwīn hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ikīn əh io ekatuwīn ikīn, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* 37 Kən Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəməərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nīkik tagien əm məmə ekimis ron ik.” 38 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik nakəmə nīkim tagien əm məmə onakimis ron io? Nīpahrienən agin u iatən kəm ik məmə, mənig otəsimnənən əh, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”†

14

Iesu in Suatip o nuwīnən o Tata Uhgīn

§ 13:23: Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpil iuəhkīr o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pik, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəmahl nəhlan moatagwən. † 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Əplan e tiksonari. § 13:29: Jon 12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34: Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20 * 13:36: Jon 14:2 † 13:38: Jon 18:27

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgīn,* kən motahatətə mīn lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tepət əh-ikīn. Nəghatən u in nīpahrienən. Okəmə təsol mihīnən, okol enən-ipīnə rəkīs kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwīn, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.† ³ Kən mətə-inu ekuwīn mol apen-pena otəmat, kən io oepanītəlig-pa mīn mos itəmat nakotuwa moatatig kitat mīn io,‡ məmə itəmat onəkotatig ikīn-u itəm io mīn iakətatig ikīn.§ ⁴ Ikīn əh iakatuwīn ikīn, itəmat nīnotītun rəkīs suatīp rəhan.”

⁵ Mətə Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, itimat ekotəruru ikīn-un nakatuwīn ikīn. ?Ekotəhrol nulan motītun suatīp tatuwīn ikīn əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatīp ron.† Kən io un, nəukətī nīpahrienən,‡ kənu io un, nəukətī nəmegəhən.§ Etəmim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwīn.* ⁷ Okəmə nəmotītun io, kən nəmotītun mīn rəhak Tata.† Kən tol nəhlan, tətoun roiu, nīnotītun rəkīs in, kən mīnotəplan.”

⁸ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, awi əgətun-tu Tata Uhgīn kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Filip, io emətatig təfəməh kitat mīn itəmat. Mətə ik nəkəruru əh io. Etəmim itəm tətəplan io, in tətəplan Tata Uhgīn.§ ?Təhrol ik nakatən məmə, ‘Awi, əgətun Tata Uhgīn kəm itimat?’* ¹⁰ ?Ik nəsahtətəən məmə iakətig e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətətig lak?† Nəghatən mīn u iakətən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgīn u, nian rafīn, tətətig lak, inun in tatol rəhan mīn u wək. ¹¹ Itəmat onəkətəike motahatətə lak nian io iatən məmə iakətətig e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətətig lak. Mətə okəmə kəpə, təwīr məmə nakotahatətə lak o nəfigəmən rəha nəmtətīn mīn itəm ematol.‡ ¹² Nīpahrienən aɡīn u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətəhatətə lak, in otol nolən wək mīn un itəm io ematol.§ Əwəh, in otol nolən wək tər təhmin mīn taprəkīs-in wək mīn un itəm io emol, mətə-inun io oekatuwīn o Tata Uhgīn. ¹³ Io Nətīn, kən okəmə nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpīn okəmə nakoteasiə-in nat naka, io epanol,* məmə wək u rəha Nətīn otīləs-ipər nərgī Tata Uhgīn. ¹⁴ Kən okəmə onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təmən məmə Narmīn Rəha Uhgīn otuwa

¹⁵ Kən Iesu təməghat əh matuwīn, matən məmə, “Okəmə itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak.† ¹⁶ Kən io, oekeasiə o Tata Uhgīn məmə in otahl-īpa Iasitu‡ kit mīn otəmat. Kən in otətətig lilīn itəmat mīn. ¹⁷ Suah un inun, in Narmīn rəha Nīpahrienən.§ Netəmim rəha nətueintən u, okol kəsotosən in e nīkilat,* mətə-inu ilat kəsotəplanən in, motəruru in. Mətə itəmat, nəkotītun in, mətə-inun in tətətig itəmat mīn. Kən in otəpanatig e nīkitəmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotatig pīsīn əm, tahmen e suakəlħ. Io epanītəlig-pa mīn otəmat. ¹⁹ Otəsuwəhən, netəmim rəha nətueintən u ilat okəsotəplanən io. Mətə itəmat onəpanotəplan io.† Kən mətə-inun io epanəmegəh, itəmat mīn onəpanotəmegəh.‡ ²⁰ O nian rəha natīmnat mīn u, kən itəmat onəkotītun məmə iakətətig e rəhak Tata.§ Kən itəmat nəkotatig lak, kənu io ekətətig etəmat.

* **14:1:** Sam 4:5 † **14:2:** Hip 11:16 ‡ **14:3:** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § **14:3:** Jon 12:26 * **14:6:** Jon 6:35 † **14:6:** Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ **14:6:** Jon 1:14 § **14:6:** Jon 1:4 * **14:6:** Wək 4:12 † **14:7:** Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ **14:8:** Eks 33:18 § **14:9:** Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * **14:9:** Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † **14:10:** Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ **14:11:** Jon 5:36; 10:38 § **14:12:** Luk 10:17 * **14:13:** Mat 7:7 † **14:15:** Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ **14:16:** Jon 14:26; 15:26; 16:7 § **14:17:** Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * **14:17:** 1 Korin 2:14 † **14:19:** Jon 16:16 ‡ **14:19:** Jon 6:57 § **14:20:** Jon 10:38; 17:21

21 “Etāmim itəm tamos wir nəghatən rəhak, kən matol, etāmim u inun in tolkeike io. Kən etāmim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike min in.* Kən io min oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, məmə in otitun əsas io.”

22 Kən Jutas u, (sənəmə Jutas Iskariot, mətə iahunin kit), in təmətapəh ron məmə, “? İərəmərə, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itimat əm, mətə onəsol əpən ik kəm netāmim rəha nətueintən?”†

23 Mətə İesu tən-ipən kəm in məmə, “Etāmim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin.‡ 24 Etāmim itəm təsolkəikeən io, in təsolan nəwiak. Nəghatən min u itəm nəmotətə ematən, eməsən atipən ilat. Mətə emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa.§

25 “İo iatən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat nian etatig əh kitat min itəmat. 26 Mətə Narmın Rəha Uhgın u, in İasitu, itəm Tata Uhgın otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat min rafin. Kən in otatol itəmat məmə nikitəmat otatəht natimnat min u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

27 “Roiu əh tinuəkir məmə io oekapəs itəmat. İo iatələhəu nəməlinuən rəhak tətətig otəmat.† Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahməən kən məsotəginən. 28 Itəmat ninəmotətə rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘İo oepanapəs itəmat, mətə uarisig, oepanıtəlig-pa min otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otəgien əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, mətə-inu in ilis taprəkis-in io. 29 İo iatən-iarəp rəkis əm natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolan əh, məmə nian ilat kinotuwa moatol nıpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. 30 Roiu əh, okol esəghatən təfəməh min kəm itəmat, mətə-inun Setan u iərəmərə rəha nətueintən u,‡ in tinatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win lak. 31 Mətə io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgın məmə netāmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in.§

“İtəla, pəs kotətul motəgim ikın-u, moatuwin.”

15

İesu in tahmen e nəukət nig pahrien

1 Kən İesu tatən məmə, “İo un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etāmim itəm tatitasilin nig u.† 2 Nelmi nig min rafin itəm kəsotoeən, in tatətə rəkis ilat, kən nelmi nig min rafin u itəm koatə, in tətəfəl wir ilat,‡ məmə ilat okotoe-in noalat tepət.§ 3 Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* 4 Otəper-ipa lak,† kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ipənən e nəukətin. E nolən kitiəh əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsəe-inən noan okəmə nəsoəper-ipamən lak.‡

5 “İo u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etāmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otoe-in noan tepət. Mətə itəmat u, okəmə nəsoəper-ipamən lak, okol nəsoətolən nat kit.§ 6 Okəmə etāmim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kinərakin kən tinapə rəkis. Nelmi nig min tol nəhlan, kitun nəmikən kərakin-pən e nigəm, kuwaan ətip.* 7 Okəmə itəmat nəkotəper-ipa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgın otol kəm ik.† 8 Nian

* 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † 14:22: Wək 10:41 ‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 21:3 § 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31 § 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7 ‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13 * 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7

nāmegāhən rəhatəmat otoe-in noan tepət,‡ nat əh in tatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak mīn netəmim. §

9 “Tata Uhgīn in tolkeike pik io. E nolən kitiah əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. 10 Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən mīn rəha Tata Uhgīn, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. 11 Io ematən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nīkik tətəgien. Kənu nikitəmat otəgien otəgien marioah.† 12 Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat mīn, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.‡ 13 Suah kit tikə itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nāmegāhən məmə otosmegəh in mīn neen. § 14 Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat mīn u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io mīn neen. 15 Io oesaun-in mīnən itəmat məmə iolwək mīn rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat mīn itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io mīn neen, məto-inun natimnat mīn rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.* 16 Itəmat nəməsotitəpunən io, məto io emitəpun itəmat.† Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwīn motol wək, kən wək rəhatəmat otoe-in noan.‡ Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasiə-in natimnat mīn kəm Tata Uhgīn e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat. 17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat mīn.” §

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aupən, ilat kəmotətəhau mihin io.* 19 Okəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io enimitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.† 20 Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.’‡ Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agīn ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitiah əm etəmat. § Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol agīn-əhən rəhak nəghatən mīn. 21 Ilat okotol natimnat mīn nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak mīn netəmim.* Ilat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgīn itəm təmahl-ipa io.†

22 “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat mīn. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatəpəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.‡ § 23 Etəmim itəm tetəhau io, in tetəhau mīn rəhak Tata. 24 Emuwa mol wək mīn u e niganəmtilat itəm kol etəm pişin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpīn kəmotitun io, məto koatətəhau io, kən tol nəhlan məmə koatətəhau mīn rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.* 25 Məto natimnat mīn əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm aupən kəmotətə rəkis e naoa rəha

‡ 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 ‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5 § 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nīkīsən ilat e tafagə rat. Məto netəmim rəha nətueintən kotətəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotəpəs in kən moatitəpun napinəpən maprəkis-in nəhag-əhagən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24

Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘Io esolən nat kit elat, məto ilat kotetəhau agin-əh io, moatol tıməht kəm io.’†

26 “Məto nian lasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmın rəha Nıpahrienən u, tətisi-pən o Tata Uhgın.‡ Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. 27 Kənu itəmat mın, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ məto-inu itəmat noatatig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətoarus-pa u-roiu.

16

1 “Io enatən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən.

2 İlat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nımə mın rəha nuəfımınən rəhalat;* kən nıpahrienən agın, nian əh-ikın tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nıkilat təht məmə ilat koatol wək wır kit rəha Uhgın.† 3 İlat okotol natımnat mın u, məto-inun ilat kotəruru Tata Uhgın, kən motəruru mın io.‡ 4 Məto io ekaupən matən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat. Kən nian ilat kınotətuoun mınatol etəmat, kən nıkitəmat otuəh məmə io enəmən rəkıs natımnat mın u kəm itəmat.”

Wək mın itəm Narmın Rəha Uhgın otəpanol

Kən İesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natımnat mın u kəm itəmat aupən, məto-inu emətətig kitat min itəmat. 5 Məto roiu ekıtəlig-pən mın o rəhak Tata itəm təmahl-ipa io, məto itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, ‘?İk onəkuwın hıə?’

6 Məto roiu, tol nulan məmə emən natımnat mın u kəm itəmat, kən nıkitəmat təmahmə.

7 Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwır pik otəmat məmə io ekagım tənın itəmat. Məto-inu okəmə esagım tənınən itəmat, kən İasitu§ okol təsuwamən matig itəmat mın. Məto okəmə io ekagım, muwın, kən io ekahl-ipa in tuwa mətatig otəmat.* 8 Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmım rəha nətueıntən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmənən o nolən itəm tətuatıp e nıganəmtı Uhgın, kən nətəligən rəhalat təsahmənən o nakılən nolən rəha netəmım. 9 Narmın u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat,† məto-inu kəsotahatətəən lak. 10 Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmənən o rəhalat nətuatıpən e nıganəmtı Uhgın,‡ məto-inu io ekıtəlig-pən mın o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehmən io. 11 Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmənən o nakılən nolən rəha netəmım, məto-inu Uhgın in tınakıl rəkıs iərəməərə rəha nətueıntən u, Setan.§

12 “Io iatos natımnat tepət mın əh-ikın məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafınən ilat. İlat kotıəkıs pik əh otəmat.* 13 Məto nian Narmın rəha Nıpahrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotıtun nıpahrienən rafın. In okol təsən atıpən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natımnat mın u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpınə mın kəm itəmat natımnat mın u itəm nian kit okəpanotuwa. 14 In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otıləs-ıpər io. 15 Natımnat mın rafın rəha Tata Uhgın, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmın u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nıpətın kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan mın İesu

16 Kən İesu tən-ıpən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan mın io.”§

17 Kən netəmım mın neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat mın məmə, “?Nəghatən u, nıpətın naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan mın io.’ Kən in tən məmə, ‘Məto-inu io iakatuwın o Tata

† 15:25: Sam 35:19; 69:4 ‡ 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 ‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 ‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18

Uhgîn.’¹⁸ ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nīpətīn naka? Kitat kotəruru nəghatən mīn əh in tatən.”

¹⁹ Kən Iesu tīnītun rəkis məmə ilat kotalkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan mīn io.’ ?Kən roiu nakotətapəh otəmat mīn o nīpətī nəghatən u? ²⁰ Nīpahrienən aḡin u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nīkitəmat otahmə, itəmat onəkotasək pīk,* məto nətueintən, nīkin otagien. Itəmat onəkotəto tərət pīk aḡin, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nagienən.† ²¹ Nian okəmə tīnuəhkīr məmə pətan kit otemək, kən in tatəto tərət, məto-inun tīnol nian rəhan məmə otəto nahməən e nīpətīn. Məto uarisig, okəmə nətīn tīnaiir rəkis, kən in nīkin təsəht mīnən nahməən əh. In nīkin tətəgien pīk məto-inu nətīn tīnaiir-pa e nətueintən. ²² E nolən kitīəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Məto uarisig, kənu io ekəplan mīn itəmat. Kənu nīkitəmat otagien otagien, okol etəmim kit təsol mīnən itəmat nīkitəmat tahmə mīn. ²³ O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in mīnən nat kit ron io. Nīpahrienən aḡin u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgîn e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.‡ ²⁴ Mətoarus-pa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nīkitəmat otagien otagien mərioah.”§

Iesu tīnol win rəkis e natimnat mīn rəha nətueintən

²⁵ Kən Iesu tatəghat əh matuwīn matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat mīn u, matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikīn tatuwa, itəm io ekəsuaḡ mīnən nimaa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotītun wīr in. ²⁶ E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io esənən məmə io ekuwīn e nərgītəmat measiə-in natimnat ron† ²⁷ məto-inu Tata Uhgîn, in əmun tolkeike pīk itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan. ²⁸ Io emisi-pən o Tata Uhgîn, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet mīn e nətueintən u, mītəlig-pən mīn o Tata Uhgîn.”

²⁹ Kən netəmim rəhan mīn koatən məmə, “!In un! !Roīu əh ik nəsuəḡ mīnən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatīp əm kəm itimat. ³⁰ Roīu əh enotītun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkītun nuhalpīnən nəghatən mīn rafīn itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotītun məmə ik nəmisi-pən o Uhgîn.”

³¹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “?Nīpahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roīu?‡ ³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikīn tatuwa, nīpahrienən məmə nian əh tīniet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotītəp itəmat rafīn, nakotaiu atit, motuwīn imatəmat mīn ikīn, motapəs io, io pīsīn əm.§ Məto okol io esan pīsīn əmən, məto-inu nian rafīn rəhak Tata tətətig itīmīlau mīn.* ³³ Io enəmən-iarəp rəkis natimnat mīn u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotatīg lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəḡinən, motətul məha-məha,§ məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməghat atīp ron

¹ Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,

* **16:20:** Mak 16:10 † **16:20:** Jon 20:20 ‡ **16:23:** Mat 7:7 § **16:24:** Jon 15:7-8 * **16:25:** Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † **16:26:** Kitat kotītun nuwīnən o Uhgîn e nəfakən, tahmən əm e nisualkələḡ koatuwīn o rəhalat tata mīn itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitīəh əm, inun, məmə Uhgîn otəplan kitat məmə kotətuatīp e nīḡanəmtīn (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəḡlan, kitat kotītun nuwīnən measiə-in natimnat o Uhgîn. ‡ **16:31:** Jon 4:23 § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * **16:32:** Jon 8:29 † **16:33:** Jon 14:27 ‡ **16:33:** Jon 15:18-21 § **16:33:** Mak 13:9 * **16:33:** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7

“Tata, rəhak nian tīnuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakīlās-ipər nərgi Nətim, məmə in mīn otəpanīlās-ipər nərgəm,* ² mətō-inu ik nəmos-ipən nəsənənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəmərə e netəmim rafin,† kən mītun mīn nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat mīn u, itəm ik nəmos-ipən ilat mīn kəm in.‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nīpətīn u məmə netəmim okotītun ik, itəm ik əm un ik Uhgīn pahrien,§ kən motītun mīn Iesu Kristo u, ik nəmahl-īpa.* ⁴ Io ematīlās-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-īpa kəm io məmə iakol.‡ ⁵ Tata, roiu əh, tīnol nian rəham məmə onakos io ekīmna mətātīg kilau mīn ik. Ləs-ipər io mos-īpa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau mīn ik e nian nətueintən u təmatīkə əh.§

Iesu təməfak o rəhan mīn

⁶ “Netəm mīn u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-īpa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotītun ik.* Aupən, ilat rəham mīn netəmim, mətō roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak mīn netəmim. Ilat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotītun məmə, natīmnat mīn u itəm ik nəmos-īpa kəm io, ilat koatīsi-pən əm ron ik. ⁸ Ilat kotītun natīmnat mīn u, mətō-inu ik nīnəmən-īpa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nīkilat. Kən ilat motītun məmə nīpahrienən agīn məmə io emīsi-pīnə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəmahl-īpa io.

⁹ “Io iatəfak olat mīn u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm mīn u itəm ik nəmos-īpa ilat kəm io, mətō-inun ilat u rəham mīn. ¹⁰ Netəm mīn u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm mīn u, ik nəmōl ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatīlās-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatīgən u e nətueintən u. Mətō netəm mīn u, ilat okotātīg əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatīp agīn. Awi, nakaskəlīm netəm mīn u kotātīg wīr e nəsənənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-īpa kəm io, məmə ilat okotātīg kitiəh əm, tahmen məmə inu, kilau mīn ik kitiəh.‡ ¹² Nian io emətātīg itīmat mīn ilat, kən ematīpal wīr§ olat, e nəsənənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-īpa kəm io. Io ematehm wīr ilat, esaiiroauinən kit.* Kitiəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgīn otəkəike mərəkīn,† kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otuwa mol nīpahrienən.

¹³ “Roīu əh, iatuwa ron ik, mətō iatən nəghatən mīn u nian etātīg əh e nətueintən, məmə ilat mīn, nīkilat otagien otagien, tahmen əm məmə io nīkik tətagien. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən mīn kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ mətō-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,§ tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Mətō ekolkeike məmə ik onakahtosīg-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkīn ilat. Ik onakīpal wīr* olat.† ¹⁶ Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat mīn sənəmə netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nīpahrienən rafin. Onəkōl rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatīp.‡ ¹⁸ Ik nəmahl-īpa io, ekuwa e nətueintən u,§ kən e nolən kitiəh əm, io enatahl-iarəp mīn ilat, kotuwīn e nətueintən.*

* **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32 † **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ **17:2:** 17:24; Jon 6:37,39 § **17:3:** Jon 17:25,26 * **17:3:** Fil 3:8 † **17:4:** Jon 13:31 ‡ **17:4:** Jon 19:30 § **17:5:** Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * **17:6:** Jon 1:18 † **17:10:** Jon 16:15 ‡ **17:11:** Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § **17:12:** “Ematīpal wīr,” nīpətīn u, ematehm wīr məmə nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. * **17:12:** Jon 6:39 † **17:12:** Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ **17:14:** Jon 8:23; 15:19 § **17:14:** 1 Pita 2:11 * **17:15:** “Onakīpal wīr,” nīpətīn u, otehm wīr məmə nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. † **17:15:** Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ **17:17:** Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § **17:18:** Jon 3:17 * **17:18:** Jon 20:21; Mat 28:18-20

19 Kæn io iatos-ipinæ atip io mæmæ iakatasim o nolæn nalpækauæn ræham,† mæmæ ekasitu e netəm min u, mæmæ ilat min okotasim motætuatip, kæn ilat netəmim pahrien ræham.‡

Iesu tæmfak o netəm okæpanotahatætə lan

20 “Io esæfakæn æm o netəm min u, mæto iatæfak min o netəm min u itəm okæpanotahatætə lak e næghatæn ræha netəm min u. 21 Tata, io iatæfak olat, mæmæ ilat rafin okotuwa kitiæh æm, tahmen-pæn æm mæmæ inun kilau kitiæh æm, kæn iakætatiḡ-pinæ lam, kæn ik nækætatiḡ lak. Iatæfak mæmæ ilat okotuwa kitiæh æm kitat min ik, mæmæ netəmim ræha nætueintæn okotahatætə mæmæ ik næmahl-ipa io. § 22 Ik ninæmos-ipa rækis nepætæn* kæm io, kæn io iatawte-in kælæh nepætæn ræhak kæm ilat, mæmæ ilat okotuwa kitiæh æm tahmen æm mæmæ kilau katioal kitiæh. † 23 Iakætatiḡ e nikilat, kæn ik nækætatiḡ lak. Tol næhlan, iatæfak mæmæ, ilat okotuwa kitiæh æm e natimnat min rafin mæmæ netəm min u ræha nætueintæn, ilat okotæplan motitun mæmæ ik næmahl-ipa io, kæn mæmæ ik næmolkeike ræham netəmim‡ tahmen æm mæmæ inu, ik næmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik næmos-ipa ilat u e nelmæk mæmæ ilat ræhak min, kæn io ekolkeike mæmæ ilat okotitun nuwamæn ikin-u itəm io min ekuwin ikin, § mæmæ ilat okotæplan nepætæn æhag-æhag ræhak* itəm io ekatos. Nepætæn æhag-æhag u, ik næmos-ipa kæm io, mæto-inu ik næmolkeike io aupæn agin nian nætueintæn u tæmatikæ æh. †

25 “Tata, ik nækætuatip agin.‡ Netəmim ræha nætueintæn u, ilat kotæruru ik, § mæto io ekitun ik. Kæn netəm min u ræhak min, ilat kotitun mæmæ ik næmahl-ipa io. 26 Io emol æp ik kæm ilat, mæmæ ilat okotitun wir ik,* kæn u io, oiakatækæike matol æp ik næhlan, mæmæ nolkeikeæn ræham otinip wir nikilat, † kæn mæmæ io atip oiakætatiḡ e nikilat. Nolkeikeæn u iakatæghat-in, in nolkeikeæn ræham, tahmen mæ inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

Tikimær min ræha Iesu kæmotuwa motaskælim in

(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;

Luk 21:47-53)

1 Nian Iesu tæmaupæn mæfak, kæmotiet e taon u, kæn moteguæfimin-pæn entænipæn-pæn e noanapinat kit, nærgin un, Ketron. Kæn ikin æh, kæmahwinu kit ikin. Kæn Iesu ne ræhan netəmim min kæmotuwæn e niki nig min æh.

2 Kæn Jutas u, etəm u uarisig in otæpanegæhan-in Iesu kæm ræhan tikimær min, in tinittun rækis ikin æh, mæto-inu nian neen, Iesu ne ræhan min netəmim ilat koatuæfimin ilat min ikin.* 3 Kæn pris asol min ne Farisi min kæmotahl-ipæn mopael min itəm koatætul o Nimæ Ræha Uhgîn kotuwa motehm Jutas. Kæn Jutas tæmit netəm min æh ilat mopael min neen ræha netəm Rom, mit ilat motuwæn e niki nig olif æh. Ilat koatæmik noanisæ, ne lait min, ne natimnat ræha næluaginæn. †

4 Iesu tinæmitun rækis mæmæ natimnat min u, in otuwa tol nulan, mæto in tæmaliwæk muwin olat, kæn mætapæh olat mæmæ, “?Itæmat noategæs-in pah un?”

† 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10

§ 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20 ‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26

* 17:24: Netəm koatæfak koatehm nepætæn ræha Iesu mæsin æm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Mæto kitat kotitun mæmæ okæmæ otitælig-pa, kitat okotahmen lan, mæto-inu e nian æh, okotæplan æsas ræhan nepætæn æhag-æhag e niganæmtitæt (1 Jon 3:2). Nepætæn æhag-æhag ræha Iesu itəm ræhan netəmim min ilat okotæplan; inu, ræhan nepætæn mæmæ in Uhgîn, nepætæn æhag-æhag æh itəm in tæmos aupæn nætueintæn tapanatiḡ. † 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25:

Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6 † 17:26: E ves u, nipætæn kæiu. Kitiæh, Iesu tatæfak mæmæ Tata Uhgîn otolkeike ræhan min netəmim, tahmen æm mæmæ in tatolkeike Iesu. Mæto in tatæfak min mæmæ ræhan netəmim min okotolkeike ilat min tahmen æm mæmæ Tata Uhgîn in tatolkeike Iesu. ‡ 17:26: Jon 15:9;

Rom 5:5 * 18:2: Luk 21:37; 22:39 † 18:3: Wæk 1:16

⁵ Ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.” ‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat min.) ⁶ Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷ Kən Iesu tatig mətapəh min olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’ † ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmim min u, koatuwin latuənu.”

⁹ In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tənəmən rəkis in otol nipahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm min u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.” §

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹ Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mitun məmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgın in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.” †

Ilat kəmotiləs Iesu motuwın tətul aupən e niganəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;

Luk 22:54)

¹² Kən mopael min rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael min rəha netəm Isrel, kəmotaskəlim Iesu, kən motəlis ətain nelmin. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwın tətul e niganəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup əh. ‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwir pik məmə etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis. §

Pita təmən məmə in

təuru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;

Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit min rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit min rəha Iesu, pris asol agin in titun wir. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin un. ¹⁶ Məto Pita in təmatətul əm e ket. Kən etəmim kit min u rəha Iesu, itəm pris asol agin titun wir, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətapəh ron məmə, “?Ei, ik min un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

‡ **18:5:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * **18:6:** Nol Əpən 1:17 † **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12 * **18:11:** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike mitun məmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimaa nəghatən, nipətin u, məmə Iesu tategəhan-in məmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgın otol nalpənən kəm in o nolən rat min rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22 ‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol agin min kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təməte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol məmə etəm tatol pris asol agin, okəike katiləs-ipər nitain, məmə suah kit in otəsərəməərəən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmos-ipər Anas məmə in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iahau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfas məmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nərəməərəən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol agin. § **18:14:** Jon 11:49-51

¹⁸ Kæn e nian əh, in nian rəha nətəpən, kæn iolwək mīn rəha pris asol agin, ne mopael mīn, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e nigəm, kæn moatətul titəlau in, moatəto. Kæn Pita mīn, in təmuwin motətul, moatəto nigəm.

Pris asol agin təməghat

kəm Iesu

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71*)

¹⁹ Kæn pris asol agin tatətapəh-in natimnat mīn o Iesu. Tatətapəh o netəmim mīn rəhan ne nəghatən mīn rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

²⁰ Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematen rəhak nəghatən mīn e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mīn rəha nuəfiminən, kæn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən mīn. ²¹ ?Təhrol nakətapəh-in nulan kəm io? Təwīr mə nakuwin mətapəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən mīn. Təwīr nakuwin mətapəh o nəghatən mīn un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wīr natimnat mīn u itəm ematen.”

²² Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kæn mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, in tatətul əh-ikin, təmem nikapīn, kæn məmə, “?Nakatən nulan e pris asol agin o naka?”

²³ Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwīr məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən mīn kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kæn əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwin o pris asol agin u Kaeafas. Kæn tatəmīk mətmətīg əm nol itəm kəmēlis lan.

Pita tīnən mīn məmə

təruru Iesu

(*Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62*)

²⁵ Kæn Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kæn koatətapəh ron məmə, “?Ei, ik mīn un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

²⁶ Kæn əmun, iolwək kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətatip matəlgīn aupən, in təmən məmə, “?Nīkik təht məmə eməplan ik itəmat mīn əpəh e nīki nahwīnuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmə, “Kəpə. Sənəmə io.”

Kæn roiu agin-əh mīn, mənīg kit tīmnən.†

Iesu in təmətul aupən e niganəmti Pailat

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5*)

²⁸ Kæn laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwin e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwīnən e nimə rəha etəm ik pīsīn kit. Okəmə okotuwīn imə, kæn ilat koatən məmə ilat kotəmkīmīk e niganəmti Uhgīn, kæn ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kæn Pailat in təmīet e rəhan nimə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kæn in təmətapəh məmə, “?Nīpəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kæn ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah u in təsətgəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kæn Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “Təwīr məmə itəmat onəkotiləs in motuwin, kæn itəmat motakil, tətəu-pən lou mīn rəhatəmat.”

* **18:19:** Nat əpnəpīn məmə Kaiəfəs in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətan rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kæn ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6). † **18:27:** Jon 13:38 ‡ **18:28:** Jon 11:55

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmə kitun nohamnuən etəmim.” ³² Iesu təmatən aupən məmə in otimis nəhlan, § kən natimnat min u kəmol məmə nəghatən min u rəhan okotuwa motol nıpahrienən.

³³ Kən əmun Pailat tuwın min imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in nıganəmtin, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik atıp əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

³⁵ Kən Pailat tən-ipən məmə, “?Təhrol? ?Ik nıkim təht mə io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikin əm ne pris asol min rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmə, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmə io kig kit tahmen e kig min rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim min okotəmou, motoh netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “?Məto nıpahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən məmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiah əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nıpahrienən.‡ Kən etəmim itəm nıkin tagien məmə otətəu-pən nıpahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nıpahrienən?”

Pailat təmakil məmə Iesu in təike mımıs

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kən Pailat təmıet min muwın mehm netəm-iasol min rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat məmə, “Io esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən məmə suah u təmərəkın lou.*

³⁹ Məto e nolən rəhatəmat, e nıan rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nıan rafın iatikıs suah kit mahl-iarəpən e kalapus. ?Kən təhrol? ?Itəmat nakotolkeike məmə io ekegəhan-in kən mıkıs kig rəha netəm Isrel?”

⁴⁰ Kən ilat kotagət əfəməh motən məmə, “!Kəpə! !Itımat ekotapəs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iakləh kit, kən in təmatəluagin matohamnu itəm məmə otəhg-iarəp kapman rəha Rom.†

19

¹ Kən Pailat təmos-ipən Iesu e nelmi rəhan mopael min, kən ilat kəmotalis-alıs.* ² Kən kəmotəmık nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kən motuwın-in-pən kot əfəməh kit kəm in, tol nəgui-narıs lan, tahmen e kot rəha kig. ³ Kən ilat motuwa ron, moatol mıləh lan, kən moatən məmə, “Ik u inu, kig rəha netəm Isrel. Itımat ekotos-ipən nısiııən kəm ik.” Kən ilat moatem-pən əm nıkapın.

⁴ Kən Pailat tiet min muwın ihluə, kən matən-ipən kəm netəmim məmə, “Ei, netəmim. Io ekahl-iarəp min suah u tuwa ihluə, məmə itəmat onəkotəplan-tu məmə io esəhmən nolən rat lan ne.” ⁵ Kən Iesu təmıet min muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmol e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kig, kən matuwın e kot əfəməh tol nəgui-narıs, tahmen e kot rəha kig, kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “!Netəmim! !Otəplan-tu! !Suah u inu!”

§ **18:32:** Iesu təmən məmə in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm koatol nəratən, moatəu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmə netəm Isrel, ilat kotol mihın. * **18:33:** Mat 2:2; Luk 23:2-3 † **18:36:** Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ **18:37:** Jon 3:32 § **18:37:** Jon 8:47

* **18:38:** Luk 23:4 † **18:40:** Wək 3:14 * **19:1:** Aes 50:6; 53:5

⁶ Mæto nian pris asol min ne mopael min itam koatehm Nimæ Ræha Uhgîn kæmotæplan, ilat kæmotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “!Okæht-ipæn e nig kæmæluau! !Okæht-ipæn e nig kæmæluau!”†

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæla, itæmat pîsin æm, otîlæs motuwîn, motæht-ipæn in e nig kæmæluau. Mæto io esæplanæn nolæn rat kit ne lan.”

⁷ Mæto ilat kotæmæ, “Ræhatimat kit æh-ikîn lou tatæn mæmæ in otækæike mimîs, mæto-inu in tatæn mæmæ in Næti Uhgîn.”‡ ⁸ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn u, in tæmægîn pîk tæhmîn min. ⁹ Kæn in tæmatig muwîn min imæ, mætapæh o Iesu mæmæ, “?Ik etæm hiæ?”§

Mæto Iesu tæsuhalpînæn ræhan næghatæn. ¹⁰ Kæn Pailat tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol næsæn-ipamæn kæm io? ?Ik næsitunæn mæmæ io iatos næsanænæn mæmæ ekahl-iaræp ik, kæn matos min næsanænæn mæmæ okæht-ipæn ik e nig kæmæluau?”

¹¹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ Uhgîn tæmæsolæn nat u, okol ik onæsos agîn-æhæn næsanænæn mæmæ onakakil io.* Tol næhlan, nolæn rat ræha suah un itæm tæmos-ipînæ io e nelmæm, in tærat maprækis-in ræham.”†

¹² Kæn tætuoun e nian æh, Pailat tæmolkeike mæmæ otîkis Iesu. Mæto netæm-iasol min ræha netæm Isrel koatagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “Okæmæ nakîkis suah u mahl-iaræp, kæn ik sænæmæ etæmim ræha Sisa. Etæmim u itæm tatæn mæmæ in kig, in tikimîr ræha Sisa.”

¹³ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn u, kæn tæmit Iesu muwa min ihluæ. Kæn in tæmuwîn e ikîn kit, nærgîn un, Lou Kæpiel Epîn-Epîn, e næghatæn Isrel, in Kapata,‡ kæn matæpælæh-pær jea ræha nakilæn. ¹⁴ Tinuækîr mitgar tætul e tina, e nian ætuatîp ræha nol æpen-æpenæn o nolæn lafet ræha Nuhagego-inæn.

Kæn Pailat tæn-ipæn kæm netæm Isrel mæmæ, “!Ei netæm min æpæ! !Otæplan-tu! !Suah u in kig ræhatæmat!”§

¹⁵ Mæto ilat kæmotagæt æfæmæh, motæn mæmæ, “!Ohamnu! !Ohamnu! !Øht-ipæn e nig kæmæluau!”

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Itæmat nakotolkeike mæ io ekæht-ipæn kig ræhatæmat e nig kæmæluau?” Mæto pris asol min kotæmæ, “!Sisa æm un, in ræhatimat kig!”

¹⁶ Kæn Pailat tæmegæhan-in-pæn Iesu tuwîn e nelmilat, mæmæ mopael min ræha Rom okotuwîn motæht-ipæn e nig kæmæluau.

Mopael min kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Luk 23:26-43)

Kæn ilat kæmotîlæs Iesu motuwîn. ¹⁷ In tatîlæs nig kæmæluau ræhan,* matiet matuwîn ikîn kit min, nærgîn un, Kolkota e næghatæn ræha netæm Isrel. Nîpætîn u, “Louipîl-uipîl.” ¹⁸ Kæn ikîn æh, kæmotæht-ipæn Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotatig motæht-ipæn min etæmim kæiu, kit e nikalîn matîp, kit e nikalîn mol, kæn Iesu in tatækul ilugîn elau.

¹⁹ Kæn Pailat tæmæn kæte rækis næghatæn kit, kîlæs kan kæht-ipæn e ræhn-kapæ nig kæmæluau. Næghatæn u tatæn mæmæ, IESU, ETÆM NASARET, KIG RÆHA NETÆM ISREL.† ²⁰ Kæn netæm Isrel tepæt, ilat kotafîn næghatæn u, mæto-inu ikîn æh kæmotæht-ipæn Iesu ikîn, in iuæhkîr æm o taon.‡ Kæn næghatæn u, kæmæte rækis e næghatæn ræha netæm Isrel, ne næghatæn ræha netæm Rom, ne næghatæn ræha netæm Kris. ²¹ Kæn pris asol min ræha netæm Isrel, kæmotuwîn motæn-ipæn kæm Pailat mæmæ, “Onækæsæteæn mæmæ, ‘Kig ræha netæm Isrel.’ Tæwîr mæ onakæte ilæ mæmæ, ‘Suah u in tatæn mæmæ in kig ræha netæm Isrel.’ ”§

²² Mæto Pailat tæmæ, “Nat itæm emæte, emæte.”

† 19:6: Wæk 3:13 ‡ 19:7: Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 § 19:9: Pailat tæmætapæh næhlan o nitunæn mæmæ okæmæ naka Iesu in uhgîn ækæku kit, o okæm-naka nikîn tataht mæmæ Iesu in etæm e næptæn pîsin kit kæn etæm pîsin kit in otakil nolæn ræhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpîn rækis ræhan næghatæn, mæto Pailat tæmæsanæn nîpahrienæn lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * 19:11: Rom 13:1 † 19:11: Jon 18:30; Wæk 3:13 ‡ 19:13: Kapata in ikîn kit kæmælin kæpiel itæm tepîn-epîn min ikîn, kol tahmen æm e sîmen itæm kæmæhlækîn. § 19:14: Jon 19:19,21-22 * 19:17: Luk 14:27 † 19:19: Jon 19:14,21 ‡ 19:20: Hip 13:12 § 19:21: Jon 19:14

Mopael min kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³ Kən nian mopael min kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəmtin kuwit, məto-inun mopael min ilat kuwit. Məto kot əfəməh rəhan, etənim itəm in təmol nīməhan, in təmisilpin-ilpinən nīməhan lan, in təmol apiepə əm nīməhan əh. ²⁴ Kən mopael min u kinotən-ən kəm ilat min məmə, “Ei, təsəwirən məmə okotearəsin nat u. Təwir məmə okotətipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmiet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn tuwa mol nīpahrienən, u təmən məmə, “Ilat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. Ilat kəmotoor elat min. Kən ilat kəmotətipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat min əh.”* Kən tol nəhlan, mopael min kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

²⁵ Kən iuəhkīr əm o nig kəməluau rəha Iesu, nīpitan kuwit kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit min, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit min Meri pətan Maktala.‡ ²⁶ Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik§ katuətul e nīkalīn, kən tən-ipən kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nətim un!” ²⁷ Kən mən-ipən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən tətuooun e nian əh, suah u təmit pətan un mian iman ikin, kən in təmatehm wīr in, tahmen e rəhan mama ətuatip.

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Kən uarisig lan, Iesu təmitun məmə wək min itəm in təmuwa məmə otol, tinol namnun rəkis.* Kən o nolən nəghatən min e Naoa Rəha Uhgīn tuwa mol nīpahrienən lan, in təmən məmə, “Enoəoa.”†

²⁹ Kən pesin əkəku kit əh-ikin tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagin. Kən ilat kəmotiləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmi nig katən mə hisop, kən motiləs-ipər tuwin iuəhkīr o nohli Iesu, məmə otirim. ³⁰ Kən nian in təmənim wain u məsin, kən məmə, “!Natimnat rafin tinol namnun!”‡

Kən təmətag-iəhau, megəhan-in-pən rəhan namegən tiet, kən mīmīs.

Suah kit təmaru nīkali Iesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenəən, məto-inu okən lawigin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotolkeikeən məmə nīpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwīn motətapəh o Pailat məmə otahl-ipa rəhan min netənim, kotuwīn, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalimis uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkis nīpətīləhal. ³² Kən mopael min kəmotəupən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal Iesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o Iesu, motəplan məmə in tinimis rəkis. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin. ³⁴ Kən mopael kit təmaru əm nīkalīn e rəhan niro,* kən roiu agin-əh, nita ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nīpətin.† ³⁵ (Kən suah kit əh-ikin tatətul,‡ in təmehm natimnat min u e niganəmtin. Kən nəghatən min rəha suah u, in tətuatip, kən in titun məmə in tatən pahrien. Kən in tatən-iarəp məmə itəmat min onəkotitun motahatətə lan.) ³⁶ Natimnat min u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa

* **19:24:** Sam 22:18 † **19:24:** Jon 19:28,36,37 ‡ **19:25:** Luk 8:2; Jon 20:1,18 § **19:26:** Jon tatən atip əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * **19:28:** Jon 17:4 † **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 § **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatip e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən. * **19:34:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 † **19:34:** 1 Jon 5:6-8 ‡ **19:35:** Aposol Jon itəm təməte naoa u, in tatəghat-in atip əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24).

Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan, § u tatən məmə, “Okol nıkilikilin kit təsıtəgıtən.”*
 37 Kən nəghatən kit mın e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənım İesu

38 Kən uarisig e natımnat mın u, etəm Aramatia kit, nərgın u, Josep. Josep u, in etəmim kit rəha İesu, məto tatəhluaig-in nat u, məto-inun tatəgin netəm-iasol rəha netəm İsrəl.‡ In təmuwın məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tıləs-irəkis nıpəti İesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in, kən in təmuwın mıləs-irəkis. 39 Kən Nikotimas, u aupən in təmuwın məplan İesu lapın, § in təmuwın ilau Josep. In tatıtol kətım kit, təmərioah e nat pien-pien mın u mır ne alos. Kətım u təfigəm tahmen e tate kilo.

40 Kən ilau kəmiäləs-irəkis nıpəti İesu, mualpin e nıməhan wır kit, nərgın u linen. Kən ilau kəmioal-pən mır ne alos e nıməhan u, tahmen ətuatıp əm mə inun netəm İsrəl kotalpin mihın nıpəti etəmim, moatıtənım. 41 Kən ikın əh kəməht-ipən İesu ikın e nıg kəməluau, kəmahwınu ikın, kən e ikın əh, nıpəg kəpiel kit əh-ikın, itəm katıtənım itəm ikın. Kən ikın əh, kəsıtənım-pənən əh suah kit ikın. 42 Kən ilau kəmuələhəu-pən nıpəti İesu e nıpəg kəpiel u, məto-inu nian əh in nian rəha netəm İsrəl koatol əpen-əpenə lan o Sapət,* kən nıpəg kəpiel itəm katıtənım itəm ikın, in iuəhkır əm.

20

İesu tınəmegəh mın

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

1 E Sante, laulaugin agın, titapınəp-apınəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwın e nıpəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nıpəg kəpiel lan, in kəmahwın rəkis. 2 Tol nəhlan, kən in təmaıu mıtəlig muwın o Saimon Pita ne etəmim u kit mın rəha İesu, u İesu tolkeike pık, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotıləs-irəkis nıpəti İərəməərə əpəh e nıpəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nıpətın.”

3 Kən Pita ne etəmim kit mın u rəha İesu, kəmiäiet mətian məmə okuəplan nıpəg əh. 4 Kəmuaiu əsanən mian, məto suah u kit in təmaıu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwın əpəh nıpəg u ikın. 5 Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan nıməhan wır u linen tatəməhl, məto in təməsuwınən imə. 6 Kən Saimon Pita in təmıet-arəpa mın, kən megupən uəhai əm imə e nıpəg kəpiel u, kən təməplan nıməhan u koatəməhl, 7 kən məplan mın nıməhan u kəmotəlpın rəhn-kapə İesu lan aupən. Nıməhan u, in təməməhl-pənən ilat nıməhan mın un neen, məto in kəmaıu-aiu wır kələhəu pısın. 8 Etəmim u rəha İesu itəm təmaupən, in mın təmuwın imə e nıpəg kəpiel, kən in təməplan natımnat mın u, kən in təmatahatətə məmə İesu tınəmegəh mın. 9 (Naoa Rəha Uhgın tatən məmə İesu otəkəike məmegəh mın e nımısən, məto ilat kəsotıtun wırən əh nəghatən əh.)†

Meri u pətan Maktala in təməplan İesu

(Mak 16:9-11)

10 Kən etəmim mil un rəha İesu kəmiatəlig mətian iməlau ikın, 11 məto Meri in tatətul iuəhkır e nıpəg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətuag-pən əpəh e nıpəg. 12 Kən əmun təməplan nagelo kəıu əpəh imə. Natımnat rəhalau in təruən təruən. İlau kətuəpələh u ikın-u kəmələhəu-pən İesu ikın. Kitiəh tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiəh e nəme nelkın.

§ 19:36: Jon 19: 24,28,37 * 19:36: İesu in tahmen e Nəti Sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən kən nıtan otosmegəh netəmim rəha Uhgın. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsatgəhlən nıkilikili nenəti sipsip mın itəm katoh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitiəh əm, nıkilikili İesu kit, təməsıtəgıtən. Sam 34:20.

† 19:37: Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 ‡ 19:38: Jon 7:13 § 19:39: Jon 3:1-2; 7:50 * 19:42: Əplan-tu futnot e 19:31.

* 20:1: Luk 8:2; Jon 19:25 † 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nipəti Iərəməərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiä.”

¹⁴ Nian in tənən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətə in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Mətə pətan u, nikin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nahwinuən, kən in təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin miləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətəg-pən məplan, kən məmə, “!Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nipətin təmə, “Rəhak Iəgətun.”)

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saskəlimən io, mətə-inu io esuwinən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Mətə ik, uwın, mehm piak mın kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in mın rəhatəmat Tata. In Uhgın rəhak, kən in Uhgın mın rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwin məplan netəmim mın rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “!Suah mın əpə! !Io eməplan Iərəməərə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən mın itəm Iesu in təmən-ipən kəm in.

Netəmim mın rəha Iesu kəmotəplan Iesu

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49*)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim mın rəha Iesu kəmotərgəfimın ilat mın əpəh e nimə kit, kən motahtosig e toa motol lok lan, mətə-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”[‡] ²⁰ Kən in təmurapik nelmin kən mol-pən nıkalin kəm ilat, kən nıkilat təmagien pik mətə-inu kinotəplan Iərəməərə. §

²¹ Kən Iesu tən-ipən mın kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.* Tol mə rəhak Tata təmah-IPA io,† e nolən kitiah əm io etahl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”[‡]

²² Kən nian in tənən rəkis nəghatən u, kən in təmehag-pən elat, kən məmə, “Itəmat, otos Narmın Rəha Uhgın. § ²³ Okəmə nəkotaluin nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın mın in otafəl rəkis nolən rat rəhan. Mətə okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmikə e nian Iesu təmiet-arəpa olat. ²⁵ Kən in mın neen, ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan rəhatat Iərəməərə!”

Mətə Tomas təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekəplan nəme nil e nelmin mil, kənu ekek e noanelmik, kənu mea-pən e nəme nıro e nıkalin, kənu panahatətə lan. Mətə okəmə esəplanən, okol esahatətəən lan.”[†]

²⁶ Kən tinos wik kitiah rəkis, netəmim mın rəha Iesu koatəpələh mın əpəh imə, e nimə kitiah əm, kən motahtosig e toa, motol lok. Kən Tomas əh-ikin ilat mın. Nat əpnapin kəmol lok e toa, mətə Iesu tatig muwa mın mətul ilugin elat mən-ipən məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”[‡] ²⁷ Kən mən-ipən kəm Tomas məmə, “Əplan-tu nelmək. Wa mek e noanelməm. Kən mäg-ətuatip-in nelməm kən mea-pən e nəme nıro u e nıkalik. Səmik mətmətigən rəham nahatətəən rəun, mətə ik onəkəike mətahatətə lak.” §

²⁸ Kən Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Ik rəhak Iərəməərə, kən ik rəhak Uhgın.”*

‡ 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17
‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19; 18:18 † 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Əpən 4:11

²⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Ik nəmahatətә lak, mətō-inu nəmәplan io.† Mətō netəm mīn un kəsotәplanән io, kən ilat kotahatətә lak, ilat okotos nәwīrән pahrien, nīkilat tagien pahrien.”‡

Naoa u, kәмәte mәмә netәmim okotahatәtә e Iesu

³⁰ Iesu tәmol nәmtәtin mīn tepәt e nīgәnәmti rәhan netәmim, itәм kәsәte rәkīsән e naoa u. § ³¹ Mətō kәмәte nәghatән mīn u mәмә itәmat onәkotahatәtә* mәмә Iesu in Kristo itәм Uhgīn tәmән mәмә otahl-ipa, inu Nәti Uhgīn. Kәмәte nәhlan, mәмә itәmat onәkotos nәmegәhән e nәrgīn, mətō-inu itәmat noatahatәtә lan.†

21

Iesu tәmol әp in kәм rәhan netәmim ilat sepīn

¹ Uarisīg e natimnat mīn u, Iesu tәmol әp mīn in o rәhan mīn netәmim,* әpәh e nīmәklәkil e nīkali lek asol, katән mә Lek Kalili.† Kән tәmol әp in nulan. ² E nian әh, netәmim mīn u rәha Iesu kәmotaliwәk kitiaһ: Saimon Pita, ne Tomas u kәtaun-in mәмә Mil Mil, ne Nataniel u, etәм Kalili iman latuәnu Kena, ne nәti Sepeti mil,‡ ne etәmim mil kәiu mīn rәha Iesu. ³ Saimon Pita tән-ipән olat mәмә, “Io enatuwīn ekatipin net.”

Kән ilat kotәmә, “Itәla, pәs kitat rafin kotuwīn.” Kән ilat rafin kәmotatite, motuwīn e pot kit. Kән Pita tәmapeg rәhan natimnat o wәk. Kән ilat kәmotuwīn, motatipin net, motәtoarus tian. Mətō kәsotosән nәм kit ne. §

⁴ Kән tinatian, kән Iesu tuwa matәtul ipar, mətō rәhan mīn netәmim, ilat kotәruru mәмә Iesu.*

⁵ In tәtapәh olat mәмә, “!Nәman! ?Nәsotosән nәм kit, o?”

Kән ilat kotәmә, “Kәpә, nәм tikә.”

⁶ Kән in tән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәla, otatipin-pән-tu net e matip ikin e nīkali pot u, kән onәkotiuw nәм neen.” Kән әmun, kotatipin-iarәp net, әmun, mīnotәruru niuw-pәрән, mətō-inu net tinәр mīnәр mīnәrioah e nәм.†

⁷ Kән suah u itәм Iesu tolkeike pīk, in tән-ipән kәм Pita mәмә, “!Ei! !Iәrәmәrә әtuatip әh!” Kән nian Pita tәmәto nәghatән u, tәmәtәut uәhai әm, kән mәtipән itәhәi, meai muwīn ipar. ⁸ Kән netәmim mīn u neen rәha Iesu, ilat kәmotuwar e pot, moatiuw net apon tәmәrioah e nәм, mətō-inu bot in iuәhkīr әm mәsīn o nīmәklәkil, tahmen әm hanrit mita. ⁹ Kән nian ilat kәmotuwīn ipar, motәplan nīgәm әkәku kit әh-ikin, nәmtahlīn tatuәp әh, kән nәм neen әh-ikin, katuwan e nīgәm, ne pīret әh-ikin. ¹⁰ Kән Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Otәmik nәм mīn un neen itәм nәmotos motuwa.”

¹¹ Kән Saimon Pita tәmuwīn mīn e pot, kән mewkәkan net muwīn әpәh ipar. Net u tәrioah e nәм asol mīn, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kән nat әpnapīn mәмә net u tәmәrioah pap e nәм, mətō in tәmәsәhapән. ¹² Kән Iesu tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “Otuwa motagwән.” Kән ilat kit nīkin tәsәhtән mәмә otәtapәh ron mәмә, “?Ik pah un?” mətō-inu ilat kinotitun әsas mәмә in Iәrәmәrә. ¹³ Kән Iesu tәmos pīret muwa mos-ipән kәм ilat, kән mos-ipән mīn nәм.

¹⁴ Kән inu, nian tatol kisil lan, itәм Iesu tәmol әp in o rәhan mīn netәmim uarisīg e nian in tәmimis, kән mәmegәh mīn.‡

Iesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kinotagwән rәkis, Iesu tәmәtapәh o Saimon Pita, mәмә, “Saimon, nәti Jon. ? Ik nakolkeike io taprәkis-in netәм mīn un?” Pita tән-ipән kәм in mәмә, “Әwәh, Iәrәmәrә, ik nәkitun mәмә io ekolkeike pīk ik.” §

† 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nәghatән Kris әtuatip tatән mәмә Lek Taepirias, in nәrgi Lek Kalili kit mīn. ‡ 21:2: Nәti Sepeti mil kәiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in tәmәte naoa u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7 ‡ 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Itəla, ik onakatagwən rəhak nenəti sipsip mīn.”

¹⁶ Kən Iesu tatig mətəpəh mīn ron məmә, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmә, “Əwəh İərəmərə, ik nəkitun məmә iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Itəla, ik onakatehm wir rəhak sipsip mīn.”*

¹⁷ Kən mətəu kisil lan, Iesu tatig mətəpəh mīn ron məmә, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kən Pita, nikin təmahmə, mətə-inu Iesu tətəpəh ron mau kisil, məmә, “? Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmә, “İərəmərə, ik nəkitun natimnat rafin.‡ İk nəkitun məmә io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Itəla, ik atagwən rəhak sipsip mīn.

¹⁸ “Nipahrienən aġin u iatən kəm ik məmә, auppən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atip rəham kətəut, kən mətəliwək matuwīn ikin mīn rafin itəm nakolkeike məmә nakuwīn ikin. Mətə nian ik onakaguīhl, onakəg-ətuatip-in nelməm, kən etəm pişin kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikin ik nəsolkeikeən məmә nakuwīn ikin.”

¹⁹ E nəġhatən u, Iesu təmauppən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otimis, kən rəhan nimisən,§ in otiləs-ipər nərgi Uhgīn.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Itəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmolkeike pik

²⁰ Kən Pita teirair məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmiəu-iəu muwa iuəhkīr o Iesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən mətəpəh ron məmә, “?İərəmərə, pah un oteġəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimīr mīn?”‡

²¹ Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmә, “?İərəmərə, mətə tahro e suah əh?”

²² Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Okəmә io ekolkeike məmә in otatəmegəh muwīn mətəorus nian iakitəlig-pa mīn, ik onəkītun o naka? İk un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

²³ Kən tol nəhlən o nat u Iesu təmən, nəġhatən kit əh-ikin katən titəlau-itəlau e piatat mīn məmә, “Etəmim u rəha Iesu otəsimisən,” mətə Iesu təməsənən kəm Pita məmә suah u otəsimisən. In təmən əm məmә, “?Okəmә, io ekolkeike məmә in otatəmegəh, mətəorus-pən iakitəlig-pa mīn, ik onəkītun o naka?”

²⁴ Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitiəh əm itəm tatən-iarəp natimnat mīn u,* kən in mətə rəkis nəġhatən mīn u. Kən itimat ekotitun məmә nəġhatən mīn u tatən, in nipahrienən əm.†

Namnun nəġhatən

²⁵ Kən natimnat tēpət mīn əpəh ikin itəm Iesu təmol‡ kən okəmә netəmim kəpoatə rəkis natimnat mīn u ilat rafin e naoa mīn, io, nīkik təht məmә rum otikə e nətueintən rafin o nəlinən naoa mīn u.

* **21:16:** Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † **21:17:** Jon 13:38 ‡ **21:17:** Jon 16:30 § **21:19:** Katən məmә e nup tate mīn tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau. * **21:19:** Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † **21:19:** Mat 4:19; 16:24 ‡ **21:20:** Jon 13:23,25 § **21:22:** Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * **21:24:** Jon 15:27 † **21:24:** Nian neen, Jon tatəġhat nəhlən, matən məmә, “itimat,” mətə in tatən əm in pişin əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ **21:25:** Jon 20:30

Wək Mìn Wək Mìn Rəha Aposol Mìn Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Wək Mìn

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. Afin e “Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Luk” o nitunən məmә Luk in pah.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Luk təmäte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiah əm itəm Luk təmäte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təmäte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmә, “Etənim itəm tokeike Ughin.” Luk təmäte naoa u tatuwin kəm suah u, mətō in titun məmә laihluə tepət okotafin mìn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Naoa mìn rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmә nıməfak təmähro mətouon. Naoa u məsin tatəghat-in tətət e wək rəha Pita, kən məsin mìn tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Luk təmäte naoa u matən məmә nıməfak təmähro mìn nulan mətouon, kən otähro mìn nulan nıməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmә iəfak mìn okotahruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm laihluə mìn itəm kotolkeike məmә okotitun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmә kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmә Luk ne Pol kiolkeike məmә netənim rafin itəm Rom tatərəmərə elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

Ughin təmən məmә otahl-ıpa

Narmın rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mìn rəha natimnat rafin itəm Iesu təmatol ne matəgətun netənim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətouon rəhan wək mətouon Ughin təmıləs matuwın e Nego e Neai. Mətō aupən, təməsuwinən əh e Nego e Neai, Narmın Rəha Ughin təmətəsitə lan məmә otəgətun rəhan aposol* mìn. ³ E nian təməmegəh mìn e nımısən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiah kitiah e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmә okotitun məmә in təməmegəh pahrien e nımısən. Kən e nian mìn əh, təmatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Ughin. ⁴ Nian Iesu təmətətig əh ilat mìn ilat, in təmən-ıpən nəghaten kit kəm ilat məmә, “Itəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətoarus onəkotos Narmın Rəha Ughin, u rəhak tata tınəmən-ıəkıs rəkıs məmә otos-ıpınə kəm itəmat, tahmen mìn məmә inu io iatən-ıpınə kəm itəmat. ⁵ Aupən Jon təmatol baptais e netənim e nəhau, mətō otəsuwəhən, Ughin in otol baptais etəmat e Narmın Rəhan.”

Ughin təmıləs Iesu muwin e Nego e Neai

⁶ E nian mìn əh, itəm aposol mìn kəmotətig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmә, “? İərəmərə, tınuwa e nian ətuatıp əh-roiu məmә ik onəköl kitat netəm Isrel okotərəmərə mìn e nitən mìn rəhatat, o kəp?” ⁷ Mətō Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmә, “E nian mìn rəha natimnat mìn əh, Ughin təməhluaig-in otəmat, oköl itəmat nəsotitunən. Rəhak tata pısın əm, in tınitəpun rəkıs e rəhan nəsanənən. ⁸ Mətō e nian Narmın Rəha Ughin otuwa

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahl-ıpa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nıpətin tən məmә netənim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat mìn. Kən e naoa u, Pol təmən məmә in mìn aposol kit rəha Iesu, mətō in təməsaliwəkən ilat netənim tuelef mìn əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32

matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikin mīn əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikin mīn rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn təmīləs-irəkis in tīnər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsotəplan mīnən. ¹⁰ Nian kəmotitagpər əh e neai moategəs-in, roiu agīn-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuet-arəpa muətul ilugīn elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmə, “! Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikin-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn təmīləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəlig-pa mīn tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”

Aposol mīn

¹² Kən aposol mīn kəmotiet e nitot u katən məmə, Nitot Rəha Nīg U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pīk, in iuəhkīr əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwīn e nīpəgnoa nimə kit əpəh ilis lan itəm koatatig ikin. Aposol mīn əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot, † kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm mīn əh ne nīpitan mīn, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu mīn, ilat koatuwa moatəfak kitiah nian tepət.

Etəmim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiah. Ilat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak mīn ne wīnik mīn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netəmim motuwīn kaskəlīm Iesu. Kən nəghatən əh tīnuwa əh-roiu mīnol nīpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mīn kitiah əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətəsitə etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtīn nəptən kit e mənī u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmīet morin kən kəhap nərpīn nīsgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikin məmə, “Akeltama,” nīpətīn u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Mīn, nəghatən kit tatən məmə, ‘Təwīr məmə rəhan nimə tatətul əpnəpīn əm, okol etəmim kit təsətigən ikin.’

“Kən nəghatən kit mīn tatən mīn-nulan məmə, ‘Təwīr məmə etəm pīsīn kit otuwa mōs nəmeen mol wək rəhan.’

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kīlesipər suah kit itəm təmehm e nīganəmtīn nəmegəhən rəha Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iərəməərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat mīn kəmoatan aupən e nian mīn u itəm Iərəməərə Iesu təmətalīwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətatig nian Jon təmətən-iarəp nəghatən rəha nolən bəptais etəm, muwa mətəarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis Iesu o kitat mīləs mər muwīn e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgi etəmim kəiu, kit nərgīn u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit mīn, nərgīn u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəməərə, ik nəkitun niki netəmim rafin. Ik asitə etīmāt məmə suah mil u, in pəhrūən ik nīnəmītəpun rəkis ²⁵ məmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təməpəs məmə otuwīn e suatīp itəm tərət, iman ətuatīp ikin.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturin kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgi Matias təmīet. Kən ilat kəmotīləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tīnol mīn tūelef aposol ilat rafin.

1:8: Mat 28:19; Luk 24:48 **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53 † **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8 **1:20:** Sam 69:25; 109:8 **1:21-22:** Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27

2

Narmın Rəha Uhgın təmuwa e nəmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol mın rəha Isrel, netəm mın u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiəh. ² Kən roiu agın mın, kəmotətə nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nımətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nıpəgnoa nımə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nigəm təmuəp. Kən ləpləpin nigəm mın əh, kəmotiwig motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmın Rəha Uhgın təmuwa marioah mətətig elat, kən mınos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kınəotəghat e nəghatən ik pisin mın.

⁵ Kən noanol mın neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgın. Ilat kəmotisi-pən ik pisin pisin mın məto kotətig Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mın əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pik məto-inu kəmotətə nəghatən mın rəhalat itəm netəm mın əh koatən. ⁷ Kəmotaut pik agın kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Tahro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən mın itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pisin pisin mın tepət. İkin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatasia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm İjip, ne netəm Lipia e nıkalın-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatip rəha netəm Isrel, neen netəm pisin məto koatəfak kəm Uhgın, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgın təmol e nəghatən ik pisin mın rəhatat.” ¹² Narmilat təmiwig pik, rehalat-kapə təmikə, kən kəmoatəpəh olat mın məmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmmu ilat, motən məmə, “Nat koatəpıs əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mın, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “İtəmat rafin noanol mın rəha Isrel ne netəm pisin pisin mın u nakoatətig Jerusalem, otətəlig-in wır-tu io, pəs ekuhapik e nıpətə nat əh kəm itəmat. ¹⁵ İtəmat nakoatən məmə netəm mın u koatəpıs. Məto kəp, kəsotəpısən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahro ilat koatəpıs?†

¹⁶ “Məto in tol nulan. İen rəha Uhgın aupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ ‘Uhgın təmən məmə, “E namnun nian mın, ekos-ipən rəhak Narmın kəm netəmim rafin. Ilat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətəmat mın, nəman ne nıpitan, ilat okotən-iarəp nəghatən mın rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə mın rəhatəmat, Uhgın otos-ipən nat kit tahmen e napılaiirən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl mın rəhatəmat okotəpılaiir e napılaiirən pisin pisin mın. ¹⁸ Sənəmə netəm-iasol mın əm, məto nəman ne nıpitan ilat nolwək mın əm rəhak, kən ekos-ipən Narmın rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən mın rəhak itəm iatos-ipən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pispis mın əpəh e neai, ne nəmtətin pisin pisin mın e nıməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰ Aupən, mitgar otəpinəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol agın rəha İərəməərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.” ’

²² “Noanol mın rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. İtəmat nəkotitun wır nat pispis mın, ne nəmtətin pisin pisin mın itəm Iesu təmol e nəsanənən rəha Uhgın, itəm itəmat nəmotəplan. Natımnat mın əh tatəgətun məmə Uhgın in pisin əm təməhl-ipa Iesu tuwa. ²³ E nalpəkəuən rəha Uhgın itəm təmol mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e

* **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6 † **2:15:** Netəm əh kəsotənımən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətəpıs laulaugin. **2:21:** Joel 2:28-32

nelmitəmat. Kən itəmat nəmotohamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotoh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgīn təkikis Iesu e nahməən rəha nīmīsən, kən mol in təmegəh mīn e nīmīsən, məto-inu nīmīsən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Tefit təmən nulan e Iesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekītun məmə Iərəməərə tətətig itimlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nīkalik itimlau min. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nīkik tagien pīk, matənwiwi ik e nohlik. Kən nīkik təməlinu məto-inu ekītun məmə Uhgīn otosmegəh nīpətīk. ²⁷ Kən okol nəsapīsən narmək tətətig ima netəm kəmotīmīs ikin. Kən okol nəsegəhan-in mīnən nīpətī rəham Etəmim Ətuatīp məmə otəmnəmīt. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatīp rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkol io nīkik tətəgien pīk nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Tefit təmən e Iesu aupən.

²⁹ “Piak mīn. Iakolkeike məmə ekən nat ətuatīp kəm itəmat. Iaguīhl u pipi rəhatat aupən, Kig Tefit, in tēmīmīs rəkis, kən kəmitənīm, kən rəhan suwit tətətig imətət ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgīn, kən in titun məmə Uhgīn təmos noanawīl kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nīta rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nīpahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh mīn e nīmīsən, kən Uhgīn otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotīmīs ikin, kən nīpətīn okol təsəmnəmītən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e Iesu itəm Uhgīn təmol rəkis təmegəh mīn e nīmīsən. !Kən itimat emotəplan e nīganəmtītīmat! ³³ Iesu, rəhan tata təmīləs in mər muwin e nīkalīn matīp e ikin rəha nīsiāiən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgīn təmən-iəkis mihīn aupən, in təmos-ipən Narmin rəhan kəm Iesu məmə Iesu otos-ipən kəm rəhan mīn. Kən natīnnat mīn u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgīn tatol. ³⁴ Kig Tefit təməsuwinən e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kən Tefit təməsəghat-in atīpən in nian in təmən nəghatən mīn əh məmə, ‘Iərəməərə təmən kəm rəhak Iərəməərə məmə, “Əpələh e nīkalik matīp, ikin rəha nīsiāiən ne nəsanənən, matəsahgin. ³⁵ Oekol rəham tikīmīr mīn məmə okotahmen e nīmoulul itəm nategotain e nəptən, kən ik matərəməərə elat.” ³⁶ Itəmat rafin noanol mīn rəha Isrel onəkotəkəike motitun wir məmə Iesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in əh, Uhgīn təmol məmə in Iərəməərə ne Kristo - etəm itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

Netəmim tepət kəmoatən nīpahrienən e Iesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita təmek pahrien nīkilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol mīn məmə, “Piatīmat mīn. ?Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəlīgən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmə Uhgīn otafəl rəkis nolən rat mīn rəhatəmat. Kən Uhgīn otos-ipinə Narmin u kəm itəmat, ³⁹ məto Uhgīn təmən-iəkis nəghatən u otəmat, ne nenətītəmat mīn, ne namipītəmat mīn itəm okəpanotuwa. Nəniəkīsən u tətətig o netəm mīn u itəm Iərəməərə Uhgīn rəhatat tətaun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wir tepət məmə otiuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmə Uhgīn otəsolən nalpīnən kəm itəmat mīn ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotəto nəghatən rəha Pita kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmol baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm mīn u kəmoatən nīpahrienən e Iesu

⁴² Nian rafin netəm mīn u koatən nīpahrienən e Iesu, koatətəlīg-in nəghatən itəm aposol mīn koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitiəh, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu, † ne nəfakən. Kən nian rafin nīkilat tiəkis məmə

2:28: Sam 16:8-11 **2:29:** 1 King 2:10 **2:30:** 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11 **2:31:** Sam 16:10 **2:33:** Wək 5:32; 7:55-56 **2:35:** Sam 110:1 **2:36:** Wək 5:30-31 **2:39:** Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4 † **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu: Əplan e tiksonari.

okotəkaike moatol nat əh. ⁴³ Aposol mın kəmotol nat pispis ne nəmtətin pisin pisin mın e nəsanənən rəha Uhgın. Kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ⁴⁴ Netəm mın u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitiəh moatawte-in rəhalat nautə mın kəm ilat mın, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tikə, kən kit otol-salim-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶ Nian rafin kotuwın katəfak kitiəh e Nimə Rəha Uhgın. § Kən kəmotuwın e nimə pisin pisin mın moatoor nagwənən nigilat e nagienən ne nikilat pahrien, kən kəmotagwən mın e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nian rafin koatenwiwi Uhgın, kən netəmim koatenwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin ləramərə Uhgın tatosmegəh netəmim kotuwa kitiəh ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgın təmol nat pispis e etəm u nelkin tərət

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmuəliwək mətian e Nimə Rəha Uhgın. ² Suah kit itəm təsaliwəkən e nian təmaiir mətoarus-pa nian əh, kəmİLəs ka kahtu e nafiluə e Nimə Rəha Uhgın u katən məmə Nafiluə Təwir. Nian rafin tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwin imə. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kınatian məmə okia imə, in təmətapəh olau məmə okios-ipən məni kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon nigənəmtilau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itimlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nikin tətəht məmə otos məni kit olau.

⁶ Kən Pita təməpən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə agın. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. !E nərgi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mİLəs nelmın matip miuw-pər məmə otətul. Kən roiu agın nelkin mİL kəmuəg-ətuatip. ⁸ Kən təmətip mər mətul mınataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwın e Nimə Rəha Uhgın, kən mınataliwək matətipər-ətipər matənwiwi Uhgın. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgın. ¹⁰ Nian ilat kınotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın

¹¹ Nian təmətəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nimə Rəha Uhgın u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.* ¹² Nian Pita təməplan ilat, kən təməpən kəm ilat məmə, “Noanol mın rəha Isrel. ?Tahro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmə itimlau etəm iasim mİL kəiu emioal-wir suah u e nəsanənən əm rəhatimlau? !Kəp! ¹³ O nat pispis u itəm nəmotəplan, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat mın rafin, in təmİLəs-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm kitiəh əm Iesu itəm nəmotİLəs motuwın o netəm-iasol mın rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təməpən rəkis məmə okisohamnuən okəhlman əm, məto itəmat nəmotən-ipən kəm Pailat məmə nəsotolkeikeən in. ¹⁴ Itəmat nəmotapəs Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e nigənəmti Uhgın, kən nəmotətapəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən rafin tətisi-pən ron. Məto Uhgın təmol təmegəh mın e nimisən. Kən itimat emotəplan e nigənəmtitimat məmə in nıpahrienən. ¹⁶ Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm məto-inu itimat iotahatətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In nəsanənən rəha Iesu ne nahatətəən itəm təmos-ıpa kəm itimat təmol-wir suah u, kən itimat rafin nakoatəplan.

¹⁷ “Piak mın. Io ekıtun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol mın, itəmat rafin nəmotol məto-inu nəsotitun wırən məmə Iesu in pah. ¹⁸ Məto suatip u inu

2:42: Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nimə Rəha Uhgın - ikin itəm noanol mın rəha Isrel kotuwa moatafak ikin kəm Uhgın. **2:47:** Wək 6:7; 11:21 **3:4:** Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18 * **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imə e Nimə Rəha Uhgın. Ikin əh inəh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol mın rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgın. **3:13:** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 **3:17:** Luk 23:34; 1 Tim 1:13

rəha Uhgĭn o nuhapĭkən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan mĭn ien mĭn, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike mətə nahmən e nĭpətĭn.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mĭn kən motitəlig-pən o Uhgĭn məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat mĭn, kən məmə Iərəmərə Uhgĭn otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa mĭn, etəm itəm Uhgĭn təmən rəkis aupən. Iatəghat-in Kristo u Iesu. ²¹ Mətə Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətəarus Uhgĭn otol-wĭr mĭn natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgĭn təmən-ĭəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien mĭn aupən aġin kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘Iərəmərə Uhgĭn otĭləs-ipər ien kit mĭn etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwĭan. ²³ Netəm mĭn u itəm okotəht nəwĭa ien əh, Uhgĭn otĭləs-irəkis ilat o rəhan mĭn netəmim kən ilat okotimĭs.’ ²⁴ Inu nĭpahrienən. Ien mĭn rafin kəmotən əm nəghatən kitĭəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətəarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mĭn u itəm Uhgĭn təmən-ipən kəm rəhan ien mĭn aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgĭn təmən kəm tĭpitəmat mĭn aupən, in rəhatəmat mĭn, mətə-inu Uhgĭn təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwĭr kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipĭm Iosmegəh otol, otos-ipən nəwĭrən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nĭan Uhgĭn təmĭləs-ipər rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mĭn, kən e nolən əh, in otol təwĭr kəm itəmat.”

4

¹ Nĭan Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mĭn, ne etəm tərəmərə e mopael mĭn itəm koatehm Nĭmə Rəha Uhgĭn, ne Satusi mĭn,* kəmotiet-arəpa. ² Nĭkilat təmāhmə pĭk mətə-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimĭs kən məmegəh mĭn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimĭs, Uhgĭn otosmegəh mĭn ilat. ³ Kən kəmotaskəlĭm ilau, kĭləs-ipən ilau e kalapus mətə-inu tĭnapĭnəp rəkis, kən okuəməhl əm mətəarus olauwig.† ⁴ Mətə netəmim tepət itəm kəmotətə nəghatən itəm kəmuən kəmotən nĭpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nĭpahrienən e Iesu, ilat iuəhkĭr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nĭganəmĭti kaonsel

⁵ Kəmən lawĭgin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mĭn rəha Isrel, ne ĭəgətun mĭn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfimĭn ilat mĭn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol aġin, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol aġin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “?Nəmĭos hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgĭ pah?”

⁸ Kən Narmĭn Rəha Uhgĭn təmərĭoah e nĭki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol mĭn rəha Isrel, ne netəm-iasol mĭn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otĭmlau məmə suah u itəm nelkĭn təmərət təmos hiə nəwĭrən, o emuahrol nulan mioal-wĭr nelkĭn. ¹⁰ Itəmat rafin ĭkĭn-u ne noanol mĭn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkĭn tĭnəwĭr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgĭ Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nĭg kəməluau, in təmimĭs. Mətə Uhgĭn təmōl təmegəh mĭn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgĭn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha nĭləkĭnən nĭmə, nakotəmə tərət motərakĭn, mətə roiu in tĭnuwa kəpiel keike itəm nĭmə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərgĭ kit tikə e

3:19: Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18 **3:26:** Wək 13:46 * **4:1:** Əplan nəghatən mĭn əh e tiksonari: pris mĭn, ne mopael itəm koatehm Nĭmə Rəha Uhgĭn, ne Satusi. † **4:3:** Okuəməhl mətəarus olawĭg mətə-inu lou təmən məmə suah kit təsələn pas e kot lapĭn. **4:4:** Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mĭn itəm Uhgĭn təmos-ipən kəm Moses əpəh nitot Saenae. **4:10:** Wək 3:6,13-16 **4:11:** Sam 118:22

nətueintən itəm Uhgĭn tamos-ipa mēmə titun nosmegəhən netəmim, mətō Iesu pĭsĭn əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pĭk nĭan kəmotəplan mēmə kəsuaĭnən ilat, nat əpnarĭn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatĭp mēmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kĭnotəruru nuhalpĭnən nəghatən rəhalau mətō-inu suah u nelkĭn tĭnəwĭr rəkĭs tatətul iləhal min ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal mēmə okəhaliet məhaluwĭn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatəpəh-əpəpəh olat mĭn mēmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafĭn u Jerusalem kĭnotitun rəkĭs mēmə nat pĭspĭs u kəmōl e suah u, in ĭahĭn pĭk, okol kəsotən-ĭamnĭnən. ¹⁷ Mətō pəs kotən-ĭəhau əskasĭk ilau mēmə okəsuaĭn-ĭarəp mĭnən nərgĭ Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pĭspĭs əh otəsiet mĭnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau mēmə okĭaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa mĭn ĭmə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon mēmə okəsuaĭn-ĭarəp mĭnən nərgĭ Iesu, kən məsuəgətun mĭnən netəmim lan.

¹⁹ Mətō ilau kəmuən-ipən kəm ilat mēmə, “Itəmat əm otakĭl mēmə tətuatĭp e nĭganəmtĭ Uhgĭn mēmə ekĭoal nəwĭatəmat o nəwĭa Uhgĭn. ²⁰ Mətō ĭtĭmlau okol esuakĭmən nohlĭtĭmlau. Oekuəike muən-ĭarəp natĭmnat itəm emuəplan e nĭganəmtĭtĭmlau kən muətō e matəlgĭtĭmlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən mĭn kəm Pita ne Jon mēmə ilat okotol nalpĭnən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-ĭarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-ĭarəp ilau. Kəmotahl-ĭarəp ilau mətō-inu kĭnotəruru mēmə okotahruəh ilau. Kəmotitun mēmə netəmim nĭkilat otahmə okəmə ilat okotol nalpĭnən kəm ilau, mətō-inu netəmim rafĭn koatənwiwi Uhgĭn o nat pĭspĭs itəm Uhgĭn təmōl e etəm nelkĭn təməfaiu ²² nĭan təmāiir mətōarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkĭs-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nĭan netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau mēmə ilau okatĭan, kəmĭaiet uəhai əm mĭan əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatatĭg ĭkĭn, kən muən-ĭarəp rafĭn nəghatən itəm pris asol mĭn ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nĭan kəmotətō nəghatən əh, ilat rafĭn kəmotuwa kĭtiəh motəfak-pən kəm Uhgĭn motən mēmə, “ĭərəməərə Uhgĭn, ĭk nəmōl neai, ne nĭməptən, ne nĭtəhəi, ne natĭmnat rafĭn elat. ²⁵ ĭk nəməghat e nəsanənən e Narmĭn rəham kəm tĭpĭtĭmat u aupən Kĭg Tefit, u in rəham ĭolwək, kən in təmən-ĭarəp rəham nəghatən mēmə,

‘?Tahro netəm e nəptən pĭsĭn pĭsĭn mĭn nĭkilat tĭtahmə pĭk nəhlan?

Tahro ilat koatətə noa mēmə okotol nəratən mĭn əh, u itəm okol koatol pap, təsuwĭnən mĭet, otĭkə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməərə e nĭtən mĭn, koatol əpen-əpenə okotəmou, kən netəm-iasol mĭn rəha nətueintən koatuwa kĭtiəh ilat mĭn ilat, mēmə okotəmou ilat ĭərəməərə Uhgĭn ne ĭosmegəh itəm in təmən’ ²⁷ ĭərəməərə Uhgĭn, in nĭpahrienən nəghatən itəm Kĭg Tefit təmən tĭnuwa mĭnet-arəp, mətō-inu Kĭg Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mĭn rəha ĭsrel, ne ĭaihluə mĭn, ilat rafĭn kəmotuwa kĭtiəh ĭkĭn-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko mēmə okotohamnu Iesu, itəm in rəham ĭol ətuatĭp itəm nəmĭtəpun. ²⁸ Kəmoatətə noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ĭk nĭnəmən rəkĭs e nəsanənən ne nenatĭgən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, ĭərəməərə, nĭkĭm tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən mēmə okotoh ĭtĭmat, ol ĭtĭmat rəham ĭolwək mĭn mēmə esotəĭnən mēmə ekotən-ĭarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm mēmə otol-wĭr netəm

koatimis, kən mol nat pispis mīn ne nəmtətin pisin pisin mīn e nərgi Iesu, rəham iol ətuatip.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təməloal e nimə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah mətətig elat, kən kīnoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn məsotəgīnən.

Netəm kəmoatən nīpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn

³² Netəm koatən nīpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitiəh. Kit təməsaumisən məhluaig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn. ³³ Kən aposol mīn kəmos nəsənənən e Narmīn Rəha Uhgīn kən moatən-iarəp məmə İəməmə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən. Kən e nəwīrən rəha Uhgīn, in tətəsitə elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsikəən, məto-inu netəmim neen kəmosalim-in rəhalat nəptən o nimə, kən motos-ipən məni lan kəm aposol mīn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mīn u rəhalat nat kit tikə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikin nərgin u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepiras, aposol mīn kəmos-ipən nərig wi kit kəm in, nərgin u Panapas, u nīpətin təmə, “etəm tətəsitə matiləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmik məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mīn məmə ilat okotoor kəm ilat mīn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mīn əh-ikin, nərgin u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgin u Safaera. İlau mīn kəmioal-salim-in rəhalau kit nīməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmik əm məsin muwin məmki-pən kəm aposol mīn məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nīkim? Nakateiüə-in Narmīn Rəha Uhgīn kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nīməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nīməsosalim-inən nīməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalim-in, rəham məni lan o kəp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik niseiüə-inən etəmim, məto nateiüə-in Uhgīn!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misi-pər morin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mīn kəmotuwa motalpin nīpətin motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷ İuəhkīr aua kīsil təmuwa muwin rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmīet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tīnimis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmiosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Tahro nəmatioal anion noa kit məmə nakueiüə-in Narmīn Rəha İəməmə məmə okol təsītunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs mīn ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm aluə mīn kəmotuwa imə, motəplan tīnimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nīkali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nīməfak ne netəm əpnəpin kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol mīn kəmotasitə e netəmim tepət motol-wīr rəhalat nīmīsən

¹² Kən aposol mīn kəmotol nəmtətin tepət ne nat pispis mīn e nīganəmti netəmim. Kən netəmim mīn u itəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatuwa kitiəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nīmə Rəha Uhgīn. ¹³ Netəmim kəmoatīsiəi-in ilat, məto netəm mīn u kəsotənən nīpahrienən e Iesu kəmotəgin nuwīnən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim

tepət koatuwa moatən nīpahrienən e Iesu, nəman ne nīpitan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pispis mīn itəm aposol mīn kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nīmīsən mīn moatuwa, kən moatəlin ilat kotapil e rəhalat pet ne nīmītiwīn e suatip məmə nian Pita otaliwək mapikalīn ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpīs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotīsī-pən e latuənu mīn iuəhkīr o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmīk rəhalat netəm koatīmīs ne netəm itəm narmin rat tətətig elat motuwa, kən aposol mīn kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwīr.

Netəm-iasol mīn kəmotəmki-pən aposol mīn e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol agīn ne rəhan mīn netəmim Satusi mīn u, ilat e pati kitīəh, kəmotol pik tīməht elat məto-inu netəmim tepət kīnoatapəs ilat mīnoatuwīn o aposol mīn. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlīm aposol mīn kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapīn-in, nagelo kit rəha Iərəmərə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawīgīn, kəmotol nəwīa nagelo kən mīnotuwīn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn moatən-iarəp nərgī Iesu kəm netəmim.

Aposol mīn kəmotuwīn e kot

Kən pris asol agīn ne rəhan mīn, kəmotəun-in netəm-iasol mīn rəha noanol mīn rəha Isrel, kən ilat kəmotuwa kitīəh məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mīn rəha Isrel. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəmərə e kalapus məmə okotahl-īpa aposol mīn kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopael mīn kəmotuwīn e kalapus, məto aposol mīn kotikə. Kən kotitəlīg-pa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwīn ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosīg, lok tatəkul-pən wīr əm lan, kən mopael mīn rəha kalapus koatətul katehm wīr əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwīn imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəmərə e mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne pris asol mīn kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmīkə, mīnotəruru əpnəpīn əm məmə nat naka otuwa mīn.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “! Ei, nəman! ! Netəm mīn ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgīn koatəgətun netəmim!” ²⁶ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmit mopael mīn rəhan motuwīn motəmīk aposol mīn motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgīn məmə netəm əpnəpīn okotaht ilat e kəpiel apīn okəmə okotewkəkan ilat.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agīn təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-īəhau əskasīk agīn itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgī suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tinaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol mīn lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwīa Uhgīn, sənəmə nəwīa netəmim əm. ³⁰ Itəmat nəmotəhamnu rəkīs Iesu motətu-pər e nīg kəməluau, məto Uhgīn u rəha tīpītat mīn aupən təmōl təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Uhgīn u inu təmīləs-ipər rəkīs Iesu məmə otuwīn matəpələh e nīkalīn matip, ikīn rəha nīsiāiən ne nəsanənən, məmə in Iərəmərə ne Iosmegəh. Uhgīn təmōl nat əh məmə in otol suatip məmə noanol mīn rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mīn, kən in otafəl rəkīs nolən rat mīn rəhalat. ³² Kən itimat Narmin Rəha Uhgīn ekoatən-iarəp natimnat mīn u, kən Uhgīn tatos-ipən Narmin rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwīan.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təmew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgīn u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatīsiāiən. Kən təmətapəh o

5:19: Wək 12:7-10 * 5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha Isrel koatiuw-iarəp netəmim ikīn e kot. 5:28: Mat 27:25 5:29: Wək 4:19 5:31: Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2

mopael mìn məmә okotit aposol mìn motuwìn ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Natimak mìn, netəm Isrel. Otakil wir noa rehatəmat məmә onəkotahro netəm mìn u. ³⁶ Wi ağin huə suah kit nərgin u Teutas, təmiet-arəp matən məmә in etəm-iasol kit, kən iuəhkir netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmo hamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh, kən rəhan nətəligən təmuwìn mikə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətafin netəmim, suah kit mìn nərgin u Jutas, etəm Kalili, in mìn təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu mìn, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmә nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹ Məto okəmә tətisi-pən o Uhgìn, okol kəsotosən nəsanənən məmә okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmә kitat Uhgìn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mìn məmә okotuwa imə, kən motən məmә mopael mìn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik mìn ilat məmә okəsotəghat mìnən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mìn kəmotiet e kaonsel, nīkilat tətəgien, məto-inu Uhgìn təmisiəi-in ilat kən megəhan-in məmә netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in Iesu. ⁴² Kən nian rafin e Nīmə Rəha Uhgìn ne nīmə mìn, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir məmә Iesu in Kristo itəm Uhgìn təmən məmә otəhl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepìn

¹ Nian neen tīnuwa mīnuwìn rəkis, kən netəm rəha Iesu tīnatər mīnatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikìn pisin pisin mìn, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak mìn itəm koatən əm nəghatən Kris kīnoatən nīkali iəfak mìn u netəm Isrel, moatən məmә nian koatoor mənī ne nəgwənən kəm nəutəhlīmīs mìn, məto kəsotehm wīrən nəutəhlīmīs mìn rəha itəm mìn u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol mìn kəmotəun-in netəm rəha Iesu məmә okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmә, “Piak mìn. Təsəwīrən məmә itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgìn məmә itimat ekotimnə katoor mənī ne nəgwənən kəm nəutəhlīmīs mìn. ³ Məto roiu, otətgi-arəp-tu etəmat mìn, netəmim sepìn u itəm noatisiəi-in ilat, kən kotenatig, ne Narmīn Rəha Uhgìn tərīoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmә ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhgìn ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgìn.”

⁵ Kən ilat rafin nīkilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkəsik e Uhgìn ne Narmīn Rəha Uhgìn tərīoah mətatig lan, kəmotətig-iarəp mìn Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikìn mīnuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit ilat motuwìn kəm aposol mìn, kən aposol mìn kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgìn kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tīnatəpət-natəpət. E netəm əh, pris mìn tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərīoah e nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgìn, təmol nəmtətin tepət ne nat pispis mìn e nīganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmikis Ilat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mìn u noanol mìn rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen mìn u noanol mìn rəha Isrel u

5:36: Wək 21:38 5:40: Wək 4:18 5:41: Mat 5:10-12; 1 Pita 4:13 6:1: Wək 4:35 6:7: Wək 2:41; 16:5 * 6:9: “nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmikis Ilat” Netəm mìn əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat.

kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiəh, kən mīnoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmīn Rəha Uhgīn təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhəu rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “Itimat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgīn.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətun mīn rəha Lou, kəmotətəhəu Stipen. Kən kəmotuwīn kaskəlīm motiləs motuwīn məmə otətul e niganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmīk netəmim neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm mīn un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nīmə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ Itimat emotəto in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otiləs-iəhəu Nīmə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən mīn itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmim rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niganəmtin tīnəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agīn təmətəpəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən mīn əh nīpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak mīn ne tata mīn. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pik, tēmiet-arəpa o tīpītat Epraham nian in təmətatig əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran. ³ Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Apəs rəham mīn, ne ikin nətətig ikin, muwīn e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham tēmiet əh Kaltia muwīn mətətig əpəh Haran. Təmətatig ikin-u kən rəhan tata tēmimīs, kən Uhgīn tēmiləs muwa e nəptən u itəmat noatətig lan əh-roiu. ⁵ Məto tēmīsos-ipənən nəptən məsin huə tahmen e nuwigi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-iəkīs kəm in məmə otəpanos-ipən rafin nītən əh kəm in ne namipīn rat mīn. Kən in otuwa iməlat agīn ikin, nat əpnapīn e nian əh Epraham tēmīsiləsən əh nətīn kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol mīn rəham okotuwīn katig e nəptən pīsīn kit. Okol iapīspīs elat kotal wək kəm netəmim e nəptən pīsīn, okol nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpīnən kəm netəmim itəm koatərəməərə elat. Kən uarisig, noanol mīn rəham okotiet e nītən mīn əh motuwa kəfak kəm io e nītən u.’ ⁸ Kən Uhgīn təmən-iəkīs məmə in otehm wīr Epraham ne noanol mīn rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətīn kit məmə ilat netəmim rəha Uhgīn. Kən nian Epraham tēmiləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak tēmiləs Jekop, kən matig məhg-ipən mīn. Kən nian Jekop təmēmīk nenətīn ilat tuwelef, kən təməhg-ipən mīn ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tīpīlat mīn

⁹ Kən Stipən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm mīn əh, nəukəti nita mīn u rəhatat, kəmotətəhək e Josep, kəmotosalīm-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nian rafin, ¹⁰ kən Uhgīn tīləs-irəkīs in e nəratən. Nian təmətul e niganəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgīn təmos-ipən nenatīgən kəm in kən matig mol mīn məmə kig otolkeike in, kən mol in tatərəməərə e nītən Ijip ne netəmim ne natimnat rafin rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tikə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tīpītat mīn nīgīlat nagwənən tēmīkə. ¹² Nian Jekop tīnəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təmahīl-ipən tīpītat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu

6:10: Luk 21:15 **7:3:** Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31–12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8 **7:7:** Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol mīn-nulan, nian suakəku iərman təmāiir, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44 **7:11:** Jen 41:54; 42:1-2

ilat kəsotitunən məmə in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian min. ¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan min məmə okotuwa motatig ilat min. E netəm əh, ilat rafin sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan min kəmotuwın kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kımis ikin. ¹⁶ Kən kəməmik ilat kan əpəh Sekem kitənim ilat ikin e nıpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtin rəkis o noanol min rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tınatuwa iuəhkir məmə Uhgın otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol min rəhatat itəm kəmotatig Ijip aupən, roiu əh tinepət-nepət. ¹⁸ Kən kig kit min rəha Ijip təmətul, in təruru agın Josep. ¹⁹ In təmos-iəhau tıpitat min e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmöl lou kit məmə okotəmki-arəp nenətilat min ihluə məmə okotimıs.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təmair, kən in suakəku wir kit e nıganəmıti Uhgın. Rəhan mama ne tata kəmuəhluaig-in anion əpəh imə mios məwıg kısıl. ²¹ Nian kəmıləs-iarəp ihluə, nəti kig pətan təməplan, kən tıləs məmə otehm wir rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatigən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təmepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nıkin təht məmə otuwın-tu muag natiman min, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwın məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nıkin təməht məmə kəm-naka in min neen netəm Isrel okotitun məmə Uhgın təmahl-ipən in məmə otuwın məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawıgin təməplan min noanol kəiu rəha Isrel kətıoh ilau min, kən tuwın məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wır ilau min. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau agın mil. ?Tahro natioh itəlau min?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmıləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matıuw-iarəp itımat?’ ²⁸ ! Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu min io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip magım muwın əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapıspıs kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikin kit, kən mialəs nətilau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian minos nup foti, kən nian kit tuwın mətan iuəhkir o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit təmıet-arəpa ron e nıgəm itəm tatuəp e nıg əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nıgəm əh, narmın təmıwıg pik ron, kən muwın iuəhkir məmə otəplan wir, kən məto İərəmərə Uhgın təməghat kəm in məmə, ³² ‘Io Uhgın rəha tıpım min, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgin minətasiəp minətəgin nətag-pənən əh nıgəm ikin. ³³ Kən İərəmərə Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pısın agın, məto-inu io əh-ikın. ³⁴ Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmim əpəh Ijip, eməto nasəkən rəhalat, kən minatite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakitəlig muwın min Ijip.’ ”

Noanol min rəha Isrel kəməsotolkeikəən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, “Inu etəm kitıəh əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwıan nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmıləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matıuw-iarəp itımat?’ Məto Uhgın pısın əm təmahl-ipən suah əh Moses məmə otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo təmıet-pa ron e nıgəm itəm tatuəp e nıg əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmıt ilat motiet Ijip, kən in təmöl nat pıspıs ne nəmtətin tıpət, təmöl əpəh Ijip, ne nian kəmoateguəfımın e nıtəhəi u katən məmə Nıtəhəi

7:13: Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32
7:18: Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10 **7:24:** Eks 2:11-15 **7:28:** Eks 2:14
7:29: Eks 2:21-22; 18:3-4 **7:34:** Eks 3:1-10 **7:35:** Eks 2:14

Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiəh əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgın otıləs-ipər ien kit mīn etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol mīn rəha Isrel kəmoatan kitiəh ilat mīn, kən nagelo təməghat kəm in e Nītot Sinae, kən ilat tīpītat mīn kəmoatan. Kən Uhgın təmos-ipən nəghatən keike mīn itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ “Məto nian in təmətətig əh əpəh e Nītot Sinae, tīpītat mīn kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nīkilat təmītəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhgın rəhatat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmīk itat kotiet Ijip, kīnotəruru məmə in tīnahruwīn?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmə in otuwa uhgın rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh mīn məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhgın təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mītgar ne məwīg ne məhau mīn e napuə. Kən nat əh tatəgətun əsas əm nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte e naoa rəha ien mīn rəha Uhgın. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh mīn məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatıləs nīmə tapolen rəha uhgın eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhgın eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwīn isəu motaprəkis-in Pabilon.’ ”

Stipən təməghat e Nīmə Rəha Uhgın

⁴⁴ Stipən təmatəkəike matən məmə, “Nian tīpītat mīn kəmotətig ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nīmə Tapolən rəha Uhgın itəm tatəgətun məmə Uhgın tətətig ilat mīn. Kən Moses təmol Nīmə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhgın u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmə okotos-irəkis nītən əh o netəm Kenan, kən kəmotıləs Nīmə Tapolən u motuwīn e nītən u Uhgın təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotıləs motuwīn motətig ilat mīn kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmol təwīr kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmə Uhgın otegəhan in pəs tol nīmə kit itəm Uhgın otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nīmə əh, Kig Tefit təməsolan, məto nətīn Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agin, təsətigən e nīmə itəm etəmim əm təmol, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmə, ⁴⁹ ‘İkin mīn rafin e neai tahmen in əm io məmə iakəpələh ikin mərəməərə, kən nətueintən rafin tahmen in əm məmə ekəf-pən nelkək ikin. ?Məto nīmə-naka itəm nəkotītun nolən məmə otahmen-in io? ?Kən ikin pəhruən nəkotītun nolən məmə ekuwīn mameg ikin? ⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat mīn əh? Io pīsīn əm, io Uhgın emol rafin ilat.’ ”

Stipən təməhai netəm-iasol rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipən təmatəkəike matən məmə, “!Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təkəsik. Rəhatəmat nətəligən tapinəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsolkeikeən məmə onəkotol nəwia Uhgın. !Itəmat nəkotahmen e tīpītat mīn itəm koatəht nəwia Narmīn Rəha Uhgın! ⁵² ?Ien mīn rəha Uhgın aupən, pah tīpītəmat mīn kəməsolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mīn itəm mīn u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tīkimīr mīn kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmos rəkis Lou rəha Uhgın u aupən nagelo mīn kəmos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən aginən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipən

7:36: Eks 7:3; 14:21; Nam 14:33 **7:37:** Dut 18:15 **7:38:** Eks 19:3 **7:40:** Eks 32:1 **7:41:** Eks 32:2-6
7:43: Amos 5:25-27 **7:45:** Jos 3:14-17 **7:46:** 2 Saml 7:1-16 **7:47:** 1 King 6:1-38 **7:50:** Aes 66:1-2
7:51: Aes 63:10 **7:52:** Mat 23:31

⁵⁴ Nian kəmoatəto nəghatən mīn rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nīkilat nahmə nahmə, kən moatəgətain-pən nəluilat kəm in məto-inu nīkilat nahmə aḡin. ⁵⁵ Məto Narmīn Rəha Uhgīn təmarioah e Stipen, kən titagpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pīk təmīet imə Uhgīn ikīn, kən məplan Iesu tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgīn taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, kəmotasitig matəlgilat mīn e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mīnoatətuoun kətaht e kəpiel apīn. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mīn, motəlin-pən iuəhkīr o nelki etəm aluə kit, nərgīn u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apīn, in təməfak məmə, “İərəmərə Iesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu mīsin nulīn kən masək əfəməh məmə, “İərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nīkin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kīnatol e nīməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgīm-pən Jutia ne Sameria, motapəs pīsīn əm aposol mīn koatətig Jerusalem. ² Netəmim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa motiləs Stipen motuwīn kītənim, kən ilat kəmotasək pīk ron. ³ Məto Sol təmətuoun mīnatərəkīn-ərəkīn nīməfak, matuwīn e nīmə mīn matewkəkan-iarəp nəman ne nīpitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwīr əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgīm, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn ikīn mīn rafin itəm ilat koatuwīn ikīn. ⁵ Filip təmuwīn e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nīmanin netəmim kəmotəto Filip, kən motəplan nat pīspīs mīn itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkīr katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷ Netəmim tepət narmīn rat mīn kəmotiet elat. Nian narmīn rat mīn kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tepət itəm nīpətilat təmīmīs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwīr mīn. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatəgien.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmīs mīn

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgīn u Saimon, in təmatol nat pīspīs tepət e nəsanənən rəha iərmīs mīn, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmīlat təmīwīg ron. Təmol nuwəh məsīn. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək mīn əm, kəmoatətag-pən pīk ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgīn kit u nərgīn u Uhgīn İtəm Rəhan Nəsanənən İlis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsīn məto-inu narmīlat tatiwīg o natimnat mīn itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwīr rəha nərəmərəən rəha Uhgīn ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nīpitan. ¹³ Suah mīn u Saimon, təmən mīn nīpahrienən e Iesu, kən kol baptais mīn lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikīn mīn rafin. Narmīn tatiwīg o nat pīspīs mīn ne nəmtətin mīn itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol mīn əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kīnotahatətə e nəghatən rəha Uhgīn, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-ərəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmīn Rəha Uhgīn otərioah mətatig

elat, ¹⁶ mətō-inu kəmol baptais əm elat e nərgi Iərəmərə Iesu, mətō Narmin Rəha Uhgīn təsərioahən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah mətətig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgīn tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mīl katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp mənī məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ios-īpa mīn nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgīn.”

²⁰ Mətō Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham mənī onakian e nigəm asol! Mətō-inu ik nīkim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e mənī nat u itəm Uhgīn tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsin ne, mətō-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgīn. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat mīn kən məfak-pən kəm Iərəmərə, mətā in tafəl rəkis rəham nolən rat mīn itəm nīkim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwin ik pīsīn, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Awī! Uəfak-pən kəm Iərəmərə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha Iərəmərə ne natimnat itəm in təmol, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgməgim e latuənu mīn rəha Sameria matuən-iarəp mīn namnusən təwir rəha Iərəmərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatip əh tətəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.)

²⁷ Kən in təmatuwin əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwīn rəha netəm Itiopia.* Kən in tətərəmərə e mənī rafin rəha kwīn. Suah u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən mīnitəlig matuwin iman ikin. Kən in tətəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təməte. ²⁹ Kən Narmin Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwin maliwək iuəhkīr o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmāiu muwin iuəhkīr ron, mətō suah u tətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təməte. Kən tətəpəh ron məmə, “?Nəkitun nīpəti nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “?Ekəhro mītun? Mətō-inu suah kit tikə itəm otuhəpik nīpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətəpəh məmə Filip otər muwin ilau mīn muəpələh. ³² In təmətəfin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn, tatən məmə, “Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu.

Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katəte noanun,

Kən in təməpnəpīn əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmakil e kot, kisakil ətuatipən.

Nian kəmotəhamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətin tikə.”

³⁴ Kən suah u tətəpəh o Filip məmə, “?Karmə Aesea təmətəghat atip in, o etəm pīsīn kit?” ³⁵ Kən Filip təmətuoun e nəghatən kitəh əm itəm təmətəfin, matən-ipən namnusən təwir rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Təhro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-īəhau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmin rəha Iərəmərə tiləs-irəkis

8:17: Wək 19:6 * **8:27:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə in suah kit itəm kəmate. E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafin iuəhkīr e Kwīn kit, kən okate məmə otəsītən Kwīn. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris əpən, nəghatən u e ves 37, kəməsəteən. Mətō katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən nīpahriənən e Iesu e nīkim rafin, ekītun nolən baptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatən nīpahriənən e Iesu, məmə in Nəti Uhgīn pahriən.’ ” **8:36:** Wək 10:47

Filip. Kən suah un tāmīsəplan mīnən, mətō tāmītəlig matuwīn iman ikin e nagienən asol e nīkin. ⁴⁰ Mətō Filip tēmaut əm, məplan tatətul əpəh e nītən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in tēmatuwīn əpəh e taon mīn matən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu mətōarus in tēmīet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol tēməplan Iesu e suatīp rəha Tamaskes (Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol tēmatəghat əskasīk matən-iəkis mēmə otohamnu netəmim rəha Iesu. In tēmuwīn məplan pris asol agīn ² mətəpəh ron mēmə otəte naoa kit kəm nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, mēmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatīp Rəha Iesu, nat əpnəpīn iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlīs ilat mēmīk ilat muwīn e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol tēmuwa iuəhkīr o Tamaskes, roiu agīn mīn nəhag-əhagən kit tēmīsī-pər e neai tatuəp tahmen e nīpītən muwa masiəgəpīn in ne ikin mīn tītəlau lan. ⁴ Kən in tēmīet morin e nəptən, kən mətō nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in mēmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh mēmə, “?Ik pah, Iərəmərə?” Kən nəwīa suah un tēmən-ipən kəm in mēmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Mətō roiu ətul muwīn əpəh e taon. Ikin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipīnə mēmə nat naka onəkōl.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisīg-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotətō əm nəwīa suah un, mətō kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, mətō nīganəmtīn tīnoapoap, tīnəruru nehmən nat. Kən kəmotos əm nelmīn motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kīsīl tēmīsehman nat, kən tēməsəgwənən kən məsənīmən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgīn u Ananaeas. Iərəmərə tēmaun-in e nat kit tahmen e nəpīlāirən, kən mən-ipən kəm in mēmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət mēmə, “Iərəmərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəmərə tən-ipən kəm in mēmə, “Uwīn əh e nīmə rəha Jutas e suatīp asol itəm katən mēmə Tətuatīp, kən mətəpəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgīn u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgīn e nəfakən, ¹² kən Uhgīn təmos-ipən nəpīlāirən kit, kən tēməplan etəmim kit, nərgīn u Ananaeas, tēmuwa mələhəu-pən nelmīn lan mēmə nīganəmtīn otəwīr mīn.”

¹³ Mətō Ananaeas tēmə, “Iərəmərə, emətō nənən tepət e suah əh e rəhan nolən rat mīn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in tēmuwa ikin-u e nərgī pris asol mīn mēmə otaskəlīm, məlīs netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Mətō Iərəmərə tēmən kəm Ananaeas mēmə, “!Uwīn! Mətō-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis mēmə otən-iarəp nərgək kəm netəm Iaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kīg mīn, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io epanəgətun in mēmə otos nahmən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas tēmuwīn latuənu muwīn imə, kən mələhəu-pən nelmīn e Sol, mən-ipən kəm in mēmə, “Piak Sol. Iərəmərə Iesu itəm tēmīet-arəp ron ik e suatīp nian nəmoatuwa ikin-u, in tēmahl-īpa io mēmə ik onakehm mīn nat, kən Narmīn Rəha Uhgīn otərioah mətətīg lam.” ¹⁸ Roiu agīn, nat kit tahmen e nuwīlīgī nəm tēmīet rəkis e nīganəmtī Sol, kən in tīnaiir mīn mīnatehm nat. Kən in tēmətul mīnətaliwək, kən kol bəptais lan mēmə in nəmtətīn rəha nahatətən. ¹⁹ Kən nian tēmūn nagwənən neen, kən nīpətīn tēməsənən mīn.

Sol tīnətuoun matən-iarəp nərgī Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol tēmatīg mos nian neen mīn ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes. ²⁰ Tēmətuoun mīn əm e nian əh, matən-iarəp nərgī Iesu əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel, mēmə Iesu in Nəti Uhgīn pahrien.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatəta e Iesu əpəh Jerusalem aupən, o kəp? Kən in təmuwa ikin-u məmə otaskəlīm ilat məlis ilat məmīk muwīn kəm pris asol mīn. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik maprəkis-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatətiḡ Tamaskes, kən matəḡətun wīr məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Kən ilat kīnotəruru nat okotən. ²³ Nian tepət təmuwa muwīn rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoatəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ mətə Sol təmətə noa anion rəhalat. Kən roiu e nərauiəḡən ne lapīn mīn, netəm Isrel kotətloḡiḡ əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmə okotohamnu Sol.* ²⁵ Mətə in mīn neen kəmotiləs lapīn motaii-pən e kətīm asol kit itəm kəmətū-pən təulə lan, motuwīn motiləs-iarəp e nakuhəl e fenis. Kən in təmaḡīm muwīn Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwīn Jerusalem, təmalkut məmə otuwīn mətəu-pən netəm rəha Iesu, mətə ilat koatəḡin, nīkilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. ²⁷ Mətə Panapas təmit muwīn mit-ipən kəm aposol mīn, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan Iərəmərə Iesu e suatip nian təmatuwīn Tamaskes. Kən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə Iərəmərə təməḡhat kəm Sol, kən tahro nulan in tīnatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəḡinən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwīn ikin mīn əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi Iərəmərə Iesu məsəḡinən. ²⁹ Kəmotəḡhat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat mīn e nəghatən. Kən kīnoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mīn neen rəha niməfak kəmotəto, kəmotuwīn motit Sol motuwīn əpəh ləhau iuəhkīr o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otaḡīm muwīn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəḡinən kəm ilat. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmətasitu elat mol ilat koatətul əskasīk, kən ilat rafin koatətiḡ katīsiai-in Iərəmərə. Kən ilat tīnatepət.

Pita təmol nelki Aeneas təwīr mīn

³² Pita təmaliwək muwīn ikin mīn məmə otuag netəm koatahatəta e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwīn məplan netəmim rəha Iərəmərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwīn ikin əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nīpətīn təmīmīs tīnos nup eit, təsaliwəkən mətapil əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nīmīsən. Ətul, maiu-aiu rəham nīmītiwīn.” Kən roiu aḡin mīn, Aeneas təməwīr mīn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikin mīn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kīnotəuhlin rəhalat nətəliḡən kən mīnoatəfak kəm Iərəmərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mīn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikin itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nīpətīn təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwīr kəm netəmim kən mətasitu mīn e ian-rat mīn. ³⁷ Mətə e nian əh, nīmīsən kit təmol kən tīmīs. Kən kəmotau kol senīs kəm in, kələhəu e nīmə əpəh ilis aḡin. ³⁸ Ikin əh Lita iuəhkīr əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotəto məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwīn əpəh ilis aḡin. Mətə nəutahlīmīs mīn tərioah əpəh ikin koatasək ron, kən kəmoatəḡətun kəm Pita rəhalat natīmnat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

9:21: Wək 8:3 **9:22:** Wək 18:28 * **9:24:** E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tepət, aupən aupən kəmol fenis asol e kəpiel titəlau e taon. **9:25:** 2 Kor 11:32-33 **9:26:** Kal 1:17-19 **9:27:** 1 Kor 9:1

⁴⁰ Kən Pita təmahl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu misin nulin matəfak. Kən mətəg-pən o pətan əh təmimis məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmair məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmea-pən ron maskəlim miuw-pər məmə otətul e nelkin mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlimis min məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmairu mitəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu. ⁴³ Kən Pita təmatig əh Jopa məsin ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigi kau.

10

Uhgın təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatisi-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tatisiai-in Uhgın rəha netəm Isrel, in ne rəhan min ne rəhan iolwək min. In tatos-ipən rəhan mənī tepət kəm ian-rat min, kən matəfak kəm Uhgın rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilairən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgın tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niganəmti Konilias təmətul lan, in təməgin kən mən məmə, “?Iərəmərə, tahro?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgın tinəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat min. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶ In tətətig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigi kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkir o itəhai.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təməgin, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwın Jopa.

Uhgın təməghat kəm Pita e napilairən

⁹ Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkir o taon əh Jopa, Pita təmuwın əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikin məmə otəghat kəm Uhgın e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tinus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in tair məto təməplan napilairən kit itəm Uhgın tatos-ipa. ¹¹ E napilairən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətəskəlim nīpəgnəmtin min, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig pisin pisin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə kəsunən tamkimik e niganəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən roiu agin min, tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

Pita təmos nīpəti napilairən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilairən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təmahləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətəlkut əh məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh kətəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwīn mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatəramərə e mopael mīn, u Konilias, təmahl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatip e niganəmti Uhgīn, kən in matəfak mīn kəm Uhgīn. Kən noanol mīn rəha netəm Isrel koatisiai-in pīk. Nagelo kit rəha Iərəmərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwīn əh iman ikīn, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwīn imə məmə ilat okotapīl əh-ikīn.

Pita təmuwīn e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawīgin, Pita tətəpən-pən iləhal, kən iəfak mīn neen rəha Jopa, kəmotətəpən-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawīgin mīn, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. Ikīn əh Konilias tətəpəh o rəhan mīn ne netəmim neen məmə okotuwa katəsaħgin Pita. ²⁵ Nian Pita tətəmuwīn məmə otuwīn imə, kən Konilias təmiet mīsin nulin e nelki Pita ikīn məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita tətətol-ipər mīn mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita tətəpəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tətət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin nəkotitun wīr məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiah ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwīn motətag ilat. Məto Uhgīn təmən kəm io e napīlaiirən məmə esənən məmə suah kit in tamkīmīk e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nīkik təmagien əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias təmə, “Nian kisil tinuwīn rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu aģin suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgīn təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wīr mīn itəm ik natol kəm ian-rat mīn. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit əh-ikīn, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətig e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat mīn e nuwigī kau. Rəhan nimə tətətul iuəhkīr o itəhai.’ ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwīr pīk məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikīn-u e niganəmti Uhgīn ioatətəlig-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm Iərəmərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roīu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgīn nīkin tagien olat, ³⁵ məto nīkin tagien o netəmim ikīn mīn rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ “Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tətən namnusən təwīr rəha nəməlinuən ilat Uhgīn e Iesu Kristo itəm in Iərəmərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat mīn itəm Iesu etəm Nasaret təmol əpəh ikīn mīn e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat mīn əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tətən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgīn təmītəpun mosipən Narmīn Rəha Uhgīn ne nəsanənən kəm in, kən məto-inu Uhgīn tətətig ilau mīn, in təmuwīn e ikīn mīn matol nat wīr mīn, kən matol-wīr netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “Itimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikīn mīn əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotəh kətətu-pər e nīg kəməluau kən tīmīs. ⁴⁰ Məto Uhgīn təmol təmegəh mīn e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh mīn. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, məto netəm əm un itəm Uhgīn təmītəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiah itimat mīn nian təməmegəh mīn e nīmīsən.

⁴² “Kən in tāmən-ipa kəm itimat mēmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp mēmə Uhgīn tāmīlēs-ipər rəkis in mēmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotimis rəkis. ⁴³ Ien mīn rafin rəha Uhgīn aupən kəmoatən-iarəp in mēmə, netəmim rafin itəm koatən nīpahrienən lan, Uhgīn otafəl rəkis rəhalat mīn nolən rat mīn e nərgi in Iesu.”

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa o Iaihlua mīn, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətətig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nīpahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pīk nian kəmotəplan nat əh mēmə Uhgīn təmawte-in mīn Narmīn Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kinotitun mēmə təmos-ipən Narmīn Rəhan kəm ilat mətə-inu kəmotətəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn moatīlēs-ipər nərgi Uhgīn. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “?Pah titun nən-iəhauən netəm mīn u mēmə okəsələn bəptais elat? Mətə ilat kinotos rəkis Narmīn Rəha Uhgīn tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in tāmən-ipən mēmə okol bəptais elat e nərgi Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita mēmə otatig məsīn ilat mīn.

11

Pita tāmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol mīn ne netəm koatəfak əpəh ikin mīn e nītən Jutia kəmotətəto mēmə Iaihlua mīn, ilat mīn kīnoatən nīpahrienən e nəghatən rəha Uhgīn. ² Kən nian Pita təmər muwīn Jerusalem, mətə netəm rəha iəfak mīn itəm koatən mēmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kīnoatən nīkalīn, ³ moatən mēmə, “?Tahro ik nəmuwīn mətətig e nīmə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat mīn ilat?”

⁴ Kən Pita tīnətəoun matən wīr kəm ilat namnusən rəha natīmnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat mēmə, “Nian emətətig Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napīlīrən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolən asol kit itəm tēmīet e neai kətəskəlīm nīpəgnəmtīn mīn kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Emətəg-pən wīr e nīpəgnoa nat əh məplan nat megəh pīsīn pīsīn mīn əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkīoah, ne nat megəh iarupīn mīn, ne mənīg pīsīn pīsīn mīn. ⁷ Kən emətəto nəwīa suah kit tatən-ipa kəm io mēmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Mətə ekən-ipən kəm in mēmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham tāmən-iəhau mēmə ekīsunən tamkīmīk e nīganəmtīm.’

⁹ “Emətəto mīn nəwīa suah un tēmīsi-pən e neai matən-ipa kəm io mēmə, ‘Əsənən mēmə nat kit tamkīmīk itəm io Uhgīn iakən mēmə təwīr əm təsamkīmīkən.’ ¹⁰ Emuəghat o natīmnat mīn əh mau kīsīl, kən tapolən apon təmər muwīn əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiū agīn e nian əh, suah kīsīl kəhaliet-arəpa e nīmə itəm iotatig ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal mēmə okəhaluwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmīn Rəha Uhgīn tāmən-ipa kəm io mēmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnəpīn iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat mīn ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwīn kīet-pən əpəh e nīmə rəha suah əh Konīlias motuwīn imə. ¹³ Kən in tāmən-ipa kəm itimat mēmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa mīet-arəpa ron e rəhan nīmə, kən mən-ipən kəm in mēmə, ‘Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit nərgīn u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ipīnə nəghatən kit kəm itəmat mēmə itəmat rafin, ik ne rəham mīn, ne rəham iolwək mīn, mēmə Uhgīn otosmegəh itəmat rafin.’

¹⁵ “Kən nian emətəoun matəghat, Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuaiu mərīoah matig elat tahmen əm e inu təmuwa mīn etat aupən. ¹⁶ Kən nīkīk tatəht nəghatən itəm Iərəmərə tāmən mēmə, ‘Jon tatol bəptais e netəmim e nəhau, mətə otəsuwəhən Uhgīn tol bəptais

etəmat e Narmĭn Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgĭn tatos-ipən kəm ilat Narmĭn kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nĭpahrienən e Iərəmərə Iesu Kristo, io etəmim əm, okol esən-iəhauən Uhgĭn o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotetəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgĭn motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgĭn tĭnol rəkis suatĭp rəha Iaihlua min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgĭn otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan min kəmotohamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nĭpahrienən e Iesu. Kən iəfak min əh kəmotagim motuwĭn əpəh ikĭn min əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwĭn Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha Iərəmərə Iesu kəm netəm əpnəpin əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən Iərəmərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nĭpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwĭn əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgĭn təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nĭpahrienən e Iesu, kən Panapas nĭkin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e Iərəmərə e nĭkilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmĭn Rəha Uhgĭn tərĭoah mətatig lan, kən rəhan nahatətəən in təskasik o Uhgĭn. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikĭn əh məmə ilat okotən nĭpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²⁵ Kən Panapas təmiet muwĭn Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatig ikĭn o nup kitiah muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tepət. Ikĭn əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgĭn kəmotiet Jerusalem motuwĭn əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgĭn u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmĭn Rəha Uhgĭn məmə otəsuwəhən nəumis otan e nĭtən Rom apiəpia. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəmərə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tepət o noan məsin, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol məni min əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmik mian kəm elta min rəha niməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiah təmol nəratən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiah təmahl-ipən rəhan mopael min məmə okotaskəlim netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nĭpətĭlat. ² Təmahl-ipən rəhan min netəmim kəmotuwĭn kaskəlim Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nĭkilat təmagien pik ron. Kən in təmatig maskəlim min Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tĭnaskəlim rəkis Pita, kən təmĭləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua min rafin e nərauiəgən ne lapĭn. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e nĭganəmti netəmim nian lafet tĭnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatig e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgĭn.

11:16: Wək 1:5 **11:18:** Wək 13:48; 14:27 **11:19:** Wək 8:1-4 **11:22:** Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30

* **11:26:** E nəghatən Kris, nĭpətĭ nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25

Uhgĭn tāmĭlās-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapĭn itəm olawĭg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapĭl ilugĭn e mopael kəiu, kəmālis nelmĭn mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mĭn. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu agĭn-əh, nagelo kit rəha Iərəmərə tĭet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nĭpəgnoa kalapus. Təmekek nĭkali Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuisas atĭp e nelmĭ Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwĭn e rəham put ne natimnat.” Kən Pita tuwĭn elat. Kən tən-ipən mĭn kəm in məmə, “Uwĭnin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nĭpəgnoa kalapus, məto in təsĭtunən məmə natimnat mĭn u nagelo tatol lan in nĭpahrienən. Nĭkin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napĭlaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in mĭn mopael kit mĭn, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmĭləkĭn e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkĭr ron kən təmerəh atĭp kən kəmĭaiet-pən ikĭn. Nian kəmualiwək məsĭn mĭan e suatĭp, kən əmun nagelo təmĭkə mĭn.

¹¹ Kən Pita in tĭnitun məmə sənəmə napĭlaiirən, kən tən məmə, “Roiu enĭtun ətuatĭp məmə Iərəmərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mĭlās-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tĭnitun məmə Uhgĭn tāmĭlās-irəkis in, kən təmuwĭn əpəh e nĭmə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgĭn tepət kəmotuwa kitĭah moatəfak-pən kəm Uhgĭn məmə otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nĭmə əh, kən pətan iolwək kit, nərgĭn u Rota, təmāiu muwĭn məmə karmə pah əh tatəht-əht toa. ¹⁴ Nian təməto nəwia Pita, kən təmĭtun məmə in Pita pahrien. Kən nĭkin təmagĭen pik agĭn-əh kən taluĭn nerəhən e toa məto təmāiu mĭtəlig muwĭn məplan netəmim u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Məto kotəmə, “Ah. Ik ialməl.” Məto in təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tĭə.”

¹⁶ Məto Pita tatakəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwĭn kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nĭkilat təmaut pik ron. ¹⁷ Məto Pita tāmĭlās-ipər nelmĭn mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmāhro nulan Iərəmərə tāmĭlās-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatāt mĭn e nĭməfak.” Kən təmĭet magĭm matuwĭn ik pĭsĭn kit mĭn.

¹⁸ Kəmən lawĭgĭn, mopael mĭn itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotətapəh-ətapəh olat mĭn, kən mĭnotəruru əfəməh məmə Pita təmāhruwĭn. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmĭkə, kən təmahl-ipən mopael mĭn məmə okotegəs-in. Məto nian mopael mĭn kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael mĭn itəm kəmotəhm kalapus mətapəh olat məmə Pita təmāhrol magĭm. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmĭk mopael mĭn əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmĭet Jutia muwĭn e taon kit Sisaria matĭg ikĭn o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiāh təmĭmĭs

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiāh neməha təmōl pik təmetəhau netəm kotatĭg e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol mĭn rəha taon mil əh kəmotuwa kitĭah kən motuwĭn məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikĭn kotuwĭn katos-nəmĭn nagwənən imə kig ikĭn. Məto aupən ilat kəmotuwĭn motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgĭn u Plastus, itəm tatehm wĭr natimnat e nĭmə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmĭtəpun lan məmə otuwĭn məplan ilat, kən təmuwĭn e rəhan natimnat wĭr mĭn itəm tatəgətun məmə in tətərəmərə. Kən təmuwa məpələh e ikĭn imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhgĭn kit!” ²³ Kən roiu agĭn mĭn nagelo kit rəha Iərəmərə təmōh

e nīmīsən əskasik kit mətō-inu Herot tamos nənwiwiən o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwiən kəm Uhgīn, kən wom mīn kəmoton nisgan kən timīs.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatəkəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn e ikīn mīn tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nīpahrienən e Iesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgīn tāmītapun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E nīməfak Antiok, ien mīn əh-ikīn ne iəgətun mīn. Ilat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapīn, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təməpət ilau Herot Antipas u təmatərəmərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm Iərəmərə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.” ³ Kən nian kinotapəs rəkīs nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən mətō-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməhl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikīn əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras.

⁵ Nian kəmīet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətəsitə elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətōarus məhaliət-arəpa e taon Pafos. Ikīn əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pīspīs e nəsanənən rəha iərmīs mīn, kən in ien eiūə, nərgīn u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatīg, rəhan nətəligən təwīr. Kən in təməhl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətō-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁸ Mətō suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgīn e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətəlkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e Iesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatīp o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nətī Setan. Ik tīkīmīr rəha natīmnat rafin itəm kotətəuatīp. Ik nakərīoah əm e neīueīuən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatīp pahrien rəha Iərəmərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roīu əh, Iərəmərə otol nalpīnən kit kəm ik məmə nīganəmtīm otəpīs, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roīu agīn mīn təməplan norəu ne napīnəpən kəmuea mualpīn nīganəmtīm, kən nīganəmtīm təpīs agīn. Kən təmətul matea-pən əpnarīn əm məmə suah kit otəsitə lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e Iesu mətō-inu təməut magīen o nəgətunən rəha suah mil e Iərəmərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikīn Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netəmim kəmotīet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikīn Pamfilia. Ikīn əh Jon Mak təməpəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem.

¹⁴ Kən ilat kəmotīet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikīn Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotətə nafīnən rəha Lou ne Ien Mīn, kən netəm-iasol rəha nīmə əh kəmotahl-ipən

nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmә, “Piak mīn. Okəmә itəmat kit tatos nəghatən wīr mēmә otən tasitu e netəmim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol tēmәtul mefätutu ilat mēmә okəsotəghatən, kən mən mēmә, “Noanol mīn rəha netəm Isrel ne itəmat Iaihlua mīn itəm noatəfak-pən kəm Uhgīn, otətəlig-in-tu io.

¹⁷ Uhgīn rəha noanol mīn rəha Isrel tēmītəpun tīmītat mīn aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatatig əpəh ikīn Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, tēmīt-iarəp ilat e nəptən əh.

¹⁸ Kən matehm wīr ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikīn taruən-aruən ikīn. ¹⁹ In təmol noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotoh kapman mīn rəha nəptən sepīn itəm kotatig e nitən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tīpītat mīn mēmә rəhatat. ²⁰ Natīmnat mīn əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tīnuwa mīnuwīn rəkis. Uarisig e natīmnat mīn əh, Uhgīn təmos-ipən kəm noanol mīn rəha Isrel netəm-iasol mīn mēmә ilat okotərəmərə elat mətəarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgīn Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgīn təmos-ipən kəm ilat Sol u nətī Kis, təmīsī-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təməmə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgīn təmīləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwīr lan mēmә, ‘Eməplan suah kit Tefit nətī Jese, in etəm tətuatīp itəm io iakolkeike. Kən in otol natīmnat rafin itəm io iakolkeike mēmә otol.’

²³ “Kən Uhgīn təmol mēmә Iosmegəh kit, inu Iesu, otīsī-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, mēmә otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm mēmә in təmən-iəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətəuon rəhan wək, Jon təmaupən mən-iarəp kəm noanol mīn rəha Isrel mēmә okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkīr o nolən namnun rəhan wək, in təmən mēmә, ‘?Nīkitəmat təht mēmә io pah? Io sənəmә etəm ilouin itəm Uhgīn təmən rəkis. !Kəp! In tətuarisig lak itəm io esahmenən mēmә ekapeg rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak mīn itəm nəmotīsī-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mīn itəm nəkoatəfak kəm Uhgīn, otətəlig-in wīr, Uhgīn təmahl-īpa kəm kitat nəghatən u e Iesu mēmә in otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mīn kəməsotītunən mēmә suah əh inəh Iesu, Uhgīn təmahl-īpa mēmә otosmegəh ilat. Kən nat əpnapīn kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mīn rafin nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotītunən. Kən ilat kəmotən mēmә okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotən aupən mēmә netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapīn kəməsotəplanən nat kit mēmә otīmīs ron, məto kəmotətapəh mēmә Pailat otəhamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natīmnat itəm Nəghatən rəha Uhgīn təmən mēmә okol mihin lan, kən rəhan mīn netəmim kəmotīləs-īəhau e nīg kəluau motīləs ka kītənim e nīpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Kən e nian tepət tətiet-arəpa o rəhan mīn netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətəarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatat mīn u noanol mīn rəha Isrel, mēmә ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itīmat ioatən-īpīnə kəm itəmat namnusən təwīr əh, mēmә nəniəkīsən itəm Uhgīn təmol kəm tīpītat mīn aupən, ³³ roiu əh, tīnol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mīn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nīmīsən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn e Naoa Rəha Napuən Mīn kəiu tatən mēmә, ‘Ik nətīk. Roiu enuwa rəham tata ətuatīp.’

³⁴ “Uhgīn təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa mēmә otəpanosmegəh Iesu e nīmīsən, kən okol təsimīs mīnən, kən nīpətīn otəsəmnəmītən. Tatən mēmә,

³² “Kən roiu əh, itīmat ioatən-īpīnə kəm itəmat namnusən təwīr əh, mēmә nəniəkīsən itəm Uhgīn təmol kəm tīpītat mīn aupən, ³³ roiu əh, tīnol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mīn rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nīmīsən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn e Naoa Rəha Napuən Mīn kəiu tatən mēmә, ‘Ik nətīk. Roiu enuwa rəham tata ətuatīp.’

³⁴ “Uhgīn təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa mēmә otəpanosmegəh Iesu e nīmīsən, kən okol təsimīs mīnən, kən nīpətīn otəsəmnəmītən. Tatən mēmә,

13:17: Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32 **13:19:** Dut 7:1; Jos 14:1 **13:20:** Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16
13:24: Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agin.
13:25: Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60 **13:31:** Wək 1:3,8 **13:33:** Sam 2:7

‘Nipahrienən, oekos-ipinə nat wir agin min kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pişin min kit min e Naoa Rəha Uhgın, Kig Tefit təmən kəm Uhgın e Iosmegəh məmə,

‘Kən onisegəhan-inən məmə nipəti Iolwək Ətuatip rəham otəmnəmit məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natimnat min itəm Uhgın tolkeike. Uarisig ikin timis, kən kəmitənim ilat tipin min, kən nipətin təməmnəmit. ³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in min təmimis, məto Uhgın təmol təmegəh min, kən nipətin təmisəmnəmitən.

³⁸ “Kən piak min, iakolkeike məmə onəkotitun məmə roiu iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgın otos-irəkis nolən rat min rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə Iesu pişin əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etənim. ⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə, ‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotəut kən motimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nipahrienən lan, nat əpnəpin okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’ ”

Netənim kəmotəgien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kınatiaiet e niməfak, netənim kəmotətapəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netənim kəmotiet e nimə, ilat tərət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin min itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motəskəlim nahatətəən rəhatəmat e Uhgın.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkır netənim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotətə nəghatən rəha Uhgın. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nimanin netənim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən minotətuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuəginən kəmuən məmə, “Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgın kəm itəmat pitən, noanol min rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgın, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotəhmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua min itəm sənəmə noanol min rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəməərə təmos-ipa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘To emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua min, məmə natən-iarəp kəm netənim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian Iaihlua min kəmotətə nəghatən əh, nikilat təmagien ron, kən minoatəmnusəmnus kəm ilat min məmə nəghatən rəha Iesu Iərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgın təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nipahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəməərə təmaiu mitəlau e nitən əh rafin e taon əh.

Noanol min rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol min rəha Isrel neen kəmotuwın motəplan nipitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol min e taon əh, motiww-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikin. ⁵¹ Məto ilau kəmioah pişpis nəptən e nelkilau təhmen e nəmtətin kit məmə Uhgın təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpinən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh Ikoniam. ⁵² Məto netəm rəha

Iesu əpəh Antiok, Narmın Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nıkilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian Ikoniam

¹ E Ikoniam kəmian mın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netəm Isrel tepət ne netəm İaihlua tepət mın, məmə ilat kəmoatən nıpahrienən e Iesu. ² Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwın o İaihlua mın, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nıpahrienən e Iesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwırən rəha Uhgın kəm netəmim rafin. Kən İərəmərə təmol ilau kioal nat pıspis ne nəmtətin tepət məmə netəmim okotıtun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mın, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e Iesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm Isrel ne İaihlua mın, ne netəm-iasol mın rəhalat mın, kınəotol nəghatən anion kit məmə okotərəkin ilau, kən motəhtimnu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotətəo nəghatən anion rəhalat, kəmuagım mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin mın tıtəlau e taon mil əh, ilau kətuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu İosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmair məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mınıtun məmə suah əh tınatahatətə rəkis məmə nelkin tıtun nəwırən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən mınataliwək.

¹¹ Nian nımanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgın mın rəhatat kınətol netəmim in, ilat mınətuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nıpətın təmə in İərəmərə rəha uhgın mın rəhalat. Kən kəmotəuhlin mın nərgi Pol məmə Heremes, nıpətın u məmə in İəghat əsol rəha uhgın mın rəhalat. ¹³ Nimə rəha narmi nat rəha uhgın əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgın əh Sus təmasig kau mın neen itəm tınətu-pən rəkis nəguı-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafilua rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətın e kəpiel. Məto in ne nımanin netəmim kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwıwıən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natımnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugın elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵ “!Ei, nəman! ? Nəkotəmə nəkotol nat un o naka? İtımlau etəmim əm təhmen etəmat. Etios namnusən təwir matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nəkotapəs nəfakən kəm uhgın mın u itəm rəhalat nəsanənən tıka. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm təməgəh, mətatig namnun tıka. In pısın əm təmol neai, nəptən, nıtəhəi, ne natımnat rafin itəm koatatig ikin mın rafin.

¹⁶ Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikin mın rafin məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip mın rəhalat. ¹⁷ Məto nian rafin in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotıtun nəplanən rəhan nəwırən itəm in tatol. In tatol nuhəən tatəfik, matol nəgwənən mın e nasumən, kən koatol nıpətılət e nian ətuatip rəhalat. In tatos-ipən nəgwənən kəm itəmat

14:3: Mak 16:20; Hip 2:4 **14:5:** Wək 14:19

14:11: Wək 28:6

* **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natımnat” in

nəmtətin kit məmə kəmotətəo tərət pik e nolən əh

14:15: Sam 146:6; Wək 10:26

14:16: Wək 17:30

mol itəmat nakoatəto təwir.” ¹⁸ Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkir əm kuakia o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-ipənən nənwiwien kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmim neen e noanol mīn rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniām motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tepət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotiləs Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəmahl. Nīkilat təht məmə təmimīs. ²⁰ Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kitəlau in, kən tətul əmun muwin mīn əpəh imə e taon. Kən kəmən lawigin, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwir e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tepət kotuwa o Iesu. Kən kəmiatəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiēt mīn muea Ikoniām, kən miaiet mīn muea Antiok əh Pisitia. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətəən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nərātən tepət nian koatuwin e suatip rəha nuwinən matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnəpīn əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³ Kən e niməfak mīn e ikin mīn rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi Iərəməərə netəmim itəm kīnoatən rəkis nīpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisitia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwir ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalia, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aypən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wir ilau e ikin mīn itəm ilau katian ikin. Kən roiu kinioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mīn, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgīn təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan Iaihlua mīn, ilat kəmotuwa moatən nīpahrienən e Iesu.

²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

Iəfak mīn neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatat mīn moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mīn məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwin, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə tahro nulan Uhgīn tatiuw-pa Iaihlua mīn koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat mīn ikin əh nīkilat tətəgien pik. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, kəmotəgien məmə okotos ilat motuwin iməlat mīn ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgīn təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikin itəm koatən nīpahrienən e Iesu, kəmotətul motən məmə, “Iaihlua mīn, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

Aposol mīn ne netəm-iasol mīn kəmotəghat əpəh Jerusalem

⁶ Kən aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh.
⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsīn, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mīn. Itəmat nəkotitun wīr məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmītəpun io e nikitat məmə ekən-iarəp nam-nusən təwīr rəha Iesu kəm Iaihlua mīn məmə okotən nīpahrienən lan. ⁸ Uhgīn tītun nətəligən rəha netəmim, kən in tīnəgətun rəkis məmə nīkin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mīn rəha Isrel, mətə-inu təmos-īpa Narmīn Rəha Uhgīn kəm ilat e suatīp kitīah əm itəm təmos-īpa kəm kitat. ⁹ In təməsol pīsīnən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat mīn mətə-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tīnol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “?Mətə tahro itəmat nakoatuwin e suatīp pīsīn məmə Uhgīn nīkin otahmə? ?Tahro itəmat nīnoatīlās-īpən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tīpītāt mīn kitat rafīn kəsotahmenən məmə okotīlās nat figəm əh. ¹¹ Mətə kitat koatahatətə məmə Iesu in Iərəmərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmōl ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kīnatuamnus-iarəp nat pīspīs mīn ne nəmtətīn pīsīn pīsīn mīn itəm Uhgīn təmōl ilau kīoal e nīganəmtī Iaihlua mīn.

Jemes təmahtosīg-in nəghatən

¹³ Nian kəmīoal namnun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wīr-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wīr agīn kəm kitat məmə tahro nulan Uhgīn təmīet-pa pītən o Iaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Mətə nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatən məmə,

¹⁶ “Uarisīg e natīmnat mīn əh, oekītəlig-pa mīn.

Oekol-wīr nego rəha nərəmərəən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkīr tamnīm. Nat əpnarīn iuəhkīr tamnīm, mətə ekīlās-īpər mīlpīn mafəl mol təkaskīk mīn,

¹⁷ məmə netəm əpnarīn e nītən mīn u Iaihlua mīn, itəm nīnəmītəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim mīn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəmərə iatən mihīn kən emol netəmim kotītun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mīn kīnoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwīrən məmə kitat okotol tīəkis pīk mīn olat. ²⁰ Mətə pəs okotətə naoa kit tuwīn kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmī nat mīn u iərmīs mīn, kən kotamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətən. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmarīl nentou mətə-inu nītən əh-īkīn e nīpətīn. Kən okəsotunən nītən. ²¹ Okotəkəike motən-īəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətātīg, mətə-inu təmətəuon rəkis e Sapat mīn rafīn, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mīn əh e taon mīn rafīn.”

Kəmətə naoa kəm iəfak mīn u Iaihlua mīn

²² Kən aposol mīn ne elta mīn ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-īpən ilat mīn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mīl əh netəmim koatīsīai-in ilau. ²³ Kən kəmotos-īpən naoa kəm ilat məmə okotos motuwīn. Naoa tatən məmə,

“Itīmat aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, itīmat piatīmat u itəmat. Iakotən təwīr kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mīn, mətə roiu nīnotuwa piatīmat mīn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwın kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat. ²⁶ Iuəhkir kiamis o wək u rəha Iərəmərə rəhatat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiəh əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmin Rəha Uhgın nikin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə minən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən min u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat min u iərmis min; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nipətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən min əh, onəkotuwın e suatip təwir.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol min əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwın əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikin min əh, kən kotuwa kitiəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nikitat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nikitat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgın. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat min əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsin ikin əh, kən piatat min kəmotəuatipin ilau kən motətapəh məmə Uhgın otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiatəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsin əpəh Antiok, kən ilat netəmim tepət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəmərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau min

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiatəlig min mian muəplan pialau min e taon min itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit min Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mītəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau min. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepas. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau min. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwīrən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik niməfak min.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək min muwın əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwir kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol min rəha Isrel nikitat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwın e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgın nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mītəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak min kəmotəskasik e rəhalat nahatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatəpət e niməfak.

Pol təməplan napilairən kit rəha Uhgın

⁶ Kən iləhal kəməhaluwīn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwīn-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkīr e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkeike məmə okəhaluwīn Pitinia. Məto Narmīn rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwīn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwīn-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapīn in, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tinəplan rəkis əm nat əh, kən enoataii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwīn Masetonia, məto-inu enoatitun məmə Uhgīn tətaun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nīpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nitən Samotres. Kən kəmən lawīgīn emotuwīn motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwīn əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aupən e nitən asol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsīn əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwīn əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotəto məmə netəmim kotuwīn ikin katəfak. Kən emotuwīn moatəpələh katəghat itimat nīpitan itəm kəmotaupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgīn u Litia. In pətan itəm tatol-salīm-in nīməhan nəguī-naris u nian rafīn nīməhan əh nəmtīn tiəkis pik. Pətan əh nian rafīn in tatəfak kəm Uhgīn, kən Iərəməərə təmol nīkin tīmətmətig məmə otən nīpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan mīn, ne rəhan iolwək mīn. Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsīn məto-inu itəmat nīnotitun rəkis məmə io iatən nīpahrienən e Iərəməərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwīn iman ikin.

Kəmīləs-ipən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwīn ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmotos-nəmtīn. Pətan əh narmīn rat kit tətətig lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e mənī tepət rəha rəhan netəm-iasol mīn məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in təmatuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgīn u in ilis, ilis pik. Koatən-ipinə kəm itəmat suatip rəha Uhgīn məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tinəto tərət o nat əh mīnəpou in. Kən in təmeirair magət e narmīn rat apon məmə, “E nərgī Iesu Kristo iatən-ipinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu aģīn mīn, narmīn rat apon təmīet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməərə lan kīnotitun məmə kīnotakīə e suatip rəhalat o nolən win e mənī, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlīm Pol ne Saelas motiləs ilau motuwīn əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e nīganəmtī netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tərət tepət u imətət ikin. ²¹ Ilau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pişīn mīn. Məto suatip mīn əh kəsotətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat mīnoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopael mīn məmə okotapeg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagīm. ²⁴ Nian etəm rəha

nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmīləs ilau muwīn e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkīlau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nīpahrienən e Iesu

²⁵ Kən nian tīnəlis kīnkīn lapīn, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən mīn rəha nənwiwiən Uhgīn. Kən netəmim mīn e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agin-əh mīn, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pīk, kən nafiluə mīn e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehmen kalapus təmāiir, məplan məmə nafiluə mīn rəha kalapus kəmoterəh, nīkin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kīnotagim rafin. Kən mīləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.* ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruan ik! Itimat rafin əpəh ikin.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okīləs lait ka, kən in təmaiu muwīn əpəh imə, mīsin-pən nulin əpəh e nelkī Pol ne Saelas ikin mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmə Uhgīn otosmegəh io?” ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu, kən məmə Uhgīn otosmegəh ik ne rəham mīn.” ³² Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iərəməərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat mīn. ³³ Nat ənpapīn lapīn agin, məto suah əh təmit ilau muwīn maikuas e nīməgəm mīn e nīpətīlau itəm kəmālis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmol baptais lan ilat rəhan mīn. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwīn əpəh iman ikin mos-ipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan mīn rafin nīkilat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nīpahrienən e Uhgīn.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən kəm mopael mīn məmə, “Okotuwīn kerəh e suah mil əh katian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatian, kən ialet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopael mīn əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itimlau etəm Rom mil.† Kən etəm rəha kot mil əh kəsüəplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e nīganəmti netəmim kəmotālis itimlau, kən kīləs-ipən itimlau e kalapus. ?Kən roiu kioalkeike məmə oekialet anion əm? !Kəp! Ilau əm okuəike muea ikin-u kən mialəs-iarəp itimlau.”

³⁸ Kən mopael mīn əh kəmotuwīn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nian kəmuəto məmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəgin pīk. ³⁹ Kən kəmian muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kialet ilau motiet e nīpəg noa kalapus, kən muən-ipən wīr kəm ilau məmə okialet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kəmāiet e kalapus mian e nīmə rəha Litia. Ikin əh kəmuəplan piatat ne wīnītāt mīn rəha nīməfak, kən muəghat məsīn kəm ilat mətialəs-ipər nīkilat. Kən uarisig u, kialet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

¹ Kən Pol ne Saelas kəmualiwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. Ikin əh, nīmə rəha nuəfīmīnən kit əh-ikin rəha netəm Isrel. ² Kən Pol təmol tahmen əm e itəm tatol nian mīn, təmuwīn əpəh imə e nīmə əh. Kən e Sapat kīsil ilat netəm əh noanol mīn rəha Isrel kəmoatol nəghatən tēpət o Naoa Rəha Uhgīn. ³ In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən wīr agin-əh məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahməən e nīpətīn, muwa mətoarus mīmīs,

* **16:27:** E nian əh, okəmə mopael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopael əh. **16:27:** Wək 12:18-19 **16:30:** Wək 2:37 † **16:37:** Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatən kit lan, kən lou kit əh-ikin rəhalat məmə aupən kapman otol nalpīnən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatən katətu-pən lan. Afīn e Wək 25:15-16.

kən Uhgīn otəpanosmegəh mīn in e nīmīsən. Iesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.”⁴ İlat neen kəmotən nīpahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tepət itəm koatəfak kəm Uhgīn, ne nīpitan asol tepət itəm koatərəməərə e nīpitan mīn, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Məto netəm-iasol rəha noanol mīn rəha İsrəl, kəmotətəhak, kən motuwīn moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nīkal suatīp mīn ne ikīn mīn, motuwa mīnoatos ilat mīn, kən mīnoatol nəratən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwīn e nīmə rəha suah kit nərgīn u Jeson, moteatəp nafiluə e nīmə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotiləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikīn əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlīm Jeson ne piatat mīn neen motəmki-pən ilat məmə okotətul aupən in netəm-iasol mīn rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikīn mīn, kən mīnuea e taon rəhatat.”⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikīn, məto ilat koatətgəhl lou rəha Sisa itəm tatərəməərə e nītən mīn. İlat koatən məmə İərəməərə kit mīn əh-ikīn tətətiğ, nərgīn u Iesu.”⁸ Nian noanol mīn rəha İsrəl kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kīnotəruru əfəməh məmə okotol naka.⁹ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatat mīn kəmos-ipən mənī neen, məmə in nəniəkīsən kit məmə okəsotol mīnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwīn.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tīnapinəp, kən piatat mīn ikīn əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikīn əh, kəmian e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm İsrəl.¹¹ Noanol mīn rəha İsrəl ikīn əh nətəliğən rəhalat təwīr, maprəkis-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotolkeike pik məmə okotətəliğ-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafin, koatafin wīr e Naoa Rəha Uhgīn, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau tətəuətīp o kəp.¹² Məto-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu. Kən nīpitan asol mīn Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu.

¹³ Məto nian noanol mīn rəha İsrəl əpəh Tesalonaeka kəmotətə məmə Pol tatən-iarəp mīn nəghatən rəha Uhgīn əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa mīn əpəh ikīn mīnoatol netəm Perea kīnotol mīn təməht kəm ilau.¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat mīn kəmotahl-ipən mīn Pol tuwīn əpəh itəhəi muwīn e nego muwīn Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətəuətīğ əpəh Perea.¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwīn Atens, kīnoatitəliğ-pa mīn Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhəi əm mian muəplan mīn in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsahgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərət pik məto-inu nian taliwək mətan ikīn əh, məplan ikīn əh tərīoah e narmī nat mīn.¹⁷ Məto-inu o nat əh, kən in tuwīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm İsrəl ilat netəm İsrəl ne İaihluə mīn itəm koatəfak kəm Uhgīn, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tatuwīn ikīn katol maket ikīn matəghat kəm netəm əpnəpīn mīn əm.¹⁸ Kən İəğətun mīn neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sītoik,* ilat mīn koatəghat. İlat neen koatən məmə, “?Suah əh təmīləs əm nəghatən əpəh kit e suatīp matən, kahrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “İtimat ekotətə məmə tatəghat-in uhgīn mīn rəha ikīn pīsīn pīsīn mīn.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən məmə təmīmīs məto Uhgīn təmosmegəh mīn.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e nīganəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nītət əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotolkeike

17:7: Luk 23:2; Jon 19:12 **17:17:** Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sītoik - İəğətun mīn neen itəm koategəs-in nīpahrienən. İlat Epikiurien koatən məmə natīmnat itəm tatol suah kit nīkin tagien, inu nəukətīn rəha nəmegəhən təwīr. İlat Sītoik koatən məmə təwīr okəmə suah kit təsətəən nəgiənən ne nəhməən e nīkin.

məmә ekotitun nıpəti nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən mın əh neen, ekotəto məmә tol pısın aǵın-əh, kən ekotolkeike məmә ekotitun nıpətin.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan mətō-inu netəm Atens ne netəm ik pısın mın itəm kəmotuwa Atens, kotalkeike məmә okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi mın əh, kən motəuhlin wır nənən lan.

²² Kən Pol tətul e nıǵanəmti netəm rəha kaonsel əh məmә, “Netəm Atens. Io enəplan rəkis məmә rəhatəmat nətəligən tətət tatuwin o uhǵın mın. ²³ Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak mın ikin ne narmi nat mın, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-pən rəkis e kəpiel kit məmә, INU IKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHǵİN KIT ITƏM ITİMAT EKOTƏRURU. Mətō uhǵın itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhǵın əh inəh itəm io iatən-ıpınə kəm itəmat. ²⁴ Uhǵın əh inəh təmol nəptən u, ne natımnat rafın itəm koatətig lan, kən in matərəmərə e neai ne nəptən, in təsətigən e nıməfak mın itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ıpən kəm in. Mətō-inu in pısın əm tatos-ıpa nəmegəhən kəm kitat kitıah kitıah, matos-ıpa natımnat rafın kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən aǵın-əh, in təmol əm suah kitıah əm. Kən netəm rafın ikin mın kəmotiet əm e suah əh, kən in pısın əm təmələhəu ilat rafın e ikin mın, kən in pısın əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən mın rəhalat. ²⁷ Uhǵın əh təmol nəhlan məmә kitat rafın okotəkəike kegəs-in məmә okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnəpın əm məmә otehm nat kit. Mətō nıpahrienən məmә Uhǵın əh, sənəmә in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən aupən məmә, ‘Mətō-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhǵın, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natımnat rafın.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təmətə rəkis napuən kit məmә, ‘Kitat mın kitat nenətın mın.’

²⁹ “Mətō-inu kitat nenəti Uhǵın, okul kitat kəsotənən məmә in tahmen e natımnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmә nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmın o e rəhan nenatıgən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhǵın, tahmen e itəm Uhǵın təmahtosıg-in nıǵanəmtın məmә otəsəplanən nolən rat mın əh. Mətō roiu tatən kəm kitat rafın e ikin mın rafın məmә, ‘Itəmat rafın onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mın nolən rat mın.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tınəmıtəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatıpit itəm tətuatıpit. Uhǵın tınıtəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mın rəha netəmim, kən in tınəmol rəkis kəm netəmim məmә in otol nəhlan, mətō-inu tınol rəkis suah əh təmegəh e nımısən.”

³² Nian ilat kəmotəto nəghatən məmә Uhǵın təmol suah kit təmegəh mın e nımısən, neen kəmotalah-əmnu, mətō neen katən məmә, “Itimat ekotolkeike məmә ekotəto mın rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmıet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən nıpahrienən e İesu. Netəm əh kit nərgın u Taionisıas, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit mın nərgın u Tamaris, ne netəmim neen mın.

18

Pol təmuwin Korin

¹ Uarisıg e natımnat mın əh, Pol təmıet əh Atens, muwin e taon pısın kit mın, nərgın u Korin. ² İkin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha İsrəl, nərgın u Akwila. Təmair əpəh Pontas, mətō təmuwin mətətig əpəh İtali e taon asol əh Rom. Uarisıg, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəmərə e ikin mın, təmol lou kit məmә noanol mın rəha İsrəl okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prısıla kəmıaet mueia mətəuatıg əpəh Korin. Kəməsuatıgən təfəməh kən Pol tıet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətətig iləhal mın ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, mətō-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nımə tapolən. ⁴ Kən e nian rafın e Sapat, nian

17:25: 1 King 8:27; Wək 7:48 **17:25:** Sam 50:12 **17:27:** Sam 145:18; Jer 23:23 **17:29:** Aes 40:18-20; 44:10-17; Wək 19:26 **17:31:** Sam 96:13 **18:2:** Rom 16:3 **18:3:** Wək 20:34

rəha nəfakən, Pol ne noanol mīn rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tepət əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, mətō-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nīpahrienən e Iesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikin əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin namnusən təwīr matən wīr kəm noanol mīn rəha Isrel məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Mətō ilat kəmotetəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e niganəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgīn otakil netəmim e Namnun Nian, mətō rəhatəmat atip. Tətuoun əh-roiu, ekuwīn mən-iarəp namnusən təwīr o Iaihlua mīn.” ⁷ Kən in təmīet elat muwīn mətatig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, mətō in tatəfak kəm Uhgīn, nərgīn u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nīkal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ⁸ Kən Krispas u in tatəramərə e nimə əh, in ne rəhan mīn, ilat kəmotahatətə e Iərəmərə. Kən netəm Korin tepət mīn kəmotətō nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapīn, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. E napīlaiirən əh, Iərəmərə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwīn mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ mətō-inu kilau mīn ik. Netəmim okol kəsotərakīnən ik, mətō-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim mīn.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiah kən məwīg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgīn.

Netəm Isrel kəmotiləs-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiah motaskəlīm Pol motiləs motuwīn e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgīn e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, mətō Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətəu-pənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike mətō nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Mətō, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mīn ne natimnat mīn rəha Lou rəhatəmat, kən tətatig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wīr. Io nīkik təsəgienən məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Mətō Kalio təsələn nat kit məmə otən-iəhau ilat.

Pol təmītəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikīn Kegkria. Aupən Pol təmōl nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təməte mīn əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotətapəh ron məmə otatig məsīn ilat mīn ilat. Mətō in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Mətō nian in təmīet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, mətō təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmītəlig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsīn ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

²⁴ Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wir kit rəha nəghatən, kən mitun wir mīn nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn. ²⁵ İlat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha İləmərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nīkin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn. Kən nəghatən rəhan e İesu in tətuatip tətuatip. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aypən. ²⁶ Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiat məhaluwīn əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wir kəm in suatip rəha Uhgīn. ²⁷ Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwīn əpəh Akaea, kən piatat mīn əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwīn kəm netəm rəha İesu əpəh Akaea, motəpəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwīn əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwīn ikin əh, in təmasitu wir elat. İlat mīn əh, ilat kəmotahatətə e İesu e nəwīrən rəha Uhgīn. ²⁸ Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wir kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wir e Naoa Rəha Uhgīn məmə İesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ıpa. Kən e nigənəmti netəmim, təmatoh-ıəhau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwīn mīn Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot mīn miet-pa əpəh Efesas. İkin əh təməplan netəmim neen rəha İesu. ² Kən təməpəh olat məmə, “?Təhro? ?Narmīn Rəha Uhgīn tīnuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e İesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ıpən kəm in məmə, “İtimat esotəto aginən məmə nat kit mīn əh-ikin Narmīn Rəha Uhgīn.”

³ Kən Pol təməpəh olat məmə, “?Məto kəmol baptais əhro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ıpən kəm in məmə, “Kəmol baptais etimat e nolən baptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən baptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in İesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotəto nəghatən əh, kən kəmol baptais elat e nərgi İləmərə İesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmīn e rəhalat-kapə, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kīnoatəghat e nəghatən ik pisin mīn, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-ıpən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmatuwīn e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwig kisil matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusən təwir rəha Uhgīn məsəginən. Kən ilat mīn ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike məmə otuw-pa ilat o nəməmə rəha Uhgīn. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik məmə okotən nıpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İləmərə rəhatat e nigənəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən mīn əh, kən Pol təmiet elat kən mit netəm rəha İesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tıranas, təmatəgətun ikin aypən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəıu apıəpiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatatig e ikin əh Esia, noanol mīn rəha Isrel ne netəm əpnəpın əm, ilat rafin kəmotəto nəghatən rəha İləmərə.

Nənəti Skefa mīn

¹¹ Kən Uhgīn təmol Pol tatol nat pispis mīn itəm tol pisin agin-əh. ¹² Natimnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natimnat itəm təmatuwīn lan, netəmim koatəmik moatuwīn

moatek netəm koatimis lan. Kən nimisən min kəmotəwir, kən narmin rat min kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pisin pisin min neen, moatəhg-iarəp narmin rat min e netənim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi İləməmə İesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat min məmə, “E nərgi İesu, etəm kitiəh əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepın əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmin rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekıtun suah u İesu, kən mitun min Pol. ?Məto itəmat pah min un?” ¹⁶ Kən suah apın narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat məpeg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motagim e rəhan nimə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol min rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netənim komotiləs-ipər nərgi İləməmə İesu tər pik.

¹⁸ Kən netənim tepət itəm kotahətə e İesu, kəmotən-iarəp kəm netənim nat tərət min itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmik nərək, ilat min kəmotəmik naoa min rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətıp e niganəmti netənim. Nian netənim kəmotəfin e nəmti naoa min əh, tahmen e fifti-milian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəghatən rəha İləməmə təmaiu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgın.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisig e nat əh, Pol tınən e nikin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwın-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwın rəkis Jerusalem, ekəike muwin min Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsin əpəh ikin Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatıp rəha İləməmə. ²⁴ Suah kit əh-ikin itəm tatol natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. İkin-u netənim tepət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmi nimə min e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netənim min.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netənim min ne netəm pisin itəm koatol wək kitiəh əm məmə okotuwa kitiəh. Kən tən məmə, “İo min, nəkotitun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmə tahro nulan suah əh Pol tətərəkin netənim tepət kən kinoatətu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkır ikin min rafin e nitən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgin min itəm netənim əm koatol e nelmilat, sənəmə uhgin min pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkır əm tətərəkin suatıp rəhatat o nosən məni, kən iuəhkır əm min in tatol məmə netənim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnəpin əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin min rafin, netənim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

²⁸ Nian kəmotəto nəghatən əh, nikilat təmāhmə təmāhmə, kən əmun minotagət əfəməh məmə, “!Ure e Atemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmaiu mırəfin taon. Kən netənim tepət kəmotuwa kitiəh motuwın kaskəlim etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwın kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwın məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha İesu kəsotəghən-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwınən əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tepət motagət əfəmäh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol min neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwın mətul aypən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehmən rəhan. ³⁴ Məto nian netəmim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəmäh min məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəmäh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmim! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wır niməfak rəhan, kən motehm wır kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwır məmə nətəligən rəhatəmat teiuai. Təsəwırən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwır məmə okotuwın kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwın e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Timətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkır kotərou təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nıpətın tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim min.

20

Pol təmuwın əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwə kitiəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwın əpəh Masetonia. ² Təmuwın əh-ikin əh tepət ikin kən matos-ipən nəghatən tepət kəm netəmim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mıtəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol min rəha Isrel kınəotol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən mapəs nego mətəliwək əm mıtəlig-pən Masetonia. ⁴ Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwın katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwın əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətatig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh min əpəh Troas

⁷ E Sarare lapın, emotuwa kitiəh məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nəgwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwın mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugı nian lapın. ⁸ Nıpəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kılpin-ilpin tər. Kən kəmasiepən e lait tepət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgin matən matən, kən Iutikas, nəpilən tinatos, tinatiuw nəm, əmun məmə e winta mısı-pər muwın morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nıpəg noa nimə itəm təməme ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotəiuaiu motuwın, məto tinimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwın min əpəh ləhau muwın misin nulin e nıkali etəm əlue əh, kən miləs mago-pa e nelmin mil, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. In tinəmegəh min.”

11 Kən Pol tāmər mīn muwīn əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat mīn ilat, kənu motagwən kitiah. Kən tatəghat mīn kəm ilat mətəarus tian, əmun tatuwīn mapəs ilat. 12 Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwīn latuənu. Nīkilat tətəgien mətə-inu netəm aluə təməmegəh mīn.

Kəmotiet Troas motuwīn Maelitas

13 Kən Pol tāmən məmə otaliwək əm muwīn əpəh e taon əh Asos, mətə itimat ekotuwīn e nego motuwīn kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. 14 Nian tāmiet-pa, ekotit motuwīn e nego. Kən itimat rafin motuwīn əpəh Mitilen. 15 Emotiet motuwīn ikin əh, kən lawīgin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawīgin mīn ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawīgin mīn epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. 16 Pol tāmən rəkis məmə esotətulən Efesas mətə-inu təsəlkeikəən məmə ekotan pīk əh e nītən Esia. In təmalkut məmə ekotuwīn uəhai Jerusalem məmə in otuwīn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol mīn rəha niməfak əpəh Efesas

17 Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta mīn rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. 18 Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətəarus-pa roiu. 19 Io iolwək əm rəha Iərəmərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik mīn, mətə-inu noanol mīn rəha Isrel kotəlkeike məmə okotohamnu io. 20 Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat mīn itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nīpəgnoa nimə mīn kən ihluə e nīgəmnəmti netəmim. 21 Iatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgīn, kən motahatətə e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

22 “Kən roiu əh, enatuwīn Jerusalem mətə-inu Narmīn Rəha Uhgīn tāmən kəm io məmə ekuwīn. Esitunən məmə ekahratig əh-ikin. 23 Nat kitiah əm ekitun məmə taon mīn rafin itəm iatuwīn-pən ikin, Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipa kəm io məmə nian ekuwīn ikin əh ekatig e nəratən kit kən muwīn e kalapus. 24 Kən esəginən natimnat mīn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpīn əm. Mətə iakolkeike pīk məmə ekol namnun wək itəm Iərəmərə Iesu təmos-ipa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwīr e nəwīrən rəha Uhgīn.

25 “Emuwīn e ikin mīn rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekitun məmə okol nəsotəplan mīnən io nian kit. 26 Kən iatən-ipinə kəm itəmat əh-roiu e nīgənməmti Uhgīn məmə, okəmə itəmat kit otuwīn tərət ikin, mətə sənəmə io emol. 27 Emən-ipinə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmə onəkotitun.

28 “Onakoatəto wīr itəmat. Kən netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipinə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wīr ilat e niməfak rəha Uhgīn tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn. Ilat mīn əh, Uhgīn təmos-nəmtin ilat e nita nətin.* 29 Enitun rəkis məmə nian ekiet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupīn mīn okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu. 30 Itəmat atip mīn əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. 31 Kən onakoatəto wīr itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kisil eməsəpəsən nən-ipinəən nəghatən u kəm itəmat e nian mīn rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.

32 “Kən roiu əh, iatos-ipən itəmat e nelmi Uhgīn, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmölkeike pīk itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikin məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-ipinə nəwīrən itəm Uhgīn tāmən rəkis məmə otos-ipən kəm rəhan netəmim mīn.

20:17: Wək 18:21 20:18: Wək 18:19–19:10 20:23: Wək 9:16; 21:11 20:24: Wək 21:13; 2 Tim 4:7

* 20:28: Suatip kit mīn o nəuhlinən nəghatən u “nita nətin” in tol min-nulan: “nitan atip.” 20:28: 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 20:29: Mat 7:15; Jon 10:12 20:31: 1 Tes 2:11

³³ “Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pik mənı rəha etəm pısın, o natımnat itəm koatuwin lan. ³⁴ Itəmat nəkotıtun rəkis məmə io atıp əm, iatol wək o nosən natımnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotolkeike o natıgən. ³⁵ Nian nəmotehm rəhak nolən mın, eməgətun suatıp mın əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha İərəmərə İesu itəm təmən məmə, ‘Təwır agın o netəm u itəm koatos-ipən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatəzahgin məmə okos-ipən kəm ilat.’ ”

³⁶ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeıuıu mısın nulin kən məfak ilat mın ilat. ³⁷ Kən kəmotasək pik motaskəlım Pol katəpah nıkapın motauıatıpın. ³⁸ Kəmoatəto tərət pik məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotehm mınən nıganəmtın. Kən ilat mın kəmotalıwək motuwın əpəh nego ikın.

21

Pol təmuwin Jerusalem

¹ Nian emotauıatıpın rəkis ilat, emotuwın e nego kən motiet, motauı ətuatıp əm o nıtən əkəku əh, Kos. Kən lawıgın ekotuwa e nıtən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet mın ikın əh motuwa mın e ikın kit katən məmə Patara, kən motuwar ikın. ² İkın əh emotəplan nego kit, kınatən məmə otiet muwin əpəh Fonisia. Kən ekotətıpən lan motiet mın. ³ İtımət emotuwa kəplan nıtən asol əh Saepras, kən motauı-pən e nıkalın u pis ikın kən motauı e nıtən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natımnat ikın. Kən ekotuwar ikın.

⁴ İkın əh emotuwın kəplan netəm rəha İesu. Kən motatıg itımət mın ilat, kos wik apıəpiə kit. Kən Narmın Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwınən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatımət natıgən ikın-u tınol namnun, kən ekotiet mınəotuwin, kən netəm rəha İesu ikın əh, ne rəhalat nıpıtan mın, ne nətılat mın kəmotətəu-pa itımət ekotuwin əpəh itəhəı e nıməkləkıl. Kən motısın nulıtımət ikın motəfak, kən motauıatıpın itımət mın. ⁶ Kən ekotuwin e nego, ilat kotıtəlıg-pən iməlat ikın.

⁷ Kən nego təmıet Taea mauı o nıtən Toleme. Kən ekotuwar ikın motuwın kəplan pıatımət mın, kos nian kıtıəh. ⁸ Kən lawıgın, ekotiet mın motuwın kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwın kətatıg e nımə rəha Filip u itəm tatuwin ikın mın matən-ıarəp namnusən təwır. Kən in tatol sepın lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasıtuen e aposol mın. ⁹ Netın pətan kuwıt kəsotətəu-pənən ıərman. Nıpıtan əh koatən-ıarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatıg nian kısıl o kuwıt ikın əh, kən ıen kıt rəha Uhgın əpəh Jıtıa təmuwa, nərgın u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itımət kən mıləs-ırəkıs kətəut rəha Pol, kən məlıs əfımən atıp nelmın ne nelkın lan, kən mən-ıarəp məmə Narmın Rəha Uhgın təmən kəm in məmə, “Netəm-ıasol neen rəha İsrəl okotəlıs nəhlan suah əh rəhan u kətəut, kən motıləs-ipən e nelmi ıaihlua mın.” ¹² Nian emotətəto nəghatən əh, itımət netəm ikın əh, emotən-ıəhau əskasik Pol məmə otəsuwınən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipın kəm ilat məmə, “?Təhro nakotasək? Nəkotol katətəghıl nıkık o nuwinən ikın əh. Io esəgın əmən o nuwinən e kalapus o nərgı İərəmərə İesu, məto ıategəhan mın məmə ekımıs ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlınən rəhan nətəlıgən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İərəmərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotatıg məsın ikın-u, kən uarısıg ekotaiı-pən rəhatımət natımnat, mootalıwək əm motuwın Jerusalem. ¹⁶ Netəmim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itımət motıt

itimat motuwĭn e nimə rəha etəm Saepras kit u in etəm rəha Iesu nuwəh rəkis mətoaruspa əh-roiu, nərgĭn u Nason. Kən motapĭl ikin.

Pol təmuwĭn məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat mĭn nikilat təmagien pik məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawĭgin Pol ne itimat rafin ekotuwĭn məmə ekotəplan Jemes. Kən elta mĭn rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwĭr kəm ilat kən mən-iarəp wĭr kəm ilat natimnat rafin aĭn-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgĭn təmol kəm Iaihlua mĭn.

²⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafin nikilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgĭn motən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nĭnitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tepət kĭnotitun Iesu, kən ilat rafin kotaskəlĭm pik Lou rəha Moses. ²¹ Ilat kĭnəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol mĭn rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pişin pişin mĭn məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətĭlat mĭn, kən kəsətəu-pən mĭnən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nĭnuwa ikin-u mətatiĭg. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwĭr məmə onəkol nat u itəm ekotən-ipĭnə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwĭt ikin-u itəm kəmotol nəniəkĭsən kit ilat Uhgĭn. ²⁴ Olawĭg nəkəike mit ilat motuwĭn, kən mos-nəmĭtĭn rəhalat nat megəh mĭn rəha sakrifais, kən itəmat mĭn ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpiə. Nian natol natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmə kateiuə lam, məto nĭpahrienən, ik nataskəlĭm əh Lou rəha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua mĭn itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nĭta, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat mĭn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nĭtan əpəh ikin e nĭpətĭn, kən məsotolən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawĭgin, Pol ne netəm əh kuwĭt kotuwĭn kol natimnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwĭn əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn məmə otən-ipən kəm pris mĭn məmə nian kuwəh əh-ikin tətatiĭg əh məmə Lou tatən, kən pris mĭn okotol sakrifais kuwĭt tĭnahmen-in netəm mĭn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlĭm Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn

²⁷ Nian tĭnuwa iuəhkĭr o nian sepĭn itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotĭsi-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kĭnotos nĭmanĭn netəmim rafin əh, kən motaskəlĭm Pol, ²⁸ motagət əfəməh lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin əpə itəm tatuwĭn ikin mĭn matəgətun netəmim məmə okotətəhau kitat matən kəm ilat mĭn məmə Lou rəha Moses in nat əpnapĭn əm ne Nimə Rəha Uhgĭn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mĭn motuwa ikin-u imətət pişin əm ikin e Nimə Rəha Uhgĭn, kən nolən əh təmətĭgəhl Lou kən mĭnol tĭnamkĭmik ikin-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan məto-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nikilat təht məmə okəm-naka Pol təmit muea e ikin rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgĭn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwĭn kaskəlĭm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn. Kən pris mĭn kotahtosiĭg uəhai əm e nafiluə e Nimə Rəha Uhgĭn. ³¹ Nian kəmotalkut məmə okotohamnu Pol, kən etəm tatərəməərə e mopael mĭn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut məmik rəhan neen mopael mĭn ne netəm-iasol mĭn lan motaiu motuwĭn əpəh netəmim koatəmou ikin. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapĭn əm.

³³ Kən etəm tatərəməərə e mopael mĭn təmuwa o Pol maskəlĭm, kən magət e rəhan mopael mĭn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o netəmim məmə, “?Etəmim pah u? ?Təmol nat tərat naka?” ³⁴ Kən nĭmanĭn netəmim neen koatən nəghatən pişin,

neen koatən nəghatən pisin. Məto-inu kinotəruru ətuatip nəukəti nəghatən, kən nagətən tinepət. Etəm tərəmərə e mopael min apon tinəruru məmə kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopael min məmə otıləs Pol kan e nimə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tinategupər-egupər məmə otuwın imə, kən mopael min kəmotə-pən ron kiləs-ipər, məto-inu netəmim nıkilat təmahməh pik məmə okotoh. ³⁶ İlat rafın kəmoatuarisig-in moatən əfəməh məmə, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol təməh nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotıləs motuwın məmə okotegu-pən imə, kən tən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael min məmə, “İakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mopael min təmə, “?Nakahro mıtun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapman aupən, kən məmik netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apın itəm kotohamnu netəmim, kən motuwın kətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin?”

³⁹ Məto Pol təmə, “Kəp. İo noanol kit rəha İsrəl. Emaiir əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikin əh e taon əh. Awi, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm min əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikin mıləs-ipər nelmin mefətutu ilat lan məmə okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən İsrəl məmə,

22

¹ “Tata min ne piak min. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotətə məmə təməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmikə ağın-əh, moatətəlig-in.

Kən tən məmə, ³ “İo noanol kit rəha İsrəl. Emaiir əpəh Silisia e taon əh Tasas, məto emepət u Jerusalem. Kamaliel təməgətun io. Təməgətun wır io e Lou rəha tıpitat min məmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natımnat itəm Uhgın tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematoğ netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha İesu. Kən mətaskəlim ilat, nəman ne nıpitən, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən min u pris asol ağın ne netəm-iasol min rəha kaonsel rəhatat kotıtun nənən məmə nıpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwın əpəh o netəm İsrəl əpəh Tamaskes. Kən ematuwın ikin əh məmə ekəskəlim netəm min əh rəha İesu məmik ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpınən kəm ilat.

Pol təməh-iarəp məmə təmahro mətəu-pən İesu (Wək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mıtgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkır o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərüən tərüən, təmisi-pən e neai, masiəgəpın-pınə io ikin. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Məto nəwia suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘?Məto İərəmərə, ik pah?’ Kən təmə, ‘İo İesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, məto kəməsotətəən nəwia suah əh itəm təməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətəpəh ron məmə, ‘?İərəmərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən İərəmərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul maliwək muwın əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-ipınə kəm ik natımnat itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə ik onəköl.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol nıganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwın Tamaskes.

¹² “Kən ikin əh, suah kit əh-ikin, nərgın u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlim wır Lou rəhatat, kən netəm İsrəl əh-ikin əh kotisiai-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkır ron io məmə, ‘Piak Sol, roiu əh nıganəmtim otəwır min.’ Kən e nian əm əh,

niganəmtək təmaiir mīn enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ipa kəm io məmə, ‘Uhgīn rəha tīpitāt mīn aupən, in tēmītəpun rəkīs ik məmə ik onəkītun natīmnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatīp əh rəhan, kən mətō ətuatīp rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafīn natīmnat itəm ik nəmətō kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəsahgīn naka? Ətul muwīn məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat mīn.’ ”

Uhgīn təmahl-ipən Pol kəm netəm u sənəmā netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisīg e nat u, kən ekuwīn Jerusalem. İkin əh, emuwīn e Nīmə Rəha Uhgīn matəfak, kən məplan napīlaiirən kit itəm Uhgīn təmos-ipa. ¹⁸ E napīlaiirən əh, eməplan İərəmərə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu agīn miet Jerusalem. Mətō-inu netəm İkin-u okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Mətō ekəmā, ‘İərəmərə, netəm əh kotītun wīr məmə aupən ematuwīn əpəh e nīmə rəha nəfakən rəhalat mətəskəlīm netəm u kotahatətə lam muwa mətəlis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmim kəmotəhtimnu Stipen, kən nītan təmaiū mətō-inu təmatən-iarəp ik. Mətō io mīn, ematətul itīmat mīn ilat. Kən nīkik tətəgīen mətō-inu kotəht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natīmnat.’ ²¹ Mətō İərəmərə təmən-ipa kəm io məmə, ‘Uwīn. Mətō-inu io etəhl-ipən ik İkin əh kəm İaihlua mīn.’ ”

²² Kən kəmoatətəlig-in wīr kətoarus tən namnun. Mətō nian kəmotətō nəghatən əh, motəgət əfəməh məmə, “!Otiləs-iarəp suah un, kohamnu! !Təsəwīrən məmə otatīg!” ²³ Kəmoatəkəike motəgət əfəməh motərakīn əpnəpīn əm rəhalat natīmnat, moatəmīk nīmoulul katərakīn əpnəpīn əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael mīn tən məmə okīləs kan əpəh e nīmə rəha mopael mīn. Kən təmə okālis mətō-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotəgət pīk lan nəhlan o naka.

²⁵ Mətō nian kəmoatīetain wīr Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopael mīn itəm tatətul iuəhkīr ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatīp məmə onəkotalis io nian esuwīnən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael mīn təmətō nəghatən əh, təmuwīn məplan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmā naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wīr-tu məmə ik etəm Rom pəhrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. İatən pəhrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmə, “Emətou mənī pīk o nəgəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Mətō Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹ Kən əmun mopael mīn itəm kəmoatətul matīp məmə okotalis Pol kəmotaut kani məntaalāt ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh tēmītun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgīn mətō-inu tīnəlis rəkīs e sen.

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰ Kən lawīgīn, kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tolkeike məmə otītun ətuatīp məmə təhro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kīkīs rəkīs sen lan, kən maun-in pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muwīn mīləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatīp əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak mīn. E rəhak nəmegəhan aupən mətōarus-pa u-roiu, esətəən məmə nīkīk otəgīn məmə emol nat tərāt kit e niganəmtī Uhgīn.” ² Kən pris asol agīn əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkīr ron məmə kit otem-pən nohlin. ³ Mətō Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!

Uhgĭn otol mihin mĭn lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəmōl pen lan tərūən pĭk əm ihluə, mətō tamkĭmĭk əpəh imə. ?Tahro natəpələh ikĭn-u mətakil io e Lou rəhatat, mətō ik nəmən məmə kit otem io? Ik nĭnətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkir o Pol kotəmə, “?Tahro natəghat rat e pris asol agĭn rəha Uhgĭn?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak mĭn. Io esĭtun agĭn-əhən məmə in pris asol agĭn rəha Uhgĭn. Mətō io ekĭtun məmə Naoa Rəha Uhgĭn tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’”

⁶ Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsĭn ilat Satusi mĭn, kən nəwtain məsĭn ilat Farisi mĭn. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak mĭn. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tĭpĭk mĭn, ilat Farisi mĭn. Mətō netəm u kotolkeike əm məmə okotiuw-iarəp io e kot mətō-inu emələhəu-pən rəhak nətəlĭgən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmĭmĭs otəpanəmegəh mĭn.”

⁷ Nĭan təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mĭn kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mĭnotəhap ilat mĭn, mĭnotol nənən kəiu. ⁸ Mətō-inu Satusi mĭn koatən məmə nĭan etəmĭm otĭmĭs, okol təsəmegəh mĭnən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmĭn tikə. Mətō Farisi mĭn koatən məmə, nat miləhal əh, in nĭpahrienən.

⁹ Mətō-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pĭk ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwĭn ilĭs. Kən ĭəgətun mĭn neen rəha Lou u Farisi mĭn, kəmotən əskasĭk məmə, “Itĭmat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nĭpahrienən məmə narmĭn kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasĭk pĭk. Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn əh, təgĭn məmə okəmə okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsĭn-earəsĭn. Kən tahl-ipən rəhan mopael mĭn məmə okotuwĭn kĭləs-irəkis Pol kĭləs kan mĭn əpəh imələt ikĭn.

¹¹ Kən lapĭn əmun, ĭərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnapĭn əm. Əsəgĭnən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikĭn-u Jerusalem. Kən onəkōl mihin mĭn əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawĭgĭn, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkĭsən kit məmə okəsotagwənən ne motənĭm nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətəgəhl nəniəkĭsən əh, pəs Uhgĭn otōh ilat kotĭmĭs. ¹³ İlat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwĭn o pris asol mĭn, ne netəm-iasol mĭn rəha nĭməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nəniəkĭsən kit məmə esotunən nat kit mətōarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkōtəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopael mĭn rəha Rom motətapəh ron məmə, otəkəike mĭləs mĭn Pol muwa u ikĭn-u, kən moteiuə lan məmə onəkōtəplan o natĭmnat mĭn əh rəhan. Kən itĭmat ekotəhluəig e suatĭp kətalkəlĭk məmə okotiləs kətah u, kən ekotaskəlĭm kohamnu.”

¹⁶ Mətō rəhn ioanian Pol kit ĭərman, nətĭ wĭnĭn, təmətō nəghatən əh, kən muwĭn əpəh imə mopael mĭn ikĭn mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopael mĭn tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwĭn tehm etəm tərəmərə e mopael mĭn. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopael əh tit mĭan o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətətĭg e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn əh, tos nelmĭ suah apon mĭan əpəh ikĭn kit ilau pĭsĭn əm, kən mətəpəh ron məmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mĭn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis məmə olawĭg kotuwa kətapəh ron ik məmə onakit Pol mĭan əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik

məmә kaonsel tolkeike məmә otəplan wir mīn-tu nəghatən mīn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwā katəhluaig e suatip katəsaḡin. Ilat kəmotol nəniəkisən kit məmә okəsotagwənan məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu məmә okotol nat əh, moatəsaḡin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn apon təmә, “Əsən mīnən kəm suah kit məmә nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwīn.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmә, “Okian muən kəm mopaēl mīn ilat rafin fo-hanrit-sepīntē məmә okotətul matip o nuwīnən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepīntē okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmīk nīro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapīn. ²⁴ Kən motəkəike kiləs hos neen məmә Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwīn kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir məmә okəsolən nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopaēl mīn təmәtē naoa kit mos-ipən kəm itəm mil un məmә okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən məmә,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pīk pahrien. Io Klotias Lisias iatətē naoa kəm ik itəm ik natərəmərə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol mīn rəha Isrel kīnotaskəlīm rəkis, kən iuəhkīr kotohamnu. Məto io eməto məmә in etəm Rom, kən ekuwīn itimat rəhak mopaēl mīn kiləs-irəkis olat.

²⁸ Emolkeike məmә ekeḡas-in-tu məmә nat naka təmōl təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwīn e kaonsel rəhalat. ²⁹ Kən eməplan məmә in təsōlən nat tərət kit ne itəm otīmīs ron, o məmә otuwīn o kalapus ron. Nəghatən mīn itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmә netəm Isrel koatol anion noa kit məmә okotohamnu, kən nīkīk təht məmә təwir məmә ekahl-ipīnə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol tīməht kəm in məmә okotīmīnə kən-ipīnə kəm ik nat tərət mīn itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopaēl mīn kəmotol əm məmә inu ne etəm tərəmərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwīn e taon əh Antipatris lapīn. ³² Kən lawigin, mopaēl mīn itəm kəmotaiu e hos mīn, ilat əm kotiləs Pol motuwīn. Kən mopaēl neen mīn kəmotitəlīg-pa iməlat ikin. ³³ Mopaēl mīn əh kəmotiləs motuwīn əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmīn. ³⁴ Nian kapman u təmafin naoa, kən mətəpəh o Pol məmә, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmә Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmә, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natīmīnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nətəlīgən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopaēl mīn məmә okotiləs-ipən Pol e nīmə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmīləkīn aupən, motaskəlīm əh-ikin.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tīnuwīn rəkis, kən pris asol aḡin, nərgīn u Ananaeas, təmuwīn Sisaria ilat netəm-iasol mīn neen rəha Isrel ne ienatig e lou,* nərgīn u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwīn kətul e nīḡanəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən mīn itəm nīkilat təht məmә Pol təmōl təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol məmә otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən mīn rəhalat kəm Filiks məmә, “Etəm-iasol. Ekotīsiai-in pīk ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmīkən itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin təməməlīnu nuwəh rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəməḡ-ətuatip-in rəkis nolən u

^{23:27:} Wək 21:30-33; 22:25-27 ^{23:28:} Wək 22:30 ^{23:30:} Wək 23:16-23; 24:1-9 * ^{24:1:} Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot.

ikin-u māmə otol nāmegāhən ne natigən rəhatimat təwir. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən māmə ekaskəlim pik ik, mətə ekətapəh ron ik māmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis māmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nərətən tepət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekoatərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut māmə otol Nimə Rəha Uhgīn tamkimik e niganəmti Uhgīn, kən ekotaskəlim.† ⁸ Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətəən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən māmə, “Nəghatən min rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpīn nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol māmə otəghat. Kən Pol təghat māmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekitun wir māmə ik nəmatakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan nīkik tagien māmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwīn Jerusalem minos əm nian tuelef əm māmə ekuwīn məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u māmə in nīpahrienən o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne māmə ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən məsotəplanən māmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətun ətuatipən kəm ik māmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, mətə-inu in neiuəuəən.

¹⁴ “Mətə ekitun nən-ipinən kəm ik māmə nīpahrienən māmə nian iatətəu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgīn rəha tipitimat min, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən min itəm kəmətə e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgīn māmə in otol kəm netəm kəmotimis māmə okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəligən kitiah əm itəm nīkilat tatəht. ¹⁶ Mətə-inu tol nəhlan, kən etalkut pik māmə ekol nat naka itəm io ekitun māmə tətuatip e niganəmti Uhgīn ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emitəlig-pa min māmə ekos məni muwīn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rəkis e niganəmti Uhgīn, kəmotəplan io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən sənəmə itimat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu minən. ¹⁹ Mətə netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmə koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm māmə ilat okotuwa kətul e niganəmtim kən-iarəp. ²⁰ Mətə okəmə kəpə, təwir māmə netəm Isrel min u itəm koatətul ikin-u, okotən-ipinə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol təsahmenən e nian emətul e niganəmti kaonsel rəhalat. ²¹ Kəmotətəhəu io o nəghatən kitiah əm māmə nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat māmə, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu mətə-inu io iatən nīpahrienən māmə netəm kəmotimis okotəmegəh min.’”

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosig-in nəghatən əh māmə, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopaël min otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopaël min māmə

24:5: Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpīn nəghatən u matən māmə, “Kən emotən māmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Mətə Lisias itəm tərəmərə e mopaël min, təmīlas nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotəuw rəkis min suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit māmə netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” **24:6:** Wək 21:28-30 **24:15:** Jon 5:28-29 **24:18:** Wək 21:17-28 **24:21:** Wək 23:6 **24:22:** Wək 23:26

okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan mīn məmə kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmə okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən mīn rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan nīpəgnəmtin mīn kəm ilau məmə otiuw rəhalau nətəligən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tatəramərə e rəhan nətəligən ne nolən mīn, ne nian Uhgīn otakil netəmim lan, kən Filiks təməgin təməgin kən mən məmə, “Tinahmen. Iet əh. Okəmə ekos nian kit mīn, kən panaun-in mīn ik.” ²⁶ Kən nian tepət tatən-ipən məmə Pol otuwa matuəghat, mətə-inu in tolkeike məmə otətə Pol, mətə nat kit mīn, nīkin təht məmə okəmə naka Pol otos-ipən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kəiu, Filiks təmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas tamos nəmeen. Mətə Filiks təmapəs Pol tətətig əm e kalapus məmə otol niki netəm Isrel tətəgien.

25

Pol təmətapəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmol kapman mīnos əm nian kīsīl, kən miet Sisaria muwīn əpəh Jerusalem. ² Ikin əh, pris asol mīn ne netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm nīkilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ³ Kəmotətapəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol tītəlig-pən əpəh Jerusalem, mətə-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Mətə Festas təmə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikin. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwīn Sisaria, kən okəmə Pol təmol nat kit təsahmenən, kən okotətu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas təmatig mos nian eit o ten ilat mīn ilat, kən mītəlig muwīn əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwīn məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tatəpələh ikin. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kitəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, mətə suatip tikə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien. ⁸ Kən Pol təmuhalpīn nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nimə Rəha Uhgīn, ne Sisa u tərəmərə e ikin mīn.”

⁹ Mətə Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətapəh o Pol məmə, “? Nīkim tagien məmə onəkuwīn Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil rəham nəghatən e nənən mīn u?”

¹⁰ Kən Pol təmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatip məmə onakakil nəghatən ikin rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmə emətgəhl lou o emol nat kit tərət məmə ekimis ron, kən okol esətapəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Mətə okəmə nənən mīn əh koatən lak kəsotətuatipən, kən suah kit tikə məmə otos-ipən io e nelmilat. Mətə ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən mīn u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas təməghat e nənən əh məsīn ilat rəhan mīn netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwīn məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwīn məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn təmuwa muwīn, kən Kig Akripa ne wīnīn nərgīn u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmā okuəplan Festas muən təwīr kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatīg ikīn əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natīmnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmā, “Suah kit u ikīn-u e kalapus, itəm Filiks təmīlās-ipən. ¹⁵ Nian emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtīn neen lan məmā tatol təsətuatīpən motətapəh məmā ekən-iarəp məmā in təmōl tərət kən otos nalpīnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmā, ‘Itīmat netəm Rom sənəmā nolən u rəhatīmat məmā okotegəhan-in əm etəmim tuwīn e nelmi netəmim itəm koatən məmā təmōl nat kit təsətuatīpən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpīn rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel mīn əh kəmotuwa, eməsiuw-pən mīnən, məto kəmən lawīgīn əm, kən ekotuwīn kəpələh e nimə kot kən motaun-in mīn Pol məmā otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tīkīmīr mīn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmā təmōl nat naka tərət itəm nīkīk təmātəht məmā okotən mīhīn. ¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmīmīs kit, nərgīn u Iesu, itəm Pol tatən məmā suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natīmnat mīn əh, io esītun wīrən nənən lan məsīn, kən mol ekətapəh o Pol məmā, ‘?Tahro, nīkim tagīen məmā nakuwīn Jerusalem? ?Pəs ekīmna ikīn makīl nənən mīn itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətəpəh məmā ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakīl nənən mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmā rəhak netəmim okoatehm wīr mətoarus ekehm suatīp kit, kən panahl-ipən tuwīn məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmā, “Io mīn iakolkeike məmā ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmā, “Təwīr əm. Olawīg nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawīgīn, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəmərə e mopael mīn, ne netəm-iasol pīk mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nīsiaiīn. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopael mīn məmā okotuwīn motīlās Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmā, “Kig Akripa ne itəmat rafīn itəm nakoatəpələh u ikīn-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikīn-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafīn. Nian rafīn kotagət əskasīk lak məmā təsəwīrən məmā ekegəhan-in suah əh tətātīg, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpīnən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətəpəh məmā otuwīn məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkīk təht məmā ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatīp kit ne e nat u məmā ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekīlās muwa məmā otətul aupən e nīganəmtīm, Kig Akripa, ne itəmat rafīn. Iakolkeike məmā ik onakehm mīn-tu kən mītun natīmnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natīmnat rafīn mīn əh, pəs ekītun nətəən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekītun məmā təsətuatīpən məmā ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatīpən kəm in məmā nat naka təmōl tərət.”

26

Pol təməghat e nīganəmtī Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmā, “Ik nəkītun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmīlās-ipər nelmīn mēfətutu ilat lan, kən muhalpīn rəhalat nəghatən mən məmā, ² “Kig Akripa. Nīkīk tagīen pīk aģīn roiu məmā ekətul e nīganəmtīm, kən mən-iarəp rafīn nənən mīn itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ Nīkīk tagīen məto-inu ik nəkītun wīr nolən mīn e kastom rəha netəm Isrel e natīmnat mīn itəm ilat koatəghat pīk ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətīg-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafīn kotītun natīmnat rafīn e rəhak nəmegəhən məmā tahro nulan e rəhak natīgən, nian ematakəku e nətuounən imak ikīn e rəhak nəptən, mətoarus-pa uarisīg emuwīn Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotītun io nuwəh rəkīs, kən okəmā nīkīlat tagīen,

kotitun nənən məmә io Farisi kit nian ematakaku rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi mīn, ilat koatətəu-pən wir aḡin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkis-in netəmim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikin-u məmә ik onakakil rəhak nəghatən mīn mətō-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Uhgīn təmol aupən ilat tipitimat mīn. ⁷ Nəniəkisən u kitiah əm itəm netəm tuelef noanol mīn rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Uhgīn lapin ne e nərauiəgən məmә okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətō tahro netəm Isrel mīn u koatən-ipən nəghatən mīn əh lak? ⁸ ?Tahro tiəkis pik otəmat o nənən nīpahrienən məmә Uhgīn titun nolən etəm təmimīs təmegəh mīn?

⁹ “Aupən, io mīn eməplan məmә tətuatip məmә ekol natimnat tepət pəs mərəkin suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol mīn kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmә in nat təwir aḡin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpinən kəm ilat matol məmә ilat okotən rat Iesu. Nikik təmətahmə pik ematətəhau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu mīn ikin pisin pisin mīn, mətō ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu
(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təkəkəike matən məmә, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes məmә ekol nat əh. Pris asol mīn koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm io məmә ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nīlugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpin io ne netəm koatuarisig-in io. Nəghəgən əh, tatuəp taprəkis-in mitgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motəto nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmә, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro nakatol tərət pik kəm io nulan? Nolən əh in tatərəkīn atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət tasilə lan, mətō in tatol wael, kən nig təməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron məmә, ‘?Mətō Iərəməərə, ik pah un?’

Kən Iərəməərə tən-ipa kəm io məmә, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətō ətul. Emətəpun rəkis ik məmә ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi Iaihlua mīn itəm io ekahl-ipən ik məmә onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e niganəmtilat məmә okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha iərmīs motuwa o Uhgīn. Kən Uhgīn ofafəl rəhalat nolən rat mīn, mətō-inu kəmotən nīpahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgīn tinəmitəpun rəkis ilat.’ ”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təkəkəike matən məmә, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgīn təmən kəm io e nat kit tahmen e napilairən. ²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin mīn e nitən Jutia, ne ima netəm ikin mīn rafin u Iaihlua mīn. Kən matən-iarəp kəm ilat məmә okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmә kəmotəuhlin pahrien ilat. ²¹ Mətō-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotiləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn motolkeike məmә okotohamnu io.

²² Mətō Uhgīn tətəsitə lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəməərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mīn rəha Uhgīn kəmoatən məmә otəpanol mihin. ²³ Kəmotən məmә Kristo əh itəm Uhgīn təmən məmә otahl-ipa, in otəto nahməən e nīpətīn kən panimīs. Kən meto inu in

otətuoun məmegəh mīn e nīmīsən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua mīn, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”

Pol təmkut məmə Kig Akripa otitun Iesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “!Pol ik nīnətalməl! !Rəham nītunən tīnəfəməh pīk agīn, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mīn u iatən, kotətuatip əm, kən ilat nīpahrienən. ²⁶ Io ekītun nəghat ətuatipən kəm kīg, kən okol esaulīsən məto-inu ekītun məmə in tītun rəkīs natimnat mīn u. Ekītun məmə in təmos rafin nəghatən mīn əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmol anion-pən huə kit təkəku ikīn. ²⁷ ?Kig Akripa, tahro? ?Nakotən nīpahrienən e nəghatən itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotətə? Ekītun məmə ik nakatən nīpahrienən elat.”

²⁸ Məto kīg tən-ipən kəm Pol məmə, “?Nīkim təht məmə e nian əkuəkīr əm huə roiu, nəkītun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat ənnapīn əm məmə in nian əkuəkīr o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgīn məmə sənəmə ik pīsīn əm, məto netəmim rafin itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlīs io lan, esolkeikən məmə okəlīs itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “Suah əh təsolən nat kit tərət məmə in otīmīs ron o muwīn e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas məmə, “Nəkītun nahl-iarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael mīn kəmotit Pol motuwīn Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwin Itali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mīn e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael mīn, nərgīn u Julias. In tatəramərə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit tēmiet əpəh Atramitiam matuwa, kən mīnatig məmə otitəlig-pən mīn əpəh Esia, kən ekotuwin lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgīn u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawīgīn ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwīr kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmim itəm tītun ilat. Kən ilat kəmoatehm wīr Pol.

⁴ Kən ekotiet mīn ikīn əh, kən nīmətag tatiləs itimat, kən motitəlau e nīkali nītən əh Saepras itəm nītəhəi təməlinu ikīn. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikīn əh, etəm tərəmərə mopael mīn təmuwīn məplan nego kit itəm tēmiet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, məto e nian tepət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsīn məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkīr, məto tiəkīs, məto-inu ioatiləs pīkən nīmətag, kən okol esotaiuən motuwīn təhmīn. Kən ekotaiu e nīkalīn pis ikīn məmə ekotuwin Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkīs əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikīn kit katən məmə, Pasis Wīr, iuəhkīr o taon əh Lasea.

⁹ Məto-inu emotərəkīn əm nian wīr tepət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tīnol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niamitə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tīnuwa rəkīs mīnuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okoatətə wīr ilat, matən məmə, ¹⁰ “Piak mīn. Iatəplan məmə okotatig e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tīmətig əm məmə itəhəi otərəkīn kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotīmīs.” ¹¹ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn tatətəlig-in pīk etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən

məsətəlig-in pikən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwir pikən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən mətə-inu nian əh, in nian nitəhəi tətəsəsau pik lan. Kən ilat tepət kotən məmə təwir məmə okotiet. Nikilat təməht məmə okotuwın əpəh e pasis əh Finiks motəhluaig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmöl nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəəsəuən.

Nimətag asol təmoh ilat

¹³ Kən nimətag wır kit tınatısi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nikilat təht məmə nimətag əh inəh kotalkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nitən əh Krit. ¹⁴ Mətə təsuwəhən, nimətag asol kit tınatuwa mın, nərgin u, Luətuəmlae, tətisi-pən e nəptən apon, ¹⁵ mınatıləs itimat, mınatoh nego. Kən nego tınəruru naiuən mıləs pikən nimətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nimətag tətıləs itimat.

¹⁶ Emotuwın-pa Koata ikin e nikalin pis ikin. Ikin əh emotəhluaig ikin məsin, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təmikə o niləs-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis məmə otaskəlim nego. Ilat kəmotəgin mətə-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnım pik, kən nikilat təht məmə nego otıləs pikən niməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nimətag tıləs nego matuwın. ¹⁸ Kəmən lawigin kən nimətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawigin mın, kəmotəmki-arəp natımnat mın katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen mın. ²⁰ Kən nian tepət eməsotəplanən mitgar ne məhau mın lapin. Kən nimətag təmatol əm nulan nikitimat təht məmə okol esotəmegəh mınən.

²¹ Nian eməsotəgwənən o nian tepət məsin, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatigən e nəratən u kən məsotərəkınən natımnat tepət. ²² Mətə roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsimisən, mətə nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhgın rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmə, ²⁴ ‘Pol. Əsəginən. Onəkəike muwın mətul e niganəmti Sisa əpəh Rom. Mətə-inu Uhgın təwir, kən nikin tagien məmə otosmegəh netəm u ilat mın ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵ Kən Piak mın, əsotəginən. Io etahatətə e Uhgın məmə natımnat mın rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io. ²⁶ Mətə nimətag otıləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təmıləs-ipar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapin lan nimətag tıləs nego muwın əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lapin, netəm koatol wək e nego, nikilat təht məmə enoatuwa iuəhkır o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmotətə-pən nat figəm kit əpəh e nıpəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotehm-tu məmə lokamnım o lokipar. Kən kəmotəplan məmə tahmen e negopagən tate-sepin ilat rafin. Kən motaiu məsin mın u kotəhlman-əhlman mın, mətə tınahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego otıləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kəgım, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuwın əpəh e nohlin nego kəmki-arəp mın iagke neen. ³¹ Mətə Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopaal mın ne mopaal mın məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopaal mın kəmotətətip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tınuwa iuəhkır əm o nianən, kən Pol təmuəh nikilat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴ Kən roiu iatən-ipinə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin

okotəmegəh. Suah kit otəsatiğən e nərātən.”³⁵ Kən Pol tāməmīk pīret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgīn, kən məmkas mun.³⁶ Kən nīkilat tāməwīr mīnoatos nagwənən mīnoatun.³⁷ Itimat rafin tu-hanrit-sepīnte-sikis e nego.³⁸ Nian ilat rafin kəmotagwən rəkis, kən motəmīk pak flaoa mīn kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego tāmīlas nīməkləkil

³⁹ Kən nian tāmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkīr o nəptən əkəku kit, mətə kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u nīməkləkil kit əh-ikīn. Kən nīkilat təht məmə okotīlās-ipar nego əh-ikīn.⁴⁰ Kən kəmotətətip təulə e iagke mīn kapəs ilat kotamnīm itəhəi. Kən motīkis rəkis təulə mīn itəm kəmālis ətain nuwəə asol mīn lan ikīn katīlās nego ikīn. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nīmətəg otīlās nego muwar.⁴¹ Mətə ikīn əh lokipar məsīn, kən nohli nego tamaru nīməkləkil, nego tāməruru nəloalən. Kən nītəhəi tīnatəhap-əhap naunīsīn nego.

⁴² Kən mopaēl mīn kīnoatən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmīk ilat mətə neen kotəgīm.⁴³ Mətə Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotītun neaiən məmə okotətipən paupən əpəh itəhəi, moteai par.⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikīn məmə okotəmīk nīmīsmīsī timpa ne nəwtain nego mīn itəm nītəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsīmīsən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsənən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgīn u Malta.² Netəm ikīn əh kəmotəwīr pīk otimat. Kən e nian əh nuhuən təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nīgəm asol kit məmə otəhg itimat.³ Kən Pol təmea-pən o nīg neen itəm kəmargətāin məmə otəmki-pən e nīgəm. Əmun sīneik kit itəm tus itəm katīmīs, təgīn nahgi nīgəm mīet məkul-pən e nelmi Pol matus.⁴ Netəm ikīn əh kəmotəplan sīneik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat mīn məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsīmīsən əpəh itəhəi, mətə uhgīn u nərgīn u Nalpīnən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Mətə Pol təmorautin-pən sīneik əpəh e nīgəm məsolən ne məmə sīneik təmus otəto nahmən.⁶ Netəmim nīkilat təht məmə nīpətī Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tīsī-pər morin mīmīs. Kəmoatəpələh kətəlkəlīk ron roe, mətə təsolən nat kit ne. Kən nīkilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgīn kit.

⁷ Ikīn əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgīn u Puplias, itəm tatərəmərə e netəm ikīn əh. Tāməmīk itimat ekotuwin iman ikīn, kən matol təwīr kəm itimat. Kən ekotatīg iman ikīn kos nian kīsīl.⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tīnatīmīs matətəp-ətəp, kən mətaiu e nīta. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikīn imə, mələhəu-pən nelmīn lan, məfak lan, əmun nīmīsən rəhan təwīr mīn.⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nītən un itəm koatīmīs kəmotuwa mīn o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwīr.¹⁰ Netəm ikīn əh, kəmosos-ipa natīmnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpən-əpənə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natīmnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətāsitu etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatīg ikīn əh motos məwīg kīsīl, kən emotuwin e nego kit təmīsī-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmī uhgīn mil əh mil-mil mil, nərgīlau u Kasto ne Polakis.¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikīn kos nian kīsīl.¹³ Kən motiet ikīn əh motuwa e taon kit mīn, nərgīn u Retiam. Kən lawīgīn, nīmətəg iāsī-pīs tīnatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motīlās nat əpəh

Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatat min neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotətapəh məmə ekotatig itimat min ilat o wik kitiah. Kən uarisig emotaliwək əm motuwın əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatat min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwın, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətatig pisin əm e nimə kit, pəs mopael kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak min. Io eməsolan nat tərət kit e netəm imətat ikin, ne kastom rəhatat itəm tıpitat min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlīm io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kətolkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekətolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kınatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin min rafin.”

²³ Kən ilat kəmos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiapə əh, matən wır kəm ilat nərəmərən Rəha Uhgın. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nıpahrienən lan. ²⁵ Kən mınəatərgəhəu mınəatol məmə okotagım min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Aesea məmə otən-iarəp kəm tıpitat min aupən, in tətuatip əm. Uhgın təmən kəm ien məmə,

²⁶ ‘Uwın mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgın iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nıkilat tınıkıs rəkis.
Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niganəmtilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niganəmtilat ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nıtunən e nıkilat,
kən motəuhlin ilat motəhatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwır min.’”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkəkəike kitun wır məmə Uhgın təmol suatip u rəhan o nos-megəhan netənim. Tınuwın rəkis o İaihlə min. Kən netəm min əh okotətəlig-in nəghatən əh kən motən nıpahrienən lan.”*

28:18: Wək 26:31 **28:19:** Wək 25:11 **28:20:** Wək 26:6-7 **28:22:** Wək 24:14 **28:27:** Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpın nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat təman kitiah kən moatərgəhəu.”

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatətou əm nimə əh mətatig lan. Kən nikin tətəgien o netənim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəməərən Rəha Uhgın, kən matəgətun əskasik ilat e nām nusən təwır rəha İərəməərə İesu Kristo. Kən suah kit tikə məmə otən-İəhau o nən-iarəpən nəghatən əh.

Rom

Naoa itəm Pol təmäte tuwin kəm iəfak min ikin Rom Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Rom

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm iəfak min itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwin mehm iəfak min əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikin, in otəkəike muwin mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat min e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua min tepət, məto netəm Isrel tepət min.

?Təmäte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwin Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təmäte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro min nulan, Iaihlua min ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitiəh əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmītəpun mīləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tinəmən-ikis nuwəh rəkis e rəhan ien min itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgın təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nīmīsən e nəsanənən e wək rəha Narmin asim. ⁵ E Kristo, Uhgın təmol təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wir məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* min e noanol min rafin məmə okotən nīpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otīləs-ipər nərgi Iesu. ⁶ Kən itəmat min, Uhgın təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwin məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e Iesu Kristo otəmat rafin agin-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nəhatətəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. Iatol pik wək rəhan e nīkik rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nətəligən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatip kit məmə ekimnə məplan itəmat. ¹¹ Iakolkeike pik məmə ekimnə məplan itəmat məmə ekawte-in kəm itəmat nəwīrən kit rəha Narmin Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmīn min. ¹² Nīpəti nəghatən u məmə, nəhatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak min titun nasituən etəmat.

¹³ Piak min ne winik min, təwir məmə nəkotitun məmə nian tepət, rəhak nətəligən təht məmə ekimnə muag itəmat. Məto nian rafin natimnat neen koatahtosig-in io o nīmənən. Iakolkeike məmə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha Iaihlua min ikin pisin pisin min. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "Iaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23 **1:13:** Wək 19:21

nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat mən əpəh Rom.

¹⁶ İatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwir. Esaulisən məto-inu namnusən təwir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol mən rəha İsrəl, uarisig u, o İaihlua mən.

¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgın təmol əp suatip rəhan məmə Uhgın tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgın tatol məmə netəmim kotuwa motətuatip e niganəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgın o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgın e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpınən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. İlat koatətlosig-in nıpahrienən rəha Uhgın e nolən rat mən rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgın lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgın atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgın e niganəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niganəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne nıpahrienən məmə in Uhgın, kən motitun nitunən məmə Uhgın in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgın təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpın ilat kəmotitun Uhgın məsin, məto kəmotapəs nisaiin məmə in Uhgın, kən məsotənən kəm in məmə nıkilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nıkilat təmatəht nalpəkauən alməl mən məmə Uhgın tahro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapinəp, mınotəruru suatip itəm Uhgın tolkeike məmə okotitun. ²² Nat əpnəpın ilat koatən məmə ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialmə mən, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsımısən tətətig lilin, kən mınotətuoun moatəfak kəm narmi nat mən itəm tahmen e netəmim u okotimıs nian kit, o tahmen e mənig mən, o nat megəh mən koataliwək o koatəkiəh.

²⁴ O nat u, Uhgın təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mən itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən mən e nıpətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ İlat kəmotapəs nıpahrienən rəha Uhgın motaskəlim neıueıueən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgın təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən mən əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgın, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mən itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətilat itəm tol naulisən əm. Nat əpnəpın nıpitan mən, məto ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atip ilat mən, kən nat u in nat pısın e itəm u Uhgın təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mən, ilat kəmotapəs nitən rəhalat nıpitan mən, moatolkeike pik nəman pısın mən. İlat koatit atip ilat mən itəm tol naulisən. Kən Uhgın təmos-ipən nalpınən kəm ilat o rəhalat nolən rat agın mən.

²⁸ Kən nat kit mən. Məto-inu ilat kəsotolkeikən məmə okotitun Uhgın, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatipən məmə okotol. ²⁹ Nıkilat təmərioəh e nolən rat pısın pısın mən rafin, kən ilat naumis, kən ilat koategəs-in suatip o nərəkinən

1:16: Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24
Job 12:7-9; Sam 19:1

1:21: Efes 4:17-18

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22
1:22: Jer 10:14; 1 Kor 1:20

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28
1:23: Dut 4:15-19; Sam 106:20

1:20:
1:27:

Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9

netəmim. Kən nīkilat tāmarioah e nolən rat mīn əh: ilat koatetet netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natīmnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nīkali netəmim,³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgīn, ilat nagət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatip o nolən təfagə rat mīn itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama.³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tipik, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kən nat əpnapin ilat atip mīn neen, okol təsətəliginən nasəkən o nasituən e netəmim.³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatip rəha Uhgīn itəm tatən məmə netəm mīn u koatol nolən mīn əh, kotəkəike motimis. Məto ilat koatəkəike e nolən mīn əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nīkilat tagien o netəmim neen mīn itəm koatol nolən rat mīn əh, kən moatiləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapin itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,† məto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalpinən, məto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat mīn ahmen-ahmen mīn əm elat.² Kən kitat kotitun məmə nian Uhgīn tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən mīn əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətuatip əm.³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəso tagimən nian Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat.⁴ !Nikitəmat təsəht pikən nolən rəha Uhgīn! In tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnapin əm e nolən wir mīn əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir mīn kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məso təuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn. Kən o nat u, nakotargətəin neməha ne nalpinən rəha Uhgīn otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpinən rəhan e nian Uhgīn otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatip.⁶ Kən Uhgīn otos-ipən kəm netəmim kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natīmnat itəm kəmotol.⁷ Uhgīn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim itəm koatətul əskasik nian rafin o nolən nat itəm tətuatip. Netəm mīn əh koatalkut pik o nolən nat wir məmə Uhgīn otos-ipən kəm ilat nənwiwən, ne nisiiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə.⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpinən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpilat, kən moatəuhlin mənətaalat o nīpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mīn.⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nəratən ne nian iəkis mīn. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u o Iaihlua mīn.¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wir, Uhgīn otos-ipən nənwiwən, ne nisiiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua mīn.¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnapin ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua mīn, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpinən o nəwirən.

¹² Uhgīn otol nalpinən kəm Iaihlua mīn o nolən rat mīn rəhalat, nat əpnapin kəməso tösən Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmos Lou, Uhgīn otakil rəhalat nolən mīn e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan.¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgīn otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin.¹⁴ Nīpahrienən, Iaihlua mīn kəməso tösən

* **2:** E ves mīn u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nīkilat təht məmə kotətuatip e niganəmti Uhgīn məto-inu ilat noanol rəha Isrel, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlua mīn, ilat rafin netəm kotərat məto-inu Iaihlua mīn kəməso tösən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15 **2:6:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10 **2:7:** Rom 8:17-18 **2:8:** 2 Tes 1:8

Lou rəha Moses. Məto nian min neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətuatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikin e nīkilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuatip, ne nat itəm təsətuatipən, nat əpnapin kəsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə nīpəti Lou əh-ikin rəha Uhgīn e nīkilat məto-inu nian ilat koatol təwīr, nīkilat tatəht məmə, “nolən u təwīr,” kən nian koatol nolən rat, nīkilat tatəht məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgīn otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən min itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən min ne nətəligən anion min. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwīr.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgīle e Lou məmə in suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgīn, kən in titun min əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgīn tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətuatip wīr məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis min, kən itəmat nakotasiəgəpin suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialməl min ne nīsualkələh.‡ Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne nīpahrienən rafin koatətig lan. ²¹ Təwīr əm nakoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Məto tahro nəsoatəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto tahro nakotakləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto tahro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat min kəməte e nig. ?Məto tahro nakoatakləh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Məto tahro nakotətgəhl Lou motərəkin nərgi Uhgīn? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua min koatən rat nərgi Uhgīn o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwīr okəmə nakoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətgəhl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgīn otəplan suah əh məmə kinəhg-ipən rəkis. ²⁷ Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nīpətīlat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu, nat əpnapin nəmotos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ipən itəmat, məto nakoatətgəhl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nīpətīn, təsolan məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nīpətīn. ²⁹ Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nīkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha niki etəmim itəm Narmīn əm Rəha Uhgīn tatol, məto Lou təsolan. Kən sənəmə netəmim itəm koatīləs-ipər nərgi suah əh, məto Uhgīn əm tatīləs-ipər nərgīn.

3

Nian rafin Uhgīn tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nīpəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nīpətīn, kən tahro nakoatən məmə nəhg-ipənən in nat wīr kit? ?Kən o nat naka in nat wīr kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wīr agīn e nolən min rafin! Nat tətəupən, Uhgīn təmələhəu-pən e nelmīlat, nəghatən ətuatip rəhan. ³ In nīpahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsolan məmə Uhgīn otəsolan rəhan nəghatən. ⁴ !Kəp! Nat əpnapin netəmim rafin e nətueintən koateiuə, məto Uhgīn təseiuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn tatəghat-in Uhgīn matən min-nulan məmə,

2:14: Wək 10:35 † **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis min,” ne “ialməl min,” ne “nīsualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotol nolən min əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 52:5 **2:26:** Kal 5:6 **2:29:** Dut 30:6; Kol 2:11

“Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatip.

Nian netəmim okotakil rəham nolən mīn, motən məmə nəmol nolən tərət mīn, məto onatol win elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatipən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgīn tatol tətuatip nian rafin. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tatiləs-ipər nərgi Uhgīn, məto in otol nalpīnən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatipən.” ⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neiueiuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nīpahrienən, kən Uhgīn otahro min-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeiuə, kən rəhak neiueiən otəgətun məmə Uhgīn tatən əm nīpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən tahro nulan Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhak məmə emol təfagə rat?”

⁸ Məto io ekatən məmə, okəmə kotətəu-pən nətəligən alməl mīn nəhlan, netəmim kotitun nənən məmə, “Pəs kotol nolən rat mīn məmə rəhatat nolən rat mīn okotəe-in nəwīrən.” Məto nəghatən u tərət. Nīpahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə məmə io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl mīn nəhlan. Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətuatip əm.

Suah kit tikə itəm tətuatip wir agin

⁹ ?Kən tahro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ?Nikitəmat təht məmə Uhgīn otol təwīr kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua mīn? !Kəp! Emən rəkis məmə nəsanənən rəha təfagə rat tatərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua mīn. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

“Suah kit tikə itəm tətuatip, kitiəh agin huə ne tikə;

¹¹ Suah kit tikə itəm titun,

suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgīn.

¹² Netəmim rafin agin kəmotəuhlin məntaalat o Uhgīn,

ilat kəmotuwa nəlpah mīn o nolən nəwia Uhgīn,

suah kit tikə itəm in tatol nəwīrən, kitiəh agin huə ne tikə.”

¹³ “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag,

Namilat tərīoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sinek tətisi-pən e nohlilat.”

¹⁴ “Nohlilat tərīoah e nau-iərmis-inən ne nəghatən tarip.”

¹⁵ “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

¹⁶ ikīn mīn rafin itəm koatuwin ikīn, koatərəkīn natimnat, kən moatol netəmim koatəto tərət,

¹⁷ kən ilat kotəruru agin suatip rəha nəməlinuən.”

¹⁸ “Ilat kəsotəginən Uhgīn, kən nisaiiən rəhan tikə agin e nətəligən rəhalat.”

¹⁹ Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgīn təmosipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpīnən nəghatən itəm Uhgīn otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e niganəmti Uhgīn məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat. ²⁰ Tol nəhlan, etəmim tikə agin itəm Uhgīn otən-iarəp məmə in tətuatip e niganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatipən e niganəmti Uhgīn tatuwa e nahatətəən əm

²¹ Məto roiu, Uhgīn tinol-arəp rəkis rəhan suatip məmə netəmim okotuwa kətuatip e niganəmtin. Suatip əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən mīn e Lou, ne nəghatən rəha ien mīn aupən, koatəghat-in suatip pisin əh. ²² Uhgīn tatol suah kit tatətuatip e niganəmtin nian tətahatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgīn otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm, ²³ məto-inu netəmim rafin

kəmotol təfagə rat kən motəmkakiah e suatip rəha nətuatipən rəha Uhgín itəm təwír məhag-əhag, ²⁴kən e nəwírən rəhan, Uhgín tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətuatip əm e niganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nalpəkauən rəhan. İlat kəsotətouən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo İesu təmətəu suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat mın rəhalat e nımısən rəhan. ²⁵ Uhgín təməhl-ıpa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpınən ne neməha rəhan o təfagə rat mın, nian nitan təmaıu. Kən Uhgín tətəfəl təfagə rat mın rəha netəmim nian netəmim kotahatətə məmə Kristo təmımıs olat. Uhgín təmol suatip əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətətuatip aɡın-əh, məto-inu e nətəlıgən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpınən o təfagə rat mın itəm netəmim kəmotol aupən. ²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roıu məmə nolən rəhan in tətətuatip. In təməsaluın əmən təfagə rat mın, məto təməhl-ıpa İesu məmə in otos nalpınən o təfagə rat mın. Kən Uhgín atıp əm tatən məmə netəmim itəm kotahatətə e İesu, ilat okotətuatip e niganəmtin.

²⁷ ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətətuatip e niganəmti Uhgín, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatip e niganəmti Uhgín. Uhgín tatol etəmim tətətuatip e niganəmtin e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlim əskasik nətəlıgən məmə etəmim tatətuatip e niganəmti Uhgín e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəu-pənən Lou. ²⁹ Uhgín, in sənəmə Uhgín rəha netəm İsrəl əm. In Uhgín mın rəha İaihluə mın, ³⁰ məto-inu Uhgín kitiəh əm, itəm in otol netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiəh əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm İsrəl ne İaihluə mın. ³¹ ?Təhro əh-roıu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnəpın? !Kəp! Məto nian koatahatətə əm e Uhgín, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhgín təmol Epraham tətətuatip e niganəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol mın rəha İsrəl aupən. Otətəlıg-in-tu nat naka itəm Epraham təməhm məmə in suatip rəha nətuatipən e niganəmti Uhgín. ² Uhgín təmol Epraham tətətuatip e niganəmtin, məto sənəmə e nolən wır mın rəha Epraham. Okəmə nolən wır mın rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Məto e niganəmti Uhgín, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ məto-inu Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uhgín, kən Uhgín təmən məmə Epraham in tətətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətəuən, rəhan İərəmərə təsənən məmə rəhan nətəuən in presen kit kəm in, məto İərəmərə təkəıke mos-ıpən nətəuən o rəhan wək. ⁵ Məto kitat kəsotolən wək məmə okotuwa katətuatip e niganəmti Uhgín. Kitat kotahatətə əm e Uhgín, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uhgín pısın əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niganəmtin. ⁶ Təfıt in təmətəghat-in nat u nian in təmən-ıarəp məmə nəwírən pahrien otuwın o etəm itəm Uhgín tatən məmə in tətətuatip e niganəmtin, məto sənəmə e nolən wır itəm suah u təmol. In təmən məmə,

⁷ “Nəwírən pahrien tatuwın o netəm u Uhgín təməfəl rəhalat nolən rat, kən in təmaluın rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwírən pahrien tatuwın o etəm u itəm İərəmərə təsaskəlımən e nıkin rəhan təfagə rat.”

⁹ ?Nıkitəmat təht məmə nəwírən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ıpən ilat, netəm İsrəl, o nəwírən pahrien əh, in mın rəha netəm kəsəhg-ıpənən ilat, İaihluə mın? Əwəh, rəha İaihluə mın. Ematən məmə, Uhgín təmən məmə Epraham in tətətuatip e niganəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən. ¹⁰ ?Kən nəgəhan Uhgín təmən kəm Epraham məmə in

tətuatip, nian kinəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uhgın təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatip e niganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgın. Kən in tatən məmə ilat koatətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen min, ilat itəm kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata məto-inu ilat min koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgın təmol nənəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmə nətueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatip itəm nənəkisən u otuwa mol nıpahrienən lan. In otuwa mol nıpahrienən e nətuatipən itəm təmisi-pən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nənəkisən tatuwa mol nıpahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən nikilat təht məmə ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnapın əm, kən nənəkisən nıpətin tikə. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nıpahrienən: Lou tatən məmə nalpınən ne neməha rəha Uhgın tatuwin o netəmim itəm koatəgəhl Lou, kən ikin min rafin Lou əh-ikin, netəmim koatəgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən təsolən məmə nənəkisən otuwa mol nıpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nənəkisən tatuwa mol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nənəkisən otuwa e nəwirən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotitun nitunən pahrien məmə rəhan nənəkisən in rəha noanol min rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm min əm u itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm min u, ilat min itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tipi noanol tepət.” E niganəmti Uhgın, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgın u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotimis, kən in titun nolən natimnat e nat agın tikə.

¹⁸ Nian Uhgın təmən-əkis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgın mitun e nıkin məmə nəghatən rəha Uhgın in nıpahrienən, nat əpnapın in tiəkis agın məmə nənəkisən otuwa mol nıpahrienən. Uhgın təmən məmə, namipın min okotepət motaprəkis. ¹⁹ Nahatətəən rəhan təseiuaiuan, nat əpnapın in titun məmə nıpətin tinaguıhl minahmen əm o nımisən məto-inu rəhan nup iuəhkır o wan-hanrit, kən titun məmə Sera tinaprəkis-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nənəkisən rəha Uhgın. Nıpahrienən, rəhan nahatətəən təməwiə muwa məskasik təhmin min, kən matos-ipən nənwiwiən kəm Uhgın. ²¹ In təmitun wir e nıkin məmə Uhgın tatos nəsanənən o nolən rəhan nənəkisən tuwa mol nıpahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin,” kəməsəteən məmə rəha Epraham pisin əm, ²⁴ məto kəməte min məmə rəhatat, itəm Uhgın otən məmə kitat okotətuatip e niganəmtin, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh İesu İərəməyə rəhatat e nımisən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa İesu tuwa mımis o təfagə rat min rəhatat, kən Uhgın təmol in təmegəh min e nımisən məmə in otol suatip məmə kitat okotətuatip e niganəmtin.

5

Nəməlinuən ne nagiənən

¹ Tol nəhlan, koatətig e nəməlinuən kitat Uhgın məto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən natimnat min əh kəmotuwa e İərəməyə rəhatat İesu Kristo. ² E nahatətəən rəhatat, natimnat itəm Kristo təmol, təməmik kitat

4:11: Jen 17:10-11 **4:13:** Jen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29 **4:14:** Kal 3:18 **4:15:** Rom 3:20; 5:13 **4:16:** Kal 3:7 **4:17:** Jen 17:5 **4:17:** Jon 5:21 **4:18:** Jen 15:5 **4:19:** Jen 17:17 **4:22:** Jen 15:6 **4:25:** Aes 53:4-5

kotuwa e niganəmti Uhgın məmə okotos nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat. Kən nəwırən əh, kotatig lan əh-roiu. Kən kitat kotagien məto-inu kitat kotitun wır agın məmə okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgın. ³ Kən nat kit mın, kitat kotagien nian kotatig e nian əskasik mın məto-inu, kitat kotitun məmə nian əskasik mın kotasitu etat məmə okotətul əskasik e nəratən. ⁴ Kən nian koatətul əskasik, Uhgın, nıkin tagien otat. Kən nian kotitun məmə Uhgın nıkin tagien otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgın. ⁵ Kən natımnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgın ron, kotitun məmə okotuwa kol nıpahrienən məto-inu, in təmos-ıpa Narmın Rəhan kəm kitat, kən Narmın tatos-ıpa nolkeikeən rəha Uhgın tərıoah e nıkitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatikə əh o nosmegəh atıpən kitat, e nian ətuatıp itəm Uhgın təmən, Kristo təmimıs o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotısıai-inən in Uhgın. ⁷ E rəhak nətəligən, in nat tiəkis agın məmə suah kit otegəhan-in məmə in otımıs o suah kit mın itəm rəhan nolən tətuatıp. Məto kəm-naka suah kit otımıs o suah kit mın itəm rəhan nolən təwır agın o netəmim. ⁸ Məto Uhgın təməgətun rəhan nolkeikeən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təmimıs otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgın təmöl kitat kotətuatıp e niganəmtın e nıta Kristo itəm təmaıu nian təmimıs otat. Kən məto-inu nat u in nıpahrienən, kitat kotitun wır məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpınən rəha Uhgın e namnun nian. ¹⁰ Nian kəmotol tıkimır kitat Uhgın, məto in təmöl kitat kotuwa iolın mın e nımısən rəha Nətın. Kən məto-inu təmöl kitat kotuwa iolın mın, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wır məmə Uhgın otosmegəh kitat e nalpınən ne neməha rəhan, məto-inu Kristo tətəmegəh. ¹¹ Kən nat kit mın, nıkitat tagien məmə kəmotuwa kitiəh kitat Uhgın e İərəmərə rəhatat İesu Kristo, itəm Uhgın təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolın mın.

Atam təmiuw-pa nımısən, kən Kristo təmıləs nəmegəhən

¹² Aupən agın, suah u Atam, təmöl təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat mısı-pən lan muwa e nətueıntən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə rat təmıləs nımısən muwa ikın. Kən tol nəhlan, netəmim rafın okotəkəike motımıs məto-inu ilat rafın koatol təfagə rat. ¹³ Nıpahrien, netəmim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgın təpanos-ıpa Lou. Məto nian Lou tıka, okol kəsotətəhlən Lou, mol məmə Uhgın təsəte rəkısən təfagə rat mın rəhalat. ¹⁴ Məto nat əpnapın Uhgın təməsəte rəkısən təfagə rat mın rəhalat, netəmim itəm koatatig e nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafın kəmotımıs. Əwəh, nat əpanapın netəm mın əh kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha Atam, məto ilat rafın kəmotımıs.

E nolən mın neen, Atam in tahmen e Kristo itəm təmuarisig in, məto-inu nat naka itəm Atam təmöl, tatuwın o netəmim rafın, tahmen-pən əm məmə nat naka Kristo təmöl tatuwın o netəmim rafın. ¹⁵ Məto nat naka itəm Uhgın təmos-ıpa tol pısın agın e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah kitiəh əm u, Atam, təmiuw-pa nımısən o netəmim tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkis, in nəwırən asol rəha Uhgın itəm in təmawte-in o netəmim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat əh təmuwa e nəwırən rəha suah kitiəh əm u, İesu Kristo. ¹⁶ Ekən mın məmə, nəwırən asol rəha Uhgın itəm in təmawte-in kəm netəmim, in tol pısın agın e noa təfagə rat rəha suah kitiəh əm əh. Suah u təmöl təfagə rat kitiəh əm, kən Uhgın təkıl muəh mələhəu nəghatən lan məmə otos nalpınən. Kən uarisig, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat tepət, məto Uhgın təmos-ıpa nat təwır kəm kitat, kən təmöl məmə kitat kotətuatıp e niganəmtın. ¹⁷ Nıpahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiəh əm, Atam, təmöl nımısən tətərəmərə e netəmim rafın, kən inu nat asol. Məto nat asol kit mın itəm taprəkis məmə, nat itəm suah kitiəh əm, İesu Kristo, təmöl. Netəmim rafın itəm koatos nəwırən rəha Uhgın itəm in təmawte-in əpnapın əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgın tatol ilat kotətuatıp e niganəmtın, ilat okotos nəmegəhən lılın. Kən ilat Kristo, okotərəmərə.

¹⁸ Əwəh, Atam təmol təfagə rat kit mol məmə, Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin məmə okotəkəike motos nalpınən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmol nat ətuatıp kit, mol suatıp məmə netəmim kotitun motuwa motətuatıp e niğanəmti Uhgın. Kən nətuatıpən əh, tatol məmə netəmim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netəmim tepət kəmotuwa nol təfagə mətə-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgın. Mətə netəmim tepət okotuwa motətuatıp e niğanəmti Uhgın mətə-inu suah kit min, Kristo, təmol nəwia Uhgın.

²⁰ Uhgın təmos-ipa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgin, kən məmə netəmim okotitun nolən rat min rəhalat. Mətə nian təfagə rat təmuwa mol iahgin, nəwırən itəm Uhgın təməwte-in əpnəpın əm təmuwa iahgin təhmın min maprəkis, ²¹ məmə nəwırən otol win e təfagə rat min. Təfagə rat təmətərəmə e netəmim rafin matiuw-pa nımisən elat. Mətə roiu nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat otərəmə, kən nəwırən əh otol məmə netəmim okotətuatıp e niğanəmti Uhgın, kən motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat lərəmə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹ ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwir məmə koatəkəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwırən rəha Uhgın otəwiə mol iahgin təhmın. ² ! Kəp, təsətuatıpən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otıuw-pən kitat tərət ikin, kən nikitat təike məht məmə, təhmen əm məmə kəmotimis rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol baptais etat, kən baptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiəh kitat Kristo. Kən nian Kristo təmimis, təhmen əm məmə kitat kotimis kitat min, u nıpətın təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in təmimis. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol baptais etat, in təhmen məmə kəmotimis, kən kitanım itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatıp rəha nəmegəhən wi, təhmen əm məmə Uhgın Tata təmosmegəh Kristo e nımisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan mətə-inu, kəmotuwa kitiəh kitat min e nımisən rəhan, kən okotuwa min kitiəh kitat min e nolən itəm Uhgın təmosmegəh in lan e nımisən. ⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ipən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ipən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkin nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəsərəmə minən etat, ⁷ mətə-inu etəmim itəm təmimis, təsatig ahginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Mətə-inu kəmotimis kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm təpanuwa. ⁹ Kotahatətə nəhlan mətə-inu kotitun məmə Uhgın təmosmegəh Kristo e nımisən, kən tol nəhlan okol təsımis minən. Nımisən təsərəmə minən lan. ¹⁰ In təmimis mau kitiəh əm, kən e nımisən rəhan, təmos-irəkis nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Mətə təməmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in təməmegəh məmə otıləs-ipər nərgi Uhgın. ¹¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotimis e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən tikə o niuw-pənən itəmat. Mətə e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh e Uhgın məmə onəkotıləs-ipər nərgin e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat tərəmə e nıpətitəmat itəm otəpanimis nian kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəligən rat rəha nıpətitəmat. ¹³ Kən sotegəhan-in minən nolən nıpətitəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Mətə otegəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhgın, mətə-inu itəmat netəmim itəm Uhgın təməmki-rəkis itəmat e nımisən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən otegəhan-in nolən nıpətitəmat min məmə okotol nolən min itəm kotətuatıp e niğanəmti Uhgın. ¹⁴ Tol nəhlan

mæto-inu, tæfagə rat otəsəramərəən etəmat mæto-inu roiu, nəsotatig ahginən Lou itəm təsasituən etəmat məmə nəsotolən tæfagə rat. Mæto nakoatatig ahgin nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwīrən əh, in otasitu etəmat məmə nəsotolən tæfagə rat.

Slef min rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol tæfagə rat mæto-inu, Lou təsəramərəən etat, mæto nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tətəramərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkotol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatip kəiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha tæfagə rat, kən suatip u tatuwin o nimisən. Kən e suatip kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgīn, kən suatip u tatuwin o nətəu-pənən e niganəmti Uhgīn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnapin aupən nəmoatol slef rəha tæfagə rat, mæto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgīn təmikis itəmat e tæfagə rat, kən tæfagə rat, rəhan nəsənənən tikə o nərəmərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nətəligən min itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, mæto-inu nətəligən rəhatəmat təsahmenən o nitunən natimnat rəha Uhgīn. Aupən ikin, nəmotegəhan-in noli-noli nipətītəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nərətən itəm tətər tepət. Mæto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalin məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha tæfagə rat, nolən itəm tətətuatip e niganəmti Uhgīn təsəramərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwīrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nimisən əm! ²² Mæto roiu, Uhgīn təmikis itəmat e tæfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwīrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən lilin. ²³ Tol nəhlan mæto-inu nətəuən rəha tæfagə rat in nimisən, mæto nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegəhən lilin e Kristo Iesu rəhatat Iərəmərə.

7

Lou təsəramərəən e kitat

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou min koatəramərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmol marit, lou tətən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tətəmegəh. Mæto okəmə iərman əh timis, kən lou rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pisin kit. ³ Mæto okəmə in tətəu-pən iərman pisin kit nian rəhan iərman tətəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Mæto okəmə rəhan iərman təmimis, lou əh rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən nat əpnapin tətəu-pən iərman pisin, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmen əm, mæto-inu ninotol kitiah itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotimis itəmat min e nig kəluau. Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlim minən itəmat u-roiu. Uhgīn təmikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin agin e Lou məmə Uhgīn otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsələn marit, kən in titun nətəu-pənən suah pisin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Mæto roiu, itəmat nakotəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgīn təmosmegəh e nimisən. Kən nakotəu-pən in məmə nakoatoe noan wir, itəm in nolən təwir min itəm koatisiai-in Uhgīn. ⁵ Nian nətəligən rat rəha etəmim* tətəramərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat

6:14: 1 Jon 3:6 **6:16:** Jon 8:34; 2 Pita 2:19 **6:23:** Rom 5:12,15 **7:4:** Rom 6:2,11 * **7:5:** Netəmim rafin koatol tæfagə rat mæto-inu nətəligən rat rəha etəmim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol tæfagə rat. Rəhatat nəsənənən tikə məmə okəsotolən tæfagə rat motol nolən wir. Uhgīn əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat.

māmə okotol nolən rat mīn e nīpətītat. Kən nīan Lou tatən māmə okəsotolən nolən rat mīn əh, tol māmə nīkitat tatəht pīk nolən rat mīn, kən koatolkeike moatol təhmīn nolən rat mīn. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat mīn əh, in nīmīsən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən mīnən Lou rəha Moses māmə okotos nəmegəhən līlīn, məto-inu tahmen əm māmə kitat kəmotīmīs e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef mīn rəha Uhgīn, məto kəsotətəu-pənən suatīp oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatīp wī rəha Narmin Rəha Uhgīn.

Lou tatol māmə netəmīm kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən māmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol māmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatīpən! Io ekītun əm māmə təfagə rat tahro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən māmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pīsīn, kən okol esītunən nolən əh māmə təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol māmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pīsīn təmuwa tepət e nīkīk. Məto okəmə Lou təpīkə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpīkə nəhlan, tahmen māmə təmīmīs. ⁹ Aupən ikīn, nīan eməruru əh Lou, nīkīk təsəhtən təfagə rat rəhak, emətātīg wīr əm. Məto uarisīg emītun māmə Lou əh-ikīn, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh mīn məskasīk, kən enītun māmə ekāike mīmīs o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan māmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa māmə otol etəmīm təmegəh, məto nīpahriənən təmīuw-pa əm nīmīsən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiua-in io. Nīkīk təməht māmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən līlīn. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekāike mīmīs o təfagə rat mīn rəhak. ¹² Məto Lou tasīm təmīsī-pən e Uhgīn, kən nəghatən mīn rəha Lou kəmotīsī-pən e Uhgīn motasīm, motətuatīp, motəwīr motasītu e netəmīm.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən māmə, “Lou in nat təwīr, məto təmol māmə ekīmīs.” !Məto kəp, təsətuatīpən! Nīan emītun nəghatən rəha Lou itəm in təwīr, nīkīk təmuwīn o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nīmīsən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol māmə ekīmīs. Təmol nəhlan māmə ekītun māmə nolən rat mīn rəhak, ilat təfagə rat pahriən. Kən nīan eməplan nəghatən rəha Lou, enītun māmə təfagə rat in nat tərət agīn-əh.

¹⁴ Kitat kotītun māmə Lou təmīsī-pən e Uhgīn. Məto io, io etəmīm əm. Kən kol-salīm-in io māmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esītunən natīmnat itəm iakatol, məto-inu nat wīr mīn itəm iakolkeike māmə ekol, esolən, məto iatol əm naka itəm iatətəhau. ¹⁶ Ekītun wīr māmə təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnapīn esolkeikeən māmə ekol. Kən nīan ekəto tərət e nīkīk o təfagə rat u, in nəmtətin kit māmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wīr kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat mīn, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətātīg e rəhak nətəlīgən nīan rafīn, tatol māmə ekol nolən rat mīn. ¹⁸ Ekītun māmə nətəlīgən rat rəhak otəsegəhan-inən māmə ekol nat wīr kit. Ekītun in nīpahriənən məto-inu iakolkeike māmə ekol nat itəm təwīr, məto okol esolən. ¹⁹ Nat naka iatol sənəmə in nat wīr itəm iakolkeike māmə ekol, məto iatol əm təfagə rat itəm esolkeikeən māmə ekol. ²⁰ Kən okəmə ekol nat naka itəm esolkeikeən māmə ekol, sənəmə io pahriən u iatol, məto in təfagə rat itəm tətātīg lak tatol.

²¹ Tol nəhlan, iatəplan māmə nolən kit tatol wək e nəmegəhən rəhak nīan rafīn. Nolən əh tol nəhlan māmə, nīan iakolkeike māmə ekol nat wīr, məto təfagə rat huə iuəhkīr ron io tatiuw-pən io e təfagə rat. ²² E nīkīk rafīn, iakolkeike Lou rəha Uhgīn, ²³ məto iatəplan mīn lou kit mīn itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak itəm tətəluagin ilau rəhak nītunən, məlīs io, matol māmə io slef rəha təfagə rat itəm tatol wək e rəhak nəmegəhən. ²⁴ !Kəsi,

7:6: Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən mīn rəha ves 7:7-25, nīan Pol tatən “io,” məto nīpəti nəghatən u māmə in tatəghat-in netəmīm rafīn. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8 **7:15:** Kal 5:17 **7:23:** Kal 5:17; 1 Pita 2:11

iatato tarat pik agin! ?Karmə pah otıləs-irəkis io e nıpətık u itəm tatuwin o nımısən? ²⁵ ! Pəs kotənwiwi Uhgın. Iesu Kristo rəhatat İərəməərə in otol!

Kən tol nəhlan nəmegəhən rəhak tol min-nulan məmə, io slef rəha Lou rəha Uhgın e rəhak nətəligən wi, məto e nətəligən rat rəhak, io slef rəha lou rəha təfagə rat.

8

Nolən rəha nətəu-pənən Narmın Rəha Uhgın

¹ Kən nəukəti nəghatən rafın mın əh tol min-nulan, məmə Uhgın tatən məmə kitat kotətuatıp e nıganəmtın məto-inu kotahatətə e nat itəm Kristo təmol otat. Kən tol nəhlan, Uhgın kol təsuəhən, kən məsələhəuən nəghatən məsolən nalpınən kit rəha netəm mın u kəmotuwa kitiəh ilat Kristo Iesu, ² məto-inu nəsanənən rəha Narmın, itəm tatos-ıpa nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmikis kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nımısən. ³ Lou təruru nıkısən nəhlan kitat, mol kitat kotətuatıp e nıganəmti Uhgın məto-inu, nətəligən rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou tolkeike. !Məto nat itəm Lou təruru nolən, Uhgın təmol! Inu, təmahı-ıpa Nətin ətuatıp kən təmuwa etəmim mahmen e kitat. Kən Uhgın təmakıl muəh mələhəu nəghatən mol nalpınən o təfagə rat itəm kitat netəmim rafın koatol. In təmol nəhlan nıan təmol Netın təmuwa sakrifais o təfagə rat mın rafın rəhatat. ⁴ Uhgın təmol nəhlan məmə, nəghatən ətuatıp mın rəha Lou okotuwa motol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat itəm kəsotətəu-pənən suatıp rəha nətəligən rat rəha etəmim, məto koatətəu-pən suatıp itəm Narmın Rəha Uhgın tatəgətun kəm kitat.

⁵ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm nətəligən rat rəhalat tolkeike. Məto netəmim itəm koatətəu-pən nolən itəm Narmın Rəha Uhgın tolkeike, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm Narmın Rəha Uhgın tolkeike. ⁶ Okəmə nətəligən rat rəha etəmim in tatərəməərə lan, kən suah əh tatətəu-pən əm suatıp rəha nımısən. Məto okəmə Narmın Rəha Uhgın tatərəməərə e rəhan nətəligən, kən suah əh tatətəu-pən suatıp rəha nəmegəhən ne nəməlinuən. ⁷ Tol nəhlan məto-inu, nətəligən rat rəha etəmim, tatol tikimır ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou mın rəha Uhgın, kən in təruru agın nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, okol kəsotolən nıki Uhgın tagien.

⁹ Məto itəmat nəsotətəu-pənən nətəligən rat rəha etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmın Rəha Uhgın tətətig etəmat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmın Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm Narmın Rəha Kristo təsatıgən lan, in sənəmə etəmim rəha Kristo. ¹⁰ Məto Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnarın nıpətıtəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmıtəmat tətəmegəh məto-inu itəmat nəkotətəuatıp e nıganəmti Uhgın. ¹¹ Narmın Rəha Uhgın tətətig etəmat, inu Narmın Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo Iesu təmegəh mın e nımısən. Nıpahrienən, nıpətıtəmat otımıs nıan kit. Məto e Narmın Rəhan, Uhgın otos-ıpən mın nəmegəhən e nıpətıtəmat.

¹² Piak mın ne winık mın. O natımnat mın əh, kitat kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm nətəligən rat rəha etəmim tolkeike məmə otol, ¹³ məto-inu okəmə nəkotatıg motətəu-pən nat itəm nətəligən rat rəha etəmim tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmın Rəha Uhgın nakotohamnu nolən rəha etəmim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netəmim rafın itəm Narmın Rəha Uhgın tatıt ilat, ilat nenəti Uhgın mın. ¹⁵ İtəmat nəkotıtun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpınə Narmın Rəhan kəm itəmat, kən Narmın təsolən itəmat nakoatəgın mın Uhgın, tahmen e slef kit tatəgın rəhan etəm-iasol. Kəp, məto Narmın Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmın tatol məmə kitat kotıtun nənən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatımat tata!” ¹⁶ Kən Narmın atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmıtəmat məmə kitat nenəti

Uhgîn mîn. ¹⁷ Kæn mæto-inu kitat nenætîn mîn, kitat okotos natimnat wir mîn itəm Uhgîn tæmæləhəu kalîn mæmə rəhatat. Kæn kitat Kristo okotos natimnat mîn əh. Kitat kotitun mæmə inu nîpahrienən mæto-inu kitat koatəto nahmæən kitat mîn, kæn kotitun mæmə Uhgîn otos-ipən nisiiæn kəm kitat tahmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgîn itəm tatuwa

¹⁸ Ekitun mæmə nahmæən itəm kotatig lan u-roiu, okotəplan mæmə ilat nat əpnapîn əm nian Uhgîn otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nîpahrienən, natimnat rafin itəm Uhgîn tæmol, inu nəptən ne natimnat itəm koatəwiə lan, ne neai, ne nat megəh mîn, ilat koatəsaḡgin motolkeike pik mæmə okotəplan nian itəm Uhgîn otol-arəp mæmə nenætîn mîn u pah mîn. ²⁰ Koatasipən nəhlan mæto-inu Uhgîn tæmol mæmə natimnat rafin itəm in tæmol, ilat koatatig e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wir mîn itəm rəhalat aupən ikîn. Ilat kəsotolkeikəən nəhlan, mæto in Uhgîn itəm tæmol nəhlan elat. Kæn in tæmolkeike mæmə ilat okotəhəu-pən rəhalat nətəligən əskasik lan, ²¹ mæmə in otikis ilat e nəmnəmitən ne nîmisən itəm ilat kotatig pahrien lan. Kæn in otikis ilat nəhlan mæmə in titun nos-ipənən nepətən əhag-əhag kitəh əm kəm ilat itəm otos-ipən kəm nenætîn mîn.

²² Kitat kotitun mæmə aupən aḡin mætoarus-pa əh-roiu, natimnat rafin itəm Uhgîn tæmol, koatekimis tahmen e pətan kit itəm tatəto nahmæən mæmə otiləs nətîn. ²³ Kæn sənəmə natimnat mîn əm itəm Uhgîn tæmol, ilat koatekimis nəhlan. Mæto kitat mîn koatekimis nəhlan, nat əpnapîn mæmə Uhgîn təmos-ipa rəkis nat wir kəm kitat, u Narmin Rəhan. Kæn Narmin in məsîn rəha natimnat wir aḡin mîn itəm Uhgîn otəpanos-ipa nian kit. Kæn roiu koatəsaḡgin e nian ətuatip mæmə Uhgîn otegəhan-in rafin kəm kitat natimnat itəm tæməhl kitat ron. Kæn in otikis nîpətətat itəm toas, mos-ipa in wi. ²⁴ Təmətuoun e nian Uhgîn təmosmegəh kitat, kitat koatəhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən o natimnat mîn əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsaḡgin, in otəsaḡgin mîn o naka? ²⁵ Mæto koatəhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kæn motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəsaḡgin moatətul əskasik.

²⁶ Kæn tahmen mæmə nolən əh tətəsitə etat, * Narmin Rəha Uhgîn tətəsitə etat e rəhatat nəprouən. Kitat kotəruru mæmə naka koatəkəike kəfak ron, mæto Narmin əm Rəha Uhgîn tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəḡhatən tikə lan. ²⁷ Kæn Uhgîn itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmin Rəhan tatən, mæto-inu Narmin Rəhan tatəfak o iəfak mîn tətəu-pən nətəligən rəha Uhgîn.

Nalpəkəuən rəha Uhgîn

²⁸ Kitat kotitun mæmə, Uhgîn tatol mæmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir mîn ne nat rat mîn, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kətolkeike Uhgîn, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. ²⁹ Tol nəhlan mæto-inu, aupən aupən aḡin, Uhgîn tinitun rəkis mæmə kitat okotəhatətə lan. Kæn e nian əh, in təməən mæmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətîn mæmə netəmim tepət okotuwa pian mîn ne winin mîn, kæn in təmaupən maiir, kæn in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kæn kitat itəm in təmaupən mən mæmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kæn kitat u itəm təmaun-in, in tæmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kæn kitat u itəm tæmol kitat kotətuatip, in otiləs-ipər mos-ipən nisiiæn ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikəən asol rəha Uhgîn

³¹ ?Okotən mîn naka e natimnat mîn əh? Uhgîn in kitat mîn, matol natimnat rafin mæmə ilat natimnat wir mîn e nəmegəhən rəhatat, kæn nat əpnapîn əm okəmə pah tatol tikimir kəm kitat. ³² In təməsəḡinən o Nətîn ətuatip mæmə otimis o kitat rafin, mæto in

8:16: 2 Kor 1:22 **8:17:** Kal 4:5-7; Nol Əpən 21:7 **8:20:** Jen 3:17-19 **8:23:** 2 Kor 5:2-4 * **8:26:** “nolən əh” tatəḡhat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. **8:27:** Sam 139:1
8:28: Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6 **8:31:** Sam 118:6

tamegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. ³³?Pah titun nətə-pa mīn nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgīn itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. ³⁴?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpīnən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit mīn, Uhgīn təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nisaiiən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgīn o kitat. ³⁵?Naka titun nīləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ? Nəratən, o nian iəkis mīn, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikīn tasilə ikīn, o nəəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! ³⁶Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Nəoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Uhgīn. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm. Itimat ekotahmen e sipsip mīn itəm okohamnu ilat.”

³⁷Nīpahrienən, e natimnat mīn əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agīn. ³⁸Kən ekītun məmə nat kit tikə agīn titun nīləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgīn, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo mīn, o iərmis mīn, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən mīn rafin, ³⁹o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agīn, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhgīn təmol, okol ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgīn itəm koatos o Iəramərə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeike pik məmə netəm Isrel okotahatətə e Kristo

¹Kən roiu iakolkeike məmə ekəghat-in rəhak mīn netəmim u noanol mīn rəha Isrel, məmə kəmotapəs Kristo. Iatən nīpahrienən məto-inu itimlau Kristo kitəh əm, eseiuaən. Rəhak nətəligən ne Narmīn Rəha Uhgīn katuən məmə nat u iatən in nīpahrienən. ²Nīkik təmitəgīt kən mətahmə pik olat nian rafin. ³Okəmə io ekītun nosən nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn, kən inu otasitu o natimak mīn məmə okotahatətə e Kristo, kən nīkik təpagien əm. Nīpahrienən, nīkik təpagien okəmə Uhgīn otiləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə in otasitu natimak mīn məmə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natimak mīn,” məto-inu e nīpətīn, ilat noanol rəha Isrel. ⁴Ilət noanol rəha Isrel, kən natimnat wīr mīn u rəhalat: Uhgīn təməhl ilat məmə nenətīn mīn, kən təmol əp rəhan nepətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ipən mīn nəniəkisən mīn rəha nasituən,* kən mos-ipən mīn Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn, ne nəniəkisən mīn. ⁵Kən tīpīlat mīn, ilat netəm-iasol mīn rəha Uhgīn aupən, kən e nīpətīn ikīn, Kristo təmisi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgīn itəm in ilis e natimnat rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun tikə. Əwəh.

Suatip itəm Uhgīn təmitəpun netəmim lan

⁶Noanol rəha Isrel kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsolən məmə Uhgīn tateiua e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm kəmotisi-pən e noanol rəha Isrel, ilat netəm Isrel pahrien. ⁷Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotisi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgīn təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatip rəham otisi-pən e nita rəha Aisak.” ⁸Nīpətīn nat u məmə, ilat u kəmotaiir e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafin nenətī Uhgīn mīn. Məto nenətī Uhgīn pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nəniəkisən rəha Uhgīn. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹Tol nəhlan məto-inu Uhgīn təmən-iəkis kəm Epraham min-nulan, “E nian ətuatip, oekitəlig-pa, kən Sera tiniləs rəkis nətīn kit iərman.”

¹⁰Məto nəghatən təsolən namnun ikīn-u. Nətī Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmiləs mil mil kəiu. Rəhalau tata kitəh əm, pipi rat rəha noanol mīn rəha Isrel u Aisak.

8:33: Aes 50:8-9 **8:36:** Sam 44:22 **9:3:** Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38 * **9:4:** Nəniəkisən rəha nasituən neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19:24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34 **9:7:** Jen 21:12 **9:8:** Kal 4:23
9:9: Jen 18:14

¹¹ Məto nian mil mil u kəməsuairən əh, kən məsioalən əh nat kit itəm təwir o tərə, Uhgın təmən-ipən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wir məmə Uhgın titəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən, ¹² məto sənəmə məmə kitat kəmotol nat wir kit or nat tərə kit. Uhgın təmən kəm Repeka məmə, “Nita rəha nətīm asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emolkeike Jekop, məto emetəhau Esao.”

¹⁴ ?Okotəhrən əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgın təsətuatipən? !Kəp! Kotitun məmə in tatol tətətip ¹⁵ məto-inu Uhgın təmən kəm Moses məmə, “Oekasəkitun netəmim itəm ekītəpun ilat, kən ekol nolən təwir kəm netəmim itəm ekītəpun ilat.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nənəkisən rəha Uhgın o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koatolkeike pik in, o məto-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkitunən rəha Uhgın. ¹⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ipər ik o nat kitəh əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafin.” ¹⁸ Kən nīpəti nat u məmə, Uhgın tətəsəkitun netəmim neen məto-inu in atip tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən məto-inu in atip tolkeike məmə otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otəpəh ron io məmə, “Okəmə Uhgın tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike motol nəhlan. ?Kən tahro Uhgın tatən məmə ilat kəmotol təfagə rat?” ²⁰ Məto ekuhalpın nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Tahro natuhalpın əsanən nəghatən rəha Uhgın. Nīkitəmat təht-tu. Nuwigı nat kəmol e noantənimtə, kol təsənən kəm etəm təmol məmə, “?Nəmahro mol io məmə ekol nulan?” ²¹ Etəmim itəm tatol natimnat e noantənimtə, in titun nosən noantənimtə kit mol nuwigı nat lan kəiu, kit itəm təwir rəha nolən lafet, kən kit mın rəha wək əpnəpın əm.

²² Kən Uhgın titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmə in tolkeike, in titun nolən ilat məmə otərəkin ilat. In tolkeike məmə otol-arəp məmə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnəpın in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpınən kəm ilat itəm koatol məmə nīkin otahmə. ²³ Rəhan nətəligən kaifəməh nəhlan məmə in otol-arəp nəwirən asol rəhan kəm netəm mın u itəm in tolkeike məmə otəsəkitun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat əpən əpən agın məmə ilat okotətig e nəwirən rəha Uhgın əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itəm in tətəpun, kən sənəmə noanol əm rəha Isrel, məto İaihlua mın. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgın təmən e Naoa u rəha Hosea məmə,

“Netəm mın əh itəm sənəmə rəhak netəmim, ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mın netəmim.’
Kən netəmim itəm eməsolkeikeən ilat əpən, ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkeike.’

²⁶ Kən ikin-u ətuatip, itəm emən kəm ilat məmə, ‘Itəmat sənəmə rəhak mın netəmim,’ netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘İlat nənəti Uhgın itəm tətəmegəh.’ ”

²⁷ Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mın rəha Isrel e nian tatən-iarəp məmə, “Nat əpnəpın netəm Isrel kotepət tahmen e nīməkləkil əpəh itəhəi, məto Uhgın otosmegəh əm ilat noan məsin, ²⁸ məto-inu İərəməərə in otol rafin uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim e nətueintən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən əpən məmə, “Okəmə İərəməərə əsanən Pik Agın in təsegəhan-inən itat məmə rəhatat nita məsin okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkin agın ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətəən

³⁰ ?Naka nīpəti nəghatən mīn u? Nīpətin tol mīn-nulan məmə, Iaihlua mīn itəm kəsotalkut əskasikən məmə okotətuatip e nīganəmti Uhgīn, Uhgīn təmol ilat kotətuatip e nīganəmtin e nahatətəən rəhalat. ³¹ Məto netəm Isrel kəmotalkut pik e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatip e nīganəmti Uhgīn. Məto ilat kəsotətuatipən. ³² ? O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pik məmə okotətuatip e nīganəmti Uhgīn o nolən wīr mīn rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətəən. Ilat koatoh pikən “Kəpiel Rəha Noh Pikənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pikən, in kəpiel itəm otol ilat kotəme.

Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e nīganəmti Uhgīn.”

10

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Iakolkeike pik məmə Uhgīn otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron. ² Io iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pik o nolən natimnat itəm otol niki Uhgīn tagien. Məto nolən rəhalat tāsisi-pənən e nitunən itəm tətətuatip. ³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhgīn məmə ilat okotuwa kətətuatip e nīganəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol namnun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətətuatip e nīganəmti Uhgīn. In təmol namnun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətuatip e nīganəmti Uhgīn.

Nəmegəhən itəm Uhgīn tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətətuatip e nīganəmti Uhgīn. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natimnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhən lilin.” ⁶ Məto suatip rəha nahatətəən məmə suah kit tuwa mətətuatip e nīganəmti Uhgīn in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwīn əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo mīləs meiuaiu muwa məmə otasitu lam. ⁷ Kən tatən mīn məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwīn əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” məmə nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh mīn e nīmīsən. ⁸ ?Məto, tatən mīn naka? Tatən məmə, “Nəghatən Rəha Uhgīn in iuəhkīr əm ron ik. In əpəh e nohlīm ne nīkim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətəən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmə nakən-iarəp e nohlīm məmə Iesu in Iərəməərə, kən okəmə nakahatətə e nīkim məmə Uhgīn təmosmegəh in e nīmīsən, kən Uhgīn otosmegəh ik. ¹⁰ Kən inu nīpahrienən nəhlan məto-inu Uhgīn tatol etəmim kit tatətuatip e nīganəmtin nian suah əh tətahatətə lan pahrien e nīkin. Kən Uhgīn tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlīm məmə Iesu in Iərəməərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okoatətul e nīganəmti Uhgīn.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnapīn okəmə ik noanol rəha Isrel, o Iaihlua kit, məto-inu Iərəməərə kitīəh əm u tatərəməərə mətawte-in rəhan nəwīrən kəm netəmim rafin itəm koatətapəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi Iərəməərə məmə otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ? Məto netəmim okotahro motaun-in Iərəməərə o nosmegəhən ilat, okəmə kəsotahatətəən lan? ?Kən okotahro motahatətə lan okəmə kəsotətoən namnusən lan kit? ?Kən okotahro motəto namnusən okəmə suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ?Kən netəmim okotahro kən-iarəp namnusən təwīr okəmə Uhgīn təsahl-ipənən ilat? Tahmen

9:32: Aes 8:14 † 9:33: ‘Saeon’ in nərgin kit mīn rəha Jerusalem. 9:33: Aes 8:14; 28:16 10:5: Lev 18:5
10:6: Dut 30:13 10:7: Dut 30:13 10:8: Dut 30:14 10:11: Aes 28:16 10:12: Efes 3:8 10:13: Joel 2:32

e Naoa Raha Uhgïn itəm tatən məmә, “!In nat wir agin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təwir!”

¹⁶ Məto sənəmә netəm Isrel rafin itəm kəmos e nīkilat namnusən təwir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmәte məmә, “!Ərəmərə, netənim təkəku əm kəmotən nīpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nahatətəən tətisi-pən e nat itəm nakatəto, kən nat itəm nakatəto tətisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ?Məto ekətapəh məmә, ilat kəmotəto o kəp? Əwəh, kəmotəto. Naoa Raha Uhgïn tatən məmә,

“Nəghatən təmuwin e ikin min rafin e nətueintən, təmuwin ikin min rafin agin.”

¹⁹ ?Kən ekətapəh əm o nat kit min məmә, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmә,

“Ekol itəmat nakotetet netənim e kantri əpnəpin əm itəm ekol təwir kəm ilat, kən ekol neməha tol itəmat məto-inu ekol təwir kəm kantri min itəm kotalmäl.”*

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmә, “Netənim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io; Netənim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

²¹ Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgïn e netəm Isrel məmә, “E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəmäh-in nelmək məmә ekasitu etəmat, itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin mənətaəmat ron io.”

11

Uhgïn tətəskitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?In pahrien məmә Uhgïn təməuhlin mentan o rəhan netənim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən mənətan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin. ² Aupən aupən agin, Uhgïn təmitəpun noanol rəha Isrel məmә in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan min netənim. Kən in təməsəuhlinən mənətan olat. Nəkotitun o kəp məmә naka Naoa Raha Uhgïn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgïn matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol. ³ In təmə, “!Ərəmərə, kəmotəhamnu rəham ien min motəhalkin-ohalkin rəham olta min. Kən io pisin əm ekətətig, kən moatəkut min məmә okotəhamnu io.” ⁴ ?Məto Uhgïn təməni-pən naka kəm in? In təmə məmә, “!atəskəlim netənim sepen-təosan məmә rəhak min, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgïn eiueiuə u Paal” ⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsin əh-ikin itəm Uhgïn təmitəpun ilat e rəhan nəwirən. ⁶ Kən okəmә Uhgïn tətəsmegəh ilat e nəwirən rəhan, kən təməsolən e natimnat təwir min itəm ilat koatol. Məto okəmә təposmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat wir min, kən nəwirən itəm Uhgïn tətawte-in kəm ilat, in tol pisin, kən sənəmә nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətəuən əm o rəhalat wək.

⁷ ?Kən təhro? Netənim tēpət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhgïn, məto kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgïn təmitəpun, kəmos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgïn təmol ilat məmә kotapəs nətəən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Raha Uhgïn tatən məmә, “Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgïn təmol məmә nətəligən rəhalat tətəpil əlu-əlu, kən mol məmә niganəmtilat təpis, kən mol məmә matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təməni məmә,

10:15: Aes 52:7 **10:16:** Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nīpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgïn, məto ilat kəməsotolkeikeən məmә okotətəlig-in. Kən tol nəhlan, Uhgïn təməni-pən nəghatən kitəh əm kəm İaihlua min məmә in otol netəm Isrel kotetet ilat ron. **10:20:** Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2
11:1: 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18 **11:8:** Dut 29:4; Aes 29:10

“Pəs rəhalat nagwənan tepət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm othasin ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpinən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niganəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitiəh o nəratən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua min

¹¹ ?Kən ekətapəh min məmə, netəm Isrel kəmotoh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul minən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən, Uhgın təmol suatip o nosmegəhən Iaihlua min məmə otol netəm Isrel kotetet netəm min əh, kən motolkeike rəhan nəwirən. ¹² !Tol nəhlan, okəmə Iaihlua min kəmos nəwirən rəha Uhgın məto-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgın təmitəpun rəkis, nian ilat okotahatətə e Kristo, nəwirən rəha Uhgın otuwa mepət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua min. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgın otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Uhgın təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimis kəmotəmegəh min. ¹⁶ Okəmə netəmin kotələhəu kalin nəwitai pīret rəha nagwənan wi məmə rəha Uhgın, kən pīret apiəpiə, in min rəha Uhgın.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Uhgın, kən nelmin min, ilat min rəha Uhgın. Nəghatən u, nīpətin təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Uhgın, kən noanol min rəhalat, ilat min rəha Uhgın.

¹⁷ Məto nelmi nig min neen rəha nasum-inən, Uhgın təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netəmin neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua min, nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnapin min e nikinat. Uhgın təmilpin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwirən itəm Uhgın təməni-əkis kəm Epraham ne nətin min u in nəukəti nig.†

¹⁸ Məto itəmat Iaihlua min, nəsoəghat ausitən məmə Uhgın təmilpin itəmat e nig itəm təmatgəhl rəkis ikin, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukəti nig tətəgwən itəmat, məto sənəmə itəmat nelmi nig nakotəgwən nəukəti nig. ¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig min neen məmə otilpin io ekos nəmelat.” ²⁰ In nīpahrienən, məto tətəgəhl rəkis ilat məto-inu kəsotahatətəən e Uhgın. Kən itəmat nakoatəper-ipən e nəukəti nig e nahatətəən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotausitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ məto-inu Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətəən əskasik lan, kən in otəgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Uhgın kəm netəmin: in tatol təwir kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In təmələhəu nəghatən əskasik o netəmin itəm kəmotəht nəwian, məto in tatol təwir kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motəhatətə lan o rəhan nəwirən. Məto okəmə nakotapəs nahatətəən lan, kən in otəgəhl rəkis min itəmat. ²³ Kən okəmə netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Uhgın, kən in otilpin min ilat e nəukətin, məto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nīpəti nəghatən u məmə, itəmat Iaihlua min, itəmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnapin əpəh e nikinat itəm Uhgın təməte rəkis, kən milpin-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatip kit rəha nig, o nīləsən nelmi nig pisin kit milpin-pən e nig pisin kit. Məto noanol min rəha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif əpəh e nasumən. Kən roiu timətig məmə Uhgın otilpin min ilat e nəukətilat ətuatip.

11:10: Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46 * **11:16:** Nəghatən u rəha pīret təmisi-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənan wi e nasumən. Netəmin koatol pīret lan, kən motaupən katos-ipən nəwitai pīret məsin kəm Uhgın. Kən in tatəgəhun məmə pīret tapiəpiə, in min rəha Uhgın, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wir rəha nəukəti nig u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19 **11:22:** Jon 15:2,4

Uhgîn tatasakitun netamim rafin

²⁵ Piak min ne winik min. Iakolkeike mämә näkotitun nat anion u mämә, itamat näsotiläs-ipär pikän itamat. Uhgîn tәmol mämә netamim neen rәha Isrel kәmotapәs nätoән rәhan nәghatән. Mәto nolән әh otәtatig әh mәtoarus-pa Iaihlua min rafin itәм Uhgîn tәmitәpun, ilat okotahatәtә lan. ²⁶ Kән e nolән әh, Uhgîn otosmegәh rafin netәм rәha Isrel. Tahmen әm e itәм Naoa Rәha Uhgîn tatән mämә, “Etәм otosmegәh netamim otisi-pән e noanol rәha Isrel;‡ in otos-irәkis nolән rat rәha noanol rәha Isrel.

²⁷ Kән inu nәniәkisән rәha nasituән rәhak kәм ilat mämә ekafәl rәkis tәfagә rat rәhalat.”

²⁸ Noanol min rәha Isrel kәmotapәs namnusән tәwir rәha Iesu Kristo, kән tol nәhlan, ilat kәmotuwa tikimr min rәha Uhgîn. Mәto nat u in o nәwirән rәhatәmat mәto-inu roiu, Uhgîn tәmos-ipinә rәhan nәwirән kәм itamat Iaihlua min. Mәto Uhgîn tatolkeike әh netәм Isrel mәto-inu in tәmitәpun ilat, kән ilat nita rәha Epraham, Aisak, ne Jekop.

²⁹ Tol nәhlan mәto-inu, nian Uhgîn tәmitәpun rәkis netamim kән mol tәwir kәм ilat, okol in tәsәuhlin minән rәhan nәtәligән. ³⁰ Itamat u Iaihlua min itәм aupән nәmoatәht nәwia Uhgîn. Mәto roiu, Uhgîn tәmasakitun itamat mәto-inu netәм Isrel kәmotәht nәwian. ³¹ Kән e nolән ahmen-ahmen әm, netәм Isrel koatәht nәwia Uhgîn roiu, mämә Uhgîn titun nasakitun minән ilat. Tol nәhlan mәto-inu roiu ilat koatәplan mämә Uhgîn tәmasakitun itamat, kән mәta ilat okotolkeike mämә Uhgîn otol mihin min elat. ³² Netamim rafin koatәht nәwia Uhgîn, kән in tatol mämә rәhalat nolән rat tәtaskәlim ilat rafin agin, ko ilat atip kәsotikisән ilat. In tәmol nәhlan mämә in titun nasakitunән ilat rafin.

Nolән rәha Uhgîn in tәwir agin

³³ !Otәplan-tu! !Nәwirән rәha Uhgîn kәм netamim, ne nenatigән rәhan, ne nitunән rәhan, ilat rafin kotepәt agin-әh! Kitat kotәruru nitunән nolән rәha nәtәligән rәhan, ne rәhan suatip min. Inu tahmen-pән әm e Naoa Rәha Uhgîn itәм tatән mämә,

³⁴ “Suah kit tikә itәм titun natimnat itәм tәtatig e nәtәligән rәha Uhgîn.

Kән suah kit tikә itәм in titun nos-ipәнән nәghatән kit mämә otasitu e Uhgîn.”

³⁵ “Suah kit tikә itәм titun nos-ipән atipән rәhan kit nat kit kәм Uhgîn mәto-inu, natimnat rafin agin rәha Uhgîn rәkis.”

³⁶ Tol nәhlan mәto-inu Uhgîn tәmol natimnat rafin, kән natimnat rafin koatәtig mәto-inu nәsanәнән rәhan tәtaskәlim ilat, kән natimnat rafin in tәmol mämә rәhan. !Pәs kitat kotos-ipән nәnwiwiән kәм in tatuwin matuwin namnun tikә! Әwәh.

12

Sakrifais itәм nәmegәhән tәtatig lan

¹ Piak min ne winik min. Mәto-inu Uhgîn tәmasakitun kitat, ekәtapәh әskasik otәmat mämә näkotos-ipән nipәtitәmat rafin kәм Uhgîn tahmen e sakrifais kit itәм tәtәmegәh, kән nәmotәlәhәu kalin mämә rәhan, kән nikin tәtagien lan. Inu suatip әtuatip itәм onәkotәfak kәм Uhgîn lan. ² Sotosән nolән rәha netamim e nәtueintән, mәto otegәhan-in pәs Uhgîn otәuhlin rәhatәmat nәtәligән tuwa muwiwi mämә nolән rәhatәmat okotuwa motәwir. Kән tol nәhlan, itamat onәkotitun nakilән, kән nitunән, kән nitәpunән nolән wir min itәм Uhgîn tolkeike, inu nolән min itәм kotәwir, ne nolән min itәм kotol nikin tagien, ne nolән min itәм kotәtuatip.

³ Kән e nәwirән itәм Uhgîn tәmawte-in kәм io, iatән-ipinә kәм itamat rafin mämә sotiläs-ipär atipән nәtәligән rәhatәmat. Mәto e nәtәligән әtuatip, otәplan nәsanәнән min itәм Uhgîn tәmos-ipinә kәм itamat e nahatәtәән rәhatәmat e Kristo. Kән nian näkotәplan

‡ 11:26: Nәghatән Kris әtuatip tatән mämә, ‘otisi-pән Saeon.’ Saeon in nәrgin kit min rәha Jerusalem, kән in tatәpsen-pән noanol rәha Isrel. 11:27: Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34 11:34: Aes 40:13 11:35: Job 41:11 11:36: 1 Kor 8:6; 11:12; Kol 1:16 12:1: Rom 6:11,13; 1 Pita 2:5

nəsanənən mɪn əh, otəplan rəhatəmat nolən mɪn, kən motakil motəplan məmə rəhatəmat nolən mɪn kotəwɪr motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nɪpətɪn kitiəh əm, məto tatos nolɪn-olɪn tepət, kən nolɪn-olɪn nɪpətɪn mɪn əh, rəhalat əh-ikɪn wək pɪsɪn pɪsɪn mɪn itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nɪpətɪn kitiəh əm lan, kən motagile atɪp əm e kitat mɪn. ⁶ Kən Uhgɪn təmos-ipa nəsanənən o nolən wək pɪsɪn pɪsɪn mɪn tətəu-pən nəwɪrən rəhan itəm təmawte-in kəm kitat. Uhgɪn tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatɪp kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən mɪn əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətunən, pəs in təgətun; ⁸ okəmə in tatos nəsanənən o nɪləs-ipərən nətəligən, pəs in tɪləs-ipər; okəmə in tatos nəsanənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsanənən o nitən nɪməfak, pəs in tol e nɪkɪn rafɪn; okəmə in tatos nəsanənən o nasəkɪtunən, pəs in tol e nɪkɪn agɪen.

Suatɪp reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat mɪn, kən motaskəlɪm əskasɪk nolən wɪr mɪn. ¹⁰ Otolkeike itəmat mɪn tahmen məmə itəmat piatəmat ne wɪnɪtəmat mɪn. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pɪk məmə onəkotɪsɪai-in itəmat mɪn. ¹¹ Otəkəike nian rafɪn o nolən wək rəha Uhgɪn e nɪkɪtəmat rafɪn məsotəpouən, tahmen e nɪgəm tatuəp. ¹² Otagɪen məto-inu nəmotələhəu-pən əskasɪk rəhatəmat nətəligən e Uhgɪn. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgɪn e nəfakən nian rafɪn. ¹³ Otawte-in kəm netəmim rəha Uhgɪn nat naka itəm rəhalat tɪkə. Otəkəike motol təwɪr kəm iapɪspɪs mɪn itəm koatuwa imatəmat ikɪn.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgɪn məmə otol nəwɪrən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən nəratən tuwa olat, məto otətəpəh o Uhgɪn məmə otol nəwɪrən kəm ilat. ¹⁵ Otagɪen itəmat netəm koatagɪen. Kən otasək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafɪn, nɪkɪtəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilɪs, məto nɪkɪtəmat otagɪen əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nɪkɪtəmat təsəhtən məmə nakotenatɪg wɪr.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpɪnən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafɪn okotəplan məmə tətəuətɪp. ¹⁸ Otol natɪmnat rafɪn itəm nəkotɪtun nolən məmə itəmat nəkotatɪg e nəməlinuən itəmat netəmim rafɪn. ¹⁹ Piak mɪn ne wɪnɪk mɪn. Sotalpɪnən nɪtai təfagə rəha suah kit, məto otəpəs əm məmə Uhgɪn otəpanələhəu nalpɪnən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgɪn, Iərəməərə tatən məmə, “In rəhak pɪsɪn əm wək o nalpɪnən nɪtai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgɪn tatən mihɪn məmə, “Okəmə rəham tɪkɪmɪr nəumɪs tatus, os-ipən nagwənən kəm in; okəmə in tatoaoa, os-ipən nat kit kəm in tənɪm. Nian natol natɪmnat mɪn u, in otaulɪs pɪk lan.”

²¹ Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətəarus itəmat mɪləs-ɪəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwɪr otɪləs-ɪəhau nolən tərət.

13

Nərəməərəən rəha kapman

12:3: Efes 4:7; Fil 2:3 **12:5:** 1 Kor 12:12,27 **12:8:** 1 Kor 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 **12:10:** 1 Pita 1:22 **12:12:** 1 Tes 5:16-18 **12:13:** Hip 13:2 **12:14:** Mat 5:44; 1 Kor 4:12 **12:16:** Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15 **12:19:** Dut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, mətō-inu nepətən o nərəmərəən rafin tatisi-pən e Uhgīn, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgīn pisin əm tatiləs-ipər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tataht nəwia kapman, in tataht nəwia nat itəm Uhgīn təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpīnən olat. ³ Tol nəhlan mətō-inu kapman itəm Uhgīn təmələhəu təsolan netəmim itəm koatol nolən wīr kotəgin, mətō tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsoltolkeikeən məmə nəkotəgin netəmiasol mīn rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wīr mīn, kən ilat okotiləs-ipər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək mīn rəha Uhgīn itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwīr kəm itəmat. Mətō okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, mətō-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpīnən. Ilat iolwək mīn rəha Uhgīn itəm otol neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpīnən, kən kit mīn u, mətō-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiah əm, otətou-pən takis kəm kapman, mətō-inu netəmiasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgīn, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin mīn, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisiaiien, otisiai-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəmərəən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon mīn. Mətō kaon kitiah əm tatəkəike mətatig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat mīn, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, mətō-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwīnən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen mīn əh-ikin. Mətō nəghatən kitiah əm in nəukətīlat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolan nəratən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nīpəti Lou rafin koatuwa motol nīpahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan mətō-inu itəmat nəkotitun wīr nian koatatig lan u-roiu. Nian tīnatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapīlən, mətō-inu nosmegəhən rəhatat tīnatuwa iuəhkīr, maprəkis-in nian kitat kīnotahatətə. ¹² Napinəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlīm nolən wīr mīn rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm tətaskəlīm wīr rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wīr mīn, tahmen e netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat mīn, məsotapīsən, məsotit əpnapīn itəmat mīn, kən məsotolən nolən alməl mīn, məsotərgəhəuən, məsotetətən kitat mīn. ¹⁴ Mətō otegəhan-in məmə İərəmərə İesu Kristo otərəmərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip mīn o nolən təfagə rat mīn itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

14

Nəghatən rəha netəm mīn u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nīkitəmat tətəgien əm məmə nakotos iəfak mīn neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnapīn rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə niki Uhgīn təsəgienən o kəp, o nolən mīn neen itəm netəmim neen koatən-iəhau. Nakotos ilat kotuwa, mətō esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəligən mīn rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan

13:1: Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14 **13:7:** Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11 **14:1:** Rom 15:7

nahatətəən, təwir əm məmə in otun nagwənən rafin. Məto etəmim kit mın, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən nıkin təht məmə in titun nunən nagwənən e nasumən əm, məpəs nunən mit. ³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otəplan rat etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgın nıkin tagien əm ron. ⁴ Təsəwirən məmə ik natən məmə iolwək rəha suah kit mın təmol nolən tərət. Rəhan atip əm iərəməərə otən məmə təmol təwir o tərət.* Kən in otol təwir məto-inu İərəməərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wır mın.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitiah əm in rəha Uhgın taprəkis-in nian rafin, məto suah kit mın tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən məmə nian kitiah əm in rəha Uhgın, in tatol o nıləs-ipərən İərəməərə. Kən etəm tatun mit, tatun o nıləs-ipərən İərəməərə, məto-inu tatən kəm Uhgın məmə nıkin tagien o nıgin nagwənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in mın tapəs nunən o nıləs-ipərən İərəməərə, kən in mın tatən kəm Uhgın məmə nıkin tagien o nıgin nagwənən. ⁷ Suah kit təsərəməərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnəpin in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o nıləs-ipərən İərəməərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o nıləs-ipərən İərəməərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha İərəməərə. ⁹ Kristo təmimis matig məmegəh mın, məmə in İərəməərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

¹⁰ Kən təsəwirən məmə nakən nıkalı iəfak kit mın məmə təmol nolən tərət e natimnat mın əh. Kən təsəwirən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat rafin okotətul əpən e nıganəmti Uhgın məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e İərəməərə tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə,

“Inu nıpahrienən, tahmen məmə in nıpahrienən məmə iatəmegəh, netəmim rafin okotisin nulilat kəm io, kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgın.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiah kitiah okotətul e nıganəmti Uhgın o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nıkalı suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitiah itımlau İərəməərə İesu, kən o nat u, io ekıtun wır məmə nagwənən rafin kotəwir o nunən, kəsotolən suah kit tamkimik e nıganəmti Uhgın. Məto okəmə suah kit nıkin təht məmə nat kit tamkimik e nıganəmti Uhgın, nat əh tamkimik atip əm ron. ¹⁵ Okəmə piam kit tatəto tərət pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsalıwəkən e suatip rəha nolkeikən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkın piam kit itəm Kristo təmimis ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-in məmə in nat tərət. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın sənəmə nat rəha nagwənən ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e nıganəmti Uhgın, ne nəməlinuən, ne nagiənən e Narmın Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgın tətəgien, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwir, kən nıkilat tagien əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwın o nəməlinuən, kən tatıləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsərəkınən wək rəha Uhgın o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwir, məsotamkimikən e nıganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kən tol nəhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit mın itəm otol piətəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

14:2: Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak mın, kən “İərəməərə” tatəpsen-pən Uhgın. Nıpəti nəghatən məmə Uhgın otakil kitat, məto təsəwirən məmə kitat okotakil kitat mın.

14:4: Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20 **14:10:** 2 Kor 5:10 **14:11:** Aes 45:23; Fil 2:10-11 **14:14:** Wək 10:15; Taet 1:15 **14:15:** 1 Kor 8:11-13 **14:19:** Rom 12:18; 15:2 **14:20:** 1 Kor 8:13

²² Kæn okæmæ itæmat nakotos nætæligæn kit o natimnat min u, otaskælīm anion æm itæmat Uhgīn. Suah kit tætatīg e næwīræn pahrien nian in tatol æm natimnat itæm in titun mæmæ tætuatip mæmæ in otol. ²³ Mæto etæmim itæm ræhan nætæligæn tatol kæiu o nat itæm tatun, mæmæ in tætuatip o nunæn o kæp, tæwir mæmæ in tæsunæn. Mæto okæmæ in tatun, Uhgīn otæn nolæn ræhan in tæfagæ rat, mæto-inu in tatun, mæto nīkin tæsæhtæn mæmæ in nat ætuatip, ræhan nolæn tæsetulæn e nahatætææn. Kæn okæmæ suah kit tatol nat kit itæm nīkin tæht mæmæ in tærat, in tatol tæfagæ rat.

15

Nilæs-ipæræn nætæligæn ræha iæfak pīsīn pīsīn min

¹ Kitat neen, nahatætææn ræhatat tæskasik, kæn kitat kotitun mæmæ nat ælkælæh min æh, ilat nat æpnapīn æm. Mæto okol kitat kæsotækæikeæn o nolæn natimnat min æh mæmæ nīkitat tætagien lan. Nīkitat tækæike mæht piætæt min ne wīnitat min itæm ræhalat nætæligæn kæiu e natimnat min æh. ² Kitat okotækæike motol nolæn itæm otol nīki netæm pīsīn tagien lan, mæmæ otasitu elat, mol nahatætææn ræhalat tuwa mæskasik. ³ Pæs kotol næhlan mæto-inu Kristo min, in tæmæsolæn nolæn kit mæmæ in atip nīkin otagien lan. Mæto in tæmol natimnat rafin agīn itæm Uhgīn nīkin tolkeike, kæn o natimnat min u, netæmim kæmotæn rat in ron. Inu tahmen e Naoa Ræha Uhgīn tatæn mæmæ, “Næn ratæn min itæm netæm pīsīn pīsīn min koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat min æh itæm kæmæte aupæn e Naoa Ræha Uhgīn, kæmæte min mæmæ otægætun kitat, mæmæ okotælæhæu-pæn æskasik nætæligæn ræhatat e Uhgīn. Kæn kitat kotitun nolæn æh mæto-inu koatætul æskasik e nian iækis min, kæn Naoa Ræha Uhgīn tatilæs-ipær nætæligæn ræhatat.

⁵ Uhgīn pīsīn æm tætasitu etat mæmæ koatætul æskasik e nian iækis min, kæn in pīsīn æm tatilæs-ipær nætæligæn ræhatat. Kæn roiū, iatætæpæh ron mæmæ in otasitu etæmat e nætæligæn ræhatæmat mæmæ otuwa mol kitiæh æm, tahmen æm e nolæn ræha Kristo Iesu. ⁶ Kæn iækætæpæh næhlan otæmat rafin itæm noatos nætæligæn kitiæh æm, mæmæ næwīatæt titun nuwamæn mahmen e næwia suah kitiæh æm o nilæs-ipæræn nærgi Uhgīn, itæm in Uhgīn ne Tata ræha Iæræmæ ræhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iæfak min neen e nīkin agien mæmæ okotuwa motæplan itæmat, tahmen æm mæmæ Kristo tæmos itæmat e nīkin agien. Otol næhlan mæmæ netæmim okotænwiwi Uhgīn lan. ⁸ Sotaluinæn nat u mæmæ, Kristo tæmuwa iolwæk ræha netæm Isrel mæmæ otægætun mæmæ Uhgīn tatol ræhan næghatæn, næghatæn inu mæmæ næniækisæn min ræhan kæm tīpi netæm Isrel aupæn, ilat kæmotuwa nīpahrienæn. ⁹ Kæn tæmuwa mæmæ Iaihlua min okotænwiwi Uhgīn o ræhan nasækitunæn, tahmen e Naoa Ræha Uhgīn tatæn mæmæ, “Tol næhlan, oekilæs-ipær nærgæm e nīki Iaihlua min, oekan napuæn min mænwiwi nærgæm.”

¹⁰ Kæn tatæn min mæmæ,
“Otagien, Iaihlua min, itæmat ræhan min netæmim.”

¹¹ Kæn tatæn min mæmæ,
“Itæmat Iaihlua min otænwiwi Iæræmæ,
kæn itæmat rafin noanol min ræha nætueintæn otænwiwi in.”

¹² Kæn Aesea tatæn min mæmæ,
“Noanol ræha Jese aupæn otær min*
kæn Uhgīn otilæs-ipær in mæmæ otæræmæ e noanol min ræha nitæn min rafin.
Kæn Iaihlua min okotælæhæu-pæn æskasik nætæligæn ræhalat lan.”

¹³ Uhgīn tæmasitu o kitat mæmæ okotælæhæu-pæn æskasik ræhatat nætæligæn lan. Pæs in otol mæmæ nīkitæmat otær mærioah e nagienæn ne næmælinuæn nian nakoatahatætæ lan mæmæ,

15:2: 1 Kor 10:24,33 **15:3:** Sam 69:9 **15:4:** 2 Tim 3:16 **15:7:** Rom 14:1 **15:8:** Mat 15:24 **15:9:** 2 Saml 22:50; Sam 18:49; Wæk 3:25 **15:10:** Dut 32:43 **15:11:** Sam 117:1 * **15:12:** Jese in tata ræha Kig Tefit
15:12: Aes 11:10; Nol ðpæn 5:5

e nēsanēnēn rēha Narmīn Rēha Uhgīn, onakoatēlēhēu-pēn əskasik pik tēhmīn rēhatēmat nētēligēn e Uhgīn.

Pol in aposol rēha Iaihlua mīn

¹⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. Ekitun wir mēmē nēmegēhēn rēhatēmat tēmər mērioah e nēwīrēn, kēn nēmotos nītunēn rafin, kēn nəkotahmen o nēgētunēn itēmat mīn. ¹⁵ Məto e naoa u rēhak, eməsēhluaig-inēn nat kit, emēn-iarəp e nīkik rafin natimnat mīn u kēm itēmat, kēn molkeike mēmē nīkitēmat otəkēike matəht nēghatēn mīn əh. Tətuatip əm mēmē iatēghat nēhlan, məto-inu Uhgīn tēmasitu lak e rēhan əm nēwīrēn ¹⁶ mēmē io ekuwa iolwək rēha Kristo Iesu o nēn-iarəpēn namnusēn tēwīr kēm Iaihlua mīn. Io ekahmen e pris kit itēm iatēn-iarəp namnusēn tēwīr rēha Uhgīn mēmē, Iaihlua mīn itēm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir mīn itēm Narmīn Rēha Uhgīn tēmələhēu kalīn mēmē rēha Uhgīn, kēn Uhgīn nīkin tagien o nosēn.

¹⁷ Kēn e wək rafin itēm iatol o Uhgīn, iatēghat ausit məto-inu in Kristo Iesu əm itēm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitēn o nat kit mīn, ekəghat ausit əm o natimnat wir itēm Kristo tēmol nian emol rēhan wək o nīlēsēn Iaihlua mīn kotuwa motol nēwia Uhgīn. Kristo tēmol wək e rēhak nēghatēn, ne rēhak nolēn mīn, ¹⁹ kēn tēmol wək e nēsanēnēn rēha nēmētīn mīn ne nat pispīs mīn, kēn tēmol ilat rafin e nēsanēnēn rēha Narmīn Rēha Uhgīn. Kēn tol nēhlan, emēn-iarəp rafin namnusēn tēwīr rēha Kristo, tēmətuoun Jerusalem muwīn mətoarus-pēn kantri u Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nētəuonēn rēhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike mēmē ekuwīn mēn-iarəp namnusēn tēwīr e ikin mīn neen itēm kəsəto-agīn-əhēn nērgi Kristo ikin. Esolkeikeēn mēmē ekol wək e ikin kit itēm suah kit tīnuwīn rəkīs ikin mēn-iarəp namnusēn tēwīr. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rēha Uhgīn itēm tatēghat-in Kristo mēmē,

“Netēmim itēm kəsēn-iarəpēn namnusēn tēwīr kēm ilat, ilat okotəplan in,

kēn netēmim itēm kəsotətəon əh namnusēn tēwīr, ilat okotitun.”

²² Nian tepət, wək u rēhak o nuwīnēn ik pīsīn pīsīn mīn tətəhtosīg-in io o nīmīnēn mēplan itēmat.

Nətēligēn rēha Pol o nuwīnēn Rom

²³ Məto roiu, rēhak wək ikin-u tīnol namnun, kēn e nup tepət rəkīs, iakolkeike pik mēmē ekīmīnē mēplan itēmat, ²⁴ kēn tol nēhlan, nīkik tatəht mēmē ekīmīnē mēplan itēmat nian ekuwīn əpəh kantri u Spen. Kēn nian ekīmīnē kotauilīm o nian əkuəkīr əm, kēn iakolkeike mēmē nakotasitu lak e rēhak naliwəkēn. ²⁵ Məto roiu, iatuwīn Jerusalem o nasitūn e iəfak mīn əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak mīn əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nīkilat tēmagien o nos-ipamēn rēhalat mēni mēmē ekasitu e ian-rat mīn e nīməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nīkilat tēmagien əm o nolēn, kēn in tahmen e iehl kit itēm noanol rēha Isrel kēmotol kēm ilat. Tol nēhlan məto-inu okēmē Iaihlua mīn kēmotos nēwīrēn rēha Uhgīn e suatip rēha netəm Isrel, kēn Iaihlua mīn okotəkēike motasitu e netəm Isrel e rēhalat mēni. ²⁸ Oekos mēni itēm ilat kēmotos-ipa, muwīn mos-ipēn kēm iəfak mīn əpəh Jerusalem. Kēn nian emol namnun wək u, kēn ekiet Jerusalem muwīn əpəh kantri u Spen, kēn e rēhak naliwəkēn oekīmīnē mēplan itēmat. ²⁹ Nian ekuwa mītəlau imatēmat ikin, ekitun mēmē iatos natimnat wir tepət e Kristo mēmē ekos-ipīnē kēm itēmat, kēn itēmat onəkotətə tēwīr lan.

³⁰ Piak mīn ne wīnik mīn, məto-inu kitat koatahatətə e Iərēmərə rēhatat Iesu Kristo, kēn Narmīn Rēha Uhgīn tatol mēmē kitat koatolkeike kitat mīn, ekətapəh əskasik otēmat mēmē nəkotəfak ron io kēm Uhgīn, kēn e nolēn əh, nakotasitu lak e nəlūagīnēn rēhak.

³¹ Otəfak mēmē Uhgīn otasitu lak mahtosīg-in netəm Jutia itēm kəsotēnēn nīpahriēnēn e

namnusən təwîr məmə, okəsotərəkînən io. Kən otəfak mîn məmə nian ekuwîn miet-pən Jerusalem, netəm mîn u koatahatətə e Kristo, nîkilat otagien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgîn tolkeike mihin, ekîmnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin agin-əh, nîkitat otagien. ³³ Pəs Uhgîn itəm in nəukəti nəməlinuən tətətiḡ itəmat mîn. Əwəh.

16

Pol tətəuiatîpin in mîn neen

¹ Io iatən-ipînə kəm itəmat məmə wînitat u Fîpi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wîr kit. ² Iakətapəh otəmat məmə nian in otîmnə, onəkotagien əm ron e nərḡi Iərəmərə rəhatat, e nolən itəm in tətətiḡ məmə netəmim rəha Uhgîn okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwîr məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwîr kəm Prisila ne Akwila, itəm itîməhal emətəhalol wək kitîəh rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuəhkîr kiamîs o nasituən lak. Sənəmə io pîsîn əm, məto io ne Iaihlua mîn rafin u koatəfak, itîmat ekotənwiwi Uhgîn olau.

⁵ Kən otən təwîr kəm niməfak itəm kəmotuəfîmîn e rəhalau nimə. Otən təwîr kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwîr kəm Meri itəm təmatol pîk wək otəmat.

⁷ Otən təwîr kəm Antronikas ne Junias, natîmak mil itəm itîməhal mîn ilau eməhaluwîn e kalapus. Aposol mîn koatîsiai-in pîk ilau, kən ilau kəmuəupən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwîr kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəmərə.

⁹ Otən təwîr kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitîəh e Kristo, kən otən təwîr kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwîr kəm Apeles itəm təmətul əskasîk e Kristo e nian iəkîs mîn.

Otən təwîr kəm Aristopolas ne noanol mîn rəhan, ne rəhan iolwək mîn.

¹¹ Otən təwîr kəm Herotian, rəhak ətuətiḡ.

Otən təwîr kəm Nasisas ne rəhan mîn, ne rəhan iolwək mîn itəm koatəfak kəm Iərəmərə.

¹² Otən təwîr kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pîk wək rəha Iərəmərə.

Otən təwîr kəm io kit u Persis, pətan kit mîn itəm tatol pîk wək rəha Iərəmərə.

¹³ Otən təwîr kəm Rufas, iəfak wîr kit rəha Iərəmərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwîr kəm io tahmen e rəhak ətuətiḡ mama.

¹⁴ Otən təwîr kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat mîn itəm ilat mîn koatətiḡ.

¹⁵ Otən təwîr kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne wînin, ne Olimpas, ne iəfak mîn rafin itəm ilat mîn kotətiḡ.

¹⁶ Otən təwîr kəm itəmat mîn tahmen məmə itəmat kitîəh əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwîr kəm itəmat.

¹⁷ Piak mîn ne wînik mîn. Iakətapəh əskasîk otəmat məmə nakoatəto wîr itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat mîn, kən koatəgətuən natîmnat itəm koatol netəmim koatakîə e nahatətəən rəhalat, kən nəgətuənən əh tol pîsîn agin e nəgətuənən itəm nəmotos rəkîs. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha Iərəmərə Kristo, məto koatol wək əm o nat nîpətîlat tolkeike. İlat koatən wîr nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiua, kən matərəkîn nətəliḡən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kînotəto rəkîs namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwîa Kristo. Tol nəhlan, nîkîk tagien pîk otəmat. Məto iakolkeike pîk məmə nakotenatîḡ e nolən ətuətiḡ mîn, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat mîn. ²⁰ Uhgîn itəm nəukəti

nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətain Setan, kən in otatig əm ləhau e nelkitəmat. Pəs nəwīrən rəha Iərəmərə Iesu Kristo tətətig itəmat min.

²¹ Timoti itəm itımlau min etioal wək kitiəh, tatən təwīr kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak min, kəhalən min təwīr kəm itəmat.

²² Io Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwīr kəm itəmat u kitat kitiəh e Iərəmərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwīr kəm itəmat. Io Pol, ekətətig e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak kotuəfimin iman ikın.

Erastas u etəm tatərəmərə e mənı rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau min katuən təwīr kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotəwiwi Uhgın. In titun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwīr rəha Iesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluəig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgın u itəm tatəmegəh nian rafın, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien min aupən kəmotəte e naoa min rəhalat, kən netənim okotitun. Ekotən-iarəp məmə noanol min rafın e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgın, kən tol nəhlan moatol əm nəwian.

²⁷ Uhgın pisin əm in Uhgın, kən in pisin əm in tenatig. !Pəs kotəwiwi Uhgın nian rafın namnun tikə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikin Korin Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Korin in taon asol kit. Ikin əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat mın kəmotər lan, kən nolən rat mın tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, Iaihlua mın kotepət lan. Pol təmətuoun niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol mın neen tinatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat mın, kən neen koatos nətəligən mın itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat mın neen itəm ilat kəsotitun wırən, kən in təmətə naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmətə naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat mın itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmətə naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat mın rafin təmərəioah wır lan. Nolən rat mın neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmətə naoa u məmə otən-iarəp nolən rat mın itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pisin mın neen mın. In təmən kəm ilat məmə okotahro mın nulan motəkəike kitəlig-pa mın o Uhgın, kən nolən naka u tətətuatip itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən mıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itimlau piətət Sostenes. ² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalin məmə rəhan mın e Kristo Iesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan mın, itəmat mın netəm e ikin mın rafin itəm koatəfak kəm Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo itəm in Iərəməərə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne Iərəməərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwiran ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nıkkik tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwiran kəm itəmat e Kristo Iesu. ⁵ Təmawte-in rəhan nəwiran u tepət kəm itəmat e nolən mın rafin, e nasituən o nən-iarəpən ne nitunən nəghatən rəhan. ⁶ Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nıpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matip moatəzahgin nuwamən rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, Uhgın tatos-ıpinə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin mın əh itəm kotətuatip o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, itəm tatuwa mın lan. ⁹ Kən Uhgın otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Uhgın itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiəh itəmat Nətin Iesu Kristo u Iərəməərə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat mın

¹⁰ Iatətapəh əskasik otəmat, piak mın ne winik mın, e nərgi Iərəməərə Iesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat mın, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitiəh e nətəligən ne nıkin kitiəh. ¹¹ Piak mın ne winik mın, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloë* kəmotən-iarəp kəm io

1:8: 1 Tes 3:13; 5:23 **1:9:** 1 Tes 5:24; 1 Jon 1:3 **1:10:** Fil 2:2 * **1:11:** Kloë in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatisiai-in.

māmā itəmat nakoatərgəhəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pol,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Apolos,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pita,” neen min kotən māmā, “Itimat ekoatuarisig-in Kristo.” ¹³ ? Nikitəmat təht māmā nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht māmā io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmol baptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ Io iakən tagkiu kəm Uhgīn māmā io eməsolan baptais etəmat kit, mətə emol baptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Nikik tagien nəhlan mətə-inu suah kit okol təsənən māmā kəmol baptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol baptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmā emol baptais min e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən min u māmā, Kristo təsahl-ipamən io māmā ekol baptais e netəmim, mətə təmahl-ipa io māmā ekən-iarəp əm namnusən təwir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etəmim mətə-inu, esolkeikən māmā nəghatən e nimisən rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan mətə-inu, nəghatən e nimisən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, mətə o kitat itəm Uhgīn tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgīn. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgīn tatən māmā, “Io ekərəkīn agin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat.”

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?Iəgətun min rəha Lou hiə? ?Netəmim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uhgīn təmol nenatigən rəha nətueintən tīnuwa rəkis nalməl əmən.

²¹ Tol nəhlan mətə-inu, e nenatigən rəha Uhgīn, təmol māmā netəmim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Mətə in təmol māmā nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netəmim itəm koatən nipahrienən lan. ²² Noanol min rəha Isrel koatəpəh-in nat pispis min, kən Iaihlua min koategəs-in nenatigən māmā okotəplan Uhgīn, ²³ mətə kitat koatən-iarəp əm nimisən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in tahmen e kəpiel e suatip itəm tatol noanol min rəha Isrel koatəme, kən in tahmen e nalmələn kəm Iaihlua min. ²⁴ Mətə o netəm min un itəm Uhgīn təmaun-in ilat, noanol min rəha Isrel neen ne Iaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgīn ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan mətə-inu, nalmələn rəha Uhgīn in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netəmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netəmim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht māmā itəmat netəm ahro nian Uhgīn təmaun-in itəmat. Itəmat tepət nəsotenatigən e nigənəmti netəmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmā itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Mətə Uhgīn tatitəpun nat alməl min e nətueintən māmā okotol aulis netəm kotenatig, kən mītəpun nat əpou min e nətueintən māmā okotol aulis netəm kotəsənən. ²⁸ In təmitəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim, ilat nat əpnəpin əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh māmā in otol nat keike e nətəligən rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnəpin əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan māmā suah kit otəsəghat ausitən e nigənəmti Uhgīn. ³⁰ Mətə-inu e nəwia Uhgīn, itəmat nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu. Kən Kristo təmuwa o kitat māmā nenatigən rəha Uhgīn, inəh e Kristo, Uhgīn təmol kitat kotətuatip e nigənəmtin, kən mələhəu kalin kitat māmā rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmen e Naoa Rəha Uhgīn tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm Iərəmərə təmol lan.”

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian

emətatig kitat min itəmat, nīkik təkaskik məmə esən-iarəp mīnən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nīmīsən rəhan e nīg kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətasiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusən təwīr, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol mīn itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgīn ne wək rəha Narmin Rəha Uhgīn. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətəən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgīn.

Nenatigən rəha

Narmin Rəha Uhgīn

⁶ Məto in nīpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kīnotəkaskik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnapīn mīn əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgīn aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaiɡ, kən Uhgīn təmol nalpəkauən aupən aupən aɡin məmə, nenatigən əh, in otol nəwīrən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kīnotəruru nalpəkauən əh rəha Uhgīn, məto okəmə ilat kīnəmotitun, ko kəsotətu-pərən Iərəməərə rəha nəwīrən rafin e nīg kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Suah kit təsəplanən,

suah kit təsətoən,

suah kit təsītunən

nat naka itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotolkeike in,”

¹⁰ məto Uhgīn təmol əp nalpəkauən anion əh rəhan kəm kitat e Narmin. Kən Narmin titun natimnat rafin, kən mītun mīn natimnat rəha Uhgīn itəm etəmim kit okol təsītunən.

¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmin əm? ?E nolən kitiəh əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgīn, məto Narmin əm? ¹² Uhgīn təməsos-īpamən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təmos-īpa Narmin itəm tətisi-pən ron. In təmos-īpa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgīn təmos-īpa əpnapīn əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat ioatən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən mīn əh, məto Narmin Rəha Uhgīn təməgətun itimat, kən ekotən-iarəp natimnat pahrien rəha Narmin Rəha Uhgīn e nəghatən mīn itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmin Rəha Uhgīn tikə lan, okol təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgīn məto-inu ilat nat alməl mīn əm kəm in, kən okol in təsītunən ilat məto-inu Narmin Rəha Uhgīn əm titun nasituan e netəmim o nītunən natimnat rəha Uhgīn. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmin Rəha Uhgīn kotəplan motitun natimnat mīn əh, məto netəm əpnapīn, ko koatəplan məsotitun aɡin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“?Pah u titun nətəligən rəha Iərəməərə

məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e nīməfak

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Nian emətatig kitat min itəmat, okol esəghatən kəm itəmat tahmen e netəmim itəm kīnotəkaskik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmin Rəha Uhgīn, kəp. Eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat nīsualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, tahmen məmə emətagwən itəmat e melek əm,

eməsos-ipinə nagwənan əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmenən o nunən. Kən nıpahrienən, itəmat nəsotahmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat tahmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nakoatetet itəmat mın, kən moatərgəhəu, kən tahmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpın mın. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “Io rəha Pol,” kən kit mın tən məmə, “Io rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? Itımlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasitu etəmat o nuwamən o Iesu. Itımlau etioal əm wək itəm İərəməərə təmos-ıpa pısın pısın kəm itımlau məmə ekioal. ⁶ Tahmen məmə io eməfe nıkutın nat, kən Apolos in tətəu e nəhau, məto Uhgın tatol tatəwiə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhau, in nat əpnəpın əm, məto Uhgın pısın əm in nat keike itəm tatol natımnat koatəmegəh moatəwiə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitıəh əm. Kən Uhgın otətou ilau kitıəh kitıəh e rəhalau wək pısın pısın mın. ⁹ Itımlau iolwək mil rəha Uhgın, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwırən itəm Uhgın təməwte-in kəm io, emiləkin wır nelki nimə tahmen e etəm tıtun wır niləkinən nimə. Kən suah kit mın tatiləkin nimə məsın. Məto ilat rafın okotəkəike moatehm wır wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit mın itəm tol pısın e inu itəm kınıləkin rəkis. Kən nelki nimə u in Iesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in Iesu Kristo, kən in tıtun niləkinən e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, o e silfa, o e kəpiel nəmtın tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian Iesu tatuwa mın, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwır or tərət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətouən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təmus rəhan nimə, kən rəhan natımnat rafın təmikə. In əm, Uhgın otosmegəh, məto tahmen-ahmen əm e suah kit itəm taiu mətəgım e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotıtun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgın, kən Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkın nimə rəha Uhgın, kən Uhgın otərəkın in, məto-inu nimə rəha Uhgın, in rəhan pısın əm. Kən nimə u rəha Uhgın, itəmat.

¹⁸ Təsəwırən məmə suah kit tateıuə-in atıp in. Okəmə suah kit nıkin təht məmə in tenatig u-roıu e nıganəmtı netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e nıganəmtılat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu nenatıgən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pık e nıganəmtı Uhgın. Tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tatol noanıkulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wır, kən Uhgın taskəlim in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən mın məmə, “İərəməərə tıtun məmə, nətəligən rəha netəm kotenatig, ilat nat əpnəpın əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotıləs-ıpər atıp itəmat ron. Uhgın tatos-ıpən natımnat rafın rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nımisən, o nian roıu, o nian itəm tatuwa, ilat rafın rəhatəmat məmə Uhgın otol təwır kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgın.

4

Aposol mın rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itımat tahmen e iolwək mın rəha Kristo itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmtımat məmə itımat ekotol əp nalpəkəuən anıon rəha Uhgın.

² Kən netəmim itəm koatehm natımnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwır məmə nian etəm-iasol tatəplan rəhalat wək, kən tıtun nahatətəən elat. ³ E io, in

3:2: Hip 5:12-13; 1 Pita 2:2 **3:3:** 1 Kor 1:10-11 **3:4:** 1 Kor 1:12 **3:6:** Wək 18:4,11,27-28 **3:9:** Mat 16:27; Efes 2:20-22 **3:11:** Aes 28:16; 1 Pita 2:4-6 **3:13:** 1 Kor 4:5 **3:16:** 1 Kor 6:19; 2 Kor 6:16 **3:19:** Job 5:13 **3:20:** Sam 94:11 **4:2:** Luk 12:42

nat əpnapin əm okəmә itəmat, o netəm pisin neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atip esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmә emol əm nat itəm in təwir, mətō nat u təsənən məmә io ekətuatip. İərəmərə əm tətuatip o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotautautən o nakilən natimnat. Nakoatəsağin e nian İərəmərə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhagən natimnat itəm koatəhluaig e napinəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən mın rəhalat. E nian əh Uğin otənwiwi ilat kitiəh kitiəh.

⁶ Piak mın ne winik mın. Emən-ipinə nəghatən mın əh kəm itəmat etimlau Apolos məmә itəmat onəkotos nitunən ikin, kən okəmә nakotos nipəti nəghatən mın u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən mın itəm kinəte rəkis,” kən nəsotos-ipərən netəm-iasol neen motos-iahau neen. ⁷ ?Tahro? ?Itəmat ilis taprəkis-in netəmim mın rafin? ?Itəmat nakoatos natimnat neen itəm Uğin təsos-ipinə kəm itəmat? !Kəp! ?Kən tahro nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uğin təmos-ipinə kəm itəmat tahmen əm məmә itəmat əm nəmotol natimnat mın əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmә ninotos rafin rəkis natimnat rəha Uğin. Nikitəmat təhat məmә ninotos rafin rəkis nautə rəha Uğin. Nolən rəhatəmat tahmen məmә nəmotuwa kig mın rəha Uğin, mətō itimat ekotətig ləhau əm. !Mətō kəp, sənəmә nipahrienən! !Nəman! Okəmә nipahrienən məmә itəmat nəmotuwa kig mın rəha Uğin, nikitimat otəgien pik, kən okəmә tol nəhlan, itimat mın ekotol kig kitat mın itəmat. Mətō təsolən mihin. ⁹ Itimat aposol mın, mətō nikik təht məmә Uğin təmələhəu itimat əpəh ləhau ağın-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakil rəkis məmә okotəkəike motimis. Nikik təht nəhlan mətō-inu tahmen məmә ekoatətul e niğanəmti nagelo mın ne netəmim rafin məmә ilat okotəplan nolən rəha nımisən rəhatimat.* ¹⁰ !Netəmim tepət koatən məmә itimat ialməl mın o nərgi Kristo, mətō nikitəmat təht məmә itəmat nakotenatig wir e Kristo! Mətō sənəmә nipahrienən. !Netəmim tepət koatən məmә rəhatimat nepətən tikə, mətō nakoatəghat ausit məmә rəhatəmat nepətən iahgin! Mətō sənəmә nipahrienən. Netəmim tepət koatəsiai-in itəmat, mətō katən rat itimat.

¹¹ Mətō, inu nipahrienən. Mətōarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaə, kən ekoatuwin e natimnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nimə tikə. ¹² Itimat atip əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, mətō itimat ekotəfak o nəwiran olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, mətō itimat ekotəpnapin əm. ¹³ Nian netəmim koatən rat itimat, mətō itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətōarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafin, o namkimik rəha nətueintən rafin.

İlat okotəkəike kətəu-pən nolən rəha Pol

¹⁴ Esətəən nəghatən mın u məmә ekol itəmat nakotaulis, mətō məmә otəhgaiir etəmat, mətō-inu itəmat nenətik mın itəm ekolkeike itəmat. ¹⁵ Rəhatəmat iəgətun tepət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalin ten-taosan, mətō rəhatəmat tata ətuatip kitiəh əm, inu io, mətō-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatip nian emən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat aıpən. ¹⁶ Tol nəhlan, ekətapəh əskasik otəmat məmә onəkotətəu-pa rəhak nolən mın. ¹⁷ Mətō-inu o nat u, etəhlipinə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəmərə. In otən mın

4:5: 1 Kor 3:8 **4:6:** Rom 12:3 **4:7:** Rom 12:6 * **4:9:** Nian kig kit təmol win e nəluaginən, minatitəlig matit rəhan mopael mın ne rəhan tikimir mın. Rəhan mopael mın kotuarisig-in, kən tikimir mın kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafin kotitun məmә tikimir mın okotimis. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafin koatəplan tikimir mın atip koatoh ilat mın, o kəm-naka koatol fait ilat nat iarupin mın tahmen e laion. Kən Pol tatən məmә in ne rəhan mın netəmim kotahmen e tikimir mın itəm okotimis, kən netəmim rafin koatəplan. **4:11:** 2 Kor 11:23-27 **4:12:** Mat 5:44; 2 Tes 3:8 **4:15:** Kal 4:19 **4:16:** Fil 3:17

kəm itəmat suatip rəha nəmegəhən rəhak e Kristo Iesu itəm tatətəu-pən natimnat itəm iatəgətun e niməfak min rafin ikin min rafin.

¹⁸ Itəmat neen koatən məmə esimnə minən, kən motausit pik o rəhatəmat nepətən. ¹⁹ Məto otəsuwəhən, ekəike mimnə məplan itəmat okəmə Iərəməərə tegəhan-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən min itəm netəm iausit min koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. ²⁰ Məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. ²¹ ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekimnə malis itəmat, o ekimnə e nolkeikeən ne narmın rəha nəmeiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət agın

¹ Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətan kit, kən təmol e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnapın kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətan wi rəha rəhan tata. ² !Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətəən tərət, məto onəkotəkəike motətə tərət o nolən əh, kən nəsotahl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motahl-iarəp itəm təmol nolən rat əh e nikitəmat.

³ Nat əpnapın esatigən kitat min itəmat, məto e narmın etatig kitat min itəmat, kən tahmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi Iərəməərə Iesu məmə naka in tətəuatip məmə kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiah, kən e narmın, etatig kitat min itəmat, kən nian nəsanənən rəha Iərəməərə rəhatat Iesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otələs-ipən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmə otərəkin nipətın, məto Iərəməərə otosmegəh narmın nian in tatuwa min e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ?Nəkotitun o kəp məmə, is noan məsin əm tətələpik apiəpiə flao itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas min rəhatəmat məmə itəmat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən nipahrienən itəmat nəkotahmen ətuatip e piret əh. Tol nəhlan məto-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, məto kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Məto pəs kotol lafet e Piret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol nipahrienən motətəuatip.

⁹ Eməte rəkis naoa kəm itəmat məmə nəsotan kələhən itəmat netəm koatakləh-in pətan. ¹⁰ Esən-iahauən məmə nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnapın nolən rəhalat tol min-nulan: ilat koatakləh-in pətan, ilat naumis, ilat iakləh min e neiuəən, kən ilat koatəfak kəm narmı nat min. Okəmə nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e nətueintən. ¹¹ Məto nipəti naoa itəm eməte kəm itəmat məmə onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmə in piatəmat kit, məto in tətəkləh-in pətan, o in tətəumis, o in tatəfak kəm narmı nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian tepət, o in tətəkləh-in e neiuəuəən. Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnapın in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiah.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmə ekakil netəm kəsotəfakən. Məto in wək rəhatəmat məmə onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfagə e nolən min u. ¹³ Uhgın otakil netəm Iaihluə min, məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat.”

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmə itəmat kəiu kuəhai ilau min, in tol naulisən məmə otələs muwin kəm netəm kəsotəfakən məmə okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Məto nəkotəkəike

motiləs motuwın kəm iəfak mın. ² ?Nəkotitun o kəp məmə iəfak mın, ilat okotakil netəmim e nətueintən? ?Kən okəmə itəmat onəkotakil netəmim e nətueintən, kən tahro nikitəmat təht məmə nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh mın? ³ ?Nəkotitun o kəp məmə, kitat okotakil nagelo mın? !Kən natımnat mın rəha nətueintən, ilat kotimətiğ əm o nakilən! ⁴ ?Kən tol nəhlan, okəmə nakoatərgəhəu o nətəliğən mın neen, tahro nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? Ilat kəsotosən nisiaiən rəha niməfak məto-inu ilat kəsotahmenən məmə okotakil nat asol mın neen tahmen e kitat. ⁵ İatən nəhlan məmə nakotaulis lan. ?Tahro? ?İtəmat kit tikə itəm tenatiğ məmə in titun nələhəuən nənən mın əh? ⁶ !Məto kəp! İtəmat piak mın nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən mın. Kəsi.

⁷ İtəmat nakoatuwin o suah kit məmə otakil rəhatəmat nərgəhəuən. Inu tatəgətun məmə nəmotəmkakiəh e suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhatəmat. ?Tahro? Okəmə suah kit tatol tərət kəm ik, təwir məmə nakaluin əm. Okəmə tateiuə-in ik mətakləh-in ik, aluin mın əm. ⁸ Məto kəp. İtəmat piatəmat mın əm, məto itəmat atip nəkoatol tərət kəm itəmat mın, kən moateiuə-in itəmat mın motakləh kəm itəmat mın.

⁹ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nərətən, okol kəsotuwınən e nərəmərəən rəha Uhgın? Əsotətəliğ-inən neiuəiuəən. Inu nıpahrienən məmə netəm koatakləh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmi nat mın, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat mın, ¹⁰ ne iakləh mın, ne naumis mın, ne netəm koatapıs e wain, ne netəm koatəghat rat e nərgi netəmim, ne netəm koateiuə motakləh kəm netəmim, ilat okol kəsotuwınən e nərəmərəən rəha Uhgın. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Məto, Narmın Rəha Uhgın rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalın itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətuatip e nıganəmtin e nərgi İərəməre İesu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfagə rat

¹² Netəmim neen koatən məmə, “Natımnat rafın təwir əm məmə ekol.” Məto, sənəmə ilat rafın kotasitu etəmat. Suah kit tatən mın məmə, “Natımnat rafın təwir əm məmə ekol.” Məto, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəməre e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netəmim neen koatən məmə, “Nagwənən in nat təwir rəha nərpiətəm, kən nərpiətəm in tolkeike nagwənən. Kən tahmen əm, okəmə nıpətıtət tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nitən pətan in təwir əm.” Nat mil əh, nagwənən ne nərpiətəm, kuəwir, nat əpnəpın məmə Uhgın otol namnun ilau kərən. Məto Uhgın təsos-ipamən nıpətıtət məmə kotitəp nıpitan. Uhgın təmos-ipa nıpətıtət məmə kotisiai-in İərəməre lan, kən İərəməre in tərəməre e nıpətıtət. ¹⁴ E rəhan nəsanənən, Uhgın təmosmegəh İərəməre e nımısən, kən in otosmegəh mın kitat.

¹⁵ ?Nəkotitun o kəp məmə, nıpətıtəmat, ilat rəha Kristo pişin əm? ?Kən nikitəmat təht məmə ekiləs nıpətik itəm in kitiəh ilau Kristo, kən mol kioal kitiəh ilau pətan rəha suatip? ! Kəp! Okol təsolən mihin. ¹⁶ ?Kən nəkotitun o kəp məmə, etəm tətən ilau pətan rəha suatip, ilau katuea kitiəh əm e nıpətın? Məto-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlau okuea nıpətın kitiəh əm.” ¹⁷ Məto etəm itəm tatol kitiəh ilau İərəməre, tatuwa kitiəh ilau mın e narmın.

¹⁸ Otagım rəkis otuwın isəu o nolən rəha nıtəpən nıpitan. Nolən rat rafın itəm suah kit tatol itəm tol pişin e itəm u, in təsərəkinən nıpətın. Məto itəm u tatərəkin nıpətın. ¹⁹ ?Nəkotitun o kəp məmə, nıpətıtəmat in nimə kit rəha Uhgın itəm Narmın Rəha Uhgın tətatiğ ikin, kən Uhgın təmos-ipinə Narmın kəm itəmat, mətatığ etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atip u itəmat. ²⁰ Uhgın təmətou rəkis itəmat e nətouən itəm nəmtin tiəkis. Tol nəhlan, otisiai-in Uhgın e nolən mın rəha nıpətıtəmat.

6:2: Nol Əpən 20:4 **6:10:** Kal 5:19-21; Efes 5:5; Nol Əpən 22:15 **6:11:** Taet 3:3-7 **6:12:** 1 Kor 10:23
6:13: 1 Tes 4:3-5 **6:14:** Rom 8:11; 1 Kor 15:20; 2 Kor 4:14 **6:15:** Efes 5:30 **6:16:** Mat 19:5 **6:17:** Jon 17:21-23; Rom 8:9-11 **6:20:** 1 Kor 7:23; 1 Pita 1:18-19

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-ipinə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotəte kəm io. Əwəh, in təwir məmə etəmim kit təsolən marit. ² Məto netəmim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwir məmə etəmim otəkəike mos atip rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan iərman. ³ Iərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan iərman okəmə iərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəməyə atipən e nıpətın, məto rəhan iərman tətərəməyə lan. Kən tahmen-ahmen əm e iərman, in təsərəməyə atipən e nıpətın, məto rəhan pətan tətərəməyə lan. ⁵ Təsəwirən məmə pətan o iərman təgin o nıpətın okəmə kit tolkeike. Məto okəmə ilau kərən kuegəhan məmə təwir əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwir əm. Məto okueike muea min kitiah. Okəmə kəsioalən, kən Setan otehm suatip o nos-ipən-os-ipənən kəm ilau. İatən nəhlan məto-inu itəmat rafin nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmə lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwir məmə netəmim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgın tatol suatip pisin pisin min kəm kitat kitiah kitiah, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nəutahlimis min məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmə tiəkis olat məmə okotaliwək e suatip ətuatip, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nikilat təsəht pikən.

¹⁰ İtəmat itəm nəmotol marit, ekən-ipinə nəghatən u kəm itəmat, sənəmə rəhak məto rəha İərəməyə məmə, pətan otəsapəsən rəhan iərman. ¹¹ Məto okəmə in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən minən suah kit min, o okəmə tahro, titəlig-pən min əm o rəhan iərman. Kən iərman otəsapəsən rəhan pətan.

¹² İtəmat itəm rəhatəmat nəman o nıpitan kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmə rəha İərəməyə, məmə okəmə itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, iərman otəsapəsən. ¹³ Kən okəmə itəmat kit, rəhan iərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsapəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tatəfak, kən Uhgın tatələhəu kalın min rəhan iərman məmə rəha Uhgın. Kən nian iərman kit tatəfak, kən Uhgın tatələhəu kalın min rəhan pətan məmə rəha Uhgın. Okəmə təsolən nulan, kən rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgın tatələhəu kalın ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalın rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmə etəm təsəfakən tolkeike məmə otapəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, egəhan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgın təsaskəlīmən ilat e marit əh. Məto, Uhgın təmaun-in itat məmə okotatig mətig e nəməlinuən. ¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Məto in əm u, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min itəm İərəməyə təmələhəu, kən təwir məmə nəkotatig əm lan. Inu rəhak nəghatən iatələhəu kəm niməfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgın təmaun-in suah kit, okəmə kəməhg-ipən in, kən otəsəhluaig-inən nəhg-ipənən itəm kəmol lan. Kən nian Uhgın təmaun-in suah kit min, okəmə kəsəhg-ipənən, kən təwir məmə təsegəs-inən məmə okəhg-ipən. ¹⁹ In nat əpnapin əm okəmə kəməhg-ipən suah kit o kəsəhg-ipənən. Nat keike məmə kitat kotətəu-pən əm nəghatən min rəha Uhgın. ²⁰ Nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat.

²¹ ?Nian Uhgın təmaun-in ik, ik slef əm kit? Nikim təsəht pikən, məto okəmə nəkitun nətəu-pənən suatip itəm kəmikis slef min lan, ətəu-pən əm. ²² Tol nəhlan məto-inu etəm slef əm nian İərəməyə təmaun-in, in etəm rəha İərəməyə itəm kəmikis rəkis, kən tahmen-ahmen əm, etəm itəm sənəmə slef kit nian İərəməyə təmaun-in, in slef əm rəha Kristo. ²³ Uhgın təmətou rəkis itəmat e nətəuən itəm nəmtin tiəkis. Sotolən məmə itəmat

nakotuwa slef min rəha netənim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat itəmat Uhgın.

²⁵ Inu nəghatən kit rəhatəmat netəm wi itəm nəsolən marit. Esos ətuatipən nəghatən kit o İərəməyə, məto iakən əm rəhak nətəligən. Məto itəmat nəkotitun məmə rəhak nəghatən in nıpahrienən, məto-inu İərəməyə təmasəkitun io. ²⁶ Məto-inu o nəratən asol itəm nəkotatig lan, rəhak nətəligən tol min-nulan məmə, nəkotatig əm nulan nəkotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Tahro? ?Nəmol marit? Segəs-inən suatip o nəpəsən rəham pətan. ?Tahro? ?Nəsolən marit? Segəs-inən suatip o nosən rəham kit pətan. ²⁸ Məto okəmə natol marit, nəsolən təfagə rat. Kən okəmə pətan wi tatol marit, in təsolən təfagə rat. Məto netəm kəmotol marit, okotatig e nəratən tepət e rəhalat natigən, kən iakolkeike məmə nəsoluwınən e nəratən min əh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nıpəti nəghatən rəhak. Natigən rəha netənim e nətueintən in tınəkuəkır əm. Kən roiu ne matuwın, netəm kəmotol marit, okəsotətəlig-in pikən nolən rəha marit rəhalat. ³⁰ Kən okəmə suah kit tətəsək, təwir məmə otaliwək e nəmegəhən rəhan təhmen məmə təsasəkən. Kən okəmə suah kit nıkin tagien, in otaliwək təhmen məmə nıkin təsagienən. Kən okəmə suah kit tatos-nəmtin nat kit, təwir məmə nıkin təht məmə sənəmə rəhan. ³¹ Kən təwir məmə netənim itəm koatol bisnes e nətueintən, ilat okotətəlig-in məmə rəhalat bisnes in nat əpnəpın əm, məto-inu nətueintən ne nəwırən rəhan otəpanikə.

³² İakolkeike məmə nıkitəmat təsəht pikən nat kit rəha nətueintən u. Tol nəhlan, okəmə suah kit təsolən marit, nıkin tətəht pik wək rəha İərəməyə məmə təhro nulan mol İərəməyə nıkin tagien o wək itəm in tatol. ³³ Məto etəm təmol marit, nıkin tətəht pik əm natimnat rəha nətueintən məmə otəhro nulan mol nıki rəhan pətan tagien, ³⁴ kən rəhan nətəligən tatuwın o nat kəiu, rəhan pətan ne wək rəha İərəməyə. Kən pətan itəm təsolən marit, o pətan wi, nıkin tətəht pik wək rəha İərəməyə məmə təhro nulan in otətuakəm o İərəməyə e nıpətin ne narmin. Məto pətan itəm təmol marit, in tətətəlig-in pik əm natimnat rəha nətueintən məmə otəhro nulan mol rəhan iərman nıkin tagien.

³⁵ İatən-ipinə nəghatən min u o nəwırən atip rəhatəmat, sənəmə iatən-ıəhau itəmat, məto məmə nəkotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən itəm tətətuatip, kən nıkitəmat tətəht pik wək rəha İərəməyə.

³⁶ Məto okəmə iərman kit ne pətan wi kit, kınən-ıəkis məmə ilau okioal marit, kən iərman təmə okuəpəs pıtən, məto roiu nıkin təht məmə təsolən nolən ətuatip e pətan əh, kən okəmə pətan əh tətətig wir əm o nup min neen, kən iərman nıkin təht məmə təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir əm, in titun nolən. In təsolən təfagə rat. Məto təwir məmə in otol marit. ³⁷ Kən okəmə kəiu min nəhlan kioalkeike məmə okioal marit, məto iərman nıkin tınəht rəkis məmə okuəpəs marit, kən suah kit tikə itəm tətəkəike kəm in məmə in tapəs marit, məto iərman əm in tətərəməyə e nıkin, kən nıkin tınəht rəkis məmə otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatip. ³⁸ Tol nəhlan, iərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatip, məto iərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkis.

³⁹ Pətan otəkəike mətatig ilau rəhan iərman e nian rafin, məto okəmə rəhan iərman timis, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, məto nat kitiəh əm, in təike mol marit e iərman kit itəm tətəfak kəm İərəməyə. ⁴⁰ Məto e rəhak nətəligən, okəmə in tətətig əm nəhlan məsolən marit, kən nıkin otəgien taprəkis-in okəmə in tatol marit. Kən nıkin təht məmə Narmın Rəha Uhgın tətətig min lak mos-ipa nəghatən əh kəm io.

8

Nəgwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kən roiu, iakəghat e nagwənən mīn itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat mīn. Kitat kotitun mēmə, “kitat rafin koatos nītunən.” “Nītunən” in nat kit itəm suah kit tətəusit ron, mətə nolkeikeən tatiləkin matiləs-ipər etəmim. ² Okəmə suah kit nīkin təht mēmə in titun pīk nat, mətə in təsītunən əh natimnat itəm in otəkəike mītun. ³ Mətə etəmim itəm tolkeike Uhgīn, Uhgīn titun in.

⁴ ?Kən tahro e nagwənən mīn itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat mīn? Kitat kotitun mēmə narmi nat in nat əpnapīn əm kit e nətueintən, kən uhgīn əlkələh mīn kotikə, mətə Uhgīn kitīəh əm. ⁵ Katən mēmə, “uhgīn əlkələh” mīn ne “iərəmərə əlkələh” mīn tepət əh-ikīn. Inu neiuəən əm. Mətə nīpahrienən netəmim neen koatəfak kəm ilat. Mətə nat əpnapīn okəmə uhgīn əlkələh mīn əh-ikīn, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ mətə o kitat, Uhgīn kitīəh əm, Tata Uhgīn. Natimnat rafin təmīsī-pən lan, kən təmos-īpa nəmegəhən kəm kitat mēmə kitat okotol nəwian. Kən Iərəmərə kitīəh əm, Iesu Kristo, kən Uhgīn təmol natimnat rafin aɡīn e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Mətə sənəmə netəmim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netəmim neen kəmotəfak kəm narmi nat mīn nian rafin. Mətə roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nīkilat təht mēmə koatəfak kəm uhgīn əlkələh mīn pahrien. Kən ilat koatətə mēmə koatol təfagə rat mətə-inu nīkilat təsəskasikən. ⁸ Mətə nagwənən təsələn kitat kotuwa iuəhkīr o Uhgīn. Okəmə kəsotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgīn kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwīr əm, nəkotitun nətəu-pənən suatīp itəm nakotolkeike, mətə oatətə itəmat. Sotələn nat kit itəm nakotolkeike mətə in otol mēmə piatəmat kit o wīnītəmat kit itəm nīkin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan mətə-inu okəmə suah kit itəm nīkin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nītunən əh, kən nakotuwīn e nīmə rəha narmi nat mīn mēmə nakotagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otīuw-pən rəhan nətəligən, kən in mīn otuwīn mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat mīn, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nītunən itəm nīkitəmat təht mēmə nakoatos, in tatərakīn etəm nīkin təsəskasikən. Mətə in piatat kit itəm Kristo təmīmīs ron. ¹² Nian nəkoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərakīn nīkin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tatəme e rəhan nəmegəhən, kən təwīr mēmə esun mīnən mit nian kit ne mēmə otəsəmeən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpīn nəghatən itəm katətu-pən lan

¹ ?Nīkitəmat təht mēmə ekītun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?Io aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan Iesu Iərəmərə rəhatat e nīganəmtək, o kəp? !Əwəh! ? Itəmat u noa rəhak wək e Iərəmərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən mēmə sənəmə io aposol, mətə nīpahrienən, itəmat nəsotitun nənən nəhlan, mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat e Iərəmərə tatəgətun mēmə io aposol kit.

³ Ekuhalpīn nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən mēmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol mīn koatəpəh otəmat o nagwənən ne nat okənīm ne, in ətuatīp o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁵ Aposol mīn neen, ne pia Iərəmərə mīn, ne Pita,* rəhalat nīpītan itəm koatəfak koatuarisīg-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha Iərəmərə. ?In tətəuətīp mēmə kitat kotol tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁶ ? O nīkitəmat təht mēmə io əm ne Panapas, itīmīlau pīsīn əm ekuəkəike mioal atīp wək o natīgən rəhatīmīlau?

8:1: Wək 15:29 **8:2:** Kal 6:3 **8:4:** Dut 4:39; 6:4; Kal 4:8 **8:6:** Efes 4:5,6 **8:9:** Rom 14:13-15; Kal 5:13
8:11: Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21 **9:1:** Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9 **9:2:** 2 Kor 3:2-3 **9:4:** Luk 10:8
 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən mēmə, ‘Kefas’ itəm in nərgīn kit mīn rəha Pita

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael məto təsəlkeikeən məmə katətou in lan? ?O, pah tətəsum məsunən nagwənən lan? ?O, pah tətəgwən nat megəh mīn məsunən əh kit ne?

⁸ ?Nikitəmat təht məmə natimnat mīn itəm iatəghat-in, koatisi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tatən nat kitiah əm. ⁹ Kəməte e Lou rəha Moses məmə, “Nian nakotasig kau motuwa məmə otol wək mewig-ewig e wit, sotəlisən nohlin pəs ton nimismisi wit neen.”† ?Tahro? ?Niki Uhgīn tatəht əm kau mīn, ¹⁰ o nikin tatəht mīn kitat? Əwəh, kəmos-ipa lou u o rəhatat nəwīrən, məto-inu netəm itəm kotaupən motəfe nat e nasumən, ne netəm koatuarisig motəulək ikin, ilat rafin nətəligən rəhalat kitiah əm məmə okotos nagwənən e nasumən u. ¹¹ E wək mīn rəhatimat, tahmen əm məmə emotasum kit məmə itəmat nəkotəgwən ikin, inu nagwənən rəha narmitəmat. ?Kən tahro, tiəkis otəmat məmə nakotos-ipa nagwənən neen rəha nīpətīn kəm itimat? ¹² Netəm pisin neen kotitun nətəpəh-inən nagwənən otəmat, kən in tətətip əm, məto ilat koatol wək rəha Uhgīn. ? Kən tahro e itimat? !Nətəpəhən rəhatimat in tətətip agin!

Məto itimat esətəlan kəm itəmat məmə itimat ekotitun mihin nolən. Məto itimat ekotol natimnat rafin itəm ekotitun nolən, nat əpnəpīn in tiəkis, məmə esotahtosisig-inən namnusən təwīr rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəmim itəm koatol wək e Nimə Rəha Uhgīn, koatos nigilat ikin nagwənən? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwənən. ¹⁴ E suatip kitiah əm, ləramərə təmən məmə, netəmim itəm koatən-iarəp namnusən təwīr, rəhalat natimnat o natigən otəkəike misipən ikin.

¹⁵ Məto esətəpəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətətip əm kən ekitun nətəpəh-inən. Eməsətəən naoa u məmə itəmat nəkotol natimnat mīn neen əh kəm io. Iatausit məsin məmə iatən-iarəp namnusən təwīr kəsətouən io lan. Kən esəlkeike agin-əhən məmə ekətəu-pən suatip pisin. Nimisən in təwīr taprəkis-in suatip pisin. ¹⁶ Məto esausitən məmə iatən-iarəp namnusən təwīr məto-inu, ekəike mən-iarəp. !Kəsi, nahməən asol otuwa ron io okəmə esən-iarəpən namnusən təwīr! ¹⁷ Okəmə iatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn məto-inu iakolkeike mol nulan, kən tətətip məmə ekos nətouən lan. Məto in Uhgīn əm itəm təmitəpun io məmə ekol wək u, kən tol nəhlan, ekəike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətouən in naka? In əm u, məmə nian ekən-iarəp namnusən təwīr, ekən-iarəp əpnəpīn əm, məsosən nətouən lan, kən tol nəhlan esətəpəhən o nat kit, nat əpnəpīn in tətətip məmə ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəməərən lak, məto io emos-iəhau atip io məmə io slef əm rəha netəmim rafin məmə ekiuw-pa tətəpət kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itimat netəm Isrel, emuwa mahmen e netəm Isrel məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat əpnəpīn Lou təsərəməərən lak, nian emətan itimat netəm koatətəu-pən Lou, emuwa mahmen elat, məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətan itimat netəm kəsotətəu-pənən Lou, emuwa mahmen elat. Məto esərakinən lou rəha Uhgīn, kəp. Lou rəha Kristo tətərəməərə lak. Emol nəhlan məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətan itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən, emuwa mahmen elat məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netəmim rafin məmə e nolən mīn rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ Iatol nəhlan o namnusən təwīr məmə io mīn ekos natimnat wīr mīn rəhan.

²⁴ ?Nəkotitun o kəp məmə, e naiuən, netəmim rafin koataiu, məto kitiah əm tatol win? Kən təwīr məmə nakotaiu e nolən rəha naiuən itəm nakotalkut pik məmə onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kotolkeike məmə kotuwīn e naiuən, kotətuakəm əskasik o rəhalat naiuən. Koatol məmə okotol win e nat kit itəm otəpanikə, məto kitat koatol məmə kitat okotol win e nat kit itəm tətətip lili. ²⁶ Tol nəhlan, tahmen e naiuən, esaiu əpnəpīnən, kən tahmen e boksig, esəht-arəpənən tahmen e etəmim tatəht magoagəp. ²⁷ !Kəp! Iatətuakəm kəm nīpətik məmə otuwa rəhak slef. Iatol nəhlan məmə, nian emən-iarəp namnusən

† 9:9: wit: Əplan e tiksonari. 9:9: Dut 25:4; 1 Tim 5:18 9:10: 2 Tim 2:6 9:11: Rom 15:27 9:12: Wək 20:34; 2 Kor 11:9 9:13: Dut 18:1-3 9:14: Mat 10:10; Kal 6:6 9:16: Jer 20:9 9:20: Wək 21:20-26 9:22: 2 Kor 11:29 9:25: Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8

təwɪr kəm netəmim tepət rəkis məmə ilat okotuwa e naiuən əh, kən io ekəsuwamən mahmen e etəmim itəm tətətgəhl lou rəha naiuən kən kərakin e naiuən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm Isrel aupən

¹ Piak mɪn ne wɪnɪk mɪn, iakolkeike məmə nəkotitun məmə nian tɪpɪtɪmat mɪn kəmotiet Ijip, ilat rafin, mal napuə tətətəgəhl olat, kən ilat rafin kəmotuwɪn-pən itəhəi u katən məmə Nɪtəhəi Asiə. ² Kən e mal napuə ne nɪtəhəi, Uhgɪn təmɔl baptais elat rafin məmə okotuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitiəh əm itəm təmisi-pən e Narmɪn Rəha Uhgɪn, ⁴ kən motənɪm nəhau kitiəh əm itəm təmisi-pən e Narmɪn Rəha Uhgɪn, məto-inu kəmotənɪm nəhau e kəpiel rəha Narmɪn Rəha Uhgɪn itəm tətətən ilat mɪn ilat, kən kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnəpɪn ilat kəmotol nəhlan, məto Uhgɪn nɪkɪn tətəsagienən olat tepət, kən ilat tepət kəmotɪmɪs əpəh ikin pɪsɪn pɪsɪn mɪn taruən-aruən ikin.

⁶ Kən Uhgɪn təmegəhan-in natɪmnat mɪn əh məmə ilat nəmtətɪn mɪn məmə otəhgaiir etat motəgətun itat, kən okəsotolən tikirilət motələhəu-pən rəhatat nətəlɪgən e nolən rat mɪn tahmen e itəm kəmotol aupən. ⁷ Əsotətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmɪ nat mɪn tahmen elat neen kəmoatol aupən. Naoa Rəha Uhgɪn tatən məmə, “Netəmim kəmotəpələh məmə okotəgwən motənɪm, kən motətul məmə okotol danis u tiuw-pən ilat tərət ikin.” ⁸ Tərət məmə kitat okotit anion nɪpitan tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotɪmɪs e nian kitiəh əm. ⁹ Tərət məmə kitat okotol natɪmnat itəm otɪuw neməha rəha Iərəməərə* tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən sɪnek tus ilat kotɪmɪs. ¹⁰ Tərət məmə nakotən nɪkali Uhgɪn tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən nagelo rəha nɪmɪsən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgɪn təmegəhan-in natɪmnat mɪn əh məmə otuwa e nəmegəhan rəhalat, məmə ilat nəmtətɪn mɪn, kən kəmətə ilat məmə okotəhgaiir etat motəgətun itat, itəm koatəgɪ roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkɪr. ¹² Kən okəmə nɪkɪtəmat təht məmə nakotətul əskasɪk, oatətə wɪr itəmat, məto-inu itəmat mɪn nəkotitun nəmən e nolən rat mɪn əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihɪn e netəmim rafin. Məto nian rafin, Uhgɪn tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhan rəhatəmat məmə in təkəsɪk maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Məto nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat, Uhgɪn otol suatɪp kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nərətən.

Narmɪ nat mɪn ne iəfak mɪn

¹⁴ Tol nəhlan rəhak mɪn, otagɪm rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmɪ nat mɪn. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatɪg, kən otakil atɪp nəghatən rəhak məmə in təwɪr o tərət. ¹⁶ Nian kitat kotəgwən e Nagwənən Rəha Nəmtətɪn Rəha Iesu, kən motən kəm Uhgɪn məmə nɪkɪtat tagien o nənɪmən, kən moatənɪm nənɪmən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitiəh kitat Kristo e nitan. ?Iatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pɪret itəm kotəmkas katoor, kitat koatuwa kitiəh kitat Kristo. ?Iatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netəmim tepət, məto kotahmen e nɪpətɪn kitiəh əm, məto-inu pɪret kitiəh əm, kən kitat rafin koatun əm pɪret əh.

¹⁸ Nɪkɪtəmat tatəht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgɪn, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmɔl sakrifais lan, tahmen əm məmə ilat rafin

9:27: Rom 8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19 **10:8:** Nam 25:1-9 * **10:9:** Tatəghat o nolən rəha netəmim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit mɪn, tatuwɪn matuwɪn məmə okotəplan okəmə Uhgɪn otol nalpɪnən o kəp. **10:9:** Eks 17:2 **10:9:** Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10 **10:16:** Mat 26:26-28 **10:17:** Rom 12:5

kəmotuwa kitiəh ilat Uhg̃in e sakrifais əh. ?Inu n̄ipahrienən, o kəp? Əwəh, in n̄ipahrienən.

¹⁹ ?Naka n̄ipəti rəhak nəghatən m̄in? ?Tahro? ?Iakatən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in nəsanənən əh-ikin rəhalat, o kəp? Kəp. ?O tahro? ?Iakatən məmə narmi nat m̄in, ilat uhg̃in əlkələh m̄in neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakatən məmə nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat m̄in, koatol kəm iərmis m̄in, kəsotolən kəm Uhg̃in. Kən esolkeikeən məmə nakotuwa kitiəh itəmat iərmis m̄in. ²¹ Okol nəsuwinən mun p̄iret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən matig muwin m̄in e niməfak rəha narmi nat m̄in mun sakrifais ne wain rəha iərmis m̄in ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Tahro? ?Nəkoatol məmə Iəramərə otetet itəmat tahmen e netəm Isrel? ?Nikitəmat təht məmə nəsanənən rəhatat tepət maprəkis-in rəha Uhg̃in?

²³ Itəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. Itəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəwirən məmə itəmat kit tategəs-in atip rəhan nəwirən, məto tatəkəike megəs-in m̄in rəha netəmim m̄in neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salim-in e maket, kən məsotəpəh-inən nəghatən lan məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in, o kəp. Kən nikitəmat təsəht p̄ikən. ²⁶ Nolən əh təwir əm məto-inu Naoa Rəha Uhg̃in tatən məmə, “Nətueintən ne natimnat rafin əh-ikin, ilat rəha Iəramərə.”

²⁷ Kən okəmə etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuwin e rəhan nimə muagwən, kən nikim tagien məmə onəkuwin, un əm nagwənən naka itəm tatos-ipinə, məsəpəhən məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in o kəp. Nikim təsəht p̄ikən. ²⁸ Məto okəmə kit tən-ipinə kəm ik məmə, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat m̄in,” kən təwir məmə nəsunən. Nikim otatəht suah əh, ne nətəligən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərət ron ik, məto in nat tərət e nətəligən rəhan əm. ?Məto tahro nətəligən rəha suah kit m̄in otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhg̃in məmə nikik tagien o nagwənən, tahro okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhg̃in məmə nikik tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafin əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakagwən, o nakənim, nəkəike mol ilat rafin e nolən itəm otələs-ipər nərgi Uhg̃in lan. ³² Solən məmə suah kit təmə e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha Isrel, o Iaihlua, o suah kit e niməfak rəha Uhg̃in. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol n̄iki netəmim rafin kotagien e nolən m̄in rafin. Iatol nəhlan məto-inu esegəs-in atipən rəhak nəwirən, məto rəha netəmim tepət, məmə Uhg̃in otosmegəh ilat.

11

¹ Otasgəwin io tahmen məmə io iatasgəwin Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² Iatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluinən io e natimnat rafin itəm emol kən məgətun, kən naskəlīmən nəgətunən m̄in tahmen əm məmə eməgətun itəmat lan.

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafin nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafin in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhg̃in itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətəin rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhg̃in e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhg̃in təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfətəinən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhg̃in e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhg̃in təmos-ipən kəm in.

10:18: Lev 7:6 **10:19:** 1 Kor 8:4 **10:20:** Dut 32:17; Nol Əpən 9:20 **10:21:** 2 Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1 Kor 6:12 **10:24:** Rom 15:1-2 **10:26:** Sam 24:1 **10:28:** 1 Kor 8:7 **10:30:** 1 Tim 4:4
10:31: Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16 **11:3:** Jen 3:16; Efes 5:23

Nolən əh tahmen əm məmə təmak rəhn-kapə.* ⁶ !Okəmə pətan kit təsotolkeikeən məmə otəfətain rəhn-kapə nəhlan, təwir məmə otəte əm noanun! Məto okəmə in tətəulis o nəteən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwir məmə otəfətain rəhn-kapə. ⁷ Təwir məmə suah kit təsəfətainən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmi Uhgın, kən matol-arəp nəwirən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwirən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu iərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e iərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətain rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tətisi-in rəhan iərman məto-inu nagelo mın koatəplan.

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitəh kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e iərman, kən iərman mın təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e iərman, kən tahmen mın əm, iərman, pətan təmiləs. Məto natimnat rafin təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətainən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafin kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, nıkin tagien lan kən kətisi-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətain rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit mın tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin mın rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən mın itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwiən itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasituən, məto tətərəkın əm itəmat. ¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat mın məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat mın. Kən nıkk təht məmə o nəghatən mın əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən mın otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ ! Nian nakoatuəfimin itəmat mın, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitəh kitəh koatəkəike əm kəsəahginən ilat mın neen. Kit nəumis tatus əh, kit tinapis rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motəgwən ikın? ?O itəmat nəotisi-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat mın? ?Kən ekən məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis agın-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəmərə. E lapın əh uarisig kəgəhan-in-pən e nelmi tikim mın, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkiu ron, kən məmkas, kən məmə, “Inu nıpətik itəm otitəgıt otəmat. Otol mihin kən nıkitəmat tətəht io.” ²⁵ E nolən kitəh əm, nian kınotəgwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, “Kap wain u in nəniəkisən wi rəha nasituən itəm tatuwa e nıtak. Otol mihin nian rafin nakoatənim, nıkitəmat tətəht io.” ²⁶ O nat əh, nian rafin nakotun pıret u, o nakotənim kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nımisən rəha İərəmərə mətoarus titəlig-pa mın.

²⁷ Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tətənim kap wain u rəha İərəmərə e nolən kit itəm təsətuatipən, in tatol təfagə o nərəkınən nıpətin ne nıta İərəmərə. ²⁸ Etəmim otəkəike makil rəhan nəmegəhən pıtan, uarisig təpanun pıret ne mənım kap wain, ²⁹ məto-inu etəmim itəm tatun matənim, məto nıkin təsəht wıren nıpəti İərəmərə, nunən ne nənimən itəm in tatol tatiuw-pa atip əm nalpınən kəm in. ³⁰ Məto o nat əh, itəmat tətəpə nakotəpou matimıs, kən itəmat neen kınotimıs rəkis. ³¹ Məto okəmə kitat kotakil atip nolən mın rəhatat, İərəmərə təsakılən kitat mol nalpınən kəm kitat. ³² Nian İərəmərə

* **11:5:** Okəmə pətan kit təmak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə katol nalpınən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23 **11:18:** 1 Kor 1:10-12 **11:25:** Eks 24:6-8; Hip 8:8-13 **11:26:** Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20 **11:27:** Hip 10:29

takil kitat mol nalpınən kəm kitat, in tatol məmə kitat okotətuatıp, məmə nian in otakil netəmim e nətueintən mən nalpınən rəhalat məmə okotimis, kən kitat okəsotosən nalpınən əh kitat min ilat.

³³ Tol nəhlan piak mın ne wınık mın, nian nakotuwa kitiah məmə nakotagwən, otəsağın itəmat mın. ³⁴ Okəmə suah kit nəumis nus, təwir məmə otagwən iman ikın latuənu, məmə nian nakoatuəfımın, Uhgın otəsos-ipənən nalpınən kəm itəmat o nolən mın əh rəhatəmat. Nian ekımnə, oekos-ipınə suatıp e natınnat pısın neen mın itəm nakoatətapəh ron.

12

Nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın

¹ Piak mın ne wınık mın, pəs ekəghat e nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motıtun. ² Itəmat nəkotıtun məmə aıpən, nian nəməsotəfakən kəm Uhgın, katiuw-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatıp o nəfakən kəm narmı nat mın itəm kəsotəghatən. ³ Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın matən rat İesu, kən suah kit mın okol təsənən məmə, “İesu in İərəmərə,” məto Narmın Rəha Uhgın, in əm tol etəmim tatən.

⁴ Nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto koatısı-pən e Narmın Rəha Uhgın kitiah əm. ⁵ Kitat koatol wək pısın pısın tepət, məto İərəmərə kitiah əm itəm koatol wək rəhan. ⁶ Kitat koatol wək e nolən pısın pısın tepət, məto in Uhgın kitiah əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafın məmə ilat okoatol wək mın əh rafın.

⁷ Kən Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa rəhan nəsanənən pısın pısın mın kəm kitat kitiah kitiah məmə kitat okotasıtu etat rafın. ⁸ O suah kit, Narmın tatos-ıpən nəghatən rəha nenatıgən. Kən kit mın, Narmın kitiah əm tatos-ıpən nəghatən rəha nıtunən nat. ⁹ Kən kit mın, Narmın kitiah əm tatos-ıpən nahatətən. Kən kit mın, Narmın kitiah əh tatos-ıpən nəsanənən o nol-wırən nımısən. ¹⁰ Kən kit mın, tatos-ıpən nəsanənən o nolən nat pıspıs mın. Kən kit mın, tatos-ıpən nəghatən mın itəm Uhgın tatos-ıpa. Kən kit mın, tatos-ıpən nəsanənən o nakılən narmın pısın pısın mın. Kən kit mın, tatos-ıpən nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pısın mın.* Kən kit mın əh, tatos-ıpən nəsanənən o nənən nıptətı nəghatən ik pısın mın əh. ¹¹ Nəsanənən mın əh ilat rafın, koatısı-pən əm e Narmın kitiah əm, kən tatos-ıpa kəm kitat kitiah kitiah e suatıp mın itəm in əm tolkeike.

¹² Nıpətı etəmim in kitiah əm, məto nolın-olın tepət; kən nat əpnapın nolın-olın pısın pısın mın, ilat koatılın e nıpətın kitiah əm. Kən tol nəhlan, tahmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol mın rəha İsrəl, kitat neen İaihluə mın, neen slef mın əm, neen sənəmə slef mın, məto Narmın Rəha Uhgın kitiah əm təmol baptais e kitat rafın ağın-əh məmə, kəmotuwa nıpətı Kristo kitiah əm, kən kitat kəmos Narmın Rəha Uhgın u kitiah əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nıpətı etəmim kəməsolən nolın kitiah əm, məto nolın tepət. ¹⁵ Okəmə nelkın tatən məmə, “Sənəmə io nelmın, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nıpətın kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkın in sənəmə nolın nıpətın məsın. ¹⁶ Kən okəmə matəlğın tən məmə, “Sənəmə io nıganəmtın, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nıpətın kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlğın in sənəmə noli nıpətın məsın. ¹⁷ ?Okəmə nıpətın in nıganəmtın rafın əm, kən otahro məto nat? ?Kən okəmə nıpətın in matəlğın rafın əm, kən otahro məto nəmiəwın nat? ¹⁸ Məto kəp, Uhgın təmoor nolın-olın nıpətın ilat rafın

11:32: Hip 12:5-6 **12:2:** Hab 2:18-19 **12:3:** 1 Jon 4:2-3 **12:4:** Rom 12:6 * **12:10:** Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pısın mın, tatəghat-in nəghatən mın itəm suah kit təsitunən. Əplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4. **12:11:** 1 Kor 7:7 **12:12:** 1 Kor 10:17 **12:13:** Kal 3:28

itəm in tolkeike mēmā ilat okotol mihin. ¹⁹ ?Okēmā ilat rafin nolın kitiah əm, kən nıpətın pəhrüən ikın? ²⁰ Məto nıpahrienən, nolın-olın tepət, məto nıpətın kitiah əm.

²¹ Nıganəmtın okol təsənən kəm nelmın mēmā, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkis.” Kən rəhn-kapə okol təsənən kəm nelkın mil mēmā, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkis.”

²² Təsölən nəhlan. Nolın-olın nıpətıtət itəm nıkıtət təht mēmā ilat kotəpou agın, ilat nat keike o nıpətıtət. ²³ Kən nolın-olın nıpətıtət itəm nıkıtət təht mēmā ilat nat əpnapın əm, koatol nolən rəha nısiailən elat. Kən nolın-olın rəha naulısən, kıtət koatehm wır ilat.

²⁴ Məto nolın-olın nıpətıtət itəm təsölən naulısən, kıtət kəsotolən nat agın elat. Məto Uhgın təmuəfımın nolın-olın nıpətıtət mın, kən matisiai-in nolın-olın mın itəm kıtət koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolın-olın nıpətıtət okəsotəhap-əhapən ilat mın, məto ilat okoatehm wır ilat mın rafin. ²⁶ Okēmā nolın məsın tatəto nahməən, kən nolın mın ilat rafin okotəto nahməən ilat mın. Kən okēmā nolın məsın katos-ıpən nısiailən kəm in, kən nolın mın rafin okotagien ilat mın.

²⁷ Nıpəti nəghatən u mēmā itəmat nıpəti Kristo, kən itəmat rafin kitiah kitiah, itəmat nolın mın rəha nıpəti Kristo. ²⁸ Kən e nıməfak, Uhgın təmaupən mələhəu-pən aposol mın, kən uarisig un, ien mın, kən uarisig un, iəgətun mın. Kən təmələhəu-pən netəm koatol nat pıspıs, ne ilat itəm koatol-wır nımısən mın, kən netəm kotasıtu e netəmim, kən netəm kotenatıg itəm kotasıtu o nənən rəha nıməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikın pısın mın. ²⁹ ?Netəmim rafin aposol mın? ?O netəmim rafin ien mın? ?O netəmim rafin iəgətun mın? ?O netəmim rafin nol nat pıspıs? ³⁰ ?O netəmim rafin koatol-wır nımısən mın? ?O netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pısın mın? ?O netəmim rafin koatən-ıarəp nıpəti nəghatən ik pısın mın? Kəp, təsölən nəhlan. ³¹ Məto təwır mēmā nakotələhəu-pən əskasık nətəligən rəhatəmat o nosən nəsanənən pısın pısın mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa, ilat mın əh itəm kotəwır agın.

Məto roiu ekən-ıpınə suatıp wır agın-əh.

13

Nolkeikeən

¹ Okēmā iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pısın mın, o nəghatən rəha nagelo mın, məto esosən nolkeikeən e nıkık, iatəghat pık əm tahmen e suah kit itəm tətəh nuwigı dram, o tətəh əpnapın əm bel. ² Okēmā iatos nəsanənən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa o nən-ıarəpən nəghatən mın itəm Uhgın tatos-ıpa, məto esosən nolkeikeən e nıkık, io nat əpnapın əm. Kən okēmā ekıtun nat anıon rafin ne nıtunən rafin, məto esosən nolkeikeən e nıkık, io nat əpnapın əm. Kən okēmā rəhak nahatətəən təskasık mēmā otol nıtot kit tıet, məto esosən nolkeikeən e nıkık, io nat əpnapın əm. ³ Okēmā ekəmki-pən rafin rəhak natımnat kəm ıan-rat mın, o ekegəhan-in nıpətık mēmā nıgəm otus, məto esosən nolkeikeən e nıkık, esölən win e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeikeən tol nulan: suah kit rəhan nətəligən təfəməh, kən matol təwır kəm netəmim, kən məsetəhakən e netəmim, kən məsos-ıpər atıpən, kən məsausıt pıkən, ⁵ kən məsol-pənən netəmim, məsalkutən o nərpin, kən nıkın təsahmə uəhaiən, kən təsaskəlım-iəkısən e nıkın nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nıkın təsagienən o nolən rat mın, məto nıkın tagien əm o nolən wır mın rəha nıpahrienən. ⁷ Nolən rəha nokeikeən tol nulan: nat əpnapın suatıp rəha suah kit tıəkıs, məto nıan rafin suah əh tətətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nıan kit, kən nıan rafin tətələhəu-pən əskasık rəhan nətəligən e Uhgın, rəhan nahatətəən tətətul əm nulan e nıan rəha nəratən.

⁸ Nolən rəha nolkeikeən namnun tıkə. Məto rəha nən-ıarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ıpa, otəpanıkə. Rəha nəghatən ik pısın mın, okotəpanıkə. Rəha nıtunən nat, otəpanıkə. ⁹ Tol nəhlan məto-inu nıtunən rəhatat noan məsın əm, kən koatən-ıarəp

nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa noan məsin əm. ¹⁰ Məto nian Iesu Kristo otuwa min mol ətuatip natimnat rafin, kən nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgîn tatos-ipa roiu okotikə. ¹¹ Nian ematakəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nitunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha nətəligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas niganəmti Uhgîn. Roiu, ekıtun noan məsin əm, məto e nian əh, epanıtun əsas natimnat rafin, tahmen məmə Uhgîn titun mihin io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kisil kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik nətəligən e Uhgîn, ne nolən rəha nolkeikeən. Məto itəm təwir pik aɡin eləhal, in nolən rəha nolkeikeən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, ne nənən nəghatən ik pisin min

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikeən otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgîn tatos-ipa, kən otalkut pik təhmin min o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, təsəghatən kəm netənim, məto tatəghat əm kəm Uhgîn. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-iarəp nəghatən anion min e Narmin Rəha Uhgîn. ³ Məto netənim rafin itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, koatən kəm netənim o niləkinən ilat, o niləs-ipərən nətəligən rəhalat, kən o nasituən miləs-ipər nikilat. ⁴ Etənim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, tatiləkin atip əm in, məto etənim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, tatiləkin niməfak. ⁵ Iakolkeike məmə itəmat rafin aɡin-əh nakotəghat e nəghatən ik pisin min, məto təwir pik məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa. Etənim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, in tətəsitə pik e niməfak taprəkis-in etənim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min mətoarus in tən nıpətın məmə otıləkin niməfak.

⁶ Piak min ne winik min. ?Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pisin min, tahro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, o esosən nitunən neen, o nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natimnat tahmen e nau itəm kətəhl, o kita itəm katoh. Natimnat min əh kəsotəmegəhən, etənim əm tatol ilat kotəgət. Məto okəmə kəsotəgət ətuatipən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsəgət ətuatipən, kən netənim okotəruru məmə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluəginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ?Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netənim kotəruru, tahro nulan okotıtun nıpəti nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magoəgəp, məto netənim kəsotosən nıpətın. ¹⁰ Pahrien məmə nəghatən min tepət e nətueintən, məto ilat rafin nıpətılət əh-ikin. ¹¹ Kən okəmə esitunən nıpəti nəghatən itəm suah kit tatən-ipa kəm io, io iapispis kəm in, kən in iapispis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən min rəha Narmin Rəha Uhgîn, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotıləkin niməfak e nəsanənən min itəm okotasitə pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pisin min, otəkəike məfak min məmə Uhgîn otos-ipən nıpəti nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pisin min, nikik tatəfak məto nətəligən rəhak tatətul ənəpın əm. ¹⁵ ?Kən ekəhro? Ekəfak e nikik, məto ekəfak min e nətəligən rəhak. Kən ekan napuən e nikik, məto ekan min napuən e nətəligən rəhak. ¹⁶ ?Okəmə nakatənwiwi Uhgîn e nikim e nəghatən pisin, tahro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham

nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Uhgın, məto nəsiləkinən etəmim pisin kit min.

¹⁸ İatən tagkiu kəm Uhgın məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netəmim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir ağin maprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kinotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses məmə, “Ekol məmə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotətə nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnəpın ilat okotətə nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io.

İərəməyə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətin kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətin kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apipiə tatuəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən məmə itəmat nakotalmə, o kəp? ²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun məmə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluaig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisialian matəfak kəm Uhgın, matən-iarəp məmə, “İtəmat pahrien Uhgın nakoatan!”

Nələhəu atuətipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nipiəti rəhak nəghatən min roiu. Nian itəmat rafin nakotuwa kitiah e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiah kitiah rəhatəmat əh-ikin wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nipiəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkinən niməfak təskasik.

²⁷ Okəmə netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipiəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmim tikə o nən-iarəpən nipiəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Uhgın.

²⁹ Təwir məmə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Uhgın tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluaig aupən tatuwa o suah kit itəm tatəpələh, təwir məmə etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən. ³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min məmə nakotəgətun netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat. ³² Sotaluinən məmə ien min koatərəməyə e nikilat məmə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətətip o nənən, ³³ məto-inu Uhgın sənəmə in Uhgın rəha nolən nəruruən e nat, məto in Uhgın rəha nəməlinuən, tahmen e niməfak min rafin.

³⁴ Nian katəfak lan, nipiətan okəsotəgətən, məto-inu təsətuətipən məmə okotəghat. Məto okotəkəike moatətəlig-in netəm-iasol rəha niməfak, tahmen əm e itəm Lou tatən mihin.

³⁵ Okəmə kotalkeike məmə kotitun nat kit, okotəkəike kətapəh o rəhalat nəman min əpəh latuənu, məto-inu tol nulisən məmə pətan otəghat əpəh e niməfak.

³⁶ ?Təhro? ?Nikitəmat təht məmə nəghatən rəha Uhgın təmaupən miet-arəpa otəmat? ?O nikitəmat təht məmə nəghatən rəha Uhgın təmuwa əm otəmat? ³⁷ Okəmə itəmat kit nikin təht məmə in ien kit, o Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəsanənən kit kəm in, in

otəkaike mən nīpahrienən e nəghatən itəm iatəte kəm itəmat məmə in nəwia Iərəmərə.
³⁸ Okəmə tapəs nənən nīpahrienən e nəghatən u, in okəsən mīnən nīpahrienən e rəhan nəghatən.

³⁹ Tol nəhlan, piak mīn ne wīnik mīn, təwīr məmə nakotolkeike məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, kən məsotətlosig-inən nənən nəghatən ik pīsīn mīn.

⁴⁰ Məto e natimnat rafīn agīn itəm nəkoatol e nəfakən, otol e nolən itəm in tətuatīp o niməfak, motətəu-pən wīr nolən rəha nəfakən.

15

Kristo tāməmegəh mīn e nīmīsən

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Iakolkeike məmə ekən-iarəp mīn kəm itəmat namnusən təwīr itəm ematən-iarəp kəm itəmat aupən, nəmotos e nīkitəmat, kən motos rəhatəmat ikīn nətulən lan. ² Okəmə nakotaskəlīm əskasīk namnusən təwīr ətuatīp itəm io emən-iarəp kəm itəmat, Uhgīn otosmegəh itəmat lan. Məto okəmə nakotapəs nat ətuatīp, motahatətə e nəghatən pīsīn, kən nahatətəən rəhatəmat in nat əpnapīn əm.

³ Natimnat itəm io eməto, ilat nat keike, kən enən-īpīnə rəkis kəm itəmat məmə, Kristo tāmīmīs o rəhatat nolən rat mīn tahmen e Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis mihīn, ⁴kəmītənīm, kən təmegəh mīn e nīmīsən e nian itəm tatol kīsīl lan tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis mihīn, ⁵kən təmaupən miet-arəp o Pita, uarisig u, o rəhan netəm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in tāmiet-arəp mīn o pīətət mīn taprəkis-in faif-hanrīt e nian kitīəh əm, u ilat tepət koatəmegəh əh, məto neen kīnotīmīs rəkis. ⁷ Kən uarisig, tiet-arəpa o Jemes, kən o aposol mīn rafīn. ⁸ Kən uarisig elat rafīn, in tāmiet-arəpa mīn ron io, nat əpnapīn io ekahmen e suakəku itəm təsaiirən e nian ətuatīp rəhan.

⁹ Tol nəhlan, io ləhau agīn e aposol mīn rafīn, kən esahmenən məmə netəmīm okotaun-in io məmə io aposol kit, məto-inu ematol nəratən kəm niməfak rəha Uhgīn aupən. ¹⁰ Məto e nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, emuwa mahmen nulan roiu, kən nəwīrən əh təsuwa əpnapīnən məto noan əh-ikīn. Nīpahrienən, emol wək taprəkis-in rafīn aposol mīn, məto sənəmə e rəhak əm nəsanənən, məto e nəwīrən əm itəm Uhgīn təmawte-in kəm io. ¹¹ Nat əpnapīn io emən-iarəp, o ilat kəmotən-iarəp namnusən təwīr kəm itəmat, məto nəghatən u inu itəm iatən-iarəp, namnusən təwīr itəm nəmotən nīpahrienən lan.

Nəmegəhən e nīmīsən rəha netəm kəmotīmīs

¹² ? Məto okəmə kəmatən-iarəp məmə Kristo tāməmegəh mīn e nīmīsən, kən tahro itəmat neen nakoatən məmə netəm kəmotīmīs okol kəsotəmegəh mīnən? ¹³ Məto okəmə nəghatən rəhatəmat in nīpahrienən, məmə netəm kəmotīmīs kəsotəmegəh mīnən, kən okol Kristo mīn təsəmegəhən e nīmīsən. ¹⁴ Kən okəmə Kristo təsəmegəhən e nīmīsən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusən təwīr, in nat əpnapīn əm, tahmen mīn əm e nahatətəən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit mīn nəhlan, okəmə Kristo təsəmegəhən e nīmīsən, itimat emoateiuə e Uhgīn məto-inu emotən-iarəp məmə Uhgīn təmosmegəh Kristo e nīmīsən. Məto okəmə netəm kəmotīmīs ko kəsotəmegəh mīnən e nīmīsən, kən okol Uhgīn təsosmegəhən Kristo e nīmīsən. ¹⁶ Məto-inu okəmə netəm kəmotīmīs ko kəsotəmegəh mīnən e nīmīsən, kən okol Kristo təsəmegəh mīnən e nīmīsən. ¹⁷ Kən okəmə Kristo təsəmegəh mīnən e nīmīsən, kən nahatətəən rəhatəmat nīpətīn tīkə, kən itəmat noatātīg əh e təfagə rat mīn. ¹⁸ Kən netəmīm itəm kəmotən nīpahrienən e Kristo itəm kīnotīmīs rəkis, ilat mīn kəmotakīəh. ¹⁹ !Okəmə koatələhəu-pən əskasīk rəhatat nətəlīgən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwīr məmə netəmīm okotəto tərət otəmat maprəkis-in netəmīm rafīn məto-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakīə!

²⁰ !Məto kəp! Nipahrienən məmə Kristo təməmegəh mın pahrien e nımısən. In təmaupən e netəm rafın itəm kəmotımıs kən məmegəh mın e nımısən, kən okol təsımıs mınən.* ²¹ Otətəlig-in. Nımısən tınuwa e nətueıntən e etəmım kit, kən e suatıp kitiəh əm, nəmegəh mınən e nımısən təmuwa e etəmım kit. ²² Tol nəhlan, netəmım rafın okotımıs məto-inu kəmotısi-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netəmım rafın itəm kəmotuwa kitiəh ilat Kristo okotəmegəh mın. ²³ Məto ilat mın u, okotəmegəh mın e nian ətuatıp rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh mın, kən nian in otuwa mın, rəhan mın okotəmegəh mın. ²⁴ Kən namnun nian otuwa. In otərəkin nərəməərən rafın, ne nepətən rafın, ne nəsanənən rafın. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəməərən rəhan e nelmi Uhgın Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarus məmki-pa rəhan tıkimır mın meguətəin ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tıkimır itəm otərəkin, in nımısən. Kən nımısən otikə mın, ²⁷ məto-inu “tınəmki-pa natımnat rafın meguətəin e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nian tatən məmə natımnat rafın ağın-əh tınateguətəin e nelkin, nəkotəplan məmə sənəmə Tata Uhgın mın əh-ikin e nelkin. In Uhgın itəm təmələhəu-pən natımnat rafın ağın-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Uhgın tınol natımnat mın əh, kən Nətin atıp otuwa ləhau e nərəməərən rəha Uhgın itəm təmələhəu-pən natımnat rafın e nelkin, məmə Uhgın əm otərəməərə e natımnat rafın.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ?Təhro e netəmım itəm katol bəptais elat o netəm kınotımıs rəkis? ? Okəmə netəm kəmotımıs kəsotəmegəh mınən nian kit, kən təhro katol bəptais e netəmım olat?† ³⁰ ?Kən tahmen əm etimat, təhro ioatıləs pıkən nian əskasik mın e nəmegəhən rəhatımat nian rafın? ³¹ !Iatos noanawıl, piak mın ne wınik mın, məmə netəmım kotalkut məmə okotohamnu io e nian tepət! Nəkotıtun məmə inu nipahrienən tahmen-ahmen məmə iatausit o nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu İərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluagin e nat megəh mın itəm koaton itəm əpəh Efesas‡ o nətəligən rəha netəmım əm, emol win e naka? Okəmə netəm kəmotımıs kəsotəmegəh mınən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə, “Pəs kotəgwən motənim, məto-inu olawig kotımıs.”

³³ Sotolən netəmım koteıuə-in itəmat. Inu nipahrienən itəm suah kit təmə, “Nian netəm rəhalat nolən təwır koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatərəkin nolən wır rəhalat.” ³⁴ Otətəlig-pa mın motos ətuatıp nenatıgən rəhatəmat itəm tətəatıp məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfagə rat mın, məto-inu itəmat neen kotərruru əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulısən.

Nıpəti etəm təmımıs tatəmegəh mın

³⁵ Məto okəmə netəmım neen kotətapəh məmə, “?Etəm təmımıs okotəmegəh əhro nulan? ?Okotos nıpəti naka motuwa?” ³⁶ !Nəghatən əh talməl! Nıkuti nat itəm nəməfe, otəkəike mımıs pıtən, uarisig u təpanəmegəh. ³⁷ Nian nakəfe nıkuti nat, nəşəfeən nəukətın itəm otuwa, məto nıkuti nat əm, kəm-naka in nıkuti wit o nat pısın kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwıə e nəukətın itəm in tolkeike mihin, kən e nıkutin nat rafın, in əm tatos-ıpa nıpətılət. ³⁹ Nıpətılət rafın kəsotahmen-ahmenən. Nıpəti etəmım tol pısın e rəha nat megəh mın, ne mənıg mın, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natımnat əh-ikin, kən e nətueıntən natımnat mın əh-ikin tol pısın. Nian kotəplan nat əpəh ilıs e neai məmə in təwır, rəhan nəwırən in tol pısın e nəwırən rəha nat əpəh ləhau e nətueıntən. ⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha mıtgar tol

* **15:20:** Kristo in tahmen e nəniakısən rəha Uhgın məmə netəmım rafın okotəmegəh mın e nımısən. **15:21:** Rom 5:12 **15:23:** 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44 **15:26:** Nol Əpən 20:14 **15:27:** Sam 8:6

† **15:29:** Pol təsən ətuatıpən məmə in tolkeike məmə netəmım okotol bəptais elat o netəmım itəm kınotımıs rəkis, məto təmə əm məmə netəmım neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roıu, tıakıs o nıtunən nıpəti nəghatən u. **15:30:** Rom 8:36 ‡ **15:32:** Pol tatəghat o tıkimır mın rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat megəh mın pahrien. **15:32:** Aes 22:13 **15:36:** Jon 12:24

pisin e nāmihlən rəha məwig ne nasiəən rəha məhau min. Kən nasiəən rəha məhau min neen, kotal pinsin e rəha neen min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nipəti netəm kəmotimis itəm koatəmegəh min. Nipətin itəm kəmitənim otəmnəmit, məto nian otəmegəh min, otəsəmnəmit minən. ⁴³ Nian katitənim, in nat kit itəm netənim kəsotolkeikeən, məto nian otəmegəh min, in nat kit itəm netənim okotəplan rəhan nəwirən. Nian katitənim, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh min, təsanən. ⁴⁴ Nian katitənim nipətitat, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh min, in nat rəha nego e neai. Okəmə nipətin əh-ikin rəha nətueintən, rəha nego e neai min əh-ikin. ⁴⁵ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəm tətaupən agın-əh, Atam, təmuwa mos namegəh.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmın u tatos-ipa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmın təməsaupənən muwa, məto nat rəha nətueintən, uarisig lan nat rəha narmın təpanuwa. ⁴⁷ Etəm təmaupən agın, kəmol e nimoulul rəha nıməptən, məto etəm tatarisig u Kristo, təmisi-pən e nego e neai. ⁴⁸ Netənim rafin rəha nətueintən, nipətilat kotahmen e nipəti Atam, məto netənim itəm okotuwın e nego e neai, nipətilat okotahmen e nipəti Kristo, etəm u təmisi-pən ikin. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ İatən-iarəp kəm itəmat, piak min ne winik min məmə, nipətin ne nita etənim otəsuwinən e nərəməəən rəha Uhgın, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmit otəsosən nat itəm tətətig lilin. ⁵¹ Otətəlig-in-tu, kən oekən nat anion məmə, sənəmə kitat rafin okotimis, məto Uhgın otol nipətitat rafin tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nipətin, nian namnu təwi rəha Uhgın otasək, məto-inu təwi otasək, kən netəm kəmotimis okotəmegəh min məsotimis minən, kən Uhgın otol nipətitat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu, nat itəm otəmnəmit otəkəike muwin e nat itəm otəsəmnəmitən, kən nat itəm otimis otəkəike muwin e nat itəm otəsımisən mətatig lilin. ⁵⁴ Nian nat itəm tətəmnəmit təmuwin e nat itəm təsəmnəmitən, ne nat itəm otimis təmuwin e nat itəm otəsımisən mətatig lilin, kən nəghatən itəm kəməte otuwa nipahrienən, tatən məmə, “Nəluaginən tinol namnun. Uhgın təmol win agın. Nımisən tinikə.”

⁵⁵ “!Ei, Nımisən! ?Onakahrol nulan mol win etimat?

!Ei, Nımisən! ?Onakahrol nulan mus itimat?”

⁵⁶ Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nımisən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tepət. ⁵⁷ !Məto pəs kotənwiwi Uhgın! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat İərəməə İesu Kristo.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etəmat. Nian rafin, otol wək rəha İərəməə e nikitəmat rafin, məto-inu nəkotitun məmə wək rəha İərəməə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpən əm.

16

Məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem

¹ Roiu iakən məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihin kəm nıməfak min əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante min rafin, itəmat rafin kitiah kitiah otəkəike mələhəu kalın məni neen. Etənim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalın tepət, kən etənim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalın noan məsin. Tol nəhlan, nian ekimnə, okol nəkəsotalkut minən o nolən məni ilat rafin nian kitiah əm. ³ Kən otətgi-arəp itəmat neen məmə okotəmik məni motuwın, kən nian ekimnə, ekəte naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmik məni motuwın əpəh ikin. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwir məmə io min ekuwin, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən min rəha netəm-iasol min neen

15:43: Fil 3:20-21 **15:45:** Jen 2:7 **15:51:** 1 Tes 4:15-17 **15:52:** Mat 24:31 **15:53:** 2 Kor 5:4 **15:54:** Aes 25:8 **15:55:** Hos 13:14 **15:56:** Rom 7:13 **16:1:** Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9

⁵ Uarisig epanimnə muag itəmat, ekuwin-pən Masetonia, mətə-inu ekaupən muwin muag niməfak mīn əpəh ikin. ⁶ Kəm-naka ekatig məsin kitat mīn itəmat, mə kəmə tahro, koatatig əm mətəarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwin-pən mīn ikin. ⁷ Esolkeikeən məmə ekimnə məplan itəmat u miet mīn, mətə iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə Iərəmərə tegəhan-in io. ⁸ Mətə etatig əm Efesas mətəarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənan Wi, ⁹ mətə-inu Uhgīn tamerəh e suatip asol ron io məmə ekol wək təwir itəm otəe-in noan tepət, nat əpnapin netəmim tepət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okəmə Timoti timnə məplan itəmat, otol təwir kəm in motos-ipən nisiiən kəm in, mətə-inu in tatol wək rəha Iərəmərə tahmen əm lak. ¹¹ Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən məmə otitəlig-pa ron io. Iatəsaħgin piatat mīn ilat Timoti məmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətapəh əskasik məmə in otəkəike mətəu-pən piatat mīn mimnə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik məmə otimnə əh-roiu, mətə in otimnə e nian itəm tətutətip ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəginən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasik. ¹⁴ Natimnat rafin agin itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə Stefanas ne rəhan mīn, ilat kəmotəupən motən nīpahrienən e Iesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasik o nasituən e iəfak mīn. Iatən əskasik kəm itəmat piak mīn məmə, ¹⁶ otisiai-in ilat motol nəwialat, ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak. ¹⁷ Nīkik təmagien nian Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaekas kəməhaliet-arəpa, mətə-inu nat əpnapin itəmat nakotikə, mətə nian eməplan iləhal, tahmen əm məmə eməplan itəmat. ¹⁸ Iləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən tahmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotol nəhlan, okəike kisiai-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak mīn e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuən təwir kəm itəmat e nərgi Iərəmərə ilat iəfak mīn itəm kəmotuəfimīn e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat mīn rafin ikin-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat mīn tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo.

²¹ Io Pol, iatos pen matətə əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit təsolkeikeən Iərəmərə, pəs nalpīnən rəha Uhgīn tatuwin ron.

!Iərəmərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs Iərəmərə Iesu tawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikeən kəm itəmat rafin e Kristo Iesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak mın rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tınəməte rəkis naoa kisił mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwıt lan. Məto naoa itəm tatol kitiəh, ne naoa itəm tatol kisił, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat mın rəhalat, kən in təməgətun mın ilat e natimnat pisin mın neen. İlat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikın, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat mın nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm məni.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətun məmə in aposol kit, kən Uhgın in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in tolkeike məmə otən-iəhau nəgətun eiueiuə mın itəm koatatig Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo İesu, iatəte naoa u itimlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, ne iəfak mın ilat rafin əpəh ikın Akaea. ² Pəs Uhgın Tata rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Uhgın itəm tatol kepin netəmim

³ Pəs kotənwiwi Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkitunən, kən in Uhgın itəm nol kepinən rafin tatisi-pən ron. ⁴ In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netəmim e nəratən pisin pisin mın. Kən kitat kotol kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Uhgın təmol kəm kitat. ⁵ Tahmen əm e nahməən itəm Kristo təmos, təmuwa mın e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiəh əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwın mın o netəmim pisin pisin mın. ⁶ Okəmə itimat ekoatəto nahməən, nahməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwir, kən namnusən təwir əh otol kepin itəmat mosmegəh itəmat. Okəmə Uhgın təmol kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatoe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nahməən kitiəh əm itəm kitat kotatig lan, tətasitu etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷ Itimat emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Uhgın otəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatatig e natigən kitiəh əm məmə, itəmat nakoatəto nahməən itəm ekoatatig lan, kən tahmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiəh əm rəha Uhgın itəm emotos.

⁸ Piak mın ne wınik mın, ekotolkeike məmə nəkotitun wir nian əskasik mın itəm emotatig lan e profens ikın Esia. Nəratən asol mın kəmotu itimat, taprəkis-in nəsanənən rəhatimat, təmol nikitimat təht məmə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nipahrienən, itimat emotəto məmə kinegəhan-in rəkis itimat məmə ekotimis. Məto nian əskasik mın əh kəmotuwa məmə esotagileən etimat, məto ekotagile e Uhgın itəm tatol etəm təmimis təmegəh mın. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nəratən asol əh itəm təmatuwın o nimisən, kən in otosmegəh

itimat e n̄arat̄an it̄am ot̄apanuwa. Emot̄al̄h̄au-p̄an ̄askasik r̄ahatimat n̄at̄eliḡan lan m̄am̄a in otosmeḡah m̄in itimat. ¹¹ K̄an in otol n̄ahl̄an nian nakot̄efak otimat m̄am̄a, net̄amim tep̄at okot̄anwiwi Uhḡin o natimnat wir̄ it̄am in otol k̄am itimat m̄ato-inu net̄amim tep̄at k̄amot̄efak otimat.

Pol t̄am̄uhlin r̄ahan n̄at̄eliḡan o r̄ahan naliw̄ak̄an

¹² Roiu ek̄an n̄aghat̄an u m̄asaulis̄an m̄am̄a, e n̄at̄eliḡan r̄ahatimat, n̄ikitimat t̄eht m̄am̄a esotol̄an nat kit t̄arat e nol̄an r̄ahatimat. E nol̄an m̄in rafin it̄am emotol, itimat emot̄at̄au-p̄an suatip̄ it̄am Uhḡin t̄am̄it̄ap̄un m̄am̄a emot̄aghat̄ atuatip̄ ̄am moat̄an ̄ahag-̄ahag n̄aghat̄an. Emotol nol̄an ̄ah k̄am net̄am ̄ap̄nap̄in ̄am r̄aha n̄atueint̄an, k̄an motol tapr̄akis k̄am it̄amat. Esot̄aghat̄an e nitun̄an ̄am r̄ahatimat r̄aha n̄atueint̄an, m̄ato emotagile ̄am e n̄awir̄an r̄aha Uhḡin. ¹³⁻¹⁴ Iat̄an n̄ahl̄an m̄ato-inu, esot̄atēan n̄aghat̄an kit it̄am tīakis ot̄amat o n̄afin̄an, o nitun̄an n̄ip̄atin. Roiu, n̄akotitun m̄asin n̄at̄eliḡan r̄ahatimat, m̄ato iakolkeike pik̄ m̄am̄a nian kit on̄akotitun rafin. K̄an e nol̄an ̄ah, nian Īar̄am̄ar̄a Iesu otuwa m̄in, it̄amat on̄akotagien otimat tahmen m̄in m̄am̄a itimat ekotagien ot̄amat.

¹⁵⁻¹⁶ M̄ato-inu en̄itun m̄am̄a nakotagien otimat, n̄ikik t̄eht m̄am̄a nian ekatuwin̄ Masetonia, ekaup̄an m̄imn̄a m̄aplan it̄amat, k̄an nian ekit̄eliḡ Masetonia, ekimn̄a m̄in m̄aplan it̄amat. Tol n̄ahl̄an, nakatos n̄awir̄an mau k̄aiu. K̄an uarisiḡ e it̄am m̄in ̄ah, on̄akotasitu lak motahl̄-ip̄an io ekuwin̄ nit̄an Jutia. ¹⁷ ?N̄ikitimat t̄eht m̄am̄a, nian emol n̄at̄eliḡan m̄in ̄ah, m̄ato emol ̄ap̄nap̄in ̄am? ?O, k̄am-naka n̄at̄eliḡan r̄ahak t̄am̄isi-p̄an e nol̄an r̄aha n̄atueint̄an, tahmen e net̄amim it̄am koat̄an “̄aw̄ah” ne “k̄ap̄” e n̄aghat̄an kit̄īah ̄am?

¹⁸ It̄amat n̄akotitun m̄am̄a Uhḡin nian rafin tatol r̄ahan n̄aghat̄an, k̄an io m̄in, r̄ahak n̄aghat̄an k̄am it̄amat s̄an̄am̄a, “̄aw̄ah” ne “k̄ap̄,” ¹⁹ m̄ato-inu r̄ahak n̄aghat̄an o N̄eti Uhḡin Iesu Kristo, it̄am em̄ahal̄an-iar̄ap̄ k̄am it̄amat it̄im̄ahal̄ Saelas ne Timoti, s̄an̄am̄a, “̄aw̄ah” ne “k̄ap̄,” m̄ato e Kristo, nian rafin r̄ahak n̄aghat̄an in “̄aw̄ah,” in n̄ipahrien̄an. ²⁰ Tol n̄ahl̄an m̄ato-inu, nat ̄ap̄nap̄in n̄anīakis̄an kuw̄ah Uhḡin t̄amol, ilat kotuwa n̄ipahrien̄an e Kristo, inu n̄aghat̄an “̄aw̄ah” r̄aha Uhḡin. Tol n̄ahl̄an, e Kristo, kitat koat̄an “Amen, ̄aw̄ah” k̄am Uhḡin, k̄an moat̄il̄as-ip̄ar̄ n̄arḡin lan. ²¹ Uhḡin ̄am tatol itimat ekoat̄atul ̄askasik e Kristo kitat m̄in it̄amat. In t̄am̄it̄ap̄un kitat, ²² k̄an t̄amol mak e n̄ameḡah̄an r̄ahat̄at m̄am̄a kitat r̄ahan m̄in, k̄an t̄am̄al̄h̄au-p̄an r̄ahan Narm̄in e n̄ikitat m̄am̄a kitat okotitun roiu m̄am̄a r̄ahan n̄anīakis̄an m̄in, ilat rafin okotuwa n̄ipahrien̄an e n̄ameḡah̄an r̄ahat̄at o nian kit.

²³ K̄an roiu, ok̄am̄a es̄an̄an n̄ipahrien̄an, p̄as Uhḡin otol nalp̄in̄an k̄am io. Em̄asuwam̄an Korin m̄ato-inu esolkeikēan m̄am̄a ek̄an n̄aghat̄an ̄askasik kit k̄am it̄amat. ²⁴ Esotolkeikēan m̄am̄a ekot̄ar̄am̄ar̄a e nahat̄at̄ēan r̄ahat̄amat, k̄ap̄. M̄ato ekotol w̄ak̄ kitat m̄in it̄amat o nagien̄an r̄ahat̄amat, m̄ato-inu it̄amat n̄inoat̄atul ̄askasik r̄akis e nahat̄at̄ēan r̄ahat̄amat.

2

¹ Tol n̄ahl̄an, en̄an r̄akis e n̄ikik m̄am̄a okol es̄imn̄a m̄in̄an m̄aplan it̄amat mol n̄ikitamat tahm̄a. ² ?Em̄an n̄ahl̄an m̄ato-inu, ok̄am̄a ekol n̄ikitamat tahm̄a, pah u ik̄in-un otol io n̄ikik tagien? It̄amat ̄am, it̄am emol n̄ikitamat tahm̄a. ³ K̄an em̄ate naoa ̄ah, m̄am̄a nian ekimn̄a, es̄atōan t̄arat e n̄ikik. Esolkeikēan m̄am̄a net̄amim it̄am okot̄ak̄eike motol n̄ikik tagien, ilat okotol m̄am̄a ek̄ato t̄arat. Em̄ate naoa ̄ah e nol̄an ̄ah, m̄ato-inu en̄itun m̄am̄a kitat kit̄īah ̄am, k̄an nian n̄ikik tagien, k̄an n̄ikitamat m̄in tagien. ⁴ Tol n̄ahl̄an, nian em̄ate naoa ̄ah k̄am it̄amat, n̄ikik t̄epou pik̄ ot̄amat, k̄an n̄ikik tit̄aḡit̄, nahui n̄am̄t̄ak̄ taīah ot̄amat. Es̄atēan naoa ̄ah m̄am̄a otol n̄ikitamat t̄epou, m̄ato em̄ate m̄am̄a on̄akotitun r̄ahak nolkeikēan asol ot̄amat.

Aluin nol̄an rat m̄in r̄aha nol̄ t̄afaḡa

⁵ Etämim itäm tæmol næratæn, tæmol io ekæto tærat, mæto tæmol itæmat rafin nakotæto tærat pik, mæto esolkeikeæn mæmæ næghatæn ræhak e nat u in tæskasik pik. ⁶ Nalpinæn itäm itæmat tepæt næmotos-ipæn kæm in tinahmen. ⁷ Mæto roiu æh, nækotækæike motaluin ræhan nolæn rat kæn motol-wir nikin, mæmæ nikin otæspou pikæn mol tæme e ræhan næmegähæn. ⁸ Iatætapæh æskasik otæmat mæmæ nakotuwîn motol tæwir kæm in mæmæ in otitun ræhatæmat nolkeikeæn ron. ⁹ Emæte naoa æh kæm itæmat mæmæ ekæplan mæmæ onækotol næwiak e natimnat rafin, o kæp. ¹⁰ Okæmæ itæmat nækotaluin nolæn rat ræha suah kit, io min ekaluin ræhan nolæn. Okæmæ suah æh tæmol nat tærat neen mæmæ io ekækæike maluin ræhan nolæn, mæto enaluin rækis ræhan nolæn e niganæmti Kristo. Emol næhlan mæmæ otasitu etæmat ¹¹ mæmæ Setan otæsærækinæn kitat e ræhan neiueiuæn min, mæto-inu kitat kotitun rækis ræhan nætæligæn o nolæn næratæn.

*Netämim itäm koatæn-iaræp
namnusæn tæwir*

¹² Nian emuwîn æpæh Troas o næn-iaræpæn namnusæn tæwir ræha Kristo, emæplan mæmæ Iæramæra tæmol suatip kæm io. ¹³ Mæto esatig æmælinuæn e ræhak nætæligæn mæto-inu, emæsæplanæn piak Taetas ikin æh. Kæn emauiatipin ilat, miet muwîn Masetonia.

¹⁴ Pæs kotænwiwi Uhgîn, mæto-inu in tæmol win e ræhan tikimir min e næluaginæn. Kæn tahmen e kig kit itäm tæmol win e næluaginæn minatitælig matit ræhan mopael min ne ræhan tikimir min, Uhgîn tatit itimat e Kristo. Kæn itimat ræhan min netämim itäm ioatæn-iaræp nenatigæn ræha Kristo, kæn nenatigæn æh in tahmen e næmiæwîn kit itäm tatuwîn ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E niganæmti Uhgîn, itimat ekotahmen e næmiæwîn ræha Kristo kæn netämim rafin, netämim itäm Uhgîn tatosmegäh ilat, ne netämim itäm okotuwîn e nalpinæn ræha Uhgîn. ¹⁶ Itimat næmiæwîn ræha nimisæn kæm neen itäm tatægætun ilat mæmæ okotimis. Kæn itimat næmiæwîn ræha næmegähæn kæm neen, itäm tatægætun ilat mæmæ Uhgîn otosmegäh ilat. ?Kæn pah u titun nolæn wæk asol æh? ¹⁷ Mæto itimat esotahmenæn e netäm æpnæpin min, itäm koatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn o nos æmæn mæni. Kæp, mæto Uhgîn tæmahl-ipæn itimat, kæn e Kristo, itimat ekotæn-iaræp namnusæn tæwir e niganæmti Uhgîn, kæn næghatæn ræhatimat tæmisi-pæn e nikitimat itäm tætuatip æm.

3

¹ Okæmæ naka nikitæmat tæht mæmæ enoatilæs-ipær itimat mæmæ itæmat onækotegähæn lan. Netämim neen okotækæike motos naoa kit itäm kæmæte elat nian koatuwîn o netäm kotæruu ilat. ?Tahro nikitæmat tæht mæmæ suah kit otækæike mæte naoa næhlan etimat kæm itæmat? ?O, tahro itæmat æm nakotolkeike mæmæ onækotæte? !Kæp! ² Itæmat atip æm nækotahmen e naoa itäm tatol æp wæk ræhatimat. Naoa æh kæmæte-pæn e nikitimat, itäm netämim rafin koatafin kæn moatitun. ³ Itæmat noa ræha wæk ræhatimat. Kæn næmegähæn ræhatæmat tatægætun mæmæ itæmat naoa kætafin itäm Kristo tæmæte. Kristo tæmæte naoa æh e Narmîn Ræha Uhgîn itäm tæmægäh, mæto tæsæteæn e nelmi etämim. Kæn in tæmæsæte-pænæn e kæpiel epin-epin, mæto tæmæte-pæn e niki netämim.*

⁴ Itimat esotægînæn o nænæn næhlan otæmat mæto-inu itimat ioatatig e Kristo, kæn moatahatætæ æskasik e Uhgîn. ⁵ Nikitimat tæsæhtæn mæmæ itimat æm ekotahmen o nolæn wæk u, ne noan ræha wæk. Mæto Uhgîn æm tatol mæmæ itimat ekotitun nolæn wæk. ⁶ In tæmol mæmæ itimat ekotahmen mæmæ ekotuwa ræhan iolwæk min ræha næniækisæn wi ræha nasituæn itäm Uhgîn tæmæn. Næniækisæn wi æh tæsisipænæn e Lou itäm kæmæte, mæto tæmisi-pæn e Narmîn Ræha Uhgîn, mæto-inu Lou itäm kæmæte tatol mæmæ netämim koatuwîn o nimisæn, mæto Narmîn Ræha Uhgîn tatos-ipa næmegähæn.

2:11: Luk 22:31 **2:12:** Wæk 14:27; 1 Kor 16:9 **2:13:** Wæk 20:1 **2:16:** Luk 2:34; 2 Kor 3:5-6 **3:1:** Wæk 18:27; 2 Kor 5:12 **3:2:** 1 Kor 9:2 * **3:3:** Nian Pol tatægæt e næghatæn "kæmæsæte-pænæn e kæpiel epin-epin," tatægæt e Lou itäm Uhgîn tæmos-ipæn kæn Moses, kæn Moses tæmæte e kæpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27
3:4: Wæk 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25

Nəhag-əhagən rəha Nəniəkisən Wi Rəha Nasituən

⁷ Otətəlig-in-tu. Nian Uhgın təməte Lou e kəpiel, mos-ipən kəm Moses, nəhag-əhagən əh-ikin rəha Uhgın, kən nəhag-əhagən əh təmalpin niğanəmti Moses, kən netəm Isrel okol kəsotəplanən niğanəmtin, nat əpnəpin nəhag-əhagən tinateiuaiu. Kən okəmə wək rəha Lou in suatip itəm tatuwin o nimisən, məto in təhag-əhag, ⁸ kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın otəhag-əhag pik. ⁹ !Okəmə wək itəm kəmakil netəmim məmə otəkəike motimis, in tatəhag-əhag, kən wək itəm tatol netəmim kotətuatip e niğanəmti Uhgın, in tatəhag-əhag pik agin! ¹⁰ Nipahrienən, nəniəkisin oas rəha nasituən itəm təməhag-əhag aupən, roiu in təsəhag-əhagən, məto-inu nəniəkisin wi itəm təhag-əhag pik agin, tınəprəkis-in itəm aupən. ¹¹ !Kən okəmə wək rəha Lou itəm otəpanikə, tinuwa e nəhag-əhagən, kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın itəm otatig lilin, tatəhag-əhag pik agin-əh!

¹² Tol nəhlan, məto-inu emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən e wək əh rəha Narmin Rəha Uhgın, nətəligən rəhatimat təkəsik e Uhgın, kən məsotəginən o nən-iarəpən rəhan nəghatən. ¹³ Itimat esotahmenən e Moses, itəm təmətəlpin niğanəmtin e niməhan agege məmə netəm Isrel okəsotəplanən məmə nəhag-əhagən teiuaiu muwin mikə. ¹⁴ Məto Uhgın təmöl nətəligən rəhalat tiəkis. Kən mətoarus-pa əh-roiu, niməhan əh tətəhtosig-in nətəligən rəhalat nian kotəfin Naoa Rəha Nəniəkisən Oas.† Uhgın təsos-irəkisən əh niməhan əh, məto-inu tatos-irəkis əm e Kristo. ¹⁵ Əwəh, mətoarus-pa əh-roiu ne, nian kotəfin Lou rəha Moses, niməhan kit tatəfətəin nikilat. ¹⁶ Məto okəmə etəmim pah təuhlin mətag-pən o İəməmə, niməhan əh otiet rəkis. ¹⁷ Otətəlig-in-tu, İəməmə əh, in Narmin. Kən ikin Narmin rəha İəməmə tətətig ikin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kən kitat, itəm kəsəfətəinən niğanəmtitə e niməhan, koatəplan nəhag-əhagən asol rəha İəməmə, kən netəmim koatəplan nəhag-əhagən əh e nəmegəhən rəhatat. Kən in tatəuhlin nəmegəhən rəhatat məmə okotuwa kahmen lan e nəhag-əhagən itəm rəhan nəsanənən tatər tatər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o İəməmə itəm in Narmin Rəha Uhgın.

4

Nat keike e kipəhau oas

¹ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən o wək u məto-inu itimat emotos e nasəkitunən rəha Uhgın. ² Məto e nolən rəhatimat esotəgəhan-inən nolən itəm tatəhluəig ne nolən aulis min. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgın. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatip əm nipahrienən, kən e nolən əh, e niğanəmti Uhgın, emotol-arəp e niğanəmti netəmim rafin məmə rəhatimat nolən in tətətuatip. ³ Kən okəm-naka namnusən təwır itəm ekoatən-iarəp in tatəhluəig o netəmim neen, məto kəp, tatəhluəig əm o netəmim itəm koatətəu-pən suatip o nuwinən e nigəm asol. ⁴ Koatətəu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tətəməmə e nətueintən u, təməfətəin nətəligən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wır rəha namnusən təwır itəm tatuəp mətəsiəgəpin ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgın in tahro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İəməmə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nərgi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiəgəpin ikin tapinəp ikin,” in təməsiəgəpin e nikitat məmə kitat kotitun nəhmən nəsanənən, ne nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın, kən kitat koatehm natimnat min əh e niğanəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kipəhau oas, inu nipətətat. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wır əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgın, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatiləs pikən itimat e suatip min rafin, məto təsərəkinən itimat. Nian neen ekotəruru

3:7: Eks 34:29 **3:9:** Dut 27:26; Rom 1:17 **3:11:** Luk 22:31 **3:12:** Wək 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33 † **3:14:** “Naoa Rəha Nəniəkisən Oas” in “Oltesteman.” **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2 **4:2:** 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5 **4:4:** Efes 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 **4:6:** Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18 **4:7:** 2 Kor 5:1

suatip, mæto esotapəsən nalkutən. ⁹ Netəmim koatol nəratən kəm itimat, mæto Uhgın təsapəsən itimat. Koatoh itimat, mæto kəsotərəkinən itimat. ¹⁰ İkin pəhrüən ioatuwin ikin, katohamnu nıpətıtımat tahmen e kəməhamnu İesu. Tol nəhlan məmə, netəmim okotəplan nəmegəhən rəha İesu e nıpətıtat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin kategəhan-in itimat məmə ekotımıs o nərgı İesu. Tol nəhlan məmə netəmim okotəplan rəhan nəmegəhən e nıpətıtat itəm otəpanımıs nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatıləs pıkan nımısən məmə itəmat onəkotıtun nəmegəhən itulın.

¹³ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Emahatətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitiəh əm rəha nahatətəən, itimat mın ekotahatətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ mətö-inu itimat ekotıtun məmə, etəm təmol İərəməərə İesu təmegəh mın e nımısən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh mın e nımısən kitat İesu, kən məf-iarəp kitat e nıganəmtın. ¹⁵ Natımnat rafin u o nəwıwıən rəhatəmat, kən nian nəwıwıən rəha Uhgın tatiuw-pa netəmim tepət təhmin mın okotuwa o Kristo, kən okotos-ıwıən nənwıwıən tepət kəm Uhgın, kən okotıləs-ıwıən nərgın ilıs ilıs ađın.

¹⁶ Tol nəhlan, nıkitımat təsəpouən. Nat əpnapın məmə nıpətıtat tateıuıu roıu, mətö Uhgın tatol nıkitımat tatuıwıı nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan mətö-inu, nəratən itəm koatıtıg lan, ilat nat əpnapın əm, kəsotatıgən tuwəh. Mətö noalat in nəhag-əhagən wıwı itəm otətıtıg lılın, kən in təwıwı məfıgəm taprəkıs-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, nıganəmtıtat kəsotətulən e nat itəm katəplan, mətö koatətul e nat itəm kəsəplanən, mətö-inu nat itəm katəplan in nat rəha roıu əm, otəpanıkə, mətö nat itəm kəsəplanən in namnun tıkə.

5

Nıpətın wı əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotıtun məmə nıpətıtat in tahmen e nımə tapolən itəm kitat kotatıtıg lan ikin-u e nətueıntən, kən nian kit otəmnəmtı mərat. Kən nian nımə tapolən əh tıkə e nətueıntən, mətö əpəh e nego e neai, rəhatat nımə wı əh-ıkin itəm sənəmə etəmim təmol, mətö Uhgın əm təmol, nıpətıtat wı itəm otatıtıg lılın. ² Mətö roıu e nıpətıtat rəha nətueıntən, koatəhg nıkitat, kən kotolkeıke pıkan məmə nian otatuwa itəm kitat okotuwin e nıpətıtat wı rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natımnat wı. ³ Tol nəhlan mətö-inu sənəmə kitat okotuwa narmın əm nıpətın tıkə, mətö okotos nıpətın wı rəha nego e neai. ⁴ Nıpətıtat itəm otımıs tol kitat koatekımıs moatehag rəha nəpouən, mətö sənəmə koatolkeıke məmə okotımıs kən nıpətıtat otıkə, kəp. Mətö kitat kotolkeıke məmə okotuwin e nıpətıtat wı məmə nəmegəhən lılın otəwıək nıpətıtat rəha nətueıntən itəm otımıs. ⁵ Kən Uhgın pısın əm təmol kitat o natımnat mın əh, kən təmos-ıpa Narmın Rəhan məmə otəgətun wıwı kəm kitat məmə rəhan nəniəkısən mın otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəlıgən rəhatat təskasık, kən kitat kotıtun wıwı məmə nian koatos əm nıpətın rəha nətueıntən u, kitat koatətul əh ihluə imə İərəməərə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatıtıg e nətueıntən e nahatətəən e Uhgın, sənəmə e natımnat itəm koatəplan. ⁸ İatən məmə nətəlıgən rəhatat təskasık, kən kotolkeıke məmə kotapəs nıpətıtat motuwın e nımə wı rəhatat kitat İərəməərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatıtıg e nıpətıtat, o okəmə kotapəs nıpətıtat rəha nətueıntən, kitat kotalkut pıkan məmə kotol natımnat itəm koatol nıki İərəməərə tagien. ¹⁰ Kotol nəhlan mətö-inu kitat rafin okotəkəıke motətul aıpən e Kristo məmə in otakıl rəhatat nolən mın, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətəuən tətəu-pən natımnat itəm kəmotol e nətueıntən, okəmə nat təwıwı o nat tərat.

İen əhrıın mın rəha Uhgın

4:8: 2 Kor 1:8; 7:5 **4:10:** 1 Kor 15:31 **4:11:** Rom 8:36 **4:13:** Sam 116:10 **4:14:** 1 Kor 6:14 **4:16:** Efes 3:16 **4:17:** Rom 8:17-18 **4:18:** Kol 1:16 **5:1:** 2 Kor 4:7 **5:2:** Rom 8:23 **5:6:** Hip 11:13-16
5:8: Fil 1:23 **5:9:** Kol 1:10; 1 Tes 4:1 **5:10:** Pri 12:14

¹¹ Kən roiu əh, məto-inu ekotisiai-in İərəmərə, kən motalkut məmə ekotiuw-pa netəmim. Uhgın titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotolkeike məmə itəmat mın onəkotitun wir itimat. ¹² Esotolkeikeən məmə ekotiləs-ipər itimat e niganəmtitəmat, məto ekotos-ipinə rəhatimat nətəligən məmə okəm-naka nikitəmat otagien otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpınən nəghatən rəha netəmim itəm kotausit o nolən itəm netəmim koatəplan, məto nikilat təsəhtən nat itəm tətətig e niki etəmim. ¹³ Okəmə itimat ialməl mın, məto o nərgi Uhgın. Kən okəmə rəhatimat nətəligən tətətip əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, nolkeikeən rəha Kristo tətərəmərə etimat, məto-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitiəh əm təmimis o netəmim rafin, kən tol nəhlan, netəmim rafin kinotimis. ¹⁵ Kən təmimis o netəmim rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapəs nolən natimnat itəm ilat əm kotolkeike, məto ilat kotəkəike motol nolən mın itəm İesu tolkeike, u etəm təmimis olat kən məmegəh mın e nimisən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itimat esotakilən netəmim e nolən itəm netəmim rəha nətueintən kotakil netəmim lan. Nat əpnəpın nian kit emotakil Kristo e nolən əh, məto roiu esotolən.

¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiəh ilau Kristo, in təmuwa etəmim wi. !Nat oas təmikə, kən nat wi tinuwa! ¹⁸ Natimnat rafin mın əh tətisi-pən e Uhgın. Aupən kitat tikimır mın kitat Uhgın, məto e Kristo, in təməmik kitat kotuwa iuəhkır ron, mol kitat iolin mın. Kən təmos-ipa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimır mın rəha Uhgın okotuwa iolin mın. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgın təmiuw-pa rəhan tikimır mın e nətueintən məmə okotuwa iolin mın e Kristo, kən məsafin mınən rəhalat nolən rat mın. Kən təmos-ipa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimır mın rəhan okotuwa iolin mın.

²⁰ Tol nəhlan, itimat ien əhruin mın rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgın tətəun-in netəmim e nəwiatimat. Kən ioatətapəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimır, kən motuwa ioli Uhgın mın. ²¹ Uhgın təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat mın rəhatat, məmə e in, kitat okotətip e niganəmti Uhgın.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitiəh itimat Uhgın, ekotətapəh əskasik otəmat məmə nian Uhgın tətawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, nəsosən tahmen in nat əpnəpın əm, ² məto-inu Uhgın tatən məmə,

“E nian ətuatip, eməto ik,

kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.”

Iakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhgın, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik mın e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəən, məto-inu esotolkeikeən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən mın rafin e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək mın pahrien rəha Uhgın: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nərətən, ne nian iəkis mın, ne nian itimat ekotəto tərət. ⁵ Netəmim kəmotoh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotapılən lapın, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkimik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netəmim, Narmın Rəha Uhgın tətər e nikitimat, kən ekotolkeike netəmim e nolkeikeən pahrien. ⁷ Ekoatən əm nıpahrienən, kən nəsanənən rəha Uhgın tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natimnat rəha nəluaginən o nohən ne nətlosigən. ⁸ Netəmim neen koatisiai-in itimat, neen koatehm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən wir itimat, neen koatən məmə itimat ekoateiuə məmə itimat iolwək mın rəha Uhgın, məto

itimat iolwæk min pahrien rəhan. ⁹Netənim neen kəsotegəhan-inən məmə itimat aposol min pahrien, məto netənim tepət koatən məmə itimat aposol min pahrien. Nian rafin nımısən tatıtəp itimat, məto ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, məto kəsohamnuən əh itimat. ¹⁰Nikitimat təpou, məto nian rafin ekotagien əh. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netənim tepət rəhalat nautə tepət. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatos natımnat rafin.

¹¹Piak min əpəh Korin, emotən rafin nəghatən kəm itəmat kəsapəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹²Itimat esotahtosig-inən nolkeikeən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otimat. ¹³Roiu əh, iatəghat kəm itəmat məmə itəmat nenətik ətuatıp. Tətuatıp əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafin.

¹⁴Sotənən kəm netəm kəsotəfakən məmə nəkoatol wæk kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatıp ne nolən tərət kiatur nol kələhən nat kit? ?O, nəhag-əhagən ne napinəpən kiatur nuwamən məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵Kən e nolən kitiəh əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiəh nian kit. ?İəfak ne etəm təsəfakən kiatur nolən nat e nətəligən kitiəh? !Kəp! ¹⁶E Nimə Rəha Uhgın, ikin kit tikə əh-ikin o narmi nat min, məto-inu kitat u Nimə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən məmə,

“Ekatig itimat min ilat,
kən maliwæk itimat min ilat,
kən ekuwa io Uhgın rəhalat,
kən ilat okotuwa rəhak netənim.”

¹⁷Kən İərəməərə təmən məmə,
“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın,
kən nikik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸“Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəmat onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha İərəməərə itəm in ilis agın.

7

¹Iolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natımnat rafin itəm koatol nıpətıtət ne narmıtət kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafin suatıp itəm nikin otagien lan.

Niki Pol təmagien olat

²Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³Esənən nəghatən u məto-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat məmə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnəpın nımısən o nəwırən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, məto itəmat əpəh imə e nikitimat. ⁴Io etahatətə əskasik etəmat. İatausit otəmat. Itəmat nəmotiləs-ipər pik rəhak nətəligən. Emos nərətən tepət təmuwa e rəhak nəmegəhən, məto nikik tagien maprəkis otəmat.

⁵Tol nəhlan məto-inu, nian emotuwa Masetonia, esotamegən, məto nian rafin, nərətən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netənim kəmotəμου motol nərətən kəm itimat, kən itimat ekoatəgin. ⁶Məto Uhgın tatol kepın netənim itəm nətəligən rəhalat təpou, kən təmol kepın itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷Kən sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmol nikitimat tagien, məto e nəghatən wır rəha nol kepınən itəm nəmotən-ipən kəm in. In təmən-ipa kəm itimat məmə itəmat nakotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nikitəmat tatətə tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nakolkeike pik io moatətul əskasik o nərgək. Nian eməto, nagienən e nikik təmər mərioah.

⁸ Nat əpnapin okəmə rəhak naoa aupən təmol itəmat nakotəto tərət, məto esətoən tərət ron. Məto aupən, eməto tərət ron, məto-inu eməplan məmə naoa u təmol itəmat nakotəto tərət, məto rəha nian əkuəkir əm. ⁹ Məto roiu, nīkik tagien, kən sənəmə məmə nəmotəto tərət, kəp. Nīkik tagien məmə nian nəmotəto tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn. Nīpahrienən, Uhgīn tolkeike məmə kitat okotəto tərət o nolən tol min-nulan. Kən məto-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən aupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotakiah e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kən nian koatəto tərət e nolən itəm Uhgīn tolkeike, kən kotəuhlin kitat e rəhatat nolən rat, kən Uhgīn tatosmegəh kitat. Kən nīkitat otəsəpouən o nolən əh. Məto nian koatəto tərət e nolən rəha nətueintən, tatiuw-pən kitat e nīmīsən. ¹¹ Otəplan-tu nəmegəhən rəhatəmat nian nəmotəto tərət e nolən itəm Uhgīn tolkeike. Nolən əh, noan tepət: nakotolkeike motalkut əskasik məmə nəkotol nolən ətuatip, kən motoalkut əskasik məmə nokotəg-ətuatip-in rəhatəmat nolən rat mīn, kən motetəhau nolən rat mīn, kən narmitəmat təmiwig nəmotaut motəgin nolən rat mīn. Nəmotolkeike məmə nəkotəplan mīn io, kən nakotolkeike pik məmə nakotətul əskasik o nərgək. Kən nəmoatətul matip məmə nəkotol nalpinən kəm netəm kotol nolən rat. E nolən mīn rafin rəhatəmat, nəmotəgətun məmə nəsotolən nat kit tərət e natimnat u. ¹² Kən eməte naoa u kəm itəmat, məto esəteən o suah u itəm təmol nolən rat, kən esəteən o suah u itəm in təmərəkīn. Kəp. Eməte ilə məmə itəmat onəkotəplan əsas e niganəmti Uhgīn məmə nəkoatətul əskasik o nərgitimat. ¹³ Natimnat rafin mīn əh koatīlēs-ipər nətəligən rəhatimat.

Sənəmə itimat əm itəm nəmoatīlēs-ipər nətəligən, məto nīkitimat tagien pik o Taetas, məto-inu nīkin tagien məmə nəmoatīlēs-ipər mīn nətəligən rəhan. ¹⁴ Emən-ipən kəm in məmə etausit pik otəmat, kən itəmat nəməsotolən io ekaulis. Natimnat rafin itəm emotən kəm itəmat, ilat nīpahrienən. Kən e nolən kitiah əm, natimnat rafin itəm emotən kəm Taetas etəmat, kən motausit ron, ilat mīn nīpahrienən. ¹⁵ Taetas, nīkin tatəht əh məmə itəmat rafin agīn-əh nəmotol nəwian, kən moatəgin moatasiəp nian nəmotegəhan-in məmə otuwa məplan itəmat. Kən nian nīkin tatəht natimnat mīn əh, nolkeikeən rəhan otəmat tətər təhmīn mīn. ¹⁶ Nīkik tagien pik məto-inu etahatətə əskasik etəmat məmə nəkoatol naka itəm tətuatip.

8

Pol təmətapəh məmə okotawte

¹ Piak mīn ne wīnik mīn, ekotolkeike məmə nəkotitun nəwīrən rəha Uhgīn itəm təməwte-in kəm nīməfak mīn əpəh Masetonia məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen mīn. ² Ilat kəmotatig e nəratən asol kit ne nian əskasik mīn, kən nat əpnapin ilat nan rat rəhalat nautə tikə agīn, məto nəmegəhən rəhalat tərīoah wīr e nagienən. Kən nan ratən ne nagienən kəmuoe-in nolən təwīr. E nolən əh, kəmotərakin mənī tepət motos-ipən kəm iəfak mīn əpəh ikīn mīn. ³ Iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kəmosipən tepət, taprəkis-in itəm netəmim nīkilat təht məmə okol kəsotolən. Kən ilat atip kəmotol. ⁴ Kəmotətapəh amul otimat məmə itimat ekotegəhan pəs ilat kotasitu e wək rəha nos-ipən mənī kəm iəfak mīn əpəh Jerusalem. ⁵ Kəmotəupən kos-ipən nəmegəhən rəhalat kəm ləramərə, kən uarisig, kəm itimat, e nolən itəm Uhgīn tolkeike. Nīkitimat təsəhtən məmə okotol tepət nəhlan, məto kəmotol.

⁶ Kən tol nəhlan, emotuəh niki Taetas məmə otitəlig-pinə otəmat. In təməupən məghat kəm itəmat o nolən nat u, kən tol nəhlan, emotətapəh məmə in otəghat kəm itəmat məmə nəkotol namnun wək wīr rəha nawteən əh itəm nəmotətuoun. ⁷ E natimnat mīn u rafin, itəmat nəmotol təwīr pik maprəkis, inu nahatətəən rəhatəmat, ne nəghatən rəhatəmat, ne nītunən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən, ne nolkeikeən rəhatəmat otimat. Kən

roiu, iakolkeike mämə nəkotol wək kit mīn e nolən təwīr pik maprəkis, inu wək wīr rəha nawteən.

⁸ Esənən mämə nəkotəkəike motol. Məto emotəgətun kəm itəmat mämə netəm pişin pişin mīn nīkilat tagien o nasituən e wək əh. Kən roiu əh, iakolkeike mämə ekisilu wīr mämə nolkeikeən rəhatəmat in nīpahrienən tahmen elat, o kəp. ⁹ Itəmat nəkotitun wīr nəwīrən rəha İrəmərə İesu Kristo itəm təmawte-in kəm itəmat, mämə nat əpnəpīn rəhan nautə tepət, məto təmol otəmat mämə in rəhan nautə tikə. Kən məto-inu təmol mämə rəhan nautə tikə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tepət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natimnat mīn u, itəm otasitu etəmat. Otol namnun e wək itəm nəmotətuoun e nup uarisig. Nīkitəmat təmaupən məht mämə nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotaupən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roiu otol namnun wək u rəha nosipənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pik mämə nəkotol, in otuwa nīpahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmə nīkitəmat tagien o nosipənən, kən Uhgīn nīkin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatosipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeən mämə nəmegəhən rəha netəmim neen otimətig məto-inu kəmos rəhatəmat mənī, məto nəmegəhən rəhatəmat in otiəkis məto-inu nəmotasitu elat. Kəp. İakolkeike mämə tahmen-ahmen əm otəmat rafin. ¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tepət kən motitun nasituən elat. Kən o nian mīn neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmə rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən mämə,

“Netəmim itəm kəmotəulək tepət, tahmen əm, təsaprəkisən.

Kən netəmim itəm kəmotəulək noan-məşin, rəhan nagwənən tahmen əm, təsikəən.”

Taetas təmuwīn Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgīn mämə təmələhəu-pən e niki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nīkin tagien o nīmənən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nīkin tagien pik o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən mämə in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itimat ekotahlipinə mīn piətət kit mīn timnə ilau mīn. Suah u, netəm e nīməfak mīn koatisiai-in o rəhan wək o nən-iarəpən namnusən təwīr. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, nīməfak mīn kəmotitəpun mämə otuwa itimat mīn o nīləsən mənī u muwīn əpəh. Kən itimat ekotərəməərə lan o noorən mämə otıləs-ipər nərgi İrəmərə, kən matəgətun mämə nīkitimat otagien pik o nasituən. ²⁰ Itimat esotolkeikeən mämə suah kit otən rat itimat o nolən rəha noorən mənī asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itimat ekotalkut pik mämə ekotol nat itəm tətuatip, məto sənəmə e niganəmti İrəmərə əm, məto e niganəmti netəmim mīn.

²² Kən ekotahlipinə piətət kit mīn iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wīr mämə in tolkeike pik mämə otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik mämə otasitu məto-inu in tətahatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau mīn ekioal wək kitiəh əm, kən in mīn tatol wək e nīkitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət mīn, ilat ien əhruin rəha nīməfak mīn, kən nolən wīr mīn e nəmegəhən rəhalat koatisiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh mämə nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itimat ekotausit otəmat. Kən otol-wīr kəm ilat mämə nīməfak mīn okotəplan.

9

¹ Okəmə esəteən naoa u kəm itəmat, in təwīr əm məto-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak mīn əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan məto-inu io ekitun mämə nakotolkeike mämə onəkotasitu. Kən ematıləs-ipər nolən wīr rəhatəmat o netəm Masetonia, matən

kəm ilat məmә e nup itəm tinuwın rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmә nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kotolkeike məmә okotasitu min.

³ Məto roiü, etahl-ipinə piətət miləhal u məmә iləhal okəhaləplan itəmat məmә itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, tahmen əm məmә emən mihin, kən tol nəhlan rəhatimat nəghatən o niləs-ipərən nolən wir rəhatəmat, sənəmә nat əpnəpin əm. ⁴ Məto okəmә nəstolən, kən nian ekimnә itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmә itəmat nəstolən əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, məto-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, nīkik təht məmә ekəkəike mətapəh o piətət miləhal məmә okotimnә rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən məni asol itəm nəmotən-iəkis məmә nakotos-ipən. Məto iakolkeike məmә in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmә suah kit tatəkəike kəm itəmat məmә nakotos-ipən.

Nolən nawteən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsin, matəulək-in noan məsin. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ Itəmat kitiah kitiah nakəkəike mos-ipən nat naka nəmən e nīkim məmә nakos-ipən. Okəmә nīkim təsagienən ron, təsəwirən məmә nakos-ipən. Kən okəmә nakos-ipən məto-inu suah kit tatəkəike kəm ik məmә nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike etəm u tatos-ipən e nīkin pahrien. ⁸ Kən Uhgın titun nawte-inən nəwirən rafin agin kəm itəmat məmә e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətuatip məmә nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikin məmә nakotoor kəm netəmim. ⁹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmә, “In tator rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətətig lilin.”

¹⁰ Kən Uhgın itəm tatos-ipən nīkuti nat o etəm tatəfe, kən matos-ipinə piret o nunən, e suatip kitiah əm in otos-ipinə nat tepət kəm itəmat mol in tepət min məmә, itəmat nəkotitun nasituən e netəmim neen min, kən in otol noan tepət itəm təmisi-pən e nolən ətuatip rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otos-ipən rəhan nəwirən kəm itəmat məmә itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kən nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netəmim okotənwiwi Uhgın ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipən məni o nagwənən kəm netəmim rəha Uhgın u nəumis tatus ilat, məto tatol nat wir kit min taprəkis, inu nənwiwiən itəm təmər marioah e nīki netəmim matuwın o Uhgın. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netəmim tepət. Kən ilat okotiləs-ipər nərgi Uhgın ron, məto-inu itəmat nəkoatol pahrien nolən rəha netəmim itəm koatən nīpahrienən e namnusən təwir rəha Kristo. Kən okotiləs-ipər nərgi Uhgın o nawteən rəhatəmat e məni asol kəm ilat ne netəmim rafin. ¹⁴ Kən nian koatəfak otəmat, nīkilat tuwın otəmat məto-inu Uhgın təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmә nəmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgın məmә nīkitat tagien o Nətin itəm təmos-ipa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpın nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atip, iatəkəike e nat kit kəm itəmat. Netəmim neen koatən məmә nian kitat min itəmat, rəhak nətəligən in ləhau əm, məto nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təskasik pik. Kristo, in rəhan nətəligən ləhau, kən in etəm mətig. Kən e nolən kitiah əm, ² iatətapəh otəmat məmә, onəkotol nolən rəhatəmat tətuatip məmә nian ekimnә, məsəhai pikən itəmat. Məto ekitun məmә ekəhai netəmim neen u koatən məmә ekoatətəu-pən nolən rəha nətueintən u, ³ məto-inu nat əpnəpin ekotətig e nətueintən u, itimat esotəluaginən

e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan, sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgın o nərəkinən ikin tiəkis o nuwinən ikin ima tikimir min. ⁵ Itimat ekoatərəkin nəghatən eiueiuə min ne nətəligən ausit min, ilat rafin itəm koatən-iəhau netəmim o nitunən Uhgın. Nətəligən min rafin itəm tikimir min rəha Uhgın, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kən nian itəmat nakotətəu-pən wir nəwia Kristo, itimat ekoatətul matip o nolən nalpınən kəm netəmim rafin itəm koatəht nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, məto nəkotəruru nipətin. Okəmə suah kit titun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kən in otətəlig-in wir min məmə itimat min rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnəpın iatəghat ausit məsin o nepətən itəm İərəməərə təmos-ipa, okol esaulisən ron. Təmos-ipa o niləkinən itəmat, sənəmə o niləs-iəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nikitəmat təht məmə ekəte naoa min kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ İlat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kən masilə, məto nian tətən kitat min, in sənəmə etəm əskasik kit, kən rəhan nəghatən in nat əpnəpın əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motitun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e naoa min emotahl-ipən nian itimat isəu, məto nian ekotimnə, ekotol rafin nolən min əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pisin neen itəm koatıləs-ipər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmenən! !Kəp, iatəsan əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat min, kən koatakil atip əm ilat min, tol rəhalat nitunən talməl. ¹³ Məto itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, məto ekotəghat ausit e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat min əpəh ikin. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pikən. Okəmə esotuwamən otəmat, okol esotəghatən nəhlan. Məto nipahrienən, emotaupən motuwa mətoarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo. ¹⁵ Netəmim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pisin təmol. Məto itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatimat məmə nahatətən rəhatəmat otəwiə təhmın min, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nikitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotitun nuwinən motən-iarəp namnusən təwir e ikin min e nikali imatəmat ikin muwin təhmın min. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikin kit itəm suah kit tinol wək rəkis ikin, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pisin. ¹⁷ Məto Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natimnat itəm İərəməərə təmol.” ¹⁸ İatən nəhlan məto-inu, kəsisiai-inən etəmim itəm tatıləs-ipər atip in, məto kəsisiai-in əm etəmim itəm İərəməərə tatıləs-ipər.

11

Pol ne aposol eiueiuə min

¹ İakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsin nalmələn kəm itəmat. Məto pahrien, noatol rəkis. ² İatehm wir itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit min otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmisi-pən əm o Uhgın. İo tata rəhatəmat, kən itəmat nəkotahmen e pətan əkəku wi kit itəm kinən rəkis məmə okos rəham kətim kan məmə otətəu-pən suah kitiəh əm, nərgin u Kristo. Kən iatehm wir rəhak pətan əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Məto iatəgin məmə onəkotahmen e İf itəm Setan təmeiuə in e nəghatən ətehen. İatəgin məmə suah kit otiuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwin ik pisin, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətəuətəp məpiə wir. ⁴ İatən nəhlan məto-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp İesu itəm tol pisin e İesu itəm ekoatən-iarəp, o okəmə itəmat

10:4: Efes 6:13-17

10:8: 2 Kor 13:10

10:13: Rom 12:3

10:17: Jer 9:24; 1 Kor 1:31

10:18: 1 Kor 4:4

11:2: Efes 5:26-27

11:3: Jen 3:4,13

nakoatos narmîn itəm tol pîsin e Narmîn nēmotos rākis, o nakotəto namnusən təwir itəm tol pîsin e itəm nēmotos rākis, mətə itəmat ialməl mîn, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol mîn əh itəm itəmat nakoatən məmə ilat “aposol mîn ilis pik,” mətə e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis maprəkis-in io. ⁶ Okəmə naka kəsəgətun wîrən io e nəghatən, mətə ekîtun wîr nəukətîn namnusən təwir. Itimat emotəgətun nat əh kəm itəmat e nolən mîn rafin nian tepət.

⁷ Nian ematən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgîn kəm itəmat, esolən məmə nakotətou nat kit. Io atîp əm emos-iəhau io o nîləs-ipərən itəmat. ?Kən tahro? ?Nolən əh in təfagə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək kitat mîn itəmat, niməfak mîn ik pîsin kəmoatətou io. Iuəhkîr tahmen məmə emaklêh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhən o suah kit o nasituən mətə-inu piatat mîn itəm kəmotisi-pən Masetonia kəmosos-ipa natimnat itəm rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Tahmen e nîpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikîn mîn rafin əpəh Akaea o nən-iəhauən io o nəghat ausitən o nəsətapəh-inən nasituən. ¹¹ ?Kən tahro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, mətə-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Uhgîn tîtun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netəmim neen kotalkeike məmə nîkitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Mətə iakatakəike o nolən rəha nəsətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiuə mîn, kən koateiuə-in netəmim e wək rəhalat. !Kən ilat koatan tahmen məmə ilat aposol mîn pahrien rəha Kristo, mətə kəp! ¹⁴ Mətə kəsotautən e nolən əh, mətə-inu Setan atîp, tətən tahmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək mîn rəha Setan kotan tahmen məmə ilat iolwək mîn rəha nolən tətuatîp. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətouən tətəu-pən nolən mîn rəhalat.

¹⁶ Ekisimatîp mîn. Pəs suah kit tikə nîkin təht məmə io ialməl. Mətə okəmə nîkitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialməl məsîn, kən ekəghat ausit məsîn. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm lərəmərə təmən-ipa kəm io məmə ekən. Mətə iatəghat əm tahmen e ialməl kit. ¹⁸ Netəmim tepət koatəghat ausit o nolən mîn rəha nətueintən, kən tol nəhlan, io mîn, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotenatig wîr, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iaməl mîn kotəgətun itəmat!* ²⁰ Nakotegəhan-in əm okəmə suah əpnəpîn kit tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atîp in, o tatem-pən nîganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat mîn əh!

Rəhak nəghatən in talməl, mətə nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io mîn, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?Ilat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io mîn. ?Koatən məmə ilat netəm Isrel? Io mîn. ?Koatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io mîn. ²³ ?Koatən məmə ilat iolwək mîn rəha Kristo? Io mîn, mətə ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialməl kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tepət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkîr ekimîs nian tepət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kisîl, kəmalis io e nîkilkîl. Nian kit kəmaht io e kəpiel apîn. Nian kisîl emuwîn e nego kən nego tamnim, kən nian kit emeai əpəh itəhəi lokamnim o nian apîəpiə kit, lapîn ne nərauiəgən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkîr naruə asol tiləs io ekimîs, kən emətətig ikîn tasilə ikîn imaa iaklêh mîn, kən ikîn tasilə ikîn imaa natimak mîn noanol rəha Isrel, kən ikîn tasilə ikîn imaa Iaihlua mîn, kən ikîn tasilə ikîn e taon asol, kən ikîn tasilə ikîn e ikîn taruən-aruən ikîn, kən ikîn tasilə ikîn əpəh itəhəi, kən ikîn tasilə ikîn imaa piak eiueiuə mîn. ²⁷ Emol

11:4: Kal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11 **11:6:** 1 Kor 2:1,13 **11:7:** 1 Kor 9:18 **11:9:** 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21, Pol tatəghat əsan ilat. Nîpahrienən, in tatən-iəhau ilat. **11:22:** Fil 3:5
11:23: Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wək 16:22; 14:19 **11:26:** Wək 9:23; 14:5

pik wək, kən nian tepət esapilən lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən mətoaoa, kən nian tepət nigak nagwənən tikə. Kən nian tepət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən teuiuiu, kən io min, rəhak nəmegəhən teuiuiu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e təfagə rat, kən nikik titahmə pik ron.

³⁰ Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tikə. ³¹ Kən Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəməərə İesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin namnun tikə, titun məmə io, eseuən. ³² Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan mopael min o nehm wırən nafiluə rəha taon məmə okotegəs-in motaskəlim motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim asol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis asol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwin əpəh ləhau, kən inəh suatip emagim lan.

12

Nihlin kit ne nat kit tahmen e napilairən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnapin təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkəike matən natimnat min tahmen e napilairən ne nəghatən wi min itəm İərəməərə təmol əp kəm io.

² Ekitun iəfak kit itəm tətahatətə e Kristo.* E nup fotin tinuwın rəkis, Uhgın təmiləs muwin əpəh ilis e nego e neai.† İəkəruru okəmə nipətin tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun.

³ Kən ekən min məmə iəkəruru okəmə nipətin tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun. Məto ekitun məmə suah əh, ⁴ Uhgın təmiləs muwin əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion min itəm təsətuatipən məmə etəmim rəha nətueintən otən. ⁵ Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atipən ron io, məto ekəghat ausit əm o rəhak nolən min itəm nəsanənən tikə elat. ⁶ Məto okəmə ekən məmə ekəghat ausit, okol esalmələn, məto-inu ekəghat-in nipahrienən. Məto esəghat ausitən nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otiləs-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətətuatip. İakolkeike məmə otəplan ahmen io e nat naka itəm ekən, o ekol.

⁷ Uhgın təsolkeikeən məmə etausit o nəghatən wi min itəm in təmol əp kəm io, kən nəghatən min əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təməhl-ipa nərətən kəm io tahmen e nihlin kit tətəru nipətik. Nərətən əh in iahləpis rəha Setan məmə tol nahməən e nipətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸ Emuəh niki İərəməərə mau kisil məmə otiləs-irəkis ron io. ⁹ Məto tən kəm io məmə, “Rəhak nəwırən asol titun naskəlimən ik, məto-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mol iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pik məmə ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, məmə nəsanənən rəha Kristo otatig e nəmegəhən rəhak. ¹⁰ O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nipətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis min, kən etagien nian katol nərətən kəm io, kən etagien e nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, məto-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emol nolən rəha ialmə, məto itəmat əm nəmoatəkəike kəm io məmə ekol. Nəməsotiləs-ipərən nərgək, məto təpəwir pik okəmə nəmotol mihin, məto-inu io sənəmə ləhau e “aposol min ilis pik” e nat kit əkəku əm, nat əpnapin io etəm əpnapin əm. ¹² Nian emətan kitat min itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io məmə io aposol pahrien kit. Ematol nəmtətin min, ne nat asol min itəm tol narmi netəmim tatiwig, ne nat pispis min e nikitəmat, kən emol e nətəligən rəhak kaifəməh. ¹³ Nat kitiəh əm eməsolən e nikitəmat, eməstəpəh-inən məni kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

11:33: Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atip. † **12:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “neai tatol kisil lan.” Məto nipətin tatən məmə “nego e neai u in ikin rəha Uhgın.” ‡ **12:4:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Paradaes” itəm nipətin tatən məmə “nego e neai,” ikin itəm netəmim itəm kotətuatip koatuwin ikin nian okotimis. **12:7:** Job 2:6 **12:9:** Fil 4:11-13 **12:11:** 2 Kor 11:5 **12:12:** Rom 15:19 § **12:13:** Pol tatol milə elat e nəghatən u. **12:13:** 2 Kor 11:9

¹⁴ Roiu iatätul matip mämä ekimnä muag itämat itäm otol kisil lan. Kän ekəsətapəh-inən mənī kit otəmat, mətō-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, mətō iakolkeike əm itəmat. Otətəlig-in-tu. Sənəmə wək rəha suakəku mämə otehm wir rəhan tata ne mama. Mətō in wək rəha tata ne mama mämə okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, nīkik tagien mämə ekos-ipinə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ipən mīn rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tepət, mətō rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatipən! ¹⁶ Pəs kotən mämə esətapəh-inən mənī kit otəmat. Mətō itəmat neen koatən mämə emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷ ?Tahro? ?Io emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ipən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸ Emuəh nīki Taetas mämə otuwīn otəmat, kən mahl-ipən piətət kit ilau min. ?Taetas təsosən natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotitun o kəp mämə, rəhatimlau nətəligən kitīəh əm, kən matioal nolən kitīəh əm?

¹⁹ Kəm-naka nikitəmat təht mämə e nəghatən mīn rafin əh, emotuhalpīn nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E nīganəmti Uhgīn, emoatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolik mīn, natimnat rafin itəm koatol, koatol mämə itəmat nakotəsənən. ²⁰ Iatən nəhlan mətō-inu iatəgīn mämə nian ekimnä, kəm-naka ekəplan mämə nəsolələn mämə inu iakolkeike mihin. Kən itəmat mīn nəkotəplan mämə io esolən mämə inu nakotolkeike mihin. Iatəgīn mämə ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatetet, neen koatəmərīt e neməha, neen kotəhap-əhap ilat mīn, neen koatən rat netəmim, neen koatən nīkalīn netəmim, neen koatausit, neen koatol əpnapīn nat. ²¹ Iatəgīn mämə nian ekimnä mīn, rəhak Uhgīn otīləs-iəhau io e nīganəmtitəmat, kən nīkik otitəgīt kən ekasək otəmat neen itəm nəmotol nolən rat aupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat mīn rəhalat itəm koatol nian rafin, inu koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, kən nəman ne nīpītan koatan anion, kən koatol nəhlan əpnapīn əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəhgaiirən elat

¹ Inu rəhak naliwəkən itəm tatol kisil lan otəmat. Naoa Rəha Uhgīn tatən mämə, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit mīn, etəmim kəiu o kisil okotəkəike motən nəghatən kitīəh, kən tol nəhlan netəmim kotitun mämə nəghatən koatətu-pən lan, in nīpahrienən.”* ² Nian emimnä otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəhgaiirən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafin, mämə okotapəs təfagə rat mīn. Kən roiū ekən mīn nian io əpəh isəu. Nian ekimnä mīn, ekol nalpīnən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan mətō-inu nikitəmat təht mämə rəhak nəsanənən tikə, kən itəmat kotolkeike motitun əsas mämə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat mīn, mətō rəhan nəsanənən tepət e nikitəmat. ⁴ Nīpahrienən, nian kəmətu-pər e nīg kəluau, rəhan nəsanənən tikə e nīpətīn. Mətō tatəmegəh roiū e nəsanənən rəha Uhgīn. Kən e nolən kitīəh, rəhatimat nəsanənən tikə e nīpətītimat, mətō itimat ekotəmegəh itimat Kristo e nəsanənən rəha Uhgīn, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ Itəmat atip, otakil wir nəmegəhən rəhatəmat mämə rəhatəmat nahatətəən in pahrien, o kəp. Itəmat atip, nakotehm wir rəhatəmat nolən. ?Nəkotitun o kəp, mämə Kristo Iesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? !Mətō okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətu-pənən nolən rəha nahatətəən, kən Kristo təsətigən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasik rəhak nətəligən mämə onəkotəplan mämə itimat aposol mīn pahrien. ⁷ Kən roiū, ekoatəfak kəm Uhgīn mämə itəmat kit təsələn nat kit tərət. Esotolkeikeən nəhlan mämə otəgətun mämə rəhatimat wək e nikitəmat in təwir mətuatip. Mətō ekotolkeike mämə itəmat nəkoatol nolən itəm tətuatip, nat əpnapīn netəmim neen koatən mämə

12:18: 2 Kor 8:6,16-18 **12:21:** 2 Kor 13:2
tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kisil.
1 Kor 11:28

* **13:1:** Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən mämə rəhan naliwəkən kisil
13:1: Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19 **13:4:** Fil 2:7-8 **13:5:**

wək rəhatimat tərat. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itimat esotolən nat kit itəm tahtosig-in nıpahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tatıləs-ipər nıpahrienən. ⁹ Nıkitimat tagien nian itimat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tatətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatıp ətuatıp. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İərəmərə tinos-ıpa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikeən məmə nian ekımnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ıpa nepətən əh məmə ekıləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkin itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak mın ne wınık mın. Inu rəhak namnun nəghatən. Otagien. Otəuhlin rəhatəmat nolən mın. Otəto rəhak nəghatən. Otuwa e nətəligən kitiəh. Otatig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikeən ne nəməlinuən otatig itəmat mın.

¹² Otən təwır kəm itəmat mın tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ¹³ İəfak mın rafın koatən-ıpinə təwır kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın. Kən pəs Uhgın otos-ıpən rəhan nolkeikeən kəm itəmat rafın. Kən pəs Narmin Rəha Uhgın otol nıkitəmat rafın tol kitiəh.

Kalesia

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Kalesia Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kalesia

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak min itəm kotatig pis ikin e nitən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmətuoun niməfak min əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nıpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nıpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua min itəm kotən nıpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəu-pən lou min rəha Moses, tahmen e nəhg-ipənən. İlat kəmoatən məmə Iaihlua min okəkəike kəhg-ipən ilat okəmə kotolkeike məmə okotuwa kətəuatip e nıganəmti Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u, məmə otəg-ətuatip-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua min okotəkəike kətəu-pən lou rəha Moses okəmə ilat kotolkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak min okotitun məmə nahatətən in suatip itəm Uhgın təmöl məmə etəmim otətuatip e nıganəmtin, kən in tatosmegəh ilat e nıkin agien. Məto nolən rəha nəhg-ipənən, o nolən rəha wək əskasik min, o nolən rəha nətəu-pənən lou, kəsotosomegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən min əh. Kən moatən məmə təwır əm məmə Iaihlua min okəsotətəu-pənən lou rəha Moses. Afın e Wək Min 15:1-35.

Pol təmətuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak min ne winik min itəm nəkoatəfak latuənu pişin pişin min ikin Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mıtahl-ipinə kəm itəmat. Io ne piatət min neen itəm koatəfak u ikin-u, ekotolkeike məmə ekotən “təwır” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmiäləs-ipər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmİLəs-ipər Iesu tairpa min e rəhan nımİsən. Sənəmə etəmim əpnəpin əm kit təmaun-in io kən mİLəs-ipər io, məto Uhgın. !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u İərəməyə rəhatat, ilau okuawte-in nəwırən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətətig otəmat. ⁴ Iesu Kristo təmegəhan-in atip məmə in otİMİs o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkİs itat e nolən rat min ne nətəligən rat min rəha nətueintən. In təmİMİs məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmə in otol mihın. ⁵ Tol nəhlan, təwır mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwin, matuwın, namnun tikə. Əwəh. Pəs otol mihın.

Namnusən Təwır kitiəh əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agın-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwırən rəha Iesu, təmawte-in-pinə əpnəpin əm kəm itəmat. Məto roiu itəmat nakotapəs Uhgın, moatəgım, moatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. ⁷ Nəghatən min əh sənəmə Namnusən Təwır rəha Uhgın. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwır rəha Uhgın moatən in pişin, kən katən məmə in namnusən təwır, kən katiuw kalın itəmat lan, kən katərəkın rəhatəmat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwır kitiəh əm, kən kit min tikə! ⁸ Nat əpnəpin okəmə io, o nagelo kit rəha nego e neai tətəmnus-iarəp nəghatən pişin kit min, itəm təsahmenən e inun emotən-iarəp rəkİs kəm itəmat aupən, pəs Uhgın otİləs-ipən e Nıgəm Asol. ⁹ Kən ekİsİmatip min, matən məmə, okəmə suah kit otəmnus-iarəp

nəghatən pişin u, təsahmenən e Namnusən Təwir itəm itəmat ninəmotitun rəkis, pəs Uhgın otıləs-ipən e Nigəm Asol.

¹⁰ Rəhak nəghatən əh in təskasik, kən nat əpnapin əm okəmə netəmim neen kəsotagienən ron io. İakolkeike əm məmə niki Uhgın otagien o nəghatən rəhak. Okəmə iatəghat əh məmə netəmim neen nikilat otagien ron io, kən ko sənəmə io iolwək pahrien kit rəha Kristo.

Uhgın Təmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mə ekən-ipinə ətuatip kəm itəmat məmə Namnusən Təwir itəm iatən-iarəp nian rafin sənəmə nat kit itəm təmişipən e nətəligən rəha etəmim əm. ¹² Namnusən Təwir u, sənəmə suah kit təmos-ipa kəm io, kən mägətun io lan, məto İesu Kristo əm in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ İtəmat ninəmotitun rəkis rəhak nolən min itəm ematol aupən e nian ematəfak itimat netəm İsrəl. Kən emən mə oekoh rafin netəmim min rəha İesu, mərəkin-ərəkin ağin niməfak, kən matol nalpənən əskasik kəm ilat. ¹⁴ E nian əh, io ematətul-iəkis o nəukət kastom rəha netəm İsrəl, itəm rəhak pipi min kəmotəgətun io lan aupən. Emitun taprəkis-in io min neen, itəm emotaiir ahmen.

¹⁵ Nat əpnapin ematərəkin pap rəhan min netəmim, məto Uhgın təmasəkitun io. Aupən ikin təmitəpun kən mawle rəkis io e nian emətətig əh e nərpi rəhak mama. Kən təmuwa e nian ətuatip rəhan, in təmaun-in io mə ekuwa io, rəhan etəmim. ¹⁶ Kən Uhgın təmerəh e rəhk-kapə, mägətun io e nətin İesu, məmə oekitun wir in, kən muwin mamnus-iarəp Namnusən Təwir rəhan kəm netəm min u sənəmə ilat netəm İsrəl, katən ilat məmə İaihlua min. E nian əh, io eməsuwinən mehm suah kit mə otəgətun io e Namnusən Təwir əh. ¹⁷ Kən io eməsuwinən əpəh ilis Jerusalem məmə oekəhm netəm min u kəmoatol aposol aupən. Eməsuwinən mə okotəgətun io e Namnusən Təwir rəha İesu. E nian əh, io eməsou-pis-pən əpəh ikin kit Arepia, kən matig mitəlig-pa min muwin əm latuənu kit, nərgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwin, matuwin nup kisil kinəhaluwa minəhaluwin rəkis un, kən io emətig mitəlig-pən min Jerusalem məmə ekehm Pita. Kən eməsətigən tuwəh, emuatig mios nian fiftin əm. ¹⁹ Kən e nian əh, eməhm əm Jemes u, pia İesu, İərəmə rəhatat, məto eməsəplanən aposol min u neen. ²⁰ İatən pahrien e niganəmti Uhgın məmə nəghatən u, nıpahrienən, sənəmə neiuəən.

²¹⁻²² Eməsətigən tuwəh əpəh ilis Jerusalem. Kən uarisig un, emuwin əpəh nitən Siria ne Silisia. Kən e nian əh, netəmim itəm koatəfak kəm Kristo latuənu pişin pişin min nitən Jutia, (nitən asol rəha Jerusalem), ilat kəməsotəplanən əh io motəruru niganəmtək. ²³ Məto kəmoatəto əm namnusən u, netəmim neen kəmoatən məmə, “Suah əpəh in əpəh, rəhatat tikimir, təmatoh itat o nəfakən, matərəkin nəmegəhən rəhatat, kən mətalkut məmə otərəkin min rəhatat nahatəən. Məto roiu əh, in min tınatən-iarəp Namnusən Təwir rəha İesu.” ²⁴ Kən ilat kəmotənwiwi pik Uhgın o natimnat min itəm in təmol e rəhak nəmegəhən, in təməuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol min neen kəmotəgəhan-in wək rəha Pol

¹⁻² Tatuwin, matuwin minos nup fotin tinuwa minuwin rəkis un, kən Uhgın təmənipa kəm io məmə ekəike mitəlig-pən min əpəh ilis Jerusalem. Kən itimlau Panapas emian kən miat Taetas itiməhal min məhaluwin. Kən eməhaluwin kiet-arəpən Jerusalem, emotuəfimin itimat netəm-iasol min əm rəha niməfak. Nian emotəpələh e nuəfiminən əh, io ematən-ipən wir nəghatən min itəm ekuwin matən-iarəp kəm İaihlua min, ilat sənəmə netəm İsrəl. Emən-ipən wir natimnat min rafin ağin kəm ilat məto-inu esolkeikeən məmə nikilat otəht məmə rəhak nəghatən təsətuatipən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat

əpnapin əm lan, noan tikə. ³ Kən e nian əh, nīkik təmatəht pik məmə kətah okotəhai io mə ekəike mən-ipən kəm Iaihlua min, məmə okəike kəhg-ipən ilat. Məto kəməsotənən. Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmə etəm Isrel, kəsəhg-ipənən əh. Məto ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-ipən.

⁴ Nənən rəha nəhg-ipənən təmişipən e netəmim neen kəmoateiuə əm məmə ilat piatat min. Kən ilat kəmotalkəlik wir məmə okotehm-tu məmə itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp. Məto itimat enotiet rəkis minotuwın o Iesu Kristo, kən minotol kitiah itimat min, kən itimat sənəmə slef rəha Lou. Məto netəm min əh, nīkilat təməsagienən o rəhatimat nəghatən min, kən motolkeike məmə okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha nəfakən rəha netəm Isrel. Kən kəmotən məmə okəike kəhg-ipən Iaihlua min tahmen e Taetas. ⁵ Məto emotən-iəhau ilat məsotolən məmə rəhalat nəghatən otər maprəkis-in rəhatimat. Kən itimat emotaskəlim əskasik nəghatən pahrien tətətig e Namnusən Təwir, məmə itəmat onəkotitun wir.

⁶ Kən netəmim neen əh-ikin katən ilat məmə ilat netəm-iasol min rəha niməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos nərig asol, ne etəm təsosən nərig asol, ilau kuahmen ahmen əm. Kən e niganəmti Uhgın, in təsafinən nərig min əh). Kən netəm min əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wi kit, məmə ekuwın mamnus-iarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, məto-inun ilat kəmotitun əm məmə, e nəsanənən rəha Uhgın, in təmiləs-ipər io məmə io aposol, kən mitahləpis-pən io mə ekuwın mən-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua min. Kən e nəsanənən əh, tənİLəs-ipər rəkis mihin Pita, məmə in min in aposol. In otatən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəm Isrel.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal məmə nəukəti niməfak miləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalitun məmə e nəwirən rəha Uhgın, in təmos-ipa wək u e nelmək. Kən kəhaluwa məhalol sekhan etimlau Panapas məmə itimat ekotol əm kitiah. Kən emotən mə oekotoor wək min. Itimlau oekian muamnus-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua min, kən iləhal okəhaluwın məhalən-iarəp kəm netəm Isrel. ¹⁰ Kən ilat kəmotən-ipa əm nəghatən kitiah əm məmə nīkitimlau otəkəike matəht ian-rat min əpəh Jerusalem məmə ekuasitu elat. Məto, nīkik tinagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Kən uarisig un, emətəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok. Nian emətətig ikin əh, kən Pita təmuarisig min muwa. Kən Pita təmətagwən ilat in min neen koatəfak, məto ilat Iaihlua min. Kən nian netəmim min rəha Jemes, itəm kəmotisi-pən Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, “Iaihlua min u, okəike kəhg-ipən ilat. Məto okəmə kəsolən, Uhgın okol təsasituən elat.” Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkın Pita, mol taulis kən məgin nuwın minən magwən təlmin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmol, miuw e kitat min neen əpəh Antiok, ilat iəfak min u noanol min rəha Isrel, ilat min kəmos o Pita moatol nolən rəha etəmim itəm tatəghat e nolən kəiu, kən moatəgin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Motətig kiuw min e Panapas, təgin min ilat. Kən e nian eməplan məmə ilat kınəsotətəu-pən ətuatipən suatip itəm Namnusən Təwir tatən, kən eməhai-pən əm Pita e niganəmtilat, matən-ipən əskasik məmə, “Nat əpnapin ik etəm Isrel, məto nəsosən əh rəhatat nolən. ?Kən tahro natəkəike kəm netəm min u kəsəhg-ipənən ilat məmə okəhg-ipən ilat?”

Etəmim itəm otatəhatə e Iesu, Uhgın in otasitu lan

¹⁵ Kən e nian əh, io emən-ipən wir kəm Pita məmə nīpahrienən məmə itimlau emiasipən ətuatip e noanol rəha netəm Isrel. Itimlau sənəmə Iaihlua mil itəm netəm Isrel nīkilat tatəht məmə ilat rafin nol təfagə məto-inu kəsotətəu-pənən e lou. ¹⁶ Məto roiu ekiatun məmə Uhgın təsafinən etəmim kit məmə in tətəuatip e niganəmtin məto-inu in tatətəu-pən

2:1-2: Wək 15:2 **2:4:** Kal 1:7; 5:1,13 **2:7-8:** Wək 22:21 * **2:9:** Nəghatən Kris ətuatip tatən nərgi Pita ikin-u məmə, “Sifas.” **2:10:** Wək 11:29-30 **2:11-14:** Wək 11:3

ətuatip Lou rəha netəm Isrel. Etəmim itəm tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətuatip e niganəmti Uhgın. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motahatətə əm e Iesu Kristo məmə ekotətəuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın təsafinən itimat məto-inu ekotətəu-pən Lou, məto in tətəfin əm itimat məto-inu ekotahatətə e Iesu Kristo. Etəmim kit okol təsətuatipən e niganəmti Uhgın məto-inu in tatətəu-pən pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kən ekotahatətə e Iesu Kristo məmə ekotuwa motətəuatip e niganəmti Uhgın. Məto netəm Isrel neen, nıkilat tatəht məmə itimat nol təfagə məto-inu esotətəu-pənən lou. ?Tol nəhlan, in Kristo itəm tatol məmə itimat nol təfagə, o kəp? !Kəp! Sənəmə tol min nəhlan. ¹⁸ Məto təfagə pahrien in tol min nulan, okəmə ekıtəlig-pən min matətəu-pən lou. Okəmə ekatol min nəhlan, kən io esətuatipən e niganəmti Uhgın. Nolən əh tatəgətun əsas əm məmə io iol təfagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nian emalkut pik o nətəu-pənən Lou, kən eməplan məmə nolən u təsahmenən məmə tatol io ekətuatip e niganəmti Uhgın. Tol nəhlan, emapəs nətəu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen məmə emimis, kən roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsərəmərəən lak. Emol nəhlan məmə ekol əm nətəligən rəha Uhgın. In tahmen məmə itımlau Kristo, kəmətu-pər itımlau min e nig kəməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmimis. Məto emaiir-pa min itımlau Kristo. Kən roiu u, sənəmə io iatəmegəh, məto Kristo in tətəmegəh e nıkkik. Kən e nəmegəhən rafın rəhak, ekətahatətə əm e Nəti Uhgın, itəm təmolkeike pik io, kən muwa mımıs mos megəh io. ²¹ Nolkeikeən u, Uhgın təmawte-in-pa kəm itat, in iahgın pik. Kən okol esərəkinən nolkeikeən əh itəm Uhgın təmawte-in-pa əpnəpın əm. Məto iatəplan məmə itəmat min neen, nəkoatətəu-pən Lou mə otol itəmat nəkotətəuatip e niganəmti Uhgın. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kən itəmat nəkotol nat əpnəpın əm e nımısən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat nınotalməl pik! ?Pah təmasig itəmat matuwın e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wır pap kəm itəmat məmə Iesu təmos nahməən e rəhan nımısən otəmat, məto tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kəm itəmat kən miuw rəkıs itəmat mol itəmat nınotalməl pik? ² ?Otən-tu kəm io məmə, Uhgın təmos-ipinə Narmın Rəhan kəm itəmat məto-inu itəmat nakotətəu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kəm itəmat məto-inu itəmat nakotahatətə e Namnusən Təwır rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahro? ? Nakotalməl pik nəpo lan? Itəmat nəmotətuoun wır nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmın Rəha Uhgın, kən məto roiu, itəmat nınotalkut məmə onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatəto nahməən tepət məto-inu nəmotahatətə e Namnusən Təwır. ?Nəmotəto nahməən əh əpnəpın əm? Kəp, nahməən əh sənəmə rəha nat əpnəpın əm. ⁵ Narmın Rəha Uhgın təməsölən nat pıspıs min kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol məto-inu itəmat nəmotəto Namnusən Təwır rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otətəligin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkıs minu lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasık e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən məmə in tətəuatip e niganəmtin.”

⁷ E suatip kitiəh əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat məmə kotahmen e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkıs aupən məmə Uhgın otos Iaihlua min, kotuwa ron mol ilat kotətəuatip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Aupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wır kit kəm Epraham məmə:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwīrən e netəmim rəha noanol mīn rafin e nətueintən.”

⁹ Kən Uhgīn tēmawte-in rəhan nəwīrən kəm Epraham mətō-inu in tēmahatətə əskasik lan. E suatip kitiah mīn əm, Uhgīn titun nawte-inən nəwīrən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

¹⁰ Mətō netəmim mīn un, itəm nīkilat tatəht məmə ilat okotos nəmegəhən mətō-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm mīn əh, ilat kinotatig rəkis e nelmi nərātən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatipən natimnat mīn rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kinotatig rəkis e nelmi nərātən, kən okotəkəike motos nalpīnən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətuatip əm o kitat məmə suah kit tikə itəm tatuwa tətuatip e nīganəmti Uhgīn mətō-inu in tēmətəu-pən Lou, mətō Naoa Rəha Uhgīn tatən min-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgīn, in tatuwa tətuatip e nīganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

¹² Nəghatən əh, tatəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgīn. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmen-ahmenən e nolən rəha nahatətəən e Uhgīn. In əh, mətō-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien mətō-inu tatətəu-pən ətuatip Lou, in otəkəike mol natimnat mīn rafin agin itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin agin kəsotol ətuatipən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpīnən tətatig o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nelmi nərātən. Mətō Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nelmi nərātən əh. Iesu in təmos nalpīnən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəmohamnu kətu-pər e nig, nolən əh tatəgətun-pən məmə Uhgīn in təmōl nalpīnən kəm in.”

¹⁴ Mətō roiu, Iesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnapin mīn rafin, ilat okotatig e nəwīrən itəm Uhgīn təmən kəm Epraham məmə, in otos-ipən kəm noanol mīn rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotahatətə e Iesu, kitat kotitun nosən Narmīn Rəha Uhgīn itəm Uhgīn təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgīn təmaupən mol nəniəkisən rəhan, mətō Lou təmuarisig təsafələn

¹⁵⁻¹⁶ Piak mīn ne wīnik mīn, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətu-pənən kit mīn. E suatip kitiah əm, Uhgīn təmōl nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgīn təmən-iəkis noanol mīn rafin rəha Epraham, mətō təmən əm məmə etəmim kitiah əm otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nīpətin tol nulan məmə, aupən, Uhgīn təmən-iəkis məmə otətəskəlim nəghatən rəhalau Epraham, mətō uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwīn rəkis, kən Lou təmuwa. Mətō Lou əh, okol təsərəkīnən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən rəha Uhgīn.

¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwīrən rəha Uhgīn mətō-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmōl aupən in nat əpnapin əm. Mətō təsōlən nəhlan. Mətō-inu kitat kotəplan Epraham in tēmətətig e nəwīrən mīn rəha Uhgīn mətō-inu in təmāskəlim-iəkis nəniəkisən rəha Uhgīn.

Lou rəhan əh-ikīn wək

¹⁹ Suah kit otəpanətəpəh məmə, “?Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgīn təmos-ipən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekitun nənən kəm itəmat u-roiu məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmōl kəm Epraham in təmaupən matig, mətō Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun məmə kitat nol təfagə rat. Mətō Uhgīn təmələhəu Lou

əh məmə otatig matuwın matuwın mətoarus etəmim u noanol rəha Epraham otaiir-pa otat. Kitat kotitun məmə Lou əh, rəhan wək təwir, məto nikitat otəkəike matəht məmə Lou əh, Uhgın təmaupən mos-ipən kəm nagelo mın, uarisig təpanos-ipən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nos-ipa mın Lou kəm itat. Məto nian Uhgın təmöl nəniəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Uhgın in təməsolən suatip kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip əm təməghat mən-ipən nəniəkisən rəhan e niganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkın nəniəkisən rəha Uhgın. Kəpə, təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ipamən nəmegəhən wi kəm kitat, kən kitat kapotitun nuwamən kətuatip e niganəmti Uhgın. Məto təsol mihinən. ²² Məto Lou kit tol nəhlan tikə. Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nolən rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətgəhl Lou mın. Tol nəhlan məmə, suatip kitiəh əm məmə kitat okotos nəwırən mın rəha Uhgın itəm təmən-iəkis rəkis. Kən suatip u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, in təmataskəlīm kitat tiəkis, tahmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmerəh e niganəmtitāt kotəplan suatip rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in tahmen əm e etəm-iasol kit itəm təmatərəmərə etat, muwa mətoarus-pən nian Kristo təmuwa, məmə e nian əh, kitat kınotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın, məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. ²⁵ Məto roiu əh, Lou okul təsərəmərə mınən etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tinəmuwa rəkis.

Itəmat rafin kitiəh əm e Iesu

²⁶ Kən məto-inun itəmat nəmotahatətə e Iesu Kristo, itəmat rafin, nenəti Uhgın mın. ²⁷ Kən kınol baptais rəkis etəmat, məmə itəmat nakotuwa motol kitiəh itəmat mın. Tol nəhlan məmə, itəmat nınotos nolən wır mın rəha Iesu tahmen əm məmə nəmotəlpin nıpətītəmat e natimnat wi. ²⁸ Kən itəmat rafin agın nəmotuwa motol kitiəh itəmat Iesu Kristo, kən itəmat rafin nınotahmen əm. Təwir məmə kitat kəsotoor mınən netəmim, nat əpnəpın okəmə in etəm Isrel o in Iaihlua kit, in slef kit o in sənəmə slef kit, in iərman kit o in pətan kit. ²⁹ Itəmat rafin netəmim rəha Iesu. Tol nəhlan, itəmat noanol mın pahrien rəha Epraham. Kən e suatip kitiəh əm, nəwırən mın itəm Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham, itəmat onəkotos motatig lan.

4

Kitat nenəti Uhgın

¹ Roiu əh, oekəghat məsın mın e nolən rəhatat, oekən muəh nimaa nəghatən lan. Okəmə suah kit, in otimis kənu nətin in otos rəhan nəwırən mın rafin, məto okəmə nətin tataəkəku əh, kənu kol təsosən nəwırən rəhan. Nətin tahmen əm e slef kit, nat əpnəpın rəhan nəwırən mın rafin. ² In otəkəike mətatig əm e nelmi rəhan mın, tatuwın matuwın mətoarus-pən nian rəhan tata təmən in mınitun nosən natimnat mın itəm rəhan tata təmələhəu kəm in. ³ Kənu kitat mın kotahmen-pən əm nəhlan. Aupən kitat kotahmen əm e suakəku əh. Kitat slef mın rəha iərmis mın itəm kəmoatərəmərə etat. ⁴ Məto tinuwa e nian ətuatip itəm Uhgın təmən, kən Uhgın təməhl-ipa nətin tuwa, pətan kit təmələs taiir-pa e nətueintən, kən in matətəu-pən wır natimnat rafin itəm Lou in tatən. ⁵ Təmöl nəhlan məmə otikis rəkis kitat u, Lou təməlis ətain itat, kənu Uhgın otəhl kitat, mıləs-irəkis kitat tahmen əm e nenətin ətuatip mın.

⁶ Kənu roiu əh, Uhgın tolkeike məmə in otol pəs kitat kotitun məmə kitat nenətin mın, təməhl-ipa Narmın rəha Nətin təmuwa e nikitat mın rafin, kən matol itat kotaun-in Uhgın məmə, “Tata.” ⁷ O nat əh, kitat sənəmə slef mın əm, məto kitat nenəti Uhgın pahrien

3:21: Rom 8:2-4

3:23: Kal 4:3

3:24: Rom 10:4

3:26: Jon 1:12

3:27: Rom 6:3

3:28: Rom 10:12

3:29: Rom 4:13

4:3: Kol 2:20

4:5: Jon 1:14; Rom 1:3

min. In tatos-ipa natimnat wir min kəm kitat, itəm in tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min.

Pol nikin titahmə o netəm Kalesia

⁸ Aupən itəmat nəmotəruru Uhgīn. Itəmat nəmoatəfak əm iərmis min məmə rəhatəmat uhgīn min, ilat kəmotəlis ətain itəmat, mətə ilat sənəmə ilat uhgīn pahrien min. ⁹ Mətə roiu əh, ninotitun Uhgīn. O təwir ilə məmə ekən nəhlan məmə Uhgīn tinətin rəkis itəmat. ? Mətə ekolkeike məmə ekətapəh-tu otəmat məmə nəkotitəlig-pən min o iərmis min o naka? Rəhalat nəsanənən tikə, kənu kol kəsotolən-ta nat wir kit kəm itəmat nian kit ne. Təhrol nəkotəmə ilat okoatəlis min itəmat? ¹⁰ ?Təhrol itəmat nəkotətəu-pən nətuakəmən rəhalat e nian min rəhalat, ne məwig min rəhalat, ne nian asim min, ne nup min rəhalat o naka? ?Nikitəmat təht məmə okol Uhgīn nikin tagien otəmat ron? ¹¹ !Kəsi nəman! !Io ekatəgin əgin otəmat! !Ekətəplan mə emol wək pik etəmat o nat əpnəpin əm!

¹²⁻¹³ Piak min ne winik min, io ekatən əskasik kəm itəmat məmə, aupən itəmat nəməsotəgən e Lou kit, kən io emuwa mehm itəmat koatətig, emos nolən rəhatəmat. Eməsətəu-pənən Lou. Kən roiu, ekolkeike məmə itəmat min onəkotos nolən rəhak, ekəsolən məmə Lou otaskəlīm pik io tiəkis. Itəmat nikitəmat təht u, aupən nian io ematən-iarəp Nəmnusən Təwir kəm itəmat, mətə-inu nimisən rəhak təmol, kən ekətətig kitat min itəmat. Mətə nat əpnəpin məmə io ematimis e nian əh, mətə itəmat nəməsotolən io ekətə tərət. ¹⁴ Nimisən rəhak təmaləkiamtə itəmat, mətə itəmat nikitəmat təməsəht ratən io, kən məsotən ratən io. Itəmat nəmoatos wir io moatuwin e nipəg noanimə min rəhatəmat, tahmen əm məmə io nagelo kit rəha Uhgīn, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupən, itəmat nəmoatolkeike pik io, eməplan məmə okol napotitun nolən nat u, napotos-iarəp əm nigənəmtək u tərət, kawluin ilau itəm təwir kit rəhatəmat, pəs tasitu lak. ?Mətə tinəhrol əh-roiu? ¹⁶ Nikik təht məmə, okəmə naka nəghatən min pahrien rəhak təmol itəmat nəkotətəhau io.

¹⁷ Iəgətun eiua min un, koatalkut pik məmə onəkotəuhlin rəhatəmat nətəligən moatətəu-pən ilat. Mətə ilat kəsotolən məmə otasitu etəmat. Kotolkeike əm məmə okotiuw rəkis itəmat ron io məmə itəmat onəkotalkut pik o nətəu-pənən ilat. ¹⁸ In nat təwir məmə nəkotalkut pik o nolən natimnat, mətə nəkotəkəike motalkut o nat itəm in təwir, nat əpnəpin ekətətig kitat min itəmat, o esatigən kitat min itəmat.

¹⁹ Io min neen, io iatətə tərət əgin-əh otəmat tahmen-pən əm e pətan itəm mənətan tinatahmə məmə otemək, matuwīn matuwīn mətəarus itəmat nəkotos nolən ətuatip rəha Iesu Kristo e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁰ Ekolkeike pik məmə ekətətig kitat min itəmat u-roiu mətə-inu okəmə ekətətig, okol esagət pikən etəmat. Mətə roiu etətig isəu otəmat nəhlan, kən məruru mə ekəhrol nulan masitu etəmat.

Namsu rəha Heka ne Sera

²¹ Itəmat netəm nəkotolkeike pik nətəu-pənən Lou, onəkotuhəlpin-tu rəhak nəghatən. ? Nəmotətə rəkis nat naka itəm Lou tatən, o nəsotətəən əh? ²² In tatən Epraham itəm təmiləs nətin iərman kəiu. Kit itəm slef rəha pətan rəhan təmiləs, kən kit rəhan pətan ətuatip təmiləs, sənəmə in slef mətə pətan əh rəhan. ²³ Suakəku itəm pətan slef təmiləs in təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim. Mətə suakəku itəm pətan ətuatip əh rəhan təmiləs, in təmaiir mətə-inu Uhgīn in tinəmən-iəkis rəkis məmə pətan əh otiləs. ²⁴⁻²⁵ Kən kitat kotitun nənən namsu rəha pətan mil əh kən motəuhlin-pa nipətin etat. Pətan mil əh ilau katuəgətun nənən mil itəm Uhgīn təmol kəm netəmim. Pətan u Heka, in ne nətin min ilat slef min əm, okətələkiamtə ilat. Kən pətan əh Heka, in tahmen e nənən itəm Uhgīn təmol e nitot Sinae əpəh e nitən asol Arepia, ikin əh inəh Uhgīn təmos-ipən Lou ikin kəm Moses. Kən in tahmen min e taon asol kit u Jerusalem itəm netəm ikin kotaskəlīm əskasik Lou, kən ilat kotahmen e slef min itəm Lou tatəlis ətain ilat. ²⁶ Mətə Jerusalem kit min əpəh ilis e neai, in tahmen e pətan itəm sənəmə slef, itəm Lou təsəlis ətainən, kən in mama rəhatat. ²⁷ Inu

nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən nəhlan məmə,
“!Ik u inu, nıməgi-nig, agien!

Ik u inu, nəməsətoən nahməən kit o neməkən, agət əfəmə, məto-inun nıkim tətəgien!
Ik nəməsiləsən suakəku nian kit ne, məto roiu əh, nenətım mın tinol tepət tepət agin,
taprəkis-in nenəti pətan itəm rəhan iərman təsapəsən.”

²⁸ Piak mın ne winik mın, itəmat nenəti Uhgın mın məto-inun təməni-əkis məmə otol mihin. Itəmat onəkotahmen e Aisak u aupən, nəti Sera. ²⁹ Kən aupən suakəku u Ismael, nəti Heka, itəm təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim, in təmatərəkın pik suakəku u Aisak itəm təmaiir e wək rəha Narmın Rəha Uhgın. Kənu roiu ne, nolən əh tatuwin əm nulan, ilat itəm slef rəha Lou koatərəkın kitat itəm kəmotaiir wi e Narmın Rəha Uhgın e nahatətəən. ³⁰ ?Məto Naoa Rəha Uhgın təməni məmə naka? In təməni məmə,
“Ik onakəkəike mahl-iarəp pətan un slef ne nətin. Ilau kuagım rəkis u ikın-u, məto-inun, nəti pətan əh, in okol təsosən nəwırən kit rəha tata. Nəwırən mın rafin rəha tata otuwın kəm nəti pətan itəm sənəmə slef.”

³¹ Məto kitat u, kitat sənəmə nenəti pətan slef, kitat nenəti pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu təmikis rəkis rəhan mın netəmim

¹ Nian Iesu Kristo təmikis rəkis itat, təmol kitat məmə Lou təsəlis ətainən kitat. O nat əh inəh, itəmat onəkotəike motətul əskasik. Sotətəu-pənən Lou, məmə otərəməərə etəmat. Lou əh, titaləkiamtə itəmat, məmə itəmat onəkotuwın motol wək mın rəhan.

² Otətəlig-in-tu io. Io Pol iatən nəghatən u kəm itəmat. Okəmə itəmat onəkotegəhan məmə ilat okotəhg-ipən itəmat, kənu nat u itəm Iesu təmol təsasitu aginən etəmat. ³ Kən io iatagət əskasik otəmat məmə etəmim itəm otegəhan məmə okəhg-ipən in, in otos-ipən atıp əm in e nelmi Lou. Kən etəmim itəm tətətig e nelmi Lou, otəkəike matətəu-pən rafin agin natimnat mın itəm Lou tatən məmə otol. ⁴ Itəmat u, itəm nakotalkut-alkut o nətəu-pənən Lou məmə otol itəmat nəkotətuatıp e nıganəmti Uhgın, itəmat nınotətə rəkis atıp itəmat o Iesu Kristo. Itəmat nınotəhən-ipən rəkis mənətaətəmat o nəwırən rəha Uhgın. ⁵ Kən məto kitat u, okotələhəu-pən əm rəhatat nətəligən e Uhgın, pəs in otol kitat kotətuatıp e nıganəmtin, məto-inun kitat kotahatətə əm e Iesu Kristo. Kən Narmın Rəha Uhgın, in otol itat koatətul əskasik kən motəsahgin mətoarus nat un otiet-arəpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pən e Iesu Kristo, nat əpnəpın okəmə etəmim kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən, məto nat asol un, in rəhatat əm nahatətəən e Iesu Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotalkeike Uhgın, motatig katol mın nolkeikeən kəm netəmim mın.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mıtun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatıp ətuatıp e nəmegəhən rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotitəlig. Uhgın təmaun-in rəkis itəmat. ?Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah mın kotaiuosig e rəhatəmat suatıp, moatiuw kalın itəmat məmə onakoatətəu-pən mın Lou? !Ekıtun məmə okol Uhgın təsən-iəhəuən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “Ilat kəmotis noanig rat kit, tinətəwiə, matərəkın nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekıtun məmə nıpahrienən İərəməərə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa mın mol kitiəh kitat mın io. Kən io ekıtun wır məmə etəmim u itəm tətərəkın rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnəpın in etəm-iasol o in etəm ahrol kit, məto Uhgın otol nalpınən kit kəm in.

¹¹ Piak mın ne winik mın, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatən-iarəp əh məmə netəm kəmotahatətə e Uhgın okəike kəhg-ipən ilat məmə Uhgın otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nıpahrienən. Okəmə io ekatən-iarəp nəhlan, kən netəm mın u itəm koatan itəmat mın ilat, nıkilat otəgien əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm Isrel neen,

koatərəkın əh io, koatitəp io, moatoh io, mətə-inun io iatən-iarəp məmə nımısən rəha İesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² !E rəhak nətəligən, netəm mın un itəm koatərəkın nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, təwır məmə ilat okotuwin motəte-atıp ilat mın!

¹³ Mətə piak mın ne wınık mın, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses in otəsəlisən itəmat. !Otətə wır itəmat! Nıkitəmat otəsəhtən məmə, “Təwır, io enagım rəkis e Lou əh. Roiu əh, io ekitun nolən natımınat rafın itəm nıkkik tolkeike.” Itəmat, onakəsotənən nəhlan. Mətə nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nıkitəmat tagien məmə onəkotasıtu etəmat mın.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm tıtargəfımın rafın nəghatən pısın pısın mın rəha Lou, in tatən məmə, “Ik, onakolkeike netəmım rafın, kən matol təwır kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atıp kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katətə wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol tıməht kəm itəmat mın, nəkotahmen əm e kəi mın, koatus atıp əm ilat mın, kən nəghatən rəhatəmat otərəkın itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmım

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kaiir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natımınat tərət itəm nıkitəmat tolkeike. Mətə nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike mınən nolən rat aupən kəmotos kaiir-pa moatol. Nolən mıl əh kətıoal təməht kəm ilau mın, kən tatol məmə nəkəsotolən nolən wır mın itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluınən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətain mınən itəmat.

¹⁹ Kitat kotıtun əm nolən rat aupən rəha netəmım itəm kəmotos kaiir-pa moatol. Nıpıtan ne nəman ne, koatit anıon ilat mın; kən ilat koatol nolən rat rafın itəm tol naulısən o nənən; rəhalat nətəligən tatuwin pik o nolən rat mın əh. ²⁰ İlat koatəfak kəm narmı nat mın, moatəmık nərık, moatos təmafah rat mın, moatol kıləpa, ne. Kənu moatol mın tıməht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ipər atıp əm ilat, moatoor ilat mın, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pısın pısın, kən ilat koatəhai ilat mın. ²¹ Nıkilat tətəkləh-in natımınat rəha netəm pısın, moatənım nənimən mın kətapıs lan, kən moatol lafet katagien lan o nolən nat tərət mın əm, moatol mın natımınat tepət mın tol nəhlan. ! İatən mın tahmən-pən əm məmə emən aupən məmə, oatətə wır itəmat! Mətə netəm koatol nolən mın əh, okol ilat kəsotuwamən motatıg əhgin nərəmərən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Mətə noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwiə e nəmegəhən rəha netəmım rəha Uhgın, in tol nulan. İlat koatolkeike netəmım, kən nıkilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nıkilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmım, kən rəhalat nolən in təwır təwır. Kən netəmım kotıtun mə ilat netəm ətuatıp, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nıan nətəligən rat tatıg elat, ilat kotətul əskasık, məsotolən natımınat rafın itəm ilat atıp kətolkeike nolən. Nolən mın u, ilat kotəwır pik, kən nəghatən kit tıkə o Lou kit, məmə otən-ıəhau itəmat məmə onəkəsotolən natımınat mın əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha İesu Kristo, kitat kınəmotapəs rəkis nolən rat mın rəhatat, u kəmoatol natımınat mın itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ipən nətəligən rat mın rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ !Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ıpa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwır məmə kitat okotaliwək e nolən wır mın rəhan. ²⁶ Tərət məmə kitat okotausit motos-ıpər pik kitat, motıuw-pər nərətən, moatetet kitat mın.

6

Təwir məmə kotasitu e katipa əfigəm rəhatat mın

¹ Piak mın ne wınık mın, okəmə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkəike motasitu lan motəg-ətuatip-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nikitəmat mın titahmə ron. Məto otəto mın itəmat, məmə nat kitiah əm itəm itəmat nakotən-iahau etəmim ron, otəseko-pa mınən otəmat. ² Itəmat onəkotasitu nəhlan etəmat mın. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat mın. Okəmə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atip kitat. Okəmə suah kit nıkin tatəht mə “Io, io etəm ağın-əh kit,” etəmim un, nıkin tateiuə-in, məto in təruru məsəplanən məmə in nat əpnarın əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol mın. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakil atipən rəhan wək ne wək rəha suah kit mın. Məto in otəkəike mehm wir rəhan pisin əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək mın tol pisin pisin. Kən ilat koatos katipa əfigəm pisin pisin mın e nəmegəhən rəhalat kitiah kitiah. Məto təwir məmə etəmim kitiah nıkin otagien o rəhan wək, okəmə rəhan wək təwir əm.

⁶ Itəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat mın neen kəm rəhatəmat nəgətun mın, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Otəto itəmat, soteiuə-in atipən itəmat mın məmə itəmat nəkotitun nolən nat əpnarın kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialmə e Uhgın. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onəkəhl atip mın noan, mun. ⁸ Etəmim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmos kair-pa moatol, tahmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkəike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otə-in, nıpətın u, Nımisən. Məto etəmim itəm tatis noanig wir, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən, Narmın Rəha Uhgın otol otə-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgın noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun tikə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm təwir, məto-inu kitat okotəhl noanig wir əh, e nian ətuatip rəhan, okəmə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian mın rafın itəm kotitun nolən, pəs koatol təwir kəm netəmim rafın, kən motatig katol tepət mın kəm netəm mın u kotahmen e piatat mın ne wınitat mın e İesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmən kəm ilat

¹¹ Oekəte rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itəmat onəkotəplan məmə leta mın rəhak, ilat iahgın mın. ¹² Netəm İsrəl u koatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, ilat kotasit əm e nıganəmtilat mın neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitiah əm, məmə netəm İsrəl neen mın okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit mın, netəm mın əh, kotolkeike məmə okəhg-ipən itəmat məto-inu kotasit əm məmə okotol win etəmat lan. Kən motiww kalın itəmat, nakotitəlig motuwın mın e nelmi Lou rəha netəm İsrəl. Məto otəplan-tu, ilat mın kəsotətəu-pən wirən natimnat mın itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekənwiwi əm nat naka İrəmərə İesu Kristo təmol e nian in təmimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən mın rəha nətueintən okol kəsotiuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotahatətən e Uhgın, ilat kəsotolkeikeən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okəmə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətətip e nıganəmtin, nat əpnarın okəmə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekatəfak o netəm mın u koatətəu-pən wir nəghatən u, ilat noanol ətuatip mın rəha Uhgın. İatəfak məmə, pəs nəməlinuən rəha Uhgın ne rəhan nasəkıtunən otatig olat.

6:1: Mat 18:15 **6:2:** Rom 15:1 **6:4-5:** Rom 14:12 **6:6:** 1 Kor 9:11,14 **6:8:** Rom 8:13 * **6:11:** Nian Pol təməte naoa u, in təməghat, kən suah kit mın təməte rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatəte atip e nelmın. **6:15:** Kal 5:6; 2 Kor 5:17

¹⁷ Rəhak u namnun nəghatən. Io esolkeikeən məmə suah kit otən mın nat tərət lak. Məto-inun iatəmik əh nəme nıməgəm itəm kəmaht io e kəpiel apın kən kəmalis io. Nəme nıməgəm mın u, tatəgətun məmə io, slef rəha İesu.

¹⁸ Piak mın ne wınık mın, iatəfak məmə İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən otəmat. Əwəh.

Efesas

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikin Efesas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Efesas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwın kəm niməfak pisin pisin mın iuəhkır.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol təməsəteən naoa u məmə otəg-ətuatip-in nərətən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təməte əm məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətatig ilat mın ilat o nup kışil. Kən in tolkeike pik ilat, kən ilat kotolkeike pik in. Efesas in taon asol kit e nitən asol u Esia, kən in rum wır kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikin rəha Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolən ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nıpəti İesu Kristo, kən nəghatən u tatuwın kəm niməfak e ikin mın rafin.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmə rəhan. İatən təwır kəm itəmat rafin iəfak mın əpəh Efesas itəm nakoataskəlim əskasik nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməre İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwırən itəm Uhgın təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwıən tuwın o Uhgın u Tata rəha İərəməre İesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmıtət nəwırən rafin rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, məto-inu nian Uhgın təməsolən əh neai ne niməptən, məto in təmıtəpun kitat məmə kotuwa kitiəh kitat Kristo, kən məmə e nıganəmtin, kitat kotətuatip kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Məto-inu Uhgın tolkeike pik kitat, uarisig in təmol natimnat, məto in təmıtəpun rəkis kitat məmə okotuwa nenətin mın e İesu Kristo. Nat əh tatətəu-pən əm nəwıan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmol nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgın o rəhan nəwırən itəm in təwır taprəkis, nəwırən əh itəm təmawte-in əpnarın əm kəm kitat e Nətin itəm in tolkeike pik. ⁷ Məto-inu nıta Kristo təmaıu, kitat kəmotuwa kitiəh lan, kən Uhgın təmikis kitat e rəhatat nolən rat mın, inəh təmafəl rəkis nolən rat mın rəhatat. !Nıpahrienən, nəwırən rəha Uhgın in iahgin taprəkis! ⁸ Kən təmos-ipa nəwırən əh itəm təfigəm maprəkis.

E nenatigən ne nitunən mın rafin rəhan, ⁹ nıkin tagien məmə təmol əp kəm kitat nat anion e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatip rəhan, in otəhlman natimnat rafin e neai ne niməptən okotuwa ləhau e nərəməreən rəha Kristo.

¹¹ Uhgın tatol natimnat rafin tatuwa tahmen əm məmə inu təmən mihin. Aupən aupən aɡın in təmıtəpun kitat məmə okotuwa rəhan mın nian təmiuw-pa kitat kotuwa kol kitiəh kitat Kristo. ¹² Təmol nəhlan məmə itəmat noanol mın rəha İsrəl u emotaupən katahatətə e Kristo, itəmat ekotol məmə katıləs-ipər nərgi Uhgın. ¹³ Kən itəmat İaihlua mın, nəmotuwa kitiəh itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahrien, namnusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan kəm itəmat tahmen e nəmtətin kit məmə itəmat rəhan mın. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmos Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wır məmə Uhgın otos-ipa natimnat wır mın kəm kitat itəm in təmən-ıəkis məmə in otol mihin. Kitat okotos natimnat mın əh nian Uhgın otikis kitat u rəhan mın. Inu otol məmə netəmim okotənwiwi Uhgın məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat min u, iatəfak otəmat nian rafin mətoarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgın otəmat. Nolən əh emətuoun nian eməto namnusən o rəhatəmat nahatətəən e İərəməərə İesu, ne rəhatəmat nolkeikeən o iəfak min rafin. ¹⁷ İatəfak otəmat kəm Uhgın itəm in Uhgın rəha İərəməərə İesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwiwi katisiai-in pik agın. İatəfak məmə in otos-ipinə narmin rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wır in təhmın min.

¹⁸ Kən iatəfak min məmə in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgın təmaun-in. Kən iatəfak min məmə onəkotitun məmə Uhgın otos-ipinə nat təwır taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak min məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agın, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən nəsanənən əh in tahmen əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmol İesu təmegəh min e nimisən, kən təmol məmə in təmuwa matəpələh e nıkalı Uhgın matıp e nego e neai, ikın rəha nəsanənən ne nisaiiən. ²¹ Kən İesu in ilis e netəm-iasol min ne nepətən min rafin, ne nərəmərəən ne nəsanənən rafin, ne nərig min rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgın təmələhəu-pən natimnat rafin agın ləhau e nelkin, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e niməfak. ²³ Kən niməfak in nıpəti İesu, kən nalpəkəuən rəha Uhgın o Kristo tatuwa nıpahrienən e niməfak, kən e nolən kitiaəh əm, nalpəkəuən rəha Uhgın o natimnat rafin tatuwa pahrien e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ İtəmat u, aupən tahmen əm məmə nəmotimis məto-inu nəmotəht nəwia Uhgın, kən motol nolən rat min. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwia etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmin rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwia Uhgın. ³ İtəmat min emotatig nəhlan itəmat min ilat nian kit aupən. Nıkitimat tolkeike nolən rat min, kən itəmat emotol nəratən əh itəm kəmotol nıkitimat tagien. Nat naka itəm təmisi-pən e nıkitimat ne nətəligən rat min rəhatimat, məto itəmat emoatətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tınatig rəkis e nıkitimat, tahmen e netəm əpnəpın min. Kən nıki Uhgın tıahmə o nolən rat min rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpınən kəm itəmat. ⁴ Məto Uhgın, in tərıoah e nolkeikeən o kitat, kən rəhan nasəkitunən o kitat in iahgin pik. ⁵ Kən nat əpnəpın e nian əh kəmotimis e narmitat o rəhatat nolən rat min, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pik kitat. (Otətəlig-in-tu. E nəwırən rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgın təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmol məmə kitat kotəpələh kitat Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgın təmol nəhlan məmə e nian itəm otəpanuwa, in otəgətun rəhan nəwırən itəm in iahgin taprəkis agın-əh, kən kitat koatəplan rəhan nəwırən e nolən wır rəhan kəm kitat e Kristo İesu. ⁸ E nəwırən asol rəha Uhgın itəm təmawte-in kəm itəmat, in təmosmegəh itəmat e nahatətəən, kən natimnat min əh, sənəmə itəmat atıp nəmotol, məto in nat kit itəm Uhgın tatos-ıpa əpnəpın əm kəm itəmat, ⁹ sənəmə e wək kit itəm itəmat nəmotol, kən tol nəhlan ko suah kit təsos-ipər atıpən in ron. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu in Uhgın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, kən in təmol kitat e Kristo İesu məmə kitat okotol wək min itəm kotəwır. Wək min u, Uhgın tınol əpen-əpenə rəkis lan məmə kitat okotol ilat.

İlat kəmotuwa kitiaəh e Kristo

1:17: Kol 1:9 **1:19:** Kol 1:11 **1:20:** Sam 110:1; 2 Kor 13:4; Kol 2:12 **1:21:** Kol 1:16; 2:10 **1:22:** Sam 8:6 **1:23:** Rom 12:5; Efes 4:10,15; Kol 1:18 **2:2:** Kol 3:7; Taet 3:3 **2:3:** Kol 3:6 **2:5:** Kol 1:21; 2:13
2:6: Kol 2:12 **2:9:** 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14

¹¹ Tol nəhlan, itəmat onəsotaluinən məmə nian nəmotaiir, kən itəmat sənəmə noanol rəha Isrel. Kən netəm Isrel itəm kinəhg-ipən rəkis ilat, ilat kəmotən məmə itəmat Iaihlua min məto-inu kəsəhg-ipənən itəmat. Məto nat u, in nat kit itəm katol əm e nīpəti etəmim. ¹² Kən onəsotaluinən məmə e nian əh, itəmat nəmotətul isəu o Kristo, itəmat sənəmə netəm Isrel ətuatip, məto itəmat Iaihlua min əm, kən nənīəkisən min rəha nasituən rəha Uhgın kəm netəm Isrel aupən itəm kəməlis ilat lan e Uhgın, okol təsuwamən məmə rəhatəmat. Nəmegəhən rəhatəmat e nətueintən u in təmol nəhlan məmə, nat kit tikə məmə onəkotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, kən itəmat nəmotəruru agın Uhgın. ¹³ Məto itəmat itəm aupən nəmotan isəu o Uhgın, nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu, kən roiu nəmotuwa pahrien o Uhgın e nita Kristo.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu Kristo pisin əm təmələhəu nəməlinuən, təməlis noanol rəha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah məmə ilat netəm kitiah min əm. Aupən, Lou rəha noanol min rəha Isrel in tahmen-pən əm e noanapinat iəkis kit itəm təmatoor ilat kən matol məmə ilat koatol tikimix. Məto Kristo təmətəwın noanapinat əh. ¹⁵ Təmol nəhlan nian in təmimis e nig kəməluau, kən təmol məmə kitat okotapəs nətəu-pənən Lou min rafin rəha noanol min rəha Isrel məmə okotətuatip e niganəmti Uhgın. Kristo təmol nəhlan məmə in otol noanol min rəha Isrel ne Iaihlua min kotuwa kitiah lan. Kən e nolən əh, in təmələhəu nəməlinuən. ¹⁶ Kən e nīmisen rəhan e nig kəməluau, Kristo təmiləs ilat kotuwa kitiah, kən mit ilat motitəlig-pən o Uhgın, kən mol rəhalat timəht tauke. ¹⁷ In təmuwa matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u aupən nəmotatig isəu o Uhgın, kən matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u emotatig iuəhkir o Uhgın. ¹⁸ Kən roiu o nat naka itəm Kristo təmol, kitat rafin noanol min rəha Isrel ne Iaihlua min, kotitun nuwamən o Tata Uhgın e Narmın Rəhan kitiah əm.

¹⁹ Kən tol nəhlan, sənəmə itəmat iapispis min o netəm ihluə, məto roiu itəmat natig e nego e neai itəmat netəm koatahatətə e Iesu, kən itəmat nenəti Uhgın min. ²⁰ Kitat kotahmen e nimə kit rəha Uhgın itəm nelki nimə in Kristo Iesu, kən aposol min ne ien min, ilat nelmi nimə asol min, ²¹⁻²² kən Kristo tatilpin itəmat Iaihlua min e nimə əh tahmen e nelmi nimə min, kən tatiləkin nelmi nimə min rafin məmə ilat okotuwa nimə ətuatip rəha nəfakən o Iərəməra, itəm Uhgın tətətig ikin e Narmın Rəhan.

3

Pol təməni-iarəp nalpəkauən anion rəha Uhgın

¹ O nəghatən min əh, emən-iarəp namnusən rəha Kristo Iesu kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, kən roiu etatig e kalapus ron. ² Itəmat nəkotitun rəkis məmə Uhgın təmos-ipa wək asol u kəm io məmə ekən-iarəp nəwiran rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm eməte rəkis kəm itəmat, iatən məmə Uhgın pisin əm təmol əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kən onəkotitun rəhak nitunən e nīpəti nəghatən rəha nalpəkauən anion rəha Uhgın. ⁵ Uhgın təməsol əpən nat u kəm netəm aupən, məto roiu tinol əp e Rəhan Narmın kəm rəhan min aposol min ne ien min itəm təmitəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwir əm, netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwiran rəha Uhgın, kən ilat kəmotuwa kitiah, kən koatos kələh nəwiran rəha Uhgın e nənīəkisən rəhan e Kristo Iesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwir əh e nəwiran asol itəm Uhgın təmos-ipa əpnapin əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat əpnapin io ləhau agın e netəmim rafin rəha Uhgın, məto e nəwiran rəhan, Uhgın təmos-ipa wək u, məmə ekən-iarəp kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, nəwiran min rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafin məto-inu ilat tepət namnun tikə, ⁹ kən ekol əp kəm netəmim rafin nolən itəm

Uhgîn tãmol rãhan nalpãkauãn anion otuwa met-arãp. Uhgîn u tãmol natimnat rafin, in tãmatãhluaig-in nalpãkauãn ãh nuwãh rãkis. ¹⁰ In tãmol nãhlan mãmã roiu in otol-arãp kãm iãrãmãrã min ne nepãtãn min ãpãh e magoagãp rãhan nenatigãn itãm suatip rãhan tepãt tepãt. Kãn ilat okotãplan rãhan nenatigãn nian okotehm nimãfak. ¹¹ Inu nalpãkauãn rãhan itãm tãtatig lilin, kãn tãmuwa nipahrienãn e Kristo Iesu, Iãrãmãrã rãhatat. ¹² Kãn mãto-inu o Kristo ne rãhatat nahatãtãn lan, kitat kotitun nuwamãn nian rafin motãtul e nigãnãmti Uhgîn mãsotãginãn. ¹³ Tol nãhlan, ekãtapãh otãmat mãmã sotolãn mãmã nãtãligãn rãhatãmat teiuaiu o nãratãn itãm ekãtatig lan ikin-u. Iatãto nahmãn otãmat, kãn in otãsitu e rãhatãmat nãmegãhãn.

Nãfakãn rãha Pol

¹⁴ O natimnat min ãh itãm io emãn rãkis, kãn iãtisin nulãk matãfak kãm Uhgîn Tata, ¹⁵ itãm in tãmol noanol min rafin e nãtueintãn ne ãpãh e nego e neai. ¹⁶ Nãsanãnãn ne nolkeikeãn ne nenatigãn rãha Uhgîn in tepãt tãwir taprãkis, kãn ekãtapãh o Uhgîn mãmã Narmin Rãhan otol nikitãmat tãsanãn e nat wir min ãh rãhan ¹⁷ mãmã e nahatãtãn rãhatãmat e Kristo, in otãtatig kitiãh e nikitãmat. Kãn iatãfak min mãmã nãmegãhãn rãhatãmat oteiuaiu mamnim wir e nolkeikeãn rãha Uhgîn ¹⁸ mãmã itãmat netãm rafin itãm nakoatahatãtã e Kristo, onãkotehm wir nolkeikeãn asol rãha Kristo, e nãfãmãhãn rãhan, ne nepãtãn rãhan, ne rãhan nãrãn ilis, ne rãhan neuaiuãn lãhau. ¹⁹ Nolkeikeãn ãh rãha Kristo, okol kãsoitun rafinãn mãto-inu in iahgin pik, mãto iatãfak mãmã onãkotitun wir nolkeikeãn ãh mãmã Uhgîn otãrioah e nãmegãhãn rãhatãmat e nolãn wir min rafin rãhan.

²⁰ !Kãn pãs kotilãs-ipãr nãrgi Uhgîn! E nãsanãnãn rãhan itãm tatol wãk e nãmegãhãn rãhatat, in titun nolãn natimnat taprãkis-in agin natimnat rafin itãm nikitat tatãht o koatãtapãh ron. ²¹ Pãs kitat nimãfak kotol kitiãh kitat Kristo Iesu moatãnwiwi Uhgîn nian rafin matuwin matuwin namnun tikã. !ãwãh!

4

Kitat kitiãh e Kristo

¹ Tol nãhlan, io Pol u ekãtatig e kalapus o Iãrãmãrã, iatãtapãh ãskasik otãmat mãmã nãkotatig e nãmegãhãn kit itãm tãtuatip e naunãn itãm Uhgîn tãmaun-in itãmat lan. ² Otos-iãhau atip itãmat e natimnat rafin, kãn motuwa itãmat netãm mãtig, kãn nãtãligãn rãhatãmat otãfãmãh, kãn nian suah kit otol nat kit tãsahmenãn e nigãnãmtitãmat, kãn nikitãmat otãsahmã uãhaiãn ron e nolkeikeãn rãha Uhgîn. ³ Narmin Rãha Uhgîn tãmeafimãn itãmat, tol nãhlan onãkotalkut ãskasik mãmã nãkotatig kitiãh e nãmãlinuãn. ⁴ Kitat nipãtin kitiãh ãm, kãn Narmin Rãha Uhgîn kitiãh ãm, kãn itãmat noatãlãhãu-pãn ãskasik rãhatãmat nãtãligãn e nat kitiãh ãm, nãwirãn itãm Uhgîn tãmaun-in itãmat ron. ⁵ Kãn Iãrãmãrã kitiãh ãm, nãgãtunãn kitiãh ãm, baptais kitiãh ãm; ⁶ kãn kitat koatãfak kãm Uhgîn kitiãh ãm u in rãhatat rafin Tata. In tãtãrãmãrã rafin e kitat, kãn tatol rãhan wãk e nãmegãhãn rafin rãhatat, kãn mãtatig e nikitat rafin.

⁷ Mãto e kitat rafin agin kitiãh kitiãh, Kristo tãmoor rãhan nãsanãnãn o nolãn wãk pisin pisin min. ⁸ Tol nãhlan, Naoa Rãha Uhgîn tatãn mãmã, “Nian in tãmãr ilis agin, kãn mit-iarãp rãhan tikimãr min itãm tãmol win elat. Kãn tãmos-ipãn nat wir kãm netãmim.”

⁹ Æplan-tu nãghatãn ãh mãmã, “In tãmãr.” Nipãtin tãmã, Kristo tãmaupãn meiuaiu lãhau agin, ikin-u e nãtueintãn. ¹⁰ Suah u itãm tãmeiuaiu-pa, in etãm kitiãh ãm itãm in tãmãr min ilis agin-ãh maprãkis-in neai mãmã in otãtig ikin min rafin. ¹¹ In etãm kitiãh ãm itãm in tãmos-ipãn nãsanãnãn rãhan kãm netãmim pisin pisin min mãmã neen okotuwa

aposal min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netamim rəha nən-iarəpən namnusən təwir, neen okotuwa pasta min ne iəgətun min. ¹² Kristo təmol nəhlan məmə ilat okotasitu motol əpen-əpenə e netamim rəha niməfak, kən netəm rəha niməfak okotol wək rəha Uhgın məmə nıpəti Kristo otəskasik, ¹³ mətoarus kitat rafin kotuwa motol kitiah e nahatətəən rəhatat, ne nitunən e Nəti Uhgın, kən moatepət motuwa motahmen e Kristo itəm in tətuatıp agın. ¹⁴ Kən məmə kitat okotapəs nolən min rəha nisualkələh itəm nian rafin koatəuhlin rəhalat nətəligən e nat kınotahatətə rəkis lan, tahmen e kınu kit itəm peau-peau min kotahl əpnapın əm kətan. Nətəligən rəhatəmat tatol nəhlan məto-inu suah kit tatəgətun nat pisin, o suah kit min tatiuw rəhatəmat nətəligən e nəghatən rəhan itəm nikitəmat təht məmə in təwir, məto e nıpahrienən, suah əh tateiuə. ¹⁵ Məto kəp, kitat okəsotolən nəhlan. Okotən əm nıpahrienən e nolkeikeən, kən e nolən əh, e natimnat rafin itəm koatol, okotepət motuwa motahmen e Kristo, itəm in rəhn-kapə niməfak. ¹⁶ Kən Kristo tatol məmə rəhan min netamim kotuwa kitiah, tahmen-pən əm e noanol min itəm koatılpin nıpəti etənim. Nian nolın-olın nıpətin koatol-wır wək ətuatıp rəhalat e nolkeikeən, mol nıpətin tatepət matəskasik.

Nolən wi rəha iəfak min

¹⁷ E nərgi İərəməərə iatən əskasik kəm itəmat məmə onəsotətəu-pən minən nolən rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Nətəligən rəhalat tol nat əpnapın lan. ¹⁸ Nitunən rəhalat tətən əm əpəh tapınəp ikin, kən moatan isəu o nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa məto-inu rəhalat-kapə tiəkis kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kınotəruru nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotegəhan-in nolən rat min koatərəməərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nitəpən nıpitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafin koatolkeike min məmə okotol təhmin min.

²⁰ !Məto nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin agın-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətun itəmat e nıpahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat nəhlan e nolən min rəhatəmat aıpən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas min itəm kotərat tahmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərət min atıp koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi min. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi min e nolən min rəhatəmat, itəm Uhgın təmol məmə okotahmen lan, inu nolən min itəm nikin tətəgien lan, ne nolən min ətuatıp pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafin nəkotəkəike motapəs nolən rəha neıueıuəən, məto nakotən nıpahrienən kəm itəmat min, məto-inu kitat nolın-olın nıpəti Kristo. ²⁶ Nian nıkim titəhmə, əsolən nolən rat, kən aluin uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətoarus mitgar tuwın miwig, ²⁷ kən əsos-ıpənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, məto in otəkəike mol atıp nat e nelmin, məmə in otol win e nat wır kit itəm titun nos-ıpənən kəm ian-rat min.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlim, məto ən əm nat wır itəm otasitu e netamim nian kotaliwək e suatıp pisin pisin min, məmə nəghatən əh otawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ilat. ³⁰ Əsotolən Narmin Rəha Uhgın tətə nahməən o nolən rəhatəmat, məto-inu in nəmtətin rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgın, kən in otıləs-irəkis itəmat e nolən rat min e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafin natimnat min u: nahməən e nikitəmat itəm tətətig tatuwəh; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netamim; ne nolən rəha nikitəmat ne nohlitəmat titatıperəh pik tahmen e kaluəluə; ne nolən rəha nərgəhəuən; ne nolən min rafin itəm okotol nəratən kəm netamim. ³² Məto otəwir otəmat min, kən motol

4:11: 1 Kor 12:28 **4:13:** Kol 1:28 **4:16:** Kol 1:18; 2:19 **4:17:** Rom 1:21; 1 Pita 1:14 **4:22:** Rom 8:13; Kol 3:9 **4:23:** Rom 12:2 **4:24:** Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9 **4:26:** Sam 4:4; Jem 1:19-20
4:29: Kol 4:6 **4:30:** Aes 63:10; Efes 1:13-14; 1 Tes 5:19 **4:31:** Kol 3:8

nikitamat timatmetig otamat min. Kæn motaluin nolæn rat min itam nakoatol etamat min, tahmen-pæn æm mæmæ Uhgîn tæmaluin ræhatamat nolæn rat min e Kristo.

5

Næmegæhæn e næhag-æhagæn

¹ Tol næhlan, otalkut æskasik mæmæ onækotasgæwin Uhgîn mæto-inu itamat nenæti Uhgîn min itam in tolkeike pik itamat. ² Kæn otaskælim æskasik nolæn ræha nolkeikeæn, tahmen æm mæmæ Kristo tæmolkeike mihin kitat kæn muwa mimis otat, kæn nimisæn ræhan tahmen e sakrifais kit næmiæwin tæwir itam katos-ipæn kæn Uhgîn mol nikin tagien lan.

³ Mæto-inu itamat netæmim ræha Uhgîn itam nækotætutitip, kæn itamat næsotolæn agin nolæn rat kit mæmæ okæn rat itamat ron, iatæn nolæn rat min tahmen e nipitan ne næman ne, koatit anion ilat min; ne nolæn rat rafin itam tol naulisæn o nænæn; ne netæmim naumis. ⁴ Kæn tæswiræn mæmæ nakotæn næghatæn itam taulis o nænæn, o næghatæn almæl min, o næsanæn, o næpoaæn. Tæsetutitipæn mæmæ nakotæn næghatæn rat min æh, mæto otæn næghatæn wir min kæn Uhgîn, mæmæ nikitamat tagien o natimnat itam in tæmol otamat.

⁵ Kæn nækotækæike motitun nat u mæmæ, netæmim itam koatitæp nipitan, o netæmim itam koatol nolæn rat itam tol naulisæn o nænæn, o netæm naumis, ilat min æh ko kæsotuwænæn e næramæraæn ræha Kristo ne Uhgîn, (netæm naumis kotahmen e netæm koatæfak kæn narmi nat min, ræhalat nautæ in uhgîn ræhalat). ⁶ Sotegæhan-inæn mæmæ suah kit otiuw-pæn itamat e næghatæn eiueiuæ min ræhan itam nipahrienæn lan tikæ. Mæto-inu o nolæn rat min æh, Uhgîn nikin otærat kæn otol nalpinæn kæn netæmim itam koatæht næwian. ⁷ Tol næhlan, æsotuwænæn motan kælæh itamat min ilat motol nolæn rat min itam koatol.

⁸ Nian kit aupæn, napinæpæn tatæramæra etamat, mæto roiu itamat ninotuwa o Kristo kæn næhag-æhagæn tinatæramæra etamat. Kæn tol næhlan, otan tahmen e netæm ræha næhag-æhagæn, ⁹ mæto-inu næhag-æhagæn e næmegæhæn ræhatamat tatoe-in næwiræn, ne nætutitipæn, ne nipahrienæn. ¹⁰ Kæn otalkut mæmæ onækotegæs-in motitun nolæn min itam okotol Uhgîn nikin tagien lan. ¹¹ Æsotætæu-pænæn netæmim ræha napinæpæn motol nolæn rat min itamat min ilat. Noa tæwir min e nolæn min æh tikæ. Mæto otæmki-pa nolæn min æh e næhag-æhagæn, kæn netæmim okotitun mæmæ nolæn min æh kotærat. ¹² In naulisæn asol o næn-iaræpæn nolæn anion min ræha netæm u itam koatæht næwia Uhgîn. ¹³ Mæto natimnat rafin itam okotuwa e næhag-æhagæn, netæmim kotæplan wir mæmæ ilat kotahro nulan. ¹⁴ Tol næhlan mæto-inu nian næhag-æhagæn tatol æp nat kit, kæn in min tatuwa næhag-æhagæn. O nat u inu katæn mæmæ,

“Itamat u noatapil, otaiir-ta,
otæmegæh e nimisæn,
pæs Kristo otasiægæpin itamat.”

¹⁵ Kæn oatæto wir itamat, mæsoatigæn mæmæ netæm kotalmæl ne, mæto nækotatig e nenatigæn, ¹⁶ kæn nian rafin okæmæ nækotæplan suatip o nolæn næwiræn kit, otol, mæto-inu roiu kotatig e nian ræha næratæn tepæt. ¹⁷ Kæn tol min-næhlan, sotalmælæn-ta, mæto otækæike motalkut mæmæ onækotitun nat naka itam Iæramæra tolkeike. ¹⁸ Sotapisæn e alikol mæto-inu otiuw-pæn itamat e nalmælæn, mæto tæwir mæmæ næmegæhæn ræhatamat otærioah æm e Narmîn Ræha Uhgîn. ¹⁹ Otæghat kæn itamat min e napuæn min e Naoa ræha Napuæn, ne napuæn min ræha nimæfak, ne napuæn min itam tatisi-pæn e Narmîn Ræha Uhgîn. Otan, kæn otan napuæn min e nikitamat kæn Iæramæra, ²⁰ kæn nækotækæike moatæn kæn Tata Uhgîn mæmæ nikitamat tagien o natimnat rafin, kæn otæn e nærgi Iæramæra Iesu Kristo.

Nolæn ræha netæm kæmotol marit

4:32: Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 **5:1:** Mat 5:48 **5:2:** Eks 29:18; Hip 10:10 **5:5:** 1 Kor 6:9-10; Kol 3:5
5:6: Rom 1:18; Kol 2:4,8 **5:8:** Jon 12:36; Efes 2:13; Kol 1:13; 1 Pita 2:9 **5:13:** Jon 3:20-21 **5:14:** Aes 26:19;
Rom 13:11 **5:16:** Kol 4:5 **5:18:** Luk 21:34 **5:19:** Kol 3:16 **5:20:** Kol 3:17

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat mīn mətō-inu nakotisiai-in Kristo.

²² Itəmat nīpitan itəm nīnotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman mīn rəhatəmat məmə noatol kəm Iərəmərə. ²³ Otol nəhlan mətō-inu iərman in tərəmərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəmərə e niməfak u nīpətin, kən in rəhan Iosmegəh. ²⁴ Niməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nīpitan itəm kīnotol marit rəkis okotəkəike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat mīn nəman e natimnat rafin.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm nīnotol marit rəkis, otolkeike rəhatəmat nīpitan tahmen əm məmə Kristo təmolkeike niməfak, kən mos-ipən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmə in otol niməfak otətuatip, kən təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgīn, tahmen e nəhau tətəikuas e netəmim. ²⁷ Təmol mīn nəhlan məmə Kristo titun nosən rəhan niməfak muwa ron, kən niməfak u tətətuatip wīr, kən kəsehm-pənən nolən rat kit lan, kən in təwīr məhag-əhag. Niməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmol-pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kən nat kit tikə e nīpətin itəm təsətuatipən. ²⁸ Kən e suatip kitiah əm, nəman okotəkəike motolkeike rəhalat nīpitan mīn tahmen məmə koatolkeike atip əm nīpətīlat. Etəm itəm tolkeike pik rəhan pətan, tolkeike atip in. ²⁹ Otətəlig-in-tu, suah kit tikə itəm tatətəhau atip nīpətin, mətō in tətəgwən wīr kən matehm wīr, tahmen əm məmə Kristo tatol kəm niməfak, ³⁰ mətō-inu kitat nəwtain nīpətin. ³¹ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mol kitiah ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nīpətin kitiah əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wīr kit itəm təfigəm, kən nīpətin tatəhluaig. Mətō iatən məmə in nimaa nəghatən kit məmə Kristo ne niməfak, ilau kitiah. ³³ Mətō nəghatən əh tatuwa mīn otəmat. Kən itəmat nəman kitiah kitiah onəkotolkeike rəhatəmat nīpitan mīn tahmen e nakotolkeike atip mīn itəmat. Kən nīpitan, nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat nəman.

6

Nolən rəha nisualkələh ne tata ne mama

¹ Itəmat nisualkələh. Otol nəwīa tata ne mama rəhatəmat mətō-inu rəha Iərəmərə u itəmat, kən nolən əh in tətətuatip məmə itəmat nəkotol. ² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Otos-ipən nisīaiiən kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu tatətul aupən e lou mīn itəm nəniəkisən kit tətətig lan, kən nəniəkisən əh tatən nəhlan məmə, ³ okəmə nəkotol nəhlan, “natimnat mīn e nəmegəhən rəhatəmat okotaiu wīr, kən natigən rəhatəmat e nətueintən u otəfəməh.”

⁴ Tata mīn. Əsotolən nolən əskasik e nenətītəmat mīn məmə otol nīkilat təpou mahmə, mətō ehm wīr ilat, məg-ətuatip-in nolən mīn rəhalat, kən məgətun ilat e suatip rəha Iərəmərə.

Nolən rəha slef mīn ne rəhalat etəm-iasol mīn

⁵ Slef mīn. Otol nəwīa netəm-iasol mīn rəhatəmat e nətueintən u, otol e nisīaiiən, ne nəginən, kən otol e nīkitəmat pahrien tahmen əm məmə rəhatəmat etəm-iasol in Kristo. ⁶ Kən otol nəwīalat, mətō sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nīkilat otətagien otəmat. Mətō otol nəwīalat tahmen məmə itəmat slef mīn rəha Kristo, kən moatol nolən mīn itəm Uhgīn tolkeike e nīkitəmat pahrien. ⁷ Otol rəhatəmat wək e nīkitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha Iərəmərə, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm, ⁸ mətō-inu nəkotitun məmə Iərəmərə otos-ipinə nətouən kəm netəmim rafin e nat wīr mīn itəm kəmotol, nat əpnəpīn okəmə in slef kit o in etəm əpnəpīn əm kit.

⁹ Kən itəmat netəm-iasol mīn. Otehm mihin mīn əm rəhatəmat slef mīn e suatip kitiah əm. Əsotəghat əskasikən kəm ilat məmə ilat okotol nəwīam, mətō-inu nəkotitun məmə

5:21: 1 Pita 5:5 **5:22:** Kol 3:18; 1 Pita 3:1 **5:23:** 1 Kor 11:3; Efes 1:22 **5:25:** Kol 3:19; 1 Pita 3:7 **5:26:** Taet 3:5
5:27: 2 Kor 11:2; Kol 1:22 **5:31:** Jen 2:24; Mat 19:5 **5:32:** Nol Əpən 19:7 **6:1:** Kol 3:20 **6:3:** Dut 5:16
6:4: Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21 **6:5:** Kol 3:22-23; Taet 2:9-10; 1 Pita 2:18 **6:8:** 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25

Etəm-iasol rəhalat ne rəhatəmat in kitiah əm əpəh e nego e neai, kən in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

Nuwınən e natimnat rəha Uhgın o nəluaginən

¹⁰ Namnun nəghatən rəhak tol min-nulan. Otətul əskasik e İərəmərə ne rəhan nəsanənən asol. ¹¹ Otuwın e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat nian Setan tatol nalpəkəuən e neıueıuəən o nohən itəmat.

¹² İatən nəhlan məto-inu kitat kəsotəluaginən kitat netəmim rəha nətueintən, məto koatəluagin kitat nat pisin itəm kəsotəplanən, inəh İərəmərə min, ne nepətən min, ne nat itəm kotasanən e nəratən rəha napinəpən roiu e nətueintən, ne İərmis min e magoagəp.

¹³ Tol nəhlan, otuwın e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nian nəratən itəm Setan tatol otuwa, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, kən nian nəmol əpen-əpenə rafin o nəluaginən, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat.

¹⁴ !Kən, otol əpen-əpenə! Nian nakotətul əskasik o nəluaginən, rəhatəmat natimnat rəha nəluaginən tol min-nulan:

Otaskəlim əskasik nəghatən pahrien, inu tahmen e kətəut itəm nəmotəlis nəlugitəmat lan.

Otol nolən rəhatəmat otətuatip e nigənəmti Uhgın e nahatətəən, inu tahmen e iaen itəm tatətlosig-in manikiləhatəm.

¹⁵ Otol rəhatəmat nətəligən təskasik e namnusən təwir rəha nəməlinuən, inu tahmen e put əskasik itəm tətəsitə etəmat o nətulən.

¹⁶ Kən nat kit min e in min əh, otahatətə əskasik e Uhgın, inu tahmen e sil u in timba asol kit itəm titun nahtosig-inən məwiəmıs nigəm e nəgənin nifagə rəha Setan itəm tatuəp.

¹⁷ Otən nıpahrienən e nosmegəhən rəha Uhgın, inu tahmen məmə natuwın e hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətəin rəhn-kapətəm.

Otitun wir Naoa Rəha Uhgın, inu tahmen məmə nakos e naip rəha nəluaginən itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ıpinə kəm itəmat.

¹⁸ Kən otegəhan-in məmə Narmin Rəha Uhgın otit itəmat e rəhatəmat nəghatən kəm Uhgın e nian rafin, kən otəghat kəm Uhgın e nəfakən e nolən pisin pisin min ne nətapəhən min. Tol nəhlan, otegəs wir, kən motəfak nian rafin o İəfak min rafin.

¹⁹ Kən otəfak min ron io məmə nian rafin itəm İatəghat, kən Uhgın otos-ıpa nəghatən kəm io, məmə esəginən o nən-İarəpən nat anion rəha namnusən təwir itəm Uhgın təmol əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io İen əhruin rəha İesu Kristo, məto ekətətig əm e kalapus kəməlis io e sen u iaen, məto-inu İatən-İarəp namnusən təwir əh. Ekəike mən-İarəp namnusən təwir əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² İo İakolkeike məmə itəmat nakotətəo namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-ıpinə Tikikas tımnə. In pıətə keike kit itəm tətəıu əskasik e wək rəha İərəmərə İkın-u. In otən-İarəp namnusən rəhatımat kəm itəmat məmə İo etəhratıg nulan, kən namnusən əh otıləs-İpər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgın Tata ne İərəmərə İesu Kristo okios-ıpinə nəməlinuən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgın otawte-in nəwıran rəhan kəm netəmim rafin itəm kotalkeike rəhatat İərəmərə İesu Kristo e nolkeikeən itəm namnun tıkə.

Filipae

Naoa itəm Pol təmæte tuwın kəm iəfak mın ikın Filipae

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filipae

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwın kəm pah? Təmæte tatuwın kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol in təmætuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmætatiḡ e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmæ otəmik mənı neen muwın kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmætuoun mahl-ipən mənı kəm Pol.

?Təmæte naoa u o naka? Pol təmæte naoa u məmæ otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natımnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmæ otıləs-ipər nətəliḡən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmæ suatiḡ kitiəh əm məmæ okotagiən lan. Iesu Kristo pişin əm titun nolən ilat nıkilat tagiən, nat əpnapiḡ məmæ koatatiḡ e nian wiḡ o nian iəkis.

Pol təmən təwiḡ kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwiḡ kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon mın. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwiḡən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ İakolkeike mə iakən kəm itəmat məmæ nian mın rafin itəm nıkiḡ təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgın məmæ nıkiḡ tagiən otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ məto-inu rəhatəmat nawteən təmasitu lak e wək rəha namnusən təwiḡ, e nətuounən, nian nəmotahatətə e namnusən təwiḡ, mətoarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekitun wiḡ məmæ Uhgın itəm təmætuoun wək təwiḡ e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol namnun lan e nian Kristo Iesu otıtəliḡ-pa mın.

⁷ Nian rafin, iakolkeike piḡ itəmat, kən ekəike məto nagienən nəhlan məto-inu itəmat nəmotuwa kotal kitiəh e nəwiḡən rəha Uhgın o wək itəm təmos-ipa kəm io. E nian emətatiḡ e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o namnusən təwiḡ məmæ in nıpahrienən, məto itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgın titun məmæ iatən pahrien məmæ iakolkeike məmæ ekəplan itəmat, məto-inu iakolkeike piḡ itəmat, tahmen əm məmæ Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmæ rəhatəmat nolkeikeən otəwiə təhmın mın e nıtunən nat ne nenatiḡən rafin ¹⁰ məmæ itəmat onəkotıtun nehmən nat naka in təwiḡ piḡ aḡin-əh, kən məmæ onəkotətuatıḡ wiḡ, kəsehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa mın lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otoe-in noan nəwiḡən ne nətuatiḡən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwiwiən ne nıləs-ipərən nərgi Uhgın.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotətə namnusən təwiḡ

¹² Io mın neen, iakolkeike məmæ onəkotıtun məmæ nat əpnapiḡ nahməən naka itəm kəmol lak, məto təmasitu piḡ o nən-iarəpən namnusən təwiḡ kəm netəmim tepət, ¹³ məto-inu tol nəhlan, mopael mın itəm koatehm nimə rəha Sisa, ne netəm pişin pişin mın tepət, kınotıtun rəkis məmæ io etatiḡ e kalapus məto-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natıḡən e kalapus təmol məmæ iəfak mın iuəhkır ilat rafin kəmotahatətə əskasık təhmın mın e İərəmərə, kən matol nətəliḡən rəhalat təskasık o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın məsotəḡinən.

¹⁵ Nıpahrienən, neen kəmotən-iarəp namnusən təwiḡ rəha Kristo məto-inu koatetet io kən motolkeike məmæ okotaprəkis-in io. Məto neen koatən-iarəp əm namnusən təwiḡ

rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm min u nətəligən rəhalat tətuatip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir məto-inu kotolkeike io, kən motitun məmə Uhgın təmələhəu-pən io ikin-u e kalapus məmə iatətul-arəp o namnusən təwir məmə in nıpahrienən. ¹⁷ Məto neen itəm koatetət io, kəsotən-iarəpən Kristo e nıkilat pahrien, məto koatol əm məto-inu kotolkeike məmə okotıləs-ipər atip ilat, kən nıkilat təht məmə okotol nərətən kəm io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Məto nat əh, nat əpnəpın əm. Okəmə koatol e nıkilat pahrien o kəp, məto nat asol məmə koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol nıkkik tətəgien.

¹⁹ Pahrien, kən nıkkik otagien min məto-inu ekıtun məmə e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasituən rəha Narmın rəha İesu Kristo, in otosmegəh io e nərətən u, ²⁰ tahmen əm məmə iakolkeike pıkkən matələhəu-pən rəhak nətəligən məmə oesolən nat kit itəm otol aulis io e nıganəmti Uhgın. Məto roiu ne nian rafın, nıkkik təkəsik məmə okəmə iatəmegəh o ekımis, məto iatısiyai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan məto-inu nəmegəhən rəhak in Kristo əm, kən okəmə ekımis, in nat təwir taprəkis. ²² Okəmə iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsin min rəha Uhgın e nətueintən. ?Kən ekıtəpun itəm pəhrüən? !İəkəruru! ²³ Roiu əh suatip kəiu katuəməhl aupən in io, məto iakolkeike ilau kərən. İakolkeike pıkkən məmə iakapəs natigən ikin-u muwın məplan Kristo itəm in təwir agın maprəkis-in natigən u ikin-u. ²⁴ Məto iakəplan məmə ekəike mətatig ikin-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən məto-inu ekıtun məmə inu in nıpahrienən, kən ekıtun məmə oekətətig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə e nagienən. ²⁶ Kən e nolən əh, nian ekuwa min məplan itəmat, nıkitəmat otagien nakotənwiwi Kristo İesu, məto-inu io emıtəlig-pa min otəmat.

Nətulən əskasik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmə nolən min rafın e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ipən nısiyaiən kəm namnusən təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnəpın okəmə ekımnə o esımnəən, pəs oekəto məmə nakotətul əskasik e nətəligən kitiəh əm, kən məmə itəmat rafın, itəmat nakotalkut e nətəligən kitiəh əm o nən-iarəpən namnusən təwir, ²⁸ kən məmə nəsotəginən rəhatəmat tıkkimır min. Inu nəmtətin kit olat məmə Uhgın otərəkın ilat, məto in otosmegəh itəmat. Uhgın otol natımnat min əh rafın. ²⁹ Otol nəhlan məto-inu in təmegəhan-in məmə onəkotəhatətə e Kristo, kən nat kit min, məmə onəkotos min nahməən ron. ³⁰ Kitat rafın koatətig e nəmouən kitiəh əm, itəm nəmotəplan e rəhak nəmegəhən aupən, kən roiu nakoatəto məmə ekətətig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatip rəha İesu Kristo

¹ ?Nıkitəmat təkəsik e Kristo məto-inu noatol kitiəh itəmat min, o kəp? !Əwəh! ?Nakoatəto təwir e nolkeikeən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim itəmat Narmın Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkitun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ² Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitiəh; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitiəh e narmın ne nətəligən o natımnat itəm nakoatuwin ron. Kənu, okəmə nəkoatol natımnat min əh, in otol nıkkik tagien pıkkən agın. ³ E nolən kitiəh əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motəprəkis-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit məmə nakotıləs-ipər atip itəmat lan. Məto otos-ıəhau atip itəmat, kən otətəlig-in pıkkən itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴ Kən otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atip əm rəhan nəmegəhən.

⁵ Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha İesu itəm tol min-nulan:

⁶ Kristo in tahmen əm e Uhgın

mæto in tæmæsalkutæn mæmæ in otaskælīm nepætæn ræha Uhgīn,

⁷ mæto tæmapæs ræhan nepætæn, kæn tæmuwa mahmen e iolwæk æm kit, kæn tæmaiir e nætueintæn muwa etæmim æm kit.

⁸ Kæn nian in etæmim kit, nīpætīn tahmen æm etat, in tæmos-iæhau atīp in mol næwia Tata Uhgīn e natimnat rafin muwa mætoarus mīmīs, itæm kæmol aulis in e nīmīsæn e nīg kæluau.

⁹ Mæto-inu tæmol næhlan, Uhgīn tæmilæs-ipær agin in, kæn mos-ipæn nærig kæm in itæm taprækis-in nærig mīn rafin,

¹⁰ mæmæ e nærgī Iesu, natimnat rafin itæm koatæmegæh ikīn mīn rafin e neai, ne nætueintæn, ne nīki nītæn læhau ikīn, okotisin nulilat motos-ipæn nīsiāiīæn kæm in,

¹¹ kæn ilat rafin okotæn-iaræp mæmæ Iesu Kristo in Iæræmæra, o nos-ipænæn nīsiāiīæn kæm Tata Uhgīn.

Itæmat nækotahmen e næhag-æhagæn e nītæn mīn

¹² Ræhak netæmim mīn itæm iakolkeike pīk, nian emætæn kitat mīn itæmat, itæmat næmoatol næwiak nian rafin. Kæn roiu, mæto-inu etatīg isæu otæmat, itæmat atīp nækotækæike motalkut æskasik mæmæ nækotol næwiak e natimnat mīn u: mæto-inu nīnotītun rækis nolæn æh ræha Kristo, otalkut æskasik o nætæu-pænæn suatīp ræha nos-megæhæn. Otætæu-pæn suatīp æh e nīganæmtī Uhgīn motasiæp motægīn. ¹³ Kæn otætæu-pæn suatīp æh mæto-inu Uhgīn tatol wæk e næmegæhæn ræhatæmat mæmæ onækotolkeike mæmæ nækotol næwian, kæn tatos-ipīnæ næsanænæn kæm itæmat mæmæ onækotol pahrien næwian.

¹⁴ E natimnat rafin itæm nækotol, sotæghat-æghatæn ron, kæn mæstærgæhæuæn ron ¹⁵ mæmæ næmegæhæn ræhatæmat otætætīp wīr, kæn kæsehm-pænæn næratæn kit lan, kæn itæmat nenætī Uhgīn itæm nolæn eko-eko tīkæ etæmat, itæm nækotatīg e nælugī netæm kotekoko-eko, iapīnæp mīn. Kæn itæmat nakotæhag-æhag tahmen e mæhau mīn e nætueintæn ¹⁶ itæm nakotaskælīm wīr næghatæn e næmegæhæn. Ken otol natimnat mīn æh rafin mæmæ nian Kristo tatuwa mīn, kæn ekausit otæmat, kæn oekītun mæmæ esaiu æpnāpīnæn, nahgik tæsīkææn o nat æpnāpīn æm. ¹⁷ Nolæn ræhatæmat ræha nahatætææn e Uhgīn tahmen e sakrifais* kit kæm Uhgīn. Okæm-naka ekīmīs, kæn muwa mahmen e sakrifais e wain itæm katæhtæg-pæn ilau sakrifais ræhatæmat. Mæto nat æpnāpīn æm, nīkīk tagīen æm kitat mīn itæmat. ¹⁸ Kæn e nolæn kitīæh æm, nīkītæmat tækæike magīen itæmat mīn io.

Timoti ne Epafrotaetas

¹⁹ Okæmæ Iæræmæra Iesu tegæhan-in, iakolkeike mæmæ ekahl-ipīnæ Timoti tīmnæ mæplan itæmat mæmæ nian iakæto namnusæn etæmat, kæn io mīn, nīkīk otāgīen. ²⁰ Suah kit tīkæ mīn u ikīn-u itæm ræhan nætælīgæn tahmen e ræha Timoti, itæm nīkīn tatæht pīk itæmat. ²¹ Netæm pīsīn pīsīn koatætælīg-in atīp æm wæk mīn ræhalat, mæstætælīg-inæn wæk ræha Iesu Kristo. ²² Mæto itæmat nækotītun mæmæ nian rafin tahro nulan Timoti tatol wæk ræha Uhgīn, kæn ræhan wæk in tæwīr, kæn tahmen e suakæku tatol wæk ilau ræhan tata, in tæmasitu lak e wæk ræha namnusæn tæwīr. ²³ Mæto-inu o nat æh, nīkīk tatæht mæmæ nian oekītun mæmæ ræhak natīgæn otahro nulan, oekahl-ipīnæ uæhai æm tīmnæ mehm itæmat, ²⁴ kæn ekahatætæ e Iæræmæra mæmæ otæsuwæhæn io mīn ekīmīnæ mehm itæmat.

²⁵ Mæto nīkīk tæht mæmæ ekæike mahl-ipīnæ Epafrotaetas tītælīg-pīnæ mæplan itæmat. In piak itæm iatuea kitīæh matīoal wæk kitīæh, kæn matuæluagīn e næluagīnæn kitīæh ræha Uhgīn. Aupæn næmotahl-ipa e nærgītæmat mæmæ otuwa mæn-iaræp kæm io namnusæn ræhatæmat, kæn mæmæ otasitu lak. ²⁶ Mæto roiu, in tolkeike pīk mæmæ otæplan rafin itæmat, kæn matæto tærat pīk mæto-inu itæmat nīnæto rækis mæmæ in tatīmīs. ²⁷ Pahrien,

2:6: Jon 1:1-2; 17:5 **2:7:** Jon 1:14; 2 Kor 8:9 **2:8:** Hip 5:8; 12:2 **2:9:** Wæk 2:33; Efes 1:20-21; Hip 1:3-4
2:10: Rom 14:11 **2:11:** Rom 10:9 **2:16:** Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepæt netæm Isrel koatoh nat megæh mīn motuwaan e nīgæm æpæh e Nīmæ Ræha Uhgīn mæmæ okotæfak. Nian neen koatæhtæg-pæn wain o næhau e nat megæh itæm nīgæm tatus tahmen e nos-ipænæn kæm Uhgīn. **2:18:** Fil 3:1; 4:4 **2:21:** 2 Tim 4:10
2:25: Fil 4:18

in tēmatimis pik, iuāhkir əm tīmis. Məto Uhgīn tēmasəkitun, məto sənəmə in əm, məto io mīn, kən tēmahtosig-in nat əh itəm otol nīkik tītəgīt pik. ²⁸ Məto-inu o nat əh, nīkik tagien pik o nahl-ipinən mēmə nīkitəmat otagien nian onəkotəplan, kən mēmə io ekaluin nīkik tēsəht mīnən. ²⁹ Nīkitəmat otəkəike magien mēmə onəkotəplan mīn, tahmen mēmə in piatəmat kit e Iərəmərə. Kən otos-ipən nisialiən kəm netəm kotahmen əm lan, ³⁰ məto-inu iuāhkir in tīmis o wək rəha Kristo, məsəgīnən o rəhan nəmegəhən e nian əskasik mīn mēmə in otasitu lak, nian rəhatəmat suatip tīkə o nasituən.

3

Suatip pahrien o nosən nolən ətuatip

¹ Rəhak mīn netəmim itəm iakolkeike pik, inu namnun nəghatən rəhak. Otagien o Iərəmərə. Kən ekəte mīn əm nəghatən kitīəh itəm eməte kəm itəmat aupən, məto sənəmə in nat tiəkis ron io, kən in otasitu etəmat mahtosig-in itəmat o nəghatən eiueiuə mīn.

² Roiu, iatən kəm itəmat mēmə, !Oatəto kuri mīn əh! !Oatəto netəm koatol nolən rat mīn! !Oatəto netəm koatəte itəm! Ilat koatən mēmə okəike kəhg-ipən suah kit mēmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Netəm mīn əh kotahmen e kuri iarupin mīn itəm koatol nərətən.* ³ Məto kitat u nenəti Uhgīn pahrien mīn itəm in tēməte rəkis nolən rat mīn e nīkitat, kən Narmin Rəha Uhgīn tatol mēmə kitat kotitun nəfakən kəm Uhgīn e rəhatat nəmegəhən. Kən kitat kotalit pik e Kristo Iesu kən motəgile əm lan, məto sənəmə in nat kit itəm kitat atip kəmotol e nīpətītət o nosmegəhən itat. ⁴ Məto aupən, rəhak natimnat nəhlan tēpət itəm emətagile lan o nosmegəhən io. Kən okəmə suah kit nīkin təht mēmə titun nagile əmən e natimnat tol nəhlan, məto rəhak natimnat kotol nəhlan taprəkis agin-əh. ⁵ Nian emos nian eit ətuatip, kən kəməhg-ipən io. Kən io etəm Isrel, emisi-pən e noanol rəha Benjamin, tīpik mīn ilat mīn netəm Isrel ətuatip, kən io mīn iatətəu-pən suatip kitīəh. Aupən, io Farisi kit, kən iatətəu-pən wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nīkik rafin mēmə ekol Uhgīn nīkin tagien mēmə emol nərətən kəm netəm koatahatətə e Iesu. Kəməsehm-pa-mən nat tərət kit ne e nəmegəhən rəhak məto-inu emətəu-pən rafin lou mīn rəha nat Isrel. ⁷ Məto natimnat mīn rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nīkik təht ilat kotəwir pik agin, məto roiū əh iatəplan mēmə ilat nat əpnəpin əm məto-inu enitun nat itəm Kristo təmol.

⁸ Məto təsələn namnun ikin əh. Kən roiū etakil mēmə natimnat rafin agin, ilat nat əpnəpin əm məto-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, mēmə ekitun Kristo Iesu, Iərəmərə rəhak. Emapəs rafin ilat o Kristo. Iatakil ilat tahmen e nəme nərīk mēmə ekitun wir Kristo, ⁹ kən mēmə ekioal kitīəh itimlau mīn. Uhgīn təsəplanən io mēmə ekətuatip məto-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, məto in tatəplan io mēmə ekətuatip məto-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgīn tatol mēmə io etəm ətuatip e nahatətən rəhak. ¹⁰ Iakolkeike mēmə ekitun təhmīn mīn Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgīn təmol in təmegəh mīn e nīmīsən, kən iakolkeike mēmə ekuwa iuāhkir ron nian ekəto nahməən tahmen e nahməən itəm in təməto. Kən iakolkeike mēmə ekuwa mahmen lan e nīmīsən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekitun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəligən lan mēmə, io mīn, Uhgīn otol ekəmegəh mīn.

Pol tətalkut əskasik mēmə in otitun təhmīn Kristo

¹² Esənən mēmə enos rəkis natimnat mīn əh, kən mēmə e nəmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Məto emitəp mətalkut pik mēmə ekos maskəlim natimnat mīn əh mēmə rəhak, məto-inu Kristo Iesu təmītəp io kən maskəlim tiəkis, təmol io rəhan, mēmə ekos natimnat mīn əh. ¹³ Piak mīn, esənən mēmə enos rəkis natimnat mīn əh. Kəp. Məto

* **3:2:** Netəmim neen e noanol rəha Isrel kəmotəgətun e nīməfak mēmə okəike kəhg-ipən suah kit, kən in təike mətəu-pən Lou rəha netəm Isrel mēmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Məto Pol təsəlkeikən ilat məto ilat koateiuə matəəkīn nahatətən rəha nīməfak. **3:3:** Rom 2:29 **3:4:** Wək 22:3 **3:5:** Luk 1:59; Wək 23:6; 2 Kor 11:22 **3:6:** Wək 8:3 **3:7:** Mat 13:44-46 **3:9:** Rom 3:21-22 **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17 **3:12:** 1 Tim 6:12,19

nat kitiah əm itəm etalkut ron, məmə ekaluin natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən tahmen e suah kit itəm tətaiu məmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nəmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgın təmaun-in io məmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhatat, okotəkəike motaskəlim nətəligən min əh. Məto okəmə itəmat neen nətəligən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgın otol tagəhag kəm itəmat nətəligən itəm tətuatip. ¹⁶ Məto nat keike məmə kotətəu-pən suatip itəm kinotitun rəkis.

¹⁷ Piak min, otuwa kitiah motətəu-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək məto-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron məmə, netənim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətun məmə ilat tikimir min rəha namnusən təwir rəha Kristo məmə in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgın otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpiilat, məmə in uhgın rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm tol naulisən, kən nətəligən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Məto kitat netəm rəha nego e neai, koatəsağin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəməərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nipətitat rəha nətueintən u, inu nagwənən nig mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nimisən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəməərəən.

4

¹ Tol nəhlan, rəhak min, otətul eskasik mihın nulan e Iərəməərə. Iakolkeike itəmat kən molkeike pik məmə ekəplan min itəmat. Rəhak min netənim, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nikik tətəgien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir ağin.

Pol təmiləs-ipər nətəligən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhən e nətəligən rəhatəmlau məto-inu rəha Iərəməərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmə nakasitu e pətan mil u, məto-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgın təməte nərgilat e naoa rəha nəmegəhən.

⁴ Otagien o Iərəməərə nian rafin. !Kən ekən min, otagien! ⁵ Otol kəm netənim məmə okotəplan məmə itəmat netəm mətig. Kən məsotaluinən məmə otəsuwəhən Iərəməərə titəlig-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, məto e natimnat min rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgın o nat naka itəm nakotolkeike. Kən nian nakotəfak moatətapəh ron, otən kəm in məmə nikitəmat tagien o rəhan nəwiran. ⁷ Kən Uhgın otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iağin pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netənim. Kən nəməlinuən əh otərəməərə wir e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat məto-inu nakoatahatətə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak min, otətəlig-in natimnat min itəm tol niphrienən, itəm tətəskəlim nisaiin, itəm tətuatip, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kotolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netənim koatənwiwi. Otətəlig-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol min nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kən Uhgın itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat min e nian min rafin.

Pol nikin tagien o nasituən rəhalat

¹⁰ Nikik tagien iatənwiwi Iərəməərə məto-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, məto əh-roiu nikitəmat tətəht min io. Niphrienən nəmoatətəlig-in pik io, məto suatip tikə

məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u mətō-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Mətō-inu roiu ekitun məmə nīkik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekitun suatip rəha nagiənən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tepət. Enitun rəkis suatip anion əh e nian rafin, okəmə nigak nagwənən tepət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tepət o noan məsin əm. ¹³ Mətō-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekitun naliwəkən e nəwirən o nəratən.

¹⁴ Mətō itəmat nəmotol nolən təwir nian nəmotasitu lak e nəratən itəm emətatig lan.

¹⁵ Nipahrienən, itəmat netəm Filipae ninotitun rəkis məmə nian nəmətuoun motəto namnusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e mənī. Niməfak mīn tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwīn iuəhkīr əm, e taon Tesalonaeka, mətatig əpəh ikīn, nəmotahl-ipa mīn mənī kəm io, kən sənəmə mau kitīəh əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in mənī məmə nakotos-ipa kəm io, mətō iakolkeike məmə Uhgīn otəplan nəwirən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin mənī itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis mətō-inu nian Epafrotaetas təməmik natimnat mīn u muwa kəm io, roiu rəhak natimnat rafin tepət. Itəmat nəmos-ipən nat kit kəm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nəmiəwīn təwir. In tatos əm, nīkin tətəgien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rəhak in otos-ipinə kəm itəmat natimnat rafin itəm tətuatip o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-ipənən koatīsi-pən e rəhan nautə tepət təwir, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netəmim rafin okotīsi-ai-in Uhgīn Tata rəhatat tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹ Iatən təwir kəm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo Iesu. Piatat mīn ilat mīn io u ikīn-u koatən mīn təwir kəm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo Iesu, koatən-ipinə təwir kəm itəmat, kən ilat mīn əpəh e nimə rəha Sisa koatən təwir pik kəm itəmat. ²³ Pəs Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Kolosi Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Kolosi

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Katən məmə okəm-naka Epafra təmətuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwinən məplan niməfak əh, mətə iəgətuon eiueiua neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəu-pən suatip neen rəha nagwənən ne nənīmən, kən kəfak kəm nagelo min, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluaig, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pik.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otoh nəgətuonən eiueiua min itəm koatatig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, kən iəfak min okəsotagileən e nəgətuonən eiueiua min əh, mətə-inu ilat nat əpnəpin əm.

Pol təmətuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgīn təmitəpun rəkis io məmə rəhan. Itimlau piətat Timoti etuatig, ² kən nikitimlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmim rəha Uhgīn əpəh Kolosi, inu piak min ne winik min e Kristo itəm nakotahatətə əskasik lan. Itimlau iatuəfak məmə nəwīrən ne nəməlinuən rəha Uhgīn Tata rəhatat in otəkəike mətətig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgīn o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgīn u tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, mətə-inu emotətə ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwin o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol min-nulan mətə-inu nəkotitun wir e nikitəmat məmə Uhgīn otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotətə rəkis natimnat min əh e nəghatən pahrien, inu namnusən təwīr rəha Iesu Kristo. ⁶ Ikin min e nətueintən u, namnusən təwīr tatəe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotətə motitun nīpahrienən əh e nəwīrən rəha Uhgīn, kən tatəwiə min matəe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafra, tinən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wir kit itəm tatos rəhatimlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətəsitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itimlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwin o netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipinə kəm itəmat.

⁹ Tol min-nulan, e nian itəmat emoatətə namnusən əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatəpəh-in o Uhgīn məmə in otətəlmīn itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wir nəwian. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə naliwəkən rəhatəmat otos-ipən nisaiiən kəm Uhgīn pəs tol nīkin tətəgien ron. Mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat tatəe-in noan itəm təwīr o wək rafin rəha Uhgīn itəm noatol. Pəs Uhgīn otəsitu etəmat məmə nəkotitun wir in. ¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgīn otol itəmat nakotəsanən e nian nəratən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən nagienən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgīn məmə nikitəmat tətəgien o natimat itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgīn itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netəmim rafin

itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgín. ¹³ Kən Uhgín təmól nəhlan nian in təmíləs-irəkis kitat e nərəmərəən rəha napinəpən, mīnol kitat kīnotuwa e nərəmərəən rəha Nətín itəm in tolkeike pík. ¹⁴ Kən nətín təmíkis kitat e nalpinən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat mīn rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nəti Uhgín tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netəmim kəsotehmən.

Aupən aupən agín, nian nīməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, mətó Nətín, in tinimaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tatərəmərə o natimnat rafin mīn u.

¹⁶ In ilis mətó-inu in təmól natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo mīn, ne iərmis mīn, ne narmīn rat mīn, ne iərəmərə mīn rafin. Kən in təmól natimnat mīn rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tinimaupən matig rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat mīn rafin koatətig mətó-inu nəsanənən rəhan tətəskəlīm ilat.

¹⁸ Kən in əm tatətul aupən o nīməfak, kən nīməfak in tatol wək tahmen-pən e nīpətín, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti nīməfak, inəh in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nīmīsən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Mətó-inu e nəwia Uhgín, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətətig əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgín təmələhəu nəməlinuən nian nita Kristo təmaiu e nig kəməluau, kən netəmim, ne nat megəh mīn, ne nagelo mīn, ne iərmis mīn, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfīmīn ilat mīn e nərəmərəən rəha Uhgín.

E Kristo əm Uhgín təmól natimnat mīn əh.

²¹ Aupən ikín, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgín, kən itəmat tikimīr mīn rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Mətó roiu əh, Uhgín təmól məmə itəmat nəmotuwa kol kitiəh itəmat mīn e nīmīsən rəha Kristo itəm nīpətín təkəkul e nig kəməluau. Uhgín təmól mihín əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkír ron, kən motətuatíp e niganəmtín, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okol suah kit təsən ratən itəmat.

²³ Natimnat mīn u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən e Iesu. Nəmoatəto namnusən təwír itəm tatəgətun natimnat itəm Uhgín otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasik e natimnat mīn əh. Namnusən təwír u, itəm nəmotətó rəkis, kəmamnus-iarəp ikín mīn e nətueintən, kən io Pol, Uhgín təmaun-in io məmə iatən-iarəp namnusən təwír əh.

²⁴ Níkik tagien məmə ekatəto nahməən e nīpətík o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təmətó nahməən e nīpətín məmə nīməfak otaiir. Kən e suatíp kitiəh əm, io mīn iatəto nahməən e nīpətík o nīpəti Kristo, inu in nīməfak, məmə otəwiə məskasik. Kən tol mīn-nəhlan, wək itəm Iesu təmətuoun, iakolkeike məmə iakasitu e wək rəha Iesu o nīməfak, kən matəto nahməən ron.

²⁵ Uhgín əm təmíləs-ípər io məmə ekol wək e nīməfak rəhan. Roiu əh, ekítun nasituən etəmat o wək itəm Uhgín təmələhəu-pən e nelmək. Rəhak wək məmə iatən-iarəp nəghatən mīn rafin rəha Uhgín pəs nəkotitun wír, ²⁶ nəghatən əh in nalpəkau anionən rəha Uhgín itəm təmatəhluaig o netəmim rafin aupən ikín, mətó roiu əh Uhgín tinuhapík nīpətín kəm rəhan netəmim. ²⁷ Kən Uhgín nīkin tagien əm məmə otən-iarəp natimnat wír mīn rəha Iesu kəm itəmat, netəm naihlua mīn u kəsənən mə itəmat netəm Isrel, məmə onəkotitun mīn. Nalpəkau anionən itəm təwír rəha Uhgín, in tol mīn-nulan, Kristo təmos níkitəmat, kən nəkotitun motahatətə lan məmə onəkotos rəhan nəwírən itəm təwír agín-əh əpəh e nego e neai. ²⁸ Kən itəmat ekoatən-iarəp Kristo kəm netəmim rafin. Kən ekoatən əskasik

1:12: Efes 1:11,18 **1:13:** Luk 22:53; Efes 2:2 **1:14:** Efes 1:7 **1:15:** Jon 1:18; 2 Kor 4:4 **1:17:** Jon 1:1; 8:58 **1:18:** Wək 26:23; Efes 1:22-23; Nol Əpən 1:5 **1:19:** Kol 2:9 **1:20:** Efes 1:10 **1:21:** Rom 5:10; Efes 2:12 **1:22:** Rom 5:10; Efes 5:27 **1:26:** Rom 16:25-26; Efes 3:2-9

moatəhgaiir e nīkilat, kən moatəgətun ilat e nenatīgən wīr, məmə ilat kotuwa iəfak mīn itəm koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən e Kristo. ²⁹ Iatol wək əskasik o nat əh, kən e nian rafin iatol wək əskasik pīk e nəsanənən asol rəha Kristo itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak.

2

Nəkotəkəike motahatətə əskasik e Iesu

¹ Iakolkeike məmə nəkotītun mə iatol wək əskasik pīk otəmat netəm Kolosi, ne netəm Laotisia, ne neen mīn itəm koatəfak mətə esehmən ilat. ² Iatol wək nəhlan o nīləs-ipərən nətəlīgən rəhatəmat rafin, nian itəmat nakotīlpīn wīr nikitəmat məmə nikitəmat otol kitīəh əm, kən natīmnat mīn u in tatuwa nian nakoatolkeike itəmat mīn. Kən iatol wək məmə itəmat rafin onəkotos nītunən təwīr itəm otol nikitəmat təsanən, kən in otol mīn məmə nəkotītun wīr nəghatən pahrien rəha Uhgīn itəm aupən təmatəhluaig mətə roiu tīnet-arəp. Kən nalpəkauən anion əh, in Kristo, ³ itəm Uhgīn təmərgətāin nenatīgən ne nītunən wīr mīn rafin rəhan tətātīg lan. ⁴ Io iatəghat nulan kəm itəmat o nahtosīg-inən nəghatən eiueiuə mīn rəha netəmim itəm tətēhen o niuw-rəkīsən rəhatəmat nətəlīgən. ⁵ Tol mə etatīg pap isəu otəmat, mətə nīkik tatəht pīk itəmat. Kən nīkik tagien pīk mətə-inu emətə məmə rəhatəmat nətəlīgən kitīəh əm, kən itəmat nakotahatətə əskasik əm e Kristo.

Rəhatəmat nəmegəhən otəkəike matatīg əm e Kristo.

⁶ Mətə-inu itəmat nəmotos Kristo Iesu məmə in Iəramərə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otaskəlīm Kristo tiəkīs tahmen e noki nīg tateiuaiu mīləs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təwiə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətəən otəkəike məwiə matəskasik e nian rafin, nahatətəən inu kəməgətun itəmat lan aupən. Kən nian rafin okotəike moatən kəm Uhgīn məmə nikitəmat təmər marioah e nagienən o natīmnat itəm təmol otəmat.

⁸ Oatətə wīr itəmat məmə netəmim kəsotatuən itəmat e iəgətun eiueiuən rəhalat. Nəgətun eiueiuən əh tatətəu-pən nətəlīgən rəha netəmim əm ne nəukəti lou mīn itəm tatəghat-in natīmnat rəha nətueintən əm. Nəghatən mīn əh tātīsī-pən o nətəlīgən oas mīn rəha netəmim, mətə kəsotīsī-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgīn. Kən in təmuwa mos nīpəti etəmim tahmen e kitat, kən natīmnat rafin rəha Uhgīn tətātīg lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgīn in təmos-ipən natīmnat rafin rəha nəwīrən kəm itəmat. Kən Kristo tətəramərə e netəmim ne natīmnat rafin itəm koatəramərə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit mīn e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təməhg-ipən itəmat. Mətə sənəmə nəhg-ipənən rəha nīpətin itəm netəmim koatol, mətə nəhg-ipənən rəha nikitəmat itəm Iesu tatol. In təməte rəkīs nətəlīgən ne nolən rat mīn e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlīmīn itəmat e nəhau, in nəmtətin kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatīmīs kən katītənīm ilat Iesu, kən Uhgīn təməmegəh mīn e nəmegəhən wi mīn itəmat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgīn itəm təmol Iesu təmegəh mīn e nīmīsən.

¹³ Aupən ikīn, nian Uhgīn təməsəte rəkīsən əh nolən rat mīn e nikitəmat, kən e nīganəmtīn, itəmat nəmotīmīs rəkīs o nolən rat mīn əh. Mətə nian nəmotuwa kol kitīəh itəmat Iesu, kən Uhgīn tosmegəh mīn itəmat mīn. Uhgīn təmafəl rəkīs nolən rat mīn rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotīmīs o nolən rat mīn əh, kən tatətəu-pa nīpəgnəmti nəghatən mīn kəm kitat. Mətə Uhgīn təməht-ipən nəghatən mīn əh e nīg kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tikə. ¹⁵ E nīg kəməluau-in, Kristo in təmol wīn e nəsanənən rəha iəramərə mīn rafin, kən təmərəkīn

1:29: Efes 3:7,20; Fil 4:13 **2:3:** 1 Kor 1:24,30 **2:4:** Rom 16:18 **2:5:** 1 Kor 5:3 **2:7:** Efes 3:17 **2:9:** Jon 1:14,16 **2:10:** Efes 1:21-22 **2:11:** Rom 2:29 **2:12:** Rom 6:4 **2:13:** Efes 2:1,4-5 **2:14:** Efes 2:14-16; 1 Pita 2:24

nərəmərən rəha iərmis min tahmen-pən mə in təmol win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tikimər min kəmotuwa nat əpnəpən əm e niganəmti netənim.

Iesu tatərəmərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netənim itəm kotələhəu-osig məmə nəkəsotolən natimnat neen, məsotunən nagwənən u o məsotənimən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nakol natimnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwig wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmı nat kit itəm otəpanuwa, məto nıpəti natimnat rafin tətətig e Kristo. ¹⁸ Netənim neen kotasit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaiirən min neen itəm nıpətılət tatig. İlat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natimnat neen itəm tətəgətun məmə rəhatəmat nətəligən teiuiui, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəligən min rəhalat. Nətəligən min əh etənim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotəkəiəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-ıpər ilat o nat nıpətın tikə. ¹⁹ Netəm min əh kəsotəskəlīmən Iesu tiəkis. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə niməfak kənu niməfak in nıpəti Iesu. E nolən kitəiəh tahmen-pən e nıpəti etənim, itəm tətılpin ikın e noanol min tatuwin e nıkilkilin, kən Iesu tatol mihin əm nat kitəiəh e niməfak rəhan mə niməfak otəskasik, kən matəwiə e nəmegəhən wir itəm Uhgın tatol tətəwiə.

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitəiəh e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotimıs itəmat min. Kən məto-inu lou təsuwinən o etənim itəm təmimıs, kən nəukəti lou min itəm tətəghat-in natimnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tikə məmə okotərəmərə etəmat. Tol min-nəhlan, iatətapəh otəmat məmə, təhro itəmat nəkoatətəu-pən lou min rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas min itəm koatən məmə, ²¹ “Əsəkəlīmən nat u,” o “Əsun asgəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən min u təmisi-pən əm e nətəligən rəha etənim. İlat koatəghat-in əm natimnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nagwənən neen, ne nənimən neen. Məto natimnat min un, okol təsasituən, kən təsərəkınən nıkitəmat, məto-inu e nian onəkotos o nakotun, kən tikə min. ²³ Ekitun mə nian nəkoatehm nəghatən min əh, nakotəmə kətəh nəghatən aɡın-əh min neen. İlat koatən məmə netənim okotəkəike moatehm wir nıpətılət min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəligən teiuiui min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən min məmə netənim okotəkəike moatehm wir nıpətılət min-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiəkis o nıpətılət. Məto iatən-ıpinə kəm itəmat məmə nəghatən min əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosig-in nətəligən rat min ne nolən rat min itəm netənim koatol e nıpətılət.

3

¹ Məto-inu Uhgın təmosmegəh min itəmat min Kristo, kən tol mihin nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nıkitəmat tətətig əskasik e natimnat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgın, ikın əh Iesu tətəpələh ikın e nıkalı Uhgın matıp, ikın əh, ikın rəha nəsanənən ne nisaiian. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgın, pəs nətəligən rəhatəmat otəsətigən e natimnat rəha nətueintən u, ³ məto-inu itəmat nəmotimıs itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluaig ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgın. Nəmegəhən wi u, netənim kəsotəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otitəlig-pa min, kən Uhgın otəgətun Kristo kitat min kəm netənim rafin, kən ilat okotəplan nəwirən ne nəsanənən rəhan.

Suatıp ətuatıp

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs aɡın nolən tərət min rəha nətueintən, nolən tərət tol min-nulan: nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; ilat koatol nolən tərət tol

naulisən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat min o nolən tərət; təfagə rat tepət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgın tıahmə, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikın, nolən rat min əh koatərəməyə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-irəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat təsarətən; nikitəmat ne nohlitəmat təsatiperəh pikən tahmen e kaluəluə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulisən o nənən. ⁹ Soteiuə-inən itəmat min məto-inu itəmat nəmotapeg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nəmotuwın-in nətəligən wi. Uhgın tatos-ipinə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotitun wir in. ¹¹ Məto e natımnat min əh, in nat əpnarın əm okəmə ik etəm Isrel, o sənəmə ik etəm Isrel; okəm kəməhg-ipən ik o kəsəhg-ipənən ik; okəmə nəmol-wir skul o nəsol-wirən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatərəməyə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafin.

¹² Uhgın təmolkeike itəmat, kən mıtəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motasəkitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətatig ləhau; itəmat netəm mətig; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, tahmen-pən mə nakoatuwin-in narən wir rəha Uhgın. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e niganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm tımis e nikin, məto in otəkəike maluin kən in mol təwir əm kəm suah un. Saskəlīm-iəkisən e nıkim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, tahmen-pən əm mə lərəməyə təmisaskəlīm-iəkisən nolən tərət rəhatat e nikin, məto in təmol təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikəən. Otos motuwın-in tahmen-pən mə narən wir rəha Uhgın. Nian onəkotolkeike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitıah. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tətərəməyə e nikitəmat, məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitıah, kən nakoatatig əm e nəməlinuən. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natımnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəligən təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoya rəha Napuən, ne napuən min rəha nıməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwıwıən kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. İnəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig mətəmegəh mətəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natımnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi lərəməyə İesu. Kən nian rafin itəmat onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natımnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nıpıtan, otisiai-in nəərəməyəən rəha iaguıhl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətan u in iəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nıpıtəgwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nəərəməyəən məmə otərəkin rəhatəmat nıpıtəguıhl min.

²⁰ Nisualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu lərəməyə rəhatat nikin otəgien o nolən əh.

²¹ Itəmat tata min, esotolən nalpınən taprəkis-in nəratən itəm nisualkələh koatol, məmə nıkilat otəhmə ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəligən in otatite.

Nolən rəha slef ne rəhan lərəməyə

3:6: Rom 6:6,11; Efes 4:19; 5:3-6 **3:8:** Efes 4:25-29; 5:4 **3:9:** Efes 4:22,25 **3:10:** Efes 4:24 **3:11:** Kal 3:28 **3:12:** 1 Pita 2:9 **3:13:** Efes 4:2,32 **3:14:** Rom 13:8-10 **3:15:** 1 Kor 12:27; Efes 4:4; Fil 4:7 **3:16:** Efes 5:19 **3:17:** 1 Kor 10:31; Efes 5:20 **3:18:** Efes 5:22 **3:19:** Efes 5:25 **3:20:** Efes 6:1 **3:21:** Efes 6:4

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikitəmat otətagien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat pahrien rəha nos-ipənən nisialian kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İərəmə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wır məmə İərəmə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatıp rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh İərəmə rəhatat, in İərəmə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatıp min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəmə, onəkotəkəike motol tətuatıp kən mahmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəm-iasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

² Itəmat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig lan, kən nian rafin agın nəkotəkəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmöl kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatıp mə ekotən-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Məto-inu ematən-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh tətuatıp kən məpiə wır tahmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itəmat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotəhm-pən İesu e nolən min rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatehm wır mə nolən, ne nəghatən min rəhatəmat in otiuw İaihlua min kotuwa o İesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wır kəm ilat e nəghatən min əm u itəm təwır kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən min əh mə kotəwır. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wır suatıp min o nuhalpınən nəghatən min rəhalat itəm koatəpəh o rəhatəmat nahatətən o İesu.

Pol təmahl-ipən təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etahl-ipinə piətət etəm təwır, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatimat kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tətətul matıp o nasituən lak e wək rəha İərəmə. ⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətəhatətə əskasik e İesu, kən itimat ekotolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. İlau okuən kəm itəmat namnusən rəha natimnat rafin ikin-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwın kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itımlau min. In tətahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in min tətahl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikin, kən nakotit motuwın moatehm wır. ¹¹ Kən Josua Jastas, in min tətahl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. E noanol min rəha İsrəl itəm koatahatətə e İesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu lak o wək rəha nego rəha Uhgın. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik min itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

¹² Epafra in rəhatəmat kit etəmim, in min tətahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha İesu Kristo, kən e nian rafin in tətəfak əskasik otəmat. In tətəpəh o Uhgın məmə itəmat onakoatətul əskasik kən motimətə motitun wır

natimnat rafin itəm Uhgïn tolkeike. ¹³ Ekitun nənən kəm itəmat məmə suah u in tatol wək əskasik o nasituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotalkeike pik, ne suah u Temas, ilau mïn katuah-iphinə nəghatən wır kəm itəmat.

¹⁵ Otahl-iphən mïn rəhak nəghatən wır kəm piətət ne winitat mïn əpəh Laotisia, ne pətan əh Nimfa, ne netəm koatəfak e nian mïn rafin əh rəhan ikın. ¹⁶ Məto e nian onəkotafin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motahl-iphən kəm netəm Laotisia mə ilat okotafin mïn kəm netənim rəha niməfak əh-ikın. Kən e nolən kitiəh mïn, itəmat onəkotəkəike motafin mïn naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-iphən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm İərəmərə rəhatat in təmos-iphən kəm in məmə otol.

¹⁸ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwır kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Uhgïn otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwırən tətətig otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətəuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisił əm tinuwın rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwiə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwın e nian iəkis mın mətə-inu kotahatətə e Kristo. Kən neen kəsotitun wırən nian itəm İesu otitəlig-pa mın lan e nətueintən. Neen nıkilat təht məmə İesu otuwa uəhai mın əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa mın, okahro ilat.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətəən rəhalat təkəsik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatıp e nitəlig-pa mınən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Tata Uhgın ne İərəmərə İesu Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakən rəhatiməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgın, nikitiməhal tagien mətə-inu nian rafin nikitiməhal tatəht nat kisił, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskasik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən rəhatəmat e nian iəkis mın itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan mətə-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İərəmərə İesu Kristo.

⁴ Piak mın ne wınik mın itəm Uhgın tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien mın otəmat mətə-inu ekəhalitun məmə Uhgın təmitəpun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, mətə-inu namnusən təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, mətə təmuwa mın e nəsanənən, ne Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wır məmə in nıpahrienən. Kən nian emotatig kitat mın itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatimat in təwir məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotasgəwın itiməhal ne İərəmərə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, mətə nəmotos nəghatən e nıkin agien itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatıp wır kit kəm iəfak mın əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotasgəwın itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın tahmen e təwi təmasək kəto ikin mın rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, mətə netəmim ikin mın rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ?Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, mətə-inu ilat atıp koatən-iarəp məmə nian emotuwa moatəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatiməhal. Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin məntaatəmat o narmi nat mın, kən motuarisig-in Uhgın itəm tatəmegəh, kən in Uhgın pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsahgin Nətin u İesu, itəm təmisi-pən e nego e neai, kən Uhgın təmosmegəh in e nımisən, kən in otosmegəh kitat o nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm tatuwa.

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:1:** Wək 17:1-9 **1:3:** 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6 **1:5:** 1 Kor 2:4-5 **1:6:** Wək 17:5-9

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak mın ne wınık mın. Nəkotıtun məmə nian itıməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatıməhal, in sənəmə tol nat əpnapın əm, məto təmol noan. ² Kən itəmat nəkotıtun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itıməhal, kən motəhai motən rat itıməhal, məto Uhgın rəhatat təmasitu etıməhal, kən itıməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwır kəm itəmat, nat əpnapın netəmim kəmotalkut məmə okotən-iaəhu itıməhal. ³ Tol nəhlan məto-inu rəhatıməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat mın o nikin itəm təsətuatıpən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Məto nian etəhaləghat, ekəhalıtun məmə Uhgın təmuag-pən rəkis e nikitıməhal, kən təmən məmə itıməhal etəhalahmen məmə etəhalən-iarəp namnusən təwır, kən in təmələhəu-pən e nelmitıməhal. Kən ekəsahləghatən məmə netəmim nıkilat otagien otıməhal, məto etəhaləghat məmə Uhgın nikin otagien otıməhal, kən in Uhgın itəm tatuag-pən e nikitıməhal. ⁵ Nəkotıtun məmə itıməhal esəhaluwamən otəmat məmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen mın. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwır kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat məni. Kən Uhgın, in titun nikitıməhal məmə nəghatən u in nıpahrienən. ⁶ Itıməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnapın əm kit otıləs-ıpər itıməhal.

⁷ Kən nat kit mın, məto-inu itıməhal aposol mın rəha Kristo, ekəhalıtun nənən məmə nəkotəkəike motısiəi-in itıməhal tahmen e etəm-iasol mıləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat mın itəmat, nolən rəhatıməhal tımətig tahmen e mama kit itəm tatehm wır nətin mın. ⁸ Nikitıməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp namnusən təwır, məto sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, məto eməhalol natımnat rafın itəm ekəhalıtun nolən məmə otasitu etəmat. In tahmen məmə eməhalos-ıpinə nəmegəhən rəhatıməhal, məto-inu itıməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatıməhal netəmim. ⁹ Piak mın ne wınık mın. ?Nikitəmat tətəht, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itıməhal emətəhlamnus-iarəp namnusən təwır rəha Uhgın kəm itəmat, itıməhal eməhalol wək e nelmitıməhal laulaugin mətoarus-pən lapın məmə esəhalətapəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ Itəmat ne Uhgın, nəmotəplan kən motıtun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat mın itəmat iəfak mın, nolən rəhatıməhal in tətəuətıp, kən Uhgın tətəgien lan, kən etəmim kit təsosən nıpəgnəmtın kit itəm tərət otıməhal. ¹¹ Itəmat nəkotıtun məmə itıməhal eməhalol təwır kəm itəmat rafın tahmen e tata kit tatehm wır nenətin mın. ¹² Kən e nolən kitıəh əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhalıləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otəuətıp e nıganəmti Uhgın, kən nikin tagien lan. Uhgın u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəmərəən ne nəwırən rəhan.

¹³ Kən nian rafın, itıməhal ekəhalən tagkiu kəm Uhgın məto-inu nian nəmotos nəghatən rəha Uhgın itəm nəmotəto otıməhal, kən motos tatig e nikitəmat, kən nikitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netəmim əm, məto nikitəmat təht məmə in nəghatən rəha Uhgın, kən pahrien in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatən nıpahrienən lan. ¹⁴ Kən piak mın ne wınık mın, nəmotos nəratən tahmen e nıməfak mın rəha Uhgın e Kristo İesu əpəh Jutia əupən. Nat əpnapın məmə ilat netəmim imatəmat atıp ikın, məto ilat kəmotol tərət kəm itəmat tahmen əm e noanol mın rəha İsrəl kəmotol tərət kəm iəfak mın əpəh Jutia. ¹⁵ Kəmotohamnu İərəməərə İesu, ne ien mın, kən motəhg-iarəp itimat ekotiet. Nolən rəhalat tatol niki Uhgın təsəgienən, kən ilat tıkimır mın o netəmim rafın, ¹⁶ məto-inu kotalkut məmə okotən-iaəhu itimat o nəghatən kəm İaihlua mın məmə Uhgın otosmegəh ilat. E nolən əh, ilat koatuargətəin rəhalat nolən rat mətoarus tahmen. Məto roiu əh, neməha ne nalpınən rəha Uhgın tınuwa olat.

Pol tãmolkeike mãmã otãplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian emãhaluwın isãu otãmat nian noan mãsin ãm, mãto emãhalolkeike pik mãmã ekãhalãplan min itãmat. Nipahrienãn, nipãtitat isãu otat min, mãto nãtãligãn rãhatat kitãh. Kãn emãhlalkut pik mãmã ekãhalitãlig mãhalãplan itãmat, ¹⁸ mãto-inu emãhalolkeike mãmã ekãhalimnã otãmat. Io, Pol, emalkut nian tepãt, mãto Setan tãmahtosig-in suatip otimãhal. ¹⁹ ?Tãhro ekãhalolkeike pik mãmã ekãhalãplan min itãmat? ?Tol nãhlan mãto-inu, nian Iãrãmãrã Iesu otuwa min, pah min un emãhalãlãhãupãn nãtãligãn ãskasik rãhatimãhal elat mãmã ilat noa wãk wir rãhatimãhal? ?Kãn nikitimãhal otãgien min o pah min? ?Kãn pah min un in rãhatimãhal nãtouãn itãm nikitimãhal otãgien elat? ?Itãmat, o kãp? Õwãh, itãmat u. ²⁰ Nipahrienãn, itimãhal ekãhlausit otãmat, kãn nikitimãhal tagien otãmat.

3

¹ Tol nãhlan, nian nikitimãhal tãmãpou kãn iuãhkĩr nikitimãhal titãgit, mãto-inu itimãhal ekãhalãruru mãmã nãkotãtig tãwir ãm o kãp, kãn itimãhal emãhalãlis nãghatãn mãmã io ne Saelas ekãtuatig Atens, ² emuah-ìpìnã Timoti mãmã in otimnã mãplan itãmat. In piatat kit itãm tatol wãk rãha Uhgĩn itimãhal min o nãn-iarãpãn nãghatãn rãha Uhgĩn. In tãmìnãh otãmat mãmã otãsitu etãmat mìlãs-ìpãr rãhatãmat nãtãligãn, kãn mol itãmat nãkoatãtul ãskasik e rãhatãmat nahatãtãen, ³ mãmã nãratãn itãm tatuwa roiu, okol tãsolãn nikitãmat tãht pik. Nãkotitun rãkis mãmã in nãtãligãn rãha Uhgĩn mãmã netãmim okotol tãrat etat nãhlan. ⁴ Nipahrienãn, nian emãtãhlatig kitat min itãmat, emãhalãkãike mãtãhalãn kãm itãmat mãmã okol tãrat kãm kitat. Kãn itãmat nãkotitun wir mãmã tinuwa mol nipahrien lan tahmen ãm mãmã itimãhal emãhalãn mihin. ⁵ O nat ãh, nian nikitimãhal tãmãpou kãn iuãhkĩr nikitimãhal titãgit, kãn emãhl-ìpìnã Timoti mãmã otimnã mãplan-tu rãhatãmat nahatãtãen, mãmã tatãskasik ãh, o kãp. Ekatãgin mãmã e suatip kit, Setan u etãmim rãha nos-ìpãn-os-ìpãnãn, in tos-ìpãn-os-ìpãn kãm itãmat, kãn wãk rãhatimãhal in tol nat ãpnãpìn ãm.

Timoti tãmãn-iarãp namnusãn tãwir

⁶ Kãn roiu ãh, Timoti tãmõtãlig-pa min otimlau, kãn matos namnusãn tãwir e rãhatãmat nahatãtãen ne nolkeikẽãn. Tãmãn-ìpa kãm itimlau mãmã nikitãmat tatãht ãh itimãhal e nãgienãn, kãn motolkeike mãmã nãkotãplan itimãhal, tahmen ãm mãmã itimãhal ekãhalolkeike mãmã ekãhalãplan itãmat. ⁷ Tol nãhlan, piak min ne winik min, nat ãpnãpìn emãhlatig e nãratãn, kãn mãtãhalãto nahmãen, mãto namnusãn rãha nahatãtãen rãhatãmat tãmìlãs-ìpãr rãhatimãhal nãtãligãn otãmat. ⁸ Nian emãhalos namnusãn mãmã nãkoatãtul ãskasik ãh o Iãrãmãrã, kãn ekãhalãto mãmã enãhalos min nãmegãhãn. ⁹ Nian ekãhalãtul e nìganãmti Uhgĩn, nãgienãn rãhatimãhal otãmat in iãhgin, kãn ekãhalãn kãm Uhgĩn mãmã nikitimãhal tagien pik otãmat. ¹⁰ E nian rafin, nãrauiãgãn ne lapìn, etãhalãfak ãskasik mãmã ekãhalãplan min itãmat, kãn mãhalãgãtun itãmat e nat nãka nãkotãruru ãh mãmã rãhatãmat nahatãtãen otãwiã mãskasik.

¹¹ Kãn pãs rãhatat Uhgĩn atip, u Tata rãhatat, ne Iãrãmãrã Iesu rãhatat, kioal suatip rãhatimãhal mãmã ekãhalimnã mãhãlehãm itãmat. ¹² Pãs Iãrãmãrã tol nolkeikẽãn rãhatãmat otepãt mãr mãrioãh otãmat ne netãmim rafin, tahmen e nolkeikẽãn rãhatimãhal otãmat tepãt. ¹³ Pãs in tol nikitãmat tãsanãn mãmã, nian Iãrãmãrã Iesu tatuwa min ilat rãhan min netãmim, kãn nakotãtul e nìganãmti rãhatat Uhgĩn u Tata rãhatat, kãn nãkotãtuatip kãn nolãn kit tikã mãmã otìlãs pikãn itãmat.

4

Nãmegãhãn rãhatãmat tãkãike mol Uhgĩn nìkin tagien

¹ Piak min ne winik min, roiu ekaike maghat e natimnat min neen. Emahalagatun rakis etamat nolən naka itəm nakotol məmə Uhgın nikin otagien otamat. Kən pahrien, nakoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otamat kən mətəhalətapəh əskasik e İərəmərə İesu məmə nakoatol əm nulan tatuwin matuwin məsin min. ² Otol nəhlan mətə-inu itəmat nakotitun suatip itəm eməhaləgəatun itəmat lan e nərəmərəən rəha İərəmərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalın itəmat məmə rəhan min məmə nakoatol nat itəm tətuatip wir: sotətəu-pənən suatip rəha nıpitan ne nəman itəm koatit anion ilat min. ⁴ Itəmat kitiəh kitiəh nəkotəkəike motərəmərə e nıpətətəmat e nolən itəm təwir mətuatip kən katisiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəu-pənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natimnat min əh, sotolən tərət e piatəmat min o nakləh-inən pətan rəha suah pisin. İərəmərə otol nalpinən kəm netəm min u itəm kotol nolən min itəm tol nəhlan, kən enəhalən rakis nat u kəm itəmat o nəhgaiirən etəmat. ⁷ Tol nəhlan mətə-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotamkimik e niganəmtin, mətə okotatig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalın məmə rəhan. ⁸ Tol nəhlan, etəm tatəuhlin məntaan e nəgəatunən əh, sənəmə tatəuhlin məntaan kəm etəmin, mətə tatəuhlin məntaan kəm Uhgın itəm təmos-ipa Narmın Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nakotitun rakis nolən rəha nolkeikəən itəmat iəfak min, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəkəike mətə e naoa, mətə-inu Uhgın təməgəatun rakis itəmat o nolkeikəən itəmat min. ¹⁰ Kən pahrien, nakotolkeike piatat min rafin ikin Masetonia. Mətə, piak min ne winik min, ekəhalətapəh əskasik məmə nakotol mihin tatuwin nulan məsin min.

¹¹ Itəmat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nakotol wək e nelmitəmat tahmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otiuw-pa nisiiən rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəsotəgileən e suah kit.

Nuwamən rəha İərəmərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikəən məmə itəmat nakotasək tahmen e netəmin itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə İesu təminis kən nəmegəh min, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotahatətə rakis e İesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İərəmərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig mətəarus nuwamən rəha İərəmərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotəupən kəmotimis. ¹⁶ Mətə İərəmərə ətuatip əm oteiuaiu-pa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəməh, kən netəmin okotətə təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotahatətə rakis e İesu nian kəmotimis, okotəmegəh motəupən motər. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplan İərəmərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat İərəmərə namnun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otələs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² mətə-inu itəmat nakotitun rakis məmə Nian Rəha İərəmərə otuwa tahmen e iakləh itəm tatuwa lapin, nian netəmin kotəruru. ³ Nian netəmin koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nərətən tikə,” kən nərətən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan titəhmə o neməkən, kən okol netəmin kəsotəgimən.

4:3: 1 Tes 5:23; 1 Pita 1:16 **4:5:** 1 Kor 6:13 **4:7:** Hip 12:14 **4:8:** Luk 10:16; 2 Kor 1:22 **4:9:** Jon 13:34
4:11: Efes 4:28 **4:14:** Rom 14:9; 1 Kor 15:3-4,12 **4:16:** 1 Kor 15:51-52 **5:2:** Mat 24:42-43; 2 Pita 3:10; Nol
 Əpən 3:3 **5:3:** Mat 24:39; Luk 21:34-35

⁴ Mæto piak min ne winik min, næsotætulæn e napinæpæn e natimnat min æh, kæn nuwamæn ræha nian æh otæsolæn itæmat nækotaut tahmen e nuwamæn ræha iaklæh kit. ⁵ Itæmat rafin nenæti næhag-æhagæn ne nenæti nianæn. Kitat sænemæ netæmim ræha lapin ne napinæpæn. ⁶ Kæn tol næhlan, pæs kæsotolæn tahmen e netæm min u kotapil, mæto pæs kotaiir kæn moatehm wir ræhatat nætæligæn ne ræhatat nolæn min, ⁷ mæto-inu netæm min u koatapil, ilat koatapil lapin, kæn netæm min u itæm koatapis, ilat koatapis lapin. ⁸ Mæto pæs kitat kotæramæræ e ræhatat nolæn min, mæto-inu kitat netæm ræha nianæn. Pæs kotaskælîm nolæn ræha nahatætææn ne nolkeikeæn, inu tahmen e mopael kit itæm tatuwin-in iaen kit itæm tatætlosig-in manikilæhatæm, kæn pæs kotælæhæu-pæn æskasik ræhatat nætæligæn e Uhgîn, inu tahmen e mopael kit itæm tatuwin-in hat æskasik kæmol e iaen itæm tatæfætæn ræhn-kapætæm.

⁹ Pæs kotal næhlan mæto-inu Uhgîn tæsîtæpunæn kitat mæmæ nemæha ne nalpinæn ræhan otuwa otat, mæto tæmitæpun kitat mæmæ in otosmegæh kitat e ræhatat Iæræmæræ Iesu Kristo. ¹⁰ Tæmimis otat mæmæ kitat kotitun natigæn kitæh kitat min okæmæ koatæmegæh o kæmotimis. ¹¹ Tol næhlan, otîlæs-ipær ræhatæmat min nætæligæn, kæn otasitu etæmat min mæmæ natol nahatætææn ræhatæmat tæskasik. Pahrien, inu nolæn itæmat nækotal u-roiu.

Namnun næghatæn ræha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekæhalætæpæh otæmat mæmæ nakotisiai-in netæm min u koatol wæk æskasik itæmat min ilat, moatæramæræ etæmat e Iæræmæræ, kæn moatæn kæn itæmat nian nækoatol tærat. ¹³ Otisiai-in wir ilat motolkeike ilat o wæk itæm koatol, kæn motatig e næmælinuæn itæmat min itæmat min. ¹⁴ Kæn piak min ne winik min, etæhalætæpæh æskasik mæmæ nakotæghat æskasik kæn netæm min u kæsotolæn nat kit. Otîlæs-ipær nætæligæn ræha netæm nikilat tæpou. Otasitu e netæm itæm ræhalat næsanænæn tikæ. Otol ræhatæmat nætæligæn tæfæmæh kæn netæmim rafin. ¹⁵ Okæmæ suah kit otol nat kit tæсахmenæn etæmat, kæn itæmat næsotalpinæn nitai næratæn, mæto nian rafin, itæmat nækotækæike motalkut mæmæ nækoatol tæwir kæn itæmat min ne netæmim pisin min.

¹⁶ Nikitæmat otækæike mætagien nian rafin; ¹⁷ kæn moatæghat kæn Uhgîn e næfakæn nian rafin; ¹⁸ kæn nian rafin otæn kæn Uhgîn mæmæ nikitæmat tagien, nat ænnapin nækotatig e næwiræn, o næratæn. Otol nat milæhal æh mæto-inu ilæhal næwia Uhgîn otæmat e Kristo Iesu.

¹⁹ Sotahlæmisæn nigæm ræha Nærmîn Ræha Uhgîn; ²⁰ æsotænæn mæmæ næghatæn itæm Uhgîn tæmos-ipinæ kæn suah kit, in tol nat ænnapin æm lan. ²¹ Otæplan wir kæn motakil wir natimnat rafin, kæn otaskælîm tiækis nat itæm tæwir, ²² kæn motapæs natimnat rafin itæm tærat.

²³ Pæs Uhgîn pisin æm itæm in Uhgîn ræha næmælinuæn, otol itæmat mæmæ ræhan pisin æm un itæmat. Pæs Uhgîn otol mæmæ nærmîn rafin ræhatæmat, ne næmegæhæn rafin ræhatæmat, ne nipætîtæmat rafin okotætætæp mæmæ nipægnæmtin tikæ otækul-pæn etæmat nian ræhatat Iæræmæræ Iesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etæm tætaun-in itæmat, nian rafin tatol ræhan næghatæn, kæn in otol natimnat min æh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otæfak otimat. ²⁶ Otæn tæwir kæn itæmat min tahmen mæmæ itæmat kitæh æm e Kristo. ²⁷ E nærgi Iæræmæræ, iatæn æskasik kæn itæmat mæmæ nakotæfin naoa u kæn piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pæs ræhatat Iæræmæræ Iesu Kristo otawte-in ræhan næwiræn kæn itæmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəkis tepət, kən neen nıkilat tatəht məmə inəh nəmtətin itəm tatəgətun məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa mın. Kəsotitun wırən nıpəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pıkan. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatıp nətəligən rəhalat e nıtəlig-pa mınən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak mın ne winik mın. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətəuətıp əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pık itəmat mın, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwıə matuər mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin mın rafin məmə nikitiməhal tagien pık otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motaskəlim əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpın netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat mın əh tatəgətun məmə nolən rəha Uhgın o nakılən netəmim, in tətəuətıp əm. Nakoatos nahməən o nərəməərəən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nərətən rəhatəmat, Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in nuwınən e nərəməərəən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətəuətıp, kən in otol nalpınən kəm ilat u koatol nərətən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-ıpınə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat mın itəmat. Natimnat mın əh okotuwa motol nıpahrienən nian Uhgın otol-arəp Iərəməərə Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nıgəm itəm tatuəp pık ilat rəhan nagelo mın itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpınən kəm itəm mın u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha Iərəməərə Iesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpınən kəm ilat e nərətən itəm namnun tikə. Kən otahtosig-in lılın ilat e nıganəmıti Iərəməərə ne nəhagəhəgən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian Iesu tatuwa mın. In otos nənwiwian o natimnat itəm təmöl kəm iəfak mın rəhan, kən narmilat otıwıg ron, itəmat mın itəmat mın ilat məto-inu nəmotahatətə e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat mın u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgın u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19 **1:6:** Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15 **1:9:** Aes 2:10 **1:10:** Kol 3:4

məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² Itiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İərəmərə İesu o natimnat itəm təmöl e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İərəmərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətapəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotautən e nəghatən eiua kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İərəmərə tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiua-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmim okotuwa tikimır min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pahrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkəuən əupən rəkis. ⁴ In otuwa tikimır e natimnat rafin itəm netəmim koatəfak rən, ne natimnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nımə Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵ ?Təhro? ?Nəmotəluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, emətən-ipinə natimnat min u? ⁶ Kən ninotitun nat naka itəm tətəhtosig-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷ Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agın tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosig-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸ Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin, itəm İərəmərə İesu otərəkin in e nımətag e nohlın, kən mərəkin agın e nəhag-əhagən rəha nuwamən rəhan. ⁹ Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pispis eiueiua min, ne nəmtətin eiueiua min, ne nat eiueiua min itəm otol narmı netəmim tatiwig, ¹⁰ ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiua-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tatuwin e nalpinən. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikeən nıpahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹ O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tətəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən nıpahrienən e neiueiuaən. ¹² Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpinən rəha netəmim rafin itəm kəsotənən nıpahrienən e nıpahrienən, məto koatəto təwir agın nian koatol nolən min itəm tətət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³ Piak min ne winik min itəm İərəmərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, məto-inu e nətuounən Uhgın təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmın Rəhan itəm tətələhəu kalin itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən rəhatəmat e nıpahrienən. ¹⁴ Uhgın təmaun-in itəmat o natimnat min əh e namnusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat İərəmərə İesu Kristo e rəhan nisaiian, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. ¹⁵ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik kən motəskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohlitiməhal, o nəghatən itəm nəmotəfin e naoa eməhalahl-ipinə.

¹⁶ Uhgın rəhatat Tata təmölkeike kitat, kən e nəwirən rəhan təmiləs-ipər nikitat nammun tikə, kən təmöl məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat İərəmərə İesu Kristo atip ilau Uhgın Tata, ¹⁷ okialəs-ipər nikitəmat kən mioal itəmat nakotəsanən e nolən wir min rafin ne nəghatən wir min rafin.

3

Pol tæmatapæh o næfakæn

¹ Piak min ne winik min. Inu namnun næghatæn. Otæfak otimæhal mæmæ næghatæn ræha Iæræmæ ræ otuwîn uæhai æm ikin min rafin, kæn netæmim okotisiai-in motætæu-pæn, tahmen æm etæmat itæm næmotisiai-in motætæu-pæn. ² Kæn otæfak otimæhal mæmæ Uhgîn otilæs-irækis itimæhal o netæm rat, mæto-inu sænæmæ netæmim rafin kotahatætæ e Iæræmæ ræ. ³ Mæto Iæræmæ ræ, nian rafin tatol ræhan næghatæn, kæn in otol itæmat nakotæsanæn, kæn matehm wîr itæmat o Setan mæmæ otæsærækinæn itæmat. ⁴ Kæn kitat kotitun wîr e Iæræmæ ræ mæmæ roiu itæmat nækoatol nat naka itæm emæhalæn, kæn nækoatol æm nulan moatuwin moatuwin. ⁵ Pæs Uhgîn otit nikitæmat e suatip ræha nolkeikeæn ræha Uhgîn ne nolæn ræha Kristo o nætul æskasikæn nian næratæn otuwa.

Ðsolæn nolæn ræha nælpahæn

⁶ Piak min ne winik min. E nærgi Iæræmæ ræ Iesu Kristo, etæhalæn æskasik kæm itæmat mæmæ nakotætul isæu o piatat min itæm koatol nolæn ræha nælpahæn, kæn mæsoatigæn motætæu-pæn nægætunæn itæm næmotos otimæhal. ⁷ Itæmat atip nækotitun mæmæ nækotækæike motætæu-pæn nolæn itæm emæhalol. Nian emætæhlatig kitat min itæmat, emæshælælpahæn, ⁸ kæn emæhalos-næmtin nægwænæn o netæmim, emæshælalos æpnæpinæn. Mæto emæhalol wæk pik, lapin ne lenian, emæhalol wæk e nelmitimæhal mæmæ esæhalos-ipinæn wæk æskasik otæmat o nehman itimæhal. ⁹ Tætuatip otimæhal mæmæ ekæhalætapæh otæmat mæmæ nakoatehm itimæhal, mæto itimæhal emæshælolæn næhlan mæto-inu itimæhal ekæhalolkeike mæmæ ekæhalægætun itæmat e nolæn itæm tætuatip mæmæ nakotætæu-pæn. ¹⁰ Kæn nian emætæhlatig æh kitat min itæmat, emæhalos-ipinæ lou u mæmæ, “Okæmæ etæmim tapæs wæk, okol kæsos-ipænæn nægwænæn kæm in.”

¹¹ Ekæhalæn næhlan mæto-inu emæhalæto mæmæ netæmim neen un itæmat min ilat koatælpah, ilat kæsotolæn wæk kit, ilat iæghat tipik min, mæto kæsotolæn wæk. ¹² E nærgi Iæræmæ ræ Iesu Kristo, ekæhalæn kæn mæhaluæh niki netæmim itæm kotol næhlan mæmæ okotækæike motapæs nægæsæn motatig mætig æm, kæn motol wæk o nætouæn nægwænæn nigilat. ¹³ Kæn itæmat piak min ne winik min, æsotæpouæn o nolæn nat itæm tætuatip.

¹⁴ Okæmæ suah kit tæsætæu-pænæn ræhatimæhal næghatæn e naoa u, kæn nækotækæike motol mæmæ netæmim okotitun mæmæ in pah. Kæn mæsotuwinæn iuæhkîr ron mæmæ nækotol in taulis o nolæn ræhan. ¹⁵ Mæto næsotæplanæn in mæmæ ræhatæmat kit tikimîr, mæto in piatæmat kit, kæn tæwîr mæmæ nakotæhgaiir lan.

Namnun næghatæn

¹⁶ Kæn pæs Iæræmæ ræha næmælinuæn, in pisin æm otos-ipinæ næmælinuæn nian rafin e nolæn min rafin. Pæs Iæræmæ ræ tætatig itæmat min itæmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matæte æm e nelmæk næghatæn u ræha nænæn tæwîr kæm itæmat. Kæn e naoa min rafin ekæte næhlan mæmæ nækotitun in naoa ræhak. Inu nolæn ræha næteæn ræhak.

¹⁸ Pæs ræhatat Iæræmæ ræ Iesu Kristo otawte-in ræhan næwîræn kæm itæmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwɪn kəm Timoti

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwɪn kəm pah? Təmətə tatuwɪn kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmaɪɪr e taon u Listra. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikin mɪn matuən-iarəp namnusən təwɪr rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pɪk Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə tahmen e nətɪn ətuatɪp.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətə məmə iəgətun eiueiua neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwɪn mæg-ətuatɪp-in neiueən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnapɪn məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiueən mɪn əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəlɪgən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm namnun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nɪpətɪ nəghatən anion mɪn, kən motol natɪmnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u matən-iarəp nətəlɪgən neen rəhan kəm Timoti matɪləs-ipər rəhan nətəlɪgən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wɪr mɪn rəha nəfakən, ne nehm wɪrən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wɪr mɪn itəm netəm-iasol mɪn rəha niməfak ne iəfak mɪn u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wɪr kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətətuatɪp wɪr.

Pol təmən təwɪr kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwɪr kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu mətə-inu Uhgɪn u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nɪpətɪ nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Uhgɪn otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpɪs io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Uhgɪn Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iərəmərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwɪrən kəm ik, kən muasəkitun ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətɪg ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosig-in iəgətun eiueiua mɪn

³ Aupən ikin e nian ematuwɪn Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pɪk məmə onakətətɪg Efesas, kən rəhak nətəlɪgən tatol əm mɪn-nulan. Netəmim neen əh-ikɪn kotatɪg itəm ilat koatəgətun netəmim e nəghatən mɪn itəm kotərat. Mətə ik onakahtosig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ Ilat okotəkəike motapəs nolən mɪn əh itəm koatən nəghatən eiueiua mɪn itəm koatəghat-in noanol mɪn aupən ikin. Nəghatən mɪn əh in tatiuw-pa əm tɪməht, mətə in to təsasituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkəuən rəha Uhgɪn inu okotəhatətə əm lan. ⁵ Mətə noa nəghatən u məmə nolkeikeən tatər e nɪkitəmat. Nolkeikeən tatər e nɪki suah kit nian nɪkin təwɪr təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsatɪgən lan, kən tətəhatətə pahrien əm e Iesu. ⁶ Netəmim neen kɪnotapəs nolən ətuatɪp u, kən ilat kɪnotəruru rəkɪs rəhalat suatɪp, mətə koatətəu-pən nəghatən alməl mɪn əh. ⁷ Ilat kotolkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatɪg wɪr e Lou rəha Uhgɪn, mətə ilat kəsotitun wɪrən nɪpətɪ nəghatən itəm koatən, ne nəghatən mɪn itəm koatən pɪk ilat.

⁸ Kitat kotitun wɪr Lou rəha Uhgɪn məmə təwɪr okəmə kitat kotitun wɪr wək rəha Lou kən moatətəu-pən e nolən itəm Uhgɪn tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okotəkəike motitun

māmə Lou tāməsuwamən o netəm kotətuatip, mətə Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisiai-inən Uhgīn ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotəhamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatəhamnu itəm; ¹⁰ nəman ne nīpitan itəm kīnotol marit rəkis, mətə koatan əpnəpīn; nəman koatit atip ilat mīn kən nīpitan koatit atip ilat mīn; netəmim katosalīm-in iolwək mīn māmə okotos mənī elat; ne netəm koateiueiuə, ne netəm koateiueiuə e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pīsīn neen mīn. Əwəh, in nīpahrienən māmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natīmnat rafin əh itəm tatərəkīn nəghatən mīn itəm kotətuatip. ¹¹ Nəghatən ətuatip mīn u, koatisi-pən e namnusən təwīr moepən rəha Uhgīn, Uhgīn etəm təwīr tətətuatip. Namnusən u in təmos-īpa kəm io māmə ekən-īarəp.

Pol nīkin təmagien o Kristo

¹² Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, Iərəmərə rəhatat, itəm tatos-īpa nəsanənən kəm io o wək u, mətə-inu in tatehm io māmə iakaskəlīm wīr wək rəhan kən məsapəsən, kən in təməhləu-pa wək u mətəhləpīs io māmə ekol. ¹³ Aupən ematəghat rat e nərgīn, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnəpīn io ematol pap mīn-nulan mətə in təmasəkītun io mətə-inu io eməsənən əh nīpahrienən lan, kən eməruru māmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Mətə nolkeikeən rəha Iərəmərə rəhatat in iahgīn iahgīn pīk ron io, maprəkis-in nolən rat mīn rəhak. Kən tatətəlmīn nīkīk o nahatətəən lan ne nolkeikeən itəm tatīsī-pən o Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nīpahrienən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən māmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agīn taprəkis-in rafin ilat. ¹⁶ Mətə Uhgīn təmasəkītun io, etəm rat agīn, tahmen e nəmtətin kit itəm tatəgətun māmə nətəlīgən rəhan kaifəməh, namnun tīkə, tatuwīn o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotəhm kən motuarisīg-in suatip kitīəh əm māmə okotahatətə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-īpən nəmegəhən līlīn kəm ilat. ¹⁷ !Kotənwiwi Uhgīn! Pəs kotisiai-in Uhgīn rəhatat. In Iərəmərə līlīn; in təsīmīsən; kəsehman in; kən in pīsīn əm in Uhgīn. Pəs koatīləs-īpər nərgīn tatuwīn matuwīn matuwīn namnun tīkə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən tahmen-pən e nəghatən rəha ien mīn itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onakəkəike maskəlīm nəghatən mīn əh pəs tol rəham nətəlīgən təskasīk, kən ik onakəluagin wīr e nəluaginən rəha nahatətəən. ¹⁹ Askəlīm rəham nahatətəən təskasīk, kən ol nolən itəm ik nəkītun māmə in tətətuatip e nīganəmtī Uhgīn. Mətə netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotītun māmə tərət, kən kəmotərəkīn rəkis rəhalat nahatətəən, tahmen e suah kit itəm tatīləs nego matər e nīmas tətəhap-əhap agīn matərat. ²⁰ Suah mil u Haemeneus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitīəh əm ilat netəm mīn u. Io enegəhan-in rəkis ilau māmə katuəməhl-pən e nelmi Setan māmə okiatun māmə okəsuan ratən Uhgīn.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat aupən itəm ekolkeike māmə ekən, in tol nulan. Io iatən əskasīk kəm itəmat māmə itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uhgīn o netəmim rafin, kən motən kəm Uhgīn māmə nīkītīmat tətəgien o natīmnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəmərə ne netəm-iasol mīn rəhatat māmə kitat rafin okotatīg e nəməlinuən kən motatīg mətīg, pəs kitat kotisiai-in wīr Uhgīn kən rəhatat naliwəkən in tətətuatip. ³ Nolən rəha nəfakən mīn u in təwīr pīk, kən in otol Uhgīn Iosmegəh rəhatat nīkin otəgien lan. ⁴ Uhgīn u, in tolkeike māmə otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike māmə ilat okotītun motən nīpahrienən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin məmə ilat okotahatətə e Uhgın məto-inu Uhgın kitiah əm tətətig, kən suah kitiah əm tətətul in suatip o nosən netəmim muwin kotal kitiah ilat Uhgın, etəmim əh Kristo Iesu. ⁶ E nian ətuatip, in əm təmos-ipa rəhan nəmegəhən o nətouən suatip rəha netəmim rafin məmə otikis ilat e təfagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun məmə Uhgın tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgın təmiləs-ipər io məmə io aposol kit rəhan o nən-iarəpən namnusən təwir u kəm Iaihlua mın, netəmim itəm kəsənən məmə netəm Isrel, kən təmiləs-ipər io məmə iəgətun kit rəha nahatətən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiuəən. ⁸ Kən ikin mın rafin, iakolkeike məmə nəman okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən nian koatiləs-ipər nelmilat məmə okotəfak kəm Uhgın, iakolkeike məmə nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nıkilat təsahmən, kən məsotəhaiən ilat mın.

⁹ Kən io iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın okotuwin e rəhalat napən itəm tətətuatip kən matəfətain wir ilat, məsotiuwən nətəligən rəha nəman, kən məsotolən məmə netəmim okotehm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat məmə okotəusit ron. Kən ilat kəsotuwın-inən natimnat mın o niuwən nətəligən rəha netəmim, iatən natimnat mın tahmen-pən e napən mın itəm nəmtilat tiəkis, o nat kit kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, o nat kit kəmöl e perel inu kəpiel itəm nəmtin tiəkis. ¹⁰ Məto iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın, rəhalat nətəligən otəsuwinən o malə-malə rəha nıpətilat o nehmən, məto okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən mın itəm otasitu e netəmim, nolən mın itəm tətətuatip o nıpitan itəm koatən məmə ilat koatəfak kəm Uhgın.

¹¹ Nian nəman okotəgətun e niməfak, nıpitan okotəkəike moatətəlig-in məsotagətən, kən motəkəike motos-iahau ilat, kən motisiai-in iəgətun mın, kən motətəu-pən iəgətun mın əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhan-inən nıpitan məmə okotəgətun kən motərəməərə e nəman. İlat okotəkəike kəsəghatən, ¹³ məto-inu aupən ikin, Uhgın təmaupən mol Atam, uarisig ikin təpanol İf. ¹⁴ Kən sənəmə Atam u Setan təmeiuə-in aupən kən tol nəwian, məto İf u təmol nəwia Setan kən mətəghl lou rəha Uhgın. ¹⁵ Məto Uhgın otosmegəh nıpitan nian ilat koatol ətuatip wək rəhalat, inu neməkən ne nehm wirən nisualkələh. In otosmegəh ilat okəmə koataskəlim əskasik nolən rəha nahatətən, ne nolən rəha nolkeikəən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətətuatip.

3

Netəm-iasol mın rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, “Okəmə etəmim kit tolkeike məmə in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwir.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkəike kəsehm-pənən nolən rat kit lan;
in rəhan pətan kitiah əm;
tətehm wir nəmegəhən rəhan nian rafin;
tatol natimnat e nitunən;
kətsisiai-in;
tətehm wir netəmim itəm koatuwin iman ikin;
in iəgətun wir kit;

³ sənəmə etəmim kit rəha nıpısən o nəmouən;
məto in etəm mətig;

sənəmə in etəmim rəhan nəghatən titatıperəh pik tahmen e kaluəluə;
nıkin təsuwin pikən e məni;

- ⁴ in otəkaike matərəmərə wir e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh koatol nəwian moatisiai-in wir. ⁵ Məto okəmә in təruru nərəmərə wirən o rəhan min, kən in otaroh nəhlan mərəmərə o niməfak rəha Uhgın?
- ⁶ Etəm tətahatətə wi e Iesu, in təsahmenən məmə otos wək u mətə in tatos-ipər pik in, kən Uhgın tol nalpınən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan u iausit pik.
- ⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkaike məwir mətuatip məmə netəm kəsotəfakən okotən məmə in etəm təwir. Okəmә təsol mihinən, mətə noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitiah əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkaike mətuatip wir, kən moatən əm nıpahrienən e nian rafin. Netəm koatapıs o kotolkeike pik məni, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ İlat netəmim itəm kotitun məmə nolən rat kit təsatigən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp. ¹⁰ Netəm kotol nəhlan, niməfak otəkaike makil wir rəhalat nəmegəhən, okəmә kəsehm-pənən nat kit tərət elat, kən ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Məto nıpitən rəha netəm koatasitu e wək rəha niməfak, ilat min okotəkaike motol rəhalat nəmegəhən tətuatip wir. Təsəwirən məmə ilat nıpitən iən nıkalitəm, o nıpitən rəha nıpisən, məto ilat nıpitən itəm netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon, in otəkaike mos rəhan pətan kitiah əm, kən in otəkaike matərəmərə wir e rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wir wək u rəha dikon, nərgilat in otəwir lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o naskəlīmən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukatın nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatəte naoa u kəm ik, nıkkik tatəht məmə, otəsuwəhən kən ekımnə mehm ik. ¹⁵ Məto okəmә esımnə uəhaiən, kən naoa u in otən natımnat rafin itəm kitat nenəti Uhgın okotətəu-pən. İnu kitat u nəfak, kən Uhgın rəhatat tətəmegəh mətatig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm nəghatən pahrien, kən matehm wir. ¹⁶ Nıpahrienən, nəghatən pahrien rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp, in nat pıspıs itəm in iahgin, kən tol nəhlan:
 Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.
 Kən Narmın Rəha Uhgın tatəgətun wir məmə Iesu tətuatip wir.
 Kən nagelo min kəmotəhm in.
 Kən katən-iarəp namnusən təwir rəhan kəm netəmim ikin pısın pısın min.
 Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.
 Kən Uhgın təmos muwın ilis e neai mətuatig ilau min.

4

İəgətun eiueiuə min

¹ Narmın Rəha Uhgın tatən-iarəp wir məmə e nian min uarisig Iesu otəpanuwa lan, netəmim tepət okotapəs nətəu-pənən nolən pahrien rəha nahatətəən e Uhgın. İlat okotətəu-pən narmın eiueiuə min kən motətəu-pən nəgətunən rəha iərmis min. ² Nəgətunən min əh koatısi-pən o iəgətun min itəm koatən məmə rəhalat nəghatən in nıpahrienən, məto ilat koateiueiuə, kən məsotolən nat itəm koatən. Netəm min əh, nətəligən rəhalat teko-eko agın, kən kınotəruru nakılən məmə nəghatən pahrien hiə kən nəghatən eiueiuə hiə. ³ İlat koatəgətun netəmim moatən məmə okəsotolən marit, kən moatəgətun ilat məmə okəsotunən nagwənən min neen. Məto Uhgın təmol nagwənən min əh məmə okotun ilat. Kən kitat u koatəfak kotitun nıpahrienən, kotitun nosən, kəfak kənwiwi Uhgın ron, kən motun, ⁴ məto-ınu natımnat rafin itəm Uhgın təmol ilat kotəwir əm. Nat kit tikə məmə okəsotunən. Kitat kotitun nunən natımnat rafin okəmә kitat

koatəfak moatənwiwi Uhgín ron, ⁵ mətó-inu Naóa Rəha Uhgín tatən məmə ilat kotəwír, kən kitat koatəfak ron. Kən roiu, nagwənan mìn əh kotəwír əm.

Iolwək təwír rəha Kristo Iesu

⁶ Okəmə natən-iarəp nəghatən u kəm piatat mìn ne wínitat mìn, kən ik iolwək təwír kit rəha Kristo Iesu. Kən tatəgətun məmə ik etəmim kit itəm natun nəghatən wír mìn rəha nahatətəən ne nəgətunən ətuatíp matəmegəh lan, kən rəham nəmegəhən tatətəupən nəghatən mìn əh rafin. ⁷ Apəs, əsətəlig-inən nəghatən eiueiuə mìn itəm nətəligən rəha Uhgín tikə lan, nəghatən mìn u tahmen namsu əpnəpín mìn itəm nípətin tikə. Mətó əgətun atíp rəham nəmegəhən məmə tatətəupən Naóa Rəha Uhgín. ⁸ Nolən rəha nehm wírən nípətim məmə in otəsanən, in təwír o natimnat mìn neen, mətó okəmə natəgətun atíp rəham nəmegəhən e nolən rəha Uhgín, kən in təwír məmə otasitu e natimnat rafin e nəmegəhən rəha nətueintən u, ne rəha nəmegəhən lili. ⁹ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nípahrienən lan. ¹⁰ Kənu kitat koatol pik wək o iəgətun atípən rəhatat nəmegəhən e nolən əh, mətó-inu kinotahatətə rəkis e Uhgín u tatəmegəh kən mətətig itulin, kən in Iosmegəh rəha netəmim rafin, mətó in tatosmegəh əm netəm mìn u itəm koatahatətə lan.

¹¹ Əgətun natimnat mìn əh kəm netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike moatətəupən. ¹² Pəs netəmim okəsotehm əhauən ik mətó-inu ik etəm aluə əm kit. Mətó ol rəham nəmegəhən tətuatíp wír məmə netəmim okotəplan məmə ik etəm mətə, kən ilat kotitun nətəupənən ik e nəghatən mìn, ne naliwəkən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən, ne nolən ətuatíp. ¹³ Ol natimnat mìn əh, kən nat kisil mìn, ol iləhal u məmə rəham wək okəhalətul aupən e rəham nəmegəhən mətóarus ekimnə: afin Naóa Rəha Uhgín kəm netəmim, kən mən-iarəp Naóa Rəha Uhgín, kən məgətun Naóa Rəha Uhgín. ¹⁴ Timoti, Uhgín təmos-ipinə kəm ik rəhan nasituən o nolən wək rəhan nian elta mìn rəha niməfak kəmotələhəupən nelmilat lam, kən ien mìn neen rəhalat kəmotən-iarəp nəghatən itəm Uhgín təmən lam. Əsapəsən nasituən əh.

¹⁵ Ik onakəkəike matol wək mìn u, kən rəham nətəligən otəkəike mətətig əskasik e natimnat mìn u pəs netəmim kotitun nehmən məmə rəham nəmegəhən ne rəham wək tatəwiə wír. ¹⁶ Atehm wír nolən mìn e nəmegəhən rəham, kən ol rəham nəgətunən məmə in tatətuatíp e nian rafin. Onakəkəike mətəlkut əskasik məmə onəkol natimnat mìn əh, mətó-inu okəmə nakol, kən onakosmegəh itəmat netəm koatətəlig-in ik.

5

Nolən rəha nisiiən o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iəguihl mìn, mətó əghat kəm ilat e nisiiən məmə nakiuw rəhalat nətəligən, tahmen əm mə ilat rəham tata ətuatíp mìn. E nolən kitiəh mìn əm, ol tahmen əm kəm netəm aluə tahmen məmə ilat piəm ətuatíp mìn. ² Əghat mətig e nisiiən kəm nípitaguihl mìn tahmen məmə rəham mama ətuatíp mìn. Rəham nəghatən ne nolən mìn kəm nípitan itəm koatətəm aluə otəkəike mətuatíp agin, tahmen məmə ilat wínim mìn.

Nolən rəha nehm wírən nəutahlimis mìn

³ Niməfak otəkəike matehm wír nəutahlimis mìn itəm rəhan mìn kotikə agin o nehmən ilat. ⁴ Mətó nəutahlimis kit u nenətin mìn əh-ikin o mipin mìn əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotaupən motehm wír atíp rəhalat mìn. Nolən u tahmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi mìn, kən inəh Uhgín nikin tagien ron.

⁵ Mətó nəutahlimis itəm tətətig in pisin agin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tatələhəupən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgín. In əh e nian rafin, lapin ne e nərəuiəgən, in tatəfak kəm Uhgín məmə otətəsitə lan. ⁶ Mətó nəutahlimis u tatətəlig-in pik natimnat rəha

nipätin o nätoän täwir lan, in tatämegäh, mäto e narmän tahmen mämä in tinimis räkis. ⁷ Ik onakäkäike män-ipän näghatän män äh käm nimäfak mämä ilat okotäkäike motol päs netämim kəsotän ratän ilat. ⁸ Suah kit otäkäike mehm wir rəhan män, kən maupän mehm wir rəhan ätuatip män. Mäto okämä in täsolän, tatägätun mämä tämählin mäntaan e nolän rəha näfakän, in tərät maprækis-in etäm täsäfakän.

⁹ Okämä näkäte-pän närgi näutahlimis kit e naoa rəha nasituän mämä nimäfak otasitu elat, rəhan nup in otäkäike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiah äm aupän. ¹⁰ Kən in pätaguihl kit itäm netämim koatisiai-in o rəhan nolän wir ne nasituän män itäm in tatol, tahmen mämä in tatehm wir rəhan nisualkäläh; kən nian iapispis män okotuwa iman ikin, tatol täwir käm ilat; kən matos-iəhau atip in mätasitu e netäm koatäfak;* kən mätasitu e ian-rat män; kən rəhan näteligän täskasik mämä otol wäk män itäm täwir.

¹¹ Mäto säte-pänän närgi näutahlimis män itäm kəsotipitaguuhlän äh e naoa rəha nasituän, mäto-inu uarisig ikin okämä näteligän rəha nol mänän marit tinuwa mäskasik e nikiilat mänaprækis-in näteligän rəhalat e Kristo, kən ilat kotämä okotol män marit. ¹² Kən Uhgän in otakil mol nalpinän käm ilat mäto-inu kəmotätgəhl rəhalat noanawil itäm kəmotol käm in aupän.† ¹³ Kən nat tərät kit män, mäta ilat koatəpou kən motos nolän rəha nuwänän e nimä män rafin moatän näghatän itäm nipätin tikä. Uarisig ilat kotuwa motərät pik o nosän musmus e näghatän rəha suah pisin o nosän muwän mähləmisin niməme mänig lan, kən ilat kotolkeike mämä okotän pik näghatän rəha netäm pisin, kən ilat koatän näghatän män neen itäm täsahmenän mämä okotän. ¹⁴ Kən io ekatän käm näutahlimis män itäm kəsotipitaguuhlän mämä täwir ilat okotol män marit, kən motiläs nisualkäläh, kən okotehm wir rəhalat män. Kən okämä kotol nählan, kən mäsosot-ipänän kuhal kit käm rəhatat tikimär män mämä okotän rat kitat. ¹⁵ Mäto näutahlimis neen kinotapəs räkis suatip ätuatip kən moatätəu-pän Setan. ¹⁶ Nipitan u iäfak män okotäkäike moatehm wir näutahlimis män rəhalat, mäsothlman-pänän ilat käm nimäfak mämä otatehm ilat. Kən nimäfak in otatehm äm näutahlimis män u rəhalat netämim kotikä agän mämä okoatehm ilat.

Wäk rəha netäm-iasol rəha nimäfak

¹⁷ Elta män itäm koatərəmərə wir e wäk rəha nimäfak, nimäfak otäkäike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iägätun män ne netäm koatän-iarəp Naoa Rəha Uhgän, ilat koatätul aupän mämä okisiai-in ilat. ¹⁸ Mäto-inu Naoa Rəha Uhgän tatän mämä, “Nian kau kit tatol wäk kit rəham, kən okämä tolkeike mämä otun kit, sähtosig-inän.” Kən tatän män mämä, “Nian suah kit tatol wäk, mäto okäike kətou in lan.”

¹⁹ Əsätəlig-inän näghatän rəha etämim kitiah äm itäm tatän mämä elta kit rəha nimäfak tämol nolän rat, mäto okämä etämim käiu o kisil katəhalän, kən näkätəlig-in rəhaləhal näghatän. ²⁰ Kən okämä etäm-iasol kit rəha nimäfak tatol nat kit tərät, kən natəghat əskasik käm in e niganəmti netämim rafin rəha nimäfak, kən tol nählan netämim okotəgin o nolän nat tərät män.

²¹ E niganəmti Uhgän, ne Iesu, ne nagelo män itäm Uhgän tämitəpun räkis ilat, io ekatän əskasik käm ik mämä ik onakäkäike mätau-pän näghatän rəhak e nolän itäm in tətuatip. Ik onakəsölän nolän pisin käm suah kit, kən matig mol pisin män käm suah kit. Mäto onəkol tahmen ahmen äm käm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuəhaiän etämim mämä in otos wäk rəha nimäfak, inu näkoatələhəu-pän nelmitəmat moatäfak lan. Mäto-inu okämä in suah kit itäm rəhan äh-ikin nolän rat,

* **5:10:** Näghatän Kris ätuatip tatän mämä, “Kən tätaikuas e nelki netämim rəha Uhgän.” - Nolän äh tatägätun mämä in pətan kit tatos-iəhau atip in; kən nikin tagien o nasituän e netämim. † **5:12:** E nian äh, näutahlimis män neen kəmosot noanawil rəhalat käm Uhgän mämä okəsotölän marit, kən ilat okotol äm wäk rəha nimäfak. Kən okämä näutahlimis kit tolkeike mämä in otol marit män, kən in otätgəhl rəhan noanawil itäm tämol käm Uhgän. **5:13:** 2 Tes 3:11 **5:14:** 1 Kor 7:9 **5:18:** Dut 25:4; Mat 10:10; 1 Kor 9:9 **5:19:** 2 Kor 13:1 **5:20:** Efes 5:11

kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik mīn nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netənim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgīn otol nalpīnən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tatəhluaig əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm, nian tepət wək itəm təwir mīn, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikin itəm koatəhluaig əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənim əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimis. Məto təwir məmə onakənim wain noan məsin pəs in tasitu e nərpəm.

6

Nolən ətuatip o slef mīn

¹ Slef mīn itəm koatəfak okotəkəike motisiyai-in netəm-iasol mīn rəhalat. Nolən əh in otahotig-in naihlua, məmə kəsotən ratən nərgi Uhgīn, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef mīn itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatat əm kit,” kən ilat məsotisiyai-in wirən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmīn mīn e nīkilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiueiuəən mīn ne natimnat wir mīn pahrien

Natimnat mīn u, ik onakəkəike matəgətun netənim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Məto netənim neen koatəgətun nəghatən neen itəm tol pīsīn e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgətunən rəha ləramərə rəhatat Iesu Kristo, in neiueiuəən, kən koatən məmə nəgətunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgīn tolkeike, in neiueiuəən.

⁴ Netəm mīn əh koatol nəhlan ilat kəsotitun aɡin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. Ilat kotalməl o nuwinən məghat pik o nəghatən mīn itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən mīn itəm netənim koatətəhau ilat mīn ron. Nolən u in tatol netənim koatetet ilat mīn, kən motəhap-əhap ilat mīn, kən moatəghat rat e nərgilat mīn, kən moatətəlig rat elat mīn.

⁵ Kən e nian rafin ilat koatol timəht. Inu nolən rəha netənim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəue e nəghatən pahrien. Ilat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgīn in suatip kit o nosən məni ne nautə mīn.

⁶ Məto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgīn tolkeike, kən motəgien əm, nat əpnarīn rəhatat nautə noan məsin o tepət, ⁷ məto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okol kəsotos mīnən nat kit motitəlig. ⁸ Məto okəmə nīgītat nagwənən ne napən tahmen əm, kən kitat kotəgien. ⁹ Netənim itəm kotolkeike pik məmə rəhalat nautə otepət, in timətig əm olat məmə okotol nolən rat mīn tepət. In tahmen-pən e noanikulu tətəhasin ilat e noakəmihl rəha nərətən, kən ilat kotolkeike məmə okotol natimnat tepət rəha nalmələn, kən natimnat tepət itəm tərət olat. Kən nolkeikəən rəha natimnat rat mīn əh okoatərəkīn-rəkīn nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Məto-inu nolən rəha nolkeike pikən məni, in nəukətīn natimnat rat tepət. Kən netənim neen ilat koatətul-iəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kinotuwīn rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat mīn neen itəm tatərəkīn atip nīkilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wir rəha Pol tatuwin kəm Timoti

¹¹ Məto ik Timoti, etəm rəha Uhgīn, aiu muwin isəu o nolən rat mīn əh. Ik onakəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm Uhgīn tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onakəkəike molkeike netənim. Askəlīm rəham nahatətəən tatuwin əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onakəluəgin wir e

nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlim nəmegəhən lilin itəm Uhgın təmaun-in ik ron. Aupən ikin in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e Iesu e niganəmti netəmim tepət.

¹³ E niganəmti Uhgın, itəm tatos-ipa nəmegəhən kəm natimnat rafın, ne niganəmti Kristo Iesu itəm təmən-iarəp wır nəghatən pahrien e niganəmti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat min u, kən məsapəsən kit mətoarus-pən İərəməyə rəhatat Iesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Uhgın təmıtəpun. Uhgın itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafın, in pisin əm tatərəməyə e natimnat rafın. In Kig rəha kig min rafın, kən İərəməyə rəha iərəməyə min rafın. ¹⁶ In əm təsimisən mətatig lilin, rəhan nətuounən tikə, kən namnun tikə. İkin tətətig ikin, nəhag-əhagən tasiə mıtəlau in, kən okol kəsənən iuəhkır ron. Suah kit təsehmən əh in, kən okol suah kit təsehmən nian kit. Nian rafın kitat okotəkəike motisiəi-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nəərəməyəən matuwın matuwın namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tepət

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ipər pikən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə min. İlat okotəkəike motahatətə əm e Uhgın itəm tatos-ipa natimnat wır tepət kəm kitat məmə kitat okotəto təwır lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwır, ne nasituən wır min. Kən nikilat otəkəike magien o nawteən kəm netəmim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wır min tepət, tahmen-pən əm məmə kəmotasa wır o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wır natimnat min itəm Uhgın təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nipətəlat tikə kən kəsotos-ipənən nisiiən kəm Uhgın, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naoa Rəha Uhgın. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netəmim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm Timoti Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat min əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafin. Afın e “Namnusən Əkuəkır Rəha Naoa u 1 Timoti” o nıtunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlīm Pol əpəh Rom, in təsətətigən e kalapus, mətə in təmətətig e rəhan kit nimə, kən mopael min kəmotətig ilat min motehm məmə in otəsəgimən. Namnun japta rəha Wək Min tatəghat-in nian min əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətən o nup kəiu. Mətə roiu əh, tınuwın min e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikın pahrien. Naoa rəha Wək Min təsəghat-inən nian əh, naoa tınoł namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikın, kən tiəkis o netəmim o nuwınən mətəg-pən-in. Luk əm ilau min. Pol təmölkeike məmə Timoti otuwa mehm mətə-inu in rəhan fren wır. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa min rəhan.

?Təməte naoa u o naka? Pol təmıtun məmə otəsuwəhən kohamnu in tımis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pısın min neen tahmen e Timoti. Nian iəkis min koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətaskəlīm Namnusən Təwır, kən matətul əskasik e nahatətən rəhan, kən məsəginən nən-iarəpən Namnusən Təwır, kən in otətul matıp o nətoən nahməən e nıpətın okəmə nəratən otuwa.

Pol təmən təwır kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis io məmə rəhan, kən mahl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lili e Kristo Iesu. ² İatən təwır kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pik ik. Pəs Uhgın Tata ne Kristo Iesu rəhatat İərəməə okuawte-in rəhalau nəwırən, ne nasəkitunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmıləs-ipər nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafın, lapın ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Uhgın ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tıpik min, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətətigən lak. ⁴ Nıkkik tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pik məmə ekəplan min ik pəs nıkkik otəgıen. ⁵ Nıkkik tatuəh nahatətən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətən itəm təmaupən mətətig e rəham pipi Lois ne rəham mama İunis, kən ekıtun məmə roiu in tınətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən min kəm ik məmə onakelel nıgəm rəha nəsanənən itəm Uhgın təmos-ıpınə o nolən rəhan wək. Uhgın təmos-ıpınə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-pınə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, mətə-inu Uhgın təsos-ıpamən kəm kitat nıkin rəha nəgınən, mətə təmos-ıpa nıkin rəha nəsanənən, ne nıkin rəha nolkeikeən, ne nıkin itəm tatol nolən min itəm in tıtun məmə kotətuatıp.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən İərəməə, kən əsaulis-inən io itəm etətig e kalapus o nərgın. Mətə e nəsanənən itəm Uhgın tətəmos-ıpınə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwır. ⁹ Uhgın təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotasım, kən təməsölən o nat kit itəm kitat kəmotol, mətə in təmöl e rəhan atıp nətəligən, ne nəwırən. Nian Uhgın təməsölən əh nətueintən ne, mətə in təmələhəu rəkis nalpəkəuən məmə in otawte-in rəhan nəwırən kəm kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ mətə roiu, in təmöl əp nəwırən əh kəm kitat e nuwamən rəha İosmegəh rəhatat, Kristo Iesu. Kən Kristo təmərəkın nımısən ne rəhan nəsanənən, kən

təmasiəgəp̄in nəmegəhən u namnun tikə, kən kitat koatehm e namnusən təw̄ir. ¹¹ Kən Uhḡin təmitəpun io məmə io iəghat, ne aposol, ne iəgətun o namnusən təw̄ir əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikin-u e kalapus. Məto esaulis-inən, məto-inu ek̄itun məmə pah u iatahatətə lan, kən mitun w̄ir məmə in titun nehm w̄irən nat naka itəm in təmələhəu-pa e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəgətunən u tətuatip itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikeən e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasituən rəha Narm̄in Rəha Uhḡin itəm tətətig e n̄ikitat, kən atehm w̄ir nat w̄ir itəm Uhḡin təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkitun məmə rəhak m̄in netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kəmotagim rəkis motapəs io.

¹⁶ Pəs Iərəməərə otasəkitun Onesiforas ne rəhan m̄in, məto-inu nian tepət təmətasitu lak matiləs-ipər rəhak nətəligən. Kən təməsaulisən məmə emətətig e kalapus. ¹⁷ N̄ipahrienən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətoarus-pən məplan io. ¹⁸ !Pəs Iərəməərə otasəkitun in e namnun nian! Ik nəkitun w̄ir natimnat w̄ir m̄in itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

2

Mopael təw̄ir rəha Kristo Iesu

¹ Ik u nətik, pəs Uhḡin otol n̄ikim təsanən e nəw̄irən itəm tətisi-pən e Kristo Iesu. ² Nəməto rəkis natimnat m̄in u itəm eməgətun itəmat lan e n̄iganəmti netəmim tepət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmi netəmim neen itəm natən n̄ipahrienən elat, kən ilat okotitun nəgətunən netəmim neen m̄in lan. ³ Nian nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat m̄in ik, tahmen e mopael w̄ir kit rəha Kristo Iesu. ⁴ E nian rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natimnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnəp̄in əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, n̄ikin otagien lan. ⁵ E nolən kitiah, etəm tətaiu məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou m̄in rəha naiuən, məto okəmə təsolən, kən in otəsosən nətouən rəha nol winən. ⁶ Tətuatip əm min-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otaupən məulək-in. ⁷ Ətəlig-in w̄ir nat naka iatən kəm ik, məto-inu Iərəməərə otasitu lam o nitunən n̄ipəti nəghatən m̄in u.

⁸ Atətəlig-in Iesu Kristo u noanol rəha Tefit, kən Uhḡin təmosmegəh in e n̄imisən. Kən inu namnusən təw̄ir iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nahməən o namnusən təw̄ir əh, kən n̄ipahrienən, kəməlis io e sen tahmen-pən məmə io iakləh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhḡin. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nahməən m̄in rafin o netəmim itəm Uhḡin təmitəpun ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo Iesu, kən ilat okotətig e nəw̄irən itəm təhag-əhag rəha Uhḡin, itəm namnun tikə.

¹¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, Okəmə kotuwa kitiah e Kristo e n̄imisən rəhan, kən okotəmegəh m̄in kitat m̄in.

¹² Okəmə koatətul əskasik e nian iəkis m̄in, kən kitat okotərəməərə m̄in kitat m̄in.

Okəmə kitat kotən-iamnin in, kən in otən-iamnin kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawil, məto in tatol rəhan noanawil, məto-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

Iolwək təw̄ir rəha Uhḡin

1:10: Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nəuhlinən ves 12b: “kən mitun w̄ir məmə in titun nehm w̄irən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmin o namnun nian.” **1:14:** 1 Tim 6:20 **2:3:** 2 Tim 1:8 **2:5:** 2 Tim 4:8 **2:6:** 1 Kor 9:7 **2:8:** Rom 1:3; 1 Kor 15:4 **2:9:** Efes 3:1,13; Fil 1:12-14 **2:11:** 2 Kor 4:11 **2:12:** Mat 10:33 **2:13:** Rom 3:3-4; Taet 1:2

¹⁴ Natimnat min u, onækaike matən matisimatip lan kəm rəham min netəmin. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, “İatən e nərgin Uhgın məmə itəmat nəsotərgəhəuən o nıpəti nəghatən min.” Nərgəhəuən nəhlan təsasituən e suah kit, məto tatərekin əm netəmin itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkuwa iolwək təwir itəm nian Uhgın tatəplan rəham wək, in titun nənən məmə, “Əwəh, nəmol təwir,” kən nəsaulisən o rəham wək, məto-inu natəgətun ətuatip nəghatən rəha nıpahrienən. ¹⁶ Məto apəs nəghatən əpnəpın min əm itəm kotərat məsotisiai-inən Uhgın, məto-inu netəmin itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwın əm o nolən min itəm kəsotisiai-inən Uhgın. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in tahmen-pən əm e nıməgəm piən itəm tatəməhal matepət matol iahgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nıpahrienən. Katuən məmə Uhgın təmol kitat kotəmegəh min rəkis e nımisən, kən okol Uhgın təsos-ipa minən nıpətitat wi min nian İesu tatuwa min. Kən təs mil u katuərekin nahatətən rəha netəmin neen. ¹⁹ Məto tol pap nəhlan, nımə itəm Uhgın tatiləkin tatətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, “İərəməre titun netəm min u rəhan min,” ne “Netəm min u koatən məmə ilat netəm rəha İərəməre, okotəkaike motapəs nolən rat min.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nımə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin min tepət. Kəmol neen e iaen u kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e nıməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm kətisiai-in. Kən wək rəha neen, in wək əpnəpın əm itəm tol naulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətapəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wək asol itəm kətisiai-in, kən Uhgın otələhəu kalın məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wək min itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isəu o nolən rat min itəm tatəwiə e niki netəm aluə. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətəuətəp, ne nahatətən, ne nolkeikeən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatətapəh o nasituən rəha İərəməre e nıkilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nəghatən alməl min itəm nıpətilat tikə. Nəghatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha İərəməre, okol in təsərgəhəuən, məto in tatəkaike matol təwir kəm netəmin rafın, kən otəkaike muwa etəm rəha nəgətunən, kən rəhan nətəligən kaifəməh. ²⁵ Okəmə netəmin neen koatən rat rəhan nəgətunən, kən in otəkaike məgətun wir ilat e nolən mətig əm. Kən okəm-naka Uhgın otegəhan-in məmə ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, məmə ilat okotitun nıpahrienən, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kən motagim rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlīm ilat kən koatol nəwian.

3

Nolən rat min iuəhkır o Namnun Nian

¹ Məto onəkaike mıtun nəghatən u məmə nian əskasik min okotuwa iuəhkır o Namnun Nian. ² Tol nəhlan məto-inu, netəmin okotətəlig-in atip əm ilat, kən ilat okotolkeike pik məni. Netəmin okotəusit, moatos-ipər atip əm ilat. İlat okotən rat netəmin ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwia tata ne mama, kən okəsotənən məmə nıkilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiai-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeən kəm netəmin otikə, kən okəsotaluinən nəratən itəm suah kit otol kəm ilat. İlat okotərekin nərgi netəmin. Okəsotərəməreən e nolən min rəhalat. Nıkilat otəgien əm o nərekinən netəmin. Okotətəhau nat itəm in təwir. ⁴ İlat kəut kəsue min, kən okotol natimnat rat neen məto kəsotətəlig-inən məmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atip ilat, kən ilat okotolkeike pik natimnat o nətəuən təwir e nıpətilat, məto ilat okəsotolkeikeən Uhgın. ⁵ Okotol nolən min rəha iəfak min məmə netəmin okotəplan, məto ilat okəsotolkeikeən

2:14: 1 Tim 6:4; Taet 3:9
52:11; Jon 10:14; 1 Kor 8:3

2:15: 1 Tim 4:6
2:22: 1 Tim 6:11

2:16: 1 Tim 4:7
2:23: 1 Tim 4:7

2:17: 1 Tim 1:20
3:1: 1 Tim 4:1

2:19: Nam 16:5; Aes

məmə nəsanənən rəha Uhg̃in otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwīwi. Uwin isəu o netəm min u.

⁶ Apəs əm ilat məto-inu neen koatehm suatip o nuwinən latuənu min, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nīpitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat min rəha nīpitan min u, in tiəkis pik olat, kən nolən rat min tepət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nīpitan min əh koatətəlig-in wir e nəghatən min rafin rəha netəm min əh, məto ko kəsotitunən nəghatən rəha nīpahrienən. ⁸ Aupən ikin, Janes ne Jampres kəmatioal timəht kəm Moses,* kən e nolən kitiəh min əm, netəm min əh koatəht nəghatən rəha nīpahrienən. Netəm min u, rəhalat nətəligən tərīoah e nolən rat min, kən nolən rəha nahatətəən rəhalat in neiueiuə-əmən. ⁹ Məto nəgətun eiueiuəən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, məto-inu netəmim rafin okotəplan məmə ilat kəsotitunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Məto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətunən, ne nolən rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike məmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne nolən rəha nətəligən rəhak itəm təfəməh, ne rəhak nolkeikeən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis min itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne nolən tərət min itəm katol lak. Kən nəkitun nolən iəkis min itəm kəmōl lak əpəh Antiok, ne Ikoniam, ne Listra. Məto Iərəmərə təmiləs-irəkis io e natimnat min əh rafin. ¹² Nīpahrienən, netəmim rafin itəm kotolkeike məmə okotol nolən itəm Uhg̃in tolkeike, kən motol e Kristo Iesu, netəmim okotol tərət kəm ilat, ¹³ məto nian kitiəh min əm, nol təfagə rat min ne netəm rəha neiueiuəən, ilat okotol nolən rat motuwīn kol itəm in tərət agin. Ilat netəmim kateiuə-in ilat,† kən ilat okoteiuə-in pik agin-əh netəmim.

¹⁴ Məto ik, Timoti, onakəkəike matətəu-pən əm natimnat wir min itəm kəməgətun ik lan itəm nəmən əskasik rəkis nīpahrienən lan, məto-inu ik nəkitun wir netəmim itəm kəmotəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmatəkəku mətoarus-pa u-roiu, nəmitun Naoa Rəha Uhg̃in itəm titun nos-ipənən nenatigən məmə nəkitun nosən nəmegəhən lilin lan o nahatətəən e Kristo Iesu. ¹⁶ Nəghatən min rafin e Naoa Rəha Uhg̃in, kəmotisi-pən əm e nohli Uhg̃in, kən koatasitu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp nolən rat min rəhatat, moatəg-ətuatip-in kitat, kən moatəgətun kitat e nolən min itəm kotətuatip. ¹⁷ Koatasitu etat nəhlan məmə, kitat netəm rəha Uhg̃in, okotos nasituən rafin min əh, kən motuwa netəmim itəm kotitun nolən wək min rafin itəm kotəwir.

4

¹ Timoti, oekən-ipinə nəghatən keike kit kəm ik e niganəmti Uhg̃in ne Kristo Iesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafin, netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis, kən oekən-ipinə nəghatən u məto-inu in otuwa min matərəmərə. Kən inəh, iakatakəike matən kəm ik məmə, ² ən-iarəp nəghatən rəha Uhg̃in, kən ətul matip o nən-iarəpən, nat əpnapin məmə otimətig əm, o tiəkis. Əg-ətuatip-in nolən rəha netəmim, kən ən-iəp nolən rat min, kən miləs-ipər nətəligən rəha netəmim, kən nian natol wək min u, rəham nətəligən otəkəike məfəməh, kən rəham nəgətunən otəkəike mətuatip məwir. ³ Nəkəike mol nəhlan məto-inu, nian itəm tatuwa, netəmim okəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in nəghatən pahrien. Məto ilat okotos iəgətun pisin pisin min itəm okotəgətun nəghatən min itəm ilat əm kotolkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlgilat o nətəlig-inən nəghatən pahrien, kən motuwīn moatətəlig-in namsu eiueiuə min.

⁵ Məto ik, atehm wir rəham nətəligən ne rəham nolən min e nian min rafin, nat əpnapin nat pisin pisin min koatuwa e rəham nəmegəhən, kən ətul əskasik nian nərətən tatuwa,

3:5: Mat 7:15,21; Taet 1:16 * **3:8:** Janes ne Jampres, ilau iəmik nərīk mil rəha kig rəha Ijip. **3:8:** Eks 7:11
3:11: Wək 13:50; 14:5; 14:19 **3:11:** Sam 34:19 **3:12:** Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † **3:13:** Setan o netəmim pisin min okoteiuə-in ilat. **3:16:** Rom 15:4 **4:3:** 1 Tim 4:1

kən uwīn mən-iarəp namnusən təwīr, kən ol rafin wək itəm Uhgīn təmos-ipən kəm ik məmə onəkol.

⁶ Timoti, ol natimnat min əh, mətə-inu otəsuwəhən, io ekimis. Kən roiu nəmegəhən rəhak tahmen e wain itəm kinatəhtəg-pən e olta məmə okol sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait wīr rəha nahatətən, ematipin wīr nelmək, kən e rəhak naiduən, io emaiu wīr rəkis mətəarus-pa namnun naiduən, kən io emataskəlīm wīr nolən ətuatip rəha nahatətən kən eməsapəsən wək rəha nən-iarəpən namnusən təwīr. ⁸ Kən roiu, İərəməərə itəm rəhan nakilən tətəuətīp wīr, in təmöl əpen-əpenə e nətouən rəhak, inu hat rəha etəm tatol win e rəhan naiduən, kən in otəfauin-pa kəm io e nian rəha nakilən mətə-inu in təkakil io məmə rəhak nəmegəhən tətəuətīp. Kən sənəmə io pisin əm, mətə otos-ipən kəm netəmim rafin itəm kətolkeike moatəsaħgin məmə in otuwa min.

Pol təmən-iarəp namnusən rəha in min neen

⁹ Eam-in uəhai əm rəham suatip məmə onəkuwa mehm io, ¹⁰ mətə-inu Temas, u tolkeike pik nətueintən u, in təmapəs io maiu muwīn Tesalonaeka. Kresens tinuwīn rəkis əpəh Kalesia, kən Taetas tinuwīn rəkis Talmesia. ¹¹ Mətə Luk pisin əm itimlau min. Təwīr məmə nian nakatuwa, onakit Mak itəmlau min, mətə-inu in titun nasituən e wək rəhak. ¹² Emahl-ipən rəkis Tikikas tuwīn əpəh Efesas. ¹³ Kən nian nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh Troas, kən onakos min rəhak naoa min itəm kəmaiū-aiū, kən iakolkeike pik min məmə onakos naoa min u kəmöl e nuwigī sipsip.

¹⁴ Suah u Aleksanta itəm etəmim rəha nolən wək e iaen, in təmatol tərət kəm io. İərəməərə otos-ipən nitai nətouən rəhan o natimnat min əh. ¹⁵ Kən ik min, atəto ik o suah əh, mətə-inu tətəhtosig-in nəghatən min rəhatat.

¹⁶ Nian emaupən mətul e kot məmə ekən-iarəp nəghatən min rəhak, suah kit təməsətul-ərəpən masitu lak, mətə netəmim rafin kəmotagim motapəs io. Pəs Uhgīn nikin otəsəhtən natimnat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷ Mətə İərəməərə təmətul e nikalik mos-ipa nəsanənən kəm io məmə ekən-iarəp wīr nəghatən rəhan, kən pəs İaihlua min okotəto. Kən təmİLəs-iarəp io e nohli laion. ¹⁸ İərəməərə otİLəs-irəkis io e nərətən min rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlīm wīr io, kən mİLəs io ekuwīn e nərəməərəən rəhan əpəh ilis e nego e neai. Pəs kotİLəs-ipər nərgin tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹ İatən təwīr kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan min. ²⁰ Erastas təməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig mətə-inu in tatimis. ²¹ Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm ikīn-u, uarisig in nian rəha nətəpən. İupulas tatən təwīr kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət min rafin ikīn-u koatən təwīr kəm ik.

²² Pəs İərəməərə tətətig itəmat min. Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm Taetas Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Taetas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Pol təməte naoa u tatuwin kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmahatətə e Kristo. Pol təmieuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmöl wək tepət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgin nian tepət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikin-u. Pol təmiet min, məto təmən-ipən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafin wək min ikin əh. Krit in nəptən kit itəm tərīoah wīr e nolən rat min, tahmen məmə inu netəmim koateiuə pik nian rafin, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eiua tepət məmə okotos məni lan.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otasitu e Taetas e rəhan min wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəike mīləs-ipər netəmim məmə okotuwa elta min o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm min u kəsotətəu-pənən nətəligən rəha Taetas. Kən mos-ipən nəgətunən neen rəha nahatətən ne naliwəkən ətuatip. Kən in təmən məmə Timoti otahtosig-in wīr nəgətunən eiua min. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ipa etəmim kit tuwa masitu e niməfak, kən Taetas in otəkəike muwa min masitu e Pol.

Pol təmən təwīr kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatətə naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Uhgīn, kən io aposol kit rəha Iesu Kristo. Təmahl-ipa io məmə ekasitu e netəmim itəm Uhgīn təmītəpun rəkis ilat məmə rəhan min, mīləs-ipər nahatətən rəhalat, masitu elat məmə okotitun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətuatip kotahmen-pən e nolən itəm Uhgīn tolkeike. ² Kitat kotitun nīpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəligən tətətig əskasik rəkis məmə okotos nəmegəhən lilin. Aupən aupən agin itəm Uhgīn təməsələn əh natimnat rafin, məto Uhgīn tīnəmən rəkis nəmegəhən lilin əh, məmə in otol mihin. Kən kitat kotitun məmə in təseiuan nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatip itəm Uhgīn təmən, in təmöl məmə netəmim okotitun nəghatən rəhan. Ilat kotitun məto-inu Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmos-ipa wək u tətətig e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətən kitiəh, kən e nolən rəha nahatətən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Uhgīn Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwīrən kəm ik, kən muələhəu nəməlinuan tətətig ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətig məmə onəköl rafin wək itəm tətətig, kən məmə onakīləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nitən Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min rəha niməfak okəike kəsehm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kitiəh əm, kən rəhalat nisualkələh okotəkəike motahatətə e Uhgīn, kən məsotan əpnəpīnən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwīa rəhalat tata ne mama məmə netəmim okotən rat ilat ron. ⁷ Nəmegəhən rəha elta min rəha niməfak otəkəike mətuatip wīr məto-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgīn. Ilat itəm koatehm wīr netəmim okotəkəike motol mihin məmə kəsotīləs-ipər

atipən ilat motol rəhalat nəghatən məmə netəmim okotəgin, kən nikilat təsahmə uəhaiən. Sənəmə ilat netəmim rəha napisən o nəmouən, kən sənəmə ilat netəmim rəha nosən məni e neiueiuəən.

⁸ Məto nəmegəhən rəhalat in otəkəike mol min-nulan. Ilat okotəkəike moatehm wir netəmim itəm koatuwa əh rəhalat ikin. Ilat netəm kotolkeike mə okotol əm natimnat itəm təwir, kən nolən rəhalat in tatəgətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatig. Ilat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgın. Rəhalat nəmegəhən in otəkəike mətuatip wir e niganəmti Uhgın. Ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁹ Ilat okotəkəike motahatətə əskasik e nəghatən rəha namnusən təwir məmə in nıpahrienən tahmen-pən mə kəməgətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatig wir o nəgətunən netəmim e nəgətunən pahrien itəm tətəuətəp məmə ilat okotətəu-pən. Kən nian netəmim neen okoatən nəghatən min itəm tol pisin e nəgətunən pahrien, kən netəm-iasol min rəha niməfak okotəgətun ətuatip ilat motən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiueiuəən.

¹⁰ İatəghat min-nulan məto-inu netəmim tepət e niməfak əpəh Krit kotetəhau nəgətunən pahrien u. Ilat, nəghatən rəhalat titatıperəh pik tahmen e kaluəluə, məto nuhuən lan tikə, kən moatiuw rəkis netəmim neen e nəgətunən eiueiuə min rəhalat. Netəmim tepət itəm koatən məmə okəkəike kəhg-ipən netəmim, ilat iəgətun eiueiuə min. ¹¹ Ahtosig-in nəghatən rəhalat məmə okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərat itəm kəsotətuatipən məmə okotəgətun, məto-inu nəgətunən rəhalat tatərəkın-rəkın nahatətəən rəha noanol min rafin rəha netəmim neen. Ilat koatəgətun neiueiuəən əh məto-inu kotolkeike məmə okotos məni lan, məto kəsotaulisən lan. ¹² Etəm Krit kit aupən, in ien kit rəhalat, in min təmən min-nulan məmə, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neiueiuəən nian rafin. Kən ilat kotahmen e kuri iarupın min. Kən ilat nəlpah, nian rafin kotolkeike məmə kotagwən əm lan.” ¹³ Məto nəghatən rəha ien u, in tol əm nıpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat mən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiueiuəən, pəs ilat okotahatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-pənən noanage rəha netəm Isrel ne nəghatən rəha netəm koatapəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotitun məmə netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, nat tikə itəm otol ilat kotamkimik. Məto netəmim itəm koatamkimik e niganəmti Uhgın məto-inu ilat kəsotahatətəən e İesu, kən nolən kit tikə itəm otol ilat kotətuatip. Kən tol min-nəhlan, nətəligən ne nikilat kərən kəsətuatipən, kən ilat kotəruru nakilən nat itəm təwir, ne nat itəm tərət. ¹⁶ Ilat koatən məmə kotitun Uhgın, məto nolən rəhalat tatəgətun məmə koateiuə, ilat koatəuhlin məntaalat kəm Uhgın. Netəm min əh kotərat aɡın, kotalməl koatəht nəwia Uhgın, kən okol ilat kəsotolən nat wir kit ne.

2

Nəgətunən itəm tətəuətəp

¹ Məto ik Taetas, ik onəkəike məgətun wir netəmim e nəgətunən itəm tatətəu-pən nəghatən ətuatip e İesu. ² İk onəkəike məgətun iəguıhl min məmə e naliwəkən rəhalat, ilat okotan mətig, kən məsotənım pikən wain, kən nolən rəhalat otəkəike mətuatip wir pəs netəmim okotisiəi-in ilat, kən ilat okotəkəike moatətul əskasik kən moatol natimnat e nenatigən. Nahatətəən rəhalat otəkəike mamnim wir e nəghatən rəha Uhgın. Kən ilat okotəkəike motolkeike netəmim. Kən motəkəike kətul tiəkis e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitiəh əm, nəkəike məgətun wir nıpitəguıhl min məmə ilat okotəkəike motol nolən itəm tətəuətəp məmə otos-ipən nisiiəən kəm Uhgın. Kən ilat okəsotənən nikali netəmim. Kən sənəmə nıpitən rəha napisən. Məto ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip. ⁴ İnəh, ilat okotəgətun nıpitən min e suatip itəm ilat okotolkeike rəhalat min nəman ne nenətılət min. ⁵ Ilat okotəkəike motəgətun nıpitən

1:9: 1 Tim 3:2-7; 2 Tim 2:24-26
1 Tim 4:7

1:16: 1 Jon 1:6; 2:4

1:10: 1 Tim 4:7
2:3: 1 Tim 3:11

1:11: 2 Tim 3:5-6; 1 Pita 5:2

1:13: 2 Tim 4:2

1:14: 1

məmә ilat nīpitan mətīg itəm nəmegəhən rəhalat in tətuatip, kən ilat kəsotan əpnapinən, kən moatisiai-in rəhalat nəman mīn, kən moatehm wir natimnat mīn rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netəmim məmә kəsotən ratən nəgətunən rəha Uhgīn.

⁶ Kən e suatip kitiəh mīn, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmә ilat kotitun nən atipən e nīkilat məmә kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəkol əm nat ətuatip mīn, pəs ilat okotətəu-pən nat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onakəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplanən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimīr mīn okotaulis lan məto-inu ilat kəsotehm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef mīn məmә ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol mīn e natimnat rafin, məmә nīkilat otagian o wək rəhalat. Slef mīn okəsotənən nītai nəghatən rəha etəm-iasol mīn rəhalat, ¹⁰ kən məsotakləhən kəm ilat, məto nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip mīn, məmә rəhalat etəm-iasol mīn okotən nīpahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun məmә nəgətunən rəha Uhgīn, Iosmegəh rəhatat in tətuatip məwir.

¹¹ Ik onakəkəike məgətun natimnat mīn əh rafin məto-inu Uhgīn təmerəh rəkis e suatip kəm netəmim rafin məmә otosmegəh ilat lan nian tətawte-in rəhan nəwirən kəm ilat.

¹² Nəwirən əh rəha Uhgīn tatəgətun məmә nian kitat koatatig əh e nətueintən, kotəkəike motapəs nətəu-pənən nolən rat mīn ne natimnat rat mīn rəha nətueintən itəm koatəwiə e nīkitat, məto okotan mətīg, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wir motahmen-pən mə kitat netəmim rəha Uhgīn. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatəsaħgin nian Iesu Kristo, rəhatat Uhgīn ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa mīn lan e nəsanənən ne nəwirən. Nian əh in təwir aģin, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nīkitat tətagian. ¹⁴ Iesu nīkin təmagien məmә otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat mīn rafin, kən mafəl wir kitat məmә kitat okotuwa rəhan mīn netəmim itəm kotolkeike məmә koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat mīn u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligən rəhalat məmә okoatətəu-pən ləramərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə mīn. Uhgīn təmos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmә etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak mīn

¹ Taetas, ən-ipən wir mīn kəm rəham netəmim məmә okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan o nərəkinən nərgi netəmim, kən okəsotolən timəht, məto ilat nan mətīg əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iahau rəhalat nətəligən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan məto aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Uhgīn təmasitu etat nian kitat mīn kəmoatol nolən rat mīn əh, kitat ialməl mīn. Kəməsotolən nəwia Uhgīn. Nos-ipən-os-ipənən rəha nəratən təmərəkin kitat. Kən nolən rat mīn rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatəramərə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat mīn rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmol məmә netəmim kotetəhau kitat, kən kitat kəmoatetəhau kitat mīn.

⁴ Məto nian nolkeikeən ne nəwirən rəha Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, məto sənəmә təmol məto-inu kitat netəm ətuatip. !Kəp! In

tamosmegəh kitat məto-inu təmasəkitun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmın Rəha Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min kən kotair wi min, kən Narmın təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmın u inu, Iesu Kristo Iosmegəh rəhatat in suatip məmə Uhgın tatətəlmın nikitat tatər lan e nikin agien. ⁷ In təmol kitat kotəuatip e niganəmtin e nəwırən rəhan məmə okotahətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kit kitat kotatig itulin kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wır netəmim lan məmə okotitun wır. Nəgətunən min əh okotasitu e iəfak min məmə rəhalat nətəligən otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwır. Nəgətunən min u ilat kotəwır kən okotasitu wır e netəmim. ⁹ Məto apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwin muwin miləs tıpilat rat agin min; kən moatetet ilat min kən moatən-iəhau ilat min o nıpəti nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u məto-inu okol təsasituən e suah kit ne, kən rəhan nəwırən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwin məghat əskasik kəm in kən mən-iəhau. Məto okəmə tatol min, kən nakuwin min mən-iəhau min. Okəmə nəmən-iəhau pap mau kəiu, məto in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isəu ron motapəs. ¹¹ Məto ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligən tərət kən tatol kəko-eko, kən matol təfagə rat e niganəmti Uhgın. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipinə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnə mehm ik. Nian otimnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakimnə mehm io əpəh taon Nikopolis, məto-inu io emolkeike məmə ekuwin matig ikın e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən etəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, məto ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətətig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motitun wır suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwır məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwırən məmə ilat kotatig əpnəpın əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatətig koatahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. Kən ən təwır kəm iəfak min itəm kotolkeike itimat.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

3:5: 2 Tim 1:9; Hip 10:22 **3:6:** Wək 2:17-18 **3:9:** 2 Tim 2:14,16 **3:10:** Mat 18:15-17 **3:12:** Efes 6:21-22; Kol 4:7-8 * **3:13:** Ienatig e lou - Suah kit itəm titun wır lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm koatuwin e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm Filimon Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filimon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. İlau fren wır. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak mın neen mın, ilat mın koatos slef mın. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgin u, Onesimas. Məto Onesimas, in təkəkləh-in məni neen rəha Filimon, kən əmun, in magım. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən timis. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwır kəm in, kən təmahaətə e İesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təmahl-ipən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpın Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e İesu Kristo.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluin nolən rəha Onesimas, kən mos in titəlig-pa mın. Nat əpnəpın məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e İesu Kristo.

¹ İo Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo İesu, itımlau piətət Timoti, iatuən təwır kəm ik Filimon. İk iolıtımlau itəm ekioalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitəh əm rəha İesu.

² Kən iatuən təwır kəm wınıtət Apia, ne Akipas itəm kitat mopael mın koatəluagin rəha Uhgın, kən iatuən təwır kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə.

³ Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməərə İesu Kristo okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian mın rafın itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgın ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətəən rəham e İərəməərə İesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwın o nəfak mın rafın.

⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nıkim agien məto-inu e rəham nahatətəən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkıtun wır kən mos nat wır mın rafın rəha Uhgın itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmol niki nəfak mın koatəto təwır, kən nian eməto, io mın, nıkkik təmagien kən tatıləs-ipər rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəköl nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. İatətapəh-in əm e nolkeikeən. İo iaguıhl kit, etatig e kalapus o Kristo İesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nıpahrienən məmə nakos e nıkim agien. Suah əh in təmuwa tahmen-pən e nətik nian emətətig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsöl wək wırən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwır kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ipinə mın suah u, etəm itəm iakölkeike pik. ¹³ Okəmə tətətig itımlau mın, nıkkik tagien ron, kən in otatos nəmeem mətasitu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusən təwır. ¹⁴ Məto esölkeikeən məmə eköl nat kit itəm ik nəsegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wır, iakölkeike məmə in tətisi-pən əm e nıkim agien, məto sənəmə nat io iatəkəike kəm ik məmə naköl.

¹⁵ Esıtunən, okəm-naka Onesimas təmagım e nian əkuəkır u məmə onakos mın in titəlig-pa mın nətuatig agin-əh, ¹⁶ məto sənəmə in otöl mın əm slef rəham, kəp. Məto

1:2: Kol 4:17; 2 Tim 2:3 **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgin u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm titun nolən wək wır.”

roiu əh, in suaħ wır taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwır. Io iakoleike pik in, məto ik onakolkeike pik in taprəkis, məto-inu in rəham slef, kən in piam e İərəmərə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kəmuea kitiəh e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otımnə, nakos in e nıkim agien tahmen-pən əm məmə io.

¹⁸ Okəmə təmol nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətouən, pəs nəkələhəu-pən tətətiğ e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək – *pəs io epanətou*. Məto təwır məmə nəsaluinən rəham kaon asol agın kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kən nəmos rəham nəmegəhən lili. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onakətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol nat u iatətapəh-in e nərgi İərəmərə, kən ol nıkkik tatəto təwır e Kristo. ²¹ İatəte naoa u kəm ik məto-inu ekıtun məmə onəkol nəwiak, kən onəkol taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit min, afəl rəhak kit rum məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəliğən e Uhgın məmə in otos io ekıtəliğ-pinə min otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafras, itımlau min etuatığ e kalapus o nərgi Kristo İesu, kən in tatən təwır kəm itəmat. ²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itımat ekoatol wək kitiəh, ilat min koatən təwır kəm itəmat.

²⁵ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın.

1:16: 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikın-u “mətou rəham kaon” in iuəhkır əm e nərgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwin kəm noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsəteən nərgin e naoa. Etəm təməte təməsəplanən Iesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikilat təht məmə Pol təməte, məto nikitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəu-pən nərgin, məto nərgin tikə e naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wırən nəukəti Namnusən Təwir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkən netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo. Nikilat təpou ron. Təwir məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nıpahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmın min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nıpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nıpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nımısən rəhan in tahmen əm məmə otos-irəkis nolən rat min rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgın kəm itat

¹ Aupən ikin, Uhgın təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tipitat min e nian tepət ne suatıp pisin pisin min. ² Məto roiu əh, kinotegu-pən e namnun nian,† kən tınatəghat ətuatıp əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmıləs-ıpər məmə otərəmərə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nəti Uhgın in nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəha Uhgın.* In təmərı ətuatıp rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmık ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmımıs rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat min,§ kən in tatəpələh e rəhn matıp kig, ikin rəha nepətən ne nısiııən, e nego e neai.*

Nəti Uhgın u, in ilis taprəkis-in nagelo min

⁴ Tol nəhlan, Uhgın təmıləs-ıpər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo min, tahmen-pən məmə nərıg u itəm Uhgın təmos-ıpən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərgılat rafin.†

⁵ Uhgın təməsən agın-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatıp.”‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgın təməsən agın-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətik.”

* 1:1: Hip 2:2 † 1:2: 1 Pita 1:20 ‡ 1:2: Sam 2:8 § 1:2: Jon 1:1-3; Kol 1:16 * 1:3: Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4

† 1:3: Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ 1:3: Kol 1:17 § 1:3: Taet 2:14 * 1:3: Fil 2:5-11; Kol 1:15-18.

† 1:4: Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ 1:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13

Mæto in tæmæghat nêhlan kêm Iesu. §

⁶ Mæto e nian Uhgîn tahl-ipa Nêtin itêm tæmaupæn maiir* tuwa e nætueintæn, kæn in tæn mæmæ,

“Pæs ræhak rafin nagelo min,
nîpînægîlat taru nîsîp e nîsiaiiæn, motænwiwi in.”

⁷ Nian Uhgîn tatæghat-in nagelo min, in tatæn mæmæ,

“Io emol ræhak nagelo min
ilat kotahmen e nîmætag itêm tætan ikin min rafin, matol ræhak wæk.
Ilat iolwæk min ræhak, tahmen e nigæm.”†‡

⁸ Mæto tæmatæghat-in Nêtin kæn matæn mæmæ,
“Uhgîn, ræham nêræmæææn otætatiġ lilin, namnun tikæ.

Kæn nætuation in nêlnal ræha nêræmæææn ræham.

⁹ Ik nêmolkeike æm nætuation

kæn metæhau nolæn eko-eko min.
Tol nêhlan, io u, ræham ætuatiġ Uhgîn,
io emælæhæu aupæn ik, kæn ik îlis e ik min neen.
Kæn emol-pæn oel e ræhm-kapæ, tatægætun mæmæ ik kîġ,
matol nîkim tagien taprækis-in ik min neen.”§

¹⁰ Kæn Uhgîn tatæn-ipæn min kêm in mæmæ,

“Iæramææ, e nætounæn, ik nêmol nætueintæn u,
mol in tæskasîk.

Kæn e nelmæm atîp æm,
ik nêmol natîmnat rafin itêm kotatiġ e neai.

¹¹ Natîmnat min u rafin, ilat okæpanotikæ,
ilat okotoas tahmen e nîmæhan itêm tæmæmnæmit,
mæto ik nætatiġ lilin æm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,
tahmen æm mæmæ etæmim tæmaiuiæu ræhan nîmæhan.
Ik onakæuhlin natîmnat min u,
tahmen e etæmim tæmikis ræhan nîmæhan,
mæmæ in otætæt-in in pîsin.

Mæto ik, nækætatiġ lilin æm nulan,
kæn okol næsîmîsæn nian kit.”†

¹³ Uhgîn tæmæsæn-ipæn agîn-æhæn kêm nagelo kit ræhan mæmæ,

“Ik æpælæh e ræhak matîp, ikin ræha nepætæn ne nîsiaiiæn,
kæn matæsaġin.

Pæs io ekos-iæhau ræham tikîmir min,
mol ilat kotahmen e nîmæhan kit itêm nateguafæl nelkæm lan.”‡ §

¹⁴ Mæto nagelo min, ilat iolwæk min æm. Nagelo min, ilat narmîn min itêm Uhgîn tæmahli-
ipa mæmæ okoatehm netæmim itêm okotos næmegæhæn ron.

2

Næn-iæhauæn itêm o nuwinæn e naiæh

§ 1:5: Mat 3:17 * 1:6: Katæn mæmæ in tæmaupæn maiir mæto-inu tæmaupæn maiir e pian min. Katæghat-in nêhlan Iesu, mæto-inun in tæmaupæn matiġ, uarisîġ natîmnat min rafin (Æplan min Kolosi 1:15). Tol nêhlan, kæn natîmnat rafin min, in ræhan æm. Tatos nepætæn ne nîsiaiiæn nêhlan tahmen e suakækæ itêm tæmaupæn maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † 1:7: Sam 104:4 ‡ 1:7: Nîmætag ne nigæm kæmueia nian Uhgîn tæmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21.

§ 1:9: Sam 45:6-7 * 1:11: Aes 34:4; 51:6; Nol Æpæn 6:12-17 † 1:12: Sam 102:25-27 ‡ 1:13: Nêghatæn Kris ætuatiġ tatæn mæmæ, “ekol ræham tikîmir min ilat kotahmen e nat kit itêm nækæpælæh matæfîpær nelkæm lan,” kæn nîpætîn u mæmæ, “Okol ik îlis agîn taprækis-in ræham tikîmir min.” § 1:13: Sam 110:1

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, tawir mämә kitat okotätelig-in wir nat naka itäm kitat kәmotätö,* mämә naiәh rәha nitәhәi täsilәsән kitat. ² Nәghatән† itäm nagelo min kәmoatән-iarәp‡ in nipahrienән, kән netәmim ilat okotos nalpınән o nәtgәhlән Lou ne nәlpah-inән nolән nat Lou tatән. ³?Tol nәhlән, kән kitat okotәhrol nulan motagim okәмә kitat kotal nat әpnapın әm e nosmegәhән asol әh rәha Iesu? Nosmegәhән u, itäm Iәrәmәrә tәmaupән mән-iarәp, kән netәm min u itäm kәmotätö, ilat kәmotәgәtun kәм kitat mämә in nipahrienән. § ⁴ Uhgın tәmatig mol min nәfigәmән o nәghatән әh e nolән nәmtätin min, ne natimnat min itäm narmi netәmim tatiwig ron, ne nat pispis min, ne nos-ipamән nәsanәнән min rәha Narmın Rәha Uhgın o nolән wәk.*

Iesu tәmuwa mahmen e pian min

⁵ Nagelo min okol kәsotәrәmәrәән e nәtueintән itäm otәpanuwa, itäm kotәghat-in.†

⁶ Mәto-inu Naoa Rәha Uhgın tatән mämә,

“Etәmim in nat әpnapın әm,

mәto ik, nıkim tatәht in, ik nәsaluinән,

kән ik natehm wir nәti etәmim.‡

⁷ E nian әkuәkır әm itäm ik nәmos-iәhau in, teiuaiu lәhau e nagelo min,

kәnu mos-ipән nәrәmәrәән ne nepätән ne nisialiән kәм in.

⁸ Kән ik mos-ipән nepätән mämә in otәrәmәrә e natimnat rafin.” § *

Roiu әh, tatән mämә, “natimnat rafin,” nıpätin un mämә Uhgın tәsapәsән nat kitiah ne mämә etәmim tәsәrәmәrәән lan. Mәto kitat kәsotehmән әh natimnat min әh kotuwa.

⁹ Mәto nat kitiah kitat kәmotehm, inu Iesu, itäm “e nian әkuәkır әm nәmos-iәhau in teiuaiu lәhau e nagelo min” kән roiu әh “kinos-ipән nepätән ne nisialiән kәм in” mәto-inun in tәmos nahmәән mimis o kitat. Әwәh, e nәwirән rәha Uhgın, Iesu tәmimis o netәmim rafin e nәtueintән.†

¹⁰ Uhgın tәmol natimnat rafin mәto-inun in tәmolkeike mihin, kән natimnat rafin kotatig-pән e nelmin.‡ Kән tәwir agın mämә Uhgın tәmol Iesu u, tәmaupән mohatıp nol o nosmegәhән netәmim, in tәmәto nahmәән e nimisән, mämә in tәtuatıp agın § o nәmikән nenәti Uhgın min tepät kotuwın katig e nәhag-әhagән rәha nәwirән ne nәsanәнән rәhan.*

¹¹ Iesu in tatol rәhan netәmim kotasim, mämә rәha Uhgın әm, rәhalat nolән rat tikә.† Kән Iesu ne rәhan min netәmim, rәhalat tata kitiah әm. Tol nәhlән kән Iesu in tәsaulisән mämә otaun-in ilat u mämә pian min ne winin min.‡ ¹² In tәmән-ipән kәм Uhgın mämә, “Io oekән-iarәp ik kәм piak min ne winik min ne natimnat min itäm ik nәmol.

Oekan napuән mәнwiwi ik e nuәfiminән asol e nıganәmtilat.” §

¹³ In tatән min mämә,

“Io oekәlәhәu-pән nahatätәән rәhak e Uhgın.”*

Kән matән min mämә,

“Io u, itimat nisualkәlәh itäm Uhgın tәmos-ipa kәм io.”†

¹⁴ Nisualkәlәh min әh, Iesu tatәghat-in ilat, ilat nıpätilat ne nitalat әh-ikin. Ilat u netәmim agın-әh әm. O nat u, Iesu tәmәkәike muwa e nәtueintән mos nıpätin ne nitan tahmen әm elat mämә in otuwa pialat pahrien.‡ Tәmol nәhlән mämә in otimis, kән nimisән rәhan, in otәrәkin nәsanәнән rәha Iәrmis, itäm tәtaskәlim nәsanәнән rәha nimisән. § ¹⁵ Mәto-inu netәmim koatәgin nimisән.* Nәginән rәhalat tәtaskәlim әtain ilat nian rafin, tahmen әm mämә ilat slef min. Mәto Iesu in tәmimis mämә otiuw rәkis netәm

* 2:1: Rom 11:22 † 2:2: Nәghatән u tatәghat-in, in Lou rәha Moses. ‡ 2:2: Wәk 7:53 § 2:3: Hip 10:28-29;

12:25 * 2:4: Mak 16:20 † 2:5: Netәm Isrel ilat koatән mämә nıpahrienән mämә nagelo min ilat koatәrәmәrә

roiу ikin min rafin e nәtueintән; Dut 32:8. ‡ 2:6: “nәti etәmim,” inu Iesu. § 2:8: Sam 8:4-6 * 2:8: Jen 1:26;

Nol Әpән 20:4,6; 22:5 † 2:9: Fil 2:8-9 ‡ 2:10: Rom 11:36 § 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * 2:10: Luk 24:26;

Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22

* 2:13: Aes 8:17 † 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1

Jon 3:8 * 2:15: 2 Tim 1:7

m̄in u, m̄am̄a s̄an̄am̄a ilat s̄lef m̄in. In t̄am̄ik̄is ilat. ¹⁶ Kot̄itun̄ as̄as m̄am̄a s̄an̄am̄a in t̄amas̄itu e n̄agelo m̄in, m̄ato in t̄amas̄itu e noanol m̄in r̄aha Epraham.†

¹⁷ Iesu t̄āike mos n̄ip̄et̄in ne n̄itan n̄ahl̄an, m̄am̄a in otuwa mol tahmen e pian m̄in e nol̄an m̄in raf̄in,‡ m̄am̄a in t̄itun̄ nas̄akitun̄an̄§ kitat, k̄an koat̄aḡile lan. In ot̄ak̄āike muwa mol n̄ahl̄an, t̄aḡetun̄ m̄am̄a in pris asol aḡin pahrien, tatol w̄ak̄ r̄aha Uhḡin, k̄an m̄am̄a in ot̄ilp̄in nem̄aha r̄aha Uhḡin. ¹⁸ K̄an roiū əh, n̄ian Setan̄ tatos-ip̄an-os-ip̄an k̄am̄ ilat, k̄an Iesu t̄itun̄ nas̄itūan̄ elat, m̄ato-inu in m̄in, in t̄in̄ato t̄erat̄ r̄ak̄is n̄ian Setan̄ t̄amos-ip̄an-os-ip̄an k̄am̄ in.*

3

Iesu in tapr̄ak̄is-in Moses

¹ Piak̄ m̄in ne w̄in̄ik̄ m̄in, Uhḡin t̄inaun-in* k̄al̄əh kitat m̄in it̄emat̄ o nuw̄in̄an e nego e neai, k̄an mol m̄am̄a kitat net̄am̄ iasim. M̄ato-inu Iesu t̄atas̄itu nulan e kitat, it̄emat̄ on̄akot̄ak̄āike kat̄at̄elig-in p̄ik̄ Iesu əh, in aposol k̄an in pris asol aḡin r̄aha n̄afak̄an r̄ahat̄at̄ it̄em̄ kitat koat̄en-iar̄ep. ² Uhḡin t̄am̄il̄as-ip̄er̄ Iesu m̄am̄a in otol w̄ak̄ u, k̄an in t̄amol̄ n̄aw̄ia Uhḡin e nat̄im̄nat̄ raf̄in, tahmen e Moses aup̄an̄ t̄amol̄ n̄aw̄ia Uhḡin e r̄ahan w̄ak̄ raf̄in, m̄am̄a in otatehm̄ w̄ir̄ nim̄a, inu net̄am̄im̄ r̄aha Uhḡin.† ³ Ilau k̄ar̄an̄ k̄atioal̄ n̄aw̄ia Uhḡin, m̄ato et̄am̄ t̄am̄il̄ak̄in̄ nim̄a, net̄am̄im̄ koat̄il̄as-ip̄er̄ n̄arḡin̄ ron tapr̄ak̄is-in̄ nim̄a it̄em̄ in t̄amol̄. K̄an e nol̄an̄ kit̄īah̄ əm̄, t̄at̄uat̄ip̄ m̄am̄a Uhḡin ot̄il̄as-ip̄er̄ Iesu tapr̄ak̄is-in̄ Moses. ⁴ K̄an̄ nim̄a m̄in raf̄in, net̄am̄im̄ koat̄il̄ak̄in̄, m̄ato Uhḡin in t̄am̄il̄ak̄in̄ nat̄im̄nat̄ raf̄in it̄em̄ t̄at̄at̄ig. ⁵ Moses in iolw̄ak̄ kit e n̄ip̄əḡnoa nim̄a r̄aha Uhḡin, it̄em̄ tatol̄ n̄aw̄ia Uhḡin, matehm̄ nim̄a r̄ahan, inu net̄am̄im̄ r̄aha Uhḡin. K̄an̄ n̄ameḡəh̄an̄ r̄aha Moses tat̄əpsen-p̄an̄ nat̄im̄nat̄ it̄em̄ Uhḡin ot̄əpan̄əḡətun̄. ⁶ Kristo, in m̄in tatol̄ n̄aw̄ia Uhḡin. M̄ato s̄an̄am̄a in iolw̄ak̄ əm̄ kit tahmen e Moses. In N̄ət̄in, k̄an tatos nep̄ət̄an̄ o n̄ar̄əm̄ar̄əan̄ e r̄ahan̄ nim̄a. K̄an̄ ok̄am̄a kitat k̄əsot̄əḡin̄an̄, k̄an motalkut̄ m̄am̄a okot̄ətul̄ əskasik̄‡ o nat̄ un̄ it̄em̄ kitat k̄əmot̄əl̄əh̄əu-p̄an̄ n̄ət̄eliḡən̄ r̄ahat̄at̄ lan, k̄an motausit̄ ron, k̄an n̄ipahrien̄an̄ m̄am̄a kitat u, net̄am̄im̄ r̄ahan, kitat r̄ahan̄ nim̄a.§

Oatehm̄ m̄aha-m̄aha it̄emat̄ m̄in e nahat̄ət̄əən̄ r̄ahat̄əmat̄

⁷ N̄əghat̄ən̄ u inu, Narm̄in̄ R̄aha Uhḡin t̄əm̄ən̄ e Naoa R̄aha Uhḡin m̄am̄a, “Roiū əm̄, on̄akot̄ak̄āike moat̄ət̄elig-in̄ n̄aw̄ian,

⁸ m̄əsotol̄ən̄ r̄ahat̄əmat̄-kap̄ə t̄əskasik̄ p̄ik̄,

tahmen e t̄ip̄it̄emat̄ m̄in̄ ilat̄ k̄əmoatol̄ m̄ihin̄ aup̄an̄ moat̄əht̄ n̄aw̄ia Uhḡin,

n̄ian̄ ilat̄ k̄əmoatek̄ asḡəw̄in̄ Uhḡin e ik̄in̄ tarūən-arūən̄ ik̄in̄.*

⁹ Ik̄in̄ əh, t̄ip̄it̄emat̄ m̄in̄ k̄əmot̄ək̄āike k̄əm̄ io m̄am̄a okot̄əplan̄ r̄əhak̄ n̄əsan̄ən̄ən̄, nat̄ əp̄nap̄in̄ ilat̄ k̄əmot̄əplan̄ pap̄ nat̄im̄nat̄ m̄in̄ it̄em̄ emol̄ o nup̄ foti.†

¹⁰ K̄an̄ io iatol̄ nem̄aha k̄əm̄ ilat, k̄an̄ mat̄ən̄ m̄am̄a,

‘N̄ik̄ilat̄ t̄ət̄an̄ is̄əu ron̄ io n̄ian̄ raf̄in.

K̄an̄ ilat̄ motap̄əs̄ nol̄ən̄ nat̄ it̄em̄ iat̄ən̄ k̄əm̄ ilat.’

¹¹ Nem̄aha t̄amol̄ io,

k̄an̄ ekos noanaw̄il̄ kit̄ m̄ən̄ m̄am̄a,

‘Ilat̄ okol̄ k̄əsotuw̄in̄an̄ e ik̄in̄ katos̄ nameḡən̄ ron̄ io ik̄in̄.’ ”‡ §

¹² Piak̄ m̄in ne w̄in̄ik̄ m̄in, oatehm̄ w̄ir̄ it̄emat̄ m̄in o nat̄ u. Otol̄ m̄am̄a n̄ikit̄emat̄ at̄ip̄ ot̄əs̄ərat̄ən̄ k̄an̄ kit̄ t̄əsap̄əs̄ən̄ nahat̄ət̄əən̄, mol̄ m̄am̄a n̄əkot̄əuhlin-p̄an̄ it̄emat̄ is̄əu o Uhḡin it̄em̄ tat̄əmeḡəh̄. ¹³ Uhḡin t̄əm̄ən̄ “Roiū əm̄,” k̄an̄ n̄ian̄ u “roiū” t̄at̄at̄iḡ əh. Tol̄ n̄ahl̄an, n̄əkot̄ək̄āike moat̄əghat̄ roiū k̄əm̄ it̄emat̄ m̄in, moatehm̄ m̄aha-m̄aha it̄emat̄ m̄in̄ n̄ian̄

† 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7 ‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 * 3:8: Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; W̄ak̄ 7:36 ‡ 3:11: Nam 14:21-23 § 3:11: Sam 95:7-11

rafin, mämə nolən rat otəseiuə-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o Uhgın. ¹⁴ Məto-inu okəmə kitat kotətul tımtım mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhgın təskasik miəkis, tahmen əm mämə inu kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun mämə kitat kınəatos kələh natımnat mın rəha Kristo. ¹⁵ Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən, “Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik, tahmen e tıpitəmat mın ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgın.”*

¹⁶ ?Kən pah mın un itəm kəmotəto pap nəwia Uhgın, məsotolən? İlat un Moses təmit-irəkis ilat İjip.† ¹⁷ ?Pah mın un kəmotol Uhgın neməha tol o nup foti? İlat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motımis moatəməhl əpnapın əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡ ¹⁸ ?Kən pah mın un Uhgın təmatəghat kəm ilat, matos noanawıl mämə ilat okəsotuwinən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian.Ş ¹⁹ Kən kitat koatəplan mämə kəməsegəhan-inən ilat mämə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

4

Ikin katos namegən o Uhgın ikin

¹ Məto kitat u, Uhgın təmən-iəkis rəkis mämə kitat kotıtun nuwinən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin mämə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kınəotəto rəkis namnusən təwir mämə Uhgın təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm mämə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsəsituan elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotıtun nuwinən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm mın u itəm kəsotahatətən lan, Uhgın təmən mämə, “Neməha təmol io, kən ekos noanawıl kit, mən mämə, ‘İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.’ ”*

Təmən nəhlan, nat əpnapın mämə tınol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotıtun mämə tınol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgın in tatəghat-in Sapat, matən mämə, “Təmol nətueintən, kən e nian sepın lan, Uhgın təməmeg e rəhan wək.”† ⁵ Məto ikin mın neen e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatən mämə, “İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgın ikin əh, in tətətig əh mämə netəmim okotuwin ikin. Məto netəm mın u aupən itəm kəmotəto namnusən təwir, ilat kəmotəmik-arəpən-in nuwinən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgın. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgın təmələhəu mın nian kit mın o nuwinən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgın təmən-iarəp nat u kəm Tefit mämə, “Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik.”Ş

⁸ Nıkitəmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwin Kenan, kənu Uhgın okol təsən mınən mämə otələhəu nian kit mın mämə in nian rəha nuwinən imə ikin katos namegən ron ikin.† ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pısın kit mın, nian əh-ikin tətətig əh o rəhan netəmim mämə okotuwin motos

* **3:15:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † **3:16:** Nam 14:1-35 ‡ **3:17:** Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § **3:18:** Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11 * **4:3:** Sam 95:11; Hip 3:11 † **4:4:** Jen 2:2 ‡ **4:5:** Sam 95:11 § **4:7:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 * **4:8:** Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u İesu, nərgilau tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhan rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm İesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. † **4:8:** Dut 31:7; Jos 22:4

namegən, e nolən kitiah əm itəm Uhgın təmameg mihin e rəhan wək mın aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgın itəm təmameg e rəhan wək aupən. † ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwın imə motos namegən u. Təsəwirən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın, § in tatəmegəh məsanən mitahləpik e wək rəhan. * Kən in tahmen e naip tasilə e nikalin kərən mil. † In titun nətarerəhən matəplan nətəligən mın ne nikin pisin pisin mın e netəmim, tahmen əm e naip itəm tatətarerəh matəplan ikin tatilpin mın ikin e nikilkilitəm ne nəhau imə agın. In tətakil nətəligən mın ne nolən anion mın e nikitəm. † ¹³ Uhgın tatəplan natimnat rafin e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kitalkin-italkin katepik, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafin agın natimnat itəm kəmotol kəm Uhgın u inu. §

Iesu in təmuwa pris asol agın itəm təwir maprəkis, məto-inu in Uhgın pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlim-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kınəatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agın kit rəhatat in iahgin. Inu Iesu, Nəti Uhgın, itəm tinuwın rəkis imə e nego e neai. * ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol agın, in Pris kit itəm tatəto wır nikitat, matəto wır otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natimnat rafin itəm tatek asgəwın kitat e nəmegəhən, natimnat kitiah mın əm, kınətek asgəwın rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agın, in tinitun rəkis rəhatat nəpəuən mın. † Məto nat kitiah əm un, in təsolən nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuəhkır o jea rəha kig † u, tətawte-in rəhan nəwirən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ipa nəwirən kəm kitat e nikin agien, e nian rəha nəratən otuwa otat. §

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol agın, məmə in suatip rəha netəmim okotuwın o Uhgın. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat mın. * ² Roiu əh, məto-inu pris asol agın u in etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim, † nat əpnəpın məmə ilat kotəruru agın nat itəm tətəuatip, ilat kotəgim rəkis e suatip, məto-inu in mın, in təsahmenən, in tatol təfagə rat † nian tēpət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matig mol mın rəha netəmim mın. §

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol agın, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgın otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən. * † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in məmə in pris asol agın. Məto Uhgın in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.” †

⁶ Kən ikin kit mın e Naoa Rəha Uhgın, § in tatən məmə

‡ 4:10: Jen 2:2; Hip 4:4 § 4:12: 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 * 4:12: Aes 55:11; Jer 23:29 † 4:12: Efes 6:17 ‡ 4:12: 1 Kor 4:5 § 4:13: Nol Əpən 2:23 * 4:14: Hip 7:25 † 4:15: Hip 2:17 ‡ 4:16: Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matərəmərə, məto o natimnat mın itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e İkin Katilpin Neməha rəha Uhgın İkin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). İkin əh inəh, itəm Uhgın tətəsəkitun kənu matəhlman nəwirən rəhan ikin kəm itat kən mətafəl rəkis nolən rat mın rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaui otat, kən təmərəkin-rəkin rəhan neməha. § 4:16: Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * 5:1: Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † 5:2: Hip 2:17-18 ‡ 5:2: Hip 4:15; 7:28 § 5:3: Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * 5:4: Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol agın mın kəmotol aupən, muwa mətoarus nian netəm Rom kəmotərəkin Nımə Rəha Uhgın e nup fote tinuwın rəkis uarisig Iesu təpanimis. † 5:4: Eks 28:1; Nam 18:7 ‡ 5:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § 5:6: Sam 110:4

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən, *†
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwīn matuwīn namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgīn, matətapəh-in nasituən, mətasək əfəməh, nahui nəmtīn titaiəh. Uhgīn tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nīmīsən. Kən in təmatisiai-in Uhgīn, kən matol nəwian,‡ kən o nat u, Uhgīn təməto in. § ⁸ Nat əpnapīn məmə Kristo in Nəti Uhgīn, mətəto in təməto nahmən. Tol nəhlan, nahmən rəha Iesu, təmōl in titun wīr nīpəti nolən nəwia Uhgīn, * ⁹ kən təmuwa etəm ətuatīp rəha nolən wək rəha pris asol aɡīn rəhatat. Kən in təmōl suatīp o nosmegəhən lilīn rəhan netəm mīn u koatol nəwian, matos wīr ilat, matuwīn matuwīn namnun tikə. ¹⁰ Kən Uhgīn təmosipən nərig u kəm in, məmə in pris asol aɡīn tahmen əm e suah u Melkisetek aupən. †

¹¹ Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ipinə kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol aɡīn tahmen e Melkisetek. Mətəo tiəkis pīk o nən wīrən ilat rafin kəm itəmat, mətəo-inun itəmat nəkoatəlpah-in pīk nətoən nat kit kən mītun. ¹² Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwīr məmə itəmat nīnotuwa rəkis iəɡətun mīn rəha nəghatən rəha Uhgīn. Mətəo kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəɡətun mīn itəmat, tətuooun mīn e nəukətīn nəghatən mīn rəha Uhgīn. Nīpahrienən u, itəmat nīnotahmen-in rəkis nunən nagwənən əskasik mīn, mətəo nəkotahmen əm məmə kətapinahin əh itəmat. ‡ ¹³ Mətəo e netəm mīn u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nīsualkələh mətmətīg, itəm koatəkəku əh, kəsotenatīg wīrən əh o nītunən nəɡətunən mīn rəha nolən ətuatīp. ¹⁴ Mətəo nagwənən əskasik in nīɡi netəm rəhalat nītunən tīnimətə rəkis, itəm kəmotiww rəhalat nətəlīgən o nītunən natimnat pīsīn pīsīn mīn itəm tətəuətīp ne itəm tərat, kən ilat moatol itəm təwīr, § in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwīr məmə kitat okəsotəɡətun mīnən nəukətī* nəɡətunən rəha nahatətəən e Kristo, mətəo pəs kitat okoatəkəike moatuwīn məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kīnotəuhlin rəkis kitat e nolən mīn itəm kotītun nit-ipənən item e nīmīsən. † Kitat kīnotahatətə rəkis e Uhgīn. Tahmen əm məmə kīnotafəl rəkis nəme nīmə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nīmə. ² Kitat kīnotītun rəkis nəɡətunən mīn rəha nolən pīsīn pīsīn mīn rəha naikuasən, kən mīnotītun rəkis nəɡətunən mīn rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kəpə etəmim, o nəfakən lan. Kən kitat kīnotītun rəkis məmə kitat okotətul mīn e nīmīsən, kən motītun mīn məmə Uhgīn otakil netəmim, kən mos-ipən nalpīnən lilīn rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat mīn u, kitat kīnotəghat-in rəkis, təsəwīrən məmə kitat koatīsimatīp e nəghatən kitīəh mīn əm nian rafin. ³ Tol nulan məmə okəmə Uhgīn təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kīnotimətə rəkis.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, mətəo təhrol e netəmim itəm kəmotuwa o Uhgīn mətəo roiu kīnotapəs Uhgīn motəuhlin mīn məntaalat o Kristo? Ilat əh, ilat netəm kəmotəhm nəhag-əhagən, ‡ kən kīnotun asgəwīn rəkis noan e nego e neai itəm Uhgīn tatos-ipa, § kən mīnoatītun məmə in təwīr, kən mīnoatos rəkis o Narmīn Rəha Uhgīn. * ⁵ Kən ilat u, netəm kīnotun asgəwīn rəkis məmə nəghatən rəha Uhgīn in təwīr, † ilat kīnotətəo rəkis nəsanənən rəha nərəmərən rəha Uhgīn itəm otəsuwəhən tuwa. ⁶ Mətəo okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalat o Uhgīn, suatīp kit tikə mīn məmə okotəuhlin-pa mīn ilat o Uhgīn. ‡ Ilat kəmotərəkīn atīp əm ilat, mətəo-inu tahmen-pən əm məmə kīnotəht-ipən mīn əm Nəti

* **5:6:** Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † **5:6:** Melkisetek (Jen 14:18) in kīg rəha Salem (Salem u, nīpətīn u, Nəməlīnuən) kən in pris rəha Uhgīn Ilīs Pīk. In təmətatīg e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek mətəo-inu in pris ne in kīg mīn. Mətəo noanol rəha Eron mīn, ilat pris mīn əm, mətəo sənəmə kīg mīn; Hip 7:2. ‡ **5:7:** Luk 22:42 § **5:7:** Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * **5:8:** Fil 2:6-8 † **5:10:** Sam 110:4; Hip 5:6

‡ **5:12:** 1 Pita 2:2 § **5:14:** Rom 16:19 * **6:1:** Hip 5:12 † **6:1:** Hip 9:14 ‡ **6:4:** Hip 10:32 § **6:4:** Efes 2:8

* **6:4:** Kal 3:2 † **6:5:** Sam 34:8 ‡ **6:6:** 2 Pita 2:21

Uhgîn e nig kəmăluau, moatiləs-ipər mîn e nîganəmti netəmim, kən ilat kînoatol mîn milə lan, moatərəkîn.

⁷ Nîkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wîr nuhuən itəm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan nigî netəm mîn un, koatol wək ikin. Uhgîn nîkin tagien pik ron, kən nəwîrən rəhan tətatiġ lan. ⁸ Məto nîməptən rat itəm təsosən nat wîr tepət lan, kən iapil-iapil ne kîras əm katuəwiə lan. Nəptən əh tînasəwîr mînən o nat kit. Tînətaiu əm o nərəkînən. E namnun, nigəm otus natimnat itəm kotatiġ lan.

⁹ Piak mîn, nat əpnapîn io iatəġhat nulan kəm itəmat, məto ekitun wîr məmə itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekitun wîr məmə itəmat noatos natimnat mîn u itəm təwîr maprəkis, itəm Uhgîn təmos-ipînə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgîn okol təsaluinən rəhatəmat wək mîn nəmoatol məto-inu Uhgîn rəhan nolən tətutip əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnapîn e nolən wîr rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim. § ¹¹ Itimat ekotolkeike məmə itəmat rafin nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwin e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagiġ lan. * ¹² Itimat esotolkeikeən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən† rəha netəm mîn un itəm kotaiu aupən. Ilat kotahatətə əskasik e Uhgîn kən moatol rəhalat nətəliġən kaifəməh.‡ Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kînotos rəkis natimnat itəm Uhgîn təmən-iəkis məmə rəhalat. §

Rəhatat iagke tətatiġ e nego e neai

¹³ Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgîn təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgîn təmol nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə mîn məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgîn in ilis taprəkis-in nərgîn mîn rafin. Tol nəhlan, Uhgîn təmos noanawil atip əm e nərgîn, matən məmə, * ¹⁴ “Io oekəhlman rəhak nəwîrən kəm ik, iahġin. Io okol rəham noanol otuwa tepət tepet.”† ¹⁵ Məto-inu Epraham rəhan nətəliġən təfəməh, in təmatəsaġgin matuwîn matuwîn, mətoarus nian in təmos natimnat mîn un itəm Uhgîn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in.‡

¹⁶ Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit rəhan, § kən noanawil u rəhan, tətəlis rəhan nəġhatən təfigəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəġhatən, okol kəsotərgəhəu mînən ron. * ¹⁷ Uhgîn təmos noanawil e nərgîn nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm mîn un itəm okotos natimnat mîn itəm in təmən-iəkis,† ilat okotitun wîr məmə rəhan nalpəkəuən, okol təsəuhlinən nian kit.‡ ¹⁸ Uhgîn tatos noanawil nəhlan məmə otiləs-ipər nətəliġən rəhatat u, itəm kînotiet rəkis motagiġm kən moataġġil-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlim-iəkis nolən əh itəm Uhgîn tînos-ipa rəkis kəm itat, məmə kitat okotagiġ əskasik e nəniəkisən mîn rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-inu Uhgîn, təseiuən nian kit. ¹⁹ Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəliġən təskasik o nosən natimnat mîn əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke kit itəm tətəskəlim wîr rəhatat nəmegəhən, § məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis mînən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tînatig rəkis əpəh imə e Ikin Tasim Aġin Ikin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nîməhan imə-pən ikin. * ²⁰ Ikin əh, Iesu tînuwîn rəkis ikin rəhatat lan, məmə oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol aġin‡ tahmen əm e pris u Melkisetek§ aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

§ 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36 * 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha nəlisən nəġhatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne winin ne. Məto netəm Isrel aupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəġhatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu mînən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tətəlis ətain nəġhatən, təskasik. * 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16

7

*Melkisetek,
Kig rəha Nətuatipən,
Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgın İlis Agın*

¹ Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha Uhgın u İlis Pık Agın. Aupən, nian Epraham təmuwin e nəluaginən ilat kig mın, kən in təmol win elat. Kən in mınitəlig mınatuwa. Melkisetek, in təmatuwin məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm Epraham. ² Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat mın itəm təmol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nıpəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərgin kit mın u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nıpətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” ³ Naoa Rəha Uhgın təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol mın. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təmimis lan. Tahmen əm məmə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgın u, in pris lilin kit‡

⁴ Nıkim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnəpın məmə tipitat u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatısiəi-in pık Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol mın əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. § ⁵ Kitat kotitun məmə, e nup mın rafın, netəm İsrəl ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol mın rəha Lifae, ilat u pris mın, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgın tatən mihin. Nat əpnəpın məmə pris mın əh, ilat noanol mın rəha Epraham, məto netəm iməlat ikin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait mın u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən rəhan* kəm Epraham u, Uhgın təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip agın məmə etəmim itəm tatos nərig asol otəfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris mın u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimıs. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm İsrəl, in mın təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in mın təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətətig rəkis e nıpəti rəhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris mın u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm İsrəl. Məto wək rəha pris mın u, in təsəwırən mahmen. § Məto-inu pris mın u, ilat kəsotahmenən. Uhgın təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit mın tuwa.* Kən pris un in təruru nısi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nıtəpunən pris, kən okəike kəuhlin mın Lou. ¹³ Otəkəike mol nulan məto-inun, kitat koatətəghat-in İərəmərə rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris mın, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə İərəmərə rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmətəghat-in wək rəha pris mın, in

* **7:1:** Jen 14:17-20 † **7:1:** Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nıpətin u “nəməlinuən.” ‡ **7:3:** Sam 110:4 § **7:4:** Jen 14:20 * **7:6:** Jen 14:19,20 † **7:8:** Hip 5:6 ‡ **7:10:** Nat kıl kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris mın u noanol rəha Lifae. Kitiəh un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tipı Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kıl un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § **7:11:** Hip 7:18,19; 8:7 * **7:11:** Hip 10:1 † **7:11:** Lifae in noanol rəha pris mın, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol mın rəhan, katən məmə ilat pris asol agın mın. ‡ **7:14:** Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5

təməsəghat-in agin-əhən noanol u. ¹⁵ Məto təwīr əm, məto-inu kitat kinotitun məmə pris kit mīn tīnəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, məto sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mīn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə. § ¹⁷ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalin Lou aupən, məto-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasituən, okol təsolən nat kit. † ¹⁹ Məto-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit. ‡ Kən roiu əh, nolən pisin kit itəm təwīr maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwīnən iuəhkīr o Uhgīn. §

²⁰ Uhgīn təmən-iəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən təmos noanawil ron, məmə rəhan nəghatən otəfigəm. Məto təməsosən noanawil mihin e pris mīn aupən. ²¹ Məto Uhgīn təmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Iərəmərə təmos noanawil kit, kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən məmə,

‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin, †

matuwīn matuwīn namnun tikə.’ ”

²² Uhgīn təmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituən in təwīr, maprəkis-in nəniəkisən u aupən. ‡

²³ Aupən, pris mīn ilat tepət, məto-inun kitiəh tol wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nəmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm nulan. Ilat kəsotolən wək lilin. ²⁴ Məto Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, məto-inun, tətətiglilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u, kotilpin kitat mīn məmə koatuwīn o Uhgīn, məto-inu in tətəmegəh lilin, tətəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin † itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wīr, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pisin e pris asol agin mīn un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat. ‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol mīn sakrifais kit mīn, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netənim mīn. § Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiəh əm † in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris mīn itəm kəsotahmenən. ‡ Məto noanawil rəha Uhgīn, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətīn u, § itəm təwīr mahmen agin* o nolən wək u, matuwīn namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwīr maprəkis-in netəm mīn un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətīn tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətətuatip əm e itəm un ematən. In tīnatəpələh rəkis † e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e

§ 7:16: Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * 7:17: Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † 7:18: Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ 7:19: Rom 3:20 § 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ 7:22: Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § 7:25: Suatip kit mīn əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” * 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3

nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisaiian. ² In tatol wək əpəh Ikin Tasim Ikin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgın əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh. §

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol agin min u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat min kəm Uhgın, kən moatol sakrifais. E suatip kitiaə əm, rəhatat u pris asol agin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgın.* ⁴ Okəmə in tətatiğ əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris min əpəh ikin koatatiğ itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgın, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris min u, ilat koatol rəhalat wək e narmı nimə əm itəm tatasgəwin† natimnat min itəm tətatiğ e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgın təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wir məmə onəkol natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”‡ ⁶ Məto roiu, Iesu, pris asol agin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiaə əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis. §

⁷ Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Məto Uhgın təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə, “Nian əh-ikin otəpanuwa, itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha Isrel ne noanol min rəha Juta.

⁹ Nəniəkisən rəha nasituən u, in otol pişin agin e nəniəkisən oas rəha nasituən, itəm io emol kəm tipilat min aupən, e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis Ijip. Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən, məto-inu ilat kəməsotaskəlimən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən, kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

¹⁰ Kən io, Iərəmərə, iatən-iarəp məmə, e nian itəm otəpanuwa, io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol min rəha Isrel. Oekos-ipən rəhak lou min e rəhalat-kapə, kən oekəte rəkis-pən e nīkilat, § kən io ekuwa mol Uhgın ətuatip rəhalat, kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

¹¹ Ilat kit okol təsuwinən məgətun netəm iman ikin məmə, ‘Ik onakəkəike mitun Iərəmərə u.’ Kən etəmim kit okol təsuwinən mən-ipən nəghatən u kəm pian, məto-inun ilat rafin okotitun io,† tətuooun e netəm əpnəpin min muwin mətoarus-pən netəm koatos nəriğ asol min.

¹² Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip agin-əhən. Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat, kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.”‡ §

‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § 8:2: Hip 9:11, 24 * 8:3: Hip 9:14 † 8:5: Kol 2:17; Hip 9:23
 ‡ 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1 † 8:9: Eks 19:5-6
 ‡ 8:10: Rom 11:27 § 8:10: Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 * 8:10: Esik 11:20 † 8:11: Aes 11:9; Jon 6:45 ‡ 8:12: Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § 8:12: Hip 10:16

¹³ Nian Uhgîn tatəghat-in naniäkisən rəha nasituən u, məmə in naniäkisən wi, nipətin u məmə naniäkisən rəha nasituən aupən, tinoas minərat. Kən nat itəm in tinuwa minoas, tinəsahmen minən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e natueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

¹ Kən e naniäkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha natueintən əm u. ² Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u,* moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.† E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan‡ ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər pīret asim min lan.§ ³ Kəmiuwosig niməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* ⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Naniäkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nipəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən pīret u mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgîn təmol təwiə min.§ Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* ⁵ Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwasig niməlməilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgîn Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

⁶ Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* ⁷ Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitiəh əm e nup min rafin.‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan,§ kən matig mol min o nolən rat rəha netənim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. ⁸ Kən e natimnat min u, Narmin Rəha Uhgîn tatəgəton məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. ⁹ (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgəton e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgîn, moatol sakrifais lan kəm in,§ natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netənim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰ Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgəton əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənimən† ne naikuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nipətətəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netənim, matuwin mətoarus-pən nian Uhgîn otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

* **9:2:** Eks 25:8,9 † **9:2:** Eks 26:33,34 ‡ **9:2:** Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § **9:2:** Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * **9:3:** Eks 26:31-33 † **9:4:** Bokis rəha Naniäkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ **9:4:** E nian rəha Moses, Uhgîn təmos-ipən pīret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § **9:4:** Nam 17:1-10 * **9:4:** Eks 31:18 † **9:5:** Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgîn tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgîn mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). ‡ **9:5:** Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgîn Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Naniäkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgîn tətətig ikin. Netənim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiəh əm e nup kitiəh tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgəton məmə netənim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgîn. § **9:5:** Eks 25:17-22; Hip 4:16 * **9:6:** Nam 28:2-4 † **9:7:** Lev 16:2 ‡ **9:7:** Lev 16:34 § **9:7:** Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * **9:7:** Lev 16:15 † **9:8:** Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ **9:9:** Hip 10:1-2 § **9:9:** Hip 5:1; 8:3 * **9:10:** Lev 11:2-23 † **9:10:** Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ **9:10:** Lev 11:25,28,40

Nita Iesu in sakrifais kit itam in tawir maprakis agin-ah

¹¹ Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa. § Kən in təmuwin imə e Nimə Tapolən Asim itəm tawir təhmīn min, maprakis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgīn təmol. ¹² Nian Kristo təmuwin imə e İkin Tasim Agin İkin, təməsuwīnən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol mau kitiəh əm, kən tahmen, məto-inun in təsosən nita nəni ne nita nəti kau muwin imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwin imə, kən in əm təmətou nəmtitə mīkis itat e təfagə rat min. † ¹³ E nolən rəha nənīəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nəni ne kau, o nəmtipi kau itəm kəmuwaan atip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgīn məmə nīpətīn otaruətuəh, namkimikən tikə lan. ¹⁴ Məto nita Iesu ‡ in tatos nəsanənən asol taprakis-in natimnat min u. § Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmīn itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nərətən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nīpənən itəm e nīmīsən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh. †

¹⁵ O natimnat min u itəm Iesu təmol, in suatip o nosən nənīəkisən wi rəha nasituən. ‡ Uhgīn təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-īəkis kəm ilat məmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okol kəsotikən nian kit, § məto okoətatig lilin. İlat okotos natimnat min un, məto-inun nīmīsən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoətətgəhl Lou rəha nənīəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

¹⁶ Okəmə İesus təsīmīsən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wir min itəm in təmən-īəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nənīəkisən kit məmə nian in otīmīs, kən rəhan natimnat otuwīn o suah pīsīn kit, kən suah u in otəkəike mīmīs pitən, kənu nənīəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷ Nənīəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nənīəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinīmīs rəkis. ¹⁸ O natimnat min u, e nənīəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmīmīs, kən otol məmə nənīəkisən in tatəmegəh mətatig. ¹⁹ Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netəmim, kən uarisig lan, in təmos nīməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nəti kau ne nita nəni ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.* ²⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatīmīs o nolən nənīəkisən rəha nasituən rəha Uhgīn tətətig matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moətisiəi-in, moətol nəwian.” † ²¹ E nolən kitiəh əm, Moses təmorautin-pən nita e Nimə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tēpət, iuəhkīr natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nita təsaiuən ron, kən Uhgīn okol təsafələn təfagə rat. ‡

²³ Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat min u, kotasim. Məto Nimə Tapolən Asim ne natimnat min rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat min əm § itəm tətəpsen-pən natimnat itəm koətatig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nīpətī nat agin-əh min, itəm kotətig e nego e neai, nita nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm tawir maprakis. ²⁴ İesu in təsuwīnən imə e İkin Tasim İkin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nimə əh, in narmi nat əm rəha İkin Tasim İkin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto İesu təmuwin e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgīn e niganəmtin.* ²⁵ Kən

§ 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24 † 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4
 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19:
 Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34

nian Iesu tæmol atip sakrifais e ræhan næmegæhæn, in ræhan nolæn tol pisin e pris asol agin u aupæn. E næniækisæn ræha nasituæn u aupæn, pris asol agin otækaike muwin imæ e Ikin Tasim Agin Ikin kæn mos nita nat megæh, sænæmæ nitan atip, mol sakrifais lan. Tæike matol næhlan e nup min rafin. Mæto Kristo tæmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, tæmos atip nitan kæn mol sakrifais lan mau kitiæh æm kæn tinahmen. ²⁶ Okæmæ Kristo tæmatol sakrifais næhlan e nup min rafin, tahmen e pris min u aupæn, in otækaike mæto nahmææn nian tepæt tætuoun e nian Uhgîn tæmol nætueintæn. Mæto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in tæmiet-aræpa mau kitiæh æm,† mæmæ otol atip sakrifais e ræhan næmegæhæn o nos-irækisæn tæfagæ rat. Kæn ræhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netæmim, Uhgîn tînælæhæu nian ætuatip ræhatat kitiæh kitiæh mæmæ okotimis lan, mau kitiæh æm. Kæn uarisig lan un, in otakil ræhatat nolæn min.‡ ²⁸ E nolæn kitiæh æm, Kristo tæmol atip sakrifais lan, mau kitiæh æm,§ mæmæ in otatipa-in tæfagæ ræha netæmim tepæt.* Mæto uarisig, nian otatitælig-pa min,† in otæsuwa-minæn o nos-irækisæn tæfagæ rat, mæto o nosmegæhæn netæmim itæm kotæsahein, næumis tatus ilat ron.‡

10

Sakrifais ræha Iesu, tæmol nian kitiæh æm, kæn in tinahmen

¹ Natimnat min ræha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itæm otæsuwæhæn kotuwa, mæto toapoap. Ilat sænæmæ nipæti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Mæto nat æpnæpin mæmæ ilat koatol sakrifais, mæto Lou in tærruru nolæn iæfak min itæm kotuwa o Uhgîn kotætuatip e niganæmtin, mæto-inun ilat narmi sakrifais agin, itæm toapoap. ² Okæmæ sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolæn netæmim kotætuatip. Kæn iæfak min kotitun nælæhæuæn motapæs nolæn ræha sakrifais, mæto-inun nikilat tînæruæn rækis mau kitiæh æm. Kæn okæmæ tînafæl rækis nikilat næhlan, kæn ilat kæsotæto minæn tærat o ræhalat nolæn rat. Mæto, kæpæ, ilat koatæto æh tærat. ³ Tol næhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, mæto nat u tatol æm mæmæ ilat okol kæsotaluinæn nolæn rat min ræhalat, ⁴ mæto-inu nita næni ne kau in tærruru agin nos-irækisæn tæfagæ rat.†

⁵ Tol næhlan, nian Kristo tînatinæ e nætueintæn, in tæmæn-ipæn kæm Uhgîn mæmæ, “Ik nakapæs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipæn kæm ik.

Mæto ik næmol-pæn nipætik kit mæmæ ekuwin lan.”‡

⁶ Kæmotuwaan ætip natimnat e olta tahmen e næfakæn ræhalat otimnæ ron ik, kæn moatol sakrifais o nafæl rækisæn tæfagæ.

Mæto nat æpnæpin koatol næhlan, mæto kæsotolæn mæmæ nikim tagien elat.

⁷ Kæn io iatæn mæmæ,

“Kæmæte næghatæn kit tætatig e Naoa Ræha Uhgîn itæm tæghat-in io mæmæ,

‘Uhgîn, io u, emuwa o nolæn ræham nætæligæn.’”§

⁸ Kristo tæmæn aupæn mæmæ,

“Ik nakapæs sakrifais min

ne natimnat min itæm koatos-ipinæ kæm ik,

ne natimnat min itæm katuwaan ætip e olta,

ne sakrifais min itæm katol o nafæl rækisæn tæfagæ.

Natimnat min u, ik nakapæs,

kæn kæsotolæn mæmæ nikim tagien elat,”

(nat æpnæpin mæmæ ilat koatætu-pæn suatip itæm Lou tæmæn.) ⁹ Mæto Kristo tatæn min mæmæ, “Io u, emuwa mæmæ ekol nætæligæn ræham.” E næghatæn u ræhan, in tætoh-irækis næniækisæn oas ræha nasituæn, mæmæ in otælæhæu næniækisæn wi ræha nasituæn kit. ¹⁰ Kæn

† 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39

Iesu Kristo tæmol nætəligən rəha Uhgın tol nulan. In tæmol sakrifais atip e nipətin,* mau kitiəh əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.‡

11 Nian rafin, pris min ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiəh əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. 12 Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiəh əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwın namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh§ e nelmi Uhgın matip, ikin rəha nepətan ne nisaiian. 13 Kən ikin əh, in tatəzahgin əm məmə Uhgın otol rəhan tikimır min kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* 14 məto-inu e nolən sakrifais mau kitiəh əm əh, Kristo tæmol rəhan netəmim kinotətuatip e niganəmtin, matuwın matuwın, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

15 Kən Narmın Rəha Uhgın, in min tatən wir natimnat min u kəm itat. In təmən məmə, 16 “Iərəməyə tatən məmə, ‘Nian itəm otəpanuwa, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan. Io oekos-ipən lou min rəhak e nikilat, kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’ ”†

17 Kən in tatən min məmə, “Io oekaluin rəhalat nolən rat min, kən nikik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”‡

18 Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwin kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

19 Piak min ne winik min. Tol nulan, kən nita Iesu tæmol məmə kitat kotitun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, kən məsotəginən. 20 Roiu əh, Iesu in təməte saatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap niməhan itəm tatəkulosig Ikin Tasim Agin Ikin, tatəpsen-pən nipətin. Kən mol saatip wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuwin-pənən ikin, motuwın o Uhgın.§ 21 Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tətərəməyə* e nimə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim.† 22 Tol nulan, pəs kotuwın iuəhkır e niganəmti Uhgın,‡ e nikitat itəm tərıoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmorautin-pən nitan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim.§ Kən in təmaikuas rəkis e nipətitat e nəhau talien, in əm in əm.* 23 Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul timtim lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nagileən e rəhan nəghatən min itəm tinəmən-iəkis rəkis kəm itat. 24 Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwir təwir kəm kitat min tatuwin təhmin min nəhlan. 25 Təsəwirən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafin.† Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkır, təwir məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat min, moatol tatə təhmin min.

26 Təwir məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nipahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.‡ 27 Kən okəmə sakrifais

* 10:10: Hip 2:14 † 10:10: Hip 7:27 ‡ 10:10: Hip 10:14; Efes 5:26 § 10:12: Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okol təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiəh əm o nafələn rəhatat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * 10:13: Əplan-tu futnot e 1:13 † 10:16: Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ 10:17: Jer 31:34; Hip 8:11 § 10:20: Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * 10:21: Sek 6:13 † 10:21: Hip 3:6 ‡ 10:22: Hip 7:19; Efes 3:12 § 10:22: Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * 10:22: 1 Pita 3:21 † 10:25: Hip 3:13 ‡ 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21

kit min tikə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiah əm əh-ikin tətatiğ. Inun, kitat koatəgin, moatasiəp, məto-inun kitat kotitun wir məmə kitat koatəsağgin əm nalpinən əskasik, ne nigəm asol rəha neməha rəha Uhgın itəm otəkəike mus rəhan tikimır min. § 28 E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnapin e Lou, kən etənim kaiu o kisil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mimis. Okol kəsotasəkitunən.* 29 ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uhgın?† Uhgın təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətatiğ matəmegəh.‡ Nitan əm un, titun nolən etənim tasim, kən in etənim rəha Uhgın. § ?Məto təhrol e etənim itəm tatehm əpnapin əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmın Rəha Uhgın in tatoor nəwirən rəhan kəm netənim, məto təhrol e etənim itəm tatən rat Narmın əh? Suah u, tətuatip ağin əm məmə nalpinən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpinən rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. 30 Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uhgın u itəm təmən məmə, “Nalpinən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min məmə

“Iərəməre in otakil nolən rəha netənim rəhan.”†

31 Uhgın u itəm tatəmegəh, tətatiğ tətatiğ. Kən okəmə kitat kotatiğ əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəginən.

32 Təwir məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpin itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatiğ e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotatiğ e nəhməən asol.‡ Məto itəmat nəmoatətul əskasik. 33 Nian neen netənim koatən rat itəmat e nigənəmti netənim, § kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat nəhlan. 34 Itəmat nəmos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwın e kalapus, kən itəmat nəmotatiğ e nəratən məsin rəhalat.* Kən nian netənim kəmotakləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagien əm,† məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikin tətatiğ, itəm in təwir maprəkis, kən natimnat min u, okol təsikəən nian kit.‡

35 Inəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgın otəpanos-ipinə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wir min əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat, təsəwirən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. 36 Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh, § məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgın tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in təmən-iəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat.* 37 Məto tol nulan, inun Uhgın təmən mihin məmə, “Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa, in otiet-arəpa, otəsolən kəmin.†

38 Məto rəhak etənim itəm tətuatip e nigənəmtək,

in otətəkəike e rəhan nahatətəən.‡

Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,

minətan təlig-təlig,

kən nikik otəsagienən ron.”

39 Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgın otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgın, məmə kitat koatos nəmegəhən.

§ 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol Əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ 10:32: Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3 † 10:34: 1 Pita 4:13 ‡ 10:34: Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5 § 10:36: Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * 10:36: Hip 6:15; 9:15 † 10:37: Nol Əpən 22:20 ‡ 10:38: Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11

11

Nahatətəən

¹?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nīpahrienən. Nat əpnapin məmə kəsotehmən* natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ²Kən Uhgīn tāmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

³Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgīn tāməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in tāməsosən nat kit itəm tīnatig rəkis mol ilat lan. ⁴Epel in tāmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təmosipən nat kit kəm Uhgīn itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in tāmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən Uhgīn tāmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nīkin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnapin məmə suah u tāmimīs rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.§

⁵Kən Inok tāmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in tāsīmīsən. Uhgīn təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwīn əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgīn tāmīlās-irəkis.* Məto nian Uhgīn tāməsīlās-irəkisən-əh, Uhgīn tāməgətun kəm in məmə nīkin tagien ron. ⁶Məto okəmə etəmim tāsahatətəən e Uhgīn, in təsolən Uhgīn nīkin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgīn,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgīn tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷Noah in tāmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian Uhgīn tāmātən-ipən natimnat min kəm in aupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh,‡ Noah tāmātisiāi-in, matol nəwian. Kən in tāmīləkīn nego asol kit§ məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, tahmen əm məmə Noah in tāmatakil netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgīn təmol in tətəuatip e nīganəmtin.*

⁸Epraham in tāmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, e nian Uhgīn təmaun-in rəkis məmə otuwīn e nəptən pīsīn kit, in tāmətəol nəwia Uhgīn. Nəptən əh, Uhgīn tāmən-iəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham tāmīet, məto in təruru məmə tatuwīn hiə ne. ⁹Tāmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən mətətig e nəptən u itəm Uhgīn tāmən-iəkis aupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto tāmətətig ikin əh e nīmə tapolən əm, tahmen əm e iapīspīs kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgīn təmos-ipən nənīəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətəuatig əm e nīmə tapolən.‡ ¹⁰Epraham təmol nulan, məto-inu in tətəsahgin məmə otuwīn e taon kit§ itəm nəukətīn tiəkis, otətətig tuwəh.* Taon u, Uhgīn əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətətig.†

¹¹Sera tətəhatətə əskasik e Uhgīn, nat əpnapin məmə in tīnīpitaguīhl agīn, məto Uhgīn təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In tāmīlās nətīn u, məto-inun in tāmahatətə lan məmə otol nənīəkisən rəhan tuwa mīet-arəp.‡ § ¹²Epraham tīnaguīhl rəkis, otəsuwəhən tīmīs,* məto noanol min tepət kəmotīsī-pən lan. Nat əpnapin məmə in etəmim kitīah əm, məto noanol min əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne nīməkləkīl əpəh itəhəi itəm kəruru nafīnən.†

¹³Netəm min u, ilat kəmotəhatətə əskasik e Uhgīn, məto nian kəmotīmīs, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgīn tāmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat.‡ Ilat

* 11:1: 2 Kor 4:18 † 11:3: Jen 1 ‡ 11:4: Jen 4:4-5 § 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19 ‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22 * 11:7: Jen 6:9 † 11:9: Wək 7:5 ‡ 11:9: Jen 12:1-8 § 11:10: Hip 12:22; 13:14 * 11:10: Nol Əpən 21:2, 14 † 11:10: Hip 11:16 ‡ 11:11: Suatip kit min rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. 'Epraham tāmahatətə əskasik e Uhgīn, nat əpnapin Sera tīnīpitaguīhl agīn, məto Uhgīn təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpīk-əpīk. In tāmīlās nətīn u məto-inu Epraham tāmahatətə e Uhgīn məmə in otol rəhan nənīəkisən tuwa mīet-arəp.' § 11:11: Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * 11:12: Rom 4:19 † 11:12: Jen 22:17 ‡ 11:13: Hip 11:39

koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto nikilat tagien pik məmə okotəplan. § Kən ilat moatən-iarəp məmə koatətig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapispis min əm.* Nətueintən u, sənəmə in iməlat pahrien ikin. ¹⁴ Nian netənim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koategəs-in iməlat ətuatip ikin. ¹⁵ Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat əupən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmə nikilat tatəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto təsolən mihin. † ¹⁶ Ilat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai. ‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən § məmə okən məmə in rəhalat Uhgın.* Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit † ikin əh.

¹⁷⁻¹⁸ Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uhgın təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham, ‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətən rəha Epraham, nian Uhgın təmek asgəwın in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitiah əm § u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgın.* ¹⁹ Məto-inu Epraham nikin tatəht məmə Uhgın titun nolən etənim təmegəh min e nimisən. † Kən in təmos min netin, iuəhkır əm tahmen məmə in təmegəh min e nimisən.

²⁰ Aisak təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən rəhan tuwın kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit. ‡

²¹ Jekop təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian iuəhkır əm in timis, in təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm nəti Josep mil. § In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwıwi Uhgın.

²² Josep təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, iuəhkır əm in timis, kən in təmatəghat-in nian noanol min rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nikilkilin.*

²³ Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmair, † ilau kəmuəplan məmə in suakəku wir kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig. ‡

²⁴ Moses təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. § ²⁵ In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkır əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netənim rəha Uhgın, moatətə tərət ilat min ilat. ²⁶ Nikin təmatəht məmə okəmə netənim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otagien təhmın min o nat u taprəkis-in məmə otətətə təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh Ijip. † In təmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in. ‡ ²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagim Ijip § məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In təməseirairən mıtəlig, in təməkəike matuwın, tahmen məmə inu tatəplan Uhgın u, itəm etənim təsəplanən e niganəmtin. ²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otəhl-ipa o nohamnuən itəm,*

§ 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † 11:15: Jen 24:6-8 ‡ 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16: Mak 8:38 * 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14 ‡ 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7 § 11:17-18: Nat əpnapin məmə Epraham nətin kit min u Ismael, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiah əm məto-inun Uhgın təmən-iəkis əupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * 11:17-18: Jen 22:1-10; Jem 2:21 † 11:19: Rom 4:21; Jon 5:21 ‡ 11:20: Jen 27:27-29,39,40 § 11:21: Jen 48:1,8-22 * 11:22: Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † 11:23: Eks 2:2 ‡ 11:23: Eks 1:16, 22 § 11:24: Eks 2:10 * 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33 ‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10

in otəsohamnuən nenətilat min u nəman,† itəm kəmotaupən kaiir.

²⁹ Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotitun neguəfiminən e Nitəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan tahmen əm e nitən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nitəhəi təməmik ilat, kən kotamnım.‡

³⁰ Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepın, kən əmun, fenis asol un, təmitəgıt misas.§

³¹ Rehap u, pətan e suatıp, təmahatətə əskasik e Uhgın. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wır natimnat ikin. Ila u kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotohamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgın.†

³² Məto okol esənən tuwın təhmin min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ Ilat u kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. Ilat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwın motəluagin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* Ilat kəmoatol nolən ətuatıp min, kən moatos natimnat wır min itəm Uhgın təməni-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotahatətə-in nohlin laion min, məmə okəsotunən ilat,† ³⁴ kən ilat kəmotohamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motagım tənin netəm kotəmə okotohamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.§ Ilat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael min rəha niməptən pisin pisin min.† ³⁵ Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan Uhgın tatol nenətilat kotaiir-pa min e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın. Məto ilat kotegəhan-in rəhalat tikimır min koatol nəratən ne nahməən kəm ilat e nipətılil, kən nikilat təsəhtən nat u. Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimır min okotikis ilat. Ilat koatahatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwır maprəkis. ³⁶ Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat.§ Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.* ³⁷ Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apın,† kən ilat neen, netəmim kəmotəmik soə rəha nəahlən nig, motətətip nipətılil nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigı nəni ne sipsip.§ Ilat ian-rat min agın, nian rafin netəmim koatərəkin ilat, moatol tərət agın elat. ³⁸ Ilat, netəm wır min. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotatig ikin. Məto ilat kəmoatatig əpnəpın əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nipəg kəpiel min,* ne nipəg min əpəh e nisip.

³⁹ Netəm min u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgın, kən in təmos-ipən nərig wır kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u‡ itəm Uhgın təməni-ikis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat,§ ⁴⁰ məto-inu in tinol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwır

† **11:28:** Eks 12:21-23 ‡ **11:29:** Eks 14:21-31 § **11:30:** Josua 6:12-20 * **11:31:** Jos 2:1-16 † **11:31:** Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ **11:32:** Jaj 6-8 § **11:32:** Jaj 4-5 * **11:32:** Jaj 13-16 † **11:32:** Jaj 11-12 ‡ **11:32:** 1 Saml 16:1,13 § **11:32:** 1 Saml 1:20; 3:19-4:1 * **11:33:** 2 Saml 8:1-3 † **11:33:** Dan 6:22 ‡ **11:34:** Dan 3:19-27 § **11:34:** Eks 18:4 * **11:34:** 2 King 20:7; Jaj 16:28 † **11:34:** Jajes 15:8 ‡ **11:35:** 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § **11:36:** Jer 20:2; 37:15 * **11:36:** Jen 39:20 † **11:37:** 2 Kron 24:21 ‡ **11:37:** 1 King 19:10; Jer 26:23 § **11:37:** 2 King 1:8 * **11:38:** 1 King 18:4; 19:9 † **11:39:** Hip 11:2, 4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm min u neen kəmoatos natimnat wır min itəm Uhgın təməni-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgın otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotehmən e rəhalat nəmegəhən. § **11:39:** Hip 11:13; 10:36

maprækis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpin kitat min ilat u aupən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.*†

12

Uhgin tətəg-ətuatip-in nenətin min

¹ Kən netəm min u, ilat tepət tepət, koatətig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgin, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatiləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otaskəlīm ətain itat məmə kəsotaiu pikən, ne təfagə rat itəm tatəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† naiuən itəm Uhgin təmələhəu aupən-in kitat. ² Kotitun nolən nian niganəmtitə otatətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat,§ kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitə otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimīs e nig kəluau, kən mətə nahməən.* Mətə in təmol nat əpnəpin lan, megəhan-in naulisən rəha nīmīsən e nig kəməluau, mətə-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgin u in Kig,† ikin nepətən ne nisaiiən tətətig ikin. ³ Təwīr məmə nikitəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətul əskasikən e nian iol təfagə min kəmotəraikin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəsəpouən‡ kən motəpəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴ Ekitun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, mətə itəmat kit tikə itəm nitan təmaiəh o nəluaginən u.§ ⁵ Itəmat ninotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgin təməghat nulan kəm itəmat, tahmen e nenətin ətuatip min, matən məmə, “Nətik, nian Iərəməərə tətəg-ətuatip-in ik, solən nat əpnəpin lan.

Əsolən nikim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Mətə-inu okəmə Iərəməərə tolkeike pik suah kit,

kən in təike məg-ətuatip-in suah un.*

Kən okəmə in tos suah kit məmə nətīn,

kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis min. Uhgin tatos-ipa nian iəkis min u o nəg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgin min, mol məmə in tətəg-ətuatip-in nulan itəmat.‡ ?Mətə suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatip-inən? ⁸ Uhgin tətəg-ətuatip-in rafin nenətin ətuatip min.§ Okəmə Uhgin təsolən nəhlan etəmat, kən nipətīn u məmə sənəmə itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapin. ⁹ Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koatīsiai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwīr məmə okotos-iəhau agin itat, kən motətig ahgin.† Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡ ¹⁰ Rəhatat min tata, kotəg-ətuatip-in itat o nian əkuəkīr əm, e rəhalat əm nətəligən. Mətə Uhgin tətəg-ətuatip-in itat məmə otasitu etat, kənu otol kitat kotasim tahmen lan.§ ¹¹ Okəmə Uhgin tətəg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, mətə tīsiu, kən marəp. Mətə uarisig, okəmə kotegəhan-in məmə nəg-ətuatip-inən əh otīuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otoe noan təwīr, inun nəməlinuən* itəm tatīsī-pən e nətətuatipən.

* **11:40:** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † **11:40:** Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat min un, okul kələh kitat kotətuatip agin.” * **12:1:** 1 Kor 9:24 † **12:1:** Hip 10:36 ‡ **12:2:** Sam 25:15 § **12:2:** Hip 2:15 * **12:2:** Fil 2:8,9; Hip 2:9 † **12:2:** Mak 16:19 ‡ **12:3:** Kal 6:9; Nol Əpən 2:3 § **12:4:** Hip 10:32-34 * **12:6:** Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † **12:6:** Prov 3:11-12 ‡ **12:7:** Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § **12:8:** 1 Pita 5:9 * **12:9:** Nam 16:22; 27:16 † **12:9:** Jem 4:7 ‡ **12:9:** Aes 38:16 § **12:10:** 2 Pita 1:4 * **12:11:** Aes 32:17; Jem 3:17,18

12 Tol nāhlan, nat əpnapin mēmə itəmat noatatig e nian iəkis, mətə otīlās-ipər nelmitəmat itəm təpou, mēmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol mēmə kuəskasik o naiuən.†

13 “Otol suatip rəhatəmat tətuatip wir,‡ mēmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimīs, nelkin okol təsərat agin-əhən, miet rəkis,§ mətə in otəpanəwir min.”*

Etəm təsahatədən e Uhgīn, in otəkəike mos nalpīnən

14 Otalkut mēmə onakatig wir itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.† Kən motalkut mēmə nəkotol itəmat mēmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən niğanəmti Ierəmərə nian kit.§ 15 Otətə wir itəmat mēmə itəmat kit itəm tətaiu matuwīn otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwirən rəha Uhgīn.* Otətə wir min itəmat mēmə nokī niğ akona kit† in otəsuwīnən e nikitəmat, kən məwiə, mol noan tēpət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkinən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min. 16 Oatətə wir itəmat mēmə suah kit təsit əpnapinən iərman o pətan.‡ Itəmat kit otəsahmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnapin e Uhgīn. In təmaupən maiir, mətə in təmol-salim-in nepətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir.§ Mətə nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitiah əm. 17 Itəmat nəkotitun mēmə uarisig, nikin otəpanuwīn min e nepətən rəha nəmti-nipin. Kən təmalkut pik mēmə rəhan tata otəfak məhlman nəwirən kit kəm in. Mətə nat əpnapin mēmə təmətasək pik pap ron,* mətə okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwirən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pišīn e namnusən təwir

18-21 Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwīn e nitot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan niğəm itəm tatuəp, kən napinəpən asol təmeiuaiu mirəfin nat, kən kəmotətə nimətag asol ne təwi tətəgət əfəməh,† kən kəmotətə nəwian kit tətəghat kəm ilat.‡ Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik mēmə ilat kotapəs agin-əh nəto minən nəwian u.§ Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən mēmə, “Okəmə nat megəh əm kit otuwīn e nitot u, mətə itəmat onəkotəike moataht e kəpiel apin motahtimnu timis.”* Nian Moses təməplan natimnat min u, in min təməto tərət kən mēmə, “Io enəgin u enəgin, minətasiəp.”†

Mətə itəmat nəsotuwamən ikin-u.‡

22 Itəmat nəmotuwa e nitot u Saeon,§ ne taon asol* u ima Uhgīn ikin itəm tətəmegəh, tətətig tətətig. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kəmuəfimīn ilat ikin o nagienən asol. 23 Kən itəmat nəmotuwa e nuəfimīnən asol rəha netəmim rəha Uhgīn, itəm kotahmen e netəm kəmotəpən kaiir u rəhan min,‡ nərgilat kəməte rəkis e nego e neai.§ Kən itəmat nəmotuwa o Uhgīn, itəm otəpanakil netəmim rafin.* Itəmat nəmotuwa motol kitiah itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimīs rəkis, kən Uhgīn tinol ilat kinotətoarus mak.†† 24 Itəmat nəmotuwa o İesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgīn təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita İesu, itəm

† 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26
 † 12:14: Rom 14:19 ‡ 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ 12:16: 1 Kor 6:18 § 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 ‡ 12:18-21: Dut 4:12 § 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13 † 12:18-21: Dut 9:19 ‡ 12:18-21: Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § 12:22: Aes 24:23; 60:14; Nol Əpən 14:1 * 12:22: Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26 ‡ 12:23: Eks 4:22 § 12:23: Nol Əpən 20:12 * 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2 † 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən u, “Uhgīn tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgīn tinol ilat kinotətuatip agin.”

in tãmorautin-pãn§ mol itãmat nakotasim. Nita ãh in tãmãn-iarãp natimnat min u itãm kotãwir motaprãkis-in natimnat min itãm nita Epel tãmãn-iarãp.*†

²⁵ O natimnat min u, oatãto wir itãmat, mãmã itãmat onãsotãuhlinãn mãntaatãmat o Uhgìn‡ u tatãghat kãm itãmat.§ Mãto-inu Moses, in etãmim ãm. Kãn kitat kotitun mãmã netãm aupãn kãmãsotãtãlig-inãn rãhan nãghatãn o nãhgaiirãn elat. Ilat kãmãsotãgim rãkisãn e nalpinãn rãhalat. ?Kãn okãmã tol nãhlan, kãn okãhrol kitat okãmã kãsotãtãlig-inãn nãghatãn rãha Uhgìn itãm tãmisi-pãn e nego e neai muwa mãmã otãhgaiir etat? * ?Kitat okotãgim rãkis-in ahrol nulan? ²⁶ Nian aupãn, nãwia Uhgìn tãmãloal e nãptãn.† Mãto roiu ãh, tãmãn-iãkis kãm itat mãmã, “Nian kit min ãh-ikin, io ekãloal min e nãtueintãn. Kãn o nian ãh, sãnãmã nãtueintãn ãm ekatigtig lan tãsiãp, mãto neai min otãsiãp-ãsiãp mãloal.”‡ ²⁷ Nian Uhgìn tatãghat-in mãmã, “Nian kit min ãh-ikin,” nãpãtin un mãmã in otãtigtig§ e natimnat rãha nãtueintãn ãm itãm Uhgìn tãmol, mãmã otoh rãkis ilat. Otoh rãkis nãhlan natimnat, mãmã natimnat itãm okãsotãloalãn, ilat okotãtig, kãn inun, natimnat itãm okotãtig lilin.

²⁸ O nat u, tãwir mãmã kitat kotãn tagkiu o Uhgìn, mãto-inu kitat koatos nego rãha Uhgìn u, kãruru nãloal-ãloalãn lan, kãn okol tãsietãn nian kit.* Tãwir mãmã kitat kotãfak kãm in, e nolãn itãm nãkin tagien lan, mãmã kitat okotãisiai-in, kãn motãgin min,† ²⁹ mãto-inun Uhgìn rãhatat, in tahmen e nigãm asol kit itãm tatuwaan ãtip natimnat rafin.‡

13

Namnun nãghatãn

¹ Tãwir mãmã nãkotãkãike ãh moatol nolkeikeãn kãm itãmat min tahmen e piatãmat min.*

² Sotaluinãn nehman iãpiãpiã min itãm koatuwa imatãmat ikin.† !Okãm-naka ilat nagelo min! Netãmim neen itãm kãmãotol nulan, ilat kãmãatehm wir netãmim, mãsotãtunãn mãmã ilat nagelo min.‡ ³ Sotaluinãn netãm kotãtig e kalapus.§ Nikitãmat otãtuãh ilat, mãtahmã olat tahmen ãm mãmã inun ik min nãkãtatig e kalapus. Otãto kãlãh nahmããn e nãkitãmat, itãmat netãm min un itãm katol tãrat elat, tahmen ãm mãmã inun ik natãto nahmããn e nãpãtim atip.

⁴ Pãs netãmim rafin kotãisiai-in natigãn rãha marit, mãmã in tasim nian rafin.* Pãs netãmim rafin kotãgin o nãmãhan rãhalat min, mãsotãguafãlãn. Uhgìn otãkil etãm aluã ne pãtan ãkãku itãm kãtuãpãl kãlãh, kãn makil min iãrman ne pãtan itãm kãtuãpãl kãlãh, iãrman itãm tãtapãl ilau pãtan u sãnãmã rãhan pãtan, ne pãtan itãm sãnãmã rãhan ãtuãtip iãrman.†

⁵ ãtul-pãn isãu o nolkeikeãn rãha mãni.‡ Nikim tãike magien ãm o rãham natimnat u natos tahmen§ mãto-inu Uhgìn tatãn mãmã,

“Okol esãpãsãn ik,

mãsãhlmanãn ik nian kit”*

⁶ Kãn tol nãhlan kitat kotitun ãsas, kãn moatãn mãmã,

“Iãrãmãrã in iãsãtu rãhak,

tol nãhlan esãginãn.

Oesãginãn nat kit itãm etãmim ãm otol kãm io.”†

§ 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in tãmãn-iarãp mãmã Uhgìn otol nalpinãn, mãto nita Iesu tãmãn-iarãp mãmã Uhgìn otoh rãkis nalpinãn. ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1 * 12:25: Hip 2:2,3; 10:29 † 12:26: Eks 19:18 ‡ 12:26: Hag 2:6 § 12:27: Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 * 12:28: Sam 15:5; Dan 2:44 † 12:28: Mal 2:5; 4:2 ‡ 12:29: Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * 13:1: Rom 12:10 † 13:2: Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ 13:2: Jen 18:1-33 § 13:3: Mat 25:36; Hip 10:34 * 13:4: Mal 2:15 † 13:4: Dut 22:22 ‡ 13:5: 1 Tim 3:3 § 13:5: Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * 13:5: Dut 31:6,8; Jos 1:5 † 13:6: Sam 118:6,7

⁷ Nīkitāmat otākaike matāht netām-iasol mīn u rēhatāmat† itām kāmotaupān motāgātun itāmat e nēghatān rēha Uhgīn. Otātālig-in-tu natimnat wīr mīn itām tāmiet e nāmegāhān rēhalat, kēn motahatātē e Iērāmārē tahmen ām elat. §

⁸ Iesu Kristo in tatol ām nulan, nāniāp, ne roiu, kēn otāpanātātig nulan, namnun tikā.*

⁹ Sotolān māmā nēgātunān wi pīsin pīsin mīn tiuw rākis itāmat o suatīp ātuatīp. † Itāmat otuag-pān ām o Uhgīn, itām tāsitu etāmat e nīkin agien māmā otol rēhatāmat nātāligān tāsikasik. ‡ Tāsawīrān māmā kitat okotātou-pān nātuakāmān rēha nunān nagwānān, § māmā in otol kitat kotāsikasik, mātō-inu in nīpahriēnān, nātuakāmān āh, okol tāsasituān e netām koatol.

¹⁰ Rēhatat olta tātig. Mātō pris mīn itām koatol wāk rēhalat āpāh imā e tapolān rēha nātueintān u,* ilat u, kāsēgāhān-inān ilat māmā okotun† nagwānān‡ kit e olta u rēhatat. §

¹¹ E nolān rēha pris asol agīn, nīān in tātōhamnu rākis nat megāh, kēn matos nītan kēn muwīn āpāh imā e Ikin Tasim Agīn Ikin, kēn mos-ipān kām Uhgīn o nafāl rākisān tēfagā rēha netāmim.* Mātō uarisig, katīlās-iarāp nat megāh u āpāh ihluā ikīn e nīmā tapolān mīn rēhalat, motāan ātīp. † ¹² E nolān kitīāh ām, Iesu tāmiet rākis e taon, ‡ kēn ikīn āh in tāmātō nahmān e nīpātīn, kēn mīmīs ikīn āh, māmā nītan § tītun nafāl rākisān tēfagā rat rēha netāmim, mol ilat kotātūatīp, motasim, māmā ilat rēha Uhgīn.* ¹³ Tol nulan, pās kitat kotol māmā inu okotiet ihluā imātāt ikīn, motol kitīāh kitat mīn āpāh ihluā. † Kēn okotākaike motātul matīp māmā netāmim okotol naulisān kām itat, tahmen ām mā inun, kāmotol mihīn lan. ‡ ¹⁴ E nātueintān u, rēhatat kit taon ātuatīp imātāt ikīn tikā, itām otātātig līlīn. § Mātō kitat koatēgās-in rēhatat taon ātuatīp itām kotītun māmā otāpanuwa.*

¹⁵ Tol nulan, e nasituān rēha Iesu, pās kitat kotos-ipān sakrifais rēhatat kām Uhgīn nīān rafīn. † Sakrifais mīn u rēhatat, inun, okotīlās-ipār nārgī Uhgīn nīān rafīn, moatān-iarāp nārgīn. ‡ ¹⁶ Sotaluinān o nolān tawīr ne nawte-inān nat rēhatāmat tātig kām netām rēhalat nat kit tikā, § mātō-inun in mīn tahmen e sakrifais* itām nīki Uhgīn tagien ron. † ¹⁷ Otol nāwīā netām-iasol mīn e nīmāfak, ‡ kēn motātīg āhgin ilat. Ilat u, koatehm wīr nāmegāhān rēhatāmat, § māsotamegān, mātō-inu ilat kotītun māmā okotāike motān nāmētāt lan kām Uhgīn māmā ilat kāmotol wāk u, tēhrol nulan. Itāmat nakotāike motol ilat nīkilat tagien o wāk u. Okāmā itāmat noatol nīkilat tāsagienān ron, nolān u okol tāsasitu agīn-āhān etāmat.

¹⁸ Otāfak otīmat,* mātō-inu ekotītun āsas māmā rēhatīmat nolān in tātūatīp ām, † kēn ekotolkeike agīn māmā nīān rafīn itīmat ioatol nolān tawīr ām. ¹⁹ Io ekolkeike pīk māmā itāmat onākotākaike motāpāh-in o Uhgīn, māmā io ekītun nītālig-pa-mīnān otāmat uāhāi ām.

²⁰ Iatāfak mīn otāmat mīn māmā, Uhgīn otasitu etāmat. Uhgīn u, in nāukātī nāmālinuān. ‡ Kēn in tāmōl rēhatat Iērāmārē Iesu tāmēgāh mīn e nīmīsān, § mātō-inu nītan tāmāiu o nolān nāniākisān līlīn* in tātātig matāmēgāh. † Iesu āh, in etām tawīr maprākis o nehm wīrān sipsip mīn rēhan. ‡ Iatāfak māmā Uhgīn u, ²¹ in otos-ipīnā natimnat wīr

‡ 13:7: Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § 13:7: Hip 6:12 * 13:8: Sam 102:27; Hip 1:12 † 13:9: Efes 4:14
 ‡ 13:9: Kol 2:7 § 13:9: 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * 13:10: Hip 8:5 † 13:10: 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ 13:10: Jon 6:48-58 § 13:10: "Nagwānān" itām katol sakrifais lan e "rēhatat olta" inun Kristo pīsin ām (Jon 6:48-58). Pris mīn aupān, ilat kāmōtītun nunān noanu wāhgin nat megāh mīn e sakrifais mīn neen ilat koatol o nos-ipānān kām Uhgīn. Mātō kāsēgāhān-inān kām ilat o "nunān" Kristo, nīpātīn u māmā kāsotosān ron. * 13:11: Lev 16:15 † 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12: Jon 19:17 § 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26 † 13:13: Luk 9:23
 ‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pīta 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13 * 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2
 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wāk 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wāk 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wāk 2:24 * 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20
 ‡ 13:20: Jon 10:11

mīn rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgīn otol wək e nəmegəhən rəhatat kitīəh kitīəh, § kən e nasituən rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwīr təwīr, kən nīkin otagian pik ron. Kən pəs kotīləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.*

²² Piak mīn ne wīnik mīn. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh mīn məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən mīn itəm otīləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ Iakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotīləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itīmlau mīn, ekiamnə.

²⁴ Itəmat otən təwīr kəm netəm-iasol mīn rəhatəmat, ne iəfak mīn u imatəmat ikin. Netəm Itali kəmotən təwīr kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat rafin. Əwəh.

Jemes

Naoa itəm Jemes təməte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jemes

?Pah təməte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təməte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təməte tatuwin kəm pah? Jemes təməte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha Iaihlua min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotəhamnu Stipen, uarisig kotol nolən rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwın e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatıləs-pikin əh ilat.

?Təməte naoa u o naka? Jemes təməte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətəuatip. Nian etəmim kit tətəhatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolən rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolən rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, Iərəmərə rəhatat. Iatən təwir kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgien pik əm lan.

³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatıləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotol məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatip motəsanən, kən nakotaskəlim nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətapəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otos-ipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətəwte-in nıtunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məsəhaiən ilat o nat itəm koatətapəh-in. ⁶ Məto nian suah kit in tatətapəh o Uhgın nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsolən kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpın əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhəi itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tatəht məmə Iərəmərə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tatəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tikə, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Uhgın. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in nıpahrienən, məmə Uhgın otos-iəhau, məto-inu in tahmen e nəguinig itəm otəpanikə. ¹¹ Nian mit tatət, tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwirən təmikə. Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmim itəm tatətul əskasik nian nəratən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwirən pahrien, məto-inu, nian tinol win e nəratən min əh, kən Uhgın otos-ipən kəm

in rəhan nətouən, inu nəmegəhən lilin. Uhgın təmən-iəkis rəkis məmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmim itəm kotolkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfagə rat, okol in təsənən məmə Uhgın tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat mın, məto-inu okol nat kit tasiuw-pənən nətəligən rəha Uhgın məmə in otol təfagə rat, kən Uhgın təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmim.

¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmim, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otatətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatoe-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tınuwa mınepət, kən tatuwa in nımısən.

¹⁶ Piak mın ne wınik mın itəm iakolkeike pik itəmat. Sotegəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Uhgın in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmim o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natımnat wır mın rafın ne natımnat rafın itəm kotətuatip, koatısı-pən əm o Uhgın əpəh ilis itəm təmol nəhag-əhagən mın rafın əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgın tol pısın e natımnat mın u itəm kotaliwək e neai, kən kotol məmə nəghanpıs koatətəu-pən. Uhgın təsol pısınən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgın təmitəpun məmə kitat kəmotuwa nenətın mın nian kəmotahatətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmol nəhlan məmə e natımnat rafın itəm in təmol, kitat pısın əm rəhan nat keike, kotahmen e nəgwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgın

¹⁹ Piak mın ne wınik mın itəm iakolkeike pik itəmat. Nıkitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiəh kitiəh onəkotəkəike motətul matip o nətəligən, məto onəsotafıg-afıg pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətətuatip Uhgın tolkeike.

²¹ Otərakin rəkis nolən mın rafın itəm tamkımik, ne təfagə rat mın itəm kotepət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgın təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nıkitəmat, kən nəghatən əh rəhan tıtun nosmegəhən itəmat. Kən təwır məmə nakotos-iəhau rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wır nəghatən u.

²² Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgın, məto otətəlig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotətə məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tatətə kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmim itəm tateranəm wır e klas matəplan narmın, ²⁴ kən nian tıneranəm rəkis magım, mətaluın uəhai əm məmə nıganəmtın tahro min-nulan. ²⁵ Məto etəmim itəm tatətəg-pən əskasık e lou itəm tətətuatip ağın u tatıkis netəmim,* kən matol e nian mın rafın, məsaluınən nat itəm təmətə, məto in tatol, in otətətig e nəwırən pahrien nian in tatol nəhlan.

²⁶ Okəmə suah kit nıkin təht məmə in tatətəu-pən wır nolən mın rəha nəfakən, məto tatəghat-pən əm məsətəlig-in wırən rəhan nəghatən mın, in tateiuə-in atip əm in, kən rəhan nolən mın rəha nəfakən in nat əpnapın əm. ²⁷ Nolən mın rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tatəplan məmə in tətətuatip wır kən nəratən tıkə lan kotol nulan: iəfak kit tətəkəike matehm wır suakəlh mın ne nəutahlımıs mın e nəratən mın rəhalat. Kən matəkəike matehm wır nəmegəhən rəhan məmə nolən rat mın rəha nətueintən otəsölən məmə in otamkımik lan.

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotaprəkis-in netəmim neen

¹ Piak mın ne wınik mın. Itəmat nakotahatətə e Iesu Kristo, İərəmərə rəhatat itəm ilis ağın kən katisiai-in pik. Məto təsəwırən məmə nəkotol təwır kəm suah kit kən moatehm

1:18: Jon 1:13 **1:20:** Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13 * **1:25:** Nəghatən u, "lou itəm tətətuatip ağın u tatıkis netəmim," tatəghat-in suatip rəha nahatətəən məmə suah kit otuwa mətuatip e nıganəmti Uhgın. Kən okəmə suah kit tatətəu-pən suatip əh, Uhgın tatıkis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatıkis in e nalpınən itəm in təike mos. Əplan-tu Kal 5:13-14. **1:25:** Rom 8:2; Jem 2:12

məmә in ilis, kən moatehm rat suah kit mīn moatol tərāt kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwin-in napən wīr mīn u nəmtilat tiəkis, ne noanat mīn kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit mīn tatuwin-in e napən rat mīn əm. ³ Təsəwīrən məmә nakotos-ipən nisaiian kəm etəmim itəm tatuwin-in natimnat wīr mīn, motən-ipən məmә, “Wa, məpələh u ikin təwīr ikin.” Məto etəm tatuwin-in napən rat mīn, nakotən-ipən kəm in məmә, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nisip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmә ilat ilis taprəkis-in netəmim neen mīn, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pik. Otətəlig-in-tu. Uhgīn təmitəpun rəkis ian-rat mīn rəha nətueintən məmә rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmitəpun mīn ilat məmә okotos nərəmərəən rəha Uhgīn itəm təmən-iəkis məmә rəha netəmim itəm kotolkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotehm rat ian-rat mīn. ?Məto netəmim pah mīn u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tepət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm mīn u koatəghat rat e nərgīn u ilis, nərgi İesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmә, “Olkeike ik kit tahmen əm məmә nakolkeike atip ik.” In təwīr pik otəmat okəmә nəkoatətəu-pən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmә nakoatehm netəmim neen məmә ilat ilis taprəkis-in netəmim neen mīn, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmә itəmat netəm rəha nətəghlən Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm tətətgəhl nəghatən kitiəh əm rəha Lou, təmol təfagə rat tahmen-pən əm məmә in tətətgəhl nəghatən mīn rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgīn u itəm tatən məmә, “Sakləh-inən pətan,” in Uhgīn kitiəh əm itəm tatən məmә, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmә nəsoakləh-inən nipitan, məto nəmotohamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətgəhl Lou.

¹² Nian nəkoatəghat kən motol nat kit, otol nolən mīn rəha netəmim itəm kotitun məmә Uhgīn otakil ilat e lou itəm tatikis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmә suah kit təsasəkitunən netəmim, kən Uhgīn mīn otəsasəkitunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmә itəmat nakotasəkitun netəmim, kən Uhgīn otasəkitun itəmat, kən mən-ipinə məmә onəsotosən nalpinən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpinən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wīr mīn

¹⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. ?Okəmә suah kit tatən məmә tətəhatətə e İesu Kristo, məto in təsolən wək wīr kit, kən rəhan nahatətəən in təwīr o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okul təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o wīnitat kit, rəhan napən tikə, kən nigīn nagwənən təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmә, “Atuwin, pəs Uhgīn otasitu lam, kən onəsətəpən, onakagwən wīr.” ?Məto okəmә in təsolən nat kit məmә otasitu lan, in təmol nat wīr naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmә suah kit tatos nahatətəən pisin əm, məto məsolən wək wīr kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətəən təmimis, nipətin tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmә, “Netəmim neen koatos nahatətəən, kən netəmim neen koatol wək wīr mīn.” Məto iatən kəm ik nəhlan məmә, “Okəmә esəhmən rəham wək wīr mīn, kən esitunən okəmә rəham nahatətəən in nipahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wīr mīn rəhak, kən tatəgətun məmә nahatətəən rəhak, in nipahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən nipahrienən lan məmә, “Uhgīn kitiəh əm.” !Təwīr ron ik! Məto iərmis mīn, ilat mīn kotitun məmә nəghatən əh in nipahrienən, kən moatasiəp katəgin pik. ²⁰ !Ik rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətəhatətə, məto təsolən wək wīr mīn, rəhan nahatətəən in nipətin tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmә inu nipahrienən.

2:1: Wək 10:34-35; Jem 2:9

2:5: 1 Kor 1:26-28

2:8: Mat 19:19; Kal 5:14

2:11: Eks 20:13-14; Rom 13:9

2:12: Jem 1:25; 1 Pita 2:16

2:13: Mat 5:7; 18:21-35

2:15: 1 Jon 3:17

2:18: Kal 5:6

²¹ Nikim otəht tipitat u Epraham. Uhg̃in tāməplan māmə in tətuatip e niganəmtin e wək itəm təmol, mətə-inu təmos nət̃in u Aisak, muwin mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətəən ne rəhan wək min kətioal nat kitiah, kən rəhan nahatətəən təmoə-in noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhg̃in təmuwa mol nīpahrienən, tatən māmə, “Epraham təmahatətə e Uhg̃in, kən Uhg̃in təmən māmə Epraham in tətuatip e niganəmtin.” Kən katən māmə in ioli Uhg̃in. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehmən māmə, Uhg̃in tatol suah kit tətuatip e niganəmtin o natimnat itəm tatol, mətə sənəmə e nahatətəən pisin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhg̃in tāməplan māmə Rehap u, pətan rəha suatip, in təmuwa mətuatip e niganəmti Uhg̃in o wək itəm təmol, kən wək u māmə in təmatehm wir iahləpis anion mil rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatip pisin kiatəlig mətian. ²⁶ Nīpəti etəmim, okəmə namegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətəən, mətə təsələn wək wir min, rəhan nahatətəən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne winik min. Təsəwirən māmə itəmat tepət nakotuwa iəgətun min rəha niməfak, mətə-inu nəkotitun māmə Uhg̃in in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpin. ² Nīpahrienən, kitat rafin koatəme e nəmegəhən rəhatat nian tepət. Mətə okəmə suah kit təsəmeən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun māmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehm wirən rəhan min nolən min rafin.

³ Tol māmə nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos māmə otol nəwia etəmim, kətəalalin rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nīpətin rafin. ⁴ Kən nego, in iahgin, kən nīmətag asol tatəhtig, mətə stia in nat əkəku kit itəm nian kapten tətəlalın, kən nīpəti nego asol rafin tateko-pən əh kapten tolkeike māmə okian-pən ikin. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nət̃in, mətə titun niuw-pamən nat asol min. Nikitəmat təht-tu, noanəmtahlī nigəm əkəku kit titun nuəpən mus nig mətə tepət. ⁶ Kən nīpahrienən, namitəm in tahmen-pən e nigəm. Namitəm in noli nīpəti etəmim itəm nəratən min rafin rəha nətueintən u kotərioah wir lan. Kən nəratən min rəhan koatərakin nəmegəhən rafin rəhatat. Kən Setan əm tətahl nigəm e namitəm. Kən namitəm tətahl nigəm rat e suatip min rafin e nəmegəhən rəhatat matərakin natimnat rafin.

⁷ Netəmim kotitun nahkulən e nat iarupin min māmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənig min, ne nat kotəkiəh min, ne nat itəm kotatig itəhəi. Netəmim kəmotahkul elat kotəpou. ⁸ Mətə etəmim tikə otahkul e namitəm təpou. In nat iarupin tatol wael, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nīmīsən.

⁹ E namitat, kotənwiwi Iərəmərə Tata Uhg̃in rəhatat, kən e namitat kotən rat netəmim lan itəm Uhg̃in təmol ilat kotol māmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitiah əm tatən-iarəp nənwiwiən ne nən ratən. Piak min ne winik min. Pəs okəsələn min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wir ne nəhau arip, okol kəsiasipənən e nəmti nəhau kitiah. ¹² Piak min ne winik min. ?Nig u fik otoe-in noa olif? ?Kən nol u krep otoe-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arip təsos-ipamən nəhau wir.

Nenatigən təwir itəm tətisi-pən o Uhg̃in

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nikin təht māmə in tenatig wir kən mitun nat naka itəm Uhg̃in tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wir min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatip rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Mətə okəmə nikitəmat təht māmə nakotenatig, mətə nikitəmat tərioah e netetən, kən nakoatətəlig-in atip əm itəmat o niləs-ipərən itəmat, tol nəhlan, nakoateiuə-in atip əm itəmat. Sotəghat ausit pikən o nenatigən eiueiuə

rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan təsisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueintən əm u, ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nian netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ipər atip ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atip nətəligən moatol nərətən, kən nolən tərət rafin kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat aupən, rəhan nəmegəhən in tətuatip wır, kən in tolkeike pik nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisi-ai-in nətəligən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərıoah e nasəkitunən, kən matoe-in noan tepət e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nıkti nat e nasumən, kən tətəwiə matoe-in noan. Okəm kotol natimnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatipən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkır o nətueintən, o Uhgın

¹ ? Naka u nəukəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natimnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwır e nıpətətəmat, kən nətəligən min əh rəha nətoən təwır, ilat koatol fait e nıkitəmat kitiəh kitiəh məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nıkitəmat tatuwın o natimnat rəha netəm pisin, məto nəsosən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natimnat neen, məto nəsosən. Kən məta onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsosən natimnat məto-inu nəsoətəpəh-inən o Uhgın. ³ Kən nian nakotəpəh-in, məto nəsosən, məto-inu nəmotəpəh-in e nətəligən itəm tərət məmə otol itəmat atip əm nakotəto təwır lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm təsisi-ai-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpın əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotapəs Uhgın kən moatətəu-pən natimnat rəha nətueintən. Nəkotitun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natimnat rəha nətueintən, in tatətəhəu Uhgın. Kən etəmim kit itəm tətəpun məmə otolkeike natimnat rəha nətueintən, in tatuwa məmə in tıkimır rəha Uhgın. ⁵ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın sənəmə nəghatən əpnəpın əm. Tatən məmə, “Uhgın tolkeike pik məmə nıkitat itəm in təmos-ıpa kəm kitat, otuwın əm ron.” ⁶ Məto Uhgın tətawte-in rəhan nəwırən tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tətəhtosig-in netəm kotsausit, məto tətawte-in rəhan nəwırən kəm netəmim koatos-ıəhəu rəhalat nətəligən.”

⁷ Kən tol nəhlan, otos-ıəhəu itəmat kən motatig əhgın nelmi Uhgın. Otətul əskasık nian Setan tatuwa matos-ıpən-os-ıpən kəm itəmat, kən in otaiu muwın isəu otəmat. ⁸ Otuwın iuəhkır o Uhgın, kən in otuwa iuəhkır otəmat. Itəmat u nol təfagə rat, otaikuas e nelmitəmat. Kən itəmat u rəhatəmat nətulən kəiu, otol nıkitəmat tətuatip. ⁹ Təwır məmə nıkitəmat otahmə məpou, kən nakotasək əfəməh o rəhatəmat təfagə rat. Otəuhlin rəhatəmat naləhən otuwa nasəkən, kən rəhatəmat nəgienən otuwa nıkin əpou. ¹⁰ Otos-ıəhəu rəhatəmat nətəligən tuwın kəm İərəmərə, kən in otıləs-ıpər itəmat.

¹¹ Piak min ne winik min. Sotəghat ratən e nərgitəmat min. Okəmə suah kit tatəghat rat e nərgi pian kit, o in tatələhəu nəghatən kit məmə in təmol təfagə rat kit,* kən suah əh, in tatəghat rat e lou† matələhəu nəghatən məmə lou təsahmenən məmə in otol rəhan wək, o kəm-naka lou in nat əpnəpın əm. Kən nian nakoatəplan lou məmə in təsahmenən,

3:18: Mat 5:9 **4:1:** Rom 7:23 **4:4:** Rom 8:7; 1 Jon 2:15 **4:6:** Prov 3:34; 1 Pita 5:5 **4:7:** Efes 6:12 **4:8:** Aes 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6 * **4:11:** Nəghatən u rəha Jemes nıpətın təsənən məmə kitat okəsotəgətunən təfagə rat rəha netəmim. Nəghatən min tepət e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə kitat kotəkəike motəgətun təfagə rat rəha etəmim məmə in otiet rəkis lan. Məto kotəkəike motol e nətəligən itəm tətətig ələhəu. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10. † **4:11:** “Lou” e ves u tatəghat-in ‘lou rəha nolkeikən.’ Əplan-tu Jem 2:8

itəmat nəkəsotətəu-pənən lou, məto nəmotər kəpələh-pər e lou, kən məsotatig ahginən lou. ¹² Uhgìn əm in tatos-ipa Lou, kən in əm tətakil netəmim matələhəu nəghatən lan. Kən in titun nosmegəhən, kən mitun nərəkinən. ?Məto itəmat, nikitəmat təht məmə itəmat Uhgìn mìn, məmə nakotakil təfagə rat mìn rəha piatəmat mìn motuəh ilat? !Kəp!

Nəghatən ausit

¹³ Otətəlig-in-tu, itəmat netəm nakoatən məmə, “Roiu o olawig, kotuwìn e taon u o taon əh, motatig e nup kit, motol bisnes ikin, kən moatargətain məni.” ¹⁴ ?Nakotahro kitun məmə naka u otuwa olawig? ?Nəmegəhən rəhatəmat in naka? Itəmat nəkotahmen e nəhaniəm itəm tətətig noan məsìn əm kən matig mikə mìn. ¹⁵ Məto nəghatən itəm tətətip məmə onəkotən in tol nulan, nəkotəkəike motən məmə, “Okəmə in nəwia Iərəməərə pahrien, kən ekotatig kən motol natimnat mìn u, o natimnat mìn əh.” ¹⁶ Məto roiu, nakotəghat ausit moatos-ipər pik itəmat. Kən nəghatən mìn əh itəm nakoatən, ilat rafin kotərat.

¹⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm titun nat kit itəm tətətip məmə otol, məto təsolən, in tatol təfagə rat.

5

Nəghatən tatuwìn o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotəto tərət motasək əfəməh o nərətən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tinəmnəmit rəkis, kən wìn mìn kinoaton rəhatəmat napən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta mìn okotən-iarəp nolən rat mìn rəhatəmat kən motus nipətəmat tahmen e nigəm. Nian rəha namnun nian tatuwa iuəhkir, məto itəmat nəmotargətain rəhatəmat nautə mìn. ⁴ !Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək mìn kəmotəulək e rəhatəmat nasumən mìn, məto nəmotəkləh-in məni məsìn rəhalat. Kən nətouən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mìn. Iərəməərə Əsanən Pik Agìn, tinatəto nasəkən rəha iolwək mìn rəhatəmat. ⁵ E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm timətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuwəhən Uhgìn otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat mìn. Itəmat nəkotahmen e nat megəh mìn itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶ Nəmotiuw-iarəp netəmim itəm kotətətip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-iəhau itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nərətən

⁷ Piak mìn ne wìnik mìn. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəsağin məmə Iərəməərə otətəlig-pa mìn. Nikitəmat tətəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəsağin nian ətuatip rəha nətəən nīmāi, kən matəsağin nian rəha nəfəən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəsağin mətoarus-pən tinimətə, kən matəulək-in rəhan nəgwənən keike. ⁸ E nolən əh tahmen əm, itəmat mìn, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motətul əskasik, məto-inu otəsuwəhən Iərəməərə otətəlig-pa mìn.

⁹ Piak mìn ne wìnik mìn. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat mìn məmə nikitəmat təsəgienən o natimnat mìn neen. Okəmə nəkoatol nəhlan, Uhgìn otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat mìn. !Roiu agìn-əh tatətul matip, kən otəsuwəhən tuwa mol!

¹⁰ Piak mìn ne wìnik mìn. Nikitəmat tətəht-tu ien mìn aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən mìn e nərgi Iərəməərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nərətən tatuwa. ¹¹ Kən nəkotitun inu, katən məmə netəmim itəm koatətul-iəkis e nian nərətən tatuwa, ilat koatətip e nəwirən pahrien.

Nəmotəto namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis min, kən motitun nalpəkauən wır rəha İərəməyə o Jop, kən uarisig e nian tepət rəha nəratən, İərəməyə təmöl təwır ağin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki İərəməyə təmə mərioah e nasəkitunən kitat, kən nikin titahmə otat.

¹² Piak min ne winik min. Nat u in nat keike, məmə nəsosən noanawil. Sotosən noanawil e nego e neai, o nətueintən, o nat kit min. Nian rafin, otən əm nıpahrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nıpahrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nıpahrienən. Okəmə suah kit təsolən nəhlan, kən Uhgın otələhəu-pən nəghatən rəha nalpınən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikin

¹³ Okəmə itəmat kit tətətig e nəratən, təwır məmə otəghat kəm Uhgın e nəfakən. Okəmə itəmat kit nikin tagien, təwır məmə otan napuən min rəha nənwıwıən. ¹⁴ Okəmə suah kit tatimis, təwır məmə otaun-in elta min rəha nıməfak məmə okotuwa kəfak lan, kən motol-pən oellan e nərgi İərəməyə. ¹⁵ Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgın otol-wır suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatip məmə İərəməyə otol məmə etəm tatimis otəto təwır min. Kən okəmə in təmöl təfagə rat kit itəm tatiuw-pa nımısən, kən Uhgın otafəl rəhan təfagə rat. ¹⁶ Tol nəhlan, təwır məmə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min kəm itəmat min, kən motəfak otəmat min pəs motəmegəh. Suah kit itəm tətuatip, rəhan nəfakən in təsanən, kən tatoe-in noan. ¹⁷ Elaija in etənim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwıg sikis. ¹⁸ Kən təməfak min, kən Uhgın təmahl-ipa nuhuən tuwa min, kən nasumən rafin, nagwənən təmatig min elat.

Iuw-pa min netənim kəmotuwın isəu e rəhalat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne winik min. Okəmə itəmat kit tateko mətapəs suatip rəha nıpahrienən, kən okəmə suah kit min tatiuw-pa min, ²⁰ təwır məmə nəkotitun nat u məmə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa min e suatip rəha nıpahrienən, in otosmegəh suah u o nımısən, kən otol suatip məmə Uhgın otafəl rəkis təfagə rat min tepət rəha suah əh.

5:11: Eks 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Sam 103:8

5:12: Mat 5:34-37

5:14: Mak 6:13

5:15: Mat 17:18-20

5:17: 1 King 17:1; 18:1

5:18: 1 King 18:42-45

5:19: Kal 6:1

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha Uhgın itəm kotatig ikin pisin pisin e profens min rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roiu katən nərgi nəptən min əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərgin u Nero, təmərəkın pik niməfak. Təmoh niməfak min neen kotimis, kən moh neen. Otəsuwəhən toh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak min itəm kotatig e nərətən. In tolkeike məmə okotətul əskasik e rəhalat nahatətən kən moatol nat kit itəm təwir, nat əpnapin nərətən tatuwa.

Pita təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat netəm rəha Uhgın itəm nəkotatig ikin min rafin əpəh e profens min u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosa, ne Esia, ne Pitinia. Uhgın təmitəpun rəkis itəmat, kən imatəmat ikin sənəmə nətueintən u, itəmat iapispis min əm u ikin-u. ² Tata Uhgın təmitəpun itəmat mətə-inu, aupən aupən agin, təmöl rəhan nalpəkəuən mələhəu, kən in tinitun rəkis suatip min rafin rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmın Rəhan tatol itəmat nakotətul pisin kasim məmə, nəkotol nəwia Iesu Kristo, kən nitan taikuas etəmat e nolən rat min rəhatəmat.*

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən tepət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgın o nalpəkəuən rəhan

³ !Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in Uhgın ne Tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkitunən asol rəhan, in təmöl məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wi, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Tatuwa min-nəhlan mətə-inu Iesu Kristo təməmegəh min e rəhan nimisən. ⁴ Kən e nəmegəhən wi u, kitat okotos natimnat wir min əpəh e nego e neai itəm Uhgın təmələhəu pisin məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmitən, kən okol təsəmkimikən, kən okol rəhan nəhag-əhagən təsikəən. ⁵ E nahatətən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgın tatətulosig-in itəmat mətəorus-pa in otosmegəh itəmat, kən Uhgın otol əp rəhan nosmegəhən e namnun nian.

⁶ Nikitəmat tətəgien o nat u, nat əpnapin okəmə nian iəkis pisin pisin min koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Mətə koatuwa o nian əkuəkir əm. ⁷ Nian iəkis min əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahrien. Iəen u kol tatipit-ipit, in nat kit itəm nigəm tatus mətəfəl rəkis in rat min lan. Kən nian iəkis min əh kotahmen e nigəm itəm tatus rəhatəmat nahatətən mətəfəl rəkis in rat min lan. Iəen u kol, in nat təwir, mətə otəpanikə min nian kit. Mətə rəhatəmat nahatətən, in nat təwir taprəkis-in iəen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətən, Uhgın otənwiwi itəmat, mıləs-ipər nərgitəmat, mosipən nisaiian asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan. ⁸ Nat əpnapin nəməsotəplan papən Iesu Kristo, mətə nakoatolkeike. Kən nat əpnapin nəsotehmən u-roiu, mətə nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmər marioah e nagienən itəm in təwir agin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwirən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətəgien

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, Uhgın “təmorautin nita Iesu etat” u nipətin məmə tətəikuas etəmat o nolən rat min. Afın min e nəghatən min u “tətorautin nitan” ne “nitan taikuas e netəmim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:** Jem 1:2; 1 Pita 5:10 **1:7:** Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3 **1:8:** Jon 20:29; 2 Kor 5:7

nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məmə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien min aupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwin təhmin min, kən tol nəhlan kəmotafin kategəs-in wir nətəligən min lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwirən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmın rəha Kristo təmətətig ilat min, kən matəghat kəm ilat, kən aupən ikın matən-iarəp nahməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien min kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat min əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmol əp kəm ien min məmə, nəghatən min itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotətig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kınotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat min u kotəwir agın məmə nagelo min, ilat min kətolkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat min u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wir rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwirən itəm Uhgın otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa min. ¹⁴ Otol nəwia Uhgın tahmen-pən əm məmə nisualkələh itəm kotəwir koatol nəwia tata min. Aupən ikın, itəmat nəməsotitunən nıpahrienən rəha Uhgın, kən nəmoatol nolən rat min itəm nikitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəligən min əh okotiww rəkis min itəmat. ¹⁵ Uhgın u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat min onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotətapəh-in nasituən o Uhgın u tahmen məmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən məmə nian Uhgın tətakil nolən min rəha netəmim, in tatol əm e nolən itəm tahmen-ahmen əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisiai-in Uhgın e nolən min rəhatəmat, kən otol nolən təwir tahmen məmə itəmat iapıspis min əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgın təmətou rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat aupən itəm nıpətın tikə u təmisi-pən o tipitəmat min. Məto Uhgın təmikis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgın təməsos-nəmtinən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, tahmen e silfa ne iaen u kol tatipit-ipit, ¹⁹ məto in təmos-nəmtin itəmat e nita Kristo itəm in nat keike təwir pik agın. Kristo in tahmen e nəti sipsip wir itəm nımısən o nəratən tikə agın lan.† ²⁰ Aupən aupən agın, nian Uhgın təməsolən əh nətueintən u, təmıtəpun rəkis Kristo məmə otol wək əh. Məto roiu iuəhkır o namnun nian, Uhgın təmol əp in, məmə otuwa masitu etəmat. ²¹ O natimnat itəm Iesu təmol, itəmat nakotahatətə e Uhgın, itəm təmosmegəh Iesu Kristo e nımısən, kən mıləs-ipər in mos-ipən nəsanənən itəm təhag-əhag ne nisaiiən kəm in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgın, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan.

²² Nəmotaiquas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwıwi min rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nıpahrienən. Kən o natimnat min u, nakotos nolkeikeən pahrien tatuwin otəmat min neen. Kən tol nəhlan, otolkeike pik itəmat min e nıkin pahrien. ²³ Otol nəhlan məto-inu, nəmotair wi rəkis min, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsisi-pənən o netəmim itəm ilat rafin okəpanotimıs. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat

1:10: Mat 13:16-17 **1:11:** Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27 **1:14:** Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nol Əpən 2:23 † **1:19:** E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgın o tafagə rat min e nəti sipsip min itəm nəratən tikə lan. Afın e Eks 12:5. **1:19:** Wək 20:28; Hip 9:12-14
1:20: 2 Tim 1:9-10 **1:21:** Jon 14:6; Rom 5:1-2 **1:22:** Jon 13:34; Rom 12:10

in otətatig namnun tikə məto-inu təmişipən e nəghatən kit itəm tatəmegəh mətatig namnun tikə, inu nəghatən rəha Uhgın. ²⁴ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Netəmim rafin kotahmen e ma kiras, kən nəwırən rafin rəhalat tahmen əm e nəgui-nig əpəh e nıkinat. Ma kiras əh tətəuke, kən nəguin min koatısas, ²⁵ məto nəghatən rəha İrəmərə tətatig lilin namnun tikə.” Kən inu nəghatən rəha namnusən təwir itəm netəmim kəmotən-iarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən min əh, otərakin nolən min u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhauən netəmim kən matol nəratən kəm ilat; nolən rafin rəha neiuəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netetən; nolən rafin rəha nən ratən netəmim. ²⁻³ İtəmat nəmotitun rəkis məmə İrəmərə təmol təwir kəm itəmat. Tahmen-pən məmə nəmotun asgəwin noa nig itəm tətəhen. Kən roiu nəkotəkəike motuwa kahmen e nisualkələh mətmətig itəm kotasək o nəməhən. İtəmat nəkotəkəike kolkeike pik nagwənən ne nənimən itəm tətətip məwir məmə nakotəgwən nikitəmat lan. Kən natimnat min əh okotol nakotepət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgın təmosmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgın

⁴ Uhgın tolkeike məmə otıləkin rəhan kit nimə e kitat netəmim, kən təmitəpun Kəpiel kit itəm netəmim kəmotapəs, məto in kəpiel keike tatəmegəh məmə Uhgın otətuoun nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel u Kristo e suatip rəha nahatətən, ⁵ itəmat min, nəkotahmen e kəpiel megəh min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos itəmat matıləkin Nimə lan Rəha Uhgın. Kən itəmat pris asim min, itəm nakoatos-ipən sakrifais min kəm Uhgın itəm nıkin tətəgien ron məto-inu o natimnat itəm İesu Kristo təmol. ⁶ Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Otəplan-tu. İakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,* inu kəpiel keike pik ağin itəm io emitəpun, kəpiel u in rəha nətuounən nimə, kən etəmim itəm otahatətə lan, in otəsaulisən.”

⁷ Kəpiel u in nat keike kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan. Məto kəm netəmim itəm kəsotahatətən lan, kəpiel u in tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,

“Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakin, məto Uhgın təmol tuwa kəpiel itəm in rəha nətuounən nimə,”

⁸ kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Kəpiel u tatol netəmim koatıləs pikən, kən in kəpiel itəm tatol məmə netəmim kotiet katorin.”

İlat koatıləs pikən kəpiel u məto-inu koatəht nəwia nəghatən, kən inu nalpəkəuən itəm Uhgın təmol olat.

⁹ Məto Uhgın tınəmitəpun rəkis itəmat məmə rəhan min, kən itəmat pris min rəha Kig, kən itəmat netəm asim min itəm Uhgın tətərəmərə etəmat, kən itəmat noanol min kit rəha Uhgın. In təmol itəmat nəhlan məmə nəkotitun nən-iarəpən nənwiwiən itəm tatıləs-ipər in o rəhan nəwırən ne natimnat itəm in təmol. In təmaun-in rəkis itəmat məmə onəkotiet e napinəpən məmə nakotuwın e nəhag-əhagən wir rəhan. ¹⁰ Aupən ikin, itəmat netəm əpnəpın min əm, məto roiu, itəmat noanol min rəha Uhgın. Aupən ikin, nəməsotitunən nasəkıtunən rəha Uhgın, məto roiu, nəkotitun nasəkıtunən rəha Uhgın.

1:25: Aes 40:6-8 **2:1:** Efes 4:22; Jem 1:21 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:5:** Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nol Əpən 1:6 * **2:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Saeon,” nərgin kit min rəha Jerusalem. **2:6:** Aes 28:16; Efes 2:20 **2:7:** Sam 118:22 **2:8:** Aes 8:14 **2:9:** Dut 7:6; 14:2; Aes 9:2; Wək 26:18; Efes 5:8

¹¹ Iolik min itəm iakolkeike pik itəmat, nikitəmat otəkəike matəht məmə nətueintən u sənəmə imətat ətuatip ikin. Kitat kotahmen e iapispis min ne iaihlua min ikin-u. Tol nəhlan, iatən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o nolən rat min itəm nətəligən rəhatəmat tolkeike. Nətəligən min əh, ilat tikimər min rəhatəmat kən koatəluagin e nikitəmat. ¹² Nian rafin kitat kotatig ilugin e netəmim itəm rəhalat nahatətəən tikə. Kən nəmegəhən rəhatəmat in otəkəike mətuatip wir agin məmə nat əpnapin ilat okoatətu-pinə nəghatən rat etəmat, məto okotəplan nolən wir min rəhatəmat, kən ilat okotos-ipən nisiiəən kəm Uhgın e nian in otuwa min makil netəmim lan.

Nisiiəən netəm-iasol

¹³ Kitat netəmim rəha İərəməərə, kən kotalkeike məmə okotisiai-in nərgin. Tol nəhlan, nəkotol nəwia netəm-iasol min rafin itəm netəmim koatiləs-ipər ilat məmə okotərəməərə, tahmen e kig, itəm in etəm-iasol agin, ¹⁴ o tahmen e rəhan netəm-iasol min itəm tətəhli-iarəp ilat o nolən rəhan wək. Ilat okotuwın motələhəu nalpinən kəm netəmim itəm koatətgəhl lou rəhalat, kən moatənwiwi netəm koatol nolən təwir. ¹⁵ Nəkoatol nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike məmə rəhatəmat nolən wir min okotən-iəhau nəghatən alməl min rəha netəm min u rəhalat nitunən tikə. ¹⁶ Itəmat sənəmə slef min rəha təfagə rat min, məto-inu Uhgın təmikis rəkis itəmat. Tol nəhlan, otətəu-pən nolən rəha suah kit nəhlan. Məto sotənən məmə, “Uhgın təmikis rəkis io, kən tol nəhlan, ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, nat əpnapin in təfagə rat.” Kəp. Itəmat slef min rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otətəu-pən nolən min itəm kotətəuatip. ¹⁷ Otos-ipən nisiiəən itəm tətəuatip kəm netəmim rafin. Otolkeike iəfak min, inu netəmim min rəha Uhgın, kən onəkotəgin motisiai-in Uhgın, kən otisiai-in kig.

¹⁸ Itəmat slef min, onəkotəkəike motol nəwia rəhatəmat etəm-iasol min, kən motos-ipən nisiiəən kəm ilat. Nəkotol nəhlan kəm ilat rafin, netəm koatol tımətig kən motəwir kəm itəmat, ne netəm min u koatol nolən əskasik min kəm itəmat. ¹⁹ Okəm-naka nəkoatol əm nat ətuatip min əm, məto rəhatəmat netəm-iasol min koatol tərət kəm itəmat kən nakoatəto tərət lan. Niki Uhgın otəgien otəmat okəmə nakoatos əm nian iəkis min əh kotuwa katimis əm e nikitəmat məto-inu nakotasipən əm o Uhgın. ²⁰ Məto kəsənən məmə itəmat netəm wir okəmə nəkoatol nolən rat kit, kən netəm-iasol koatoh itəmat ron, kən nəsotaiuən motəgim. Nalpinən u, in rəhatəmat atip əm. Məto, Uhgın nikin tətəgien otəmat okəmə nakoatos nahməən məto-inu nəkoatol nat təwir əm, kən nəsotaiuən motəgim. ²¹ Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahməən məto-inu Kristo təmos nahməən otəmat. In təmaupən məgətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In təməsələn təfagə rat kit,

kən in təməsənən nəghatən eiueiuə min nian kit ne.”

²³ Nian netəmim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nipətin, məto in təməsənən məmə in otalpin nitai nərətən. Məto in təmələhəu-pən natimnat rafin e nelmi Uhgın itəm nian rafin rəhan nakilən in tətəuatip əm. ²⁴ Nian İesu təkəkul e nig kəluau, kən təmos nalpinən rəha təfagə rat min rafin rəhatat e nipətin. In təmimis məmə təfagə rat min okotimis e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətəuatipən. Təmosmegəh kitat e nahməən rəha niməgəm e nipətin. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip min itəm kəmotəluə. Məto roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wir Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

2:11: Kal 5:17,24 **2:12:** Mat 5:16 **2:13:** Taet 3:1 **2:15:** 1 Pita 3:16 **2:17:** Rom 12:10 **2:18:** Efes 6:5 **2:20:** 1 Pita 3:14,17 **2:21:** Mat 16:24; Jon 13:15 **2:22:** Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5 **2:23:** Aes 53:7; 1 Pita 3:9 **2:24:** Aes 53:5-6; Rom 6:11 **2:25:** Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hip 13:20-21

3

Nolən təwir rəha iərman ne pətan itəm kəmioal marit

¹ Kən e nolən kitiəh əm rəha nisiiəən İərəmərə, itəmat nıpitan nəkotəkəike kol nəwia iəguihl mın rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahətətəən e nəghatən rəha Uhgın, kən rəhatəmat nolən wır mın əm okotiuw-pən rəhalat nətəligən kəm Uhgın. Nolən wır mın rəhatəmat kotahmen, motaprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətuatıp wır, kən koatəplan nisiiəən e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otıuw-pa ilat kotuwa o Uhgın. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmərə rəha nıpətıtəmat, tahmen e nolən rəha nəlisən noanutəm, o nuwınən e natımnat kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit,* o nuwınən e napən wır mın. ⁴ Məto otol malə-malə e nikitəmat itəm nəwırən rəhan okol təsikəən, inu nolən əpou, ne nolən mətıg nəməlinuən əh-ikın. İlat nolən keike e nıganəmtı Uhgın. ⁵ Inu nolən rəha nıpitan iəfak mın əupən itəm kəmotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən e Uhgın. İlat kəmotol nəwia iəguihl mın rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nıkilat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwia Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nenəti Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən mın itəm kotətuatıp, kən məsotəgınən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nisiiəən İərəmərə, nəkotəkəike motos nenatıgən o nehm wırən rəhatəmat nıpıtəguihl mın e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motısiəi-in ilat e rəhatəmat nolən mın məto-inu ilat mın okotos mın nat wır u, nəmegəhən lılın. Otol nəhlan məmə nat kit otəsəhtosıg-inən rəhatəmat nəfakən.

Iəfak mın rafın

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafın nəkotəkəike kol nolən mın u: otos nətəligən kitiəh, otəsəkitun itəmat mın, otolkeike itəmat mın, otol nikitəmat tımətıg otəmat mın, otos-ıəhəu rəhatəmat nətəligən. ⁹ Okəmə netəmim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən nıtai nəratən. Okəmə netəmim koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən. Məto otəfak motən-ıpən kəm Uhgın məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwırən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəmim itəm tolkeike nəmegəhən təwir, kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafın, in otəkəike məsənən nəghatən rat mın, kən in otəkəike məsənən neıuəən.

¹¹ In otəkəike məuhılın in, miet rəkis e nolən rat mın, kən mol əm natımnat mın itəm kotəwır.

In otəkəike malkut pık məmə otatıg ilat netəmim rafın e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu İərəmərə tatehm wır netəmim itəm kotətuatıp, kən matətəlig-in wır rəhalat nəfakən, məto tatol tıkimır ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ?Okəmə nakotalkut pık o nolən natımnat mın itəm kotəwır, pah otol nəratən kəm itəmat? ¹⁴ Məto okəmə nıpahrienən nakoatəto nəhməən o nolən ətuatıp rəhatəmat, kən nakoatətıg e nəwırən pahrien. Sotəgınən nəratən itəm netəmim kotıtun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pıkən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otısiəi-in Kristo məmə in İərəmərə. Otətul matıp e nian rafın o nuhalpınən nəghatən rəha etəmim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə təhro nakoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İesu. Məto otəghat mətıg kəm ilat e nisiiəən. ¹⁶ Kən nian rafın nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətuatıp əm. Kən okəmə netəmim kotəghat rat e

3:1: Efes 5:22 * **3:3:** Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, o iaring, o rig, o noanat katalis nelmıtəm lan.
3:3: 1 Tim 2:9 **3:6:** Jen 18:12 **3:7:** Efes 5:25 **3:12:** Sam 34:12-16 **3:14:** Aes 8:12-13; Mat 5:10; 1 Pita 2:20; 4:14

nolən wir min rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat min rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkauən rəha Uhgın məmə nakoatos nahməən o nolən wir min rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat min rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o təfagə rat min, təmimis nian kitiah əm tinahmen, okol təsimis minən nian kit. In etəm tətuatip agin, məto təmimis o netəm kəsotətuatipən məmə otos itəmat muwın kəm Uhgın. Kəmotohamnu in kən nıpətın timis, məto Uhgın təmol məmə in təmegəh min e nimisən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwın mən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm narmi netəm kəmotimis itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwia Uhgın aupən aupən agin nian Uhgın təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkin nego. Netənim eit əm, itəm kəmotatig e nego, Uhgın təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwın motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən baptais itəm tatosmegəh itəmat min roiu. Nolən baptais u, nıpətın sənəmə tətəfəl rəkis nəmit e nıpəti etənim, məto in tahmen məmə nakotətapəh o Uhgın məmə in otos-ipa kəm itəmat nitunən məmə rəhatat təfagə rat min kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Uhgın təmol Iesu Kristo təmegəh min e nimisən lan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən baptais. ²² Kən Iesu Kristo tinuwın rəkis əpəh e nego e neai, kən mətatig e nıkalı Uhgın matip, ikın rəha nisaiian, ne nəsanənən, ne nepətən. Kən Uhgın təmol məmə nagelo min, ne natimnat rafin itəm koatos nepətən ne nəsanənən, ilat rafin kotatig ahgin nərəmərən rəha Iesu.

4

Suatip rəha nolən nəwia Uhgın

¹ O natimnat min əh, itəmat min onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matip o nətoən nahməən e nıpətitəmat, məto-inu in təməto nahməən asol e nıpətın. Nəkoatol nəhlan məto-inu okəmə itəmat ninotəto tərət e nıpətitəmat, nat əpnəpın nəkoatol nolən təwir min, kən tatəgətun məmə ninotapəs nolən rəha təfagə rat. ² Tol nəhlan, nian itəmat nəkotatig e nətueintən u, nəsoətətu-pənən suatip rəha nolən natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən, məto onəkotətəu-pən suatip rəha nolən nəwia Uhgın. ³ Nəmotərəkin rəkis nian tepət o nətəu-pənən nolən min rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Aupən, itəmat nəmoatit əpnəpın nıpitan; kən nətəligən rəhatəmat təmatuwın o natimnat rat min; kən nəmoatəpis; kən nəmoatol lafet rəha nıtəpən nıpitan; kən nəmotənım alikol kəpis motalməl; kən nəmoatəfak kəm narmi nat min itəm in nolən tərət agin. ⁴ Netəm əh itəm kəsotənən nıpahrienən e Uhgın, narmilat təmiwig məto-inu itəmat nəmotapəs nətəu-pənən ilat motuwın kamnim e naruəh rəha təfagə rat rəhalat, kən ilat koatən rat pik itəmat ron.

⁵ Məto ilat okotəkəike motən-iarəp natimnat min rafin e nəmegəhən rəhalat kəm Uhgın itəm in tatətul matip məmə otakil muəh mələhəu nəghatən rəha nalpınən rəha netəm kəmotimis, ne netəm koatəmegəh. ⁶ Tol nəhlan, netəm min u itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmotətəo namnusən təwir* məmə nat əpnəpın kəmos nalpınən e nıpətilat motimis, məto Uhgın titun nolən ilat okotəmegəh min e narmın, tahmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuəhkir e nian rəha namnun natimnat rafin. Tol nəhlan, otol rəhatəmat nətəligən tətaiir o nitun wirən natimnat, kən motehm wir rəhatəmat nətəligən məmə nəkotitun nəghatən kəm Uhgın e nəfakən itəm təsanən. ⁸ Kən nat keike in ilis taprəkis-in natimnat rafin məmə, nakotolkeike itəmat min e nikitəmat rafin məto-inu, e nian nəkotol nəhlan, kən nian rafin, nəkoatətul matip o naluinən nolən rat min rəhatəmat.

3:16: 1 Pita 2:12 **3:20:** Jen 6–7 **4:1:** Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wək 10:42 * **4:6:** Kəm-naka nəghatən u, “Netəm min u itəm kəmotimis rəkis,” tatəghat-in netənim itəm kəmotahatə e Kristo, kən uarisig lan kəmotimis. O kəm-naka tatəghat-in netənim itəm kəmotimis e nian rəha suah u Noah (əplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22

⁹ Kæn nækotækæike motit itæmat min motuwîn e latuænu min ræhatæmat mæmæ nakotagwæn itæmat min, kæn motægætun ikin netæmim okotapil ikin. Kæn æsotænæn nîkalîn mæmæ nîkitæmat tæsagienæn ron.

¹⁰ Uhgîn tæmos-ipînæ næsanænæn pîsîn pîsîn min kæm itæmat kitîæh kitîæh. Tæwîr mæmæ nækotol wæk e næsanænæn min æh moatasitu etæmat min. Kæn otol wæk æh e nolæn ræha iolwæk min itæm koatol wæk ætuatîp ræha Uhgîn nian rafîn. Onækotoor næwîræn ræhan e suatîp pîsîn pîsîn min itæm in tatos-ipînæ. ¹¹ Okæmæ Uhgîn tæmos-ipæn kæm suah kit næsanænæn ræha næn-iaræpæn, kæn tæwîr mæmæ in otæn-iaræp tahmen æm mæmæ ræhan næghatæn in ræha Uhgîn. Okæmæ Uhgîn tæmos-ipæn kæm suah kit næsanænæn ræha nasituæn, kæn tæwîr mæmæ in otasitu e netæmim e næsanænæn itæm Uhgîn tæmos-ipæn mæmæ, e natîmnat rafîn, netæmim okotænwiwi Uhgîn o nat itæm Iesu Kristo tæmol. Pæs kitat koatæn-iaræp ræhan næwîræn ne næsanænæn tatuwîn matuwîn namnun tikæ. Æwæh.

Iæfak min okotos nahmææn e nîpætîlat

¹² Io min neen itæm iakolkeike pik itæmat, ekitun mæmæ roiu næratæn æskasîk tatîlæs pikæn itæmat tahmen e nîgæm, kæn nakoatæto nahmææn asol lan. Mæto tæsæwîræn mæmæ narmîtæmat otîwig pik o næratæn min æh. Næratæn min æh koatuwa o netæmim tepæt, sænæmæ itæmat æm. ¹³ Mæto tæwîr mæmæ nîkitæmat otætægien æm mæto-inu nakoatæto nahmææn tahmen-pæn æm e Kristo. Kæn okæmæ nækotol næhlan, kæn nîkitæmat otægien pik agîn nian in otol æp ræhan næhag-æhagæn asol ræha næwîræn ne næsanænæn ræhan.

¹⁴ Okæmæ netæmim koatæn rat itæmat o nærgî Kristo, kæn onækotatîg e næwîræn pahrien, mæto-inu Narmîn Ræha Uhgîn itæm tæsanæn mæhag-æhag mætatîg otæmat. ¹⁵ Tærat mæmæ itæmat kit otol nolæn ræha nohamnuæn itæm, o naklæhæn, o nætgæhlæn lou, o tæfagæ rat ækæku kit tahmen e næghat tîpikæn. Okæmæ in tatos nalpînæn matæto nahmææn ron, kæn tætuatîp æm. ¹⁶ Mæto okæmæ itæmat nakoatos nahmææn mæto-inu itæmat Kristin min, sotaulisæn ron, mæto nækotækæike motænwiwi Uhgîn mæmæ nakoatos nærgîn u Kristin. ¹⁷ Tol næhlan mæto-inu nian ræha nakilæn netæmim ræha Uhgîn tînætuoun. !Kæn okæmæ nakilæn æh tînætuoun e netæmim ræha Uhgîn, kæn awe o netæm min u itæm koatæht namnusæn tæwîr ræha Uhgîn!

¹⁸ Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

“Okæmæ in tiækis o netæm kotætuoatîp mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat,

?Kæn tahro o netæm kotæruru Uhgîn moatol tæfagæ rat?”

¹⁹ Kæn tol næhlan, netæmim itæm koatæto nahmææn mæto-inu in nætægæn ræha Uhgîn, tæwîr mæmæ ilat okotælæhæu-pæn næmegæhæn ræhalat e nelmi Uhgîn itæm tæmol neai ne nîmæptæn ne natîmnat rafîn, kæn nian rafîn in tatol ræhan næghatæn. Kæn tæwîr mæmæ ilat okoatækæike katætæu-pæn min æm suatîp ræha nolæn tæwîr.

5

Næghatæn tatuwîn kæm elta min ne netæm aluæ

¹ Kæn roiu, iakolkeike mæmæ ekæghat mæsin kæm itæmat elta min ræha nîmæfak. Io elta kit ekahmen etæmat, kæn io atîp emæplan nahmææn ræha Kristo, kæn Uhgîn otos-ipa kæm kitat ræhan mæsin næhag-æhagæn asol ræha nepætæn ne næsanænæn ræhan, itæm in otol æp.

² Inu ræhak næghatæn kæm itæmat mæmæ, otol wæk ræha nehm wîræn netæmim ræha Uhgîn itæm koatatîg e nelmitæmat, tahmen e etæm ræha sîpsîp itæm tatehm wîr ræhan sîpsîp min. Kæn otol e nîkin agien mæto-inu nakotolkeike mæmæ onækotol. Inu nætægæn itæm Uhgîn tolkeike. Mæto tæsæwîræn mæmæ nækotol e nîkitæmat tæsagienæn mæmæ nækotol. Kæn sotolæn mæto-inu nîkitæmat tæht mæmæ onækotos pik mæni lan. Mæto otol æm mæto-inu nîkitæmat tægien mæmæ onækotasitu. ³ Kæn tæsæwîræn mæmæ itæmat nakotuwa motahmen e etæm-iasol itæm tatol tæskasîk kæm ræhan iolwæk min, mæto itæmat onækotol nolæn itæm in

tətuatip məwīr məmə iəfak mīn kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mīn otiet-arəpa mīn, kən e nian əh, in otos-ipinə nətouən wīr rəha nisīaiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwīrən təsikəən.

⁵ Kən e nolən kitīəh əm, itəmat netəm alua, otīsiāi-in motol nəwīa elta mīn rəha niməfak. Kən itəmat rafin aḡin onəkotos-iəhau rəhatəmat nətəliḡən teiuaiu moatisīai-in itəmat mīn rafin. Otol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Uhgīn təsāgiənən mətahtosig-in netəm kotausit, məto təawte-in rəhan nəwīrən kəm netəm koatos-iəhau atip ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-iəhau atip itəmat motatig ahgin nelmi Uhgīn əsanən, məmə in otīləs-ipər itəmat e nian ətuatip rəhan. ⁷ Kən otos rafin rəhatəmat katipa əfiḡəm mīn ka kələhəu-pən kəm Uhgīn məto-inu, in tolkeike itəmat matehm wīr itəmat.

⁸ Otaiir moatehm wīr məto-inu, rəhatəmat tikimīr Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatīlik-ilīk mətaiu anion mətagət mateḡəs-in suah kit məmə otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, məto-inu itəmat iəfak mīn neen əpəh ikīn mīn rafin e nətueintən, koatuwīn əm e nahməən kitīəh əm.

¹⁰ Məto uarisig lan nəmotətəo rəkis nahməən e nian əkuəkīr əm, kən Uhgīn otol nakotətəo təwīr mīn e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwīrən mīn rafin tatisi-pən əm o Uhgīn, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo məmə nakotuwīn e nəhag-əhagən asol rəha nəwīrən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətiḡ lilin. ¹¹ Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itimlau mīn, təmasitu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwīr, kən rəhak nīpahriənən tətətiḡ lan. Iatətə naoa əkuəkīr u kəm itəmat məmə ekīləs-ipər rəhatəmat nətəliḡən, kən iatən-iarəp məmə natimnat itəm emətə rəkis, koatəghat-in nəwīrən pahriən rəha Uhgīn. Otətul əskasik lan. ¹³ Piatəmat mīn ne wīnitəmat mīn e niməfak u ikīn-u Rom koatən təwīr kəm itəmat.† Uhgīn təmitəpun itəmat mīn ilat. Kən nətik u Mak, in mīn tatən təwīr kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwīr kəm itəmat mīn tahmen məmə itəmat kitīəh əm e Kristo.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

5:3: 2 Kor 1:24; Fil 3:17; Taet 2:7 **5:5:** Prov 3:34; Efes 5:21; Jem 4:6 **5:6:** Mat 23:12; Luk 14:11; Jem 4:10
5:7: Mat 6:25-30 **5:8:** 1 Tes 5:6 **5:9:** Efes 6:10-18; Jem 4:7 **5:9:** Efes 6:11-13; Jem 4:7 * **5:12:** Nəghatən Kris tatən nərgin u məmə, “Silfanus” itəm in nərgin əkuəkīr u “Saelas.” **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † **5:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Pətan itəm tətətiḡ Papilon,” məto nīpətīn məmə “niməfak əpəh Rom.” E nian rəha Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nepətən ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətiḡ lan, kən netəmim ikīn koatol tikimīr kəm netəmim mīn rəha Uhgīn. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tatərəmə e latuənu mīn rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgīn. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pita titun məmə otəsuwəhən timis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan namnun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəghaiir kən mægətun netəmim rəha niməfak məmə iəgətun eiua min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətu-pən əm nəgətunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwiə.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən taprəkis agin kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat Iərəməərə.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwirən. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwirən rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwamən motol kitiah e nolən rəha Uhgın, kən motagim rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikeən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agin. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo otoi-in noan e nəmegəhən rəhatəmat. ⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgətun məmə niphrienən, Uhgın təmitəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okol nəsotəməən nian kit, ¹¹ kən Uhgın nikin otagien məmə oterəh e toa otəmat məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat Iərəməərə ne Iosmegəh, in otərəməərə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ipinə natimnat min u kəm itəmat məmə nikitəmat otəht min, nat əpnəpin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis e niphrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nikik təht məmə tətuatip məmə ekən-iarəp min natimnat min əh məmə nikitəmat otəht min, ¹⁴ məto-inu ekitun məmə

otəsuwəhən ekimis, tahmen məmə rəhatat İərəməərə İesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io.
¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmat məmə İesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatip e niganəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min İesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgın nian Uhgın Tata təmos-ipən nisialian kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nipətin, kən təməto nəwia Uhgın u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike, nikik tagien pik ron.” Itiməhal atip eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wır məmə nəghatən rəha ien min aupən in nipahrienən. Kən təwır məmə itəmat min onəkotəto wır nəghatən əh. In tahmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nikitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgın, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh, ²¹ məto-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəligən rəha netəmim əm, məto netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgın nian Narmın Rəhan təmek nikilat.

2

Iəgətun eiueiuə min

¹ Məto ien eiueiuə min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitiah əm, iəgətun eiueiuə min okotuwa min e nikitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiuə min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin məntaalat o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnapın in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgın otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tepət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol naulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tepət okotən rat suatip rəha nipahrienən. ³ Kən məto-inu ilat iaumis min o məni, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgın təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun məmə in otol nalpinən əh məto-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgın təsaskəlim əmən rəhalat nalpinən, məto təməraikin-pən ilat e nipəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətoarus-pa in otələhəu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən Uhgın təməsaskəlim-əmən nalpinən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, məto təməhamnu ilat e naruah asol itəm təmai. Məto Noah təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətəuatip e niganəmti Uhgın, kən Uhgın təmosmegəh in, ne rəhan netəmim sepın. ⁶ Kən Uhgın təmol nalpinən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mil əh e nigəm, kioal nəmtap lan. Inu tatəgətun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian. ⁷ Məto in təmosmegəh Lot. Suah əh in etəm tətəuatip e niganəmti Uhgın, kən nikin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Uhgın. ⁸ Kən in təmətatig ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matəto nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nikin itəm tətəuatip əm, təmahmə pik o nolən rat min rəhalat.

⁹ Natimnat min əh tatəgətun məmə İərəməərə Uhgın titun nosmegəhən netəmim itəm kotahatətə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatig lan. Məto netəmim itəm kəsotətəuatipən, Uhgın titun naskəlimən mol nalpinən kəm ilat roiu muwın mətoarus

1:14: Jon 21:18-19; 2 Kor 5:1 **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak 9:7; Luk 9:35 * **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə suah kit tikə məmə, in pisin əm otən nipəti nəghatən rəha ien min itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgın,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; Jut 4 **2:4:** Jut 6 **2:5:** Jen 6–8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; Jut 7 **2:7:** Jen 19:1-16

nian in otələhəu nəghatən o nalpınən rəha netəmim. ¹⁰ Uhgın otol nalpınən kəm netəm rat rafin, məto in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol natımnat rəha naulisən itəm nıpətılət tolkeike məmə okotol, kən natımnat u koatol ilat tamkimik, kən netəm mın əh koatapəs nərəməərən rafin.

Netəm mın əh kotasıt məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natımnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pik. ¹¹ Nat əpnapın nagelo mın, itəm ilat kotəsanən kən nahgilat tepət taprəkis-in netəm mın əh, məto nagelo mın kəməsotəhaiən natımnat ilis pik əh, məsotətu-pənən nəghatən kit elat e nıganəmti İərəməərə Uhgın. ¹² Məto netəm mın əh koatən rat natımnat itəm kəsotıtun wırən. İlat kotahmen e nat iarupın mın, itəm rəhalat nətəligən tikə, məto koatol əm nat itəm nıpətılət tolkeike. Nat iarupın mın əh kəmotaiir məmə netəmim okotarupın-in ilat motohamnu ilat. Kən Uhgın otərəkin mın netəm rat mın əh tahmen e nat iarupın mın əh. ¹³ Uhgın otətou ilat e nərətən məto-inu ilat kəmotol nərətən kəm netəmim.

Kən iəgətun eiueiua mın əh, nıkilat tagien məmə okotagwən ne motənim pik, sənəmə lapın əm məto e nərəuiəgən. İlat kotahmen e napınən e nıməhan, o kotahmen e nıməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkin nərgi nıməfak. Kotuwa motagwən itəmat mın ilat, məto koateiua-in itəmat, moatol nolən tərət. ¹⁴ Nian rafin rəhalat nətəligən tatuwın o nakləh-inən nıpitan itəm rəhalat nətəligən tımətig əm, kən nian rafin koatol təfagə rat məsotapəsən. Koatiuw rəkis netəmim itəm rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, koatuwın e nolən rat rəhalat. İlat koatəgətun atıp ilat e nolən rəha naumisən. Uhgın təmən rəkis nalpınən rəhalat. ¹⁵ İlat kəmotapəs suatıp itəm tətuatıp, kən moteko motətəu-pən suatıp rəha Palam nəti Peor, itəm təmolkeike pik nosən məni e nolən tərət. ¹⁶ Məto togki kit təməhai o rəhan nolən tərət mın. Kitat kotıtun məmə togki təsəghatən, məto Uhgın təmol məmə togki tatəghat e niki etəmim məmə otən-iahau nolən eko-eko rəha ien u.

¹⁷ İəgətun eiueiua mın əh kotahmen e nəmti nəhau itəm təməmır, o kotahmen e nımal napuə itəm nımətag asol təməmki-rəkis, kən nuhuan tikə lan, məto-inu nəgətunən rəhalat kotərat. Uhgın təmələhəu kalın napınəpən asol məmə rəhalat. ¹⁸ İlat koatəghat ausıt e nəghatən itəm nıpətın tikə. Koatəghat e nəghatən mın rəha nolən mın itəm nıpəti netəmim kotalkeike, kən moatiuw-pa netəmim kotuwa e nərətən itəm kəmotiet wi əm lan. ¹⁹ Koatən-ıəkis məmə netəmim kotıtun nətəu-pənən natımnat itəm ilat kotalkeike, lou kit tikə lan. Məto ilat atıp slef mın rəha nolkeikeən rat mın rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tatərəməərə lan. ²⁰ Məto okəmə kotagım rəkis e nərətən rəha nətueintən nian kotıtun İərəməərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotıtəlig e nolən rəha təfagə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nərətən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. ²¹ Okəmə ilat kəmotəruru ağin suatıp rəha nolən ətuatıp, in təməwır pik olat, taprəkis məmə ilat kınotıtun suatıp əh kən uarisig lan kotəuhlin məntaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm kəmos-ıpən kəm ilat. ²² İlat koatol məmə nımaa nəghatən mil u kueia mioal nıpahrienən elat. Katuən məmə, “Kuri kit təmıtəlig muwın matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pikəs itəm təmaig məruən, kən mıtəlig mın muwın mətaig e nəmit.”

3

Nian rəha İərəməərə

¹ İolik mın, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatımnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nıkitəmat otəht mın natımnat mın əh, kən məmə katuəhgaiir itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətuatıp. ² İakolkeike məmə onəkotətəlig-in mın nəghatən mın itəm ien mın rəha Uhgın kəmotən aupən, ne nəghatən rəha İərəməərə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol mın kəmotən-iarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa iuəhkir, netəmim neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nīpətīlat tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit motən rat nəghatən rəha Uhgīn. ⁴ Okotən məmə, “?Tahro? ?Təmən-iəkis rəkis məmə otuwa mīn, mətō in hiə? E nian itəm tīpītat mīn kəmotīmīs mətōarus-pa u-roiu, natīmnat rafin tahmen-ahmen əm. Kən aupən aupən agīn, nian Uhgīn təmōl nətueintən mətōarus-pa roiu, natīmnat rafin kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, mətō ilat kəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uhgīn təmōl neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet ilugīn e nəhau, kən mos nəhau mol ikin mīn rafin e nətueintən. ⁶ Kən təmatīg mos mīn nəhau əh mau-təlīmīn mərəkin nəptən aupən ikin lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uhgīn tətəskəlīm neai ne nīməptən kətuatīg roiu, kən ilau okətuatīg mətōarus-pa nian in otaan ilau e nīgəm e nian rəha nakilən ne nalpīnən rəha netəm koatəht nəwīa Uhgīn.

⁸ Mətō io mīn neen, sotaluinən nat kitīəh u məmə, e nətəligən rəha Iərəmərə Uhgīn, nian kitīəh in tahmen e nup wan-taosan, kən nup wan-taosan in tahmen e nian kitīəh. ⁹ Netəmim neen, nīkilat təht məmə Uhgīn təpou o nol uəhaiən nəniəkisən rəhan, mətō sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətəligən təfəməh otəmat, kən təsōlkeikeən məmə in otərəkin etəmim kit, mətō tolkeike məmə netəmim rafin okotəuhlin məntaalat o nolən rat mīn rəhalat motītəlig-pən ron.

¹⁰ Mətō Nian Rəha Iərəmərə otuwa tahmen e etəmim təmuwa məmə otakləh, otuwa e nian itəm etəmim təruru. E nian əh, kotətō nərəkīkən asol, kən neai otikə. Kən nīgəm otus mərəkin mītgar, ne məwīg, ne məhau mīn, kən nīgəm otus nətueintən ne natīmnat rafin kotatīg lan, kotikə agīn.

¹¹ Kən mətō-inu Uhgīn otərəkin rafin agīn natīmnat mīn əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəike motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəike motətəu-pən suatīp itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətuatīp e nīganəmtī Uhgīn, kən nəmotələhəu kalīn məmə rəhan. ¹² Nīkitəmat otəkəike magien o nian əh itəm tatuwa, kən motol natīmnat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nīgəm otus mərəkin neai, kən nəgəpanən otol mītgar, ne məwīg, ne məhau mīn okotaiəh motikə. ¹³ Mətō Uhgīn təmən-iəkis məmə otol neai wi ne nətueintən wi, ikin rəha netəmim itəm kotətuatīp e nīganəmtīn. Kən koatəsahgin nat əh o nəniəkisən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io mīn neen. Kən mətō-inu nakoatəsahgin nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasik məmə Uhgīn otəsehmən napīnən kit e nəmegəhən rəhatəmat, kən təfagə rat kit tikə lan, kən nəkotatīg e nəməlinuən itəmat mīn. ¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətəligən nat u məmə, nolən rəha nətəligən əfəməh rəha Iərəmərə otat, tatol məmə in otosmegəh netəmim neen mīn. Inu tahmen e nəghatən itəm piətət wīr Pol təmətə kəm itəmat e nenatīgən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natīmnat mīn əh e naoa mīn rafin rəhan. E naoa mīn əh, natīmnat neen əh-ikin itəm tiəkis məmə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən mīn rəha Pol, e nolən kitīəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen mīn rəha Uhgīn. Kən Uhgīn otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io mīn neen. Mətō-inu nəkotītun rəkis nat u, otaiir məmə nəghatən alməl rəha netəmim itəm koatəht nəwīa Uhgīn, okəsotiuw-rəkisən itəmat e ikin rəhatəmat nahatətəən təkəsik ikin, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Mətō otol rəhatəmat nahatətəən təwīə məskasik e nītunən rəha Iərəmərə ne Iosmegəh rəhatat Iesu Kristo, kən təwīə mīn e nəwīrən itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwīn matuwīn namnun tikə! Əwəh.

3:3: 1 Tim 4:1; Jut 18 **3:4:** Mat 24:48 **3:5:** Jen 1:6-9 **3:6:** Jen 7:11; 2 Pita 2:5 **3:8:** Sam 90:4 **3:9:** Hab 2:3; 1 Tim 2:4 **3:10:** Mat 24:29,35; Luk 12:39; 1 Tes 5:2 **3:13:** Aes 65:17; 66:22; Nol Əpən 21:1,27 **3:15:** Rom 2:4 **3:17:** Mak 13:33; 1 Kor 10:12

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətə Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pik. In təmətə naoa min u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha niməfak min ikin min rafin. In tolkeike məmə netəmim ikin kitiəh-kitiəh okotafin, kən motahl-ipən naoa u tatuwin e niməfak min ikin pisin pisin min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nətə Uhgın pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmın rəha Kristo təmuwa e nıpəti suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmöl baptaes lan. Kən narmın rəha Kristo tiet e nıpəti Iesu, uarisig timis e nig kəməluau. Məto nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tikə. İlat neen kotəmə təwir əm məmə netəmin okotol əpnəpin əm nolən rat məto-inu e rəhalat nəgətunən, nıpəti etəmim in nat əpnəpin əm. Nərgi nəgətunən min əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun min nəghatən itəm tətuatip, kən məmə otən-iarəp neiuəuə minən rəha iəgətun eiua min. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətən rəha iəfak min tuwa məskasik kən motitun wir məmə Uhgın təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən lilin.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matig e nətuounən nian,† inun, itimat‡ emotəto kən motəplan e niganəmtitimat ətuatip.§ Emotehm, kən motek e nelmitimat ətuatip.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmiet-arəpa;† emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,‡ kən moatən-ipinə kəm itəmat məmə in nəmegəhən lilin, in təmətatig ilau Tata Uhgın kən təmiet-arəpa otimat.§ ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natimnat min itəm emotehm kən motəto rəkis, məmə itəmat min onəkotuwa kol kitiəh kitat min itəmat. Okotuwa kitiəh kitat Tata Uhgın ne Nətin, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatəte natimnat min u məmə otol nagienən e nikitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotəto ron kən ioatən-ipinə kəm itəmat, məmə Uhgın in nəhag-əhagən,† kən napinəpən tikə agın lan. ⁶ Okəmə kitat kotəmə kinoatol kitiəh kitat min, məto kitat kotaliwək e napinəpən,‡ kən koateiuə, kən məsotatigən e nıpahrienən.§ ⁷ Məto in tətətig e nəhag-əhagən, kən okəmə kotaliwək e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən kitat koatol kitiəh kitat min, kən kitat okotarətuəh† ‡ e nolən rat min rafin e nita Nətin, Iesu.

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnəpin məmə in tatən pik “itimat,” məto Jon pisin əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atip in ne aposol min neen.

§ **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4 * **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11

§ **1:6:** 1 Jon 2:4; 4:20 * **1:7:** Aes 2:5 † **1:7:** Okəmə kotarətuəh e niganəmti Uhgın, okotən-iarəp əm təfagə rat min kəmotol kəsotahmenən e niganəmti Uhgın. Məto sənəmə tahmen e narətuəhən itəm kətaig e nien o nos-irəkisən nətuəkəmən kit e nıpətitəm. Kitat okotəkəike motarətuəh e nita Iesu, məmə in otos-irəkis nolən rat min rəhatat. Tol nəhlan, kitat kotətuatip, motarətuəh e niganəmti Uhgın, in təsəplanən nolən rat rəhatat, məto-inu nita Iesu təməfal rəkis. ‡ **1:7:** Hip 9:14; Nol Əpən 7:14

⁸ Okəmә kitat kotəmә sənәмә kitat nol tafagə rat, § kitat koateiuə-in atip әm kitat mın, kən nıpahrienән tıkə etat. * ⁹ Uhgın in etəm kıtun nagılәn lan, kən rəhan nolән in tәtuatıp әm. † Tol nəhlan, okəmә kitat kotән-ipән nolән rat mın rəhatat kəm Uhgın, ‡ kən in otafəl kitat kən maluin rəhatat nolән rat mın, kən maruətuəh rəkis in nolән rat mın rafin rəhatat mә okotətuatıp e nıganəmtın. § ¹⁰ Okəmә kitat kotəmә kəsotol agın-əhən nolән rat, kən kitat koatән neiuəən e Uhgın, kən rəhan nəghatән tәsatıp agın-əhən e nəmegəhən rəhatat. *

2

Iesu Kristo in etəmim rəha nasituən etat

¹ Rəhak nısualkəläh mın, * iatəte natımnat mın u kəm itəmat, matән-iəhau itəmat məmә onəsotolән nat tərät. Məto okəmә suah kit otol nolән rat, rəhatat kit əh-ikın etəm tatəghat rəhatat lan kəm Tata Uhgın, † inu Iesu Kristo in Etəm Tətuatıp. ² In un, itəm təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolән rat mın, kən o nat u, neməha otəsol mınən Uhgın. ‡ § Kən tәмəsolән o rəhatat pısın әm nolән rat mın, məto rəha netəmim rafin agın-əh e nətueintән. *

³ Kitat okotıtun əsas məmә kotıtun Uhgın † okəmә kitat koatol nəwian. ‡ § ⁴ Etəm u tatән mә “Ekitun Uhgın,” * məto təsolән nəwian, in ieuə, kən nıpahrienән tıkə lan. † ⁵⁻⁶ Məto etəm un tatol rəhan nəghatән, ‡ nolkeikeən rəha Uhgın təmatıp mınıp wır pahrien e nıkin. § Etəm u itəm tatән məmә tatəper-ipән lan, * otəkəike mətəp suatıp kitıəh әm itəm Iesu təmitəp. † Nolән u tatəgətun əsas ‡ məmә kitat koatatıp lan. §

Kitat kotəkəike motol nolkeikeən kəm kitat mın

⁷ Nıkkı keike mın, io esətəən nəghatән wi kit kəm itəmat məmә onəkotol, kən məto iatəte in oas * itəm nəmotos rəkis e nətuounən, nian nəmotəto namnusən təwır; † nəghatән oas u in nəghatән nınəmotıtun. ⁸ Məto e nehmən kit mın, nəghatән u itəm iatəte tatımnə otəmat məmә onəkotol, in tatəuhlin məmә nəghatән wi, ‡ məto-inu kınəplan e suatıp wi kit e nəmegəhən rəha Iesu ne rəhatəmat. Məto-inu roiu, napınəpən tınatagım, § kənu nəhag-əhagən pahrien * tınatasiə rəkis. †

⁹ Kən etəm u tatән mә in tətatıp e nəhag-əhagən məto tatətəhau pian, ‡ in tətatıp əh e napınəpən. § ¹⁰ Etəmim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən, * kən nat kit tıkə e nıkin məmә otapıtətəl lan, morın. † ¹¹ Məto etəmim u itəm tetəhau pian, in tətatıp e napınəpən, ‡ kən mətən e napınəpən, kən məruru ikın tatuwın-pən ikın, məto-inu napınəpən tətəhamıs nıganəmtın. §

¹² Rəhak nısualkəläh mın, iatəte naoa u kəm itəmat, məto-inu Uhgın təmafəl rəkis nolән rat mın rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmol.

§ 1:8: Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * 1:8: 1 Jon 2:4 † 1:9: E naluınən nolән rat rəha nol tafagə mın, Uhgın in tatol e nətuatıpən, məto-inu nımısən rəha Iesu in təmətou rəkis nolән rat mın. Tol nəhlan, tətuatıp məmә Uhgın otaluın nolән rat mın rəhatat məfafəl rəkis. ‡ 1:9: Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § 1:9: Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * 1:10: Jon 5:38 * 2:1: 1 Tes 2:11 † 2:1: Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25 ‡ 2:2: Rom 3:25; 1 Jon 4:10 § 2:2: Iesu in təmol sakrifais atip e nəmegəhən rəhan o rəhatat nolән rat mın, kən o nat əh, neməha təsol mınən Uhgın. Iesu in sakrifais, kən in pris mın itəm təmol sakrifais u. Iesu tәsətapəhən o Uhgın məmә otən məmә kitat kəməsotolән nolән rat kit, məto tatəpəh o Uhgın məmә otəplan kitat məmә kitat netəm rəhatat nolән rat mın kəmos rəkis nalpınən. Neməha rəha Uhgın, Kristo in təmos, təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən. Kən nat u, in tınahmən. * 2:2: Jon 3:17 † 2:3: 1 Jon 4:13; 5:2 ‡ 2:3: Nolən nəwian un, təsolən kitat kotətuatıp, məto tatəgətun әm məmә kitat kotıtun Uhgın. § 2:3: Jon 14:15 * 2:4: Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † 2:4: 1 Jon 1:6,8 ‡ 2:5-6: Jon 14:15 § 2:5-6: 1 Jon 4:12 * 2:5-6: Nian tatән məmә suah kit tatəper-ipən e Iesu, nıpətın u məmә in tətatıp lan məsietən, tətısi-pən lan, tatətul-pən ron, tatos rafin nəsanənən rəhan ron, tatagile lan, tatılpin ilau mın. † 2:5-6: Mat 11:29 ‡ 2:5-6: 1 Jon 2:3 § 2:5-6: Jon 15 * 2:7: Dut 6:5; Lev 19:18 † 2:7: 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ 2:8: Jon 13:34 § 2:8: Rom 13:12 * 2:8: Jon 1:9 † 2:8: Efes 5:8; 1 Tes 5:5 ‡ 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5 * 2:10: 1 Jon 3:14 † 2:10: Sam 119:165 ‡ 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11: Jon 11:9; 12:35

13 Tata min, iatäte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.*

Netəm aluə min, iatäte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nəmotol win† e etəm rat, Setan.

14 Nisualkələh, eməte nat u kəm itəmat,
məto-inun nəmotitun Tata Uhgın.

Tata min, eməte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.‡

Netəm aluə min, eməte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nakotəsanən, § kən nəghatən rəha Uhgın tətətig e nikitəmat, kən nəmotol
win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikeən natimnat rəha nətueintən

15 Sotolkeikeən nətueintən† o natimnat min rəha nətueintən. Okəmə suah kit tatolkeike
nətueintən, kən nolkeikeən rəha Tata Uhgın təsətigən e nikin.‡ 16 Məto-inu natimnat rafin
e nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgın, məto rəha nətueintən əm. Natimnat u rafin rəha
nətueintən, ilat u, naumisən o natimnat rəha nıpətītəm əm, § kən naumisən o natimnat
itəm tatiuw rəkis niganəmtītəm,* ne nausitən o rəhan nautə min ne nepətən. 17 Kən
nətueintən u otəpanikə. Kən naumisən o nautə min otəpanikə. Kən naumisən o nolən
min rəha nətueintən itəm koatiuw nətəligən rəha netəmim otəpanotikə.† Məto etəmim
itəm tatol nəwia Tata Uhgın,‡ in otətətig lilin.

Tikimır min rəha Kristo kınotuwa rəkis

18 Nisualkələh, kotegu-pən e namnun nian. § Nəmoatəto məmə tikimır kit rəha Kristo*
otuwa.† Kən roiu tikimır min rəha Kristo tepət, kınotuwa rəkis.‡ Tol nəhlan, kitat
kotitun məmə inu, kınoteğu-pən e namnun nian. 19 Netəm min u, kəmotapəs rəhatat
niməfak min § məto-inun ilat sənəmə rəhatat agin-əh min. Okəmə rəhatat agin-əh min,
kəməsotietən etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəgətun məmə ilat sənəmə rəhatat min.

20 Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in təmətəfiə* kəm itəmat e Narmın Rəha Uhgın,† kən
itəmat rafin nəkotitun nat u. 21 Iatäte nat u kəm itəmat, sənəmə nəkotəruru nıpahrienən,
məto itəmat nınotitun rəkis nıpahrienən, kən motitun məmə nıpahrienən təsoe-inən
neiuəən.‡ 22 ?Pah u in ieiua? Etəmim u itəm tatən məmə Iesu sənəmə in Kristo itəm Uhgın
təmən məmə otahl-ipa. Etəmim u inu, in tikimır rəha Kristo. In təsənən nıpahrienən e
Tata Uhgın ne Nətin. § 23 Etəm təsənən nıpahrienən e Nətin təruru nosən Tata. Etəm tatən
nıpahrienən e Nətin, in tatos min Tata Uhgın.*

24 Pəs nat naka nəmotəto e nətuounən, nian nəmotəto namnusən təwir, otatəper-ipən
əh etəmat tiəkis. Okəmə nat naka nəmotəto e nətuounən otatəper-ipən etəmat, kən itəmat
onakoatəper-ipən e Nətin, ne Tata Uhgın.† 25 Kən nat u inu, nəmegəhən itulın, in təməni-
iəkis məmə otos-ipa kəm kitat.

* 2:13: Jon 1:1 † 2:13: Jon 16:33 ‡ 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10 * 2:14: 1 Jon 2:13; Sam 119:9-11; Jon
5:38; Hip 4:12; 1 Jon 1:10 † 2:15: Rom 12:2 ‡ 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov
27:20 † 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50 § 2:18: Rom 13:11 * 2:18: Tikimır rəha Kristo in 'antichrist'
e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 ‡ 2:18: 1 Jon 4:1 § 2:19: Wək 20:30 * 2:20: Netəm Isrel
kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris min e oel, moatol kən tətəgətun məmə ilat u, sənəmə netəmim əpnəpın əm, məto ilat u,
netəmim rəha Uhgın əm, itəm in təmitəpun o nolən wək u. Kən e nolən kitiah əm, Iesu in tatos-ipa Narmın Rəha Uhgın
kəm netəm min un itəm koatən nıpahrienən lan, matəgətun məmə Kristo təmitəpun ilat mə rəhan əm. Netəm min u
itəm koatos nətəfiəən e Narmın Rəha Uhgın, in tahmen e nəmtətin kit məmə ilat u, rəhan min netəmim. Tatətəfiə-in-pən
Narmın Rəha Uhgın elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan. † 2:20: 1 Jon 2:27; 2 Kor 1:21-22 ‡ 2:21: 2
Pita 1:12 § 2:22: 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * 2:23: Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9 † 2:24: Jon 14:23; 15:4;
1 Jon 1:3; 2 Jon 9

26 Iatäte nęghatән мін u кәм itәmat matән-iarәp netәм мін u itәм okotiuw rәkis itәmat.‡ 27 Mәto itәmat u, nәtәfiәn rәha Narmін Rәha Uhgін itәм nәmotos e Kristo,§ in tәtatig әh e nikitәmat. ?Tol nәhlan, pah мін titun nәgәtunән nat wi kit кәм itәmat? Narmін Rәha Uhgін tatәgәtun natimnat rafin кәм itәmat,* кән nәtәfiәn әh rәhan, in niphrienән, sәnәmә neiuәn. Tol nәhlan, otәper-ipән әskasik lan,† tahmen-pән әm mәmә in tәmәgәtun itәmat mәmә nәkotol.

28 Kән roiu әh, nisualkәlәh, otәper-ipән lan, mәmә nian in otuwa‡ kән kitat kәsotәginән mәsotaulis-inән nigәnәmtin§ e rәhan nuwamән.

29 Okәmә nәkotitun mәmә in tәtuatip,* onәkotitun әsas mәmә netәmim rafin itәм koatol nolән әtuatip, ilat u, nenәtin мін.†

3

Itәmat u nenәti Uhgін мін

1 !Oteplan-tu! !Nolkeikeән itәм tepәt mahgoau кәм kitat,* itәм Tata Uhgін tәmos-ipa, inun, mәmә tәtaun-in kitat mәmә nenәtin мін!† Kән niphrienән mәmә kitat әh. Netәmim rәha nәtueintән kәsotitunән kitat, mәto-inun ilat kotәruru Uhgін.‡ 2 Nikik мін, kitat nenәti Uhgін мін u-roiu. Kitat kәsotitunән mәmә okotәhrol nulan motol pisin nian Kristo otitәlig-pa. Mәto kitat kotitun mәmә nian otitәlig-pa,§ kitat okotahmen lan,* mәto-inu e nian әh, okotәplan әsas mәmә in tol nәhlan.† 3 Kән etәmim itәм tatәgile mәmә otahmen e Kristo, in tәtaruәtuәh rәkis‡ in atip nolән мін rәhan,§ mәto-inu Kristo in мін in tәtuatip wir әgin.

4 Etәmim itәм tatol nolән rat, in tatәtgәhl мін lou rәha Uhgін, mәto-inu nęghatән u nolән rat, niphәtin u, nәtgәhlән lou rәha Uhgін. 5 Kән itәmat nәkotitun mәmә Kristo tәmuwa mәmә otos-irәkis rәhatat nolән rat мін,* mәto-inu nolән rat tikә lan.† 6 Tol nәhlan, okәmә kitat koatәper-ipән lan, tol-pән okol kәsotәkәikeән e nolән rat мін. Mәto netәм мін un itәм koatәkәike әh e nolән rat мін, tol-pән kotәruru әgin-әh in, mәsotәplanән in.‡

7 Nisualkәlәh, sotәtәlig-inән suah kit teiuә-in itәmat o nat u. Etәм tatol nat әtuatip, niphәtin u mәmә in etәм әtuatip, tahmen әm e Kristo in etәм әtuatip. 8 Mәto etәmim itәм tatәkәike әh e nolән rat мін, tatәgәtun mәmә in rәha Setan u, etәм tәmatol nolән rat e nәtuounән.§ Mәto Nәti Uhgін tәmuwa o nәрәkinән wәk мін әh rәha Setan.* 9 Netәм мін u itәм kәmotaiir wi мін motuwa nenәti Uhgін мін,† ilat okol kәsotәkәikeән e nolән rat,‡ mәto-inu ilat koatos niamitә rәha Uhgін. Kән o nat u, okol ilat kәsotәkәikeән e nolән rat, mәto-inu ilat nenәti Uhgін мін.§ 10 Tol mә, kotitun nәнән mәmә pah мін u nenәti Uhgін,* кәnu pah мін u nenәti Setan.† Etәmim u itәм tәsol әtuatipән, кән in mәsolkeikeән pian kit,‡ in sәnәmә nәti Uhgін kit.

Kitat kotәike motolkeike kitat мін

11 Nęghatән u inu, nәmotәto e nәtuounән e namnusән tәwir,§ mәmә kitat okotәike motolkeike itat мін.* 12 Sotolән tikiri Ken, itәм in etәmim rәha Setan кән tohamnu

‡ 2:26: 1 Jon 3:7 § 2:27: 1 Jon 2:20 * 2:27: 1 Kor 2:12 † 2:27: Jon 15:4 ‡ 2:28: 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § 2:28: Efes 3:12 * 2:29: 1 Jon 3:7 † 2:29: Jon 1:13 * 3:1: Jon 3:16 † 3:1: Jon 1:12 ‡ 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon 17:24; 2 Kor 3:18 ‡ 3:3: Tәtaruәtuәh, niphәtin u, titәfәl rәkis. § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14 * 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 ‡ 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 ‡ 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nikuti nat tatәwiә noe-in atipән noan. E suatip kitiaә әm, Uhgін tatәlәhәu-pән rәhan niamitә e suah kit, кән in tatәwiә tahmen e nikuti nat itәм kәmәfe e nәmegәhән rәha etәmim un, кән matoe in noan e nolән мін rәha Uhgін. Tol nәhlan, netәmim мін u itәм kәmotaiir wi мін motuwa nenәti Uhgін мін, ilat kәsotәkәikeән e nolән rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5

pian.† ?Kæn tæmohamnu pian o naka? Tæmohamnu mæto-inun ræhan nolæn min tærat kæn u ræha pian, nolæn min in tætuatip.‡ 13 Piak min, narmitæmat tæsiwig pikæn okæmæ netæmim ræha nætueintæn u koatætæhau itæmat.§ 14 Okæmæ kitat kotolkeike piatat min, tatægætun mæmæ kitat kinotaprækis-in rækis nimisæn, minotegu-pæn e næmegæhæn.* Mæto etæm un nolkeikeæn tikæ lan, in tætatig æh e nimisæn.† 15 Etæmim un itæm tatætæhau pian‡ in tahmen e etæm tætohamnu itæm,§ kæn itæmat nækotitun mæmæ iohamnu itæm, in tæsosæn næmegæhæn lilin.*

16 O nat u kitat kotitun wir mæmæ nolkeikeæn in tol nulan, mæto-inun Iesu tæmos-ipa ræhan næmegæhæn otat.† Kæn e nolæn kitiæh æm, tæwir mæ kitat min kotos-ipæn næmegæhæn ræhatat o piatat min.‡ 17 ?Okæmæ suah kit ræhan natimnat tepæt kæn pian kit ræhan nat kit tikæ, mæto in tæsasakitunæn pian,§ mæsolæn nat agin lan, nolkeikeæn ræha Uhgîn otæhrol nulan matig e suah u? 18 Nenætik min, pæs kitat kæsotænæn nolkeikeæn e nohlitæ æm, mæto okotol æp nolkeikeæn pahrien e nolæn min ræhatat.† 19-20 Okæmæ kotol næhlan, kæn nat æpnæpin okæmæ kotæto-pæn e nikitat mæmæ okotos nalpinæn, mæto kitat okotitun mæmæ kotatig e nipahrienæn, kæn mem mæha-mæha nikitat e nigænæmtin. Mæto-inu Uhgîn in ilis maprækis-in nikitat, kæn in titun natimnat rafin.

21 Piak min, okæmæ kotæto-pæn e nikitat mæmæ okætosæn nalpinæn, kitat okæsoagæn e nigænæmti Uhgîn,‡ 22 kæn motos natimnat rafin ron itæm koatætæpæhin-pæn,§ mæto-inu kitat koatol næwian* kæn moatol nolæn itæm in tolkeike.† 23 Kæn u næghatæn u ræhan tatæn mæmæ kotækæike motahatætæ e Nætîn,‡ Iesu Kristo,§ kæn motolkeike kitat min, tahmen mæmæ inu in tæmæn mihin kæn itat.* 24 Netæm min u itæm koatol næwian,† ilat koatæper-ipæn lan,‡ kæn in tatæper-ipæn elat. Kæn kitat kotitun mæmæ in tætatig e nikitat, mæto-inun Narmîn Ræha Uhgîn itæm in tæmos-ipa, in tatægætun kæn kitat.§

4

Onakakil mehm matig narmîn min

1 Nikik min, okæmæ etæmim kit tatæn mæmæ Narmîn Ræha Uhgîn tætatig lan, matol in tatæn-iaræp ræhan næghatæn, kæn tæwir pik mæmæ onækotehm wir motakil matig mæmæ narmîn æh tætatig lan, in ræha Uhgîn pahrien, o sænæmæ ræha Uhgîn.* Kitat okotækæike motæplan wir mæto-inun ien eiueiuæ min tepæt kinotiet rækis moatægæt e nætueintæn.† 2 O nat u, itæmat onækotitun æsas mæmæ in Narmîn Ræha Uhgîn itæm tætatig e etæmim kit, inun, Narmîn itæm tatæn-iaræp mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, kæn in tæmuwa e nipætîn,‡ narmîn æh in Narmîn ætuatip ræha Uhgîn.§ 3 Mæto etæmim kit itæm tæsæn-iaræpæn mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, narmîn ræha etæmim æh, sænæmæ ræha Uhgîn. Inæh, in narmîn ræha tikimîr ræha Kristo,*† itæm ninæmotætæ rækis mæmæ in otæpanuwa, kæn roiu tinætætig rækis e nætueintæn.‡

4 Nisualkælæh, itæmat netæmim ræha Uhgîn min, kæn næmotæhg-irækis ien eiueiuæ min æh,§ mæto-inu Narmîn itæm tætatig e nikitæmat in taprækis-in narmîn itæm tætatig e nætueintæn u.* 5 Ilat netæm ræha nætueintæn,† tol næhlan, næghatæn min ræhalat koatæn, in ræha nætueintæn æm, kæn netæm koatætæg-in ilat, ilat min netæm ræha nætueintæn u. 6 Mæto

† 3:12: Jen 4:8 ‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21 † 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14 § 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13 * 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18 ‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katæn æm 'antichrist,' kæn nipætîn u mæmæ in tikimîr ræha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16

itimat nenəti Uhgın mın. Tol nəhlan, netəmim itəm kotıtun Uhgın, ilat kotətəlig-in itimat. Məto netəmim itəm ilat sənəmə nenəti Uhgın mın, ilat kəsotətəlig-inən itimat.‡ O nat u, kitat okotıtun əsas Narmın itəm tatən pahrien,§ ne narmın itəm tateiuə.*

Nolkeikeən rəha Uhgın ne rəhatat

⁷ Nikik mın, pəs kitat kotalkeike kitat mın,† məto-inu nolkeikeən in tatisi-pən o Uhgın, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmaiir wi mın muwa nəti Uhgın kit,‡ kən titun Uhgın.§
⁸ Məto etəm u, rəhan nolkeikeən tikə, in təruru Uhgın, məto-inu Uhgın, in nəukəti nolkeikeən. ⁹ Uhgın təmol əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nətin noan kitiəh əm,* tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron.† ¹⁰ Nat u in nolkeikeən pahrien, sənəmə kitat kəmotolkeike Uhgın, məto in təmolkeike kitat.‡ Uhgın təmahl-ipa Nətin tuwa, kən in təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat mın, məmə neməha otəsol mınən Uhgın.§

¹¹ Piak mın, Uhgın təmolkeike pik kitat nulan,* kən tol nəhlan, kitat mın okotəkəike motol mihin nolkeikeən əh kəm itat mın.† ¹² Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne.‡ Məto okəmə kitat kotalkeike itat mın, kən Uhgın tatəper-ipən e nikitat, kən nolkeikeən rəhan tinatə-in nolkeikeən e nikitat.§

¹³ Kitat kotıtun* məmə kitat kotəper-ipən lan, kən in tətətig etat, məto-inun tinos-ipa rəkis rəhan Narmın kəm kitat.†

¹⁴ Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp‡ məmə Tata Uhgın in təmahl-ipa Nətin məmə in İosmegəh rəha nətueintən.§ ¹⁵ Etəmim itəm tatən-iarəp məmə İesu in Nəti Uhgın, kən Uhgın tətətig lan, kən in mın tətətig-pən e Uhgın.* ¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kotıtun nolkeikeən rəha Uhgın kəm kitat, kən motagile lan.

Uhgın in nolkeikeən.† Etəm tətətig e nolkeikeən, tətətig-pən e Uhgın, kən Uhgın mın tətətig lan.‡ ¹⁷ Nian kotətig nəhlan e Uhgın, kən nolkeikeən rəhan tinatə-in nolkeikeən e nikitat,§ məmə kitat kəsotəginən* e nian Uhgın otətakil itəm, məto-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahmen e Kristo. ¹⁸ Etəm u tərıoah e nolkeikeən, okol təsəginən Uhgın. Məto nolkeikeən pahrien u, itəm tinatə rəkis e nikitat, tatəhg-irəkis nəginən,† məto-inu nətəligən rəha nosən nalpınən tatol kitat koatəgin, kən nat u tatəgətun məmə rəhan nolkeikeən təsoe-inən əh e nikitat. ¹⁹ Kitat kotalkeike itat mın məto-inun Uhgın təmaupən molkeike itat. ²⁰ Məto okəmə suah kit təmə, “İo ekolkeike Uhgın,” məto tatətəhau əh pian,‡ in ieiua.§ Məto-inu etəm təsolkeikeən pian u in tatehm e nıganəmtin,* okol təsolkeikeən Uhgın, itəm in təsehmən.† ²¹ Kən in təmos-ipa rəhan nəghatən kəm itat məmə etəmim pah tolkeike Uhgın in otəkəike molkeike mın pian.‡

5

Kitat koatol win məto-inu kitat koatahatətə e İesu

¹ Etəmim itəm tətəhatətə* e İesu məmə in Kristo itəm Uhgın təməm məmə otahl-ipa, suah u inu, in nəti Uhgın,† kən etəmim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike mın nenətin mın.‡ ² Kən kitat kotıtun məmə okəmə kotalkeike Uhgın kənu moatol nəwian,§ kənu okotolkeike mın nenətin mın.* ³ Məto-inu okəmə kotalkeike Uhgın, nıpətin un, okotol noan,† kən rəhan nəghatən otahmen e katipa itəm taluk-aluk əm.‡ ⁴ Netəm kotaiir e

‡ 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11 ‡ 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4
 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 ‡ 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16
 † 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 ‡ 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24
 ‡ 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16: 1 Jon 4:8 ‡ 4:16: 1 Jon 3:24
 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15 ‡ 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4
 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18 ‡ 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 ‡ 5:1: 1 Jon 2:23 § 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14 † 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30

Uhgîn, § ilat koatol win e nolən mîn rəha nətueintən. Kənu nahatətəən rəhatat in tatos-
ipa nəsənənən o nolə win e nolən mîn rəha nətueintən. ⁵?Pah mîn un ilat koatətul əskasik
motol win e nəluaginən rəha nətueintən u? Ilat əm un, netəm kotatahatətə məmə Iesu in
Nəti Uhgîn.

*Iaruəsan kisil kətəhalol əp
Iesu Kristo kəm kitat*

⁶ Iesu Kristo, in etəm u itəm təmuwa, kən nəhau ne nitan* kətioal əp in kəm itat.
Sənəmə nəhau əm itəm tatol əp in, məto nəhau ne nitan. ⁷ Narmin Rəha Uhgîn in
tətaruəsan nəghatən mil u rəha nəhau ne nita, matən-iarəp məto-inu Narmin Rəha Uhgîn
in nıpahrienən.† ⁸ Kən nuəfiminən kisil kətəhalaruəsan iləhal mîn. İləhal un, Narmin
Rəha Uhgîn, ne nəhau, ne nita. Kən iləhal u, kətəhalegəhan-in mətəhalol əp nəghatən
rəhaləhal mîn. ⁹ Nian mîn, kitat koatəto nəghatən mîn itəm netəmim koatən-iarəp,
motahatətə elat.‡ Məto nian Uhgîn tatən-iarəp nat kit, in iahgin taprəkis, kən kitat
okotitun nahatətəən təhmîn mîn e rəhan nəghatən, məto-inu in Uhgîn, § kən in tatətul-
arəp o Nətin.

¹⁰ Etəmim itəm tətahatətə e Nəti Uhgîn, in tatən nıpahrienən e nıkin o nəghatən rəha
Uhgîn. Məto etəmim itəm təsahatətəən e nəghatən u rəha Uhgîn, tahmen əm məmə in
tatən məmə Uhgîn in ieiueiuə əm,* məto-inu Uhgîn təmətul-arəp o Nətin, mən-iarəp kəm
in, məto in təsənən nıpahrienən lan. ¹¹ Kənu nəghatən itəm Uhgîn təmən-iarəp o Nətin,
in tol nulan. Uhgîn təmos-ipən nəmegəhən lilin† kəm itat, kənu nəmegəhən u, katos o
Nətin.‡ ¹² Etəm tatos Nətin, in tatos nəmegəhən. Məto etəm təsosən Nəti Uhgîn, in təsosən
nəmegəhən. §

Namnun nəghatən

¹³ İatətə nəghatən mîn u kəm itəmat netəm kotahatətə e Nəti Uhgîn, məmə onəkotitun
məmə itəmat nakotos nəmegəhən lilin.* ¹⁴ Pəs kəsotəginən,† məto kotəskasik o nətapəh-
inən nat kit e nıganəmti Uhgîn, məto-inu kotitun məmə nəghatən u inu, tatem əskasik
itat. Nian okotətapəh-in nat kit kəm in itəm təwir e rəhan nətəligən, kən in otəto rəhatat
nəfakən.‡ ¹⁵ Kən okəmə kotitun məmə in otəto itat, kən nat naka okoteasiə-in-pən, kən
kinotitun rəkis məmə okotos. §

¹⁶ Okəmə kotehm piatat kit tatol nolən rat, məto sənəmə nolən rat itəm titun nit-ipənən
e nımisən, ik onakəfak ron, kən Uhgîn otos-ipən nəmegəhən kəm suah u.* Məto nolən rat
kit əh-ikin itəm tatit-ipən itəm e nımisən,† kən io esənən məmə onəkotəfak o netəm mîn
itəm koatol nolən əh. § ¹⁷ Nolən rat mîn rafin un, in təfagə rat,* kən məto təfagə rat mîn
əh-ikin itəm kəsotit-ipənən itəm e nımisən.†

¹⁸ Kitat kotitun məmə etəm tətaiir e Uhgîn‡ təsəkəikeən e təfagə rat, məto-inu Nəti Uhgîn
tatəmik ətain wir in, kən etəm rat u Setan, təruru nekən. § ¹⁹ Kitat kotitun məmə kitat
nenəti Uhgîn mîn,* məto netəmim rəha nətueintən rafin, ilat u kotatig e nelmi Setan.†
²⁰ Kitat kotitun mîn məmə Nəti Uhgîn təmuwa kən mos-ipa nenatigən kəm itat,‡ məmə
kitat okotitun in, u in nıpahrienən. § Kənu kitat koatətul-pən e Uhgîn u in nıpahrienən,

§ 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 ‡ 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37;
8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13:
1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12 * 5:16: Jem 5:15 † 5:16:
Hip 6:4-6; 10:26 ‡ 5:16: Jer 7:16; 14:11 § 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatəghat-in təfagə rat itəm tatit-ipən itəm e
nımisən. Jon tatəghat-in təfagə rat itəm kətəuhlin məntaatəm o Kristo ne netəhauən rəhan netəmim. Nolən rat mîn əh,
tatəgətun məmə netəm koatol ilat kəsotosən nəmegəhən lilin, kənu məsin mîn u məmə narmilat tınimis. Nat u inu, Jon
tatən əhag-əhag kəm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatəghat-in təfagə rat u, nən ratən Narmin Rəha Uhgîn. * 5:17: 1 Jon 3:4 † 5:17: 1 Jon 5:16; 1 Jon
2:1 ‡ 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30 * 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ 5:20: Luk
24:45 § 5:20: Jon 17:3

məto-inu kitat koatətul-pən e Nətin Iesu Kristo. In un, in Uhgın pahrien, kən in nəukəti nəmegəhən lili.*

²¹ Nənətik mın, otagım rəkis o natımnat mın itəm okotos nəme Uhgın e nikitəmat.†‡

* **5:20:** 1 Jon 5:11 † **5:21:** 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 ‡ **5:21:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “onakagım o narmi nat mın,” məto Jon tatəghat-in təfagə rat, məmə in tahmen e narmi nat, məto okəmə kotołkeike rəhatat təfagə rat mın taprəkis-in Uhgın, kən təfagə rat in tatos nəme Uhgın e nikitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin min,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən min əh, tahmen e nəghatən kit tatəhluaig. Təsolkəikeən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun min tepət kotaliwək e ikin pisin pisin min. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-ipən nagwənan kəm ilat. Kən motos-ipən ikin min rəha napilən, kən motasitu elat. Məto iəgətun eiuə min koatuwin əpnəpən min o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətun eiuə min kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatətə e nəghatən pahrien rəha Uhgın, okotəkəike kapəs iəgətun eiuə min əh, kən motapəs nolən ne nəgətunən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkauən rəha Uhgın.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgın təmitəpun* ne nenətin min. Nīpahrienən məmə iakolkeike pik itəmat. Məto sənəmə io pisin əm iakolkeike itəmat, məto netəm min un rafin itəm kotitun min nīpahrienən,† kotolkeike itəmat. ² Kən ekotolkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tətətig e nikitat‡ kən otətig lilin e nikitat.

³ Pəs Tata Uhgın ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən, ne nasəkītunən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikeən.

Kitat okotətəu-pən nəghatən pahrien min

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətim min neen kotaliwək e suatip rəha nīpahrienən,§ tahmen əm məmə inun, Tata Uhgın təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, wīnik, io esəteən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kinotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatətapəh məmə okotol əm nolkeikeən kəm kitat min. ⁶ Kən nolkeikeən u, nīpətin u nolən nəwīa Uhgın. Kən in tatən məmə kitat okotəike motətəp suatip rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətun eiuə min tepət koatan e nətueintən.† Ilat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nīpətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimīr rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətouən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətouən rafin lan, məto-inun itimat emotol pik wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətu-pən atip əm nəgətunən kit rəhan e nəgətunən rəha Kristo, kən məsatəkəikeən e nəgətunən rəha Kristo,‡ nolən rəhan tatəgətun məmə Uhgın təsatīgən e nīkin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik e nəgətunən rəha Kristo, in tatos Tata Uhgın ne Nətin ilau kərən e nīkin.§ ¹⁰ Okəmə suah kit tuwa ron ik, kən məsənən nəgətunən ətuatip rəha Kristo, asitən in muwin imam ikin,

* 1:1: 1 Pita 5:13 † 1:1: Jon 8:32 ‡ 1:2: Jon 14:17 § 1:4: 3 Jon 1:3,4 * 1:5: 1 Jon 2:7 † 1:7: 1 Jon 4:1
‡ 1:7: 1 Jon 2:22; 4:2,3 § 1:7: Jon 1:14 * 1:7: 1 Jon 2:18 † 1:8: 1 Kor 3:8; Hip 10:35,36; 11:26 ‡ 1:9: Jon 8:31 § 1:9: 1 Jon 2:23

məsənən “təwır” kəm in.* ¹¹ Məto-inu etəm tatən “təwır” kəm in, tətasiu lan matol suatip o rəhan nəgətunən rat.†

Namnun nəghatən

¹² İatos nəghatən tepət məmə ekəte kəm itəmat, məto esolkeikeən məmə ekəte e mapepe ne pen. Məto nıkkik tatəht pıkk mə ekuwa mətag itəmat kən məghat ətuatip kəm itəmat e nıganəmtitəmat, pəs nagienən rəhatat otərioah.‡

¹³ Nenəti piam§ itəm Uhgın təmıtəpun, ilat koatən təwır kəm ik.

* **1:10:** Rom 16:17 † **1:11:** 1 Tim 5:22 ‡ **1:12:** Jon 3:29 § **1:13:** Pia pətan əh in nıməfak kit mın, Jon in tətatiğ ikın əh. Kən nenəti pian u, ilat nımanın rəha nıməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun mīn rəha niməfak koatuwin ikin pişin pişin mīn, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təməte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətəsitə e iəgətun mīn itəm kotaliwək ikin pişin pişin mīn. Jon təməto namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təməte naoa u məmə otiləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgīn in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsīmīsən mətətig wir əm, kən natigən rafin rəham otəwir. ³ Nikik təmagien nian eməto piatə mīn neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikeən rəham o naliwəkən e nipahrienən.‡ ⁴ Nian iatəto məmə nenətik mīn kotaliwək e nipahrienən, kən nikik tətəgien pik marioah taprəkis-in natimnat mīn rafin.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatə mīn itəm koatimnə, nat əpnəpīn məmə ilat netəm ik pişin.§ ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikeən əpəh e niməfak u ikin-u. Ik nəmol-wir kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatip, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgīn tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nasituən kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kotal nəhlan, məmə kitat okotos nelmītat mīn kitiəh o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Eməte naoa kit kəm niməfak rəham, mətə Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otiləs-ipər atip in, məmə in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekimnə, kən io oekamnus ətuatip natimnat mīn neen itəm in tatol, ne nən anionən nikalitimat itəm in tatən. In sənəmə təsitən əm piatə mīn muwin iman ikin, mətə tatən-iəhau mīn netəm mīn un itəm kotalkeike məmə okotit piatə mīn motuwin iməlat ikin, kən mətəhl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkīn ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm mīn u itəm koatol təwir, tatəgətun məmə ilat nenətī Uhgīn mīn,† mətə netəm mīn un itəm koatol tərət, tatəgətun məmə ilat kotəruru Uhgīn. ¹² Mətə netəmim rafin koatənuwi Temetrius.‡ Kən rəhan nolən mīn u nian rafin kotəgətun mīn məmə tatətəu-pən nəghatən pahrien. Kən itimat mīn ekoatən-iarəp kəm netəmim məmə in etəm wir, kən nəkotitun məmə itimat ioatən nipahrienən.§

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** Inu naoa rəha aposol Jon, mətə in təsən-iarəpən in, mətə təmatəhluag-in in, tahmen-pən əm e nolən kitiəh əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təməte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16 † **1:11:** 1 Jon 2:29 ‡ **1:12:** 1 Tim 3:7 § **1:12:** Jon 19:35; 21:24

Namnun nəghatən

¹³ Iatos nəghatən tepət məmə oekəte mən-ipinə kəm ik, məto esolkeikeən məmə oekəte e pen, ¹⁴ məto-inu nikik tatəht pik məmə otəsuwəhən ekəplan ik, kən kilau kuəghat ətuatip kəm kilau mīn.

¹⁵ Iatəfak məmə pəs Uhgīn otasitu lam e nəməlinuən.*

Ik mīn neen koatən-ipinə “təwīr” kəm ik. Kən onakən-ipən “təwīr” rəhatimat kəm piatat mīn neen ikīn-un.

* **1:15:** Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jut

?Pah təməte naoa u? Jut təməte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatip məmə Jut təməte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təməte tatuwin kəm netəm Isrel itəm kotən nīpahrienən e Iesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun eiua min neen kəmotuwın motaliwək ikin pisin pisin min, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmə təwir əm məmə netəmim rəha niməfak koatol nolən tərət əpnəpin min. Ilat koatən məmə təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwirən rəha Uhgın in iahgin, kən okol təsolən nalpınən kəm ilat.

?Təməte naoa u o naka? Jut tolkeike məmə iəfak min ikin min rafin okotəto məmə nəghatən rəha iəgətun eiua min in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmə niməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nīpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha Iesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən Iesu Kristo taskəlim wir itəmat.

² Pəs nasəkitunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikeən rəha Uhgın otər mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən min rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın (2 Pita 2:1-17)

³ Io min neen, aupən, emolkeike pik məmə ekəte naoa u timnə otəmat o nəghat-inən suatip itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmə ekəike mətə nəghatən u timnə otəmat muəh nikitəmat məmə onəkotəluagin əskasik o naskəlimən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak min nian kitiəh əm, kən kol təsos-ipən minən. ⁴Iatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anion e nikitəmat. Kəməte aupən agın məmə ilat okotos nalpınən. Ilat koatəht nəwia Uhgın, kən motəuhlin suatip rəha nəwirən rəha Uhgın moatən məmə tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e Iesu Kristo itəm in pisin əm in Kig ne Iərəməre rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotitun rəkis ilat rafin, məto ekolkeike məmə ekən mau kit min kəm itəmat məmə Iərəməre təmosmegəh rəhan netəmim motiet Ijip, məto uarisig təmərəkin ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo min itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatip rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsitəgītən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napinəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpınən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon min titəlau elau. Netəmim ikin min əh kəmotapəs nolən ətuatip motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atip ilat min ne nīpitan koatit atip ilat min. Kən Uhgın təmol nalpınən kəm ilat e nigəm itəm okol təsəpisən nian kit ne, məmə netəmim okotəplan noan rəha nolən rat min əh.

⁸ Nat əpnəpin netəmim min əh kinotitun natimnat min əh, məto e nolən kitiəh əm, ilat koatən məmə kəmotəplan nat kit tahmen e napilairən itəm təmegəhan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwir əm məmə koatol nolən tərət e nīpətilat moatuwin əm nulan, kən koatapəs nəməməəən rafin, kən koatən rat nagelo min itəm ilis

pik. ⁹ Məto Mikael, nat əpnapin in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolan nəhlan nian in ne Setan kəmatuərgəhəu o nīpəti Moses. Təməsəhaiən Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, məto təmən əm məmə, “!Pəs İəramərə otən rəham nalpınən!” ¹⁰ Məto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kotəruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natimnat min itəm nīpətilat tolkeike məmə otol, kən nolən əh tatərəkın ilat.

¹¹ !Kəsi, nahməən asol otuwa olat! Ilat koatətəu-pən suatip itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kınotos-ipən rafın nikilat e nolən rat itəm Palam təmöl aupən məto-inu in tolkeike pik məni. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwia netəm-iasol min, kən e nolən kitiəh əm itəm Uhgın təmərəkın Korah ne rəhan min, Uhgın otərəkın ilat.

¹² Nian nəkoatol lafet wir min məto-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motəgwən pik əpnapin əm itəmat min ilat, nikilat təsəhtən netəmim neen, məto ilat kotahmen e nımas kit əpəh ihluə itəm tatəhluəig itəhəi itəm nego titun nılas pikənən kən məhap. Ilat netəm kəsotehmən sipsip min, məto koatun pik əm sipsip. Ilat kotahmen e mal napuə itəm nımətag təmıləs muwa, məto okol nuhuən təsəfikən. Ilat kotahmen e nig min itəm tınuwa e nian ətuatip rəhalat məmə okotoe, məto kəsotoeən, kən in tahmen əm məmə kəmotımıs, kən netəmim kotıuw-pər ilat kən kotımıs agın. ¹³ Ilat kotahmen e peau-peau min itəhəi itəm kotorasilin motəruən əpnapin əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulısən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rafın koatəplan. Ilat kotahmen e məhau min itəm kəmotakiəh e suatip ətuatip rəhalat. Tol nəhlan, Uhgın tətəskəlım iməlat ikın əpəh e napınəpən itəm nəghagən tikə agın ikın.

¹⁴ Suah u Inok u aupən, in noanol itəm tatol sepın lan e noanol min rəha Atam, təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın itəm təmos-ipən kəm in məmə, “Otəplan-tu, İəramərə tatuwa ilat rəhan nagelo min tepət tepət taprəkıs, ¹⁵ tatuwa məmə otakil netəmim rafın, kən otən-iarəp nalpınən rəha netəm rafın min u itəm koatəht nəwian. In otol nalpınən məto-inu kəmotol nolən rat min e nolən tərət pik, kən iol təfagə min əh kəmotərəkın nəghatən min itəm tərət kəm Uhgın.”

¹⁶ Nian rafın, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nikilat təsagienən o natimnat, kən moatən rat natimnat rafın. Ilat koatətəu-pən atıp nətəligən rat e nikilat itəm ilat atıp kotolkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətəhen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəligən.

Nəghatən o nəhgaiirən elat

¹⁷ Məto rəhak min netəmim, nikitəmat tataht nat naka aposol min rəha rəhatat İəramərə İesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nian itəm namnun nian tatuwa iuəhkır, netəmim itəm koatəghat ausit moatən rat natimnat rafın, ilat okotətəu-pən atıp əm rəhalat nətəligən rat e nikilat itəm ilat atıp kotolkeike məmə okotol.” ¹⁹ Inu netəmim itəm okotəhap itəmat. Ilat kotətəu-pən atıp əm rəhalat nətəligən rəha nətueintən, kən Narmın Rəha Uhgın tikə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsənən e rəhatəmat nahatətəən itəm tətəuətıp wir, itəm təmisi-pən o Uhgın. Kən otəghat kəm Uhgın e Narmın Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgın tətətig otəmat nian nakoatəsahgın nasəkitunən rəha İəramərə İesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwın e nəmegəhən lılın.

²² Otasəkitun netəm min u itəm rəhalat nətəligən təsətulən ləmətai kitiəh. ²³ Motəmki-rəkıs netəm kotatig iuəhkır o nigəm motosmegəh ilat. Otasəkitun neen min, məto nəkotəgin pik nolən rat min rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafın rəhalat tamkımık muwın mek min nıməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwian Uhgın

1:9: Dan 10:13,21; 12:1; Sek 3:2; 2 Pita 2:11; Nol Əpən 12:7 **1:10:** 2 Pita 2:12 **1:11:** Jen 4:7-8; Nam 16:1-35; 2 Pita 2:15; 1 Jon 3:12 **1:12:** 2 Pita 2:13,17 **1:14:** Jen 5:18,21-24 **1:18:** 2 Pita 3:3 **1:20:** Kol 2:7 **1:23:** Sek 3:2; Nol Əpən 3:4

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in titun naskəlīmən itəmat məmə okol nəsoətəmeən, kən titun nolən itəmat məmə nəme təfagə rat təkə agın e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha niganəmtin, kən nikitəmat tagien pik agın ikin əh. ²⁵ Uhgın kitiəh əm, kən in Iosmegəh rəhatat e İesu Kristo rəhatat İərəmərə. Pəs kotən məmə nənwiwiən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nərəmərəən rafin agın, in rəha Uhgın, aypən agın mətoarus-pa u-roiu, matuwın namnun təkə. !Əwəh!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepin itəm koatatig e nitən mın ikın Esia, ne matuwin mın kəm niməfak mın ikın mın rafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgin rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəm etəmim kitəh əm in ilis agin, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İərəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tinatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgin tos-ipən napilairən wir agin kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan mın natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgin otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgin o nakilən netəmim e namnun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İərəmərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mın məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mın okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgin. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mın, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəha iəfak mın ne netəmim u ilat koatatig e nian iəkis mın nian u roiu. Nian Iesu Kristo otitəlig-pa mın, kən in otiləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mın itəm Iesu Kristo təmol əp.* Natimnat mın u, Uhgin təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təmahl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mın u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafin itəm in təməplan, kən məte rəkis ilat e naoa u. Natimnat mın un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgin ne nəniarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən mın u, itəm Uhgin təmos-ipa, in otatig e nəwirən pahrien. Kən netəm mın un itəm koatəto kən moatos e nıkilat kən moatol, okotətig mın e nəwirən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mın u, naoa u tatəghat-in, tinəkuəkır agin.

Jon təməte naoa kəm niməfak mın ilat sepin

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak mın ilat sepin əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgin u itəm tətətig roiu, təmətatig lilin, kən otəpanatig lilin mın, in otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmın ilat sepin† itəm koatatig aupən e jea rəha kig, ilat mın okotol nulan etəmat. ⁵ Kən Iesu Kristo mın, in otawte-in mın nulan kəm itəmat. Kristo un təmətul-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımisən,‡ kən in tərəmərə e kig mın rəha nətueintən.§

* **1:1:** “Təmol əp,” nıpətın u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nıpətın tətəhluag. E Bislama, katən məmə, “rivilem.”

† **1:4:** Narmın ilat sepin itəm koatatig aupən e rəhan tiron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatip rəha nənən Narmın Rəha Uhgin; məto okəm-naka ilat nagelo sepin u kotəsanən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatatig aupən e tiron. Nampa sepin u, kəmehm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgin, nian neen tatən “ilat sepin” məto nıpətın məmə ilat rafin agin. ‡ **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16

Pəs nənwiwiən tuwin o Iesu Kristo u, in təmolkeike itat, kən nitan təmaiəh məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmol kitat kotatig ahgin rəhan nərəməərən, kən mol kitat kotuwa pris min rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwiwiən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwin o Iesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəməərə lili! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ !Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə,* kən netəmim rafin okotətag-pən motəplan e niganəmtilat ətuatip, kən netəm min u kəmotaru in aupən, okotəplan min, kən netemim e noanol min rafin e nətueintən, nıkilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan.†

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

⁸ İərəməərə Uhgın tatən məmə, “Io Nəukətin ne Namnun.‡ Io u etatig roiu, kən emətətig lili, kən epanətətig lili min, kən io un, Nahgik Təpət Pık Agın.”

Jon təməplan Nəti Etəmim

⁹ Io Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat min kitiəh e Iesu o nahməən, ne natigən e nərəməərən rəhan, ne nətul əskasikən e nian rəha nahməən. Kəməraikin-pən io e nəptən u Patmos,§ məto-inun iatən-iarəp nəghatən min un itəm Uhgın tatos-ipa, kən matətul-arəp o Iesu. ¹⁰ In Nian rəha İərəməərə rəhatat,* kən emərioah e Narmin Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmol kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e məntaak, təhmen əm e təwi, ¹¹ kən nəwian u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natimnat min rafin itəm natəplan kən mahl-ipən kəm niməfak sepın. İlat koatuwin kəm Efesas, kən Sımana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekeirair məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ¹³ kən ilugin e nat katəhtu-pər lait min u lan, eməplan suah kit təhmen e Nəti Etəmim,† rəhan napən kaifəməh u kaifəməh. Kən kəməlis manikiləhan e kətət, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit.‡

¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun tərüən tərüən mə nahwi noan nitəhəi,§ * kən niganəmtin tətasiə təhmen e nəmnamın nigəm.† ¹⁵ Nelkin təhmen e pırons,‡ itəm kəmaan e nigəm məmə otaieh rəkis-in namtəən, məfəl itəm təwir, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwir matipit-ipit. Kən nəwian iahgin iahgin təhmen e nitəhəi asol kit tatem noanahluəluə; ¹⁶ In tatos məhau ilat sepın e nelmin matip, kənu naip kit rəha nəluaginən in tasilə e nıkalın kərən mil,§ tətisi-pən e nıpəgnoan, kən suah un təhag-əhag mıtasiə, təhmen e mıtgar əpə e nərəuiəgən.

¹⁷ Nian eməplan suah əh, emeiuiəu morin io əh nelkin ikin, təhmen əm məmə emimis.* Məto in təmeə-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io eməupən matig, kən io iatol namnun agın. ¹⁸ Io u, Etəm Tatəmegəh.† !Emimis aupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lili! Kən io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən.‡

¹⁹ “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tatuwa. ²⁰ Məto ekuhapık e nıpətı məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepın, nıpətın u nagelo min rəha niməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, nıpətın un, niməfak min un ilat sepın.

* **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 ‡ **1:8:** Nəghatən ətuatip u rəha Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, təhmen e A ne Z e Inglis.

§ **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian rəha İərəməərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 ‡ **1:13:** Napən əh katən, in napən rəha pris asol agın. Iesu in rəhatat pris asol agın. § **1:14:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “in tərüən tərüən mə sno.”

* **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 ‡ **1:15:** Pırons, in iaen kit, kala rəhan təhmen e kol. § **1:16:** Hip 4:12; Jon 12:48 * **1:17:** Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † **1:18:** Sam 42:2 ‡ **1:18:** “Io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən,” nıpətın u məmə iatos nepətən o nahtosigən ne nərəhən e ket rəha İmə Netəm Kəmotimis İkin, kən mol netəmim kəmotimis ilat kotəmegəh min.

2

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikın Efesas

¹ “Əte naoa kit tuwın o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmin matip† kən mətaliwək ilugin e nat katahtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepın.

² Io ekıtun rəhatəmat nolən min. Ekıtun wək pık min rəhatəmat, kən mitun min məmə nəkotətul-iəkis. Ekıtun məmə itəmat nakotahtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieuə min. ³ Ekıtun min məmə itəmat nakotos nətəligən əfəmäh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-iəkis o nərgək, məsotəpou-inən.

⁴ Məto iatehm nıpəgnəmtın kit əh-ikın nəmotol, təsahmenən e nıganəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ aupən rəhatəmat. ⁵ Nikitəmat tuəh-tu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natımnat min u nəmoatol aupən. Okəmə nəsotolən, kən ekuwa, miləs-irəkis rəhatəmat nat katahtu-pər lait lan e nəmeen.

⁶ Məto nat kitıəh əm əh-ikın, noatol in təwır. Itəmat nakotetəhau nolən rat min rəha netəmim rəha Nikolas,* təhmen əm lak, iatol mihin.

⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikın Simana

⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agın.‡ In təmimis kən məmegəh min,§ kən in tatən məmə,

⁹ Netəm Simana, ekıtun rəhatəmat nahməən. Ekıtun məmə itəmat ian-rat min, məto sənəmə itəmat ian-rat min pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tepət agın! Ekıtun mə ieuə min neen itəm koatən nəghatən moatalık itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.† ¹⁰ Sotəginən nahməən min itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. İatən-ipinə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgın otekasgəwın nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotətig e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnəpın okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinə rəham nətouən, təhmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e nıuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lılin.

¹¹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, nımisən otəsuwınən e noanəmnamın nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikın Pekamam

* **2:1:** Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † **2:1:** Nol Əpən 1:16 ‡ **2:1:** Nol Əpən 1:12-13 § **2:4:** Jon 13:35; Jer 2:2-5 * **2:6:** Netəm rəha Nikolas min un, kitat kəsotitun wırən natımnat tepət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmim neen rəha niməfak, məto ilat koatən məmə kıtun nəfakən kəm narmi nat min, kənu kıtun nit əpnəpınən itəm. İlat koatən məmə nolən min əh, təsərəkinən narmitəm. † **2:7:** Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Əpən 22:2 ‡ **2:8:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “tol namnun agın,” nıpətın u, tətətig nian rafın. § **2:8:** Nol Əpən 1:17-18 * **2:9:** ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nıpətın naka? In tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nıpətın un məmə netəmim pahrien rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim min ətuatip rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † **2:9:** Jon 8:33-47 ‡ **2:10:** Nian ten nıpətın un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § **2:11:** Nol Əpən 20:11-15; 21:8

¹² Kæn in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmә, “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mæn-ipən məmә,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasılә e nəwtain kərән mil.*

¹³ Ekıtun ikın nəkotatıg ikın. Ikın əh, Setan tatəpələh, matərəmərə ikın. Məto itəmat noatətul-iäkis ron io. Nəmәsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. Imatəmat, Setan tətatıg ikın, kæn kəmoħamnu rəhak etəmim Antipas, itəm təmətul əskasık o nən-iarəpən io. Nat əpnarın məmә nian əh təmiäkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətә əskasık lak.

¹⁴ Məto in əm un, iatehm nıpəgnəmtın mın neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. Itəmat neen u ikın-un, noatəgətun netəmim u ikın-un məmә okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatıp kəm Kig Palak məmә in otos-ipən-os-ipən kəm netəm Isrel, kæn pəs ilat kotol nolən rat, moatun nagwənən itəm kəmol sakrifais lan tatuwın kəm narmi nat itəm kəmasgəwın e nıg, kæn moatit əpnarın ilat mın.† ¹⁵ Kæn e nolən kitıəh əm ilat netəm Isrel mın əh, itəmat neen u ikın nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.‡ ¹⁶ !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəlıgən rəhatəmat o nolən rat mın rəhatəmat! Okəmә nəsolən, otəsuwəhən oekımnә otəmat, kæn iakoh netəm mın un, kæn mäte ilat e naip rəha nəluaginən itəm tatisi-pən e nıpəgnoak.

¹⁷ Etəm matəlgın tatıg, in otəkəike mətəlıg-in wır nəghatən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın. Etəmim itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənən anıon u mana§ kəm in. Oekos-ipən mın kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəmәte-pən nərgın wi lan, kæn in pısın əm un, itəm otos, tıtun nərgın.”

Nəghatən təmuwın kəm iəfak mın ikın Tuatira

¹⁸ Kæn in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmә, “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mæn-ipən məmә,

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgın. Nıganəmtın tətasiә tahmen e nəmnamın nıgəm, ne nelkın tahmen e pırons* itəm kəmərəpe məmә in otəwır matıpıt-ıpit.† Tatən məmә,

¹⁹ Enıtun rəkis nolən mın rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekıtun rəhatəmat nolkeikeən ne nahatətəən, ne nasıtıuən e netəmim, kæn ekıtun mın məmә nətəlıgən rəhatəmat təfəmäh o nətul əskasıkən. Ekıtun məmә nolən mın rəhatəmat noatol roiu, təwır maprəkis-in nolən mın rəhatəmat aupən.

²⁰ Məto iatehm nıpəgnəmtın kit əh-ikın noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. Itəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tatən məmә in ien kit, məto nəgətunən rəhan tatit rat rəhak mın iolwək, matol məmә ilat koatit əpnarın ilat mın, kæn moatun nagwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat itəm kəmasgəwın e nıg. ²¹ Ematəsaħgın pətan əh məmә in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnarınən iərman, məto in tapəs. ²² Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatımis pık e rəhan pet. Kæn netəm mın u itəm kəmotit əpnarın ilat mın, ilat Jesepel u, okəmә ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat mın koatəto tərät pık, kæn məsou-in ilat e pet u rəha nahməən. ²³ Kæn ekau kitıəh əm e nenətın mın, moh ilat kotımis. Tol nəhlan, kæn niməfak mın rafın okotıtun məmә io əm un, ekıtun

* **2:12:** Nol Өpən 1:16 † **2:14:** Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ **2:15:** Өplan-tu futnot e Nol Өpən 2:6. § **2:17:** Jon 6:31-33,35,48,51 * **2:18:** Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. † **2:18:** Dan 10:6; Nol Өpən 1:14-15 ‡ **2:20:** Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmә naka nərgın pahrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmән əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Eħap (1 King 21:25-26). In təmit netəmim e suatıp kit məmә okotol sakrifais kəm narmın nat mın, kæn motətəu-pən nolən rəha nit əpnarınən iərman ne pətan. Okəmә naka in tahmen e Nikolas itəm kəmән e 2:6,15.

nətəligən mın rəha netəmim, ne nıkilat. Kən io ekos-ipən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən mın itəm nəmoatol. §

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətunən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat ağin mın rəha Setan itəm tətəhluaig-in məntaan. Esələhəu-pənən nat figəm kit mın kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiah əm, inun, ²⁵ otaskəlim tiəkis əm e nat itəm ninotos rəkis, mətoarus io ekitəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluaginən u, kən tətətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus namnun, kən io ekos-ipən nepətən u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ipa kəm io, məmə in otərəməyə e kantri pisin pisin mın. Kən in otos rəhan nənal itəm in nəmtətin rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, tahmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapiləs-ohapiləs sospən kəmol e noanisip. ²⁸ Kən io ekos-ipən mın məhau u, fetukai kəm in.*

²⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

3

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikin Satis

¹ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmin rəha Uhgın ilat sepin,* kən matos mın məhau sepin.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən mın. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimis rəkis. ² ! Otaiir-ta! Nolən wir mın rəhatəmat nəmoatol aupən, otəsuwəhən tikə ağin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ipər mın nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətuatip e niganəmti Uhgın rəhak. ³ Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aupən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapıl əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat tahmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotitunən məmə nian naka oekimnə otəmat.

⁴ Məto itəmat noan məsin əm un ikin Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotətuatip, motahmen o naliwəkən itimat mın io e napən ruən. ⁵ Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo mın, məmə in rəhak ətuatip etəmim.‡

⁶ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikin Filatelfia

⁷ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nipahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən.§ Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

⁸ Ekitun rəhatəmat nolən mın, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluaig-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm mın un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat

§ 2:23: Jer 17:10 * 2:28: Nol Əpən 22:16 * 3:1: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † 3:1: Nol Əpən 1:16

‡ 3:5: Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § 3:7: “Ki rəha Tefit” u, tatəpsen-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwin imə; Nol Əpən 1:18.

* 3:7: Aes 22:22

netəm Isrel, mətə kəpə. Ilat ieiua min.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat e nelkitəmat o nisaiian, kən okotən məmə nīpahrienən io ekolkeike itəmat.‡ 10 Emən-ipinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən. § O nat u, io oekatipal wir* otəmat e nian itəm nərətən otəsuwəhən tuwa e nətueintən min rafin,† məmə otekasgəwin-tu nahatətəhən rəha netəm rəha nətueintən.

11 Otəsuwəhən ekuwa. Otəskəlīm-iəkis natimnat min itəm itəmat ninotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətouən‡ itəm ninol win rəkis lan. 12 Etəm otol win e nəluaginən, kən io oekol in tahmen e nig asol kit itəm tətaruəsan Nimə Rəha Uhgīn rəhak. Kən in okol təsietən e Nimə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgīn rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgīn rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgīn rəhak otahl-ipa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən min nərgək wi e suah u.

13 Etəm matəlgīn tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikīn Laotisia

14 “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nīpahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tatətul-arəp o nən-iarəpən nīpahrienən əm, kən in nəukətīn § natimnat rafin itəm Uhgīn təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

15 Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitiah, onəkotətəp o onəkotəgəpan. 16 Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu, 17 mətə-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tēpət, ioatos mənī asol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafin tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Mətə itəmat nəkotəruru məmə itəmat ninotatig rəkis e nərətən, itəmat nəkotol nasəkitunən, rəhatəmat nautə tikə agin, niganəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. 18 O nat u, iatən-ipinə ətuatip kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin iaen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nīpətītəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e niganəmtitəmat, məmə niganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wir nat.

19 Netəm min un rafin itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatip-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nikitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. 20 !Otətəlig-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itimlau min.

† 3:9: Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm Isrel, mətə kəpə,” in tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel min. Mətə nian Iesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nīpətīn un məmə netənim pahrienən rəha Uhgīn, inun, itəm koatəfak kəm in, mətə sənəmə netəm Isrel u ilat netənim min ətuatip rəha Uhgīn (Kal 6:15-16). ‡ 3:9: Jon 8:44;

Nol Өpөн 2:9 § 3:10: Hip 12:1-3 * 3:10: “Oekatipal,” nīpətīn u, məmə, “Oekeh m wir etəmat,” inu “protektem yufala,” e Bislama. † 3:10: Jon 17:15 ‡ 3:11: “Nətouən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmol e nimali nig, o narmi nimali nig kəmol e kol, kən katəfauin-pən e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kapə etənim o rəhan nətul-iəkisən, in otəkəike mətəhm wir o netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nimaa nəghatən məmə ilat okəsotapəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətouən rəhalat, inun, nəmegəhən lili ilat Kristo. § 3:14: “Nəukəti natimnat rafin itəm Uhgīn təmol,” nīpətīn kəiu e nəghatən Kris. Iesu in Nəukətīn, nīpətīn un, in təmol natimnat rafin; kən in min in Iərəməərə e natimnat rafin.

* 3:14: Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Өpөн 1:17 † 3:18: Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itımlau rəhak Tata e rəhan jea, matərəməərə. Kən e nolən kitiəh əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itımlau min e rəhak jea, matərəməərə itımlau min io.

²² Etəm matəlgın tatig, in otəkəike matəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹ !Uarisig e natımnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiəh əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tinatəghat min kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ər-tu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natımnat min un, itəm okəpanol.” ² E nian kitiəh əm, nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən ekasipən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wir kəiu nərgilau un tiaspa ne kanilian. Kən mırαι-mırαι kit təmuwin mıtəlau e jea rəhan, kən mırαι mırαι əh tətasiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wir kit u, emıral.† ⁴ Kən mıtəlau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen min ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natımnat ruən, kən motəfauin hat min rəha nisıaiiən, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁵ Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kaluəluə tıtətipərəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisıə ilat sepin koatuəp. Inəh, narmın rəha Uhgın ilat sepin.‡ ⁶ Kən ikin əh aupən e jea rəha kig, nat kit min əh-ikin tahmen e nitəhəi, məto tahmen e kilas, itəm tətəlip, matipit-ipit.

İlugın ikin əh, kən tıtəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən nıganəmtilat tepət tepət, tatəper-ipən əpnəpin əm e nərpılat ne məntaalat ne. ⁷ In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiə, kən nampa tri lan, rəhn-kapə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tatiwig. ⁸ Nat min əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto nıməlməlilat ilat sikis, kən nıganəmtilat tırəfin əpnəpin əm ilat, muwin əpəh e nəwtain nıməlməlilat ləhau ikin ne. Nian rafın ilat kotan napuən lapın ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!İərəməərə Uhgın Nahgin Tepət Pık Agın
in tasim, tasim, tasim pık agın,
itəm in tətətig roiu,
təmətatig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

⁹ Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatən nıpahrienən e nepətən rəha Uhgın, kən moatos-ipən nisıaiiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, mətatig lilin, namnun tikə. ¹⁰ Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuaiu moatisin nulilat kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, namnun tikə. İlat kotısın nulilat kəm in, kən nıpinəgilat taru nisip, kən ilat koatəpeg rəkis rəhalat hat min rəha nisıaiiən, kən moatəlin aupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

¹¹ “Rəhatımat İərəməərə Uhgın,

İk nakətuatip, mahmen agın məmə onakos nənwıwiən rafın,

ne nisıaiiən rafın,

ne nəsanənən rafın,

* **4:2:** Esik 1:26-28 † **4:3:** Tiaspa okəm-naka in kəpiel amıəmıtə, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emıral min un, kəpiel amıəmıtə min. Kitat kotəruru ətuatip kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wir min, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ **4:5:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4. § **4:8:** Eks 3:14

məto-inun ik nəmol natimnat rafin.
Ik nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotatig.
Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotatig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

¹ Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matip itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəməte-pən nat e nikalın kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepın məmə otaskəlim tiəkis. ² Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-iarəp məmə, “?Pah u in tahmen mətuatip məmə oteatip rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” ³ Məto etəmim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o niki nıməptən, kit okol təsətuatipən o nurapikən naoa u, mafin. ⁴ Kən emətasək mətasək, məto-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatip o nurapikən naoa u, mafin. ⁵ Kən etəm-iasol min u kit itəm təməwiətən, tən-ipa kəm io məmə, “! Sasəkən! Mitağ-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tinol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətuatip agin-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rəkis nat əh ilat sepın itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəmoħamnu rəkis. Kən rəhnipət ilat sepın,‡ kən niganəmtin ilat sepın min, ilat un, koatətul o narmın rəha Uhgın ilat sepın itəm təməhl-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwin mea-pən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tinaskəlim naoa un, kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos təməwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip. Ilat rafin koatos hap§ min ne pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, tərıoah e nat pien-pien min itəm nəmiəwin təwir. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən min rəha netəmim rəha Uhgın.*

⁹ Kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə,

“Ik nakətuatip, mahmen agin o niləsən naoa u,
kən meatip rəkis nat min itəm kəmuwaan ətain lan,
məto-inun kəmoħamnu ik,
kən nəmos-nəmtin netəmim e nitam
məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol min rafin,
ne nəghatən min rafin,
ne kantri min rafin,
ne netəm nuwigilat tol pisin pisin min,

¹⁰ kən nəmol ilat kotatig ahgin rəham nərəmərəən,
kən ilat rəham pris min,
koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.
Ilat okotəməmə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən min məplan, kən məto min nəwia nagelo min tepət, tepət, okol kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat min u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmoħamnu,
in tətuatip mahmen agin məmə kotənwiwi in,
məto-inu tatos rafin nəsanənən,

* 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Өпөн 1:4 § 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

ne nautə, ne nenatigən,
ne nahgin, ne nepətən əhag-əhag!
!Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto mın natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat mın rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwıwıən ne nisaiiən tatuwin o kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea ne Nəti Sipsip, məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəməərəən.

!Pəs nənwıwıən ne nisaiiən tuwin olau,
kən tatuwin, matuwin, matuwin, namnun tikə!”

¹⁴ Kən nat mın un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “!Əwəh!” kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ² Ekətag-pər məplan hos kəruən kit. Etəm tətəsuə-pər lan tatiləs nıfagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisaiiən kəm in, tahmen e hat rəha etəm tınol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwin tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwin mın məmə otol mın win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat təməgəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pisin kit mın itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titəsuə lan, kəmos-ipən nisa əsol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netəmim koatəluagin əm moatəhamnu-ohamnu ilat mın ikin mın rafin.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat təməgəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapin kit. Etəm titəsuə lan tatitol sikəl* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh mın ilat kuwit, matən məmə, “Uwin, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitən mın, kən ilat okotəkəike motəraikin məni əsol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkənən nəukəti nig olif mın itəm katol oel e noan, kən nəsərəkənən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat təməgəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titəsuə lan, nərgin u Nımisən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tatarisig-in mətian. Kəmios nepətən məmə okəhamnu netəmim e naip ne nəumis ne nımisən ne nat megəh iarupin mın. Kəmios nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitiəh, məpəs əm nəwtain kisil.

⁹ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,† ləhau ikin, məplan netəm kəməhamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ İlat kotaun əfəməh moatən-ipən kəm Uhgın məmə, “Ik nakəməmə e natimnat rafin, ik nakasim, kən ik nıpahrienən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpinən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhən nakalpin nitai nitatimat e netəm mın əh?”

* **6:5:** E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən. † **6:9:** Olta u, in tepil kit tətətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikin. Kən netəm mın u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatıp e sakrifais kit itəm tatuwin o Uhgın.

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən napən ruən kəm ilat rafin. Məto kəmən-ipən kəm ilat məmə okotameg min noan məsin əm mətoarus nampa apiəpiə rəha pialat min ne winilat min, otuwa pitən mahmen. Pialat min ne winilat min u, netəmim min rəha Iesu, itəm okəpanohamnu ilat o rəhalat nahatətəən. ¹² Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mitgar təmapinəp agin, kən məwig təmasiə agin tahmen e nita.‡ ¹³ Kən məhau min əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, tahmen e noa nig u fik, itəm nımətag asol təmatigtig e noan pıəkəh tısas. ¹⁴ Kən neai təmikə tahmen e nımıtiwin kəmaiu-aiu kiləs kagim. § Kən nitot min ne nəptən min kəmotagim e nəmelat min.

¹⁵ Kən kig min rəha nətueintən ne iərəməərə min, netəm-iasol min rəha mopael min, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef min rafin, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafin kəmotəhluaig e nıpəg kəpiel asol min, ne nıkali kəpiel min əpəh e nıkkal nitot asol min.* ¹⁶ Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nitot min ne kəpiel asol min məmə, “Otısas, motoh ətain itımat, motəhluaig-in itımat o nıganəmıti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† ¹⁷ məto-inun nian asol kəgin əh rəha neməha rəhalau tınuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?”‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosən

kəmol mak elat

mə rəha Uhgın

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətain rafin nımətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nımətag otıkə e nətueintən, ne nıtəhəi, ne nig min.* ² Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkınən nəptən ne nıtəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tətisi-pah, tətıləs nat kit itəm Uhgın u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətəgət əfəməh-pən kəm nagelo min u kuwit, məmə, ³ “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nımətag məmə otəsərəkınən nıməptən ne nıtəhəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgın rəhatat e nıpınəgi iolwək min rəhan.”†

⁴ Kən eməto nampa rəha netəm kəmos mak u rəha Uhgın. Netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosən kəmotiet rəkis e noanol min rəha Isrel, ilat kəmos mak əh.

⁵ E noanol rəha Juta, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Rupen, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Kat, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Aser, netəmim ilat tuelef-taosən.

⁶ E noanol rəha Naptali, netəmim ilat tuelef-taosən

E noanol rəha Manase, netəmim ilat tuelef-taosən.

⁷ E noanol rəha Simeon, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Lifae, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Isakar, netəmim ilat tuelef-taosən.

⁸ E noanol rəha Sepulun, netəmim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Josep, netəmim ilat tuelef-taosən.

Kən e noanol rəha Benjamin, netəmim ilat tuelef-taosən kəmos mak əh.

Nımanin netəmim itəm kəmotuwın e napən ruən

⁹ Uarisig e natımnat min u, emətag-pən əpəh əpən-in io, məplan nımanin netəmim tepət tepət, okol kəruru nafınən.‡ İlat koatısi-pən e kantri min rafin, ne noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, kən nuwigilat tol pısin pısin min. İlat koatətul əpən e jea rəha

‡ 6:12: Joel 2:31; Wək 2:20 § 6:14: Aes 34:4 * 6:15: Aes 2:10,19-22 † 6:16: Hos 10:8 ‡ 6:17: Joel 2:11;

Mal 3:2 * 7:1: Nımətag kuwit əh, in nımətag rəha nərəkınən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne

Jer 49:36-38. † 7:3: 2 Kor 1:22; Efes 1:13 ‡ 7:9: Jen 15:5

kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən mın, kən moatos nelmi nəmıl e nelmılat.

¹⁰ Kən moatagət əfəmäh moatən mämə

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmıoal suatıp o nosmegəhən kitat.”

¹¹ Nagelo mın rafın ilat kotətul motıtəlau e jea rəha kig, kən mıtəlau mın e netəm-iasol mın itəm kəmos nəwiətən, ne nat koatəmegəh mın u, ilat kuwit. İlat moatisin-pən nulılat aupən e jea rəha kig, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nısip, kən moatəfak kəm Uhgın,

¹² moatən mämə:

“!Əwəh! !Nıpahriənən! Rəhatat Uhgın təwir pık, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgın tepət!

!Pəs kotənwiwi in, motisiai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın namnun tıka!
!Əwəh!”

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən mın u kit tatəpəh ron io mämə, “?Pah mın əh koatuwin e natımnat ruən? ?Kən ilat kəmotisi-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekualpın mämə, “Etəm-iasol. İk əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm mın əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kınəmotaiquas e rəhalat napən kən motol tərüən e nıta Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlan,

“ilat kotətul aupən e nıganəmti Uhgın, itəm tatəpələh matərəmərə,

kən moatəfak kəm in e nərəuiəgən ne lapın e Rəhan Nimə;

kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea,

in otahgıl kəm ilat mın nian rafın.

¹⁶ İlat, okol nəumis tısus mınən ilat,

kən okol kəsotoaaoa mınən.

Kən nərəuiə təsəhg mınən ilat,

nape-apeən asol rəha mıtgar otəsəhg mınən ilat,

¹⁷ məto-inun, Nəti Sipsip itəm tatəpələh ilugin e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etəmim rəha nehmən sipsip.

In otit ilat, matuwın o nəmti nəhau megəh,§

kən Uhgın otafəl rafın nahui nəmtılat.”

8

Pesın rəha nat pien-pien

¹ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepın itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkır kit, tahmen e hafaoa.*

² Kən əmun eməplan nagelo sepın u kotətul aupən e nıganəmti Uhgın, kən ilat rafın koatos təwi.†

³ Kən nagelo kit mın, in tatıtıl pesın kit itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kəməmki-pən nat pien-pien lan. Təmitıl muwa mətul aupən e olta. Kəmos-ıpən nat pien-pien tepət‡

kəm in, mämə otos-ıpən təlmin nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın, kən mos-ıpən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, itəm tatıtıl aupən e jea

rəha kig. ⁴ Nəhaniəm rəha nat pien-pien mın, ne nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın, itəm nagelo təmik e nelmın, kəmotər motuwın o Uhgın. ⁵ Kən əmun nagelo təmitıl nat

pien-pien u e pesın, kən məmki-pən nıgəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-ıarəpən e nətueıntən. Kən əmun, kaluəluə təmatıperəh, kənu təmıpit, kən nərəkərıkən, kən namıg təməloal.§

Təwi mın

⁶ Kən nagelo sepın itəm koatos təwi mın, kəmotətul matıp o nahlən təwi.

§ 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Əpən 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: Təwi mın əh e Baebol, sənəmə nuwıgı nat itəhai, məto təwi əh kəmol e rəhniapat nat kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nıgpıs, kən katuwaan mämə okəto nəhaniəm e nəmiəwın u itəm tatəpien wir. § 8:5: Eks 19:16-18

⁷ Kən nagelo itəm tətəupən, təmahl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol pıləh-pıləh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig min nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mitə kəmotuəp rafin.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təmahl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəmərakin-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitiəh təmol nita, mapəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təmərəkən nat megəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu, kən mərəkən min nego min nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təmahl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisiə. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau min ne nəmti nəhau min nəwtain kitiəh, mapəs əm nəwtain kəiu. ¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiəh kəmotarip motarip, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmim tepət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təmahl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiəh təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiəuəp. Kən nəwtain məwig kitiəh təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiəuəp, kən nəwtain məhau min kitiəh kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiegən, kən tətərauia e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiəh. Kən nian lapin, tatəmihl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiəh.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil min əh-ikin okəpanəhlahl min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faif lan təmahl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətahl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisipər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhən e nipəg asol itəm teiuaiu agin. ² Nian təmerəh e nipəg əh, nəhaniəm təmə, tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napuə kəmuəpinəp e nəhaniəm rəha nipəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nipikilat, kən titəhmə titəhmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip min məmə kəsotərəkənən ma-kiras ne nig min, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkən əm netəm min un itəm kəsotosən mak rəha Uhgən e nipinəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nahməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nahməən əh, itəm ilat okotəto tərət lan, taprəkis-in agin nəmə nipiki welau itəhəi, nian tatus itəm, kətəhmə.* ⁶ E nian min əh, netəmim okotegəs-in suatip o nimisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip asol min əh, ilat kotahmen e hos min itəm kəmotətul matip o nəluaginən. Ilat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilat tasilə tahmen e nəlu laion. ⁹ Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nawin nimalməlilat tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat min moatuwin e nəluaginən. ¹⁰ Nipikilat tatus itəm kətəhmə taprəkis-in agin welau itəhəi. Ilat koatos nəsanənən e nipikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwig faif. ¹¹ Ilat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iəməmə rəha nipəg

* **8:12:** Aes 13:10; Mak 13:24 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nahməən rəha nipiki welau itəhəi. In təmən nahməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iəmik nərik, məto rəhan nəmə nəluin ne rəhan nahməən tərət maprəkis-in nəmə nahməən rəha nipiki welau ne nahməən rəha nəmə timar.

asol itəm teiuaiu aġin. E nəghatən rəha netəm Isrel, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nıpətın u İərəkın.

¹² !Awe! Nəratən aıpən tınol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu mın əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təməhl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnıpat olta u,† ilat kuwıt, kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən tatətul aıpən e nıganəmti Uhgın. ¹⁴ Kən nəwian əh təmən-ıpən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatıləs təwi, məmə, “İkis nagelo mın un ilat kuwıt itəm kəməlis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo mın əh, ilat kuwıt, kəməlin ilat kotətul matıp u-roiu o aua ətuatıp u, ne nian ətuatıp u, ne məwig ətuatıp u, ne nup ətuatıp u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiəh, motapəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopael mın rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafın tu-hanrıit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napılaiirən rəhak, eməplan hos mın əh ne netəm kotasuə elat kotal nulan. Rəhalat iaen itəm tatəfətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nigəm, mol pılu wir, kənu mauıəh. Rəhn-kapə hos mın u, kotahmen e rəhn-kapə laion mın, kən nigəm ne nəpienən rat‡ ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nıpəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nıpəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiəh, kapəs əm nəwtain kəiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos mın əh, tısi-pən e nıpəgnoalat, ne nıpikilat, məto-inun nıpikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətatig e malnıpikin. Kən hos mın əh, koatus mın netəmim e mal-nıpikilat.

²⁰ Kən netəm mın u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natımnat mın itəm ilat koatal. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis mın ne narmi nat mın itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne silfa, ne pırons§ ne kəpiel, ne nig. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətoən nat, ne məsotaliwəkən.

²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nıtəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit mın nahgin tepət tısi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mırıai-mırıai tıtəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mıtasiə, tahmen e mit, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiəuəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəməhl-pən e nelmın. In təməf-ıpən nelkin matıp e nıtəhəi kən məf-ıpən nelkin mol e nəptən, ³ kən in təmagət əfəməh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kən kaluəluə təmatıperəh mau sepin, matuhalpin. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatıperəh mau sepin matuhalpin rəhan nəghatən, kən nıkik natəht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tısi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, səte rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo aıpən itəm eməplan aıpən tatətul-pən e nıtəhəi ne nəptən, tıləs-ıpər nelmın matıp, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawıl e etəm tətatig lılin, etəm təmol nego e neai ne natımnat rafın itəm koatatig lan, ne nətueintən ne natımnat rafın itəm kotatig lan, ne nıtəhəi ne natımnat rafın itəm kotatig lan, kən məmə, “! Uhgın otəsəahgin mınən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepin lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgın itəm tətəhluaig-in, in otuwa mol nıpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-ıarəp aıpən kəm rəhan iolwək mın u, ien mın rəhan.”

† 9:13: Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikin. Rəhnıpat mın əpəh e kona mın.

‡ 9:17: Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. § 9:20: Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

⁸ Kæn әmun, ekәto min nәwian әh tәmisi-pән e nego e neai, matән-ipa min kәm io mәмә, “Uwin, milәs naoa kәmurapik әh itәм tatәмәhl-pән e nelmi nagelo itәм tatәtul-pән e nitәhәi ne nәptән.”

⁹ Kæn әmun, ekuwin mәtapәh o nagelo mәмә otos-ipa naoa әkәku kәm io. In tән-ipa kәm io mәмә, “Os mun. Nat u otәрәkin nәrpәм, mәto nian onakun, tәtehen tahmen e sukapak.” ¹⁰ Kæn әmun ekilәs-irәkis e nelmi nagelo, kæn mun mәрge. Emun mәto tәtehen tәtehen, tahmen e sukapak, mәto nian emәрge, tәmәрәkin nәrpik, nәrpik tәmәrat lan. ¹¹ Kæn kәmән-ipa kәm io mәмә, “Ik onakәkәike mән-iarәp min nәghatән itәм Uhgин otos-ipinә kәm ik u, o netәmim nuwigilat pisin pisin min, ne netәм e kantri pisin pisin min, ne netәм koatән nәghatән pisin pisin min, ne kig min.”

11

Etәmim mil itәм kәmuәtul-arәp o Iesu

¹ Kæn әmun kәmos-ipa nuwig kit rәha nosән mak e nat, kæn kән-ipa kәm io, mәмә, “Uwin, mos mak e Nimә Rәha Uhgин, ne olta, kәnu mafin rafin netәм koatәfak әh imә. ² Sosән mak e iat, mәto natos әm mak e nimә. Sosән mak lan mәto-inun kinos-ipән rәkis iat әh kәm Iaihlua min. Ilat okoteguafәl-eguafәl rәhak taon asim motuwин motuwин motos mәwig ilat foti-tu.* ³ Kæn io ekos-ipән nәsanәнән kәm rәhak etәmim mil itәм katuәtul-arәp ron io. Kæn okәtios әm nәmkapin, muatәtul-arәp o nән-iarәpән rәhak nәghatән min o nian wan-taosән tu hanrit sikiste.” ⁴ Ilau u, nokәt nig olif mil, ne nat katәhtu-pәр lait lan mil, itәм katuәtul aupән e Iәрәmәрә rәha nәtueintән. ⁵ Okәмә suah kit tәtalkut o nәрәkinән ilau, kæn nәmnamin nigәм otisi-pән e nohlilau, kæn mus rәhalau tikimir min. Etәmim itәм tolkeike nәрәkinән ilau, in otәkәike mimis nәhlan. ⁶ Suah mil u, ilau kәtios nәsanәнән o nahtosig-inән napuә mәмә nuhуән otәsәfikән nian ilau okatuәghat matuән-iarәp nәghatән min rәha Uhgин. Kæn ilau matios min nәsanәнән mәмә okuәuhlin nәhau min kotuwa nita, kәnu miatun min nәрәkinән netәmim rәha nәtueintән e nәratән pisin pisin min itәм ilau kioalkeike mәмә okioal.

⁷ Kәnu nian ilau kinuatәtul-arәp rәkis, kinuән rәkis natimnat rafin, kæn nat megәh† itәм otәр e nipәg teiuaiu agin, mәrioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nipәtilau otatәmәhl әpәh e suatip rәha taon asol әh, ikin әh kәmәht-ipән min rәhalau Iәрәmәрә e nig kәmәluau‡ ikin, kәmәuhlin nәrgin, mәмә Sotom o Ijip, tatәpsen-pән nolән rat ikin әh. ⁹ Kæn netәmim nuwigilat pisin pisin min, netәmim e noanol rafin, ne netәmim e nәghatән min rafin, ne kantri min rafin, okoatarәp e nipәtilau, motos nian apiәpia kisil, kæn haf, kæn kәmәsotegәhan-inән nitәnimән ilau. ¹⁰ Kæn netәmim rafin rәha nәtueintән okotol lafet, motagien, kæn moatos-ipән natimnat kәm ilat min, motagien mәto-inun ien mil itәм kәmatioal pik nәratән kәm ilat, kiniamis. ¹¹ Mәto uarisig e nian apiәpia kisil ne haf tinuwин rәkis, kæn Uhgин tәmos-ipән nehagән e nipәtilau kæn ilau kәmuәtul e nelkilau. Kæn netәmim rafin itәм kәmotәplan ilau, niganmәpilat tәmasiәp, narmilat tikә. ¹² Kæn ilat kәmotәto nәwian asol kit tәmisi-pәр e nego e neai, matән-ipән kәm ilau mәмә, “Uәр mueia ikin-u.” Kæn malnapuә tәmilәs ilau mәр muwin e neai. Kæn rәhalau tikimir min kәmotәtul motalkәlik olau.

¹³ Kæn e nian әtuatip әh, namig asol kit tәmәрәkin rum kitiah e taon әh, mapәs әm rum nain. Namig tәmohamnu netәmim ilat rafin sepin-taosән, kæn netәmim rafin itәм kәmәsotimisән, kәmotәgin motasiәp, kæn motән nipahrienән mәмә Uhgин e nego e neai, tatos nepәtән.

¹⁴ !Awe! Nәratән asol itәм tatol nampa tu lan, tinol namnun. Mәto, nәratән itәм tatol kisil lan otәsuwәhән tuwa.

* **11:2:** Mәwig foti-tu, in tahmen әm e tri ne haf yia, kæn kuahmen-ahmen min e nian wan-taosән-tu-hanrit-sikiste (1,260). † **11:7:** Dan 7 ‡ **11:8:** “Ikin әh kәmәht-ipән min Iәрәmәрә e nig kәmәluau,” tatәghat-in Jerusalem.

Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol mın kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, ilau kınatuərəmərəŞ e nətueintən rafin agın, kən nərəmərəən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən mın ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea mın aupən e niğanəmti Uhgın, ilat kəmotisin nulilat, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəmərə Uhgın Nahgim Tepət Pık Agın, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roiu, kən nəmətatig aupən,

məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən mınətuoun matərəmərə.

¹⁸ “Kantri mın, kotautu pık, məto ik rəham neməha asol tınuwa.

Nian tınuwa o nakilən netəm kəmotimis.

Kən onakətou ien mın u ilat rəham iolwək mın, kən mətou mın netəmim rəham, ne netəm koatısiyai-in ik, ilat rafin, nat əpnəpın okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkınən netəm itəm koatərəkın netəmim e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nimə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən* tatəpələh əpəh imə. Kən təmatipit mıtasiə, kən kaluəluə təmatatiperəh, kən eməto nagətən asol mın, kən təmatamig, kən ais təmisas-pa.

12*Pətan ne ialkita kəgin*

¹ Kən nəmtətin asol kit təmiet e neai, muha-pıspis lak. Pətan kit təmuwın e mıtgar tahmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ipər nelkın e məwig, kən matəfauin hat rəha nisiiian kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. ² İn tətəsək əfəməh, tatəto nahməən məto-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətin kit mın təmiet mın əpəh ilis e neai, itəm tatuha-pıspis lak. İnəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen e nigəm, rəhn-kapə təmisim-isim ilat sepın, kən rəhnıpat ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol agın ilat sepın e rəhn-kapə mın. ⁴ Nıpikın tatoh-irəkis məhau mın əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiəh e nətueintən, məpəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul aupən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətin tınaiir un, kən in ton.*

⁵ Pətan əh təmiləs nətin iərman, itəm in otərəmərə e kantri mın rafin, kənu nəmtətin rəha nərəmərəən rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkis suakəku u o ialkita, mıləs-ipər ilis e rəhan jea, məmə otərəmərə. ⁶ Pətan un, təmagim-pən əpəh ikin taruən-aruən ikin, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikin, kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tınuwa mınuwın rəkis.†

⁷ Kən əmun, nəluaginən kit tınətul əpəh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo mın, kınəotəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo mın kınəotəh mın ilat. ⁸ Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kınətol win elat, kən kəmahl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. ⁹ Kəmotiləs ialkita asol un, motərakin-iəhau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin aupən,Ş katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeiuə-in nətueintən rafin agın. Kəmərakin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo mın rəhan.

¹⁰ Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə,
“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tinosmegəh itat!

Ş **11:15:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, in tınətərəmərə,” tatəgətun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitiəh əm. * **11:19:** Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22. * **12:4:** Mat 2:13-14 † **12:6:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260). ‡ **12:7:** Dan 10:13,21; 12:1 § **12:9:** Jen 3:1 * **12:9:** Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

!Roiu əh in tınol-arəp məmə in tatos nəsanənən,
kən roiu əh, in tınatərəməyə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mın nəsanənən ne nepətən e natimnat mın rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kınərakin-iəhau Setan e nıganəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət mın lapın ne lenian, mən-iarəp nıpəgnəmtin mın rəhan matətu-pən elat e nıganəmti Uhgın.

11 Kən piətət mın kəmotəmou ilat mın,

kən motol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,

motatig motol win mın lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Motol win mın lan məto-inu nıkilat təməsəht pıkan nəmegəhən rəhalat,
məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

12 !Nego e neai, ne itəmat u notatig ikın, otagian məto-inu kınərakin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nıtəhəi,

məto-inu Setan təmeıuıaiu mınə ron ik!

In, neməha təmol pık,

məto-inun in titun məmə nian rəhan təkuəkır əm.”

13 Nian ialkita asol u, təməplan məmə kınərakin-iarəp in tuwin e nətueintən, in tınatitəp pətən u itəm təmiləs nətin iərman. 14 Kən kəmos-ıpən nıməlməli malikim kəıu kəm pətən u, məmə in otos miwig lan muwin əpəh ikın kəmol əpen-əpenə rəkis ikın taruən-aruən ikın. İkın əh, otətatig ikın, kən in titagım o sinek, kən katehm wir in o təem kitəh, ne təem kəıu mın, ne təem haf. 15 Kən sinek u, təmeoa tahmen e naruah asol kit, məmə otəu-təlimin pətən u mıləs magım. 16 Məto nısip təmasitu e pətən u. Nısip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nıpəgnoan. 17 Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətən u, kən in tagım muwin məmə otəluagin ilat rəhan mın neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netəmim rəha İesu Kristo. 18 Kən in təmətul əpəh e nıməkləkıl itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nıtəhəi mər

1 Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nıtəhəi mər. Rəhnıpat ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepın, kəməfauin-pən hat mın rəha kig asol agın e rəhnıpat mın. Kən kəməte-pən nərgın itəm tətəu-iərmis-in Uhgın e rəhn-kapə mın. 2 Nat megəh un eməplan, tahmen e wısi kəgin kit u, lepet, məto nelkın mın kotahmen e nat megəh kit u, pea. Kən nıpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ıpən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəməyəən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

3 Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tınatol pap o nımısən, məto tınəwir mın. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmılat təmiwig pık ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. 4 Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ıpən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak mın kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? ?Pah titun nohən?”

5 Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig fotitu.* 6 Kən in təməən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgın,† ne netəmim itəm kotatig e nego e neai,‡ ilat u, rəhan nıməfak. 7 Kəmos-ıpən mın nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ıpən mın nepətən kəm in o nərəməyəən e netəmim e noanol mın rafin, ne netəmim nuwigilat pısın pısın mın, ne netəmim e nəghatən mın rafin, ne kantri mın rafin. 8 Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm

* 13:5: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan-tu-hanrıit-sikiste (1,260). 2 Tes 2:1-12. † 13:6: Dan 8:10-11 ‡ 13:6: Efes 2:6

nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəməhamnu.

⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus, pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa, pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan mın nat megəh kit mın itəm təməhap nisip mər. Rəhnıpat kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepın, tatos-ipən rafin rəhan nıpətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepın, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətəkəike kəm netəmim rafin e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tınatol pap o nımısən məto tınəwir mın.

¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, tatol nəmtətin asol mın ne nat pıspis mın tıpət, matig mol mın nigəm tətisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e nıganəmti netəmim. ¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, məmə tıtun nolən nəmtətin mın nian tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepın. Kən in təmateiuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin mın əh in təmol, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike motətə narmın itəm kasgəwın nat megəh rəhn-kapə sepın, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto tətəmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnıpat kəiu, məmə otehad-pən e narmın itəm kəmasgəwın e nig, pəs təghat. Kən narmın itəm kasgəwın e nig un, təməghat, mən əskasik məmə okəike kohamnu netəmim rafin itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in tətəkəike kəm netəmim rafin məmə okotos mak kit rəhan e nelmılat matıp o e nıpınəgılat. Netəmim rafin ağın kotəkəike motos, ilat u, netəm-iasol mın, ne netəm əpnapın əm, netəm rəhalat nautə tıpət, ne netəm rəhalat nautə tıka, slef mın, ne netəm sənəmə slef mın, məmə okotos mak kit rəhan e nelmılat matıp o e nıpınəgılat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalim-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepın, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgın.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatıgən tıpət o nıtunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatıg tahmen, kən nəkitun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrı-tikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrı-tikiste-sikis

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh aıpən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nıtot Saeon, kən wan-hanrı-tikiste-sikis netəmim koatətul ilat mın. Kən kəmətə-pən nərgi Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nıpınəgılat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis e nego e neai tətəgət, nəwian tahmen e nıtəhəi tatem nonahluəluə, kən mahmen mın e kaluəluə tıtıtipərəh, kən ekəto tahmen mın e nəwia hap* tıpət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh aıpən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwıt, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwıətən mın. Suah kit təsıtunən napuən əh, netəm mın əm un ilat wan-hanrı-tikiste-sikis itəm Uhgın təmos-nəmtin ilat,† mos-ırəkis ilat e nətueintən. Netəm mın əm un ilat əh, ilat kotıtun nənən napuən əh. ⁴ Netəm mın u ilat u, itəm kəmotehm wir rəhalat nəmegəhən, məmə namkımik tıka elat, kən ilat kəməsotıtən pətan, ilat netəm wi.‡

* **14:2:** Hap mın un, nat katoh elat o nənən napuən, tahmen e kitar. † **14:3:** 1 Pita 1:19 ‡ **14:4:** 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9

İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwin ikin min rafin itəm in tatuwin ikin. Uhgın tinos-nəmtin rəkis netəm min əh. İlat rəha Uhgın əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotahmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasumən, itəm katos-ipən kəm Uhgın ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteiuəən nian kit ne, kən nat əkəku kitiəh ne tikə məmə tatol ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.

Nagelo kisil

⁶ Kən əmun ekatig məplan min nagelo kit min, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwir itəm tətətig tətətig namnun tikə§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri min rafin, e noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, ne netəmim nuwigilat tol pisin pisin min. ⁷ In tatən əfəməh məmə, “Otəgin motisiai-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatıp rəhan tinuwa, o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nitəhəi, ne nəmti nəhau min.”

⁸ Kən nagelo kit min, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “!Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme, meiuaiu! In tahmen e pətən e suatıp itəm təmiuw-pa nəman e kantri min rafin kotuwa motənim wain ilat min. Wain u nımın, inun, nitəpən nalmələn min, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat min. Kən nian nəman kotənim wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat.”

⁹ Kən nagelo kit min, itəm tatol kisil lan, tatarisig-in ilau, kən matən əfəməh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, ne narmın itəm kəmasgəwin e nig, kən matos rəhan mak e nıpinəgin o nelmin, ¹⁰ kən in təike mənım min wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e niganəmti nagelo asim min ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in tatər nian rafin, namnun tikə. Netəm min un itəm kotəfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepın ne narmın itəm kəmasgəwin e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərəuiəgən ne lapın.” ¹² Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e İesu, ilat kotəkəike motətul əskasik.

¹³ Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əte rəkis nat u: roiu ne matuwin, netəmim rəha İərəməərə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

Kən Narmın Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək min.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətag-pən min əpəh aıpən-in io məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, kən matiləs naip eko kit itəm tasilə. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit min təmisi-pən əpəh e Nımə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwin məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tinuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə.” ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit min təmiet e Nımə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs min rəhan kit naip eko itəm tasilə. ¹⁸ Nagelo kit min, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwin e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tipilpil min, əpəh e nəukətin. Nətueintən tahmen e nəukətin.” ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwin e nətueintən, kən məte rəkis netəm min un

§ 14:6: Katəghat-in Namnusən Təwir məmə namnun tikə məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuən lilin min rəha Uhgın, kən məto-inun in tatən nıpahrienən nian rafin.

itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təmərakin-pən ilat kotuwın ikin asol əh itəm kateguarin-eguarin noa krep min ikin, məmə nahuilat otaiəh. İkin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalpınən ikin kəm netəmin. Kən kateguarin-eguarin netəm min u, kən nitalat itəm titaiəh mətaiu ikin əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwig-pən ikin, nita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmin rəha Uhgın kəmotənwıwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan min nəmtətin kit min itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepın koatos namnu nalpınən min, ilat sepın. Nalpınən min əh, ilat koatol neməha apiəpiə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm pıləh-pıləh, kən netəmin neen koatətul e nikalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotəmu ilat nat megəh rəhn-kapə sepın ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ıpən hap* min kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə,

“İərəmərə Uhgın Nahgim Tepət Pık Agin
Rəham nolən asol min kotatuha-pispis etimat.
!Kig lilin, nolən min rəham kotətuatıp pahrien!

⁴?Pah otəsaginən ik, İərəmərə?†

?Kən pah otəsos-ıpənən nənwiwian o nərgəm?

Məto-inu ik pisin əm nakasim.

Netəmin e kantri min rafin okotuwa
kən motəfak e nigənəmtim,

məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatıp min.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig İkin, inu, Nimə Tapolan rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepın kəmotiet e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos nalpınən min ilat sepın. İlat kotuwın e napən wır u, linen, itəm tatıpit-ıpit, kən kəməlis manikiləhalat e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ıpən pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, ilat sepın, kəm nagelo min u sepın. Pesin min u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin. ⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig İkin, nəhaniəm-in nepətən əhag-əhag rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwınən əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən min ilat sepın itəm nagelo sepın koatəmik, okotol namnun.

16

Pesin ilat sepın, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

¹ Kən əmun, eməto nəwian kit təmagət əfəməh əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, matən-ıpən kəm nagelo min u sepın məmə, “Otuwın, motəhtəg-iarəp e nətueintən pesin ilat sepın itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgın.” ² Nagelo itəm tətaupən, təmuwın məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netəmin itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən moatəfak kəm narmin itəm kəmasgəwın e nig, nıməgəm təmirəfin nipətilat.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nitəhəi təmol nita lan, tahmen e nita etəm təmimis. Kən nat itəhəi min rafin kəmotimis.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau min ne nəlugi nəhau min, kən ilau kueia mioal nita elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau min təmə,

* 14:19-20: Aes 63:1-6 * 15:2: Hap min un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † 15:4: Jer 10:7; Sam 86:9-10

“Ik pisin әm ik Uhgın, nakәtuatip,
ik un itәm nakәtatig kәn nәmәtatig,
kәn tәtuatip әm mәmә onәkol nalpinәn kәm ilat nәhlan.

⁶ Rәhalat atip әm,
mәto-inun ilat kәmotiu nita rәham netәmim min ne ien min,
kәn ik nakos-ipәn nita nimilat mәmә okotәnim.”

⁷ Kәn ekәto min olta tәtagәt әfәmәh mәmә,
“!Әwәh! Iәrәmәrә Uhgın Nahgın Tepәt Pik Agın, rәham nәghatәn nәmuәh netәmim lan, in
tәtuatip agın, kәn nipahrienәn.”

⁸ Kәn әmun, nagelo nampa fo, tәhtәg-iarәpәn rәhan pesin e mitgar, kәn kәmos-ipәn
nәsanәnәn kәm mit mәmә otәhg netәmim tahmen e nigәm. ⁹ Kәn nәgәpanәn tәmus ilat,
kәn kotau-iәrmis-in nәrgi Uhgın, itәm in tәtәrәmәrә e nalpinәn min u, mәto ilat kotapәs
nәuhlinәn nәtәligәn rәhalat, kәn motisiai-in rәhan nepәtәn.

¹⁰ Kәn nagelo nampa faif tәhtәg-iarәpәn rәhan pesin әpәh nat megәh tәtәrәmәrә ikin,
kәn әmun, ikin min rafin in tәtәrәmәrә ikin in tәmapinәp. Kәn netәmim koatәto nahmәәn,
moatus namilat motoatip-oatip. ¹¹ Kәn ilat motau-iәrmis-in Uhgın әpәh e nego e neai o
nahmәәn min ne nimәgәm min rәhalat, mәto ilat kәmәsotәuhlinәn nәtәligәn rәhalat o nat
itәm kәmotol.

¹² Kәn nagelo nampa sikis, tәmәhtәg-rәkis rәhan pesin әpәh e nәhau asol, nәrgin u,
Iufretes, kәn әmun nәhau tәmamir mol suatip rәha kig min kotaliwәk lan moatisi-pah.

¹³ Kәn әmun, ekәplan min narmın rat kisil kәhalahmen e pirok. Kit tәmiet e nipәgnoa
ialkita, kit tiet e nipәgnoa nat megәh rәhn-kapә ilat sepın, kәn kit tiet e nipәgnoa ien
eiueiuә.* ¹⁴ Ilәhal narmi iәrmis min, itәm koatol nәmtәtin min, kәn ilәhal kәhaliet
mәtәhaluwın o kig min e nәtueintәn rafin, mәhaluәfimın ilat mәmә okotәluagin e Nian
Asol rәha Uhgın Nahgın Tepәt Pik Agın.

¹⁵ Kәn Iesu tәmәn mәmә, “!Әtag-pa-tu! !Iatuwa tahmen e iaklәh! Etәmim itәm tәsapilәn
mәtaiir, mәsapegәn rәhan natimnat o napilәn mәmә in otәsaipiәpiәәn kәn maulis ron, in
otatig e nәwirәn pahrien.”

¹⁶ Kәn ilat kәmotargәtain rafin kig min әpәh ikin kit, katәn e nәghatәn rәha netәm Isrel,
mәmә, “Amaketon.”

¹⁷ Kәn namnun nagelo itәm in nampa sepın, tәmәhtәg-rәkis-pәn rәhan pesin әpәh e
nimagoagәp, kәn әmun әpәh e Ikin Uhgın Tәtatig Ikin, nәwian asol kit tisi-pәn әpәh e
jea rәha kig mәmә, “!Tinol namnun!” ¹⁸ Kәn әmun tәmatipit, kәmәto nagәtәn asol, kәn
kaluәluә tәmatiperәh-atiperәh, kәn namig asol tәmәloal e nәptәn. Namig u, in iahgin
iahgin, kәsәplanәn namig kit iahgin tol nәhlan nian kit. ¹⁹ Kәn taon asol tәmәhap mәsin
kisil, kәn taon min e kantri min rafin kәmotisas motol nat tikә elat. Uhgın, nikin tәmәht
nolәn rat min rәha Papilon Asol, kәn tos-ipәn panikin itәm tәrioah e wain e nemәha
rәhan, tәmәkәike kәm in mәmә otәnim rafin agın. ²⁰ Nәptәn әlkәlәh min rafin kәmahin
rәkis ilat, kotikә, ne nitot min, kisәplan minәn kit. ²¹ Ais u itәm tahmen e kәpiel asol
koatisi-pәn e malnapuә, kәmotisas-pәn e netәmim. Ais u, kitiәh әm tahmen e fifte kilo,
kәn netәmim kәmotau-iәrmis-in Uhgın o nahl-ipa-mәn ais itәm tәmәtisas-pәn elat, mәto-
inu nalpinәn u in tәrat tәrat agın.

17

Pәtan ionәhan tәrat agın

¹ Kәn әmun, nagelo sepın min u kit itәm kәmoatәmik pesin ilat sepın, tәmuwa mәn-ipa
kәm io mәmә, “Wa-tu, pәs ekәgәtun kәm ik nalpinәn rәha pәtan ionәhan* tәrat agın,

* **16:13:** “Ien eiueiuә” u, in nat megәh itәm tәmәhap nisip mәр, rәhnipat kәiu, itәm tәmәghat-in e Nol Өpәn 13:11-18.

* **17:1:** Pәtan ionәhan, nipәtin pәtan rәha suatip.

itəm tatəpələh-pən e nəhau tepət. ² Pətan əh, kig min rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənim nımın wain, moatapis ilat min kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın təmol kəm io, kən nagelo təmit-irəkis io ekian əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən ikin əh, eməplan pətan un tətəsuə-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig min itəm tatən rat Uhgın, tırəfin nıpətın, kən rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kənu rəhnıpat ten. ⁴ Pətan un, tatuwin e napən itəm tol nəgui-naris ne tasiə, in təmol malə-malə e nıpətın, tətoanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, ne kəpiel itəm nəmtin tiəkis, ne nat kit təwir pik u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmin, itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, kən tərıoah e nat tərət min, itəm kotamkımik agın e nıganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpınəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikin, itəm nıpətın tatəhluaig u, tatən məmə,

TAON ƏsanƏN NAHGİN TERƏT U PAPILON.

IN İTİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFİN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AGİN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tinapis e nıta netəmim min rəha Uhgın, nıta netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən İesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-ıpa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapik e nəghatən anion e pətan u ne nat megəh itəm tətəsuə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmisim ilat sepin kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatig, kən təsatigən roiu, kən otəsuwəhən otər e nıpəg asol itəm teıuıaiu agın, kən tınətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsəteən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmilat otıwig pik nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aupən in təmətəmegəh, məto təsatigən roiu, məto in otiet-arəpa min.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nıtunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepin, koatəpsen-pən nıtot min itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.‡ ¹⁰ Koatəpsen-pən min kig ilat sepin. Kig faif ilat kınotiet rəkis, kitiəh təməmegəh roiu, kən kit min təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətatig, kən roiu in təsatigən, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in min in kig kit rəha kig min u ilat sepin, kən tınətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəmərəən rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig min, motərəməərə ilat nat megəh, məto o nian təkuəkır əm. ¹³ Nətəligən rəhalat kitiəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, məto Nəti Sipsip otol win elat, məto-inu Nəti Sipsip in İərəmərə rəha İərəmərə min, ne Kig rəha kig min. Kən in otuwa ilat min netəm min u, təmitəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nahatətən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ıpa min kəm io məmə, “Nəhau min u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigilat tol pisin pisin, nımanin netəmim, kantri min, ne nəghatən pisin pisin min. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkın in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwəhgın kən motan-ətıp nıpətın e nıgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, məto-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, məmə okotol nətəligən rəhan, kən mol nıkilat kitiəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, məmə in otərəməərə, mətoarus nəghatən rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgin tepət itəm tətərəməərə e kig min rəha nətueintən.”

18

Papilon təməme

† 17:4: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. ‡ 17:9: Netəmim tepət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nıtot ilat sepin.

¹ Uarisig e natimnat min u, eməplan nagelo kit min təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiğəpən rafin nətueintən e rəhan nəhag-əhagən. ² Təməmərət əfəmäh e nəwian kit itəm iahgin, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme!

Iərmis min kinotuwa kətatiğ ikin.

In noanipirasig rəha narmin rat min.

In noanipirasig rəha məniğ rat min, kəsonən,
itəm kotamkimik e niğanəmti Uhgın.

³ Məto-inun kantri min rafin kinotapis e nimirin wain u, nitəpən nalmələn, moatit in.

Kig min rəha nətueintən kəmoatit min,

kən netəm koatol-salim-in natimnat min e nətueintən,

rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm

tətaumis o natimnat rəhan.”

⁴ Kən əmun eməto nəwian kit min e nego e neai təmə,

“Otiet rəkis lan, rəhak netənim,

məmə rəhan nolən rat otəsİLəs pikənən itəmat,

kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpinən,

⁵ məto-inun in təmərgətəin rəhan nolən rat tər iuəhkır əm tatek neai,

mol Uhgın təsaluinən rəhan nolən rat min.

⁶ Otalpin nitai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netənim.

Otos-ipən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nimirin wain itəm in tarip məskasik,

rəhan nəsanənən tepət maprəkis-in itəm un itəm in təmatos-ipən kəm ilat.

⁷ Pətan un, təmatos-ipər atip in, matəto təwir e nautə rəhan,

məto roiu əh, os-ipən nətouən rəhan e nahməən ne nasəkən,

məto-inu tatəğhat ausit e nikin matən məmə, ‘Io kwın kit. İkin-u iatəpələh, matərəməərə.

Sənəmə io nəutahlimis. Okol esasəkən nian kit.’

⁸ O nausitən u rəhan, rəhan nalpinən min otİLəs in o nian kitiəh əm.

In otatimis, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatiğ e nian iəkis o nosən nagwənən,

kən niğəm otus in,

məto-inun İərəməərə Uhgın un, nahgin tepət,

in tatos-ipən rəhan nalpinən.”

⁹ “Kən nian kig min rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə min rəhan,

kotəplan nəhaniəm e niğəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərət ron. ¹⁰ Rəhan

nahməən otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Papilon, taon itəm təmatəsanən pik! Məto roiu ağin-əh huə, kəmau kitiəh əm lan,

in tınatos rəhan nalpinən!’

¹¹ “Netənim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat min okotasək motasək o pətan

u, məto-inu etənim kit min tikə o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹² Suah kit min otəsos-

nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa, ne kəpiel wir min ne perel* rəhalat, kən suah kit

otəsos-nəmtin minən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəguı-naris ne napən wir u

silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis ağin. Etənim otikə o nos-nəmtinən

niğ pisin pisin min itəm koatəpien wir, ne natimnat min itəm katol e nəluı eləfen, ne niğ

min itəm nəmtətin tiəkis ağin, ne pırons,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapıl. ¹³ Etənim

otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwılat tatəpien wir min, inu sinamon, ne senta, ne insens,

ne frankinsens, ne fomat u mir. Netənim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † **18:12:** Pırons in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

wit rəhalat. Kən etəmim otikə mın o nos-nəmtinən kau mın ne sipsip ne hos ne kat, ne slef mın rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ “Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat mın, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. Ilat okotən məmə, ‘Noa wək asol mın rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagım kapəs ik. Rəham nautə mın ne malə-malə mın rəham kinotagım, okol nəsos mınən ilat.’ ¹⁵ Netəm koatol-salim-in natimnat mın rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol mın lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. Ilat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəməh, ¹⁶ motəmə,

“ ‘!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir mın u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nıpətin tətənin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel mın nəmtin tiəkis, ne nat wir mın u perel ne.

¹⁷ Məto roiu ağın-əh huə, kəmau kitiah əm lan, kəmərəkın rafın nautə asol mın rəhan.’

“Kən əmun netəm koatıləs nego mın rafın, netəm koataliwək e nego, ne kırıu mın rəha nego, ne netəmim rafın itəm koatos məni rəhalat o natigən e nərpı nıtəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəsehmən taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹ Kən ilat okotatıp rəhalat-kapə e nımoulul, tatəpsen-pən məmə nikilat titahmə, kən motasək pik məmə,

“ ‘!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafın itəm koatos nego mın itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

Məto roiu ağın-əh huə, kəmau kitiah əm lam, kəmərəkın ağın ik.’

²⁰ “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgın, ne aposol mın ne ien mın, itəmat nikitəmat təike magien,

məto-inu Uhgın təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

²¹ Kən əmun, nagelo əsanən kit təmıləs kəpiel asol kit, matipin-pən e nahgın rafın əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərəkın-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgın Tepət əpəh itəhəi.

Kən okol in təsətul mınən.

²² Kən okol kəsəto mınən nəwiali hap‡ mın ne napuən mın, ne nəwiali nahlən nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkau wirən e natimnat otikə ikin-u, kən okəsəto mınən natərkərikən rəha kəpiel mın itəm kotalkin wit katol flaoa lan.

²³ Nəhag-əhagən rəha lait mın okol kəsotasiə mınən,

kən okol kəsəto mınən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafın,

kən ik natagwən asim netəmim e kantri pisin pisin mın məmə kotuwa o rəham nərəmərəən, e nolə masig rəham.

²⁴ “Taon asol u Papilon in təmos nalpınən

məto-inun kəmatiü nita ien mın ne netəmim mın rəha Uhgın ikin mın rafın e nətueintən.

Nıpəhrienən, nita netəmim rafın itəm kəmoħamnu ilat,

in tətətig e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwıwi Uhgın

¹ Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim tepət tepət kotagət əfəməh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwıwi İərəmərə!

!In Uhgın u, təmosmegəh kitat!

Nepətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pisin əm,

‡ 18:22: Hap un, nat katoh lan o nənən napuən, tahmen e kitar.

² mæto-inu nakilæn rəhan in tətuatip pahrien.

Rəhan nəghatæn tīnuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit əpnapin netənim,
kæn tīnətalpin nīta rəhan iolwək mīn.”

³ Kæn kəmotagət əfəmäh mīn motəmә,

“!Pəs kotənwīwi Iərəmərə Uhgīn! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tatər tatər
namnun tikә.”

⁴ Netəm-iasol itəm kəmotəwiətən mīn ilat tuente-fo, ne nat koatəmegäh ilat kuwit,
kəmotisin nulilat kəm Uhgīn. Ilat kəmotēuiau, nīpinəgilat taru nisip, motəfak kəm in,
itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə. Kæn ilat motəmә,

“!Əwäh! !Pəs Kotənwīwi Iərəmərə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

⁵ Kæn əmun, nəwian kit təmisipən əpäh e jea rəha kig, matən mämә,

“!Otənwīwi Uhgīn rəhatat!

!Itəmat rəhan iolwək mīn rafin, otənwīwi in!

!Itəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgīn, otənwīwi in!

!Nat əpnapin okämә itəmat noatos nepətən asol mīn, o netəm əpnapin əm, mæto otənwīwi
Uhgīn!”

⁶ Kæn əmun emæto nəwia nat kit tahmen e netənim tepət koatagət, kæn mahmen mīn e
nītəhəi tatem nonahluəluə, ne kaluəluə tītātīperəh-atīperəh motəmә,

“!Pəs kotənwīwi Iərəmərə!

Mæto-inun Iərəmərə Uhgīn rəhatat, Nahgin Tepət Pīk Agīn, in tīnatərəmərə.

⁷ Pəs nīkitat tərīoah e nagienən,

kæn motən nīpahrienən e rəhan nepətən,

mæto-inu tīnuwa e nian ətuatip rəha marit rəha Nəti Sipsip.

Kæn rəhan pətan tatətul matip matəsahgin əm.

⁸ Kæn Uhgīn təmos-ipən napən wīr kəm in, mämә otuwīn lan.

Napən wīr u linen, tatīpit-ipit, mərūən.”

(Napən wīr u linen, tatəpsen-pən nolən ətuatip rəha netənim rəha Uhgīn.)

⁹ Kənu nagelo u, tən-ipa kəm io mämә, “Əte rəkis natimnat mīn u. ‘Netəm mīn un itəm
kəmaun-in ilat mämә okotuwīn e nagwənən rəha marit rəha Nəti Sipsip, ilat okotatig e
nəwīrən pahrien.’ ” Kæn matig mən mīn mämә,

“Nəghatən mīn u, ilat nəghatən pahrien rəha Uhgīn.” ¹⁰ Təmən nəhlan, kæn emisin nulik
e nelkin, meiuaiu, nīpinəgək taru nisip, mämә ekəfak kəm in. Mæto in tən-ipa kəm io
mämә, “!Əsəfakən kəm io! Kilau mīn ik iolwək mil əm, kitat pīam mīn itəm ilat kotətul
əskasik o nən-iarəpən namnusən təwīr rəha Iesu. Əfak kəm Uhgīn əm, mæto-inu nətul-
arəpən rəha Iesu, in nəukətīn nəghatən mīn rəha ien mīn.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

¹¹ Kæn əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kæn məplan hos kəruən kit. Etəm tətasuə-
pər lan, nərgīn un, “Etəm Kitun Nahatətə Əskasikən Lan, kæn in Nīpahrienən.” In tatəmu,

kæn matos-ipən nalpinən kəm netənim e nolən itəm tətuatip əm. ¹² Nīganəmtīn tahmen e
nəmnāmīn nigəm, kæn kəməfauin-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat mīn u, ilat hat mīn
rəha kig asol agīn. Kəməte-pən nərgīn kit lan, mæto suah kit təsitunən nərgīn əh, in pīsin
əm tītun. ¹³ In tatuwīn e napən kit itəm kəmeer e nīta,* kæn nərgīn un, Nəghatən Rəha
Uhgīn.† ¹⁴ Kæn mopaël mīn rəha nego e neai koatuarisig-in. Ilat rafin koatəpələh-pər e
hos kəruən mīn, kæn moatuwīn e napən wīr u, linen, tərūən məwīr. ¹⁵ Suah un, rəhan kit
əh-ikīn naip itəm tātīsi-pən e nīpəgnoan.‡ Kæn in otətamnu netənim e kantri mīn e naip
əh. “In otərəmərə elat, kæn nəmtətīn rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmol e iaen.”§ In otol

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Өпөн 1:16; 2:12 § 19:15: Sam 2:9

təskasik agin kəm ilat, tahmen əm mə katol e noa kirep min itəm netəmim kəmoteguarin-eguarin məmə nahuin otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgın Tepət PİK Agın tatol-arəp rəhan neməha pİK. ¹⁶ Kəmətə-pən nərgin e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kit tatətul-pən e mitgar, in tətəsək əfəmäh matən-ipən kəm mənig min itəm koatiwig əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətain itəmat min o nagwənən asol rəha Uhgın, ¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig min, ne netəm-iasol rəha mopael min, ne netəm nahgilat tepət, ne hos min, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafin, netəm sənəmə slef, ne slef min, netəm koatos nepətən asol min, ne netəm əpnarın əm.”

¹⁹ Kən əmun, ekatig məplan min nat megəh əpələ in, ne kig min rəha nətueintən ne rəhalat mopael min. İlat kəmotargətain ilat min məmə okotəluagin ilat etəm titasuə e hos kəruən, ne rəhan mopael min. ²⁰ Məto kəmotaskəlīm nat megəh əh, ne ien eiuə-eiuə itəm təmatol nəmtətin pispis min nian təmətatig ilau nat megəh. In təmatol nəmtətin min əh, o neiuə-inən netəm min u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmin itəm kəmasgəwın e nig. Kəmotərakin-pən ilau kərən katuəmegəh əm, əpəh e nıpəgnoa nəmnamin nigəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. ²¹ Etəm titatasuə e hos kəruən, təmohamnu kig min ne mopael min rafin e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoan kən mənig min rafin kəmoton nıpətılat, moton, nərpiilat tasis wir.

20

Kristo təmuwa mol Kig kən mərəməyə e netəmim mətoarus-pən nup wan-taosən

¹ Kən əmun, eməplan nagelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nıpəg asol itəm teiuaiu agin,* ne sen asol kit. ² Kən in təmaskəlīm ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin aupən, in İərmis, o Setan, kən məlis ətain o nup wan-taosən. ³ Təmərakın-pən in e nıpəg asol itəm teiuaiu agin, kən mahtosig-in tiəkis, məmə in otəseiuə-in minən netəmim rəha kantri min mətoarus-pən nup wan-taosən tol namnun. Nup wan-taosən otol namnun un, okəike kerəh min lan o nian əkuəkır min əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig min neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan min netəmim itəm kəmətatıp nentoulət məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusən təwir rəha İesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən məsotosən rəhan mak e nıpınəgılat ne nelmılat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh min, kən motərəməyə ilat Kristo o nup wan-taosən. ⁵ Nat əh, in naiir-paminən e nımısən itəm otaupən. Məto netəm min u neen min itəm kəmotımıs rəkis, ilat kəmotos mak rəha nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh minən mətoarus nup wan-taosən tol namnun. ⁶ Netəm min un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-minən e nımısən, ilat okotatig e nəwırən pahrien, məto-inu ilat netəm asim min rəha Uhgın. İlat okəsotuwınən e noanəmnamin nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris min rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotərəməyə ilat min e nup wan-taosən.

Uhgın təmol nalpınən kəm Setan

⁷ Nian nup wan-taosən tınol namnun, okahl-iarəp min Setan e nıpəg asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwit rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok,† məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafin ilat margətain ilat o nəluaginən. İlat rafin otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nıməkləkil əpəh e nıkali itəhəi. ⁹ İlat kəmotaliwək motuwın isəu isəu min motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kitəlau-in ikin netəmim

* 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Əpən 17:14 * 20:1: Nol Əpən 1:18 † 20:8: Esik 38:2,9,15

rəha Uhgın okotatig ikin, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik.‡ Məto nigəm kit təmişipər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakin-pən İərmis itəm tətatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakin-pən əpəh e noanəmnamin nigəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakin-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lilin e nərauiəgən ne lapin, namnun tikə.

Namnun nakilən

¹¹ Kən əmun ekəplan min jea asol kit, tərüən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagim o nigənəmtin, miakə agin.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnapin əm. İlat rafin kotətul aupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa min.§ Kən kameg min naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa min u, kən kinatakil ilat kitəh kitəh o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpə nitəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nəmişən ne Noanpən kəmuəhlman min ilat, ilat kinotiet rəkis elau, kən kinatakil ilat kitəh kitəh o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nəmişən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmnamin nigəm asol. Noanəmnamin nigəm asol u, in nəmişən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehman nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmnamin nigəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kəniakə. Kən nitəhəi təmikə min. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tətisi-pər o Uhgın e nego e neai mateiuaiu-pa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətan itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmişipən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “! Əplan-tu! Roiu əh, Uhgın tınol latuənu rəhan ilat netənim. In otətətig ilat min, kən ilat okotuwa rəhan min netənim. Kən Uhgın ətuatip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otafəl rəkis rafin nahui nəmtilat. Nəmişən ne nasəkən ne nahməən min okotikə. Natimnat nuwəh min u, ilat kinotuwın rəkis, okol kəsotuwa minən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natimnat min rafin kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkis natimnat min u, məto-inu nəghatən min u, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ipa min kəm io məmə, “Kinol namnun natimnat rafin. Io Nəukətin ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netənim itəm koatoaoa, io ekosipən nəhau kəm ilat, itəm okotənim məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ipən nəmegəhən lilin.† ⁷ Etənim itəm otətətul-iəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekosipən natimnat itəm emən-iəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. ⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətən, ilat kotəmkimik, kən moatəhamnu itəm, koatit anion əm ilat min, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak kəm narmı nat min, ne ieiueiuə min rafin, iməlat ətuatip un in noanəmnamin nigəm asol, tatəpien ikin. Nat u, in nampa tu nəmişən.”

⁹ Kən əmun, nagelo aupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepın min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepın itəm kotərioah e namnu nalpınən ilat sepın itəm Uhgın otol kəm netənim. In təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau min.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Nəmin Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis.

‡ 20:9: “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem. § 20:12: Natimnat rafin itəm netənim kəmotol, kəməte rəkis e naoa min u. * 21:6: Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis.

† 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatipit-ipit tahmen e kəpiel wır kit u tiaspa, itəm talien mə kılas. ¹² Rəhan fenis təfəmäh mər ilis, mitəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo mın tuelef koatətul o ket mın u. Kəmäte-pən nərgi noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket mın u. ¹³ Kən kəmäte-pən nərgiləhal kısıl e nıkalın pah ikin, kısıl mın e nıkalın pəhap ikin, kısıl e nıkalın pis ikin, kən kısıl e nıkalın par ikin. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəmäte-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın mın rafin kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəmäh, kən mak rəha nıkalın mın rafin ne nəfəmähən rəhan ilat rafin tu taosen tu-hanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tipik-ipik, mak rəhan tahmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihin e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmöl e kəpiel wır u tiaspa, kən kəmöl taon e iaen u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwır, in talien mə kılas. ¹⁹ Kəpiel mın itəm kəmiləkin nəukəti fenis lan, kəmöl malə-malə elat e kəpiel wır mın. Kəmotəupən motəlın-pən kəpiel wır mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u safaiə, kən nampa tri lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır mın u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u onikis, kən nampa sikis lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u kanilian, kən nampa sepın lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u malakait, nampa nain lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u kalsetoni, kən nampa lepın lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u takuoəs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlın-pən kəpiel wır u ametis. ²¹ Ket asol mın u rəha fenis, kəmöl e tuelef perel. Kəmöl ket kitiəh kitiəh e perel‡ kitiəh kitiəh. Kən suatıp mın əpəh imə e taon u, kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit in əm in əm, talien wır, tahmen e kılas.

²² İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgın Təpət Pık Agın, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. ²³ Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən mitgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəgəpın rafin taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. § ²⁴ Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iərəmərə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wır mın, motuwa e nisaiiən motələhəu e taon u. ²⁵ Kisahtosiğ-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. ²⁶ Netəmim e kantri pisin pisin mın e nətueintən, okotos nautə wır mın rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisaiiən, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natimnat mın itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiuə, netəm mın u okol ilat kəsotuwınən imə e taon asol u. Netəm mın əm un itəm kəmäte-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotıtun nuwınən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun mın nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kılas. Tətisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matıləs nəlugi suatıp asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nıkal-kali nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup mın rafin, e məwig mın rafin. Kən netəmim e kantri mın rafin koatol nımalın o nol-wırən nımisən. ³ Nat tikə agın ikin əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikın əh, katuərəmərə ikin. Kən rəhan iolwək mın okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan

‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wır əpəh e niki iarou. § 21:23: Aes 60:19

niganəmtin,* kən okəte-pən nərgin e nipiñəgilat. ⁵ Nian lapin otikə. Nikilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nikilat otəsəhtən min nəhag-əhagən rəha mitgar, məto-inu İərəməərə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotərəməərə lilin, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ipa kəm io məmə, “Nəghatən min u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İərəməərə Uhgın təmən-ipən kəm rəhan ien min aupən natimnat min itəm okəpanotuwa, kən in təmahl-ipən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək min natimnat min itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ipa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpinə! Netəm min u itəm kəmotaskəlim nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp aupən e naoa u, ilat okotətig e nəwıran pahrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natimnat min u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwin məgətun ilat kəm io. Kən emeuaiu, nipiñəgək taru nisip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ipa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat piəm min u ien min, ne netəm min u itəm kotaskəlim nəghatən min e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ipa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlim tiəkis, məto-inu natimnat min u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nəratən, pəs ilat kotəkəike moatol nəratən. Netəm rəhalat nətəligən tamkimik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkimik rəhalat. Məto netəm wır, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatip. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatip nian rafin, motəkəike e nasimən rəhalat.”

¹² Kən İesu tatig mən min kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsuwəhən ekimnə! Kən iatos rəhak nətuən wır kən ekos-ipən kəm netəmim rafin u, tətəu-pən natimnat min itəm ilat kəmotol. ¹³ İo Nəukətin ne Namnun.† İo emaupən matig, kən io oekol namnun ağin. İo nətuounən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaikuas e rəhalat napən tərüən, ilat okotətig e nəwıran pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətən kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket min rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen min əh-ikin itəm okol kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkimik, ne netəm min un itəm koatol klefa ne moatəmik nərik, ne koatit anion ilat min, ne moatohamnu itəm, moatəfak kəm narmi nat min, ne netəm rafin itəm kotolkeike neıueıuəən.

¹⁶ “İo İesu, emahl-ipinə rəhak nagelo məmə otən-iarəpinə natimnat min u kəm niməfak min. İo u, Nəukəti Tefit, məto Noanol min rəhan. İo ekahmen e məhau u fetukai itəm tətəsiə wır.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip katuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm min u kotəto, ilat min kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tətəoa, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənim nəhau megəh kisos-nəmtinən.‡ ¹⁸ İo Jon, iatəghat əskasik matən-ipən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa u. Okəmə etəmim kit tətəu-pən atip nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ipən nalpinən min u naoa u tətəghat-in kən milpin-pən e nalpinən rəha etəmim u. ¹⁹ Okəmə etəmim kit tos-irəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-irəkis nəwıran min itəm naoa u in tətəghat-in məmə rəha suah u. İnun, noa nig rəha nəmegəhən, kən məsegəhan-inən məmə otətig e taon asim əh. ²⁰ Etəmim itəm tətən-iarəp natimnat min u, təmə, “Əwəh, otəsuwəhən ekimnə.” !Əwəh! Wa-ta İərəməərə İesu. ²¹ Pəs Uhgın tawte-in nəwıran rəha İərəməərə İesu tuwin kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlan. Əwəh.

* 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6 † 22:13: Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tətətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. ‡ 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37